LENİN

SEÇME ESERLER

CİLT: 8

inter
yayınları

V. İ. LENİN

SEÇME ESERLER
CİLT 8

V.İ. LENİN — 12 CİLTTE SEÇME ESERLER

8. CİLT

Moskova Yabancı İşçiler Yayınevi Kooperatifi'nin; Marx-Engels-Lenin Enstitüsü tarafından hazırlanan Rusça baskısından Almancaya çevirdiği Moskova baskısından Türkçeye çevrilmiştir.

Yayınevi

Birinci Basım : Ekim 1996

Dizgi : Dönüşüm (0212) 244 29 97
Baskı : Yaylacık Matbaası
Kapak : İnter Grafik-Tasarım
Kapak Baskı : Yaylacık Matbaası

ISBN 975 - 7349 - 05 - 4 (Tk. No)
ISBN 975 - 7349 - 53 - 4 (8. Cilt)

İNTER YAYINLARI
Ankara Cd. 31
Fahrettin Kerim Gökay Vakfı İşhanı
No: 31, Kat: 4/51
Cağaloğlu - İSTANBUL
Tel: (0212) 519 16 16

V. İ. LENİN

SEÇME ESERLER
CİLT: 8

SAVAŞ KOMÜNİZMİ
1918—1920

Çeviren: **Süheyla KAYA**
İsmail YARKIN

İÇİNDEKİLER

II— SAVAŞ KOMÜNİZMİ DÖNEMİNDE KIRDA PARTİNİN POLİTİKASI

III— SAVAŞ KOMÜNİZMİ DÖNEMİNDE EKONOMİNİN ÖRGÜTLENMESİ VE İDARESİ

IV—PARTİ PROGRAMININ HAZIRLANMASI 1918-1919

EKLER

SAVAŞ KOMÜNİZMİ
1918—1920

SEKİZİNCİ CİLDE ÖNSÖZ

Seçme Eserler'in elinizdeki cildi, Lenin'in 1918'den 1920'ye kadarki üç yıllık savaş ve içsavaş dönemine, yani proletarya diktatörlüğünün ve Sovyet iktidarının geçirmek zorunda kaldığı en ağır döneme ait en önemli çalışmalarını içeriyor. Bu dönemde inşa edilen ve korunan ve amacı ülkenin tüm yardımcı kaynaklarıyla tüm güçlerini ülkenin ve Sovyet iktidarının askeri savunmasının hizmetine vermekten ibaret olan, iç ve olağanüstü güçlü dış düşmanlar üzerinde zaferin de borçlu olunduğu ekonomik sistem, "Savaş Komünizmi" denen sistemdi, elinizdeki cilt de bu yüzden bu adı taşımaktadır. Buraya alınan çalışmaların neredeyse hepsi Bütün Eserler'in XXII–XXV. Ciltlerinde vardır. Sadece Aralık 1920'de, Halk Komiserleri Konseyi'nin Faaliyeti Üzerine VIII. Sovyet Kongresi'ne Rapor ve Şubat 1921'de yazılmış olan, burada gözönünde bulundurulan dönemle konu olarak sımsıkı bağıntılı bulunan "Birleşik Ekonomik Plan Üzerine" makalesi XXVI. Cilt'ten alınmıştır. Uluslararası komünist hareket üzerine çalışmalar buraya alınmamıştır; bunlardan en önemlileri elinizdeki baskının Komünist Enternasyonal'e ayrılan X. Ciltte bulunmaktadır.

Elinizdeki cildin konu edindiği o üç yıldan bu yana onbeş yıl geçti. Şimdi Sovyetler Birliği artık sosyalizmin doğrudan inşası dönemine girmiştir ve ikinci beş yıllık planı, sınıfsız toplum inşasının beş yıllık planını gerçekleştirmektedir. Buna karşılık 1918'den 1920'ye kadarki

üç yıl içinde ancak, Ekim 1917'de başlangıcın yapılmış olduğu, sosyalizme giden ***ilk*** adımlar atılmıştı: proletarya diktatörlüğü, uluslararası burjuvaziye karşı ve ülke içindeki karşı-devrimci güçlere karşı en şiddetli silahlı mücadele içinde savunuldu, proleter devlet inşa edildi, ekonominin yönetim kademeleri onun elinde toplandı ve birinci beş yıllık planın yerine getirilmesiyle hazırlanmış olan sosyalist ekonominin temelinin ilk taşları atıldı. Bununla beraber Sovyetler Birliği'nde mücadele ve inşanın şimdiki cephelerinde, ***kökleri*** 1918'den 1920'ye kadarki o üç yıla dayanmayan tek bir kesit yoktur. Öte yandan Bolşevik Parti'nin bugünkü politikasının ***teorik temellerinin kökleri*** de bir bütün olarak ve tek tek her kesitte, proleter devrimin ta ilk yıllarına kadar dayanır.

1918'den 1920'ye kadarki tüm üç yıl, onun aşamalarından her biri ve özellikle "savaşın ve yıkımın dayattığı" politikalarıyla savaş komünizmi dönemi son derece karakteristik farklı özellikler gösteriyordu. Bu aşamalardan her birinin özel görevleri ve özel çözüm yöntemleri de bu özelliklerden çıkıyordu. Lenin'in elinizdeki ciltte basılmış olan çalışmaları, her aşamanın bu özel görevlerini, bunların özelliklerini eksiksiz gözönüne alarak geliştirir ve temellendirir. Okur bu çalışmalardan, Leninizmin devrimci teori ve stratejisinin geçiş döneminde hızla değişen mücadele koşullarına uygulanmasının en etkin derslerini öğrenebilir. Fakat sadece bunu öğrenebilmekle kalmaz; çünkü bu yıllarda geçiş döneminin, bu dönemde proletarya partisinin strateji ve taktiğinin teorisinin temelleri Lenin tarafından öylesine geliştirilmiş ve kesinleştirilmişti ki, bunlar gerçekten de tüm geçiş dönemi için Parti'nin ve Sovyet iktidarının politikasının ***en bellibaşlı*** yönergelerini ifade ediyorlardı.

Ekim Devrimi'nin mücadeleyle kopardığı proletarya diktatörlüğünün başında duran, "barışçıl" nefes molası dönemlerinde ekonomi cephesinde proletaryanın öncü müfrezesini oluşturan ve müdahale ve iç karşı-devrime karşı proletaryanın kahramanca mücadele cephesinde onun en ön saflarında mücadele eden Komünist Partisi — işçilerin, köy yoksullarının ve sonra orta köylü kitlelerinin mücadele eden yı-

ğınlarını, karşı-devrim için aşılmaz bir güce dönüştüren çimento görevi gören Parti bizzat mücadele içinde gelişti ve güçlendi. Sıkı merkezileşmiş, demirden bir disiplinle kaynaşmış ve müdahale ve iç karşı-devrimi yenme görevine uygun bir biçimde askeri biçimde örgütlenmiş olarak, verdiği liderlik ve kayıtsız şartsız ataklık ve kahramanlık örneği sayesinde bu zaferi o ve yalnızca o garanti edebilirdi. Savaş Komünizmi zemini üzerinde, Parti içinde, daha sonra Parti'nin reorganizasyonu ve güçlerinin yeniden gruplaşmasıyla bağıntılı olarak Yeni Ekonomik Politika'ya geçiş sırasında ortadan kaldırılmak zorunda kalınan az eksiklik ortaya çıkmadı (özellikle komiserlik sisteminin her yanı sarması, "tepedekiler"in Parti kitlelerinden belli bir kopukluğu vs.). Fakat Parti üyesi kitlelerin, proletarya diktatörlüğünün ilk üç yılında kazandıkları yeri doldurulmaz deneyim, yeri doldurulmaz çelikleşme, önceki deneyimlere, gelişmenin sonraki aşamalarında proletarya diktatörlüğüne önderlik görevlerini yerine getirmede Parti'nin işine yarayan muazzam bir artı ekledi.

Başında Lenin olmak üzere Parti, 1918-1920 yıllarında proletarya diktatörlüğüne önderliği, safları dışında ve içinde devrimci teori ve politikasının Bolşevik çizgisi için iki cepheli kesintisiz mücadele içinde gerçekleştirdi. Bu mücadele Parti dışında II. Enternasyonal'e karşı, Rus Menşevizmine karşı, Sağ ve Sol Sosyal-Devrimcilere karşı yürütüldü; Parti içinde mücadele muhalif akım ve gruplara karşıydı ("Sol" Komünizme, Troçkizme, "Demokratik Merkeziyetçilik" grubuna ve bu üç yıllık dönemin sonunda "İşçi Muhalefeti"ne karşı; bununla ilgili olarak bkz. elinizdeki baskının IX. Cildi). Bu dönemdeki iki cepheli mücadele, Parti'nin daha sonraki gelişme aşamalarında Parti'nin mücadelesi için, Leninist politikası için, Parti içinde sağ ve sol muhalefete karşı, oportünizmin sınıfsal köklerinin açığa çıkarılması için ve onun sınıf karakterinin anlaşılması için muazzam bir yeni düşünce ve deneyim birikimi sağlamıştır. 1918-1920 döneminde ise bu mücadele, tıpkı Parti'nin aşmak zorunda olduğu büyük zorluklar, uluslararası emperyalizme ve iç karşı-devrime karşı kesintisiz mücadele kadar, Parti içinde örgütlü kitlelerin Leninist çelikleşmesine ve ideolojik gelişimine hizmet etmiştir.

Bu aynı iki cepheli mücadele içinde —"işçi hareketi içindeki düşmanlara" (II. Enternasyonal ve Anarko-Sendikalizm) karşı ve kapitalist ülkelerde ortaya çıkan komünist partiler içindeki sağ ve "sol" oportünizme karşı—, 1918–1920 döneminde Lenin'in ve Bolşevik Parti'nin önderliği altında Komünist Enternasyonal, uluslararası devrimci hareketin komünist kıtalarının genelkurmayı ortaya çıktı ve güçlendi.

Yine bu üç yıl içinde, iç karşı-devrime ve müdahaleye karşı mücadeleler içinde güçlenen proletarya diktatörlüğü, Bolşevik Parti önderliğinde Sovyet Devletini dünya devriminin güçlü kaldıracı haline getirdi, Sovyet Rusya'nın daha sonraki gelişme aşamalarında sosyalizmin büyümesiyle onun gücü de arttı. Emperyalizm çağında kapitalist dünyanın parçalanmış olduğu çelişkiler sistemine, bir yanda proletarya diktatörlüğü ve sosyalist inşa ülkesiyle, öte yanda geri kalan dünya üzerinde emperyalistlerin egemenliği arasındaki çelişki eklendi ve bu çelişki daha bu üç yıl içinde muazzam bir güce ulaştı. Aynı üç yıl içinde Parti'nin ve Sovyet iktidarının ***uluslararası politikasının,*** barış ve tüm dünya emperyalistlerine karşı direnişe hazır olma politikasının ***temelleri*** yaratıldı. Bu temeller Lenin tarafından atıldı ve bu üç yıl içinde Parti kongreleriyle Sovyet kongrelerinde, bu üç yıl içinde müdahaleye ve iç karşı-devrime karşı mücadelenin ateşinde yaratılmış olan savaşına yeteneğine sahip bir Kızıl Ordu'nun inşasının temelleriyle birlikte tartışıldı.

1918'den 1920'ye bu üç yıl aynı zamanda, sosyalizme doğru ***ilk adımlar*** ve Sovyetler ülkesinde sınıfsal dengelerin değişmesi alanında muazzam kazanımlar dönemiydi. Bu kazanımlar, Lenin'in geçiş dönemi için devrimin ilk yıllarında tasarladığı, sosyalist inşa ve sınıf mücadelesinde proletarya partisinin genel stratejik planı ve taktiği temelinde elde edilmiştir. Sosyalist unsurların kapitalist unsurlara karşı, proletaryanın bu dönemin burjuvazisine karşı ve küçük-burjuva unsura karşı, sosyalist unsurların kapitalist unsurlar üzerinde zaferi için, kapitalizmin köklerinin kazınması ve sosyalist toplumun inşası için mücadele dönemi olarak Lenin'in geçiş dönemi öğretisi, esas olarak daha 1918 ilkbaharında temellendirildi, Savaş Komünizmi döneminde daha da

geliştirildi ve yeni deneyimlerle zenginleştirilmiş olarak "Yeni Ekonomik Politika"nın ilk yıllarında nihai olarak kesinleştirildi. 1918–1920 arasındaki üç yılda Lenin, onun öğretisine göre Sovyetler ülkesinde sosyalizmin zaferi için gerekli olan sınıf güçlerinin gruplaşmasını da verdi. Bu üç yıllık dönemin ilk aşamalarında (1918 yılında) sosyalist devrim, Lenin'in ve Parti'nin önderliği altında proletaryanın çabaları sayesinde kırsal alanı kapsadı —burada proletarya köy yoksulluğuna dayanmıştır— ve Lenin'in köylülükle ilgili "ikinci şiar"ından (köy yoksullarının katılımını sağlamak ve orta köylüleri tarafsızlaştırıp Kulaklara karşı mücadele etmek) "üçüncü şiar"a geçiş olanağını yarattı: proletarya köy yoksullarına dayanıp, Kulaklara karşı mücadeleye bir an için bile ara vermezken, orta köylülerle ittifak. Lenin, orta köylülerle ittifak temelinde köyün sosyalist dönüşümü perspektifini tasarladı ve bu dönüşüme kaçınılmaz olarak bağlı olan sınıf olarak Kulakların tasfiyesini öngördü. Böylece Lenin, 1929 sonunda Stalin tarafından aktüel şiar olarak ileri sürülen, Parti tarafından pratik şiar olarak hayata geçirilen ve Sovyetler Birliği tarımında kolektif işletmeler sisteminin zaferiyle taçlandırılan şiarı ortaya attı. Ve yine devrimin ilk yıllarında Lenin, bugünkü aşamada Bolşevik Parti'nin kendine kılavuz edindiği köyün kolektifleştirilmesi taktiğini topluca geliştirdi.

Aynı üçyılda, Lenin'in doğrudan yönetimi altında, Sovyet ülkesinde sosyalizmin ***planlı*** inşasının temelleri atıldı (elektrifikasyon planı). Lenin, Parti'nin daima uymuş olduğu ve bugünkü sosyalist yapının yeniden inşası dönemi aşamasında da uyduğu "birleşik ekonomik plan"ı hazırlama, mükemmelleştirme ve gerçekleştirmenin yöntemlerini tasarladı.

Son olarak Lenin bu üç yılda, gelişkin Sovyet demokrasisi, üretimin yönetiminde tekil komuta şartlarında en geniş kitlelerin çabalarına dayanan sosyalist inşa yöntemlerinin temellerini, aynı şekilde, onlar temelinde bugün Partinin yönetimi altında tüm ekonominin sosyalist yeniden inşasında uygulanan ve gittikçe mükemmelleştirilen sosyalist çalışma biçimlerini (sosyalist yarışma) yarattı.

Geçiş dönemi, bu dönemde proleter devlet, sosyalizmin inşası ve sınıf mücadelesine dair Lenin'in öğretisinin ana momentleri ifadesini, 1919'da VIII. Parti Kongresi'nde kabul edilen Parti programında buldu. Tıpkı bizzat programın hazırlanışına olduğu gibi, VIII. Parti Kongresi'nde onun kabul edilişine de, tüm bu üç yıl boyunca sürdürülen Parti içindeki iki cepheli mücadele eşlik etti, burada darbeler öncelikle, VIII. Parti Kongresi sırasında baş temsilcileri Buharin ve Pyatakov yoldaşlar olan "sol" oportünizme yönelikti.

Burada sayılanlar elbette, Lenin'in 1918–1920 yılları sırasındaki çalışmalarının tüm geçiş dönemi için, onu izleyen tüm aşamalar için ifade ettiği şeylerin en önemlileri bile olmadığı gibi, bu çalışmaların uluslararası önemini de tümüyle ifade etmekten uzaktır. Yalnızca bu çalışmaların özenli ve eksiksiz incelenmesi okura bunları tamamen gösterecektir.

Lenin'in elinizdeki cilde alınan tüm çalışmaları kısaltılmaksızın basılmıştır ve hepsine de bu baskının önceki ciltlerinde olduğu gibi, okura içeriklerini anlamayı kolaylaştırmayı amaçlayan notlar eklenmiştir. Notlar okura özellikle, tüm geçiş süreci için geçerli olan şeylerle, özel olarak 1918-1920 arası üç yılın özellikleriyle ve özel görevleriyle ilgili olan şeylerden ayırma olanağını vermeyi amaçlıyor.

Bu cildin büyük bir bölümünü, kısmen düzeltilmemiş stenografik notlara göre yayınlanan Lenin'in konuşmaları oluşturuyor. Bu yüzden çeviride bazı zorluklar çıkmıştır. Özellikle anlaşılmaz olan yerlere dipnotlar düşülmüştür.

I

SAVAŞ KOMÜNİZMİ DÖNEMİNDE ANA GÖREVLER

PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ ÇAĞINDA EKONOMİ VE POLİTİKA[1]

Sovyet iktidarının iki yıllık jübilesi vesilesiyle, başlıktaki konu üzerine küçük bir broşür yazmaya niyetliydim. Fakat günlük çalışmanın baskısı altında şimdiye dek, bazı bölümleri hazırlamanın ötesine geçemedim. Bu yüzden, bu sorun üzerine görüşümce en önemli düşüncelerin kısa ve özet bir açıklamasını yapmaya karar verdim. Açıklamanın özet karakteri beraberinde elbette birçok elverişsizliği ve eksikliği getiriyor. Fakat bir dergi için kısa bir makaleyle yine de, sorunun konuluşu ve sorunun çeşitli ülkelerin komünistleri tarafından tartışılması için doneleri verme gibi mütevazı bir hedef gerçekleştirilebilir belki.

I

Kapitalizmle komünizm arasında belli bir geçiş döneminin bulunduğuna teorik olarak hiç kuşku yoktur. Bu geçiş dönemi zorunlu olarak, bu iki toplumsal ekonomi biçiminin çizgilerini ya da özelliklerini birleştirmek zorundadır. Bu geçiş dönemi yalnızca, can çekişen kapitalizmle oluşmakta olan komünizm arasında, ya da başka bir deyişle, yenilmiş ama yokedilmemiş kapitalizmle, doğmuş ama henüz çok zayıf olan komünizm arasında bir mücadele dönemi olabilir.

Sadece Marksistler için değil, aksine evrim teorisini bir ölçüde bilen her kültürlü insan için, bir geçiş döneminin bu ana hatlarını haiz tüm bir tarihsel dönemin gerekliliği kendiliğinden açık olmalıdır. Yine de, sosyalizme geçiş hakkında küçük-burjuva demokrasisinin bugünkü temsilcilerinden (ve sözümona sosyalist etiketlerine rağmen *II.* Enternasyonal'in tüm temsilcileri böyle kişilerdir; Macdonald ve Jean Longuet, Kautsky ve Friedrich Adler gibi kişiler de dahil) duyduğumuz tüm değerlendirmeler bu apaçık gerçeğin tamamen unutuluşuyla karakterizedir. Sınıf mücadelesine karşı isteksizlik küçük-burjuva demokratlarına özgüdür, onsuz nasıl yapabileceklerinin düşünü kurarlar, dengelemeye ve uzlaştırmaya, keskin kenarları törpülemeye çalışırlar. Bu yüzden bu tür demokratlar, kapitalizmden komünizme geçişin tüm bir tarihsel dönemini tanımayı ya kabul etmek istemezler, ya da, mücadele eden iki güçten birinin mücadelesini yönetmek yerine, bunları uzlaştırma planları hazırlamayı görev bilirler.

II

Ülkemizin büyük geriliği ve küçük-burjuva karakterinden dolayı Rusya'da proletarya diktatörlüğü, ileri ülkelere kıyasla kaçınılmaz olarak bazı özelliklerle ayrılmak zorundadır. Fakat ana güçler —ve toplumsal ekonominin ana biçimleri— Rusya'da, herhangi bir kapitalist ülkedekinin aynısıdır, dolayısıyla bu özellikler her halükârda meselenin esasına ilişkin olamaz.

Toplumsal ekonominin bu ana biçimleri şunlardır: kapitalizm, küçük meta üretimi, komünizm. Bu başlıca güçler şunlardır: burjuvazi, küçük-burjuvazi (özellikle köylülük), proletarya.

Proletarya diktatörlüğü çağında Rusya ekonomisi, dev bir devlet çapında komünistçe birleşmiş, ilk adımlarını atan emeğin; küçük meta üretimine karşı ve ayakta kalan, ama aynı zamanda küçük meta üretimi temelinde yeniden ortaya çıkmakta olan kapitalizme karşı mücadelesini temsil eder.

Rusya'da emek, birincisi, üretim araçları üzerinde özel mülkiyet ortadan kaldırıldığı ve ikincisi, proleter devlet iktidarı devlet toprak ve arazileri üzerinde ve devlet girişimlerinde büyük üretimi ulusal çerçevede örgütlediği, işgücünü ekonominin çeşitli dallarına ve girişimlerine paylaştırdığı, devlete ait büyük miktarda ihtiyaç maddelerini emekçilere dağıttığı ölçüde komünistçe birleşmiştir.

Rusya'da (Mart 1919'da kabul edilmiş olan Parti programımızda da dendiği gibi) komünizmin "ilk adımları"ndan sözediyoruz, çünkü tüm bu koşullar bizde ancak kısmen gerçekleştirilmiştir, ya da başka bir deyişle: bu koşulların gerçekleşmesi henüz başlangıç aşamasında bulunmaktadır. Bir defada yapılabilecek olan şeyler zaten bir defada, bir devrimci vuruşta yapıldı: örneğin proletarya diktatörlüğünün daha birinci gününde, 8 Kasım (26 Ekim) 1917'de, toprak ve arazi üzerinde özel mülkiyet büyük toprak sahiplerine tazminat ödenmeksizin kaldırıldı[2], büyük toprak sahipleri mülksüzleştirildi. Birkaç ay içinde, yine tazminatsız, neredeyse tüm büyük kapitalistler, fabrika ve tesislerin, anonim şirketlerin, bankaların, demiryollarının vs. sahipleri mülksüzleştirildi. Sanayide büyük üretimin devlet tarafından örgütlenmesi, fabrika ve tesislerde, demiryollarında "işçi denetimi"nden "işçi yönetimi"ne geçiş ana ve temel hatlarıyla artık gerçekleştirilmiştir, ancak tarımda buna neredeyse başlanmamıştır bile ("Sovyet çiftlikleri", işçi devleti tarafından devlet toprakları üzerinde örgütlenen büyük çiftlikler). Aynı şekilde tarımda meta üretimi yapan küçük işletmeden komünist tarıma geçiş olarak küçük çiftçilerin çeşitli kooperatiflerinin örgütlenmesine de neredeyse başlanmamıştır*. Özel ticaret yerine ürünlerin dağıtımının devlet tarafından örgütlenmesi, yani tahılın kente, sanayi ürünlerinin kıra devlet tarafından tedariki ve teslimiyle ilgili olarak da aynı şey söylenebilir.

Köylü iktisadı, meta üretimi yapan küçük işletme olarak kalmaya devam etmektedir. Burada kapitalizmin olağanüstü geniş ve kökleri

* *Sovyet Rusya'da Sovyet çiftliklerinin ve tarım komünlerinin sayısı sırasıyla yaklaşık 3536 ve 1961'dir, "tarım artelleri" nin sayısı ise 3696'dır. Merkezi İstatistik Dairemiz şu sıralarda tüm Sovyet çiftliklerinin ve komünlerin tam bir dökümünü çıkarıyor. Sonuçlar Kasım 1919'da gelmeye başlayacak.*

çok derinde sağlam bir temeliyle karşı karışıyayız. Kapitalizm bu temelde tutunur ve komünizme karşı en şiddetli mücadele içinde yeniden ortaya çıkar. Bu mücadele biçimleri, tahılın (ve aynı şekilde başka ürünlerin de) devlet tarafından tedarikine, genel olarak ürünlerin devlet tarafından dağıtımına karşı olan karaborsa ve spekülasyondur.

III

Bu soyut teorik iddiaları açıklamak için somut veriler göstermek istiyoruz.

Rusya'da devletin tahıl tedariki, Beslenme Halk Komiserliği'nin verilerine göre 14 (1) Ağustos 1917'den 1 Ağustos 1918'e kadar yaklaşık 30 milyon pud, bir sonraki yıl ise yaklaşık 110 milyon pud tutuyordu. Bir sonraki kampanyanın (1919-1920) ilk üç ayında tedarik muhtemelen 45 milyon pudu bulacaktır, 1918 yılında aynı aylar için (Ağustos-Ekim) miktar 37 milyon puddur.

Bu rakamlar, komünizmin kapitalizm üzerinde zaferi anlamında, durumun yavaş ama sürekli düzeldiğini ifade ediyor. Bu iyileşme, Rus ve yabancı kapitalistlerin dünyanın en güçlü devletlerinin vargüçlerini toplayarak örgütledikleri içsavaşın beraberinde getirdiği tüm dünyada eşi duyulmadık zorluklara rağmen sağlanmaktadır.

Bu yüzden, tüm ülkelerin burjuvaları ve onların açık ve gizli yardakçıları (II. Enternasyonal "sosyalistler"i) ne kadar yalan söyleyip bizi karalamaya çalışırlarsa çalışsınlar, şuna kuşku yoktur: ana iktisadi sorun açısından bakıldığında proletarya diktatörlüğünde, komünizmin kapitalizm üzerinde zaferi garanti altındadır. Tüm dünya burjuvazisi işte tam da bu yüzden Bolşevizme karşı kudurup kıyameti koparıyor, Bolşeviklere karşı askeri istilalar, komplolar ve benzeri şeyler örgütlüyor, çünkü askeri güçle ezilmezsek, toplumsal ekonominin yeniden inşasında zaferimizin kaçınılmaz olduğunu çok iyi anlıyor. Ve bizi bu tarzda ezmeyi başaramayacaktır.

Bu kısa sürede ve faaliyet yürütmek zorunda kaldığımız tüm dünyada eşi görülmedik zorluklar altında kapitalizmi ne ölçüde yendiğimi-

zi aşağıdaki özet rakamlar gösteriyor. Merkezi İstatistik Dairesi, tüm Rusya için değil, 26 il için ekmek tahılı üretimi ve tüketimi üzerine verileri yayına yeni hazırladı.

Sonuçlar şöyledir:

Sovyet Rusya'nın 26 ili	Nüfus (milyonla)	Tohumluk ve yemlik hariç tahıl üretimi (milyon pud)	Tedarik edilen tahıl (milyon pud): Beslenme Komiserliği tarafından	Tedarik edilen tahıl (milyon pud): Karaborsacılar tarafından	Halkın tasarrufundaki toplam tahıl miktarı (milyon pud)	Kişi başına tahıl tüketimi (pud)
Fazlalık veren iller	Kentler 4,4	—	20,9	20,6	41,5	9,5
	Köyler 28,6	625,4	—	—	481,9	16,9
Sübvansiyon illeri	Kentler 5,9	—	20,0	20,0	40,0	6,8
	Köyler 13,8	114	12,1	27,8	151,4	11,0
Toplam (26 il)	52,7	739,4	53,0	68,4	714,7	13,6

Buna göre kentlere ekmek tahılının yaklaşık yarısını Beslenme Komiserliği, diğer yarısını karaborsa temin etmektedir. 1918 yılında kent işçilerinin beslenmesinin tam bir incelemesi bu oranı vermiştir. Burada işçi, devletin temin ettiği ekmeğe karaborsacıya ödediğinden ***on kat az*** öder. Ekmeğin spekülasyon fiyatı devlet fiyatından ***on kat yüksektir***. İşçi bütçelerinin tam incelenmesi bunu kanıtlıyor.

IV

Verilen rakamlar, üzerinde esaslı bir şekilde düşünüldüğünde, Rusya'nın bugünkü ekonomisinin tüm ana hatlarını yansıtan eksiksiz bir materyal sağlamaktadır.

Emekçiler, yüzlerce yıldır kendilerini boyunduruk altında tutan zalimlerden ve sömürücülerden — çiftlik sahiplerinden ve kapitalistlerden kurtulmuştur. Gerçek özgürlüğe ve gerçek eşitliğe doğru atılmış bu adım, etki, boyut ve hız açısından dünyanın şimdiye kadar hiç tanık olmadığı bu adım, (küçük-burjuva demokratlar dahil) burjuvazinin yandaşları tarafından gözönüne alınmıyor; bunlar parlamenter burjuva demokrasi anlamında özgürlük ve eşitlikten sözediyorlar ve sahtekârca, bunu genel "demokrasi ya da "saf demokrasi" (Kautsky) olarak ilan ediyorlar.

Emekçiler ise gerçek eşitliği, gerçek özgürlüğü (çiftlik sahiplerinden ve kapitalistlerden kurtuluşu) kastediyorlar ve bu yüzden Sovyet iktidarını böyle sağlam savunuyorlar.

Köylü ülkesinde proletarya diktatörlüğünden genelde ilk olarak, en çok ve derhal köylüler kârlı çıktı. Çiftlik sahipleri ve kapitalistler altında köylü Rusya'da açlık çekiyordu. Köylü, tarihimizin yüzlerce yıllık seyrinde, kendisi için çalışma olanağına asla sahip olmamıştır: Kendisi açlık çekiyor ve kentler ve yurtdışı için kapitalistlere yüzlerce milyon pudluk tahıl veriyordu. Proletarya diktatörlüğü altında köylü ***ilk kez*** kendisi için çalıştı ve ***kentlilerden daha iyi beslendi.*** Köylü ilk kez gerçek özgürlüğü gördü: kendi ekmeğini yeme özgürlüğünü, açlıktan kurtuluşu gördü. Toprak ve arazinin dağıtımında eşitlik, bilindiği gibi, maksimum seviyededir: pekçok durumda köylüler toprağı "boğaz sayısına göre" paylaşıyorlar.

Sosyalizm sınıfların ortadan kaldırılmasıdır.

Sınıfları ortadan kaldırmak için, ilkin çiftlik sahiplerini ve kapitalistleri devirmek gerekir. Görevin bu bölümünü yerine getirdik, ama bu sadece bir bölümdür ve en zor bölüm de ***değildir.*** Sınıfları ortadan kaldırmak için, ikincisi, işçilerle köylüler arasındaki farkı ortadan kaldırmak, ***herkesi çalışanlar haline*** getirmek gerekir. Bu birdenbire olamaz. Bu, kıyaslanmayacak kadar zor ve zorunlu olarak uzun süreli bir görevdir. Bu, herhangi bir sınıfın devrilmesiyle çözülemeyecek olan bir görevdir. Bu görev yalnızca tüm toplumsal ekonomiyi örgütsel olarak yeniden şekillendirerek, tekil, soyutlanmış meta üreticisi kü-

çük işletmeden toplumsal büyük işletmeye geçerek çözülebilir. Böyle bir geçiş zorunlu olarak olağanüstü uzun sürelidir. Aceleci ve dikkatsiz idari ve yasa koyucu önlemlerle böyle bir geçiş sadece yavaşlatılıp zorlaştırılabilir. Bu geçiş sadece, köylülere, tüm tarımsal tekniği muazzam boyutta iyileştirme, onu temelden yeniden şekillendirme olanağı veren bir yardım sağlanarak hızlandırılabilir.

Görevin ikinci, en zor bölümünü çözmek için, burjuvaziyi yenmiş olan proletarya, köylülüğe karşı politikasının ana hattında yolundan şaşmaksızın şunda ısrar etmelidir: proletarya, emekçi köylüyle mülk sahibi köylü arasında, çalışan köylüyle ticaret yapan köylü arasında, zahmet çeken köylüyle spekülasyon yapan köylü arasında fark gözetmeli, bunların arasına sınır çekmelidir.

Sosyalizmin ***tüm özü*** bu sınırı çekmekte yatar.

Ve sözde sosyalist, eylemde küçük-burjuva demokratların (Martov ve Çernov'lar, Kautsky'ler ve ortakları) sosyalizmin bu özünü anlamamaları şaşırtıcı değildir.

Burada sözü edilen bu sınırı çekmek çok zordur, çünkü gerçek hayatta köylülerin tüm özellikleri, bunlar ne kadar farklı, ne kadar çelişkili olursa olsun, bir bütün olarak kaynaşmıştır. Yine de sınır çekmek olanaklıdır ve sadece olanaklı olmakla kalmaz, aynı zamanda köylü iktisadının ve köylü yaşamının koşullarından da kaçınılmaz olarak çıkar. Çiftlik sahipleri, kapitalistler, tüccarlar, spekülatörler ve ***onların*** devleti, en demokratik burjuva cumhuriyetlerininki de dahil, emekçi köylüyü yüzyıllardır ezmişlerdir. Emekçi köylü, yüzyıllar boyunca içinde, bu zalimlere ve sömürücülere karşı kin ve düşmanlık besledi, ve yaşamın emrettiği bu "eğitim", köylüyü kapitalistlere karşı, spekülatörlere karşı, tüccarlara karşı işçilerle ittifak aramaya ***zorlar***. Ve aynı zamanda ekonomik sistem, meta ekonomisi sistemi, köylüyü kaçınılmaz olarak (her zaman değil, ama çoğu durumda) tüccar ve vurguncu yapar.

Yukarıda sunduğumuz istatistiki veriler, emekçi köylüyle vurguncu köylü arasındaki farkı açıkça gösteriyor. Bir yanda, kentlerin açlık çeken işçileri için 1918/1919 yılında 40 milyon pud tahılı; işçi hükümetinin pekâlâ bilincinde olan, ama sosyalizme geçişin ilk döneminde

ortadan kaldırılamayan bu organların tüm aksaklıklarına rağmen sabit devlet fiyatlarıyla devlet organlarının eline teslim eden köylü var. Bu köylü emekçi köylüdür, sosyalist işçinin eşit haklara sahip yoldaşıdır, sermayenin boyunduruğuna karşı mücadelede en güvenilir müttefiki, öz kardeşidir. Öte yanda, 40 milyon ton tahılı, devletin saptadığından on kat yüksek fiyata satan, kent işçisinin zaruret ve açlığından yararlanan, devleti dolandıran, her yerde yalan, hırsızlık ve dolandırıcılığı artıran ve ortaya çıkaran köylü vardır; bu köylü bir vurguncudur, kapitalistlerin bir müttefikidir, işçinin sınıf düşmanıdır, bir sömürücüdür. Çünkü, üretiminde şu ya da bu biçimde sadece köylünün değil, işçinin vs. de emek harcadığı aletlerle devlet toprağı üzerinde hasat edilen tahıldan fazlalık sahibi olmak ve bununla spekülasyon yapmak, açlık çeken işçiyi sömürmek demektir.

Özgürlüğü, eşitliği, demokrasiyi çiğniyorsunuz, diye bağırıyorlar bize her taraftan, Anayasamızda köylüyle işçinin eşitsizliğine, Kurucu Meclis'in dağıtılmasına[3], tahıl fazlasının zor alımına ve buna benzer bir çok şeye dikkat çekerek. Şöyle yanıt veriyoruz: dünyada, emekçi köylünün yüzyıllarca ıstırabını çektiği gerçek eşitsizliğin, gerçek tutsaklığın ortadan kaldırılması için bu kadar çok şey yapmış bir başka devlet yoktur. Ancak, vurguncu köylülerle eşitliği asla tanımayacağız, tıpkı sömürenin sömürülenle, tokun açla "eşitliği"ni, birincilerin ikincileri yağma etme "özgürlüğü"nü asla tanımadığımız gibi. Ve bu farkı anlamak istemeyen kültürlü insanlara, bunlar kendilerine demokrat, sosyalist, enternasyonalist, Kautsky, Çernov, Martov da deseler, Beyaz Muhafızlarmış gibi davranacağız.

V

Sosyalizm sınıfların ortadan kaldırılmasıdır. Proletarya diktatörlüğü bu ortadan kaldırma için yapabileceği her şeyi yaptı. Fakat sınıflar birdenbire ortadan kaldırılamaz.

Ve sınıflar ***kaldı*** ve proletarya diktatörlüğü döneminde ***varlıklarını sürdürecekler.*** Sınıflar ortadan kalktığında diktatörlük gereksiz

hale gelecektir. Proletarya diktatörlüğü olmadan onlar ortadan kalkmayacaktır.

Sınıflar kaldı, fakat proletarya diktatörlüğü çağında ***her*** sınıf değişti; karşılıklı ilişkileri de değişti. Proletarya diktatörlüğü altında sınıf mücadelesi yok olmaz, bilakis sadece başka biçimler alır.

Proletarya kapitalizm altında ezilen bir sınıftı, üretim araçları üzerinde her türlü mülkiyetin elinden alındığı bir sınıftı, burjuvaziye doğrudan ve tümüyle ve bütünüyle karşı olan ve bu yüzden tutarlı devrimci olabilecek biricik sınıftı. Proletarya, burjuvaziyi devirdikten ve politik iktidarı ele geçirdikten sonra ***egemen*** sınıf haline geldi: devlet iktidarını elinde tutmaktadır, toplumsallaştırılmış üretim araçlarının tasarrufu ona aittir, yalpalayan ara unsurları ve sınıfları yönetiyor, sömürücülerin direnişinin artan enerjisini bastırıyor. Bütün bunlar, sınıf mücadelesinin ***özel*** görevleridir, proletaryanın önceden önüne koymadığı ve koyamayacağı görevlerdir.

Sömürücüler, çiftlik beyleri ve kapitalistler sınıfı, proletarya diktatörlüğü altında ortadan kaybolmadı ve birdenbire kaybolamaz. Sömürücüler yenilmiş, ancak yokedilmemiştir. Ellerinde hâlâ, bir şubesi oldukları uluslararası sermaye biçiminde bir zemin kalmıştır. Ellerinde hâlâ kısmen bazı üretim araçları kalmıştır, para kalmıştır, muazzam toplumsal ilişkiler kalmıştır. Direnişlerinin enerjisi, tam da yenilgilerinin bir sonucu olarak yüzlerce, binlerce kez artmıştır. Devleti, orduyu ve ekonomiyi yönetme "sanatı", onlara üstünlük, hem de çok büyük bir üstünlük sağlar, öyle ki onların önemi, toplam nüfus içindeki paylarıyla kıyaslanamayacak kadar büyüktür. Devrik sömürücülerin, sömürülenlerin muzaffer öncüsüne, proletaryaya karşı sınıf mücadelesi, ölçülemeyecek kadar acımasızlaşmıştır. Ve devrimden sözedilecekse, bu kavrama (II. Enternasyonal'in tüm kahramanlarının yaptığı gibi) reformist hayaller atfetmek istenmiyorsa, başka türlüsü olamaz.

Son olarak köylülük, genelde tüm küçük-burjuvazi gibi, proletarya diktatörlüğü altında ***da*** orta, ara bir konum alır: köylüler bir yandan, emekçilerin çiftlik beylerinden ve kapitalistlerden kurtulma ortak çıkarının birleştirdiği oldukça önemli (ve geri Rusya'da korkunç) bir

emekçi kitlesidir; öte yandan onlar dağınık küçük girişimci, mülk sahibi ve tüccardırlar. Böyle bir ekonomik konum kaçınılmaz olarak proletaryayla burjuvazi arasında bir yalpalamaya yol açar. Ve ikisi arasında şiddetlenen mücadele şartlarında, tüm toplumsal ilişkilerin inanılmaz derecede sert altüst oluşu şartlarında, tam da köylülerin ve genelde küçük-burjuvaların eskiye, geleneksele, değişmez olana güçlü alışkanlıkları göz önünde bulundurulduğunda, onlar arasında kaçınılmaz olarak bir taraftan diğerine geçişi, kararsızlıkları, yalpalamaları, güvensizliği vs. gözlemlememiz doğaldır.

Bu sınıfa karşı —ya da bu toplumsal unsurlara karşı— proletaryanın görevi onu yönetmektir, onu etkileme mücadelesi vermektir. Yalpalayanları, kararsızları peşine takmak — proletaryanın yapması gereken şey budur.

Tüm ana güçleri ya da sınıfları ve onların proletarya diktatörlüğü tarafından değiştirilmiş karşılıklı ilişkilerini birbiriyle karşılaştırdığımızda, II. Enternasyonal'in tüm temsilcilerinde rastladığımız, genel "demokrasiyle" sosyalizme geçmeye dair harcıalem küçük-burjuva düşüncenin nasıl sınırsız bir teorik saçmalık, nasıl bir ahmaklık olduğunu görürüz. "Demokrasi"nin mutlak, sınıflardışı içeriğine dair burjuvaziden miras alınan önyargı, bu yanılgının temelidir. Gerçekte ise, proletarya diktatörlüğü sırasında demokrasi de yepyeni bir safhaya geçer ve sınıf mücadelesi, tüm, ama tüm biçimleri kendine tabi kılarak daha üst bir basamağa yükselir.

Özgürlük, eşitlik, demokrasi üzerine genel laflar gerçekte, meta üretimi ilişkilerinin şekillendirdiği kavramların körü körüne tekrarıyla eşanlamlıdır. Bu genel lafların yardımıyla proletarya diktatörlüğünün somut görevlerini çözmek istemek, tüm çizgi boyunca burjuvazinin teorik, ilkesel pozisyonuna geçmek demektir. Proletaryanın bakış açısından sorun yalnızca şöyle konabilir: Hangi sınıfın baskıdan kurtuluşu? Hangi sınıfın hangi sınıfla eşitliği? Özel mülkiyet zemininde demokrasi mi yoksa özel mülkiyeti ortadan kaldırma için mücadele temelinde demokrasi mi? vs.

Engels "Anti-Dühring"de çoktan, eşitlik kavramını meta üretimi ilişkilerinin şekillendirdiğini ve eğer eşitlik ***sınıfların ortadan kaldırılması***[4] olarak anlaşılmazsa onun bir önyargıya dönüştüğünü açıkladı. Burjuva-demokratik ve sosyalist eşitlik kavramı arasındaki farka ilişkin bu temel gerçek sürekli unutuluyor. Fakat bu gerçek göz önünde tutulunca, burjuvaziyi deviren proletaryanın, bununla, sınıfları ortadan kaldırma yönünde en kararlı adımı attığı ve proletaryanın bunu tamamlamak için, devlet iktidarı aygıtından yararlanarak ve devrik burjuvazi ve yalpalayan küçük-burjuvaziyle mücadelenin, onları etkilemenin ve onlar üzerinde baskıda bulunmanın çeşitli yöntemlerini kullanarak sınıf mücadelesini sürdürmek zorunda olduğu anlaşılır.

30 Ekim 1919

KITLIK ÜZERİNE[5]

Petrogradlı İşçilere Mektup

Yoldaşlar! Bugünlerde, Partili bir yoldaş, Putilov Fabrikalarından bir işçi olan delegeniz benim yanımdaydı. Bu yoldaş, Petrograd'daki kıtlıkla ilgili olağanüstü ağır, ayrıntılı bir tablo sundu. Hepimiz, bir dizi sanayi ilinde beslenme sorununun aynı şekilde akut olduğunu, açlığın aynı şekilde eziyet verici bir biçimde işçilerin ve genelde yoksulların kapısını çaldığını biliyoruz.

Fakat aynı zamanda tahıl ve başka gıda maddeleriyle azgınca spekülasyon yapıldığını gözlemliyoruz. Kıtlık, Rusya'da tahıl olmadığından değil, burjuvazi ve bütün diğer varlıklıların, en önemli ve en kritik sorunda, tahıl sorununda, emekçilerin egemenliğine karşı, işçi devletine karşı, Sovyet iktidarına karşı son, tayin edici mücadeleye girişmiş olmalarından kaynaklanıyor. Burjuvazi ve tüm varlıklılar, kırdaki varlıklılar, Kulaklar da dahil, tahıl tekelinin altını oyuyorlar, tüm halkın ve ilk planda işçilerin, emekçilerin, yoksulların ekmek tedariki yararına ve çıkarına gerçekleştirilen devlet tahıl dağıtımını boşa çıkarıyorlar. Burjuvazi sabit fiyatları dinamitliyor, tahılla spekülasyon yapıyor, tahılın pudunda yüz, ikiyüz, hatta daha fazla ruble kazanıyor, tahıl tekelini ve tahılın düzenli dağıtımını havaya uçuruyor, bunu rüşvetle, in-

sanları satın alarak, sosyalizmin ilk, temel, ana ilkesini, yani "Çalışmayan yemesin" ilkesini gerçekleştirmeyi amaçlayan işçi iktidarını mahveden herşeyi kötü niyetle destekleyerek yapıyor.

"Çalışmayan yemesin" — bu her emekçinin anladığı birşey. Tüm işçiler, tüm yoksul köylüler ve hatta orta köylüler, zaruret denen şeyi tanıyan herkes, elinin emeğiyle geçinen herkes bununla hemfikir. Rusya nüfusunun onda dokuzu bu doğruyla hemfikir. Sosyalizmin temeli, onun gücünün tükenmez kaynağı, nihai zaferinin yokedilemez garantisi bu basit, en basit ve apaçık doğrudan ibarettir.

Fakat meselenin özü şu ki, bu doğruyla hemfikir olduğunu ifade etmek, ona katıldığına yemin etmek, onu dil ucuyla kabul etmek bir şey, onu gerçekleştirebilmek ise bambaşka bir şeydir. Milyonlarca pud tahılın varlıklılar, Kulaklar ve spekülatörler tarafından gizlendiği bir ülkede, kendine Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti diyen bir ülkede yüzbinler ve milyonlar (Petrograd'da, tarımsal sübvansiyon bölgelerinde, Moskova'da) açlık çekiyorsa, bu, her sınıf bilinçli işçinin ve köylünün ciddi ve derin bir biçimde düşünmesini gerektirir.

"Çalışmayan yemesin" — bu nasıl gerçekleştirilir? Bu düsturu hayata geçirebilmek için, ilkin devlet tahıl tekelinin, yani tahılla her türlü özel ticaretin kesin olarak yasaklanmasının, tüm tahıl fazlasının sabit fiyatlarla devlete zorunlu tesliminin, kim için olursa olsun tahıl fazlasını elinde tutma ve gizlemenin kesin olarak yasaklanmasının gerekli olduğu gün gibi açıktır. Bunun için, ikincisi, tüm tahıl fazlasının tam kaydı ve tahılın fazlalık gösteren bölgelerden, tahıl sıkıntısı olan bölgelere kusursuzca düzenlenmiş akışı ve bunun tüketim, işleme ve tohumluk stokları yapılmasıyla birleştirilmesi gereklidir. Bunun için, üçüncüsü, tahılın tüm yurttaşlara düzenli, adil, varlıklılara hiçbir ayrıcalık ve avantaj sağlamayacak şekilde proleter devletin, işçi devletinin kontrolü altında dağıtımı gereklidir.

Kıtlık üzerinde zaferin bu koşulları üzerine birazcık düşünmek bile, kapitalizmden komünizme geçiş için, emekçilerin her türlü baskıdan ve sömürüden kurtulması için bir devlet erkinin (burjuvaziye karşı katılığında ve dezorganizatörlere karşı kararlılığında acımasız bir er-

kin) gerekliliğini yadsıyan anarşizmin aşağılık gevezelerinin sınırsız ahmaklığını gösterebilir. Devrimimizin sosyalizmi gerçekleştirme görevlerine doğrudan, somut, pratik olarak giriştiği —onun yokedilemez kazanımı da burada yatar— tam da şimdi ve tam da ana sorunda, tahıl sorununda, demirden bir devrimci iktidarın, proletarya diktatörlüğünün, düzinelerce ve yüzlerce milyon insanın gereksinimlerini göz önüne alarak, önceden üretimin bir yıllık, hatta birçok yıllık koşullarını ve sonuçlarını hesaplayarak (çünkü hasadın kötü olduğu yıllar vardır, hasat rekoltesini yükseltmek için yıllarca çalışmayı gerektiren toprak ıslahı gerekli olabilir, vs.) tarımsal ürünlerin tedarik, sevk ve dağıtımını büyük çapta, ülke çapında örgütlemenin gerekliliği tam da şimdi kendini en açık biçimde göstermektedir.

Romanov ve Kerenski, yürüttükleri canice ve korkunç yağma savaşıyla işçi sınıfına, temeline dek sarsılmış bir ülke, Rus ve yabancı emperyalistlerin sonuna dek yağmaladıkları bir ülke bıraktılar. Tahıl herkese ancak her pudunun tam olarak kaydedilmesi, her libresinin mutlaka eşit dağıtılması koşuluyla yetecektir. Makinelerin besini, yani yakıtta da aynı şekilde en büyük kıtlık var: tüketimde acımasızca katı bir tutumluluk, dağıtımda acımasızca katı bir düzenleme gerçekleştirmek için vargüçle gayret gösterilmezse, demiryolları ve fabrikalar duracak, işsizlik ve kıtlık tüm halkı mahvedecektir. Felaketin eşiğindeyiz, felaket çok çok yaklaştı. Görülmemiş ölçüde zor Mayıs'ı, daha zor Haziran, Temmuz ve Ağustos ayları izleyecektir.

Bizde yasaya göre devlet tahıl tekeli var, fakat gerçekte burjuvazi bunu adım başında deliyor. Onyıllarca tüm çevreyi yağmalayan köy zengini, büyük köylü, köy tefecisi, spekülasyonla ve içki yaparak zenginleşmeyi yeğliyor; böylesi onun kesesine daha avantajlı, açlığın suçunu ise Sovyet iktidarına yıkıyor. Kulakların politik sözcüleri, açıktan ve gizlice tahıl tekeline ve Sovyet iktidarına karşı "çalışan" Kadetler, Sağ Sosyal-Devrimciler, Menşevikler aynen böyle davranıyorlar. Belkemiksizler partisi, yani Sol Sosyal-Devrimciler, burada da belkemiksiz: burjuvazinin egoistçe yaygaralarına ve şikayetlerine kulak verip, tahıl tekeline karşı yaygara koparıyor, beslenme diktatörlüğünü "pro-

testo ediyor", burjuvazinin gözünü yıldırmasına izin veriyor, Kulaklara karşı mücadeleden çekiniyor, isteri içinde şapa oturuyor ve sabit fiyatları yükseltmeyi, özel ticarete izin vermeyi vs. öneriyor.

Bu belkemiksizler partisi, politikada, hayatta olup bitene benzer şeyleri yansıtıyor; örneğin bir Kulak, köy yoksullarını Sovyetlere karşı kışkırttığında, onları parayla ayarttığında, örneğin herhangi bir yoksul köylüye, bu yoldan çıkmış yoksul köylü spekülasyondan bizzat "nemalansın" diye, bizzat kâr sağlasın diye, bu pudu 150 rublelik bir spekülasyon fiyatına satarak tahılla özel ticareti yasaklayan Sovyetlere karşı yaygara yapanlardan biri haline gelsin diye bir pud tahılı altı değil üç rubleye verdiğinde hayatta olup bitene benzer şeyleri yansıtıyor.

Düşünme yeteneği olanlar, birazcık düşünmek isteyenler için, mücadelenin hangi hatta cereyan ettiği açıktır.

Ya işçilerin sınıf bilinçli öncüsü, yoksullar kitlesini çevresinde topladıktan, demirden bir düzen, acımasızca katı bir iktidar, gerçek bir proletarya diktatörlüğü kurduktan sonra zafer kazanacak, Kulaklara boyun eğdirecek, tahıl ve yakıtın tüm ülkeye düzenli dağıtımını sağlayacaktır; ya da Kulakların yardımıyla ve belkemiksiz şaşkınların (Anarşistler ve Sol Sosyal-Devrimciler) dolaylı desteğiyle burjuvazi Sovyet iktidarını devirecek ve halka onaltı saatlik işgününü, haftada sekizde bir libre ekmeği, işçilerin toplu kurşuna dizilmesini, Finlandiya'da ve Ukrayna'da olduğu gibi zindanlarda işkenceleri getirecek olan bir Rus-Alman ya da Rus-Japon Kornilov'unu görev başına getirecektir.

Ya biri ya diğeri.

Orta yol yoktur.

Ülkenin durumu son derece kritiktir.

Politik yaşamı iyice düşünen biri, Kadetlerin Sağ Sosyal-Devrimciler ve Menşeviklerle, bir Rus-Alman mı yoksa Rus-Japon Kornilov'un mu "daha makbul" olduğunu, taçlı bir Kornilov'un mu yoksa cumhuriyetçi bir Kornilov'un mu devrimi daha iyi ve daha güvenli yenebileceği konusunda pazarlıklar yürüttüğünü görmeden edemez.

Tüm sınıf bilinçli, tüm ileri işçilerin birleşmesinin zamanıdır.

Tüm güçlerini toparlayıp, ikircikli davranılan bir anın ülkeyi ve devrimi yokolmakla tehdit ettiğini kavramalarının zamanıdır.

Yarım önlemlerle hiçbir şey olmaz. Şikayet hiçbir işe yaramaz. Tahılı veya yakıtı "en détail" [ayrıntılarıyla —ÇN] kendi için, yani "kendi" fabrikası için, "kendi" işletmesi için tedarik etmek, dezorganizasyonu sadece büyütür, spekülatörlerin egoistçe, kirli ve karanlık işlerini sadece kolaylaştırır.

Ve bu yüzden, bir mektupla siz yoldaşlara, siz Petrograd'lı işçilere başvuruyorum. Petrograd Rusya değildir. Petrogradlı işçiler Rusya işçilerinin küçük bir bölümüdür. Fakat onlar Rusya işçi sınıfının ve tüm emekçilerinin en iyi, en ileri, en sınıf bilinçli, en devrimci ve en sağlam, boş laflara, karaktersiz ümitsizliğe ve burjuvazinin gözdağına en az açık birliklerinden biridir. Ve halkların yaşamındaki kritik anlarda birçok kez görülmüştür ki, öncü sınıfların sayıca zayıf öncü birlikleri bile herkesi beraberinde sürükleyebilmiş, kitleleri devrimci coşkunun ateşiyle doldurabilmiş ve en büyük tarihsel kahramanlıkları gerçekleştirebilmişlerdir.

Putilov Fabrikalarında kırkbin işçi vardı, dedi bana Petrograd işçilerinin delegesi, ama bunların çoğu "geçici" işçiydi, proleter değildi, güvenilmez, yalpalayan kişilerdi. Şimdi geriye onbeş bin kaldı, ama bunlar mücadelede sınanmış ve çelikleşmiş proleterlerdir.

Devrimin böyle bir öncüsü Petrograd'da ve tüm ülkede ününü aksettirmeli, toplu ***kitle*** olarak ***ayağa kalkmalı,*** ülkenin kurtuluşunun kendi elinde olduğunu, kendisinden Ocak ve Ekim 1905'te, Şubat ve Ekim 1917'dekinden daha az kahramanlık beklenmediğini, tahıl spekülatörlerine, Kulaklara, köy tefecilerine, dezorganizatörlere ve rüşvetçi unsurlara karşı güçlü bir "***haçlı seferi***", insanların besini ve makinelerin besininin tedarik, sevk ve dağıtımında en katı devlet düzenini bozan herkese karşı büyük bir "***haçlı seferi***" örgütlenmek zorunda olduğunu anlamalıdır.

Sadece ileri işçi kitleleri ayağa kalkarsa ülkeyi ve devrimi kurtarmak mümkündür. Tüm ülkede milyonlarca yoksula durumu kavratmak ve bu milyonların başına geçmek için yeterince sınıf bilinçli; bazen ol-

duğu gibi, spekülasyonun "çekiciliğine" kapılan ve halkın davasının savaşçısından bir yağmacıya dönüşen herkesi acımasızca kendisinden uzaklaştırıp kurşuna dizmekte yeterince kararlı onbinlerce öncü savaşçıya, çelikleşmiş proletere ihtiyaç var; tüm ülkede düzeni sağlama, Sovyet iktidarının yerel organlarını sağlamlaştırma, her pud tahılı, her pud yakıtı denetleme ***kampanyasının*** beraberinde getirdiği tüm yükleri örgütlü bir şekilde taşımakta kararlı ve devrime bağlı öncü savaşçılara ihtiyaç var.

Bu, sıcak yuvayı terketmeden, sefere çıkmadan, budala ve canavar Romanov'a ya da ahmak ve palavracı Kerenski'ye karşı ateşli başkaldırının ötesine geçmeden birkaç gün kahramanlık göstermekten daha zordur. Tüm devlet çapında uzun süreli, ısrarlı bir örgütsel çalışma kahramanlığı, ayaklanmaların kahramanlığıyla karşılaştırılmayacak kadar zordur, buna karşılık değeri sonsuz derecede yüksektir. Fakat işçi partilerinin ve işçi sınıfının gücü daima, tehlikenin yüzüne cesaretle, doğrudan ve açıkça bakmakta, onu hiç çekinmeden kabul etmekte, "kendi" kampında ve "yabancı" kampta, sömürücülerin kampında hangi güçlerin bulunduğunu soğukkanlılıkla tartmakta yatıyordu. Devrim ilerliyor, gelişiyor ve büyüyor. Önümüzde duran görevler de büyüyor. Mücadele genişliyor ve derinleşiyor. Tahılın ve yakıtın düzenli dağıtımı, bunların üretiminin artırılması, bunlar üzerinde ***işçiler tarafından*** ve tüm devlet çapında eksiksiz muhasebe ve denetim — sosyalizmin asıl ve esas ön basamağı budur, bu artık "genel devrimci" değil, ***komünist*** bir görevdir, emekçilerin ve yoksulların kapitalizme karşı nihai savaş vermek zorunda oldukları bir görevdir.

Bu mücadele için tüm güçleri sarfetmeye değer: bu mücadelenin zorlukları büyüktür, fakat uğrunda mücadele ettiğimiz eser, baskıyı ve sömürüyü yok etme eseri de büyüktür.

Halk açlık çekerken, işsizlik gittikçe daha korkunç tahribat yaratırken, her fazla pud tahılı gizleyen herkes, devleti bir pud yakıttan mahrum bırakan herkes en büyük canidir.

Böyle bir dönemde —ve gerçek komünist toplum için bu hep geçerlidir— her pud tahıl ve yakıt, papazın aptallara yeryüzündeki köle-

liğin mükâfatı olarak cenneti vaadederken ağzında gevelediği kutsal şeylerden daha büyük, gerçekten kutsal bir şeydir. Ama bu gerçekten kutsal şeyin üzerinden her türlü papazvari "kutsallık" kalıntısını çekip almak için, onu ***pratik kavramak*** gerekir, ***gerçekten de*** düzenli dağıtımını sağlamak gerekir, istisnasız tüm tahıl fazlasını sonuna dek devlet fonuna sevketmek gerekir, ***tüm ülkeyi s***aklanmış ya da toplanmamış tahıl fazlasından ***temizlemek*** gerekir, sert işçi yumruğuyla, yakıt üretimini artırmak ve en tutumlu biçimde kullanmak için tüm güçleri sonuna dek seferber ederek, sevkte ve tüketimde en büyük düzeni gerçekleştirmek gerekir.

İleri işçilerin, her tahıl ve yakıt üretim yerine, bunların sevki ve dağıtımı için önemli olan her noktaya, çalışma enerjisini artırmak, on katına çıkarmak amacıyla, muhasebe ve denetimde Sovyet iktidarının yerel organlarını desteklemek amacıyla, spekülasyon, rüşvet ve ihmalin kökünü silah zoruyla kazımak amacıyla bir kitlesel "haçlı seferi" gereklidir. Bu görev yeni değildir. Aslında tarih yeni görevler vermiyor, sadece, devrimin erimi büyüdüğü, zorlukları arttığı, dünya çapında tarihi görevinin heybeti arttığı ölçüde eski görevlerin boyutunu ve erimini büyütüyor.

Ekim Devrimi'nin, Sovyet devriminin en büyük, yıkılmaz eserlerinden biri, köy yoksullarının ***yöneticisi olarak,*** kırda emekçi köylü kitlelerin ***önderi olarak, emek devletinin kurucusu*** olarak ileri işçilerin, "halkın içine" gitmiş olmalarıdır. Petrograd ve diğer proleter merkezler köye en iyi işçilerinin binlercesini ve on binlercesini vermiştir. Kaledin ve Dutov'a karşı mücadele birlikleri, tahıl tedarik birlikleri — bütün bunlar yeni değil. Görev sadece, felaketin yakınlığının, durumun zorluğunun, bizi eskisinin ***on katını*** yapmaya zorlamasından ibarettir.

İşçi, yoksul katmanların lideri haline geldi diye, aziz olmadı. O halkı ileriye götürdü, ama kendisine de küçük-burjuva çöküşün hastalıkları bulaştı. En örgütlü, en sınıf bilinçli, en disiplinli ve en kararlı işçilerden birliklerin en az olduğu yerlerde, bu birlikler o ölçüde sık dağıldı, geçmişe ait olan küçük mülkiyetin, geleceğin proleter-komünist

bilinci üzerinde kaotik egemenliğinin zafer kazandığı örnekler o ölçüde çoğaldı.

İşçi sınıfı komünist devrimi başlattı, fakat toprak sahipleri ve kapitalistlerin toplumunun, sömürücülerin ve asalakların toplumunun, çoğunluk yoksulluk çekerken azınlığın kirli egoizminin ve kişisel zenginliğinin toplumunun mirası olan zaafları ve ayıpları bir hamlede sıyırıp atamaz. Ancak işçi sınıfı, düşmana karşı durmadan yeni, durmadan daha çok, durmadan daha deneyimli, mücadelenin zorluklarıyla gittikçe daha çok çelikleşmiş işçi birliklerini harekete geçirdikçe eski dünyayı, onun ayıplarını ve zaaflarını yenebilir — ***ve sonunda mutlaka, kaçınılmaz olarak yenecektir.***

Bugün Rusya'da durum böyledir, tamı tamına böyledir. Kıtlık ve işsizlik tek başına ve dağınık halde yenilemez. Gerekli olan, ileri işçilerin, dev ülkenin her köşe ve bucağına kitlesel bir "haçlı seferi"dir. Sınıf bilinçli ve komünizme sınırsız bağlı proleterlerin ***demirden birliklerinin*** on katı gereklidir. O zaman açlığı ve işsizliği yeneriz. O zaman devrimi, sosyalizmin gerçek önbasamağına dek yükseltmiş oluruz. O zaman emperyalist haydutlara karşı muzaffer bir savunma savaşı yürütecek durumda da oluruz.

Mayıs 1918

HERKES BESLENME VE TAŞIMACILIKTA ÇALIŞMAK İÇİN İŞBAŞINA[6]

Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin son oturumunda*, Sovyet Cumhuriyeti için özellikle zor bir yarı yılın başlamış olduğuna dikkat çektim. 1918'in ilk yarısında 28 milyon pud, ikinci yarısında 67 milyon pud tahıl sağlandı. 1919'un ilk yarı yılı, bir öncekinden daha zor olacak.

Kıtlık gittikçe güçleniyor, tifüs salgını en büyük tehlike haline geliyor.[26] Kahramanca çabalara gereksinim var, ama bizde çok çok az şey yapılıyor.

Kendimizi kurtarıp durumu düzeltebilir miyiz?

Kuşkusuz evet. Ufa ve Orenburg'un fethedilmesi, güneydeki zafer, ayrıca Ukrayna'da Sovyet ayaklanmasının zaferi bize en elverişli umutların kapısını açıyor.[7]

Şimdi, açlık sınırındaki bir erzak istihkakı için gerekli olandan ***önemli ölçüde daha çok tahıl tedarik edebilecek durumdayız.***

Doğu bölgesinde şimdiden milyonlarca pud tahıl stoklanmıştır. Taşımacılığın içinde bulunduğu kötü durum bunların sevkini engelli-

---

* *Bkz. Bütün Eserler, Cilt XXIII'te, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi, Moskova Sovyeti ve Tüm-Rusya Sendikalar Kongresinin Birleşik Oturumunda Konuşma, 17 Ocak 1919.* ***—Alm. Red.***

yor. Güneyde tüm Voronej ilinin ve Don Bölgesi'nin bir bölümünün Kraznov'un Kazaklarından temizlenmesi, önceki hesaplarımızın çok ötesinde önemli miktarda tahıl elde etme olanağı sağlıyor. Son olarak, Ukrayna'daki tahıl fazlası düpedüz dev boyutlarda ve Ukrayna Sovyet Hükümeti bize yardım sunuyor.

Şimdi, kendimizi sadece kıtlıktan kurtaracak değil, aynı zamanda Rusya'nın tarımsal sübvansiyon bölgelerinde açlık çeken halkı da doyuracak durumdayız.

Sorun, taşımacılığın içinde bulunduğu kötü durumda ve beslenme işlerindeki güçlerin son derece yetersizliğinde yatıyor.

Tüm güçleri harekete geçirmeli, işçi kitlelerinin enerjisini yeniden yeniden körüklemeliyiz. Günlük yaşamın ve günlük çalışmanın alışılmış seyrinden kopmalıyız. Bütün gücümüzü bir araya toplamalıyız! Beslenme ve taşımacılık için güçlerin devrimci seferberliğine başlamalı, bunu yaparken kendimizi "günlük" çalışmayla ***sınırlamamalı,*** aksine onun çerçevesini aşmalı, başka güçler bulmak ve işe koşmak için durmadan yeni yöntemler bulmalıyız.

Şimdi "en ihtiyatlı", evet hatta kötümser bir hesaplamadan hareketle, bu yarı yılda açlık ve tifüs üzerinde zaferin (***tamamen*** olası bir zafer) bize, tüm ekonomik durumun ***tamamen*** iyiye doğru ***dönüşmesinin*** sağlayacağını varsaymak için çok önemli nedenlerimiz var, çünkü Ukrayna ve Taşkent'le bağlantı, hammadde kıtlığı ve eksikliğinin en önemli nedenlerini ortadan kaldırıyor.

Açlık çeken kitleler elbette bitkin. Bazen bu bitkinlik insanüstü düzeyde büyüktür, ama bir çıkış yolu var ve buna rağmen enerjinin canlanması kuşkusuz mümkündür: tüm dünyada proleter devrimin serpilip gelişmesi gittikçe açıkça ortaya çıktığı ve bize sadece iç durumumuzda değil, uluslararası durumumuzda da kesin iyileşmeler vaadettiği ölçüde bu daha da mümkündür.

Tüm gücümüzü toparlamalıyız. Her Parti örgütü, her sendika birliği, sendikal olarak örgütlü, evet hatta örgütsüz, ama açlığa karşı "savaşmak" isteyen her işçi grubu — Sovyet fonksiyonerlerinin ve genelde Sovyet yurttaşlarının her grubu kendine şu soruyu sormalıdır:

Kıtlığa karşı genel seferberliği genişletip güçlendirmek için ne yapabiliriz?

Erkek emeği yerine kadın emeğini geçirip, son derece zor taşımacılık ve beslenme işleri görevleri için daha çok erkek seferber edemez miyiz?

Lokomotif ve vagon onarım atölyeleri için komiserler ayıramaz mıyız?

Beslenme ordusuna savaşçılar sevkedemez miyiz?

Aramızdan, grubumuzdan, fabrikamızdan vs. her on ya da beş kişiden birini, bugün her zamankinden zor olan beslenme ordusu ya da demiryolu atölyelerinde çalışma için belirlememiz gerekmez mi?

Bazılarımız, devletin temel direkleri sarsılmadan hafifletilebilecek ya da hatta durdurulabilecek türden Sovyet çalışmaları veya başka çalışmalarla uğraşmıyor muyuz? Bu güçleri derhal beslenme ve taşımacılık için seferber etmekle yükümlü değil miyiz?

Kapitalist toplumun eski melun kuralına, ondan miras aldığımız kurala, her birimize az çok bulaşmış ve ahlakımızı bozmuş olan kurala: "Herkes kendisi için, tanrı herkes için" kuralına yeni bir darbe indirmek için tekrar tekrar olabildiğince büyük kitleler halinde başkaldıralım. Bize en fazla eziyet eden, bizi boğan, parçalayan, belimizi büken, mahveden, yırtıcı, kirli ve kanlı kapitalizmin bu mirasıdır. Bu mirastan bir çırpıda sıyrılamayız, bunun için yorulmak bilmez bir mücadele gerekir; bu mirasa karşı bir kez değil, iki kez değil, aksine bir çok kez, hep yeni baştan haçlı seferi ilan etmemiz, yürütmemiz gerekir.

Milyonlarca ve on milyonlarca insanı açlık ve tifüsten kurtarmak mümkündür, kurtuluş yakındır, başımıza gelmiş olan açlık ve tifüs krizi kesinlikle aşılabilir ve yenilebilir. Umutsuzluğa kapılmak, naifliktir, aptalcadır, utanç vericidir. Tek başına, herhangi bir biçimde "paçayı kurtarmak" için, daha güçsüz olanı bir kenara itmek ve kendini öne çıkarmak için tekil, tam bir çözülüş içinde, yarış halinde kaçmak — firar etmek demektir, hasta ve yorgun yoldaşları yarı yolda bırakmak, genel durumu kötüleştirmek demektir.

Şimdi işitilmemiş zorlukları ***yarıp geçen,*** en zengin İngiliz ve Fransız milyarderleri tarafından desteklenen çiftlik beyleri ve kapitalistlerin birliklerinin demirden duvarları arasından kendine bir yol, tayin edici hammaddelere, tahıla, pamuğa ve kömüre giden bir yol açan Kızıl Ordu'nun sağlam temelini yarattık. Bu temeli yeni tarzda bir çalışmayla, cephede politik propagandayla, ordumuzda komünistleri örgütleyerek, işçi kitlelerinin safları içinden en iyilerin toplu, özverili mücadelesiyle yarattık.

Gerek dış cephede, savaş cephesinde, gerekse de iç cephede, sömürücülere karşı mücadelede, sabotaja karşı mücadelede, sosyalist inşanın zor, yorucu, bol dikenli ama ***doğru*** yolu uğruna mücadelede bir dizi zafer elde ettik. Sadece Rusya'da değil, tüm dünyada da tam ve tayin edici zafer yakındır.

Biraz daha gayret — ve açlığın demir pençesinden kurtulacağız.

Gelin Kızıl Ordu için yapmış olduklarımızı ve bugün de hâlâ yaptıklarımızı, bir kez daha ve yenilenmiş enerjiyle, beslenme ve taşımacılıkta çalışmayı canlandırmak, genişletmek ve güçlendirmek için yapalım. En iyi güçlerin tümü ***bu*** çalışmaya seferber edilmelidir. Burada, çalışmak isteyen ve çalışabilen herkese yer olacaktır, burada, isteyen herkes, yıkım ve açlık üzerinde örgütlü kitlesel zafere katkıda bulunabilir. Her aktif güç için, her türden yetenek için, her özellik için, her meslek için, aynı duygulara sahip olan her insan için, beslenme ve taşımacılıkta çalışan bu ***barışçı orduda,*** artık tam zaferi garantilemek için, Kızıl Ordu'yu desteklemek, onun zaferlerini sağlamlaştırmak ve onlardan yararlanmak zorunda olan bu barışçıl orduda bir uğraş bulunabilir.

Herkes beslenme ve taşımacılıkta çalışma için işbaşına!

26 Ocak 1919

RUSYA KOMÜNİST PARTİSİ (BOLŞEVİK) MERKEZ KOMİTESİ'NİN VIII. PARTİ KONGRESİ'NE RAPORU[8]

18 Mart 1919

Yoldaşlar! İzninizle, Merkez Komitesi'nin politik raporuyla başlıyorum. Son Parti Kongresi'nden bu yana Merkez Komitesi'nin politik faaliyeti üzerine bir rapor sunmak aslında, tüm devrimimiz üzerine bir rapor sunmak demektir. Böyle bir görevi bir insanın kısa bir sürede yerine getiremeyeceği bir yana, tek bir kişinin böyle bir görevin altından asla kalkamayacağı konusunda herkesin benimle hemfikir olacağını sanıyorum. Bu yüzden kendimi, bence, sadece Partimizin bu dönemde gerçekleştirdiği şeylerin tarihinde değil, aynı zamanda bugünkü görevler bakımından da özel bir öneme sahip olan noktalarla sınırlamaya karar verdim. Şimdiki zamanı ve geleceği düşünmeksizin, kendini bütünüyle tarihe vermek, geçmişe yönelmek, içinden geçtiğimiz gibi bir zamanda, itiraf etmeliyim ki, benden çok şey istemek olurdu.

Dış politikayla başlarsak, Alman emperyalizmiyle ilişkilerimizin ve Brest Barışı'nın ön planda olması kendiliğinden anlaşılır. Bence, bu sorun üzerine konuşmaya değer, çünkü bu sorun sadece tarihi bir öne-

me sahip değildir. Bana öyle geliyor ki, Sovyet Hükümetinin müttefik güçlere yaptığı öneri, ya da daha doğrusu, Hükümetimizin, Prens Adaları'nda[9] herkesçe bilinen bir konferans önerisine onay vermesi — bana öyle geliyor ki bu öneri ve bizim yanıtımız bazı ve oldukça önemli bakımlardan, Brest Barışı döneminde saptamış olduğumuz emperyalizmle ilişkiyi yeniden üretmiştir. Bu yüzden, olayların şimdiki bu hızlı seyri karşısında, bu tarihe değinmenin gerekli olduğuna inanıyorum.

Brest Barışı sorunu karara bağlanacağı sırada, Sovyet inşası henüz —Parti'nin inşasından hiç söz etmiyorum— ilk safhasında bulunuyordu. O zamanlar Parti'nin, adım attığımız yolda ileriye doğru hareketimizin hızını —yaklaşık da olsa— belirlemek için bir bütün olarak çok az deneyime sahip olduğunu biliyorsunuz. Geçmişin bize kaçınılmaz bir miras olarak bıraktığı belli bir kaos, o zamanlar olaylara genel bir bakışı, olup bitenlerin tam olarak bilinmesini olağanüstü zorlaştırıyordu. Ve Batı Avrupa'yla bütün diğer ülkelerden olağanüstü soyutlanmışlık sonucunda, Batı'da proleter devrimin olası hızını veya olgunlaşma biçimlerini değerlendirmek için hiçbir objektif materyal elde edemiyorduk. Bu karışık durum, Brest Barışı sorununun Partimiz içinde güçlü görüş ayrılıklarına yol açması sonucunu doğurdu.

Ancak olaylar, özellikle zorba, rezil, haydutça bir barışın ardına gizlenen Alman emperyalizmi karşısındaki bu zoraki ricatın, genç sosyalist cumhuriyetin dünya emperyalizmiyle (dünya emperyalizminin bir yarısıyla) ilişkileri bakımından tek doğru şey olduğunu gösterdi. O zamanlar, Rusya'da çiftlik beylerini ve burjuvaziyi henüz yeni devirmiş olan bize, dünya emperyalizminin güçleri karşısında geri çekilmekten başka kesinlikle hiçbir seçim kalmamıştı. Bu geri çekilmeyi devrimci bakış açısıyla mahkûm edenler, fiilen temelden yanlış, gayri-Marksist bir bakış açısında duruyorlardı. Onlar, Temmuz'daki ağır yenilgilerden[9a] sonra, Kornilov olayından[9b] sonra sonunda Ekim'de emekçi kitlelerin büyük çoğunluğunda burjuvaziyi devirme kararlılığının ve buna hazır oluşun ve bunun için gereken örgütlü maddi gücün olgunlaşmasına hangi koşullar altında, Kerenski döneminin hangi uzun

ve zor gelişiminden sonra, Sovyetler içinde hangi muazzam hazırlık çalışmaları pahasına ulaştığımızı unuttular. Elbette o zamanlar böyle bir şeyden uluslararası ölçekte söz bile edilemezdi. Bu bakış açısından hareketle, dünya emperyalizmine karşı mücadelenin görevi şöyle görünüyordu: bu emperyalizmi çökertme doğrultusunda, her yerde hoşnutsuz olmaya başlamış, fakat henüz eylemlerinde net bir kararlılığa ulaşmamış olan işçi sınıfını aydınlatma ve birleştirme doğrultusunda etkinliğe devam etmek.

Bu yüzden Brest Barışı sorununda izlediğimiz politikanın, doğal olarak bu politika o zaman her koşul altında ve tüm ülkelerde asla sosyalizm karşıtı olmayan, olamayacak olan ve olması gerekmeyen bir dizi küçük-burjuva unsurla düşmanlığımızı şiddetlendirmesine rağmen biricik doğru politika olduğu anlaşılmıştır. Burada tarih bize, belleklere iyice işlenmesi gereken bir ders verdi, çünkü bundan kuşkusuz sık sık yararlanmak gerekecektir. Bu ders, proletarya partisinin küçük-burjuva demokrat bir partiyle ilişkilerinin, Rusya'da özellikle güçlü ve kalabalık olan ve tüm ülkelerde bulunan unsurlarla, katmanlarla, gruplarla, sınıflarla ilişkilerinin olağanüstü karışık ve zor bir görev oluşturduğudur. Küçük-burjuva unsurlar eski ve yeni toplum arasında bir o yana bir bu yana yalpalar. Ne eski toplumun ne de yeni toplumun itici gücü olamazlar. Aynı zamanda, çiftlik beyleri ve burjuvaziyle aynı ölçüde eski toplum yandaşı da değildirler. Yurtseverlik, tam da küçük mülk sahiplerinin ekonomik yaşam koşullarıyla bağıntılı bir duygudur. Burjuvazi, küçük mülk sahiplerinden daha enternasyonaldir. Brest Barışı döneminde, Sovyet iktidarı proletaryanın dünya diktatörlüğünü ve dünya devrimini, ne kadar zor olursa olsun tüm ulusal özverilerden daha üstte tuttuğunda, birdenbire bununla karşılaştık. Küçük-burjuva unsurlarla en şiddetli ve acımasız çatışmalara girmek zorunda kaldık. Daha sonra yalpalamaya başlayan tam bir dizi unsur, o zaman bize karşı burjuvazi ve çiftlik beyleriyle birleşti.

Burada bazı yoldaşlar tarafından ortaya atılan küçük-burjuva partilerle ilişki sorunu, programımızda oldukça ayrıntılı biçimde ele alınıyor ve aslında her gündem maddesinin tartışılması sırasında bu soruna

değinilecektir. Bu sorun, devrimimizin seyri içinde soyut, genel karakterini yitirmiş ve somutlaşmıştır. Brest Barışı döneminde, enternasyonalistler olarak görevimiz, ne pahasına olursa olsun proleter unsurlara güçlenme ve birleşme olanağını vermekti. İşte bu o zaman küçük-burjuva partileri bizden itti. Alman devriminden sonra küçük-burjuva unsurların nasıl yeniden yalpalamaya başladıklarını biliyoruz. Bu olaylar, olgunlaşmakta olan proleter devrim çağında, eski yurtseverlik bakış açısından yargıda bulunan, sadece gayri-sosyalistçe değil, aynı zamanda bir bütün olarak yanlış yargıda bulunan birçok kişinin gözünü açtı. Şimdi, ağır beslenme koşulları sonucunda, hâlâ uzayıp giden savaşın sonucunda Antant'a karşı yine küçük-burjuva demokrasisinin yalpalamalarının yükseldiğine tanık oluyoruz. Bu yalpalamaları daha önceden hesaba katmamız gerekirdi, fakat —ve buradan hepimiz için son derece önemli bir ders çıkıyor— geçmiş durumlar eski biçimlerinde tekrarlanmaz. Yeni durum daha karmaşıktır. Brest Barışı'nın deneyimiyle silahlanırsak, yeni durumu doğru değerlendirebiliriz ve politikamız doğru bir politika olabilir. Prens Adaları'nda konferans önerisini onaylarken, olağanüstü zorba karakterli bir barışa rıza gösterdiğimizi biliyorduk. Fakat öte yandan bugün, Batı Avrupa'da nasıl bir proleter devrim dalgasının yükseldiği, homurdanmanın orada nasıl bilinçli hoşnutsuzluğa geçtiği, nasıl tüm dünyada proleter Konsey hareketinin örgütlenmesine yol açtığı konusunda daha çok şey biliyoruz. O zaman el yordamıyla yürüyorduysak, Avrupa'da devrimin ne zaman patlak verebileceği konusunda tahmin yürütmek zorunda idiysek —bu devrimin patlak vermek zorunda olduğu teorik inancımıza dayanarak tahmin yürütüyorduk—, şimdi devrimin başka ülkelerde nasıl olgunlaştığını, bu hareketin nasıl başladığını gösteren bir dizi olguya sahibiz[10]. Bu yüzden, Batı Avrupa'ya, Antant ülkelerine ilişkin olarak, Brest Barışı sırasında yaptığımız birçok şeyi şimdi tekrarlamak zorundayız, ya da bunları gelecekte de yapmalıyız. Brest deneyiminden sonra, bunu yapmak bize çok daha kolay gelecektir. Merkez Komitemiz, Prens Adaları'ndaki konferansa Beyaz Muhafızlarla birlikte katılma önerisini görüşürken —aslında bu, Beyazlar tarafından işgal edilmiş tüm bölgele-

rin ilhakıyla aynı kapıya çıkıyordu—, bu ateşkes sorunu proletarya saflarında tek bir isteksizlik ifadesine yol açmadı ve Parti'nin tavrı da aynı oldu. En azından ben hiçbir yerden hoşnutsuzluk ya da isteksizlik diye birşey duymadım. Bu, uluslararası politikada aldığımız ders işe yaradığı için böyle olmuştur.

Küçük-burjuva unsurlara karşı Parti'nin görevi henüz kesin olarak çözülmemiştir. Bir dizi sorunda, aslında gündemde bulunan sorunların istisnasız tümünde, geçen yıl bu görevin, özellikle orta köylülere karşı görevin doğru çözümü için temeli yarattık. Teorik olarak, orta köylünün bizim düşmanımız olmadığı, onun özel bir muameleyi gerektirdiği, burada işlerin devrimin sayısız yan momentiyle, özellikle yurtseverlikten yana mı, karşı mı sorununun çözümüyle bağıntılı olarak değişebileceği konusunda anlaştık. Bizim için bu sorunlar ikinci ya da hatta üçüncü planda geliyor, fakat küçük-burjuvazinin gözü bunlarla kamaşıyor. Öte yandan bütün bu unsurlar mücadelede yalpalıyor ve tümüyle karaktersizleşiyorlar. Ne istediklerini bilmiyorlar ve mevzilerini savunacak yetenekte değiller. Bu bizden, olağanüstü esnek, olağanüstü ihtiyatlı bir taktik gerektiriyor, çünkü bazen bir elin verdiğini diğer elle almak gerekir. Bunun suçu bize değil, güçlerini toplayamayan küçük-burjuva unsurlara aittir. Şimdi bunu pratikte görüyoruz ve daha bugün gazetelerde, Kautsky ve Hilferding gibi önemli güçlere sahip olan Alman Bağımsızlarının şimdi ayrılmak istediklerini okuduk. Onların demokratik Alman cumhuriyetinin anayasasında konsey sistemini yerleştirmek, yani Kurucu Meclis'in proletarya diktatörlüğüyle resmi evliliğini sağlamak istediklerini biliyorsunuz.[11] Bizim için bu, devrimimizin, Alman devriminin, Macar devriminin, olgunlaşmakta olan Polonya devriminin sağduyusuyla öyle bir alaydır ki, buna sadece omuz silkebiliriz. Bu tür yalpalayan unsurların en ileri ülkelerde bile olduğunu söyleyebiliriz. Bazen, Almanya gibi çok ileri bir kapitalist ülkede bile kültürlü, gelişmiş insanlar, entelektüeller, bizim geri küçük-burjuvazimizden yüz kat daha şaşkın ve gürültücü ortaya çıkıyorlar. Buradan, küçük-burjuva partilere ve orta köylülüğe ilişkin olarak Rusya için bir ders çıkmaktadır. Görevimiz uzun müddet karmaşık ve

çatışık olacaktır. Bu partiler uzun müddet kaçınılmaz olarak bir adım ileri, iki adım geri atacaklardır, çünkü onların ekonomik konumu onları buna mahkûm eder, çünkü onlar sosyalizme asla burjuva toplumsal düzenin işe yaramazlığına mutlak inanç temelinde uymayacaklardır. Onlardan sosyalizme sadakat beklenemez. Onların sosyalizmine güvenmek, gülünç olurdu. Onlar sosyalizme ancak, başka hiçbir yol olmadığına kanaat getirdiklerinde, burjuvazi kesin olarak yenilip bastırıldığında uyacaklardır.

Geçen yılın deneyimlerinin bilançosunu sistematik olarak çıkarma imkânım yok, sadece, yarın ya da öbürgün politikamız için gerekli olabilecek şeyler açısından geçmişe bir göz attım. En önemli ders, orta köylülüğe ve küçük-burjuvaziye karşı tavrımızda olağanüstü ihtiyatlı olmamız gerektiğidir. Geçmişin deneyimi bunu gerektiriyor, Brest örneğinde bunu yaşadık. Davranış çizgimizi çok sık değiştirmek zorunda kalacağız, sathi bir gözlemciye bu tuhaf ve anlaşılmaz gelebilir. "Nasıl olur, diyebilir, dün küçük-burjuvaziye vaatlerde bulundunuz, bugün ise Cerjinski, Sol Sosyal-Devrimcilerin ve Menşeviklerin kurşuna dizileceğini açıklıyor. Bu ne çelişki!..." Evet, bu bir çelişki. Fakat çelişkili olan, bizzat nereye oturacağını bilmeyen, iki sandalye arasına oturmaya çalışan, bir sandalyeden diğerine sıçrayan ve kâh sağa, kâh sola düşen küçük-burjuva demokrasisinin tavrıdır. Ona karşı taktiğimizi değiştirdik ve yüzünü bize döndüğü her seferinde biz "Buyur" diyoruz. Orta köylülüğü asla mülksüzleştirmek istemiyoruz, küçük-burjuva demokrasisine karşı kesinlikle şiddet uygulamak istemiyoruz. Ona diyoruz ki: "Ciddi düşmanımız değilsiniz. Bizim düşmanımız burjuvazi. Fakat onunla birlikte davranırsanız, o zaman proletarya diktatörlüğünün önlemlerini size de uygulamak zorundayız."

Şimdi iç inşa sorununa geçiyorum ve kısaca, geçen dönemde Merkez Komitesi'nin politik deneyimini, politik faaliyetinin bilançosunu karakterize eden esas şeyler üzerinde duracağım. MK'nın bu politik faaliyeti her gün çok önemli sorunlarda ifadesini buluyordu. Sözünü ettiğim gayretli işbirliği olmasaydı, yaptığımız faaliyeti yapamaz ve mücadele görevlerini çözemezdik. Şimdi bu tür anlaşmazlıklara ne-

den olan ve Kongre gündeminin özel bir maddesinin ayrıldığı Kızıl Ordu sorununa ilişkin, Partimiz Merkez Komitesi'nin teşvik ettiği ve Halk Komiserleri Konseyi ve Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nde kabul edilmesini sağladığı tek tek bir yığın küçük kararlar aldık. Tek tek Halk Komiserleri'nin kendiliklerinden yaptığı, ancak hepsi sistematik ve kararlı bir biçimde aynı çizgide bulunan son derece önemli atamaların sayısı daha büyüktür.

Kızıl Ordu'nun inşası sorunu, yepyeni bir sorundu, teorik olarak bile ortaya konmamıştı. Marx bir defasında, Paris'li komünarların kazanımının, önceden kaleme alınmış herhangi bir doktrinden alınan değil, bilakis gerçek zorunluğun emrettiği kararları hayata geçirmek olduğunu söylemişti. Komünarlar üzerine Marx'ın bu sözleri, biraz müstehzi bir anlam taşıyordu, çünkü Komün'de, doktrinlerinin kendilerine öğrettiğine aykırı davranmak zorunda kalan iki eğilim egemendi — Blanquistler ve Proudhonistler[12]. Biz ise, Marksizmin bize öğrettiği gibi davrandık. Aynı zamanda MK'nın politik faaliyeti, somut ifadelerinde, tamamen, ertelenemez, acil zorunluluğun mutlak gereklilikleri tarafından belirleniyordu. Neredeyse tamamen el yordamıyla ilerlemek zorundaydık. Bu yıl içinde Parti MK'sının tüm faaliyetini ve Sovyet iktidarının faaliyetini bir bütün olarak ortaya serecek durumda olan her tarihçi bu hususun altını özellikle çizecektir. Bu husus herşeyden önce, yaşananları bir bakışta kavramaya çalıştığımızda göze batıyor. Fakat bu bizi, iktidarı ele geçirme sorununun karara bağlandığı 23 (10) Ekim 1917'de bile, biraz olsun kararsız kılmadı[13]. Troçki yoldaşın bir özdeyişiyle, deney yapmak, bir deneme yapmak zorunda olacağımızdan hiç kuşkumuz yoktu. Dünyada şimdiye kadar hiç kimsenin bu boyutta cesaret edemediği bir işe kalkıştık.

Aynı şey Kızıl Ordu için geçerlidir. Savaşın sona ermesinden sonra ordu dağılmaya başlayınca, başlangıçta pekçok kişi, bunun sadece Ruslara özgü bir olgu olduğunu sandı. Fakat, Rus devriminin aslında, proleter dünya devrimi için bir genel prova ya da provalardan biri olduğunu görüyoruz. Brest Barışı'nı tartıştığımızda, 1918 Ocak başında barış sorununu ortaya koyduğumuzda, ordunun bu dağılışının başka

hangi ülkelerde ve ne zaman başlayacağını henüz bilmiyorduk. Denemeden denemeye geçtik, bir gönüllüler ordusu yaratmaya çalıştık, bunu yaparken el yordamıyla ilerledik, verili koşullarda görevin hangi yoldan çözülebileceğini hissederek bulmaya çalıştık ve denedik. Fakat görev berrak konmuştu. Sosyalist cumhuriyeti silahla savunmadan var olamazdık. Egemen sınıf iktidarını asla ezilen sınıfa devretmez. Bilakis ezilen sınıf, sadece sömürücüleri devirecek değil, aynı zamanda kendini özsavunma için örgütleyecek durumda olduğunu, her şeyi göze alacak durumda olduğunu da eylemle kanıtlamak zorundadır. Hep şunu söyledik: "Savaş var, savaş var". Emperyalist savaşı mahkûm ettik, fakat ***genel olarak savaşı*** reddetmedik. Bizi militarizmle suçlamaya çalışanlar başlarını taşa çarptılar. Ve Sarılar'ın[13a] Bern Konferansı üzerine raporda, Kautsky'nin Bolşeviklerde sosyalizmin değil, militarizmin var olduğu ifadesini kullandığını okuyunca, buna gülüp geçtim. Tarihte, savaşla bağıntılı olmayan tek bir büyük devrim var mı acaba? Elbette hayır! Sadece bir devlette değil, ***bir devletler sisteminde*** yaşıyoruz ve uzun vadede emperyalist devletlerin yanı sıra Sovyet Cumhuriyeti'nin varlığı düşünülemeyecek birşeydir. Sonuçta ya biri ya diğeri zafer kazanacaktır. Ve işler bu sona varıncaya dek, Sovyet Cumhuriyeti ile burjuva devletler arasında bir dizi en korkunç çatışmalar kaçınılmazdır. Bu demektir ki, egemen sınıf, proletarya, egemen olmak istiyorsa ve egemen olacaksa, bunu askeri örgütüyle de kanıtlamak zorundadır... Bugüne kadar egemen emperyalist sınıfın komutanlarının kurbanlık koyunu olan sınıf, kendi komutanlarını nasıl ortaya çıkarabilir, yeni devrimci yaratıcılığı ve coşkuyu, en kötü biçimleriyle militarizmin burjuva bilim ve teknik rezervinden yararlanmayla birleştirme görevini, o olmadan bu sınıfın modern tekniğe ve modern savaş sevk ve idare yöntemine egemen olamayacağı bu görevi nasıl çözebilir?

Burada önümüze, bir yıllık deneyimin seyri içinde genelleşen bir görev çıktı. Partimizin devrimci programında uzmanlar hakkında yazarken, en önemli sorunlardan birinde Partimizin pratik deneyimlerini özetledik. Gelecek sosyalist devrim hakkında birçok şeyi önceden gören ve birçok şeye işaret eden sosyalizmin önceki öğretmenlerinin, bu

soruna ilişkin herhangi bir şey söylediklerini anımsamıyorum. Bu sorun onlar için yoktu, çünkü ancak Kızıl Ordu'nun inşasına başladığımızda ortaya çıktı. Bu: kurbanlık koyuna dönüştürülmüş ezilen sınıftan, coşkuyla dolu bir ordu inşa etmek ve bu orduyu, kapitalizmin bize miras bıraktığı en zorba, en iğrenç şeyden yararlanmaya yöneltmek demekti...

Kızıl Ordu sorununda önümüzde duran bu çelişki, inşamızın tüm alanlarında başgösteriyor. En fazla uğraştığımız sorunu alalım: işçi denetiminden, sanayinin işçiler tarafından yönetimine geçiş[13b]. Halk Komiserleri Konseyi'nin ve yerel Sovyet iktidar organlarının kararnamelerinden ve kararlarından sonra—bunların hepsi bu alandaki politik deneyimimizi biçimlendirmiştir— aslında MK'ya sadece bilançoyu çıkarmak kalıyordu. MK bu sorunda, sözcüğün gerçek anlamında pek yönlendirici davranamadı. Sanayide işçi denetimi üzerine ilk kararname ve kararlarımızın ne kadar çaresiz, kendiliğinden ve tesadüfi olduğunu anımsamak yeter. Bu bize kolay yapılabilir gibi görünüyordu. Pratikte bu, inşanın gerekliliğini kanıtladı, fakat nasıl inşa edileceği sorusunu tümüyle yanıtsız bıraktık. Ulusallaştırılmış her fabrika, ulusallaştırılmış sanayinin her dalı, ulaşım, özellikle demiryolları, en merkezileşmiş biçimde muazzam maddi teknik üzerine kurulu ve devlet için en vazgeçilmez olan kapitalist mekanizmanın bu en önemli cisimleşmesi — bütün bunlar kapitalizmin yoğunlaşmış deneyiminin cisimleşmesiydi ve bize ölçüsüz zorluklar çıkarıyordu.

Bugün de bu zorluklardan kurtulmuş olmaktan henüz çok uzağız. Başlangıçta bunlara tamamen soyut baktık, propaganda yapan, ama meselenin nasıl ele alınacağını hiç bilmeyen devrimciler gibi. Bu esere onu nasıl sonuçlandıracağımızı bilmeden başladığımız için, birçokları bizi elbette mahkûm etti ve tüm sosyalistler ve Sosyal-Demokratlar hâlâ mahkûm ediyorlar. Fakat bu, ölülerin yaptığı gülünç bir suçlamadır. Dev bir devrime başlayıp, nasıl sonuçlandırılacağını önceden bilmek mümkün müydü? Bu bilgi kitaplardan elde edilebilir mi? Hayır. Kararımız sadece kitlelerin deneyiminden kaynaklanabilirdi. Ve ben, inanılmaz zorluklar altında, o zamana dek yarısını bilmediğimiz soru-

nun çözümüne girişmiş olmamızı, proleter kitleleri bağımsız çalışmaya çekmiş olmamızı, sanayi işletmelerinin ulusallaştırılmasını sağlamış olmamızı vs. kazanımımız olarak görüyorum. Smolni'de* bir çırpıda on, oniki kararnameyi birden nasıl kararlaştırdığımızı anımsayalım. Bu, kararlılığımızın ve proleter kitlelerin deneyimini ve öz faaliyetini uyandırma isteğimizin bir ifadesiydi. Şimdi bu deneyime sahibiz. Şimdi işçi denetiminden sanayide işçi yönetimine geçtik ya da bunun eşiğindeyiz. Şimdi, tam çaresizliğin yerine, zengin bir deneyime sahibiz ve bu deneyimi programımızda mümkün olduğunca özetledik. Örgütlenme sorununda buna ayrıntılı olarak değinmek gerekir. Sendikalardaki yoldaşlar yardım etmemiş olsalardı, elbirliği yapmamış olsalardı, bu çalışmayı gerçekleştiremezdik.

Batı Avrupa'da sorun farklıdır. Orada yoldaşlar sendikalara kötü gözle bakıyorlar, çünkü eski sosyalizmin sarı temsilcileri sendikaları öylesine ele geçirmişlerdir ki, komünistlerin onları desteklemekten umduğu pek birşey yok. Batı Avrupa komünistlerinin birçok temsilcisi, Rosa Luxemburg bile, sendikaların tasfiyesini[14] ilan ediyorlar. Bu Batı Avrupa'da görevimizin ne kadar daha zor olduğunu kanıtlıyor. Biz bu sendikaların desteği olmadan bir ay bile dayanamazdık. Bu bakımdan, en zor sorunların çözümüne girişme olanağı sağlayan dev bir pratik çalışmanın deneyimine sahibiz.

Adım başında önümüze çıkan, her atamada ortaya atılan ve gerek ekonomi temsilcilerinin gerekse de Parti MK'sının uğraştığı uzmanlar sorununu alalım. Mevcut durumda Parti MK'sı formaliteleri koruyarak çalışamaz. Kendi alanlarında bağımsız çalışan yoldaşları belirleme olanağı olmasaydı, çalışmamız tamamen imkânsız olurdu. Sadece, Y. M. Sverdlov gibi organizatörlere sahip olmamız sayesinde, savaş sırasında, sözünü etmeye değer tek bir anlaşmazlık olmadan çalışabildik. Ve bu çalışmada zorunlu olarak, bize hizmetlerini sunan ve eski dönemde kazanmış oldukları bilgilere sahip olan kişilerin yardımından yararlanmak zorundaydık.

---

* *Eski Smolni Enstitüsü, Sovyet Hükümeti'nin ve Bolşevik Parti Merkez Komitesi'nin merkeziydi.* —***Alm. Red.***

Özel olarak askeri alanın yönetimini *alalım.* Burada, kurmaya, organizatör olarak faaliyet gösteren önemli uzmanlara güven duymadan sorun çözülemez. Münferit durumlarda bu konuda aramızda görüş ayrılıkları oldu, fakat esas itibariyle hiçbir kuşku olamazdı. Burjuva mentalitesi içine işlemiş, bize ihanet eden ve daha yıllarca da edecek olan burjuva uzmanların yardımına başvurduk. Yine de sorunu, burjuva uzmanların yardımıyla değil de, pirüpak komünistlerin güçleriyle komünizmi inşa etmemiz gerektiği şeklinde koymak çocukçadır. Biz mücadele içinde çelikleştik, güçlüyüz ve birlik içindeyiz, örgütsel çalışma yolunda yürümek ve bunu yaparken bu uzmanların bilgi ve deneyiminden yararlanmak zorundayız. Bu kaçınılmaz bir koşuldur ve o olmadan sosyalizmi inşa etmek imkânsızdır. Kapitalist kültürün mirası olmadan sosyalizmi inşa edemeyiz. Komünizmi, kapitalizmin bize miras bıraktıkları dışında başka bir şeyle kuramayız.

Şimdi fiilen inşa etmek ve düşmanlarımızın eliyle komünist toplumu yaratmak zorundayız. Bu belki bir çelişki, hatta çözümsüz bir çelişki gibi görünebilir, gerçekte ise komünist inşa görevi sadece bu yoldan çözülebilir. Ve deneyimlerimize, hergün bu sorunla nasıl temasa geldiğimize bir göz attığımızda, MK'nın pratik çalışmasını değerlendirdiğimizde, bana öyle geliyor ki, Partimiz bu görevi esas itibariyle çözmüştür. Bu muazzam zorluklar yarattı, fakat görev ancak böyle çözülebilirdi. Örgütleyici, yaratıcı, dostça çalışma burjuva uzmanları öylesine sarmalamalıdır ki, adım başında ne kadar karşı koysalar ve mücadele etseler de, proletaryayla saf safa yürümek zorunda kalsınlar. Teknik, kültürel güç olarak onları çalışmaya çekerek onları korumalı ve kültürsüz, barbar bir kapitalist ülkeyi komünist bir kültür ülkesi haline getirmeliyiz. Ve ben bu yıl içinde inşa etmeyi öğrendiğimize, doğru yola adım attığımıza ve bu yoldan şaşmayacağımıza inanıyorum.

Kısaca beslenme sorununa ve kırsal alan sorununa değinmek istiyorum. Beslenme sorunu bizde her zaman en zor sorun olmuştur. Proletaryanın iktidarı köylülüğün yardımıyla ele geçirmek gerektiği, küçük-burjuva devrimin itici gücü rolünün proletaryaya düştüğü bir ülkede, devrimimiz, Köy Yoksulları Komiteleri örgütlenene dek, yani

1918 yazına, hatta sonbaharına dek, büyük ölçüde ***burjuva*** bir devrimdi[15]. Bunu telaffuz etmekten korkmuyoruz. Ekim Devrimi'ni bu kadar kolay yapabildik, çünkü tüm köylülük bizimle yürüdü, çünkü çiftlik beylerine karşıydı, çünkü bizim burada sonuna kadar gideceğimizi gördü, çünkü biz, Sosyal-Devrimcilerin gazetelerinde yazdığı, korkak küçük-burjuvazinin vaadettiği fakat hayata geçiremediği şeyleri yasalarla gerçekleştirdik. Fakat Köy Yoksulları Komiteleri oluşmaya başlayınca, o andan itibaren devrimimiz bir ***proleter*** devrim oldu. Önümüze henüz çözmüş olmaktan uzak olduğumuz bir görev çıktı. Fakat onu pratik olarak ortaya koymuş olmamız olağanüstü önemlidir. Köy Yoksulları Komiteleri bir geçiş basamağıydı. Köy Yoksulları Komiteleri'nin örgütlenmesi üzerine Sovyet iktidarının ilk kararnamesi, o zamanlar beslenme işlerinin başında bulunan Zyurupa yoldaşın teklifiyle çıkarıldı. Açlıktan ıstırap çeken tarım dışı nüfusu yok olmaktan kurtarmak gerekiyordu. Bu ancak, proleter örgütler olarak Köy Yoksulları Komiteleri'nin yardımıyla mümkündü. Ve ne zaman ki 1918 yazında kırda Ekim Devrimi'nin başladığını ve gerçekleştiğini gördük, ancak o zaman gerçek proleter tabanımızı kazandık, ancak o zaman devrimimiz bildirilerde, vaatlerde ve açıklamalarda değil, ***gerçekte proleter bir devrim*** oldu.

Henüz Partimizin önündeki görevi, kırda proletaryanın ve yarı proletaryanın örgütlenme biçimlerini yaratma görevini çözmedik. Kısa zaman önce Petrograd'daydım ve Petrograd İli Kır İşçilerinin Birinci Kongresi'ne katıldım. Bu soruna hâlâ nasıl el yordamıyla yaklaştığımızı orada gördüm, ancak kuşkusuz ilerletileceğine inanıyorum. Bu yıl politik yönetimin bize sağladığı en önemli deneyimin, burada örgütsel bir dayanak bulmak zorunda olduğumuz olduğunu söylemek zorundayım. Köy Yoksulları Komiteleri'nin yaratılmasıyla, yeni Sovyet seçimleriyle, inanılmaz zorluklarla karşılaştığımız beslenme politikamızın değiştirilmesiyle, bu yönde bir adım attık. Belki de bu politikayı, Rusya'nın şimdi Sovyetik olan kenar bölgelerinde —Ukrayna'da, Don Bölgesinde— değişikliğe uğratmak gerekecektir. Kararnameleri Rusya'nın tüm yöreleri için şablonvari kopyalayıvermek, Ukrayna ve

Don'daki Bolşeviklerin, komünistlerin, Sovyet fonksiyonerlerinin bunları gelişigüzel, fark gözetmeksizin diğer bölgelere genişletmek istemesi bir hata olurdu. Belli şeyleri yaşayıp görmek gerekecektir, asla yeknesak bir şablona bağlı kalmıyoruz, deneyimimizin, Merkezi Rusya deneyiminin kolayca tüm kenar bölgelere kesinlikle uygulanabileceğini kararlaştırmıyoruz. Gerçek inşa görevine daha yeni giriştik, bu yönde daha ilk adımları atıyoruz — önümüzde sonsuz bir çalışma alanı açılıyor.

Sovyet iktidarının ilk tayin edici adımının, Köy Yoksulları Komiteleri'nin oluşturulması olduğuna dikkat çektim. Bu, beslenme işlerinde faaliyet gösteren yoldaşlar tarafından teklif edilmiş ve zorunluluk tarafından dayatılmıştı. Fakat görevlerimizi eksiksiz hayata geçirmek için ihtiyacımız olan şey, Köy Yoksulları Komiteleri gibi geçici örgütler değil. Sovyetler'in yanısıra, geri kitleleri eğitmekte okul olarak kullandığımız sendika örgütlerimiz var. Bu yıl Rusya'yı gerçekten yönetmiş ve tüm politikayı hayata geçirmiş olan işçi tabakası, gücümüzü temsil eden tabaka Rusya'da inanılmaz derecede incedir. Bundan eminiz, bunu iliğimizde kemiğimizde hissediyoruz. Bir gün geleceğin tarihçileri, bu onyedi ay içinde Rusya'yı hangi grupların yönettiği, kaç yüz ya da bin insanın, ülkeye hükümet etmenin inanılmaz yükünü omuzlarında taşıdığı üzerine verileri biraraya topladığında, bunun yok denecek kadar az sayıda bir güçle yapıldığına hiç kimse inanmak istemeyecektir. Sayının böylesine yok denecek kadar az olmasının sebebi, Rusya'da dirayetli, kültürlü, yetenekli çok az sayıda politik liderin bulunmasıydı. Bu tabaka Rusya'da çok inceydi ve geride bıraktığımız mücadele içinde yıprandı, yoruldu ve elinden gelenden fazlasını yaptı. Bu Parti Kongresi'nde, sanıyorum, kitleler içindeki yeni yeni güçleri sanayide ve daha da önemlisi kırda nasıl kullanabileceğimiz konusunda, ortalama seviyede ya da onun da altındaki işçileri ve köylüleri Sovyet çalışmasına nasıl çekebileceğimiz konusunda pratik araçlar arayacağız. Onların kitlesel çapta yardımı olmadan, görüşümce, faaliyetin devamı imkânsızdır.

Konuşma sürem neredeyse bittiği için, sadece orta köylülerle iliş-

kimiz üzerine birkaç söz söylemek istiyorum. Prensipte bu ilişki bizim için devrimden önce de açıktı. Önümüzdeki görev köylülüğü ***tarafsızlaştırmaktı***. Küçük-burjuva partilerle ilişki sorununun ortaya atıldığı Moskova'daki bir toplantıda, sadece orta köylünün müttefikimiz olduğuna dikkat çekmekle kalmayan, aksine belki büyük köylülere karşı da zecri önlemlere, baskı önlemlerine gerek kalmadan da yapılabileceği inancını ifade eden Engels'i aynen alıntıladım[16]. Bu varsayım Rusya için doğrulanmadı: Kulaklara karşı doğrudan bir içsavaşın içindeydik, içindeyiz ve içinde olacağız. Bu kaçınılmazdır. Bunu pratikte gördük. Fakat Sovyet fonksiyonerlerinin deneyimsizliğinden ve sorunun zorluğundan, Kulaklara yönelik darbeler adım başında orta köylülüğe isabet etti. Burada olağanüstü günah işledik. Bu alanda edinilen deneyim, gelecekte bundan kaçınmak için her şeyi yapmamıza yardım edecektir. Önümüzde teorik değil, pratik olarak duran görev budur. Bunun zor bir görev olduğunu çok iyi biliyorsunuz. Orta köylüye sunabileceğimiz elle tutulur bir şeyimiz yok; o ise materyalisttir, pratisyendir ve şu anda veremeyeceğimiz, ülkenin belki daha aylarca, şimdi tam zafer vaaddeden ağır mücadelede onlar olmadan idare etmesi gereken somut, maddi mallar talep ediyor. Fakat yönetim pratiğimizde çok şey yapabiliriz; aygıtımızı düzeltebilir, bir yığın suiistimali bertaraf edebiliriz. Orta köylülükle bloka, ittifaka, onunla anlaşmaya yeterince yönelik olmayan Parti çizgimizi dengeleyip düzeltebiliriz ve düzeltmeliyiz.

Geçen yıl MK'nın ekonomik ve politik çalışması üzerine size rapor edebileceklerim kısaca bunlar. Şimdi çok kısa olarak, MK'nın bana verdiği görevin ikinci bölümüne, MK'nın örgütsel raporuna geçiyorum. Bu görevi ancak Yakov Mihailoviç Sverdlov layıkınca yerine getirebilirdi; zaten bu konuda raportör olarak da MK onu belirlemişti. Mükemmel, inanılmaz belleğiyle raporunun büyük bölümü aklındaydı ve alt örgütlerin çalışmasıyla kişisel yakınlığı ona bu raporu sunma olanağı veriyordu. Onun yerini yüzde bir bile doldurabilecek durumda değilim, çünkü tüm bu çalışmada tamamen Sverdlov yoldaşa güvenmek zorundaydık, ona güvenmek için her türlü nedene sahiptik ve o sık sık tek başına kararlar aldı.

Burada, hazır yazılı raporlar biçiminde var olanlardan kısa özetler aktarabilirim. Ancak çalışmasını bitirmeye olanak bulamayan MK Sekretaryası, raporların önümüzdeki hafta baskıya hazır olacağına ve teksir edilmiş halde tüm Kongre delegelerinin kullanımına sunulacağına kesin söz verdi. Bunlar, burada belirtebileceğim yüzeysel, parça parça verileri tamamlayacaktır. Şimdi yazılı olarak elde bulunan rapor materyalinde, herşeyden önce gelen yazılar üzerine veriler var: Aralık 1918'de 1483, Ocak 1919'da 1537 ve Şubat'ta 1840. Bu yazıların yüzde dağılımı üzerine de veriler mevcut, fakat bunları okumayacağım. İlgi duyan yoldaşlar, dağıtılacak rapordan, örneğin Kasım'da Sekretarya'ya 490 ziyaretçi geldiğini göreceklerdir. Bana bu raporu veren yoldaşlar, bu raporun, Sekretarya'nın hallettiği şeylerin yarısını bile kapsamadığını söylüyorlar, çünkü Sverdlov yoldaş her gün düzinelerce delege kabul ediyordu ve olasılıkla bunların yarısından fazlası Soyvet değil Parti fonksiyoneridir.

Dikkatinizi, Yabancı Gruplar Federasyonu'nun Faaliyeti Üzerine Rapora çekerim. Bu çalışma alanını, yabancı grupların materyallerine yüzeysel olarak göz gezdirme olanağı bulduğum ölçüde tanıyorum. Başlangıçta bu grupların sayısı yediydi, şimdi dokuzdur. Salt Büyük Rusların bulunduğu bölgelerde yaşayan, bu grupları doğrudan tanıma olanağı olmayan ve basındaki yazıları da okumamış olan yoldaşlar, burada tümünü okumak istemediğim gazete küpürlerine baksınlar lütfen. Burada, bizim III. Enternasyonal için yaptıklarımızın gerçek temellerinin bulunabileceğini söylemeliyim. III. Enternasyonal Moskova'da kısa süren bir kongrede kuruldu, Zinovyev yoldaş bu konuda ayrıntılı bir rapor sunacak, Enternasyonal'in tüm sorunlarında MK'nın neler önerdiği üzerine de rapor sunacak. Moskova'daki Komünistler Kongresi'nde kısa sürede bu kadar çok şey yapabildiysek, bunun nedeni, Parti MK'mızın ve Kongre'nin organizatörü Sverdlov yoldaşın muazzam bir hazırlık çalışması yapmış olmalarıdır. Rusya'da bulunan yabancılar arasında propaganda ve ajitasyon yürütülmüş ve bir dizi yabancı grup örgütlenmiştir. Bu grupların düzinelerce üyesi, en önemli planlarla ve ilkeler bağlamında genel politik görevlerle tanıştırılmıştır.

Emperyalistlerin sadece kendi emelleri için yaratmış oldukları ordulardan yüzbinlerce savaş tutsağı, Macaristan'a, Almanya'ya ve Avusturya'ya dönüşlerinden sonra, Bolşevizm basilinin bu ülkelere tamamen egemen olmasını sağladılar. Ve eğer oralarda bizimle dayanışma içinde olan grup veya partiler ağırlıktaysa, bu, Rusya'da yabancı grupların dıştan görünmeyen ve örgütsel raporda özetle ve kısaca verilen, komünist dünya partisinin hücrelerinden biri olarak Rusya Komünist Partisi'nin faaliyetinin en önemli bölümlerinden biri olan çalışması sayesindedir.

Ayrıca bana verilen materyalde, MK'nın nasıl ve hangi örgütler tarafından bilgilendirildiği üzerine veriler var ve burada bizim Rus örgütsüzlüğümüz tüm utanç verici sefaletiyle ortaya çıkıyor. Dört ilin örgütlerinden düzenli, 14 ilden düzensiz ve 16 ilden arasıra bilgiler gelmiş. İllerin adı listede sayılıyor, okumamamı bağışlayın. Bu olağanüstü örgütsüzlüğümüzün, örgütlenmedeki bu olağanüstü eksikliğimizin büyük bölümü elbette iç savaş koşullarına bağlıdır, ama asla hepsi değil. Bunun ardına gizlenmek, kendini bununla savunarak işin içinden çıkmak en olmayacak şeydir. Örgütlenme çalışması hiçbir zaman genelde Rusların ve özelde Bolşeviklerin güçlü yanı olmamıştır, oysa proleter devrimin ana görevi tam da ***örgütlenme çalışmasıdır.*** Burada örgütlenme sorunu boşuna önplana çıkarılmamıştır. Burada kesinlikle ve ısrarla ve bir kez daha kesinlikle ve bir kez daha ısrarla, tüm olanaklarla mücadele edilmelidir. Sürekli bir eğitim ve yeniden eğitim olmadan burada hiçbir yere varamayız. Bu, devrimci şiddetin, diktatörlüğün suiistimal edildiği alandır ve bu suiistimal konusunda sizi uyarmak istiyorum. Devrimci şiddet ve diktatörlük, kullanılması gerektiği yerde ve kişilere karşı kullanılırsa harika bir şeydir. Ama örgütsel alanda kullanılamaz. Bu eğitim, yeniden eğitim ve uzun süreli örgütsel çalışma görevini henüz kesinlikle çözmedik, buna sistematik olarak girişmek zorundayız.

Önümde ayrıntılı bir mali rapor var. Tek tek kalemler içinde en yükseği, işçiler için kitap ve gazete yayını giderleridir: 1 milyon, 1 milyon ve bir kez daha 1 milyon — 3 milyon. Parti örgütlerine

2.800.000 verilmiştir, redaksiyon giderleri 3.600.000 tutmaktadır. Tam veriler, çoğaltılıp tüm delegelere dağıtılacak olan raporda vardır. Yoldaşlar şimdilik, grup temsilcileri aracılığıyla rapora bakabilirler. İzninizle bu rakamları geçiyorum. Rapor için materyal sunan yoldaşlar, burada en önemli ve en açık şeyleri vermişler: yayın faaliyeti bağlamında propaganda çalışmalarının genel sonuçları. "Komünist" Yayınevi 62 kitap basmıştır. "Pravda" gazetesi 1918'de 2 milyon net kâr yapmış ve toplam 25 milyon baskı yapmıştır. "Bednota" gazetesi 2.370. 000 net kâr elde etmiş ve toplam 33 milyon baskı yapmıştır. MK Örgütlenme Bürosu'ndan yoldaşlar, ellerindeki tam verileri, en azından iki çıkış noktasını birbiriyle karşılaştıracak biçimde hazırlama sözü verdiler. O zaman modern büyük kapitalist baskı tekniğinden tarihte ilk kez burjuvazi için değil, işçiler ve köylüler için yararlanan Parti'nin devasa aydınlatma çalışmasını herkes görecektir. Binlerce-milyonlarca kez basın özgürlüğünü çiğnemekle, demokrasiden sapmakla suçlandık ve hâlâ suçlanıyoruz. Bizi suçlayanlar, demokrasi diye, zenginlerin basını kendi emelleri doğrultusunda kullanabilmeleri için, basının sermaye tarafından satın alınmış olduğu duruma diyorlar. Biz buna demokrasi değil, plütokrasi diyoruz. Burjuva kültürün, halkı aldatmak ve kapitalistleri savunmak için yarattığı her şeyi onların elinden alıp, işçilerle köylülerin politik gereksinimlerini tatmin ediyoruz. Ve bu alanda, hiçbir sosyalist partinin çeyrek yüzyılda ya da yarım yüzyılda yapmayı başaramadığı kadar çok şey yaptık. Buna rağmen, yapılması gerekenlere kıyasla, yaptıklarımız sonsuz derecede az.

Büro'nun bana ilettiği son materyal genelgelerdir. Bunlar 14 tanedir ve bunları tanımayan ya da çok az tanıyan yoldaşları, bunları öğrenmeye çağırıyorum. Bu bakımdan MK'nın faaliyeti elbette kesinlikle tam değildi. Fakat içinde çalıştığımız koşulları göz önüne getirmek gerekir. Her gün bir dizi sorunda politik direktifler vermek zorundaydık ve sadece istisnai durumlarda, evet çok ender durumlarda bunu Politik Büro veya MK Plenumu aracılığıyla yapabiliyorduk. Bu koşullar altında, sık sık politik genelgelerden yararlanabileceğimizi varsaymak olanaksızdır.

Yineliyorum, içsavaş döneminde bir savaş partisinin savaş organı olarak başka türlü çalışamayız, aksi halde bunlar ya yarım sözler olur ya da bir parlamento olur; ama diktatörlük döneminde bir parlamento ne sorunlar hakkında karar verebilir ne de Parti'yi ya da Sovyet örgütünü yönetebilir. Yoldaşlar, burjuva matbaa ve basın aygıtlarını kullandığımız bir dönemde, MK genelgelerinin önemi gerilemiştir. Sadece yayınlanamayacak türden direktifler gönderdik, çünkü dev boyutlarına rağmen açık olan faaliyetimiz içinde, halen var olan ve gelecekte de var olacak olan illegal çalışma da bulunuyordu. İllegalite ve gizlilik suçlamalarından korkmadık: hayır, bundan gurur duyduk. Ve bizde burjuvaziyi devirdikten sonra, Avrupa burjuvazisiyle karşı karşıya olduğumuz bir duruma düşünce, faaliyetimizde bazı şeyler gizli kaldı ve çalışmamızda illegalite vardı...

Böylelikle raporumu bitiriyorum yoldaşlar. *(Alkışlar.)*

VIII. PARTİ KONGRESİ'Nİ KAPAYIŞ KONUŞMASI[8]

23 Mart 1919

Yoldaşlar! Gündemimiz bitti. Şimdi izninizle, Kongre'nin kapanışıyla bağıntılı birkaç söz söylemek istiyorum.

Yoldaşlar! Zor bir anda toplandık, zor olması sadece, en iyi örgütçümüz ve fiili önderimiz Yakov Mihailoviç Sverdlov'u yitirmiş olmamızdan ileri gelmiyor. İçinde bulunduğumuz an özellikle zor, çünkü uluslararası emperyalizm —artık bundan hiç kimsenin kuşkusu olamaz— Sovyet iktidarını yerle bir etmek için son, özellikle enerjik girişimde bulunuyor. Batı'daki ve Doğu'daki güçlendirilmiş saldırının, aynı zamanda bir dizi Beyaz Muhafız ayaklanması ve çeşitli yerlerde demiryolu hatlarını tahrip etme girişimlerinin — bütün bunların Antant emperyalistlerinin iyi düşünülmüş ve besbelli Paris'te kararlaştırılmış adımları olduğundan[17] hiç kuşkumuz yok. Dört yıllık bir emperyalist savaştan geçmiş Rusya'nın, Sovyetler Birliği'ni emperyalist haydutlara karşı savunmak için hangi zorluklar altında yeniden silahlara sarılmak zorunda kaldığını hepimiz biliyoruz, yoldaşlar. Bu savaşın ne kadar zor olduğunu, bizi ne kadar yorduğunu hepimiz biliyoruz. Fa-

kat dünyada ilk kez ne için savaştığını bilen bir ordu, bir silahlı güç yaratıldığı için ve dünyada ilk kez işçiler ve köylüler, görülmemiş özveride bulundukları, Sovyet Cumhuriyeti'ni, kapitalistler üzerinde emekçilerin iktidarını, proleter sosyalist dünya devrimi davasını savunduklarını açıkça gördükleri için, bu savaşın yüksek enerjiyle, üstün bir kahramanlıkla yürütüldüğünü de biliyoruz.

Bu zor koşullar altında kısa zamanda çok büyük bir eseri gerçekleştirmeyi başardık. Programı saptamayı başardık, hem de Parti Kongresi'nin tüm önemli kararlarında olduğu gibi oybirliğiyle. Programın sayısız redaksiyonel ve başka eksikliklerine rağmen, III. Enternasyonal'in tarihine, dünya proletaryasının kurtuluş hareketinin yeni safhasının bilançosunu çıkaran bir program olarak geçtiğinden eminiz. Bildiğimizden çok daha müttefik ve dosta sahip olduğumuz bir dizi ülkede, bu programın sadece çevrilmesinin, dünya proletaryasının kollarından biri olan Rusya Komünist Partisi'nin neler yaptığı sorusuna en iyi yanıt olacağından eminiz. Programımız, propaganda ve ajitasyon için son derece etkin bir materyal olacaktır, işçilerin ona dayanarak: "İşte yoldaşlarımız, kardeşlerimiz, burada bizim ortak davamız üzerinde çalışılıyor" diyecekleri belge olacaktır.

Yoldaşlar, bu kongrede başka son derece önemli kararlar da almayı başardık. Burada Moskova'da kurulmuş olan III. Komünist Enternasyonal'in yaratılmasını onayladık. Askeri sorunda oybirliğiyle bir karara ulaştık. Başlangıçta görüş ayrılıkları çok büyük görünse de, askeri politikamızın eksiklikleri üzerine burada tüm açıklığıyla konuşan birçok yoldaşın görüşleri çok çeşitli de olsa — komisyonda tam bir oybirliğiyle karar çıkarmak olağanüstü kolaydı ve bu Kongre'den, tüm ülkenin sayısız özveride bulunduğu temel savunucumuzun, Kızıl Ordu'nun, Kongre'ye katılanların tümünde, tüm Parti üyelerinde en sıcak, en özverili yardımcıları, liderleri, dostları ve çalışma arkadaşlarını bulacağı inancıyla ayrılıyoruz.

Yoldaşlar, örgütlenme sorununda önümüzde duran problemleri bu kadar kolay çözdük, çünkü Parti'nin Sovyetler'le ilişkilerinin tarihi, tüm bu kararları önceden göstermişti. Bunları sadece özetlememiz ye-

terliydi. Kırda çalışma sorununda, oybirliğiyle ve hızla alınan bir Kongre kararında, başka ülkelerde çözümsüz sayılan özellikle önemli ve özellikle zor bir sorunda: burjuvaziyi devirmiş olan proletaryanın sayısı milyonlarca olan orta köylülükle ilişkisi sorununda çizgiyi saptadık. Hepimiz, Kongre'nin bu kararının, iktidarımızı güçlendireceğinden eminiz. Emperyalistlerin Sovyet iktidarını şiddet yoluyla devirmek için son girişimde bulundukları, şiddetli gıda maddeleri sıkıntısının, ulaşımdaki perişanlığın durmaksızın yeniden, yeni yüzlerce, binlerce, milyonlarca insanı umutsuz bir duruma sürüklediği içinden geçtiğimiz bu zor zamanda, kabul ettiğimiz kararın, Kongre katılımcılarına ilham veren ruhun, bu sınavdan geçmemize, bu zor yarı yılı aşmamıza yardım edeceğine eminiz.

Bunun, ***son zor yarı yıl*** olacağından eminiz. Birkaç gün önce Kongre'ye ilettiğimiz haber, Macaristan'da proleter devrimin zaferi haberi[18] bu inancımızı özellikle güçlendiriyor. Sovyet iktidarı bugüne kadar sadece içte, eski Rus İmparatorluğu'na dahil olan halklar arasında zafer kazanabildiyse, gelenekselden, eski düşünce tarzından özellikle zor kopan (isterse sosyalistlerin kampından olsun) dar görüşlü insanlar şimdiye dek, sadece Rusya'nın orijinalliğinin proleter sovyet demokrasisine doğru bu ani dönüşe yolaçmış olduğuna, belki de, Çarlık Rusyası'nın eski özelliklerinin bu demokrasinin özelliklerine bir dev aynasındaki gibi yansıdığına inanabildilerse — böyle bir düşünce bugüne kadar ayakta kalabildiyse, bugün artık bu düşünce temelden yıkılmıştır. Yoldaşlar, bugün gelen haberler, bize Macar devrimi hakkında bir fikir veriyor. Bugünkü haberlerden, Antant devletlerinin Macaristan'a, birliklerinin geçişi için canavarca bir ültimatom verdiklerini öğreniyoruz. Burjuva hükümet, Antant devletlerinin birliklerini Macaristan'dan geçirmek istediğini, Macaristan'ın yeni bir savaşın inanılmaz yükü altına gireceğini görünce, burjuva-uzlaşmacı hükümet bizzat geri çekildi, bizzat komünistlerle, hapishanelerdeki Macar yoldaşlarımızla görüşmelere başladı ve bizzat, iktidarın emekçi halka devrinden başka bir çıkar yol olmadığını itiraf etti. *(Alkışlar.)*

Hakkımızda gaspçılar olduğumuz söylenirken, 1917 sonunda ve

1918 başında burjuvazi ve yandaşlarının çoğu, devrimimiz için "şiddet"ten ve "gaspçılar"dan başka söyleyecek söz bulamazken, saçmalığını sık sık kanıtladığımız, yani Bolşevik iktidarın ancak zor yoluyla ayakta kaldığı düşünceleri bugüna dek duyulabilirken — eskiden bu tür saçmalıklar tekrarlanabilirken, şimdi Macaristan örneği bu gevezelikleri susturuyor. Bizzat burjuvazi, Konseyler iktidarından başka bir iktidar olamayacağını anladı. Kültürel olarak daha ileri bir ülkenin burjuvazisi, ülkenin çökmekte olduğunu, halkın gittikçe daha ağır felaketlerle karşılaştığını, yani iktidarın konseylerin elinde olması gerektiğini, yani Macaristan'ın işçi ve köylülerinin, yeni proleter Sovyet demokrasisinin ülkeyi kurtarması gerektiğini, 7 Kasım'ın (25 Ekim) arifesindeki burjuvazimizden daha açık biçimde anlamıştır.

Macar devriminin zorlukları büyüktür, yoldaşlar. Rusya'ya kıyasla küçük bu ülke, emperyalistler tarafından çok daha kolay boğulabilir. Fakat Macaristan'ın kuşkusuz önünde duran zorluklar ne kadar büyük olursa olsun, burada Konsey iktidarının zaferi dışında ***moral zaferimiz*** de var. En radikal, en demokratik, uzlaşmalara en meyilli burjuvazi, savaşın yıprattığı ülkeyi yeni bir savaşın tehdit ettiği en şiddetli kriz anında, Konsey iktidarının tarihsel bir zorunluluk olduğunu kabul etti, böyle bir ülkede, Konsey iktidarından, proletarya diktatörlüğünden başka bir iktidarın var olamayacağını kabul etti.

Yoldaşlar, bizden önce, Rusya'nın kurtuluşu için yaşamlarını feda eden bir dizi devrimci olmuştur. Bu devrimcilerin çoğunun kaderi ağırdı. Çarlığın takibatlarına maruz kaldılar ve muzaffer devrimde bulunma şansı onlara nasip olmadı. Bize ise daha da büyük bir şans nasip oldu. Sadece devrimimizin zaferini görmekle, sadece onun görülmemiş zorluklar ortasında nasıl sağlamlaştığını ve bize tüm dünyanın sempatisini kazandıran yeni iktidar biçimleri yarattığını görmekle kalmadık, aynı zamanda Rus devriminin ektiği tohumların Avrupa'da açtığını da görüyoruz. Bu bizde, başımıza gelebilecek felaketler ne kadar ağır olursa olsun, uluslararası emperyalizmin can çekişen canavarının

bize verebileceği ıstıraplar ne kadar büyük olursa olsun — bu canavarın yok olacağı ve sosyalizmin tüm dünyada zafer kazanacağı kesin ve sarsılmaz inancını yaratıyor. *(Uzun süren alkışlar.)*

RKP VIII. Kongresi kapanmıştır.

TÜM-RUSYA MERKEZ YÜRÜTME KOMİTESİ VE HALK KOMİSERLERİ KONSEYİ'NİN İŞÇİ, KÖYLÜ, KIZIL ORDU ASKERLERİ VE KAZAK TEMSİLCİLERİ SOVYETLERİ VII. TÜM-RUSYA KONGRESİ'NE RAPORU[19]

5 Aralık 1919

Yoldaşlar! Burada Prezidyum'un kararıyla, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi raporunun ve Halk Komiserleri Konseyi raporunun bir özeti olan politik raporu sunmakla görevlendirildim. Umarım benden, rapor yılı içinde uyguladığımız yasaları ve yönetim önlemlerini sayınamı beklemezsiniz. Kuşkusuz bu konuda basın aracılığıyla bilgilendirildiniz. Ayrıca neredeyse tüm Komiserliklerimiz, tüm Kongre delegelerine dağıtılan ve rapor döneminde her Komiserliğin neler yaptığını gösteren kısa broşürler yayınladılar. Ben dikkatlerinizi, görüşümce yaşadıklarımızdan çıkarılan ve tüm delege yoldaşların şimdi bütün ülkede yapacakları çalışmada yararlı bir işaret ve yararlı mater-

yal olarak hizmet edebilecek bazı toparlayıcı sonuçlara çekmek istiyorum.

Faaliyetimizin politik sonuçları ve bunlardan çıkan politik derslerden söz edildiğinde, herşeyden önce Sovyetler Birliği'nin uluslararası durumu kendiliğinden ön plana çıkıyor.

Gerek Ekim Devrimi öncesinde gerekse sırasında hep, kendimizi sadece uluslararası proleter ordunun bir birliği, hem de gelişimi ve hazırlık derecesi sayesinde değil, bilakis Rusya'nın olağanüstü koşullarının bir sonucu olarak ilk sıraya yükselmiş olan bir birliği olarak gördüğümüzü ve görebileceğimizi, bu yüzden sosyalist devrimin zaferinin ancak, en azından birkaç ileri ülkede proletaryanın zaferi haline gelirse nihai zafer olarak görülebileceğini söyledik. Tam da bu bakımdan çok zorluklar geçirdik.

Kartımızı, deyim yerindeyse, uluslararası devrime oynamış olmamız, meseleye bir bütün olarak baktığımızda, her açıdan yerinde olmuştur. Fakat gelişmenin hızı bakımından özellikle zor zamanlar geçirdik. İleri ülkelerde devrimin gelişmesinin çok daha yavaş, çok daha zor, çok daha karmaşık olduğunu etimizde kemiğimizde hissettik. Buna şaşırmamalıyız, çünkü Rusya gibi bir ülkede sosyalist devrimi başlatmak doğal olarak ileri ülkelerdekinden çok daha kolaydı. Fakat ne olursa olsun, Batı Avrupa'da sosyalist devrimin bu daha yavaş, daha karmaşık, daha zikzaklı gelişimi bize inanılmaz zorluklar yarattı. İnsan burada kendisine öncelikle şu soruyu soruyor: Rusya gibi bu kadar geri, savaşın yıktığı ve yorduğu bir ülkede, öncelikle, o zaman çok güçlü sayılan Alman emperyalizminin ve sonra, bir yıl önce Almanya'yı yenen, hiç rakip tanımayan ve istisnasız dünyanın tüm ülkelerine egemen olan Antant emperyalizminin inatçı mücadelesine rağmen Sovyet iktidarının kendisini iki yıl koruyabilmesi gibi bir mucize nasıl mümkün olabildi. Güçlerin basit tahmini bakımından, güçlerin askeri tahmini bakımından bu gerçekten de bir mucizedir, çünkü Antant bizden karşılaştırılamayacak kadar güçlüdür ve öyle kalacaktır. Ve buna rağmen rapor yılı, herşeyden önce, muazzam bir zafer kazanmamızla karakterizedir; bu öyle büyük bir zaferdir ki, hiç abartmaksızın, başlıca zor-

lukların geride kaldığı söylenebilir. Önümüzde duran tehlikeler ve zorluklar ne kadar büyük olsa da, en kötü dönemi geride bıraktığımız açıktır. Bu olayın nedenini iyice anlamak ve her şeyden önce bundan sonraki politikamızı doğru saptamak zorundayız, çünkü gelecekte sık sık Antant'ın yeniden müdahale girişimlerinde bulunması neredeyse kesinlikle gündeme gelecektir. Belki de, Rusya'da kapitalistlerin ve çiftlik beylerinin iktidarını yeniden kurmaya ve Sovyet iktidarını yıkmaya yönelik uluslararası ve Rus kapitalistlerinin eski haydut ittifakı, kısaca; sosyalist dünya yangınının ocağı haline gelen Rusya Sovyet Sosyalist Federatif Cumhuriyetini yıkma hedefini güden bu ittifak yeniden canlanacaktır.

Bu bakış açısından hareketle Antant'ın müdahale tarihine ve buradan çıkardığımız siyasi derslere bakacak olursak, bu tarihin, her biri, birbiri ardına, bize, kökü derinlerde olan ve sağlam bir zafer sunan başlıca üç aşamaya ayrıldığını söylemek isterim.

Birinci aşama, Antant açısından doğal olarak açıkça ve kolayca, kendi ordularıyla Sovyet Rusya'nın işini bitirme girişimiydi. Antant Almanya'yı yenilgiye uğrattıktan sonra*, henüz doğrudan barış talebinde bulunmayan ve bütün Batı ülkelerinde korku konusu olan Alman emperyalizmi umacısından henüz kurtulamamış olan milyonluk ordulara sahipti. Böyle bir zamanda, askeri bakımdan, dış politika bakımından, ordularının onda birini Rusya'ya göndermek Antant için elbette çok kolaydı. Unutmayın ki, o dönemde Antant denizlere, donanmaya tamamen egemendi. Askeri birliklerin nakli ve iaşesi tamamen hep onun elindeydi. Burjuvazinin sosyalist devrimden nefret ettiği gibi bizden nefret eden Antant, eğer o günlerde, ordularının onda birini bile olsa bize karşı başarıyla cepheye sürebilseydi, bu durumda Sovyet Rusya'nın yazgısının belirleneceğinden ve Macaristan'ın yazgısını[20] paylaşacağından en ufak kuşku duyulamaz.

Antant bunu neden başaramadı? Birliklerini Murmansk'a çıkardı.

---

* *1914–1918 emperyalist savaşında Antant'ın Almanya üzerindeki zaferi söz konusu ediliyor; ateşkes 11 Kasım 1918'de imzalanmıştı. — **Alm. Red.***

Sibirya seferi Antant birliklerinin yardımıyla yapıldı. Japon birlikleri hâlâ Doğu Sibirya'nın kuytu bir kesimini işgal altında tutmaktadır ve bütün Batı Sibirya'da, sayıları çok fazla olmasa da, bütün Antant devletlerinin birlikleri vardı. Ayrıca Rusya'nın güneyine Fransız birlikleri çıkarılmıştı[21]. Bu içişlerimize uluslararası müdahalenin ilk aşamasıydı, deyim yerindeyse, Sovyet iktidarını, Antant'ın kendi birliklerinin, yani ileri ülkelerin işçi ve köylülerinin yardımıyla boğma yönündeki ilk girişimdi. Aynı zamanda Antant bu birliklerin iaşesini mükemmel biçimde sağlıyor ve genel olarak bu kampanyanın bütün teknik ve maddi gereklerini yerine getirebilecek durumda bulunuyordu. Hiçbir engel görmüyordu önünde. Peki, bu girişimin başarısız olması nasıl açıklanabilir? Girişim, Antant'ın, devrimci Sovyet Rusya'ya karşı mücadelede yetersiz olduğu görüldüğünden, birliklerini Rusya'dan çekmesiyle sonuçlandı. Bu, yoldaşlar, daima bizim en önemli ve temel argümanımız olmuştur. Devrimin başlangıcından bu yana, biz, uluslararası proletaryanın partisi olduğumuzu, devrimin zorlukları ne kadar büyük olursa olsun, uluslararası emperyalizm tarafından ezilen işçilerin sempatisinin, dayanışmasının, en tayin edici anda ortaya çıkacağı zamanın geleceğini söyledik. Bu nedenle ütopyacılıkla suçlandık. Fakat deneyim, —proletaryanın eylemi her zaman hesaba katılamayacak, ondan her eylem beklenemeyecek olsa da— dünya tarihinin bu iki yılı süresinde binlerce kez haklı çıktığımızı göstermiştir. İngiliz ve Fransızların kendi birliklerinin yardımıyla Sovyet Rusya'yı boğma girişimi, onlara kısa süre içinde kesinlikle en kolay zaferi getirebilecek olan bu girişim boşa çıkmıştır: İngiliz birlikleri Arhangelsk'i terketti, Güney Rusya'ya çıkarılan Fransız birliklerinin hepsi ülkelerine geri gönderildi. Artık —ablukaya rağmen, çevremizdeki kuşatmaya rağmen Batı Avrupa'dan haberler alıyoruz, tek tük de olsa İngiliz ve Fransız gazeteleri elimize geçiyor— Arhangelsk civarındaki İngiliz askerlerinin mektuplarının herşeye rağmen İngiltere'ye ulaştığını ve orada yayınlandığını biliyoruz. Fransız işçi ve askerleri arasında komünist çalışma yapmak için gelen ve Odesa'da kurşuna dizilen Fransız kadın yoldaş Jeanne Labourbe'un bütün Fransız proletaryasınca bilindiğini

ve sendikalizmin çeşitli, görünürde öylesine uzlaşmaz fraksiyonel akımlarından Fransız işçilerinin istisnasız hepsinin, uluslararası emperyalizme karşı eylem için etrafında birleştiği bir mücadele şiarı, bir isim haline geldiğini biliyoruz. Bir zamanlar Radek yoldaşın —Radek yoldaş, bugün öğrendiğimize göre, Almanya tarafından ne mutlu ki serbest bırakılmıştır ve belki onu kısa süre sonra görmemiz mümkün olacak *(alkışlar)*— yazdığı, devrimci yangınla harlayan Rusya toprağının Antant için geçilemez olduğunun, bir yazarın abartması gibi görünen şeyin, bugün tamamen doğru çıkan bir gerçek olduğu anlaşılmıştır. Gerçekten de: bütün geri kalmışlığımıza rağmen, mücadelemizin bütün zorluğuna rağmen, İngiltere ve Fransa'nın işçi ve köylüleri, bizim topraklarımız üzerinde bize karşı savaşamayacaklarını göstermişlerdir. Sonuç bizim lehimize olmuştur. Bize karşı silahlı kitlesel güçleri cepheye sürmeye kalkıştıklarında —ve bu olmadan zafer imkânsızdır—, bu girişim, doğru sınıf içgüdüsü sayesinde, Fransız ve İngiliz askerlerinin Rusya'dan Bolşevik salgınını ülkelerine getirmelerine yolaçtı; elçilerimizi Berlin'den çıkarırken Alman emperyalistleri de bu aynı salgına karşı harekete geçmişlerdi. Böyle yaparak, bugün tüm Almanya'da işçi hareketinin güçlenmesine yol açan Bolşevik salgınına karşı barikat kurduklarını sanıyorlardı. İngiliz ve Fransız birliklerinin geri çağrılmasını dayatarak elde ettiğimiz bu zafer Antant üzerindeki başlıca zaferimizdi. Antant'ın askerlerini Antant'ın elinden aldık. Antant'ın muazzam askeri ve teknik üstünlüğünü, emperyalist hükümetlere karşı emekçilerin dayanışmasının yardımıyla bu üstünlüğü yerle bir ederek karşıladık.

Ve burada, güya demokratik bu ülkeler üzerine, özelliklerine dayanarak genelde yapılan değerlendirmelerin bizde ne kadar yüzeysel, ne kadar belirsiz olduğu görüldü. Orada parlamentolarda sağlam bir burjuva çoğunluk var. Buna "demokrasi" diyorlar. Sermayenin egemenliğine, herşeyi baskı altında tutmasına, bugün hâlâ askeri sansüre başvurmasına "demokrasi" diyorlar. Yayınlanan milyonlarca gazete ve dergi sayısı içinde, kekeleyerek de olsa Bolşeviklerin yararına dile getirilmiş en ufak bir şey yoktur. O nedenle şöyle diyorlar: "Bolşeviklere

karşı güvencedeyiz; bizde düzen hüküm sürüyor" — bu düzene "demokrasi" diyorlar. Nasıl oldu da bir avuç İngiliz askeri ve Fransız bahriyelisi, Antant birliklerinin Rusya'dan çekilmesini dayatabildi? Burada doğru olmayan bir şeyler var. Demek ki bizzat İngiltere, Fransa ve Amerika'da da halk kitleleri bizden yana; sosyalizme ihanet etmek istemeyen sosyalistlerin her zaman iddia ettikleri gibi, yüzeydeki görüntüler aldatıcıdır; burjuva parlamentarizmi, burjuva demokrasisi, burjuva basın özgürlüğü, sadece kapitalistlerin özgürlüğü, kamuoyunu parayla satın alma, parababasının tüm gücüyle onun üzerinde baskıda bulunma özgürlüğü demektir. Sosyalistler hep bunu söylediler, ta ki emperyalist savaş onları ulusal kamplara bölesiye kadar, her ulusal sosyalist grubu kendi burjuvazisinin uşağına dönüştüresiye kadar. Sosyalistlerin savaştan önce, enternasyonalistlerle Bolşeviklerin savaş sırasında söyledikleri tamamen gerçekleşmiştir. Yüzeydeki tüm bu görüntüler, tüm dış görünüş, kitlelerin içyüzünü gittikçe daha iyi anladıkları yalan dolandan başka bir şey değildir. Demokrasileriyle övünüyorlar, fakat tek bir parlamentoda bile Sovyet Rusya'ya savaş ilan ettiklerini açıklamayı göze alamadılar. O nedenle bizim elimize kadar ulaşan bir dizi Fransız, İngiliz ve Amerikan yayınlarında şu öneriyi okuyoruz: "Devlet başkanları anayasayı ihlal yüzünden mahkemeye verilmelidir, çünkü Rusya'ya karşı savaş ilan etmeden savaş yürütmektedirler." Nerede, ne zaman, hangi anayasa maddesi, hangi parlamento bu savaşı onayladı? Fransız basının ifade ettiği gibi, önceden bütün Bolşeviklerin ve Bolşevik eğilimli unsurların tutuklanmasından sonra da olsa, nerede temsilciler toplantıya çağrıldı? Bu koşullar altında bile parlamentolarında Rusya'yla savaştıklarını söyleme cesareti gösteremediler. Mükemmel biçimde silahlanmış, bugüne kadar yenilememiş İngiliz ve Fransız ordularının bizimle başa çıkamamalarının ve Kuzey'den, Arhangelsk'ten ve Güney'den çekilmelerinin nedeni buydu.

Bu bizim ilk ve en önemli zaferimizdir, çünkü bu sadece askeri değil ve aslında hiç askeri değil, bilakis, onlar adına devrimi başlattığımız emekçilerin uluslararası dayanışmasının fiili zaferidir, kaçınılmaz olan uluslararası devrimin, bütün acılarımızı ve özverilerimizi telafi

edeceğini söylerken sözünü ettiğimiz emekçilerin uluslararası dayanışmasının fiili zaferidir. Bu zafer kendini, en kaba ve en maddi faktörlerin en büyük rolü oynadığı askeri alanda Antant'ı, elinden asker kaputu giymiş işçi ve köylüleri alarak yenilgiye uğratmamızda ifade ediyordu.

Bu ilk zaferden sonra, Antant'ın, içişlerimize müdahalesinin ikinci aşaması başladı. Her ulusun başında son derece deneyimli politikacılardan oluşan bir grup durur. O nedenle, bu oyunu kaybedince, dünya egemenliklerinden yararlanarak bir başka yol denediler. Bugün İngiliz, Fransız ve Amerikan mali sermayesinin fiilen sınırsız egemen olmadığı tek ülke, dünyanın tek parçası kalmamıştır. Yeni girişim ayağını buraya basıyordu işte: ancak savaş sırasında kurtulan ve bağımsızlıklarını ilan edebilen Polonya, Estonya, Finlandiya, Gürcistan, Ukrayna vs. gibi Rusya'yı çevreleyen küçük devletleri, İngiliz, Fransız ve Amerikan parasıyla Rusya'ya karşı savaşmaya zorlamak.

On dört devletin Rusya üzerine saldırıya geçeceğini, Eylül'de Petrograd'ın, Aralık'ta Moskova'nın düşeceğini iddia eden ünlü İngiliz bakanı Churchill'in konuşmasına ilişkin haberin gazetelerimizde nasıl yayıldığını belki anımsıyorsunuzdur yoldaşlar. Churchill'in bu haberi daha sonra yalanladığını duydum[22], fakat haber 28 Ağustos tarihli İsveç gazetesi "Politiken"den alınmıştı. Fakat bu kaynak da yanlış çıksa bile, Churchill'in ve İngiliz emperyalistlerinin bu doğrultuda davrandıklarını çok iyi biliyoruz. Finlandiya, Estonya ve diğer küçük devletlere, Sovyet Rusya'ya karşı savaşmaları yolunda bütün araçlarla etki yapıldığını çok iyi biliyoruz. En nüfuzlu İngiliz burjuva gazetesi "Times"da bir başyazı okudum; bu başyazı, Antant tarafından silahlandırıldığını, giydirildiğini ve Antant gemileriyle nakledildiğini herkesin çok iyi bildiği General Yudeniç'in birliklerinin, Petrograd'dan birkaç kilometre uzakta bulunduğu, hatta Detskoye Zelo'yu işgal ettikleri* bir zamanda kaleme alınmıştı. Bu makale, tüm baskı türlerin-

* *Detskoye Zelo (eski adı Zarskoye Zelo) – Petrograd yakınlarındaki bu yer 21 Ekim 1919'da General Yudeniç'in birlikleri tarafından işgal edildi; şiddetli çatışmalardan sonra aynı ayın 24'ünde Kızıl Ordu tarafından geri alındı. —* ***Alm. Red.***

den —askeri, diplomatik ve tarihi baskıdan— yararlanan tam bir kampanyaydı. İngiliz sermayesi Finlandiya'yı sıkıştırıp bir ültimatom verdi: "Tüm dünyanın gözü Finlandiya'da —diyordu İngiliz kapitalistleri—, Finlandiya'nın tüm yazgısı, yazgısının bilincinde olup olmayacağına, Bolşevizmin kirli, karanlık, kanlı dalgasını ezmeye ve Rusya'yı kurtarmaya yardım edip etmeyeceğine bağlı". Bu yüce ve ahlaki iş için, bu soylu uygarlık eylemi için Finlandiya'ya şu kadar milyon pound sterlin, şu ya da bu bölge, şu ya da bu mallar vaat edildi. Ve sonuç ne oldu? Yudeniç'in birliklerinin, Petrograd'ın sadece birkaç kilometre uzağına, Denikin'in birliklerinin ise Orel'in kuzeyine kadar geldikleri bir zaman oldu; o zaman en ufak bir destek almış olsalardı, Petrograd'ın yazgısı kısa süre içinde ve çok az kayıpla düşmanlarımızın lehine belirlenmiş olurdu.

Antant tüm gücüyle Finlandiya'ya baskı uyguladı; ve Finlandiya Antant'a boğazına kadar borçludur, hatta Antant ülkelerinin desteği olmadan bir ay bile yaşayamaz. Peki, bizim böyle bir düşmana karşı kavgayı kazanmamız "mucizesi" nasıl gerçekleşmiştir? Bu kavgayı kazandık ama: Finlandiya savaşa girmedi, hem Yudeniç, hem de Denikin, yürüttükleri ortak mücadelenin tüm mücadeleyi uluslararası kapitalizm lehine en güvenli ve çabuk biçimde sonuçlandırabileceği anda yenilgiye uğradılar. Uluslararası emperyalizme karşı kavgada bu zorlu, bu umutsuz sınavı geçtik. Bunu nasıl başardık? Böyle bir "mucize" nasıl mümkün oldu? Mümkün oldu, çünkü Antant meseleyi, sadece ve sadece yalan ve baskıya başvuran bütün kapitalist devletlerin ele aldığı gibi ele aldı, bu nedenle her türlü eylemi kendine karşı öyle bir direniş yarattı ki, bu bizim işimize yaradı. Kötü silahlanmıştık, bitkin düşmüştük ve Finlandiya burjuvazisi tarafından ezilen Finlandiyalı işçilere şöyle dedik: "Bize karşı savaşmamalısınız." Antant silahlarının bütün gücüyle, bütün görünür gücüyle, bu ülkelere sunabileceği iaşe konusunda zengin gücüyle orada duruyor ve bu ülkelerden bize karşı savaşmalarını talep ediyordu. Bu kavgayı kazandık. Kazandık, çünkü artık Antant'ın bize karşı harekete geçirebileceği kendi askerleri yoktu ve küçük halkların güçleriyle operasyon yapmak zorundaydı. Küçük

halklar ise —hem de sadece işçi ve köylüler değil, aynı zamanda, işçi sınıfını yere seren burjuvazinin önemli bir bölümü bile— edilen demokrasi ve bağımsızlık sözlerine inanıyorlardı (bizim açımızdan bu belki de aptallıktır, ama her aptallık insanların kendi deneyimleriyle açığa çıkmayı bekliyor), bu vaatleri ciddiye alacak kadar ve bağımsızlığı, İngiliz ve Fransız kapitalistlerinin zenginleşmesinin aracı olarak değil gerçekten bağımsızlık olarak anlayacak kadar küstahlardı — Antant açısından küstahlardı, bizim açımızdan ise böyle anlayacak kadar aptallardı. Demokrasinin, Amerikalı milyarderlerin ülkelerini talan edebilmeleri ve her soylu subayın, kendilerine son derece kötü davranabilmesi ve yüzde birkaç yüz kâr için en pis işleri yapan küstah bir spekülatöre dönüşebilmesi değil, özgür yaşamak anlamına geldiğine inanıyorlardı. İşte bize zaferi getiren budur. Bu küçük ülkelere, bu ondört ülkenin her birine baskı yapan Antant direnişle karşılaştı. Beyaz terörle onbinlerce Finlandiyalı işçiyi yere seren ve bunun unutulmayacağını, artık hizmetinde Alman süngülerinin de bulunmadığını bilen Fin burjuvazisi, Bolşeviklerden, kendisini deviren işçilerden nefret eden bir haydut gibi nefret ediyor! Buna rağmen bu Fin burjuvazisi kendi kendine şöyle dedi: "Antant'ın talimatlarına uyarsak, bu bizim için her türlü bağımsızlık umudunu mutlaka yitirmek demektir." Bu bağımsızlığı ise onlara, Kasım (Ekim) 1917'de Finlandiya bir burjuva hükümete sahipken Bolşevikler vermişlerdi. Böylece Finlandiya burjuvazisinin geniş çevrelerinin tutumu yalpalıyordu. Antant'la kavgayı kazandık, çünkü o bir yandan küçük halklara bel bağlarken, öte yandan onları kendinden tiksindiriyordu.

Bu deneyim, her zaman söylediğimiz şeyi, muazzam ölçekte, dünya çapında tarihi öneme sahip bir ölçekte doğrulamaktadır. Dünyada, insanlığın kaderini belirleyebilecek iki güç vardır. Güçlerden biri, muzaffer olduğunda, bu gücünü haddi hesabı olmayan zulümlerle gösterecek uluslararası kapitalizmdir; bunu her küçük ulusun gelişme tarihi göstermektedir. Diğer güç, işçi demokrasisi dediği proletarya diktatörlüğünün yardımıyla sosyalist devrim için mücadele eden uluslararası proletaryadır. Ne bizdeki, Rusya'daki yalpalayan unsurlar, ne de kü-

çük ülkelerin burjuvazisi bize inanmadılar, bize ütopyacı, haydut, hatta daha da kötü şeyler dediler, öyle ki, ne kadar saçma ve korkunç da olsa hakkımızda ileri sürmedikleri tek suçlama kalmadı. Bu burjuvazinin, gerek orta, gerekse de küçük-burjuvazinin bir kısmı, kendini Antant'la birlikte hareket edip Bolşevikleri yenilgiye uğratmada Antant'a mı yardım etmek, yoksa tarafsız kalarak Bolşeviklere mi yardım etmek sorusuyla karşı karşıya bulunca, öyle oldu ki biz kazandık ve tarafsız kalmalarını sağladık — bizim bu ülkelerle tek bir anlaşmamız bile olmamasına, buna karşılık İngiltere, Fransa, Amerika'nın elinde her türlü senet, her türlü anlaşma bulunmasına rağmen. Yine de küçük ülkeler bizim istediğimiz gibi davrandı, elbette Leh, Fin, Litvan, Leton burjuvazisi, böyle bir politika izlemeyi, Bolşeviklerin kara kaşı, kara gözünü sevdiği için yapmadı —bu elbette saçmadır—, bilakis dünya tarihi açısından güçleri doğru değerlendirdiğimiz için yaptı: ya vahşi sermaye zafer kazanacak ve sonra, ne kadar demokratik bir cumhuriyet olarak varlığını sürdürse de dünyanın bütün küçük halklarını boğacaktı, ya da bütün emekçilerin, bütün küçük, gözü yıldırılmış ve güçsüz halkların tek umudu olan proletarya diktatörlüğü zafere ulaşacaktı. Sadece teoride değil, dünya politikası pratiğinde de haklı olduğumuz anlaşıldı. Ülkemizde Finlandiya, Estonya birlikleri uğruna kavga gündeme geldiğinde, bizi son derece küçük bir güçle yenilgiye uğratmak olanaklı olmasına rağmen kavgayı biz kazandık. Antant, Finlandiyayı bize karşı harekete geçmeye zorlamak için mali baskı, silahlı güç ve gıda sevkiyatının bütün muazzam gücünü terazinin kefesine koymasına rağmen, bu kavgadan yine biz muzaffer çıktık.

Bu, yoldaşlar, uluslararası müdahalenin ikinci aşamasıdır. Bu, dünya tarihi açısından önemli ikinci zaferimizdir. Birincisi, İngiltere, Fransa ve Amerika'nın işçi ve köylülerini onlardan kopardık. Bu birlikler bize karşı savaşamadılar. İkincisi, hepsi bize karşı olan ve hepsinde Sovyet iktidarı değil, burjuva iktidarının egemen olduğu bu küçük ülkeleri Antant'tan kopardık. Bu ülkeler bize karşı hayırhah tarafsızlıklarını korudular ve böylece Antant'ın dünya iktidarına karşı çıktılar, çünkü Antant, onları boğmak isteyen vahşi bir hayvandı.

Burada, Kurucu Meclis'e inanan ve Sosyal-Devrimcilere ve Menşeviklere Kolçak'la birleşip bizi yenmelerine yardımcı olan Sibirya köylüsüne olan şeyin aynısı uluslararası ölçekte gerçekleşti. Sibirya köylüsü, Kolçak'ın, çiftlik beylerinin ve kapitalistlerin sömürücü, haydutça diktatörlüğünün en kötü temsilcisi olduğunu, bu diktatörlüğün Çarlık diktatörlüğünden daha kötü olduğunu kendi etinde kemiğinde hissederek öğrendikten sonra, Sibirya'da bir dizi büyük ayaklanmalar örgütledi; bu ayaklanmalar hakkında yoldaşlar bizi eksiksiz bilgilendiriyor ve bu ayaklanmalar bu kez Sibirya'yı bilinçli yeniden kazanmamızı garantileyecektir. Yetersiz gelişimine ve politik cahilliğine rağmen Sibirya köylüsüne olan şey, bu kez daha geniş, dünya tarihi açısından önemli bir ölçekte bütün küçük uluslara oluyor. Bolşeviklerden nefret ediyorlardı, bazıları Bolşevikleri azgın beyaz terörle, kanlı ellerle yere sermişlerdi, fakat "kurtarıcıları"nı, İngiliz subaylarını görünce, İngiliz ve Amerikan "demokrasisi"nin ne anlama geldiğini kavradılar. İngiliz ve Amerikan burjuvazisinin temsilcileri Finlandiya ve Estonya'ya gelince, Rus emperyalistlerinin yaptıklarından daha büyük bir küstahlıkla ülkeyi boğmaya başlamışlardı; çünkü Rus emperyalistleri eski zamanın temsilcileriydiler ve bir ülkeyi boğmayı bile doğru dürüst beceremiyorlardı. Oysa bu kişiler bu işi biliyordu ve sonuna kadar da tutarlı yapıyorlardı.

O nedenle ikinci aşamadaki bu zafer bugün göründüğünden daha kalıcıdır. Kesinlikle abartmıyorum, abartmayı çok tehlikeli bulurum. Antant'ın komşumuz olan küçük devletlerden kâh birini, kâh ötekini bize karşı kışkırtma girişimlerinde bulunacağından en ufak bir kuşkum yok. Bu tür girişimler olacaktır, çünkü bu küçük devletler tamamen Antant'a bağımlıdırlar, çünkü özgürlük, bağımsızlık ve demokrasi üzerine gevezelik ikiyüzlülükten başka bir şey değildir ve Antant bir kez daha bu devletleri bize karşı el kaldırmaya zorlayabilir. Fakat bu girişim, bize karşı savaş yürütmenin son derece kolay olduğu bir anda başarısızlığa uğradıysa, şunun kesinlikle söylenebileceğine inanıyorum: bu bakımdan esas zorluk hiç kuşkusuz artık geride kalmıştır. Hiç abartmadan ve Antant'ın bize karşı büyük güç üstünlüğüne sahip oldu-

ğunun bilinciyle bunu söyleme hakkına sahibiz. Zaferimiz kalıcıdır. Girişimler olacaktır, fakat bunları kolayca püskürteceğiz, çünkü küçük devletler, burjuva düzenlerine rağmen, teorik olarak değil —teori bu beylerin harcı değildir— deneyimleriyle, Antant'ın bütün Avrupa'da çocuklara ve dar kafalılara umacı gibi gösterilen Bolşeviklerden daha küstah ve kötü bir canavar olduğuna kanaat getirmiş bulunuyorlar.

Fakat zaferlerimiz bu kadar değil. Birincisi Antant'tan işçi ve köylüleri kopardık. İkincisi, Antant'ın tutsağı olan küçük halkların tarafsızlığını kazandık. Ve üçüncüsü, Antant'ın asıl ülkelerinde, eskiden bize tamamen karşı olan küçük-burjuvaziyi ve aydın küçük-burjuvaları kendimize kazanmaya başlıyoruz. Bunu kanıtlamak için, elimde tuttuğum 26 Ekim tarihli "Humanité"ye* başvurmak istiyorum. Her zaman II. Enternasyonal'e dahil bulunan, savaş sırasında en azgın şovenizm yanlısı olan, Menşeviklerimizle Sağ Sosyal-Devrimcilerimiz gibi sosyalistlerin görüşlerini savunan ve bugün hâlâ uzlaşmacı bir rol oynayan bu gazete, işçilerin havalarının değiştiğine ikna olduğunu açıklıyor. Bunu Odesa'da değil, işçilerin, Bolşevik Rusya'ya karşı söz söyleme cesaretinde bulunan hiç kimseyi konuşturmadıkları Paris sokaklarında ve toplantılarında görmüştü. Bir dizi devrimler sürecinde bazı şeyler öğrenmiş politikacılar olarak, halk kitlelerinin ne olduğunu bilen insanlar olarak bunlar, müdahale yanlısı tek bir ses vermeyi göze alamıyor ve istisnasız hepsi müdahaleye karşı çıkıyorlar. Bu kadarla da kalmıyor. Sosyalistlerin (bunlar kendilerine sosyalist diyorlar, oysa biz çoktandır bunların ne menem sosyalistler olduğunu biliyoruz) böyle bir açıklama yapmalarının ötesinde, 26 Ekim tarihli "Humanité"nin aynı sayısı, Fransız aydınlarının, Fransız kamuoyunun bir dizi temsilcisinin bir açıklamasını içeriyor. İlk imzanın Anatole France'a ait olduğu ve Ferdinand Bouisson'un da imzaladığı bu açıklamada, tüm Fransa çapında tanınan burjuva aydınlarının 71 imzasını sayıyorum; bu açıklamada imzacılar, Rusya'nın içişlerine karışmaya karşı oldukla-

* *"Humanité" ("İnsanlık") 1904–1920 arası Fransız Sosyalist Partisi'nin merkez yayın organıydı. 1920'den bu yana Fransa Komünist Partisi'nin merkez yayın organıdır.* — ***Alm. Red.***

rını, çünkü çocukların ve yaşlıların kurban olduğu abluka ve açlıktan öldürme yönteminin kültür ve uygarlık açısından caiz olmadığını ifade ediyor ve bunlara göz yumamayacaklarını açıklıyorlar. İliğine kemiğine kadar burjuva olan ünlü Fransız tarihçisi Aulard mektubunda şunları açıklıyor:

> "Bir Fransız olarak Bolşevikler'in düşmanıyım; bir Fransız olarak demokrasi taraftarıyım, beni bunun aksiyle suçlamak komik olurdu. Ne var ki, Fransa'nın Almanya'ya Rusya'nın abluka altında tutulmasına katılması çağrısı yaptığını okuyunca, Fransa'nın Almanya'ya buna benzer şeyler önerdiğini okuyunca, utançtan yüzüm kızarıyor."

Bu belki de bir aydının duygularının edebi dışavurumudur sadece, fakat bunun emperyalist Fransa'ya karşı bizzat Fransa'da kazandığımız üçüncü bir zafer olduğu söylenebilir. Bu açıklama, aslında acıklı, ikircimli bu açıklama, sayısız örnekte gördüğümüz gibi, gerçek bir güç oluşturabilmekten milyon kez daha fazla gürültü çıkaran, fakat küçükburjuvazinin ve tamamen burjuva olan kamuoyunun hangi yöne eğilim gösterdiğini gözler önüne seren ve bunun için iyi bir barometre olan bu aydınların açıklaması bunu göstermektedir. Tüm burjuva basınının hakkımızda en yalan ifadeleri kullandığı Fransa'da böyle bir sonuç aldıysak, şunu söyleyebiliriz: Fransa'da ikinci bir Dreyfus olayı, ama çok daha büyüğü, başlıyor gibi görünmektedir. O zaman burjuva aydınları dinci ve askeri gericiliğe karşı mücadele ediyorlardı ve işçi sınıfı o zamanlar bunu kendi davası olarak göremezdi, o zamanlar nesnel koşullar mevcut değildi, bugün olduğu gibi böylesine derin bir devrimci hava yoktu. Ya şimdi? Burjuva aydınları, en kötü gericiliğin[23] yakında kazandığı seçim zaferine rağmen, bugün orada Bolşeviklere karşı uygulanan rejime rağmen, en gerici Fransa'nın en gerici Almanya'yla, Rusya işçi ve köylülerinin açlıktan ölmeleri için yaptığı ittifaktan utanç duymak zorunda kaldıklarını açıkladıklarına göre, kendimize şunu diyoruz: yoldaşlar, bu, üçüncü zaferimizdir ve çok, çok önemli bir zaferdir. Ülke içinde durum böyleyken, bay Clémenceau, Lloyd Georg ve Wilson'un, düşünü gördükleri Rusya'ya yeni saldırılarını nasıl gerçekleştirebileceklerini görmek isterim. Hele bir deneyin beyler! *(Alkışlar.)*

Yoldaşlar, yineliyorum: buradan dikkatsiz sonuçlar çıkarmak ağır bir hata olacaktır. Girişimlerini yineleyeceklerine hiç kuşku olamaz. Fakat biz, istenildiği kadar büyük güçlerle gerçekleştirilmeye çalışılsın, bu girişimlerin başarısızlıkla sonuçlanacağından eminiz. Böylesine çok kurban vererek yürüttüğümüz içsavaşın muzaffer olduğunu söyleyebiliriz. Sadece Rusya'da değil, dünya tarihi ölçeğinde muzaffer olmuştur. Burada önünüzde anlattığım bu vargılardan her birini, savaş kampanyasının sonuçlarına dayanarak çıkardım. Bu nedenle, yineliyorum, yeni girişimler başarısızlığa mahkûm olacaktır, çünkü onlar eskiden olduklarından çok daha güçsüz hale geldiler, biz ise Kolçak ve Yudeniç üzerindeki zaferimizden ve hakeza Denikin üzerinde başlayan ve gözle görülür biçimde gittikçe tamamlanan zaferden sonra çok daha güçlendik. Kolçak dünya gücü Antant tarafından desteklenmemiş miydi? Kurucu Meclis seçimlerinde Bolşevik milletvekillerine en az oy veren, Kurucu Meclis cephesini, o zamanlar Menşevikler ve Sosyal-Devrimciler cephesini baştan sona destekleyen Ural ve Sibirya köylüleri, komünistlere karşı harekete geçirilebilecek en iyi insan malzemesi değil miydi? Sibirya, feodal toprak mülkiyetinin olmadığı, köylülere, bütün Rusya'nın köylülüğüne yardım ettiğimiz gibi hemen yardımda bulunamadığımız bir yer değil miydi? Öyleyse bize karşı zafer kazanmak için Amiral Kolçak'ın ne eksiği vardı? Onun eksiği bütün emperyalistlerde eksik olan şeydi: o bir sömürücüydü ve öyle kaldı, dünya savaşının geride bıraktığı koşullar altında, demokrasi ve özgürlük üzerine sadece gevezelik etmeye izin veren ve sadece iki diktatörlükten birini seçme olanağı tanıyan koşullar altında hareket etmek zorundaydı: ya ayrıcalıklarını dişiyle tırnağıyla savunan ve ???? buna dayanarak bütün halklardan milyarlar koparmak isteyen, her türlü ticaret için haracın tamamen ödenmesi gerektiğini açıklayan???? sömürücülerin diktatörlüğü; ya da kapitalistlerin iktidarına karşı savaşan ve emekçilerin iktidarını iyice sağlamlaştırmak isteyen işçilerin diktatörlüğü. İşte Kolçak'ın boynunu kırdığı nokta budur. Bu şekilde, Sibirya ve Ural köylüsü oy pusulasıyla değil —belli koşullar altında bu da kötü bir yöntem değildir—, eylemle yazgısını belirledi. 1918 yazında

Bolşeviklerden hoşnut değildi. Bolşeviklerin, kendisini, elinde bulunan tahıl fazlasını teslim etmeye —hem de spekülasyon fiyatlarıyla değil— zorladığını görmüş ve Kolçak'ın kampına geçmişti. Fakat şimdi meseleyi gördü, bir karşılaştırma yaptı ve farklı sonuçlara vardı. Kendisine anlatılan bütün bilimsel şeylere rağmen, kendisi yaşayarak öğrendi ve kavradı, oysa birçok Menşevik ve Sosyal-Devrimci bilimden öğrenmek istemiyorlar *(alkışlar);* insanların seçmek zorunda olduğu sadece iki diktatörlük, yani işçilerin diktatörlüğüyle —ki bu sömürücülerin boyunduruğundan kurtulmak için bütün emekçilere yardım etmek demektir—, sömürücülerin diktatörlüğü olabileceğini kavramak istemiyorlar. Köylüleri kazandık, deneyim temelinde, acı ve son derece zor deneyim temelinde, işçi sınıfının temsilcileri olarak bizim köylülere herhangi bir partiden daha iyi, daha büyük bir başarıyla önderlik edebileceğimizi kanıtladık. Diğer partiler bizi sık sık köylülere karşı mücadele yürütmekle suçluyor, köylülerle makul bir birliğe varamayacağımızı söylüyor ve hepsi bize köylülerle barışmamız için yüce gönüllü soylu hizmetlerini sunuyorlar. Çok teşekkürler beyler, fakat biz bunu başarabileceğinize inanmıyoruz. Biz ise her halükârda bunu yapabileceğimizi çoktan kanıtladık. Biz köylülere herşeyi tozpembe göstererek, işçi sınıfının demirden disiplini ve güçlü iktidarı olmadan kapitalist toplumdan kurtulacağını, sermayeye karşı dünya çapında tarihi öneme sahip savaşın sadece oy pusulasıyla sonuçlandırılabileceğini anlatmadık. Dobra dobra şunu söyledik: Diktatörlük, acımasız, ağır, hatta kanlı bir sözcüktür. Fakat biz ona, işçi sınıfının diktatörlüğünün köylülerin sömürücülerin boyunduruğundan kurtulmasını sağlayacağını söyledik ve haklı çıktık. Her iki diktatörlüğü de pratikte denedikten sonra köylü, işçi sınıfının diktatörlüğünü seçti ve tam zafere kadar ondan yana olacaktır. *(Alkışlar.)*

Yoldaşlar, uluslararası zaferlerimiz üzerine bütün bu söylediklerimden —bu konuda daha uzun açıklamaları gereksiz buluyorum— azami nesnellik ve sükûnetle barış önerimizi yinelememiz gerektiği sonucu çıkmaktadır. Bunu yapmak zorundayız, çünkü böyle bir öneriyi şimdiye kadar birçok kez yaptık. Bunu yaptığımız her defasında her

kültürlü insanın gözünde, hatta düşmanlarımızın gözünde bile kazanmış olduk ve bu kültürlü insanların utançtan yüzleri kızardı. Bullitt buraya geldiği, Çiçerin yoldaş tarafından kabul edildiği, Çiçerin yoldaşla ve benimle konuştuğu ve birkaç saat içinde geçici bir barış anlaşması yaptığımızda da böyle olmuştu[24]. Bullitt bize Amerika'nın her şey olduğunu, Amerika'nın gücü karşısında kimsenin Fransa'ya güvenemeyeceğini ısrarla söyledi (bu beyler övünmeyi pek severler). Ne var ki anlaşmayı imzaladığımızda, gerek Fransız, gerekse de İngiliz bakanlar şu hareketi yaptılar: *(Lenin tekme işareti yapıyor. Gülüşmeler).* Bullitt'in elindeki kâğıdın hiçbir değeri olmadığı görülmüştü ve ona şöyle dediler: "Senin İngiltere ve Fransa'nın demokratizmine inanacak kadar naif ve aptal olacağını kim beklerdi?" Ve şimdi aynı gazetede Bullitt'le yapılan anlaşmanın Fransızca tam metnini okuyorum *(alkışlar);* bu anlaşma metni bütün İngiliz ve Amerikan gazetelerinde de yayınlandı. Böylece bütün dünya önünde ya dolandırıcı, ya da aptal oğlan durumuna düştüler — seçmesi onlardan! Bizzat küçük-burjuvazi, hatta kendilerinin de bir zamanlar krallarına ve imparatorlarına karşı mücadele ettiklerini anımsayan bir ölçüde kültürlü burjuvazi ise bizden yanadır, çünkü biz son derece nesnel biçimde en ağır barış koşullarını imzaladık ve şöyle dedik: "İşçi ve askerlerimizin kanı bizim için son derece değerlidir; size, aynı tüccarlar gibi, barışın bedelini ağır bir haraçla ödeyeceğiz; sırf işçi ve köylülerimizin hayatını korumak için bu haracı ödemeye hazırız." O nedenle bu konuya ilişkin fazla söz söylememize gerek olmadığını düşünüyorum ve bitirirken, Sovyet Kongresi adına, barış politikası izlenmesi yönündeki sarsılmaz irademizi açıklayacak bir karar tasarısı okuyacağım. *(Alkışlar.)*

Şimdi raporumun uluslararası ve askeri bölümünden politik bölümüne geçmek istiyorum.

Antant üzerinde üç büyük zafer kazandık ve bu zaferler kesinlikle sadece askeri zaferler değildi. Bunlar işçi sınıfı diktatörlüğünün kazandığı zaferlerdi ve her biri durumumuzu sağlamlaştırdı; sadece düşmanımız güçsüzleştiği ve birliklerini yitirdiği için değil, aynı zamanda bütün emekçi insanlığın, hatta burjuvazinin birçok temsilcisinin gö-

zünde biz kazandığımız için de uluslararası durumumuz sağlamlaştı. Bu açıdan, Kolçak ve Yudeniç'e karşı kazandığımız ve şimdi Denikin'e karşı kazanmakta olduğumuz zaferler, bize bundan sonra da barışçı yoldan ve bugüne kadar olduğundan çok daha kapsamlı sempati kazanma olanağı tanıyacaktır.

Bizi her zaman terörizmle suçladılar. Bu, basın sütunlarından hiç eksilmeyen adi bir suçlamadır. Bizi terörizmi ilke düzeyine çıkarmakla suçluyorlar. Buna vereceğimiz yanıt şudur: "Bu iftiraya kendiniz bile inanmıyorsunuz." "Humanité"de mektubu yayınlanan aynı tarihçi Aulard şöyle yazıyor:

> "Ben tarih okudum; Bolşeviklerin katıksız canavarlar, korkunç yaratıklar, umacılar olduklarını okuduğumda şöyle diyorum: bir zamanlar Robespierre ve Danton hakkında da aynı şeyler söylendi. Bununla kesinlikle, diye devam ediyor Aulard, bugünkü Rusları bu büyük adamlarla karşılaştırmak istemiyorum. Kesinlikle istemiyorum, onlarla en ufak benzerlikleri yok. Fakat tarihçi olarak şunu söylüyorum: her söylentiye inanılmamalı."

Bir burjuva tarihçi böyle bir dil kullanmaya başlıyorsa, hakkımızda çıkarılan yalanların da giderek paramparça olduğunu görüyoruz. Şöyle diyoruz: terör bize dayatılmıştır. Terörizmin dünya gücü Antant'ın saldırısıyla yaratıldığı unutuluyor. Dünya donanmasının açlık çeken bir ülkeyi abluka altına alması terör değil mi? Yabancı ülkelerin temsilcilerinin, diplomatik dokunulmazlıklarına dayanarak Beyaz Muhafız ayaklanmaları örgütlemeleri terör değil mi?[25] Olaylar birazcık da olsa soğukkanlı değerlendirilmeli. Uluslararası emperyalizmin, devrimi ezmek için her şeyi ortaya koyduğu, hiçbir şeyden çekinmediği ve "Her subaya karşılık bir komünist, o zaman kazanırız" dediği kavranmalıdır. Gerçekten de haklılar. Uluslararası haydutların yarattığı, savaşın hayvanlaştırdığı bu birlikleri, sözün, iknanın gücüyle, terörle değil bir başka biçimde etkilemeye çalışsaydık, iki ay dayanamazdık, ahmak durumuna düşerdik. Terör *bize*, ülkelerinin özgürlüğü uğruna savaştıkları için işçi ve köylüleri boğmuş ve boğmakta olan, onları açlığa mahkûm eden Antant terörizmi tarafından, kapitalizmin bütün gücü-

nün terörizmi tarafından dayatılmıştır. Terörün bu nedeni ve kaynağı üzerindeki zaferimizin her adımı kaçınılmaz ve değişmez bir şey olarak daima, hükümet etme faaliyetimizde bu ikna ve gelişme aracı olmadan el ele gidecektir.

Terörizm üzerine söylediklerimizi, bütün yalpalayan unsurlara karşı tavrımız hakkında da söyleyeceğiz. Orta halliler için, burjuva aydınları için inanılmaz ağır koşullar yaratmış olmakla suçlanıyoruz. Biz şunu diyoruz: emperyalist savaş emperyalist politikanın devamıydı, o nedenle devrime yol açtı. Emperyalist savaş sırasında herkes, savaşın burjuvazi tarafından kendi haydutça çıkarları için yürütüldüğünü, bu savaşta halkın bitip tükendiğini, burjuvazinin ise zenginleştiğini hissetmişti. Bu, bütün ülkelerde burjuvazinin politikasının iliğine kemiğine işleyen laytmotiftir, onun için uğursuz olan ve onu tamamen mahvedecek olan şey budur. Bizim savaşımız ise devrim politikasının devamıdır ve her köylü, her işçi bu savaşın sömürücülere karşı savunma savaşı olarak yürütüldüğünü, işçi ve köylülerden büyük özveriler istediğini, fakat bu özverileri başka sınıfların omuzlarına yüklemekten de korkmadığını biliyor —bilmiyorsa bile hissediyor— ve görüyor. Bu sınıfların işçi ve köylülerden daha ağır yük taşıdığını biliyoruz, çünkü bunlar eskiden ayrıcalıklılar sınıfına mensuptu. Fakat diyoruz ki: söz konusu olan milyonlarca emekçiyi sömürüden kurtarmaksa, diğer sınıflara özveri yüklemekten korkan bir hükümet sosyalist bir hükümet değil, bir ihanet hükümeti olurdu. Eğer orta sınıfların omuzuna yük yüklediysek, bunun nedeni Antant hükümetlerinin bizi korkunç zor bir durumda bırakmalarıdır. Ve zaferlerimizin her adımı —bunu devrimimizin deneyimlerinden görüyoruz, fakat burada daha *ayrıntılı* biçimde üzerinde durma olanağım yok— bütün yalpalamalara, eskiye dönüş yönünde sayısız girişimlere rağmen, yalpalayan unsurların temsilcilerinden giderek daha çoğunun, gerçekten de emekçilerin diktatörlüğüyle sömürücülerin iktidarı arasında seçim yapmaktan başka bir yol olmadığına inanmalarını beraberinde getiriyor. Bu unsurlar için zor zamanlar olduysa, bunun suçlusu Bolşevik iktidar değil, Beyaz Muhafızlar ve Antant'tır ve bunlar üzerinde zafer bütün bu sınıfların durumu-

nun düzelmesinin gerçek ve sağlam önkoşulu olacaktır. Bu bakımdan, yoldaşlar, iç politik deneyimlerimizin derslerine geçerken, savaşın anlamı üzerine birkaç söz söylemek istiyorum.

Savaşımız, devrim politikasının, sömürücüleri, kapitalistleri ve çiftlik beylerini devirme politikasının devamıdır. O nedenle bu savaş, ne kadar ağır olursa olsun, bize işçi ve köylülerin sempatisini kazandırıyor. Savaş sadece politikanın devamı değil, aynı zamanda onun özeti ve de politik bir derstir; bu, dünya gücü Antant'ın yardımıyla çiftlik beyleri ve kapitalistlerin bize dayattıkları bu korkunç ağır savaş için de geçerlidir. İşçi ve köylüler bu savaşın alevleri içinde çok şey öğrendiler. İşçiler, devletin iktidarından nasıl yararlanacaklarını, atılan her adımı nasıl bir propaganda ve bilinçlendirme kaynağı yapabileceklerini, çoğunluğuyla köylü olan Kızıl Ordu'yu nasıl köylülüğü bilinçlendirmenin bir aracı, burjuva uzmanlardan yararlanmanın bir aracı haline getirmek gerektiğini öğrendiler. Bu burjuva uzmanların büyük çoğunluğunun bize karşı olduğunu, bize karşı olması gerektiğini biliyoruz, çünkü burada onların tabiatı ortaya çıkıyor ve bu bakımdan yanılgılara kapılmamalıyız. Bu uzmanların yüzlercesi, binlercesi bize ihanet etti, fakat binlercesi, onbinlercesi bize artan sadakatle hizmet etti, çünkü bizzat mücadelenin seyri onları bizim saflarımıza getirdi, çünkü Kızıl Ordu içinde mucizeler yaratan devrimci coşku, işçi ve köylülerin çıkarlarına hizmet etmemizden ve onların çıkarlarını tatmin etmemizden kaynaklanıyordu. Niçin savaştıklarını bilen işçi ve köylü kitlelerinin bu toplu davranışı etkisini gösterdi ve diğer kamptan saflarımıza gelen insanların gittikçe artan bir bölümü, bazen bilincinde olmadan, bilinçli yandaşlarımız haline geldi ve geliyor.

Yoldaşlar, artık önümüzde, askeri faaliyetler alanında toplanan deneyimleri barışçıl inşa alanına taşıma görevi durmaktadır. İçsavaşlar dönemini esas olarak geride bıraktığımız, önümüzde ise hepimizi cezbeden, hepimizin istediği, gerçekleştirmek zorunda olduğumuz, hepimizin bütün çabamızı, bütün hayatımızı adayacağımız barışçıl inşanın durduğu gerçeğinden daha çok, bize, VII. Bütün Rusya Sovyet Kongresi'ni Sovyet Rusya tarihinde bir dönüm noktası olarak selamlama

hakkını bu kadar yüksek ölçüde veren, bizi böylesine hoşnut kılan başka hiçbir şey yoktur. Savaş döneminin ağır sınıvlarından sonra şimdi esas meselede —askeri ve uluslararası alanda— artık bizim muzaffer olduğumuzu söyleme hakkına sahibiz. Önümüzde barışçıl inşa yolu açılıyor. Düşmanın adım başında bize tuzak kuracağını, elindeki bütün olanakları kullanarak —zor, hile, rüşvet, komplo vs.— bizi devirmek için sayısız girişimde bulunacağını elbette göz önünde tutmalıyız. Görevimiz, askeri alanda edindiğimiz bütün deneyimleri, şimdi artık barışçıl inşanın temel sorunlarını çözmekte kullanmaktır. Bu ana sorunları sayacağım. Bu herşeyden önce, gıda maddesi tedariki sorunu, yani tahıl sorunudur.

Önyargılara ve alışkanlıklara karşı en ağır mücadeleyi yürüttük. Köylü bir yandan, onyıllar boyunca çiftlik beyinin ve kapitalistin baskısını çekmiş ve ezilenlerin içgüdüsüyle, bunların, yeniden iktidara gelmek için kan dereleri akıtmaktan çekinmeyecek azgın hayvanlar olduğunu hisseden bir emekçidir. Fakat öte yandan köylü mülk sahibidir. Tahılını özgürce satmak ister, "ticaret serbestisi" ister, açlık çeken bir ülkede serbest tahıl ticaretinin, spekülasyon özgürlüğü, zenginler için vurgun vurma özgürlüğü olduğunu anlamaz. Ve biz şunu diyoruz: buna hiçbir zaman yokuz, bu noktada taviz vermektense, yok oluruz daha iyi.

Tahıllarını ödünç verme konusunda işçiler köylüleri ikna etmeye çalışırken, burada politika yaptığımızı biliyoruz; çünkü kâğıt para karşılık değil, tahıla eşdeğer değil. Köylü tahılını bize sabit fiyatla veriyor ve karşılığında meta değil —çünkü yok— renkli kâğıtçıklar alıyor. Tahılını bize ödünç olarak veriyor ve biz ona şöyle diyoruz: "Eğer emek adamıysan, bunun adil olmadığını iddia edebilir misin? Mevcut tahıl fazlasının, ödünç olarak sabit fiyatla teslim edilmesi gerektiğine, spekülasyon yoluyla satılmaması gerektiğine nasıl karşı çıkabilirsin? Çünkü spekülasyon kapitalizme geri dönüş, sömürüye geri dönüş, savaştığımız herşeyin yeniden yerleşmesidir." Burada muazzam bir zorluk var ve bu bize bir sürü yalpalamaya malolmuştur. Birçok adımı el yordamıyla attık, atıyoruz, fakat asıl deneyimi artık edindik. Zyurupa yol-

daşın ya da diğer beslenme fonksiyonerlerinin raporunu dinlediğinizde, devlet kendilerine tahıllarını ödünç olarak teslim etmeleri gerektiğini söylediğinde köylülerin tahıl vergisine alıştıklarını, bir dizi kazadan gelen haberlerde tahıl vergisinin yüzde yüz alındığını, başarıların önemsizliğine rağmen yine de bir ilerleme kaydedildiğini, beslenme politikamızın köylülere şunu gittikçe artan ölçüde kavrattığını göreceksiniz: mahvolmuş bir ülkede serbest tahıl ticareti istiyorsan, eskiye dön, Kolçak'a, Denikin'e katlan! Biz buna karşı kanımızın son damlasına kadar savaşacağız. Burada hiçbir taviz söz konusu olamaz. Bu temel sorunda, tahıl sorununda, spekülasyonun olmamasında, tahıl ticaretinin zenginleri daha da zenginleştirmemesinde, devlete ait topraklarda emekçi kuşakların emeğiyle üretilmiş tahıl fazlalarının devletin ortak malı olmasında, devletin yoksullaştığı bugün, köylülerin bu tahıl fazlalarını işçi devletine ödünç olarak vermesinde direteceğiz. Köylü bunu yaparsa, bütün zorluklardan kurtulacağız, sanayiyi yeniden kuracağız ve işçi, köylüye olan borcunu yüz kat fazlasıyla ödeyecek. Köylüye ve çocuklarına, çiftlik beyi ve kapitalist için çalışmadan yaşama olanağı verecek. Köylüye söylediğimiz şey bu; ve köylü, başka seçeneğinin olmadığı kanaatine varıyor. Köylüleri bu kanaate bizden çok, bize karşı olan beyler —Kolçak ve Denikin— getiriyor. Köylülere gerçek bir ibret dersi vererek onları bizim kampa itenler herşeyden önce bu beyler.

Fakat yoldaşlar, tahıl sorunundan sonra ikinci sorun, yakıt sorunu geliyor. Şimdi Petrograd ve Moskova'da açlık çeken işçileri doyurmak için tahıl tedarik depolarında yeterince tahıl var. Fakat Moskova'nın işçi semtlerini dolaşın, o zaman insanların korkunç soğuktan neler çektiklerini göreceksiniz, şimdilerde yakıt yokluğu nedeniyle şiddetlenen korkunç bir sefalet göreceksiniz. Bu konuda korkunç bir krizden geçiyoruz, burada ihtiyacın gerisinde kaldık. Son dönemlerde Savunma Konseyi ve Halk Komiserleri Konseyi'nin bir dizi toplantısı yakıt krizini aşmak için alınacak önlemlerle uğraştı. Ksandrov yoldaş raporum için malzeme verdi, bu malzeme, yaşadığımız umutsuz krizden çıkmaya başladığımızı gösteriyor. Ekim başında bir haftada 16.000 vagon

yüklenmişti, Kasım sonunda bu rakam 10.000'e düştü. Bu bir krizdi, bu bir felaketti, bu, Moskova, Petrograd ve daha birçok yerdeki fabrikaların işçileri için açlıktan ölmek demekti. Bu felaketin sonuçları etkisini bugün hâlâ hissettiriyor. Bu meseleye yüklendik, bütün güçlerimizi harekete geçirdik, askeri alanda yaptığımızı yaptık ve şunu söyledik: bütün sınıf bilinçli unsurlar, haydi yakıt sorununu çözmek için iş başına, fakat spekülatörlere prim ödendiği ve bunların teslim sözleşmeleriyle büyük kârlar sağladığı eski kapitalist yoldan değil. Hayır, dedik ki: sorunu sosyalist yoldan çözün, özveri yoluyla çözün, tıpkı kızıl Petrograd'ı kurtarırken, Sibirya'yı kurtarırken, her zaman bütün zor durumlardan, devrimin bütün zorlu görevlerinden zaferle çıkarken yaptığımız gibi, her zaman zaferle çıkarken yapacağımız gibi yapın. Ve yükleme 12.000 vagondan son haftada 20.000 vagona çıktı. Bu felaketten kurtulmak üzereyiz, fakat henüz kurtulmuş değiliz. Tüm işçiler şunu bilmeli ve unutmamalıdır: insanlar için ekmek olmadan, sanayi için ekmek, yani yakıt olmadan, ülke sefalete mahkûmdur. Sadece bizim ülkemiz değil. Bugün gazeteler Fransa'da, savaşın galibi bu ülkede demiryolu trafiğinin durduğunu yazıyorlar. Bu durumda Rusya'ya ne söylenebilir? Fransa bu krizden kapitalist yoldan, kapitalistlere kâr, kitlelere ise yeni yoksulluklar getirecek yoldan çıkmaya çalışacak. Sovyet Rusya ise krizden çıkış yolunu işçilerin disiplini ve özverisinde, köylülere, onların son tahlilde her zaman anladıkları enerjik bir çağrı yapmakta bulacak. Köylü kendi deneyiminden, geçiş ne kadar zor olursa olsun, işçi iktidarının eli ne kadar sert olursa olsun, bu elin emekçi kitlelerin ittifakı adına her türlü sömürüyü tamamen ortadan kaldırmak için mücadele eden emek insanlarının eli olduğunu anlıyor.

Bizi tehdit eden üçüncü bir felaket daha var — birliklerimizi yiyip bitiren bit, tifüs[26]. Ve yoldaşlar, tifüs salgınının bulunduğu yerlerde, bütün halkın güçten düştüğü, halsizleştiği, her türlü maddi çareden yoksun olduğu, her türlü yaşamın, her türlü kamusal faaliyetin ortadan yittiği bu bölgelerde hüküm süren korkunç koşulları gözlerinizin önüne getiremezsiniz. Bu hususta şöyle diyoruz: "Yoldaşlar, bu soruna en

büyük dikkati gösterin. Ya bitler sosyalizmi yenecek, ya da sosyalizm bitleri!" Bu sorunda da, yoldaşlar, aynı yöntemlerle başarı elde etmeye başlıyoruz. Elbette hâlâ işçi iktidarına karşı önyargılı olan, ona güvenmeyen ve tifüse karşı mücadeleye girişmektense yüksek ücret karşılığı zenginleri tedavi etmeyi yeğleyen doktorlar var. Fakat bunlar azınlıkta ve daha da azalıyorlar, çoğunluğu ise halkın varolma mücadelesi verdiğini, verdiği mücadeleyle tüm uygarlığın temel sorununu çözmek istediğini görüyor ve bu ağır ve zor görevlerini herhangi bir askeri uzmanın özverisinden daha az olmayan bir özveriyle yerine getiriyor. Bütün güçlerini emekçiler için çalışmaya adamaya hazırlar. Bu krizden de giderek çıktığımızı söylemeliyim. Semaşko yoldaş bu çalışma üzerine bazı rakamlar sundu bana. Cepheden bildirildiğine göre cepheye 1 Ekim'e kadar 122 doktor, 467 sağlık personeli gitmiştir. 150 doktor daha Moskova'dan cepheye sevkedilmiştir. 15 Aralık'a kadar, tifüse karşı mücadeleye katılmak için 800 doktorun daha cepheye gideceğini varsaymamız için her türlü neden var. Bu felakete en büyük dikkati göstermek zorundayız.

Esas dikkatimiz bu temelimizi sağlamlaştırmaya yönelmelidir: tahıl, yakıt, tifüsle mücadele. Yoldaşlar, bunu bir o kadar vurgulamak istiyorum, çünkü sosyalist inşamızda belli bir dağınıklık farkedilmekteydi. Bu anlaşılabilir. İnsanlar tüm dünyayı değiştirmek kararı almışlarsa, bu çalışmaya deneyimsiz işçilerin, deneyimsiz köylülerin çekilmesi son derece doğaldır. En büyük dikkatin nereye verilmesi gerektiğini kesin biçimde saptayasıya kadar hiç kuşkusuz çok uzun bir zaman geçecektir. Böylesine büyük tarihsel görevlerin, çoğu kez büyük fanteziler yaratması şaşırtıcı değildir, ne var ki büyük fantezilerin yanısıra, çok sayıda küçük, başarısızlığa uğramış fantezi de vardır. Temele gerekli dikkati göstermeden çatıyı, herhangi bir müştemilatı, pervazları yapmaya başladığımız birçok durum var. Deneyimlerimin, çalışma üzerine gözlemlerimin sonucu olarak size şu görüşümü bildirmek isterim ki, politikamızın en önemli görevi bu temeli yaratmaktır. Her işçi, her örgüt, her kuruluş, bunu her toplantıda kendisine söylemelidir. Eğer halka ekmek temin edebilirsek, yakıt miktarını çoğaltırsak, Rus-

ya'da tifüsü, kültürsüzlüğün, yoksulluğun, bilinçsizliğin, cahilliğin bu sonucunu ortadan kaldırmak için tüm gücümüzü kullanırsak, bütün güçlerimizi, kanlı savaşta kazandığımız bütün deneyimlerimizi bu kansız savaşta kullanırsak, savaştan çok daha kolay, çok daha insanca olan bu görevin yerine getirilmesinde gittikçe daha çok başarı kazanacağımızdan emin olabiliriz.

Askeri seferberlik uyguladık. Uzlaşmaz karşıtlarımız olan, çoktandır kapitalist düşünceleri savunan, ve bugün de hâlâ bu tavırlarını sürdüren, örneğin Sosyal-Devrimciler gibi partiler, burjuva emperyalistlerin bizi garkettikleri tüm suçlamalara rağmen, Kızıl Ordu'nun bir halk ordusu haline geldiğini kabul etmek zorunda kaldılar. Bu demektir ki, bu alanda, bu en zor alanda, işçi sınıfının, kendi tarafına geçen köylülüğün muazzam kitlesiyle birliğini gerçekleştirdik ve böylece ona işçi sınıfının önderliğinin ne olduğunu gösterdik.

"Proletarya diktatörlüğü" sözcükleri köylüleri ürkütüyor. Bu, Rusya'da köylüler için bir umacıdır. Köylüler bu umacıyı ortaya çıkaranlara karşı yöneliyorlar. Ancak köylüler şimdi, pek tuhaf Latince bir sözcük de olsa, proletarya diktatörlüğünün pratikte, devlet aygıtını işçilerin eline veren ve böylece emekçilerin en sadık dostu ve müttefiki, her türlü sömürünün en amansız düşmanı olan Sovyet iktidarı olduğunu biliyorlar. Bu yüzden sonuçta tüm emperyalistleri yeneceğiz, çünkü hiçbir burjuva hükümetinin asla sahip olmadığı ve olamayacağı kadar derin güç kaynaklarına, muazzam insan malzemesi rezervine sahibiz. Durmadan daha fazla güç aktarabileceğimiz ve daha derine inebileceğimiz bir kaynağa sahibiz; ve bunu yaparken sadece en ileri işçilerden ortalama işçilere değil, aksine daha da aşağıya, emekçi köylülere, yoksullara ve en yoksullara da geçebiliriz. Son zamanlarda Petrograd'lı yoldaşlar, Petrograd'ın tüm gücünü harcadığını, daha fazlasını veremeyeceğini söylüyorlardı. Fakat kritik an çatınca Petrograd mucize yarattı, Zinovyev yoldaşın isabetle belirttiği gibi, adeta yeni güçler doğuran bir kent olduğunu kanıtladı. Ortalamanın altında sayılan, hiçbir devlet deneyimine ve politik deneyime sahip olmayan işçiler, tüm heybetleriyle ayağa kalktılar, propaganda, ajitasyon ve örgütlenme için bir

sürü güç verdiler, yeniden ve yeniden mucize yarattılar. Sürekli yeni mucizeler için daha çok, pekçok kaynağımız var. Henüz çalışmaya çekilmemiş işçi ve köylülerin her yeni katmanı bizim en sadık dostumuz ve müttefikimizdir. Devletin yönetiminde şimdi adım başında ince tabakalara dayanmak zorundayız. Tekrar tekrar partisiz işçi ve köylülere hitap etmeliyiz — hem Parti çalışmamızda hem de Sovyet pratiğimizde gittikçe daha atak bir şekilde partisiz işçilere ve köylülere yönelmeliyiz, onları hemen kazanmak, Partimize çekmek için değil —bu önemsizdir— aksine onlarda ülkenin kurtuluşu için yardımlarına gereksinim duyulduğu bilincini uyandırmak için. Çiftlik beyleri ve kapitalistlerin hükümete katılmalarına en az izin verdiği kişilerde bir kez, onları bizimle elele sosyalist cumhuriyetin sağlam temelini kurmaya çağırdığımız bilincini uyandırınca, o zaman davamız kesinlikle yenilmez olacaktır.

Bu yüzden iki yıllık deneyimimize dayanarak, askeri zaferlerimizden her birinin bizi, gücümüzü tümüyle barışçıl inşaya adayabileceğimiz, bugün artık çok yaklaşmış olan zamana korkunç bir hızla yakınlaştırdığını sizlere söyleyebiliriz. Kazandığımız deneyime dayanarak, bu barışçıl inşa alanında, önümüzdeki yıllarda Antant'ın dünya güçlerine karşı o iki yıllık muzaffer savaştakiyle karşılaştırılamayacak kadar büyük mucize yaratacağımızı garanti edebiliriz. *(Alkışlar.)*

Yoldaşlar, izninizle size son olarak, öneri olarak sunduğum bir karar taslağını okumak istiyorum:

"Rusya Sovyet Sosyalist Federatif Cumhuriyeti tüm halklarla barış içinde yaşamak ve tüm gücünü, şimdiye dek önce Alman emperyalizminin boyunduruğuyla, sonra da Antant'ın müdahalesi ve açlık ablukasıyla engellenen üretimi, taşımacılığı ve kamu yönetimini Sovyet sistemi zemininde örgütlemek için, iç inşaya yöneltmek istiyor.

İşçi-Köylü Hükümeti Antant devletlerine tekrar tekrar barış önerilerinde bulunmuştur: 5 Ağustos 1918'de Dışişleri Halk Komiserliği'nin, Amerikan temsilcisi Bay Pool'a; 24 Ekim 1918'de Başkan Wilson'a; 3 Kasım 1918'de tarafsız ülkeler temsilcilerinin aracılığıyla tüm Antant hükümetlerine yazısı; 7 Kasım 1918'de VI. Tüm-Rusya Sovyet

Kongresi adına yazı; 23 Aralık 1918'de Stockholm'de Litvinov yoldaşın tüm Antant temsilcilerine notası; sonra 12 Ocak ve 17 Şubat tarihli yazı, Antant hükümetlerine 4 Şubat 1919 tarihli nota ve 12 Mart 1919'da Bullitt'le birlikte hazırlanan anlaşma taslağı; Nansen aracılığıyla yapılan 7 Mayıs 1919 tarihli açıklama.

VII. Sovyet Kongresi, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin, Halk Komiserleri Konseyi'nin ve Dışişleri Halk Komiserliği'nin bütün bu tekrarlanan adımlarını tüm kapsamıyla onaylayarak, sarsılmaz barış çabalarını yeniden vurgular ve tüm Antant devletlerine —İngiltere, Fransa, Birleşik Devletler, İtalya, Japonya— yeniden, gerek hepsine birden, gerekse de her birine tek tek, derhal barış görüşmelerine başlanmasını önerir. Kongre, Merkez Yürütme Komitesi'ni, Halk Komiserleri Konseyi'ni ve Dışişleri Halk Komiserliği'ni, bu barış politikasını sistematik olarak sürdürmek ve başarısı için gerekli tüm önlemleri almakla görevlendirir."

RKP(B) IX. PARTİ KONGRESİ'NE MERKEZ KOMİTESİ'NİN RAPORU[27]

29 Mart 1920

Yoldaşlar! Raporuma başlamadan önce, aynı son Kongre'de olduğu gibi, raporumun iki bölüme ayrılmış olduğunu söylemem gerekiyor: bir politik, bir örgütsel bölüm. Bu ayrım bizi önce, Merkez Komitesi çalışmasının dışsal, örgütsel yönden nasıl şekillendiği sorusuna götürüyor. Partimiz şimdi, Sverdlov'suz ilk yılını geçirdi ve bu kayıp Merkez Komitesi'nin tüm örgütlenmesine etkide bulundu. Hiç kimse Sverdlov yoldaş gibi, örgütsel ve politik çalışmayı tek bir kişide birleştiremezdi ve biz onun çalışmasını bir kurulun çalışmasıyla doldurmayı denemek zorundaydık.

Rapor yılında Merkez Komitesi'nin çalışması, özellikle mutat günlük çalışma, Merkez Komitesi Plenum oturumunda seçilen iki kurul tarafından, MK Örgütlenme Bürosu ve Politik Bürosu tarafından yürütüldü. Her iki organın kararlarını uyumlu kılmak ve sürekliliği korumak için sekreter iki büroya da üyeydi. Orgbüro'nun esas görevi Parti güçlerinin dağılımı olurken, Politbüro politik sorunlarla uğraştı. Bu ayrımın bir dereceye kadar yapay bir ayrım olduğu açıktır, atama-

lar ve değişikliklerde dile gelmeden politika yapılamayacağı açıktır. Dolayısıyla her örgütsel sorun politik önem kazanır ve bizde, bir MK üyesinin açıklaması üzerine, her sorunun şu ya da bu düşüncelerle politik sorun olarak değerlendirilmesi yerleşmiştir. Merkez Komitesi'nin faaliyetini başka türlü sınırlama girişimi herhalde yararlı olmazdı ve pratikte de herhalde hedefe götürmezdi.

Anlatılan çalışma yöntemi olağanüstü elverişli sonuçlara yol açtı: hiçbir örnekte iki Büro arasında ayrılık doğmadı. İki organ genelde uyumlu birlikte çalıştılar ve kararların pratikte hayata geçirilişi Sekreter'in varlığıyla kolaylaştırılıyordu, Parti Sekreteri bunu yaparken sadece MK'nın iradesini hayata geçiriyordu. Kimi yanlış anlamaları ortadan kaldırmak için, ta başından vurgulamalıyım ki sadece, Orgbüro'nun veya Politbüro'nun ya da MK Plenumu'nun aldığı Merkez Komitesi kurul kararları, sadece bu tür kararlar Parti MK Sekreteri tarafından hayata geçiriliyordu. Başka türlü Merkez Komitesi'nin çalışması doğru düzgün yürüyemez.

MK içinde çalışmanın dağılımı üzerine bu kısa açıklamalardan sonra, görevime, Merkez Komitesi raporuna geçiyorum. MK'nın politik çalışması üzerine rapor vermek, eğer bu sözcüğün gerçek anlamında kavranırsa çok zor bir görevdir. Bu yıl içinde Politbüro çalışmasının çok büyük bir bölümü, çalışma sırasında ortaya çıkan, politikayla bağıntılı her sorunu karara bağlamak, tüm Sovyet ve Parti organlarının, işçi sınıfının tüm örgütlerinin faaliyetini birleştirmek, Sovyet Cumhuriyeti'nin tüm çalışmasını birleştirmek ve bunu yönetmeye çalışmaktı. Dış ve iç politikanın tüm sorunlarında Politbüro karar verdi. Tüm bu sorunları yaklaşık olarak bile saymak elbette olanaksız olurdu. MK'nın bu Kongre'ye yönelik yayınlarında, söz konusu materyalin bir özetini bulabilirsiniz. Bu özeti burada tekrarlamak benim gücümü aşacaktır ve öyle sanıyorum ki delegelerin ilgisini de çekmeyecektir. Şu ya da bu Sovyet ya da Parti örgütünde çalışan her birimiz, dış ve iç politika sorunlarının olağanüstü hızlı değişimini günbegün izlemektedir. Sovyet iktidarının kararnamelerinde, Parti örgütlerinin faaliyetinde, her değişiklikte dile geldiği haliyle bu sorunların çözümü, Parti

MK'sının değerlendirilmesi için materyal sunar. Şunu söylemeliyim: sorunlar öylesine çoktu ki, hemen hemen hepsi ayaküstü karara bağlanmak zorundaydı ve sadece kurul üyeleri birbirlerini çok iyi tanıdıkları, görüşlerin nüanslarını bildikleri ve birbirlerine güvendikleri içindir ki, bu çalışma yapılabildi. Aksi halde bu, üç kat daha büyük bir kurulun gücünü bile aşardı. Karmaşık sorunlar sık sık, bir oturum yerine bir telefon konuşmasıyla karara bağlanmak zorunda kalmıyordu. Bu, belirli, son derece karmaşık, tartışmalı sorunların atlanmayacağından emin bir şekilde yapılıyordu. Şimdi genel bir rapor sunmam gerekirken, kronolojik bir genel bakış vermek ve konuları gruplandırmak yerine, en önemli, en özsel momentlere, dünün, daha doğrusu son yılın deneyimlerini, şimdi önümüzde duran görevlerle birleştiren momentlere değinmek istiyorum.

Sovyet iktidarının tarihini yazma zamanı henüz gelmedi. Hem gelmiş olsa bile, kendim ve MK adına, tarihçi olarak ortaya çıkmaya koyulmayacağımızı, bizi daha çok bu anın ve geleceğin ilgilendirdiğini açıklayabilirim. Geçen rapor yılını bir materyal, bir ders, daha yükselmek için bir basamak olarak görüyoruz. Bu bakış açısından hareketle MK'nın çalışması iki büyük alana ayrılıyor: askeri görevlerle ilgili çalışma, Cumhuriyet'in uluslararası konumunun bunlara bağlı olduğu görevlerle ilgili çalışma; ve geçen yılın sonundan ya da bu yılın başından beri, içsavaşın en önemli cephelerinde kesin zaferi kazanmış olduğumuz tamamen açıklığa kavuştuktan beri gittikçe daha çok önplana çıkan, içte barışçıl ekonomik inşa ile ilgili çalışma. Geçen yılın ilkbaharında askeri durumumuz olağanüstü zordu. Anımsayacağınız gibi, katlanmamız gereken yenilgiler ve önceden hesap etmediğimiz, karşıdevrim temsilcilerinin ve Antant'ın yeni, dev, şaşırtıcı saldırıları az değildi[28]. Bu yüzden, bu dönemin büyük bölümünün askeri görevin çözümüyle dopdolu olması çok doğaldır; tüm korkaklara —Menşeviklerin, Sosyal-Devrimcilerin ve küçük-burjuva demokrasisinin diğer temsilcilerinin partisinden hiç söz etmiyorum—, orta unsurların kitlesine çözümsüz görünen, onları dürüstçe, bu görevin çözümsüz olduğunu, Rusya'nın geri kalmış ve yorgun olduğunu ve Batı'daki devrim gecik-

tiği için, tüm dünyanın kapitalist düzenini yenemeyeceğini açıklamaya zorlayan askeri görevin çözümüyle, içsavaşın çözümüyle dopdolu olması çok doğaldır. Bu yüzden bakış açımızı koruyarak, tüm kararlılığımız ve mutlak kesinliğimizle, kazanacağımızı açıklamak zorundaydık; bu yüzden "Her şey zafer için!", "Her şey savaş için!" sloganlarını atmak zorundaydık. Bu şiarları hayata geçirmek için, çok bilinçli, çok açık olarak bir dizi acil gereksinimi gözardı etmek, tüm güçleri savaşa yoğunlaştırmamız ve Antant tarafından bize zorla dayatılan bu savaşta zafer kazanmamız gerektiği inancıyla adım başında pekçok kişiyi yardımsız bırakmak zorundaydık. Ve sadece Parti tetikte olduğu için, Parti içinde çok sıkı bir disiplin egemen olduğu için, Parti otoritesi tüm resmi daire ve kurumları birleştirdiği ve MK tarafından atılan şiar üzerine düzineler, yüzler, binler ve nihayet milyonlar tek kişiymişçesine harekete geçtiği için, sadece görülmemiş özverilerde bulunulduğu için — sadece bu yüzden, yerine getirdiğimiz mucize olabilmiştir. Sadece bu yüzden, Antant emperyalistleri ve tüm dünya emperyalistleri seferlerini iki, üç, hatta dört kez tekrarlamalarına rağmen, onları yenebilecek durumda olduk. Ve meselenin bu yanını sadece vurgulamakla kalmamalı, aynı zamanda şunu da elbette gözönünde bulundurmalıyız ki, bu bizim için bir derstir, disiplin ve merkezileşme olmadan bu görevi asla yerine getiremezdik. Ülkenin karşı-devrimden kurtuluşu için, Rus devriminin Denikin, Yudeniç ve Kolçak üzerinde zaferi için gösterdiğimiz işitilmemiş özveri, sosyal dünya devrimi için bir garantidir. Bunu gerçekleştirmek için Partide disiplin, en sıkı merkezileşme ve onbinlerin, yüzbinlerin işitilmemiş ağırlıkta özverisinin, bütün bu görevleri yerine getirmeye yardımcı olacağı, bunun gerçekten yapılabileceği ve güvenceye alınabileceği mutlak inancı gerekliydi. Bunun için ise, Rusya'da ve tüm dünyada milyonlarca emekçiyi biraraya getirme yeteneğine sahip Partimizin ve diktatörlüğü gerçekleştiren sınıfın, işçi sınıfının faktör olması gerekliydi.

Zayıf, yorgun, geri bir ülkenin, dünyanın en güçlü ülkelerini yenmesi gibi tarihsel bir mucizenin en köklü nedeninin son tahlilde ne olduğunu düşününce, bunun nedenlerini merkezileşme, disiplin ve eşi

görülmedik özveride görüyoruz. Bu hangi temelde gerçekleşmiştir? Milyonlarca emekçi, örgütsel olarak çok az eğitilmiş bir ülkede bu disiplinin ve bu merkezileşmenin gerçekleştirilmesini, sadece, işçilerin kapitalizm okulundan geçmiş olmaları, kapitalizm tarafından kaynaştırılmış olmaları, proletaryanın tüm ileri ülkelerde ve ülke ne kadar ileriyse o kadar büyük boyutta birleşmesi durumu sayesinde ve öte yandan mülkiyet, kapitalist mülkiyet, meta üretimindeki küçük mülkiyet işçileri böldüğü için* başarmışlardır. Mülkiyet bölüyor, biz ise tüm dünyada gittikçe daha çok sayıda milyonlarca emekçiyi birleştiriyoruz. Şimdi bunu körlerin bile, ya da en azından görmek istemeyenlerin bile gördüğü söylenebilir. Olaylar geliştikçe, düşmanlarımız da o kadar bölündü. Kapitalist mülkiyet, meta üretiminde özel mülkiyet onları bölüyordu; ister tahıl fazlalarıyla spekülasyon yapan ve aç işçilerin sırtından zenginleşen küçük mülk sahipleri söz konusu olsun, ister askeri güç araçlarına sahip olan ve bir "Milletler Cemiyeti", dünyanın tüm ileri uluslarının büyük bir "birleşik cemiyeti"ni yaratan çeşitli ülkelerin kapitalistleri söz konusu olsun. Böyle bir birlik düpedüz hayaldir, düpedüz aldatmacadır, düpedüz yalandır. Ve —bunun en büyük örneği şudur— devletleri yönetmek için manda dağıtmaya, dünyayı bölmeye çalışan ünlü Milletler Cemiyeti'nin, temeli kapitalist mülkiyet olduğu için, hemen patlayan bir sabun köpüğü olduğunu gördük. Bunu dev bir tarihsel ölçekte gördük. Bu, doğru anlayışımızın ve Ekim Devrimi'nin zaferinden kesin emin oluşumuzun temelinde yatan o temel doğruyu, tüm zorluklara rağmen, tüm engellere rağmen tüm ülkelerde milyonlarca emekçinin katılacağı bir davaya giriştiğimizden emin oluşumuzu doğruluyor. Müttefiklere sahip olduğumuzu, tarihin onurlu, son derece zor bir görev verdiği bir ülkede, işitilmemiş fedakârlıklara yüz kat değmesi için özveri göstermek gerektiğini biliyorduk; çünkü ülkemizde kendimizi koruduğumuz her ay, bize tüm ülkelerde milyonlarca ve on milyonlarca müttefik kazandırıyor.

Ve nihayet, nasıl olup da zafer kazanabildiğimizi, kazanmak zorunda olduğumuzu düşününce, bunun ancak, dünyanın en güçlü hükü-

* *Açık değil, herhalde: kapitalistleri böldüğü için, olacak.* ***—Alm. Red.***

metleriyle ve sermaye temsilcileriyle biçimsel olarak çeşitli bağlarla bağlı olan tüm düşmanlarımız bölündüğünden mümkün olduğu yanıtı verilmelidir. Biçimsel olarak ne kadar birleşmiş olurlarsa olsunlar — tam da iç bağlantıları aslında onları birbirinden ayırıyor ve birbirlerine düşürüyordu ve kapitalist özel mülkiyet onları bölüyor, onları müttefikten çıkarıp vahşi hayvan haline getiriyordu, öyle ki, Arhangelsk'e çıkarılan İngiliz askerleri arasında, Sivastopol'e çıkarılan Fransız bahriyelileri arasında, sosyal uzlaşmacıların sermayenin tarafına geçtiği istisnasız tüm ileri ülkelerde, tüm ülkelerin işçileri arasında, Sovyet Rusya yandaşlarının sayısının arttığını göremediler. Ve sonuçta bu, kesin zaferimizin ana nedeni, en köklü nedeniydi: bu, gücümüzün en önemli, yokedilemez, tüketilemez kaynağıydı ve öyle de kalacaktır ve bu bize şöyle deme olanağı veriyor: eğer ülkemizde proletarya diktatörlüğünü tamamen gerçekleştirirsek, onun güçlerini öncüsü, proletaryanın önder partisi aracılığıyla sımsıkı birleştirirsek, dünya devrimini bekleyebiliriz. Ve bu gerçekten de, mücadele azminin, proleter kararlılığın, tüm ülkelerde milyonlarca ve on milyonlarca işçinin ittifakını gerçekleştirme proleter kararlılığının ifadesidir. Burjuva baylar ve II. Enternasyonal'in sahte sosyalistleri bunu bir ajitasyon lafı olarak ilan ettiler. Hayır, bu, Rusya'da içsavaşın kanlı ve ağır deneyiminin doğruladığı tarihsel gerçekliktir: çünkü bu içsavaş dünya sermayesine karşı bir savaştı ve biz bu mücadeleden çelikleşmiş ve güçlenmiş olarak çıkarken, sermaye bu mücadele içinde kendiliğinden yıkıldı, kendi kendini yuttu, hem de proletaryası açlık ve tifüsten ölüp giden bir ülkede. Bu ülkede, yeni yeni emekçi kitlelerini kazandık. Uzlaşmacılara önceden ajitasyon lafı gibi gelen şeyi, burjuvazinin gülüp geçtiği şeyi, devrimimizin bu yılı ve en çok da rapor yılı, kesin olarak tartışılmaz bir tarihsel olgu haline getirdi, bu olgu bize, en pozitif inancımızla şu açıklamayı yapma olanağı veriyor: bunu yerine getirmiş olmamızla, daha önceki herhangi bir devrimden sonsuz derece geniş olan dünya çapında bir temele sahip olduğumuz doğrulanmaktadır. Hiçbir yerde kayıtlı olmayan, tüzüğü bulunmayan, "devletler hukuku" açısından hiçbir şey, dağılmakta olan kapitalist dünyada ise gerçekte her şey an-

lamma gelen uluslararası bir birliğimiz var. Mevziler kazandığımız ya da korkunç güçlü bir düşman karşısında sadece kendimizi savunduğumuz her ay, tüm dünyaya haklı olduğumuzu kanıtladı ve bize milyonlarca yeni insan kazandırdı.

Bu, büyük yenilgilerin eşlik ettiği zor bir süreç gibi görünüyordu. Finlandiya'daki görülmemiş beyaz terörü[29], tam da rapor yılında, Antant temsilcilerinin, kendi parlamentolarını kandırarak Romanya'yla yaptıkları gizli bir anlaşma temelinde boğdukları[20] Macar devriminin yenilgisi izledi.

Bu en alçakça ihanetti, Macar devrimini beyaz terörle boğmak için uluslararası Antant'ın bir komplosuydu — Alman devrimini boğmak için Alman uzlaşmacılarıyla nasıl her biçimde anlaştıklarından, Liebknecht'i dürüst bir Alman olarak ilan etmiş olan bu kişilerin, Alman emperyalistleriyle birlikte, bu dürüst Alman'ın üzerine kuduz köpekler gibi nasıl saldırdıklarından hiç söz etmiyoruz. Bunu yaparken, düşünülebilecek her şeyin çok üstüne çıktılar. Fakat bu tür baskıların hepsi bizi sadece güçlendiriyor, kendi altlarını ise oyuyordu.

Geçirdiğimiz bu temel deneyime en büyük dikkati göstermemiz gerektiğine inanıyorum. Burada herşeyden önce, ajitasyon ve propagandamızın temeline neden zafer kazandığımızın, içsavaşın bu özverilerine neden yüz kat değdiğinin ve diğer savaşta, kansız cephedeki savaşta, yalnızca biçimini değiştirmiş olan, kapitalist dünyanın aynı eski temsilcilerinin uşaklarının ve liderlerinin bize karşı, sadece daha şiddetli, daha kudurgan, daha vahşi sürdürdüğü savaşta kazanmak için, bu deneyime dayanarak nasıl hareket edilmesi gerektiğinin bir tahlilini, bir açıklamasını koymaya dikkat etmeliyiz. Bir devrimin gücünün, saldırısının şiddetinin, enerjisinin, kararlılığının ve zafer başarısının aynı zamanda burjuvazinin direnme gücünü de arttırdığı yasası, devrimimizle başka herhangi bir devrimden çok daha fazla doğrulanmıştır. Ne kadar çok zafer kazanırsak, kapitalist sömürücüler de birleşmeyi o kadar çok öğreniyorlar ve o kadar çok daha kararlı saldırılara geçiyorlar. Ekim Devrimi'nin başlangıcında Bolşevizmin garabet bir şey olarak değerlendirildiğini hepiniz çok iyi biliyorsunuz —zaman olarak bu o

kadar uzak değildir, fakat şimdiki olaylar bakımından uzaktır—, bunu anımsıyorsunuz. Ve proleter devrimin yetersiz olgunluğunun, zaafının bir işareti olan bu anlayıştan Rusya'da çok kısa sürede vazgeçilmek zorunda kalındı, bu bakış açısından şimdi Avrupa'da da uzaklaşıldı. Bolşevizm uluslararası bir fenomen haline geldi, işçi devrimi başkaldırdı. Kasım'da (Ekim) 1905'in vasiyetine uygun olarak kendi deneyimlerimiz temelinde yarattığımız konseyler sistemi — bu konseyler sistemi dünya çapında tarihi öneme sahip bir olgu olduğunu kanıtladı.

Şimdi iki kamp tüm bilinçliliğiyle karşı karşıya duruyor. Dünya ölçeğinde, hiç abartmaksızın bu söylenebilir. İkisi arasında tayin edici, nihai mücadelenin ancak bu yıl içinde başladığı vurgulanmalıdır. Ve tam da şimdi, Parti Kongresi sırasında, savaştan barışa geçişin belki de en önemli, en kritik, henüz tamamlanmamış anlarından birini yaşıyoruz. Tüm dünyanın önünde yüksek sesle: "Gaspçılara karşı, iktidarı gaspeden demokrasi düşmanı haydutlara karşı savaştan — Bolşeviklere karşı savaştan asla vazgeçmeyeceğiz!" açıklamasını yapan emperyalist Antant devletlerinin liderlerinin başına gelenleri hepiniz biliyorsunuz. Biliyorsunuz, önce ablukayı kaldırdılar, küçük devletlerin blokunu yaratmayı başaramadılar, çünkü sadece tüm ülkelerin işçilerini değil, aksine küçük devletlerin burjuvazisini de yanımıza kazanmayı bildik, çünkü emperyalistler, yalnızca kendi ülkelerinin işçilerini değil, aksine küçük devletlerin burjuvazisini de eziyorlar. İleri ülkelerin kararsız burjuvazisini nasıl kazandığımızı biliyorsunuz ve şimdi Antant'ın eski sözlerini ve vaadlerini bozduğu, çeşitli Rus Beyaz Muhafızlarla yaptığı düzinelerce anlaşmayı iptal ettiği an gelmiştir, şimdi bunun için yüzlerce milyonu boşa savurup, meseleyi sonuçlandıramadığı için, bu anlaşmaların önünde bir yığın cam kırığı önündeymişcesine oturuyor. Ablukayı kaldırdıktan sonra, şimdi, Sovyet Cumhuriyeti'yle fiilen barış görüşmelerine başladı, ama bunu sonuçlandırmıyor. Bu yüzden küçük devletler ona inancı, onun gücüne inancı yitirdiler. Antant'ın durumunun, onun dış durumunun alışılmış hukuksal kavramlarla asla belirlenemeyeceğini görüyoruz. Antant devletleri Bolşeviklerle ne barış ne de savaş halindedir, bizi hem tanıdılar, hem de ta-

nımadılar. Herhangi bir şeyi temsil ettiklerinden emin olan karşıtlarımızın bu tümüyle parçalanışı, gerçekte birbirleriyle bozuşmuş olan ve bize herhangi bir şey yapma gücü hiç bulunmayan bir avuç kapitalist vahşi hayvandan başka bir şey olmadıklarını göstermiştir.

Şimdi durum öyle ki, Letonya bize resmen barış önermiştir[30]. Finlandiya bize, resmen bir sınır çizgisinden sözedilen bir telgraf çekmiştir, özü itibariyle bu, barış politikasına geçiş demektir. Son olarak Polonya bile; temsilcileri yüksek sesle savaş tehdidinde bulunan ve bulunmaya devam eden Polonya, Rusya'ya karşı mücadeleyi sürdürmesi koşuluyla trenler dolusu toplar ve her tarzda destekleneceği yönünde vaadler alan Polonya bile — güvensiz konumu sonucunda hükümeti her türlü savaş macerasına itilen bu Polonya bile sonunda bize, barış görüşmelerine başlama önerisinde bulundu[31]. Olağanüstü dikkatli olmak zorundayız. Politikamız herşeyden önce dikkat gerektiriyor. Burada doğru hattı bulmak çok zordur, çünkü trenin hangi hatta durduğunu kimse bilmiyor, düşmanın kendisi bile bundan sonra ne yapacağını bilmiyor. Polonya'yı en fazla tahrik eden Fransız politikasının temsilcileri baylar ve feodal-burjuva Polonya'nın liderleri bundan sonra ne olacağını bilmiyorlar, ne istediklerini bilmiyorlar. Bugün şu açıklamayı yapıyorlar: "Baylar, bize birkaç tren topla, birkaç yüz milyon yollayın, Bolşeviklere karşı savaşmaya hazırız". Polonya'da gittikçe artan grevlere ilişkin haberleri gizliyorlar, gerçeği örtbas etmek için sansürü şiddetlendiriyorlar. Fakat devrimci hareket orada gittikçe büyüyor. İşçilerin Alman Kornilov Olayı'ndan[32] sonra Kızıl Ordular yarattıkları Almanya'daki yeni safha, devrimci atılımın yeni basamağı, işçilerin mücadele isteğinin gittikçe büyüdüğünü doğrudan gösteriyor (Almanya'dan gelen son telgraflara bakınız). Burjuva-feodal Polonya'nın temsilcilerinin bilincine bile şu düşünce nüfuz etmeye başlıyor: "Geç kalınmadı mı, devlet daha bir barış anlaşması ya da savaş ilanı yapmadan Polonya'ya bir Sovyet Cumhuriyeti gelmez mi?" Ne yapacaklarını bilemiyorlar. Yarının kendilerine ne getireceğini bilmiyorlar. Biz, her ayın güçlerimizi korkunç derecede güçlendirdiğini ve daha da güçlendireceğini biliyoruz. Bu yüzden şimdi uluslararası durumumuz

her zamankinden daha sağlamdır. Fakat uluslararası krizi en büyük dikkatle izlemeli ve her türlü sürprize hazır olmalıyız. Polonya'dan resmi bir barış önerisi aldık. Bu beyler ümitsiz bir durumda bulunuyor, öylesine ümitsiz bir durum ki, dostları, daha iyi bir eğitime, daha çok politik deneyime ve daha çok politik bilgiye sahip olan Alman monarşistleri bir maceraya, bir Kornilov Olayına girişmişlerdir. Polonya burjuvazisi, bir maceranın bir Leh Kornilov Olayına dönüşebileceğini bildiği için bize barış önerisinde bulunuyor. Hasmımızın ümitsiz bir durumda bulunduğunu bildiğimiz için —ne istediğini, yarın ne yapacağını bilmeyen bir hasım—, barış önerisine rağmen bir savaşın mümkün olabileceğini tüm kesinliğiyle kendimize söylemeliyiz. Rakibimizin bundan sonra nasıl davranacağı önceden bilinemez. Bu kişileri gördük, bu Kerenskileri, bu Menşevikleri ve Sosyal-Devrimcileri biliyoruz. Bu iki yıl içinde, nasıl bugün Kolçak'a, yarın neredeyse Bolşeviklere, ertesi gün Denikin'e akın ettiklerini gördük. Ve bütün bunlar özgürlük ve demokrasi üzerine gevezeliklerle gizleniyordu. Bu beyleri biliyoruz, bu yüzden barış önerisine iki elle sarılıyoruz ve küçük devletlerle barışın davamıza savaştan çok daha yararlı olacağı inancıyla en büyük tavizleri vermeye hazırız; çünkü emperyalistler savaşla emekçi kitleleri aldattılar ve Sovyet Rusya ile ilgili gerçeği gizlediler. Bu yüzden her barış, etkimize yüz kat fazla olanak açar. Etkimiz bu yıllarda zaten büyüdü. III. Komünist Enternasyonal büyük zaferler kazandı. Fakat biz, hergün bize bir savaş dayatılabileceğini de biliyoruz. Karşıtlarımız bu bakımdan nelere kadir olduklarını kendileri de henüz bilmiyorlar. Savaş hazırlıklarının yürürlükte olduğuna hiç kuşku yok. Rusya'nın birçok komşusu ve belki komşu olmadığımız birçok devlet de şimdi bu silahlanma politikasına başvuruyor. Bu yüzden uluslararası politikamızda bu kadar çok manevra yapmak, tuttuğumuz rotaya sımsıkı uymak ve her şeye hazırlıklı olmak zorundayız. Barış uğruna savaşı korkunç bir enerjiyle sürdürdük. Bu savaş çok parlak sonuçlar veriyor. Bu savaş alanında en öne çıktık, her halükârda, en azından Kızıl Ordu'nun faaliyet alanında, kanlı cephede olduğu kadar. Fakat barışı isteseler bile, bizimle barış yapmak küçük devletlerin isteğine bağlı değildir.

Bunlar Antant devletlerine gırtlaklarına dek borçlular, onlar arasında ise umutsuz bir mücadele ve rekabet sürüyor. Bu yüzden, dünya tarihi açısından bakıldığında, içsavaştan ve Antant'a karşı savaştan sonra barışın elbette mümkün olduğunu unutmamalıyız. Fakat barış adımlarımızı atarken aynı zamanda tüm askeri güçlerimizi hazır tutmalı ve ordumuzu asla silahsızlandırmamalıyız. Ordumuz emperyalist güçlerin her türlü girişimine ve her türlü darbesine karşı güvenilir bir garantidir, çünkü başlangıçta aldatıcı başarıları hesaba katabilseler de, her biri Sovyet Rusya tarafından yenileceklerdir. Bunu bilmeliyiz, ajitasyon ve propagandamızın temel düşüncesi bu olmalıdır; buna hazırlanmayı ve artan yıpranmada, bizi bu iki görevi birleştirmeye zorlayan görevi çözmeyi bilmeliyiz.

Şimdi, en önemli güncel görevlerin çözümünde emekçi kitlelerin orduyu işin içine çekmesi yönünde bizi tüm kararlılıkla çalışmaya sevkeden en önemli ilkesel düşüncelere geçiyorum. Disiplinin eski kaynağı sermaye zayıflamıştır, beraberliğin eski kaynağı kurumuştur. Başka bir disiplin, başka bir disiplin ve beraberlik kaynağı yaratmak zorundayız. Zor, sermaye için özgürlüğün emekçilere karşı bir suç olduğunu kavramadan "özgürlük" ve "eşitlik" sözcükleriyle azamet satan burjuva demokrasisinin bağırtısına ve yaygarasına yol açıyor. Biz yalana karşı mücadelede, çalışma yükümlülüğünü ve emekçilerin birliğini, zordan biraz da olsun çekinmeksizin gerçekleştirmek zorunda olduğumuz tavrını aldık: çünkü hiçbir yerde devrim zor olmadan gerçekleşmemiştir ve proletaryanın, ne pahasına olursa olsun kendini korumak için zor kullanmaya hakkı vardır. Burjuva baylar, uzlaşmacı baylar, Almanya'da Bağımsız, Avusturya'da Bağımsız baylar ve Fransa'da Longuetistler tarihsel faktör üzerine tartışırken, proletaryanın devrimci kararlılığı, sağlamlığı ve eğilmezliği gibi bir faktörü daima gözardı ettiler. Kapitalist ülkelerin, kapitalist sınıfın çöküş anında, onun umutsuzluk ve kriz anında sadece bu politik faktör belirleyicidir. Geçmiş tarihsel dönemin kahramanları buna ne kadar işaret ederlerse etsinler, azınlık ve çoğunlukla ilgili, demokrasi ve özgürlükle ilgili boş laflar belirleyici değildir. Burada belirleyici olan işçi sınıfının sınıf bilinci ve

sağlam iradesidir. İşçi sınıfı özveriye hazırsa, tüm gücünü toplayabileceğini kanıtladıysa, o zaman bu görevi çözer. Her şey bu görevin üstesinden gelmek için! İşçi sınıfının, "Teslim olmaktansa yokolmak yeğdir" şiarını gerçekleştirme kararlılığı, eğilmez iradesi, sadece tarihsel bir faktör değil, aynı zamanda zafer için de tayin edici olan bir faktördür. Bu zaferden, bu inançtan şimdi, çözümü Parti Kongremizin ana görevlerinden birini oluşturan, barışçıl ekonomik inşa görevlerine geçtik. Bu bakımdan bence, MK Politbürosu'nun bir hesap verme raporundan, ya da daha doğrusu MK'nın politik raporundan sözedilemez, aksine dobra dobra şu açıklanmalıdır: Yoldaşlar, bu, sizin karar vereceğiniz, en yüksek Parti merciinin otoritesiyle sınamak zorunda olduğunuz bir sorundur. Bu sorunu tüm açıklığıyla önünüzde ortaya koyduk. Kesin bir tavır takındık. Göreviniz kararımızı kesin olarak onaylamak, düzeltmek ya da değiştirmektir. Fakat MK, raporunda, bu temel, bu yakıcı sorunda çok kesin bir tavır aldığını açıklamalıdır. Evet, şimdi önemli olan, ekonomik inşanın barışçıl görevlerinde, mahvolmuş üretimin yeniden inşası görevlerinde, eğer mutlak birlik içinde kalırsa proletaryanın sağlayabileceği tüm güçlerden yararlanmaktır. Burada demirden bir disiplin, o olmadan, iki yılı aşkın süreyi bir yana bırakalım, iki ay bile dayanamayacağımız demirden bir düzen gereklidir. Zaferimizden yararlanmayı öğrenmeliyiz. Öte yandan, bu geçişin çok büyük özveri —ülke zaten yüksek ölçüde özveride bulunmuştur— gerektirdiğini de kavramak gerekir.

Meselenin ilkesel yanı MK için açıktı. Tüm faaliyetimizi bu politikaya tabi kıldık, bu ruhla yürüttük. Örneğin, kısmi bir sorunmuş gibi görünen, bağıntısından koparıldığında elbette ki büyük ilkesel önem iddiası olamayacak olan, hakkında karar vereceğiniz kurul ve bireysel yönetim ilkesi gibi bir sorun, ne pahasına olursa olsun, bilgilerimizin, deneyimlerimizin, devrimci pratiğimizin temel kazanımları bakış açısından hareketle ortaya konmalıdır[33]. Örneğin deniyor ki: "Kurul sistemi, geniş kitlelerin yönetime katılma biçimlerinden biridir". Biz MK'da bu sorunu konuştuk, karara bağladık ve size rapor sunmak zorundayız: Yoldaşlar, böyle bir teorik karmaşıklık kabul edilemez. As-

keri faaliyetimizin, içsavaşımızın temel sorununda, böyle bir teorik şaşkınlığın onda birine bile izin vermiş olsaydık, yenilirdik ve bunu da haketmiş olurduk. Yoldaşlar, MK raporuyla bağıntılı olarak ve yeni sınıfın yönetim çalışmasına kurul ilkesi mi yoksa bireysel ilke temelinde mi katılmasıyla bağıntılı olarak biraz teoriye girmeme ve bir sınıfın nasıl yönettiğini ve bir sınıfın egemenliğinin ifadesini nerede bulduğunu göstermeme izin verin. Bu bakımdan deneyimsiz değiliz ve devrimimiz önceki devrimlerden, ütopizmi tanımamasıyla ayrılır. Eski sınıfın yerine yeni bir sınıf geçtiğinde, ancak diğer sınıflara karşı en şiddetli mücadeleyle kendisini savunmayı ve ancak bir bütün olarak sınıfların ortadan kaldırılmasına yolaçmayı bilirse kesin zafer kazanabilecektir. Sınıf mücadelesinin büyük, karmaşık süreci sorunu yalnızca böyle koyuyor. Sorunu başka türlü koyan, bu karmakarışıklığın batağına saplanıp kalacaktır. Bir sınıfın egemenliği ifadesini nerede bulur? Burjuvazinin feodal beyler üzerinde egemenliği kendisini nerede ifade ediyordu? Anayasada özgürlük ve eşitlik üzerine yazılıyordu. Bu bir yalandır. Emekçiler olduğu sürece, mülk sahipleri spekülasyon yapacak durumdadır, evet, mülk sahibi olarak hatta buna zorunludur. Biz, eşitlik olmadığını, tokla açın, spekülatörle emekçinin eşit olmadıklarını iddia ediyoruz.

Şimdi sınıfın egemenliği ifadesini nerede buluyor? Proletaryanın egemenliği, ifadesini, çiftlik beylerinin ve kapitalistlerin mülkiyetine elkonulmuş olmasında buluyor. Tüm eski anayasaların, hatta en cumhuriyetçi, en demokratik anayasaların bile ruhu, ana içeriği, özel mülkiyetten başka bir şey değildi. Bizim anayasamız, özel mülkiyetin ortadan kaldırılması sadece kâğıt üzerinde kalmadığı için tarihsel varlığa hak kazanmıştır, bu hakkı fethetmiştir. Muzaffer proletarya özel mülkiyeti ortadan kaldırdı ve tamamen yoketti. Sınıfın egemenliği ifadesini burada buluyor. Her şeyden önce mülkiyet sorununda buluyor. Mülkiyet sorununu fiilen karara bağladığımızda, böylece sınıfın egemenliğini garantiye almış olduk. Sonra anayasa, yaşamın karara bağlamış olduğunu —kapitalist ve feodal mülkiyetin ortadan kaldırılması— kâğıt üzerinde saptayıp şunu eklediğinde: anayasaya göre işçi sınıfı

köylülükten daha fazla haklara sahiptir, buna karşılık sömürenlerin hiç hakları yoktur —, bununla sınıfımızın egemenliğini gerçekleştirdiğimizi ve böylece tüm tabakalardan emekçi kitleleri ve halkın daha küçük gruplarını bizimle birleştirdiğimizi yazılı olarak saptadık. Küçükburjuva mülk sahipleri dağınıktır; aralarında daha fazla mülk sahibi olanlar, daha az sahip olanların düşmanıdır ve mülkiyeti ortadan kaldıran proleterler onlara açık savaş ilan ediyorlar. Her türlü serbest ticaretten yana olan, fakat sömürenler üzerinde zaferde disiplini, özveriyi görünce mücadele edemeyen, daha pekçok cahil, geri insanlar var; bunlar bizden yana değil, ancak bize karşı çıkacak durumda da değil. Mülkiyet ilişkisi yalnızca sınıfın egemenliğiyle belirlenir, hangi sınıfın üstte olduğunu yalnızca o belirler. Sınıfın egemenliği ifadesini nerede bulur sorusunu, sık sık gözlemlediğimiz gibi, "demokratik merkeziyetçilik" sorunuyla birleştirenler öyle bir karışıklık yaratırlar ki, bu temelde her türlü başarılı çalışma olanaksız hale gelir. Propaganda ve ajitasyonun berraklığı temel koşuldur. Karşıtlarımız, ajitasyon ve propagandada geliştirmekte mucizeler yarattığımızı açıklayıp kabul ettiklerinde, bunu yüzeysel bir biçimde, çok ajitatöre sahip olduğumuz ve çok kâğıt harcadığımız şeklinde kavramamak gerekir; daha çok özünü, bu ajitasyondaki gerçeğin bütün kafalara işlediğini düşünmek gerekir. Ve bu gerçek atlanamaz.

Sınıflar birbirlerinin yerine geçtiğinde, mülkiyete karşı tavrı değiştirdiler. Feodalizmin yerine geçen burjuvazi, mülkiyete karşı tavrı değiştirdi. Burjuvazinin anayasası şöyle der: "Mülk sahibi olan, olmayanla eşit değildir." Burjuvazinin özgürlüğü buydu. Kapitalist sınıfa devlette egemenliği bu eşitlik verdi. Peki, sanıyor musunuz ki, burjuvalar feodalizmin yerine geçtiklerinde devleti yönetimle karıştırmışlardır? Hayır! O kadar aptal değillerdi; yönetim için, yönetmeyi bilen kişilere gereksinim olduğunu, bunun için feodalleri almak ve dönüştürmek gerektiğini açıkladılar. Böyle de yaptılar. Bu bir hata mıydı? Hayır, yoldaşlar, yönetme yeteneği gökten zembille inmez ve kutsal ruh gibi üstümüze gelmez. Belli bir sınıfın ileri bir sınıf olması olgusundan, onun hemen yönetme yeteneğine sahip olduğu sonucu çıkmaz.

Bunun örneği var: burjuvazi zafer kazandığında, yönetim için diğer sınıfın, feodal sınıfın üyelerini aldı. Başka nereden alabilirdi ki? Olaylara serinkanlı bakmak gerekir: burjuvazi önceki sınıfın üyelerini aldı, ve şimdi bizim görevimiz de onların bilgisini, eğitimini almak, hizmetimize koşmak, bütün bunları sınıfın zaferi için yararlı hale getirmektir. Bu yüzden muzaffer sınıfın olgun olması gerektiğini söylüyoruz, olgunluk ise bir imzayla ya da bir belgeyle değil, deneyimle, pratikle kanıtlanır. Burjuvalar, yönetim işini bilmeden zafer kazandılar ve yeni bir anayasa ilan ederek, yönetim için memurları kendi sınıflarından alıp öğrenmeye başlayarak, önceki sınıfın yönetim memurlarından yararlanarak ve kendi yeni memurlarını yönetim işleri için eğiterek, bu amaçla tüm devlet mekanizmasını harekete geçirerek, feodal kurumlara el koyarak ve okullara yalnızca zenginlerin girmesine izin vererek zaferi güvenceye aldılar. Bu biçimde yıllar ve onyıllar boyunca kendi sınıflarının yönetim memurlarını eğittiler. Şimdi, egemen sınıfın modeline göre kurulmuş olan devlette, tüm devletlerde davranıldığı gibi davranmak zorundayız. Katıksız ütopizmin ve boş lafazanlıkların bakış açısını savunmak istemiyorsak, şöyle demek zorundayız: önceki yılların deneyimlerini gözönünde bulundurmalıyız, devrimin fethettiği anayasayı güvence altına almalıyız; devletin yönetimi için, inşası için ise, yönetim tekniğine egemen olan, devlette ve ekonomide deneyim sahibi kişilere gereksinimimiz var. Bu tür kişileri ise ancak önceki sınıflardan alabiliriz.

Kurulsal yönetim ilkesi üzerine tartışmalar, genellikle en berbat cahillikle, uzmanlara karşı düşmanlıkla yürütülüyor. Böyle bir ruhla zafer kazanılamaz. Zafer kazanmak için, eski burjuva dünyanın tarihini tüm derinliğiyle kavramak gerekir; ve komünizmi inşa etmek için hem tekniği hem de bilimi geniş tabakalar için yararlı hale getirmek gerekir. Bunu ise burjuvaziden başkasından almak mümkün değildir. Bu temel sorunu gayet berrak, ekonomik inşanın ana sorunu olarak koymak gerekir. Yönetimi, devirdiğimiz sınıfın evlatlarının, kendi sınıflarının önyargıları içlerine işlemiş, yeniden eğitmemiz gereken kişilerin yardımıyla yürütmek zorundayız. Aynı zamanda kendi sınıfımı-

zın saflarından kendi yönetim memurlarımızı çıkarmalıyız, tüm devlet mekanizmasını kullanarak, öğretim kurumlarını, okullar dışında eğitim çalışmalarını, pratik hazırlığı — bütün bunları komünistlerin yönetimi altında proleterlerin, işçilerin ve emekçi köylülerin hizmetine sunmalıyız.

Bu işi ancak böyle örgütleyebiliriz. İki yıllık deneyimimizin ardından artık, sanki sosyalist inşaya ilk kez girişiyormuşuz gibi yapamayız. Smolni döneminde ve bu dönem civarında yeterince aptallık yaptık. Bundan utanmamız gerekmez. İşe ilk kez giriştiğimizde bilgeliği nereden alacaktık? O yolu denedik, bu yolu denedik. Akıntıya kulaç çektik, çünkü doğruyu yanlıştan ayırmak mümkün değildi. Bu zaman gerektirir. Şimdi aşmış olduğumuz, çok gerilerde kalmış bir geçmiş değildir. Kaos ve coşkunun egemen olduğu bu geçmişi geride bıraktık. Brest Barışı bu geçmişin bir belgesidir. Bu tarihsel bir belgedir, evet dahası: tarihsel bir dönemdir. Brest Barışı bize, tüm alanlarda zayıf olduğumuz için dayatıldı. Bu nasıl bir dönemdi? İçinden galip çıktığımız bir güçsüzlük dönemiydi. Her yerde kurul yönetimi dönemiydi. Bu tarihsel gerçek, kurul sisteminin bir yönetim okulu olduğu söylenerek ortadan kaldırılamaz... Sürekli olarak bir okulun hazırlık sınıfında kalamazsınız! Bu tümüyle olanaksızdır. Şimdi yetişkin insanlarız ve eğer okul çocukları gibi davranırsak bizi her alanda aldatırlar. İlerlemek zorundayız. Enerji ve ortak iradeyle yükselmek zorundayız. Bu arada sendikalar çok büyük zorlukların üstesinden gelmek zorunda kalacaklardır. Bu görevi, kötü ünlü demokratizm kalıntılarına karşı mücadele yönünde ele almalarını sağlamalıyız. Atama üzerine tüm bu yaygaralar sona ermelidir, çeşitli kararlarda ve konuşmalarda bulunabilecek bu eski, zararlı pılıpırtı süpürülüp atılmalıdır. Yoksa zafer kazanamayız. İki yıl içinde bu dersi benimsemediysek, geri kalmışız demektir. Geri kalan ise yenilir.

Görev son derece zordur. Sendikalarımız, proleter devletin inşasında bize muazzam yardım ettiler. Onlar Parti'yi, aydınlanmamış milyonlarca kitleyle birleştiren organlardı. Saklambaç oynamayalım: beslenme alanında devleti desteklemek gerektiğinde, sıkıntılarımıza karşı

mücadelenin tüm görevi sendikaların sırtındaydı. Bu muazzam bir görev değil miydi yoksa? Kısa süre önce "Merkezi İstatistik Dairesi'nin Bülteni" yayınlandı. Asla Bolşevizmle suçlanamayacak istatistikçiler, orada sonuçları toparladılar. Bu bültende iki ilginç rakam buluyoruz: 1918/19 yıllarında, tarımsal sübvansiyon illerinde işçilerin eline yılda 7 pud tahıl geçiyordu, buna karşılık tahıl fazlası olan illerde köylüler yılda 17 pud tüketiyorlardı. Savaştan önce bu rakam yılda 16 puddu. Gıda maddeleri uğruna mücadelede sınıfların ilişkisini karakterize eden iki rakamdır bu. Proletarya özveride bulunmaya devam ediyordu. Şiddet üzerine yaygara yapılıyor! Fakat proletarya bu şiddeti haklı ve meşru çıkardı, en büyük özverilerde bulunarak bu şiddet kullanımının doğruluğunu kanıtladı. Halkın çoğunluğu, açlık çeken, yıkılmış Rusyamızın tarımsal tahıl fazlası illerindeki köylüler, ilk kez, kapitalist Çarlık Rusyası'nın yüzyıllarında olduğundan daha iyi beslendiler. Ve biz diyoruz ki: Kızıl Ordu zafer kazanana kadar kitleler açlık çekecektir. İşçi sınıfının öncüsünün bu özveride bulunması gerekliydi. O bu mücadelede eğitimlidir! Bu okuldan geçtikten sonra yolumuza devam etmek zorundayız. Şimdi ne pahasına olursa olsun bu adımı atmalıyız. Tüm sendikalar gibi, eski sendikaların da kendi tarihi ve geçmişi var. Bu geçmişte onlar, emeği boyunduruk altına alanlara karşı, kapitalizme karşı savunma organlarıydı. Fakat sınıf, devlette egemen sınıf haline gelip, büyük özverilerde bulunup, açlık çekmek ve ölüme gitmek zorunda kalınca, durum değişti.

Bu değişikliği herkes anlamıyor ve önemini kavramıyor. Bunda, bireysel ilkenin yerine kurul ilkesinin konmasını talep eden bazı Menşevikler ve Sosyal-Devrimciler yardımcı oluyor[34]. İzninizle, yoldaşlar, bunu sineye çekemeyiz! Bunu çoktan aştık. Şimdi çok karmaşık bir görevle karşı karşıyayız: kanlı cephede zafer kazandıktan sonra, şimdi kansız cephede de zafer kazanmalıyız. Bu savaş daha zordur. Bu cephe en zorudur. Tüm sınıf bilinçli işçilere bunu açıkça söylüyoruz. Cephede kazandığımız savaştan sonra, şimdi önümüzde kansız bir savaş duruyor. Durum şöyledir: zafer kazandıkça, elimize Sibirya, Ukrayna ve Kuban Bölgesi gibi bölgeler geçti. Orada zengin köylüler var,

proleterler yok, ve eğer proletarya varsa bile, küçük-burjuva alışkanlıklarla demoralize olmuştur. Orada bir parçacık toprağı olan herkesin şöyle dediğini biliyoruz: "Hükümetten bana ne. Açları istediğim kadar kazıklarım, Hükümetin canı cehenneme!" Denikin zamanında bize eğilim gösteren spekülatör köylülere şimdi Antant yardım edecektir. Savaş cepheyi ve mücadele biçimlerini değiştirdi. Şimdi ticaret yoluyla, karaborsa yoluyla mücadele ediliyor, şimdi bu uluslararası hale gelmiştir. Kamenev yoldaşın "MK Haberleri Gazetesi"nde yayınlanan tezlerinde bu olgunun ilkesel temeli ayrıntısıyla ortaya konmuştur[35]. Karaborsa uluslararası bir olgu haline getirilmek isteniyor. Barışçıl ekonomik inşa, Sovyet iktidarının barışçıl dağılmasına dönüştürülmek isteniyor. Sakın gücenmeyin, emperyalist baylar, tetikteyiz! Diyoruz ki: mücadele ettik ve bu yüzden önceden olduğu gibi şimdi de, zafer kazanmamıza yardımcı olan temel şiarı ortaya koyuyoruz. Bu şiarı bütünüyle koruyoruz ve çalışma alanına aktarıyoruz, bu şiar proletaryanın kararlılığı ve irade birliğidir. Hâlâ kalmış olan eski önyargılara, eski alışkanlıklara bir son vermeliyiz...

Son olarak, Gusev[36] yoldaşın görüşünce iki bakımdan ilgi gösterilmeyi hakeden broşürü üzerinde durmak istiyorum: bu broşür sadece biçimsel bakımdan, sadece Parti Kongremiz vesilesiyle yazıldığı için iyi bir broşür değildir. Hepimiz, herhangi bir nedenle kararlar kaleme almaya alıştık. Sıkıcılar hariç, tüm yazınsal biçimlerin iyi olduğu söylenir. Sanırım kararları sıkıcı yazınsal biçimler arasında saymak gerekir. Gusev yoldaşın örneğine uyarak, daha az karar ve daha çok broşür yazmamız daha iyi olurdu, bunlar, Gusev yoldaşın broşürünün fazlasıyla içerdiği gibi bir sürü hata içerseler de. Bu hatalarma rağmen o en iyi broşürdür, çünkü odak noktası, tüm ülkenin sanayi ve üretiminin yeniden inşasının temel ekonomik planıdır, çünkü bu broşürde her şey temel ekonomik plana tabi kılınmıştır. Merkez Komitesi, bugün dağıtılan tezlerine, tamamen Gusev yoldaşın tezlerinden aldığı tam bir paragraf ekledi. Uzmanların yardımıyla, bu temel ekonomik planın ayrıntıları üzerinde daha titiz çalışabiliriz. Bu planın birçok yıl üzerine kurulu olduğunu unutmamalıyız. Ülkeyi birdenbire açlıktan kurtaraca-

ğımıza söz vermiyoruz. Mücadelenin, savaş cephesindekinden daha zor olacağını açıklıyoruz, ama bu bizi daha çok ilgilendiriyor, gerçek, temel görevlerimize daha çok yaklaşmak anlamına geliyor. Güçlerin en üst derecede yoğunlaştırılmasını, eskiden ortaya koyduğumuz ve bugün de koymak zorunda olduğumuz o irade birliğini gerektiriyor. Bu görevi çözdüğümüzde, kansız cephede, içsavaş cephesinde olduğundan daha küçük bir zafer elde etmeyeceğiz.

TÜM-RUSYA MERKEZ YÜRÜTME KOMİTESİ, MOSKOVA SOVYETİ, SENDİKALAR VE İŞLETME İŞÇİ TEMSİLCİLERİNİN ORTAK OTURUMUNDA KONUŞMA[37]

5 Mayıs 1920

Yoldaşlar, dikkatinizi, mevcut savaşı uluslararası bakımdan ya da daha doğrusu, Rusya'nın uluslararası durumu bakımından önceki savaşlardan ayıran bir noktaya çekmek istiyorum. Elbette bu savaşın, uluslararası burjuvazinin, muzaffer proletaryanın karşısına çılgın bir direnişle çıktığı ve Sovyet Rusya'yı boğmak, ilk Sovyet iktidarını ne pahasına olursa olsun her türlü araçla devirmek için öfkeli girişimlerde bulunduğu uzun olaylar zincirinin bir halkasını oluşturduğundan hiç biriniz kuşku duymuyorsunuz ve duyulamaz da. Bu olgularla, uluslararası burjuvazinin eski girişimleriyle, mevcut savaş arasında mutlaka bir bağlantı bulunduğuna elbette hiç kuşku yoktur. Fakat aynı zamanda, uluslararası konumuz bakımından, bu savaşla önceki savaşlar arasında nasıl büyük bir fark bulunduğunu, mücadelemizin uluslararası işçi hareketine nasıl muazzam bir atılım kazandırdığını, dünya prole-

taryasının Sovyet Rusya'nın zaferlerine hangi tavrı takındığını, uluslararası proleter mücadelenin nasıl geliştiğini ve güçlendiğini ve Sovyet Cumhuriyeti'nin iki yılı biraz aşkın varlığı içinde ne muazzam bir iş yapılmış olduğunu görüyoruz.

Dünyada rakip tanımayan en güçlü kapitalist ülkelerin en sorumlu, en güçlü bakanlarının kısa süre önce nasıl, Rusya'ya karşı on dört devletin birliğini kurduklarını açıkladıklarını anımsayacaksınız[22]. Bu birliğin her şeye kadir Fransız ve İngiliz kapitalistlerinin baskısı altında Yudeniç, Kolçak ve Denikin'i nasıl biraraya getirdiğini ve askeri bakımdan nasıl gerçekten muazzam ve kapsamlı bir plan hazırladığını biliyorsunuz. Bu planı başarısızlığa uğratabildiysek, bunun nedeni, kapitalistlerin birliğinin yalnızca sahte olması ve dünya burjuvazisinin güçlerinin, gerçekten özveride bulunmak söz konusu olduğunda hiçbir dayanıklılık deneyine dayanamamasıdır. Dört yıllık emperyalist katliamın ardından emekçi kitlelerin, bize karşı savaşın yerindeliğini kabul etmedikleri ortaya çıkmıştır. Bu kitlelerin şahsında muazzam bir müttefike sahibiz. Antant'ın planı gerçekten bir imha planıydı, fakat kapitalist devletler güçlü birliklerine rağmen bu planı hayata geçiremedikleri için parçalanmıştır. Bu planı pratiğe geçirecek güce sahip değillerdi. Her birinin bize üstün gelebileceği devletlerden hiç biri, savaş, örgütlü proletarya tarafından desteklenmediği için birlik-beraberlik gösterıneyi beceremedi; hiçbir ordu, ne Fransız ne de İngiliz ordusu, Rus topraklarında askerlerini Sovyet Cumhuriyeti'ne karşı savaşabilir halde tutacak durumda değildi.

Cumhuriyetimizin gerçekten tüm dünyaya karşı, kıyaslanamayacak kadar daha güçlü devletlere karşı mücadele etmek zorunda kaldığında nasıl umutsuz bir durum içinde bulunduğunu düşünürsek, ve bütün bu zor sınavlardan nasıl galip çıktığımızı anımsarsak, bu anımsamalar bize, bugün karşı karşıya olduğumuz şey hakkında net bir fikir verir. Burada, yeni olmayan, fakat yarım yıl önceki gerçekten kapsamlı, homojen plana benzemeyen bir planla karşı karşıyayız. Bunlar, eski planın kırıntılarıdır ve uluslararası güçler dengesi açısından bu, şimdiki girişimin umutsuzluğunun en iyi garantisidir. Eski plan, tüm emper-

yalist güçlerin, eskiden Büyük Rusya'nın Çarlık hükümeti ve kapitalist hükümeti tarafından en utanmazca ve en aşağılık biçimde ezilmiş olan eski Rus İmparatorluğu'nun tüm küçük kenar devletleriyle ittifak içinde İşçi-Köylü Cumhuriyetini boğma girişimiydi. Buna karşılık şimdi bazı devletler, komşu devletlerden biriyle ittifak içinde, tüm emperyalist güçlerin tüm komşu devletlerle yapmayı başaramadığı ve bir yıl önce ve yarım yıl önce Kolçak, Denikin vs. ile birlikte giriştikleri şeyi yapmaya çalışıyorlar. Şimdi emperyalist planın kırıntılarını görüyoruz. Emperyalist planlar, burjuvazinin burada özel bir inatçılık göstermesiyle karakterize olur. Burjuvazi, kendi yurdundaki iktidar için mücadele ettiğini, burada Rus ya da Polonya sorununu değil, kendi varlık sorununun belirlendiğini bilir. Bu yüzden, planın her kırıntısından, eski, başarısızlığa uğramış planı yeniden kurmaya çalışacağını beklemeliyiz.

Emperyalist devletlerin çıkar çatışması konusunda hepimizin kafası açık. Bakanlarının, tartışmalı sorunların barışçıl çözümü üzerine tüm açıklamalarına rağmen, emperyalist güçler gerçekte politik sorunlarda aralarında ayrılıklar ortaya çıkmadan tek bir ciddi adım atamazlar. Fransızların güçlü bir Polonya'ya ve Çarlık tipinde güçlü bir Rusya'ya ihtiyacı var ve bunun için her türlü özveride bulunmaya hazırlar. Coğrafi konumundan hareket eden İngiltere ise, başka bir hedef güdüyor: Rusya'nın parçalanmasından sonra Polonya'nın zayıflaması, ki böylelikle Fransa'yla Almanya arasında bir denge oluşsun ve bu denge muzaffer emperyalistlere dünya savaşında Almanya'dan gaspederek edindikleri sömürgelere egemen olmasını garantilesin. Burada ayyuka çıkan bir çıkar çatışmasıyla karşı karşıyayız; ve emperyalist devletlerin temsilcileri San Remo'da, müttefikler arasında tam bir uyumun egemen olduğuna bizi ne kadar ikna etmeye çalışırlarsa çalışsınlar, aralarında bir birlik olmadığını biliyoruz.

Polonya'nın saldırısının, bir zamanlar tüm uluslararası burjuvaziyi birleştiren eski planın bir kırıntısı olduğunu biliyoruz. Ve salt askeri bakış açısından başarısı kesin olan bu muazzam plan o zaman başarısızlığa uğradıysa, şimdi bu bakış açısından bile plan umutsuzdur. Ay-

rıca, Polonya burjuvazisiyle ittifak kurmuş olan emperyalist devletlerin ve Polonya hükümetinin her zamankinden kötü bir şaşkınlığa düşmüş olduğunu biliyoruz. Polonya burjuvazisi son aylarda, haftalarda ve günlerde attığı her siyasi adımla kendi ülkesinin emekçi kitleleri önünde kendini teşhir ediyor, kendi müttefikleriyle kavga ediyor ve tek bir tutarlı siyasi adım atamıyor. Kâh Soyvet Rusya'ya karşı uzlaşmaz tutumlarını ve onunla herhangi bir görüşmeye başlamalarının imkânsız olduğunu açıklayarak, kâh Sovyet Rusya'ya karşı ablukayı kaldırıp, güya mevcut bir birlik, güya mevcut bir Milletler Cemiyeti adına bu konuda resmi açıklamalar yaparak, kâh yeniden bir yalpalama politikasına başlayarak, emperyalistler bize barış politikası güttüğümüzü kanıtlama, uluslararası politikamızın ne Çarlığın politikasıyla ne de Rus kapitalistlerinin ya da Rus burjuvazisinin, Rus demokratik burjuvazisinin de olsa, politikasıyla ortak bir yanı olmadığını kanıtlama olanağı vermişlerdir ve veriyorlar. Dış politikamızın, tüm burjuva gazeteleri tarafından sürekli olarak bize maledilen politikayla en ufak bir benzerliği olmadığını tüm dünya önünde kanıtladık. Böylece Polonya'nın politikasında bizzat kendilerinin teşhir etmediği tek aldatmaca kalmamıştır. Üç Rus devriminin deneyiminden, bunların nasıl hazırlandığını ve bu devrimlerden her birinin zemininde iç ve dış politikanın nasıl geliştiğini biliyoruz. Bu deneyim, devrimi hazırlamada en iyi yardımcımızın, her türlü koalisyon ve Kurucu Meclis vs. üzerinde hak iddia eden, halkın iradesini dile getirme iddiasında olan, gerçekte ise kendi politikalarıyla, ulusun yaşamının her ciddi, zor ve sorumluluk isteyen anında, aralarında anlaşamayan, kendi maskelerini komünist propagandanın yapabileceğinden yüz kat fazla düşüren, birbiriyle kavgalı burjuva grupların, birbirleriyle rekabet eden kapitalist grupların açgözlülüğünü açığa çıkaran egemen sınıflar olduğunu öğretiyor. Hiçbir ülkede, hiçbir devlette işçi sınıfı, ne kadar devrimci olursa olsun, kendi ülkesinin egemen sınıfları bu ajitasyonu tutumlarıyla pratikte doğrulamasalardı, ajitasyon ve propagandayla asla devrimcileştirilemezdi.

Şimdi tüm kapitalist ülkelerde —özellikle de Polonya gibi bir ül-

kede daha şiddetli biçimde— olup bitenler, bize, kuşkusuz çok daha zor bir savaştan galip çıkmış olmamız, burjuvazinin çeşitli grupları ve partileri arasında ayrılığı ve özellikle gereksinim duyduğu anlarda anlaşma olanaksızlığını doğru değerlendirdiğimiz gözönüne alındığında — tüm bunlar bizde, uluslararası durumumuzun şimdi büyük ölçüde düzelmiş olduğu kanaatini uyandırıyor. Sadece ülkemiz içindeki güçler dengesi açısından değil, uluslararası açıdan da bu kanaate sahibiz. Bütün modern emperyalist devletlerin tüm sistemini, tüm çabalarını —ve her anı Rusya'ya saldırı için kullanma çabalarının kökünün kurutulamayacağını biliyoruz—, gayet objektif bir şekilde, son yılların ve özellikle son yarıyılın tarihinin reddedilmez olgularına dayanarak gözden geçirdiğimizde, uluslararası düşmanın zayıfladığını, emperyalistlerin tüm birleşme girişimlerinin gittikçe umutsuzlaştığını ve zaferimizin bu bakımdan kesin olduğunu görürüz.

Fakat, yoldaşlar, şimdi ekonomik görevlerin tam içinde bulunup, tüm dikkatimizi barışçıl ekonomik inşaya yöneltmişken, yaklaşan yeni savaş karşısında saflarımızı hızla yeniden gruplandırmalıyız. Son zamanlarda bir emek ordusu[38] olan tüm ordumuz şimdi dikkatini diğer tarafa yöneltmek zorundadır. Tüm meselelerimizi bir yana bırakmalı ve bu yeni savaşa yoğunlaşmalıyız. Bugün karşı karşıya olduğumuz düşmanın, geçirdiğimiz bunca şeyden sonra bize korkunç gelmediğini çok iyi biliyoruz. Fakat bu düşman işçilerden ve köylülerden yeni, ağır özveriler isteyebilir, ekonomik inşamızı çok zorlaştırabilir, on ve yüz binlerce köylü işletmesinin yıkılmasına, mahvolmasına yol açabilir, geçici bir başarıyla, düşmana katılmamazlık etmeyecek olan yendiğimiz emperyalistlerin tükenen umutlarını yeniden canlandırabilir. Bu yüzden şöyle demeliyiz: önceki savaşların tümünde uyduğumuz kuralı, şimdi de mutlaka yeniden uygulamalıyız. Şimdi, tamamen barışçıl niyetlerimize karşın, büyük tavizler vermiş ve tüm ulusal taleplerden vazgeçmiş olmamıza rağmen, Polonyalı çiftlik beyleri ve Polonya burjuvazisi bize zorla savaşı dayatmışken; şimdi Polonya'yı desteklemeyenlerinki de dahil tüm ülkelerin burjuvazisinin, burada sadece Rus ya da Polonya sorunu değil, aksine tüm burjuvazinin varlık sorunu belir-

lendiği için savaş patlak verir vermez onlara —ve bunu kesinlikle beklemeliyiz— yardım edeceklerinden eminken — şimdi, politikamızda izlediğimiz ve bize her zaman başarı sağlamış olan kuralı anımsamak ve ne pahasına olursa olsun pratikte ona tutarlılıkla uymak zorundayız. Bu kural, bir kez savaş söz konusu olduğunda, her şeyi savaşın çıkarlarına tabi kılmak, ülkenin tüm iç yaşamını savaşa tabi kılmak zorunda olunmasından ibarettir. Bu bakımdan en ufak bir kararsızlık yerinde değildir. Yoldaşların büyük çoğunluğu için, daha kısa süre önce yeni rayına oturtulmuş olan, barışçıl inşanın görevleri için başarı vaat eden gerekli çalışmadan kopmak ne kadar zor olursa olsun, unutulmamalıdır ki, en ufak bir ihmal ya da dikkatsizlik, çoğunlukla, her zamanki gibi savaşçıların en ön saflarında bulunan onbinlerce en iyi yoldaşımızın, genç kuşak işçi ve köylülerimizin, komünistlerimizin ölümü anlamına gelecektir. Bu yüzden bir kez daha tekrarlıyoruz: Her şey savaş için! Hiçbir toplantı, hiçbir konferans, her tartışmada, savaş için her şeyi yaptık mı, güçlerimizi yeterince yoğunlaştırdık mı, destek için cepheye yeterince güç gitti mi sorusunu ilk sırada ele almadan geçmemelidir. Sadece cephede yardım edemeyecek olanlar evde kalmalıdır. Cephe için her türlü özveride bulunmalı, onu her biçimde desteklemeli ve bir an için bile olsa kararsızlığa düşmemeliyiz. Ve tüm gücümüzü toplar ve her türlü özveride bulunursak, hiç kuşkusuz bu kez de zaferi kazanacağız.

II

SAVAŞ KOMÜNİZMİ DÖNEMİNDE KIRDA PARTİ'NİN POLİTİKASI

TÜM-RUSYA MERKEZ YÜRÜTME KOMİTESİ, MOSKOVA SOYVETİ VE SENDİKALARIN ORTAK OTURUMUNDA KITLIKLA MÜCADELE ÜZERİNE RAPOR[39]

4 Haziran 1918

Yoldaşlar, bugün üzerinde konuşacağım konu, şu anda tüm ülkelerin üstüne çökmüş olan ve herhalde en ağır yükü Rusya üzerinde bulunan, her halükârda Rusya'da başka ülkelerdekinden kıyaslanamayacak kadar güçlü hissedilen büyük krizdir. Başımıza gelmiş olan bu kriz hakkında, bu kıtlık hakkında, önümüzde duran göreve uygun olarak genel durumla bağıntı içinde konuşmak istiyorum. Fakat genel durum sözkonusu olduğunda, elbette sadece Rusya'yla sınırlı kalınamaz, modern kapitalist uygarlığın tüm ülkelerinin her zamankinden daha vahim ve daha ıstıraplı bir biçimde birbirine bağlı olduğu bugün bu daha da çok böyledir.

Her yerde, gerek savaşan gerek tarafsız ülkelerde savaş, dev yırtıcı hayvanlardan oluşan iki grubun emperyalist savaşı, üretici güçlerin tamamen yıpranmasını beraberinde getirdi. Yıkım ve yoksullaşma o

kadar ileri gitti ki, onlarca, evet yüzlerce yıldır açlığın ne demek olduğunu bilmeyen en ileri, en uygar, kültürel olarak en üstteki ülkelerde savaş, kelimenin gerçek anlamında açlığa yol açtı. En ileri ülkelerde, özellikle de güçlü büyük kapitalizmin halka, kapitalizm altında düşünülebilecek en üst düzeyde ekonomik organizasyonu öğretmiş olduğu yerlerde, açlık gerçi doğru dağıtılabilmiş, ertelenebilmiş, daha az akut hale getirilebilmiştir, ancak yenilmiş ve köleleştirilmiş ülkeler bir yana, örneğin Almanya ve Avusturya uzun süredir açlık, gerçek açlık çekmektedir. Bir dizi ileri, kültürel olarak üst düzeyde ülkelerde, sadece savaşan değil, İsviçre, bazı İskandinav ülkeleri gibi tarafsız ülkelerde de, insanlığın üstüne çökmüş savaşın sonucu olan açlık üzerine, korkunç yoksulluk üzerine haberlerin bulunmadığı gazete yok gibidir.

Yoldaşlar, Avrupa toplumunun gelişimini izlemiş olan herkes için, kapitalizmin barışçıl olarak sona eremeyeceği, ya geniş kitlelerin sermayenin boyunduruğuna karşı doğrudan başkaldırısına ya da ama çok daha zor, daha ıstıraplı ve kanlı savaş yolundan aynı sonuca yol açacağına çoktandır hiç kuşku yoktu.

Savaştan yıllar önce tüm ülkelerin sosyalistleri kongrelerinde[40], ileri ülkeler arasında bir savaşın sadece en büyük canilik olmakla, sömürgelerin paylaşımı uğruna, kapitalistlerin ganimetinin bölüşümü uğruna bu savaşın, sadece modern uygarlığın ve kültürün kazanımlarından tamamen kopuş anlamına gelmekle kalmayacağını, aynı zamanda bizzat insan toplumunun varlık koşullarının sarsılmasına yolaçabileceğini ve kaçınılmaz olarak yolaçacağını vurguladılar ve resmen açıkladılar. Çünkü tarihte ilk kez en büyük teknik kazanımlar bu kadar büyük boyutlarda, böylesi bir tahrip gücüyle ve enerjiyle milyonlarca insan yaşamının toplu imhası için kullanılıyor. Tüm üretim araçlarının savaşın hizmetine sunulduğu şimdi, en acı kehanetlerin gerçekleştiğini, vahşileşmenin, açlığın ve tüm üretici güçlerin tamamen yokoluşunun gittikçe daha fazla ülkeyi kapsadığını görüyoruz.

Bu yüzden, bilimsel sosyalizmin büyük kurucularından Engels'in, 1887'de, Avrupa savaşının sadece, onun ifadesiyle, düzinelerce tacın

taçlı başlardan yuvarlanmasına ve bunları yerden kaldıracak hiç kimsenin bulunamayacak olmasına yolaçmakla kalmayacağını, aynı zamanda bu savaşın beraberinde tüm Avrupa'nın işitilmemiş bir hayvanlaşmasını, vahşileşmesini ve geriliğini, ve aynı zamanda ya işçi sınıfının egemenliğini getireceğini ya da bu egemenliği zorunlu kılan koşulları yaratacağını yazarken[41] ne kadar haklı olduğunu anımsıyorum. Marksizmin kurucusu burada kendisini iki kat dikkatli ifade ediyordu, çünkü tarih bu yola adım attığında, kapitalizmin yıkımına, sosyalizmin yayılmasına yolaçacağı, ancak daha ıstıraplı, daha zor bir geçişin, daha kötü bir sıkıntının, daha şiddetli, tüm üretici güçleri mahveden bir krizin düşünülemeyeceği konusunda açıktı.

Şimdi, savaşın bir çıkmaza girdiği, kapitalizm zemininde buradan çıkış yolu olmadığı, bunun ıstıraplı bir yıkıma yolaçacağının hissedildiği tüm ülkelerde, en ilerilerinde bile, dört yıldır süren emperyalist kitle katliamının sonuçlarının ne anlama geldiğini açıkça görüyoruz. Eğer biz, yoldaşlar, eğer —Rus proletaryasının özel bir kazanımıyla değil, aksine bu proletaryayı tarihin iradesiyle şimdilik ön saflara koyan ve dünya devriminin öncüsü haline getirmiş olan tarihsel olayların genel seyri sayesinde ortaya çıkmış olan— Rus devrimi, eğer biz ıstıraplarını gittikçe daha çok çektiğimiz açlığı özellikle ağır, özellikle şiddetli hissediyorsak, bu belanın, herşeyden önce ve ilk planda, bu uğursuz emperyalist katliamın mirası olduğunu, tüm ülkelerde işitilmemiş sefalete, kitlelerden ve halkın büyük çoğunluğundan şimdilik hâlâ gizlenen bir sefalete yolaçmış olan emperyalist katliamın mirası olduğunu kafalarımıza iyice sokmalıyız.

Savaşın baskısı sürdüğü, savaş sürdüğü sürece, o bir yandan zafer ve bu krizi emperyalist gruplardan birinin zaferiyle aşma olasılığı umutlarıyla bağıntılı olduğu, öte yandan askeri sansürün hiddeti ve tüm halkın savaş çılgınlığıyla karakterize olduğu sürece, bununla, çoğu ülkelerin halk kitlelerinden, nasıl bir uçuruma düşmekte oldukları, nasıl yarı yarıya bir uçurumun içinde bulundukları gizlenmektedir. Bunu bugün özellikle şiddetli hissediyoruz, çünkü Rusya dışında hiçbir

yerde, savaşın, en güçlü dünya devlerinin dünya savaşının, en büyük, aynı şekilde tüm dünyayı kapsayan proleter devrim olmaksızın yenilemeyeceğini kavramış olan ayaklanan proletaryanın önüne koyduğu olağanüstü büyük görevleri arasında bu kadar göze batıcı çelişki yoktur.

Ve olayların seyriyle bu devrimin en ileri karakollarından birine getirildiğimiz ve uzun süre boyunca, en azından Kasım (Ekim) 1917'den beri, olaylar yüzünden uluslararası sosyalizmin diğer birliklerinin yeterince hızlı yardımını alamayan soyutlanmış bir birlik olarak kalmak zorunda olduğumuz için — bugünkü durumumuz on kat daha zordur. Doğrudan ayaklanan proletaryanın ve onu destekleyen yoksul köylülüğün, baş düşmanını devirmek için, sosyalist devrimin ileri karakolunu savunmak için gücü dahilinde olan her şeyi yaptıktan sonra, şimdi, Rusya'yı kuşatan emperyalist yağmacı güçlerin baskısının ve savaşın mirasının her adımda nasıl daha da ağırlaşarak üzerimize çöktüğünü görüyoruz. Savaşın bu sonuçları henüz tüm boyutlarıyla etkisini göstermiyor. Şimdi, 1918 yazında, belki de devrimimizin en zor, en kötü, en kritik safhalarından birinin önünde bulunuyoruz — bu zorluk sadece uluslararası alanda sözkonusu değildir, sadık ve tek müttefikimiz, uluslararası proletarya henüz ayaklanmaya hazırlandığı, bunun için olgunlaştığı, fakat —Batı Avrupa'da tüm olaylar, Batı cephesindeki en yeni çarpışmaların tüm ölçüsüz kızgınlığı, savaşan ülkelerde artan tüm kriz bize, Avrupa işçilerinin ayaklanmasına artık çok kalmadığını, tüm gecikmelere rağmen kaçınılmaz olarak geleceğini göstermesine rağmen— henüz, açıkça ve birlik içinde hareket edecek durumda olmadığı sürece, kaçınılmaz olarak geri çekilme politikasına mahkûm olduğumuz uluslararası alanda sözkonusu değildir.

Tam da bu durumda, ülke içinde en büyük zorluklardan geçmek zorundayız. Bu zorluklardan en büyük yalpalamalara yol açanı, eziyetli beslenme krizidir, başımıza gelmiş ve önümüze, bizden azami güç yoğunlaşmasını, en büyük örgütlülüğü talep eden, fakat aynı zamanda bu görevin çözümünü eski yollardan aramamızı olanaksız kılan bir gö-

rev koyan ıstıraplı açlıktır. Bu görevin çözümüne, emperyalist savaşa karşı mücadeleyi birlikte yürüttüğümüz, gerek emperyalist monarşiyi gerekse de emperyalist cumhuriyetçi Rus burjuvazisini birlikte devirdiğimiz sınıfla, artan zorlukların ve artan görevlerin ortasında, devrimin artan atılımı ortasında silahlarını hazırlamak, güçlerini geliştirmek, örgütünü yaratmak zorunda olan sınıfla birlikte girişeceğiz.

Bugün önümüzde tüm insan topluluğunun en elemanter görevi duruyor: açlığı yenmek, en azından iki başkentin ve Rusya'nın tarımla uğraşan düzinelerce kazasının başındaki doğrudan, eziyet verici açlığı hafifletmek. Bu görevi, içsavaş koşulları altında, her dereceden, her nüastan, her renkten ve yönelimden sömürücülerin en hiddetli, çılgınca direnişi koşulları altında çözmek zorundayız. Böyle bir durum karşısında, eskiden kopamayan, yeniye inanamayan politik partilerin bu unsurları, hiç kuşkusuz, sömürücülerin iktidarının yeniden kurulması için yararlanılan bir savaşın içine çekilmişlerdir.

Rusya'nın herhangi bir köşesinden gelen her haber bizi, bu soruna, kıtlığın, sömürücülere ve başkaldıran karşı-devrime karşı mücadeleyle bu bağıntısına yöneltiyor. Açlığı yenme ya da en azından yeni hasada dek onu hafifletme, tahıl tekelini ayakta tutma, Sovyet devlet hukukunu, proleter devlet hukukunu ayakta tutma göreviyle, zorunluluğuyla karşı karşıyayız. Tüm tahıl fazlasını toplamak ve tüm stokların, halkın sıkıntı çektiği yerlere götürülmesini, orada düzenli biçimde dağıtılmasını sağlamak zorundayız. Ana görev budur — insan toplumunun korunması. Bu aynı zamanda, sadece ***tek bir*** biçimde; çalışmanın ortak, artan bir biçimde güçlendirilmesiyle üstesinden gelinebilecek muazzam bir çabadır.

Bu görevin savaş yoluyla çözüldüğü ülkelerde, bu, askeri kölelik yoluyla, işçilerin ve köylülerin askeri köleleştirilmesi, sömürücülere yeni, yüksek avantajlar verilmesi yoluyla oluyor. Örneğin, kamuoyunun bastırıldığı, savaşa karşı her protesto girişiminin bastırıldığı, ama savaşa karşı sosyalist düşmanlığın buna rağmen sürdüğü Almanya'da, durumu kurtarmanın en alışılmış yöntemi, savaş zengini yeni milyo-

nerlerin hızla sivrilmesidir. Bu yeni milyonerler inanılmaz derecede ve çılgınca zenginleşmişlerdir.

Bugün tüm emperyalist ülkelerde kitlelerin açlığı, en dizginsiz spekülasyonu geliştirmek için, sıkıntı ve açlıktan yararlanarak inanılmaz zenginlikler biriktirmek için en uygun zemini oluşturuyor.

Emperyalist ülkeler bunu teşvik ediyor, örneğin açlığın en örgütlü olduğu yer olan Almanya. Örgütlü açlığın merkezinin orada olduğu, erzak istihkakının ve ekmek dilimlerinin halk arasında en iyi orada dağıtıldığı boşuna söylenmiyor. Orada yeni zenginlerin, emperyalist devletin günlük tezahürlerinden biri haline geldiğini görüyoruz; orada açlıkla başka türlü mücadele edemezler. Çok tahıl sahibi olanlara, spekülasyon yapmayı bilenlere, örgütleme, normlama, düzenleme ve dağıtımı spekülasyona dönüştürmeyi bilenlere iki kat, üç kat, dört kat kârı cebe indirmelerine izin verilir. Bilinçli ya da bilinçsiz olarak kim bizi buraya itmek isterse istesin, bu yolda yürümek istemiyoruz. Diyoruz ki: biz, önceden olduğu gibi şimdi de, savaşa karşı birlikte başkaldırdığımız, birlikte burjuvaziyi devirdiğimiz ve mevcut krizin tüm yükünü birlikte taşıdığımız sınıfla omuz omuzayız. Tahıl tekelini tutarlılıkla uygulamalıyız, ama büyük ya da küçük ölçekli kapitalist spekülasyonu legalize edecek biçimde değil, aksine bilinçli talanla[42] mücadele anlamında.

Burada büyük zorluklarla karşı karşıya bulunuyoruz; halka karşı tepeden tırnağa silahlanmış Çarlık'la ya da Rus burjuvazisiyle, cebinde ona ganimetten pay garantileyen gizli anlaşmalarla geçen yılın Haziran saldırısında binlerce Rus işçi ve köylüsünün kanını akıtmayı suç olarak değerlendirmeyen, fakat emekçilerin kendi zalimlerine karşı savaşını, emperyalist savaş katliamının daha başında sözünü ettiğimiz ve şimdi olayların tüm seyrinin açlıkla kopmaz biçimde bağladığı tek haklı, kutsal savaşı bir suç sayan tepeden tırnağa silahlanmış Rus burjuvazisiyle karşı karşıya olduğumuz dönemdekinden daha ağır mücadele tehlikeleriyle karşı karşıyayız.

Çarlık otokrasisinin hemen başlangıçta nasıl sabit tahıl fiyatları yürürlüğe koyduğunu ve sonra nasıl yükselttiğini biliyoruz. Elbette! Müttefiklerine; milyonlar kazanan tahıl tüccarlarına, spekülatörlere, banka kodamanlarına sadık kaldı.

Kadet Partisi'nden uzlaşmacıların, Sosyal-Devrimcilerle, Menşeviklerle ve Kerenski'yle birlikte, tekelleşme olmadan uzun süre dayanılamayacağını tüm Avrupa açıkladığı için, nasıl tahıl tekelini yürürlüğe koyduklarını ve aynı Kerenski'nin Eylül (Ağustos) 1917'de o zamanki demokratik yasayı nasıl çiğnediğini biliyoruz. Demokratik yasalar ve kurnazca yorumlanmış rejimler zaten çiğnenmek için vardır. Ve aynı Kerenski'nin Eylül'de (Ağustos) fiyatları nasıl ikiye katladığını ve o zaman her akımdan sosyalistlerin bu önlemi nasıl protesto ettiklerini ve kızdıklarını[43] biliyoruz. O zaman Kerenski'nin bu tutumuna kızmayan ve burada cumhuriyetçi bakanların, Menşevik ve Sosyal-Devrimci kabinenin, vurguncuları maskelediklerini, tahıl fiyatlarının ikiye katlanmasının vurguncular bir taviz olduğunu, burada vurguncular tavizden başka bir şeyin sözkonusu olmadığını teşhir etmeyen tek bir basın organı yoktu. Bu hikayeyi biliyoruz.

Şimdi, tahıl tekelinin ve açlıkla mücadelenin kapitalist Avrupa ülkelerinde nasıl, bizde nasıl olduğunu karşılaştırıyoruz. Şimdi karşıdevrimcilerin bunu kendi amaçları için nasıl istismar ettiklerini görüyoruz. Bu dersten sağlam ve sarsılmaz sonuçlar çıkarmalıyız. Evet, olayların seyri, ıstırap verici açlığa doğru gelişmiş krizin, sadece içsavaşın daha da şiddetlenmesine yol açmasını, sadece Kadetlerin açık kapitalist partisinden, bu partinin Kara Yüzler'in açık bir partisi olmasıyla ayrılan Sağ Sosyal-Devrimcilerin ve Menşeviklerin partilerinin teşhir olmasına yol açmasını beraberinde getirdi. Kadetlerin halka bir şey söylemesi gerekmez, halka başvurması gerekmez, hedeflerini gizlemesi gerekmez, buna karşın Kerenski'yle uzlaşmaya varan, onunla iktidarı ve gizli anlaşmaları paylaşan partiler halka başvurmak zorundadır. Ve bu yüzden de zaman zaman, isteklerine ve planlarına rağmen, kendi kendilerini teşhir etmek zorunda kalırlar.

Açlık zemininde bir yandan açlık çeken insanların başkaldırı ve isyanlarının nasıl patlak verdiğini, öte yandan Rusya'nın bir ucundan diğerine karşı-devrimci ayaklanmaların şimşek hızıyla nasıl yayıldığını gördüğümüzde[44] —bunların gerek İngiliz ve Fransız emperyalistlerinin parasıyla gerekse de Sağ Sosyal-Devrimcilerin ve Menşeviklerin çabalarıyla beslendikleri açıktır—, kendi kendimize şöyle diyoruz: tablo berraktır, canı isteyen birlik cephelerinin düşünü görmeye devam etsin.

Şimdi özellikle açık görüyoruz ki, Rus burjuvazisinin açık askeri mücadeledeki yenilgisinden sonra bile, devrimcilerle karşı-devrimciler arasında Kasım (Ekim) 1917'den Şubat-Mart 1918'e kadarki tüm açık çarpışmalar, en çok güvenilen Don Kazaklarının liderlerine bile, davalarının yitirilmiş olduğunu göstermiştir, çünkü halkın çoğunluğu her yerde onlara karşıdır. Ve karşı-devrimcilerin her yeni girişimi, en ataerkil yörelerde bile, örneğin Kazaklar gibi en varlıklı ve zümresel olarak en kapalı çiftlik sahiplerinin bulunduğu yörelerde bile, istisnasız her yerde sadece, ezilen emekçilerin yeni tabakalarının, sözde değil, fiilen onlara karşı çıkmasına yol açtı.

Kasım'dan (Ekim) Mart'a kadarki içsavaşın dersleri, emekçi kitlelerin, Rusya işçi sınıfının ve kendi el emeğiyle yaşayan, yabancı emek sömürmeyen köylülerin, her yerde, tüm Rusya'da ezici çoğunluğu itibariyle Sovyet iktidarından yana olduğunu gösterdi. Fakat burada artık daha organik bir gelişmenin yolunu bulduğumuzu sanan biri, yanılgısını kabul etmek zorundaydı.

Burjuvazi yenildiğini gördü. Gücü yetersizdir, yaşamla bağları yeterli değildir ve başka güçler ona yardım etmeyecektir. İşte burada Rus küçük-burjuvazisinin bölünmesi gündeme geliyor: bir kısmı Almanlara, diğer kısmı İngiliz-Fransızlara göre yön tayinine eğilim gösterirler ve her iki akım, açlığa yönelmenin onları birleştirdiği konusunda anlaşır.[45]

Yoldaşlar, size, Partimizin değil, aksine onun düşmanlarının ve

Sovyet iktidarının düşmanlarının, Almancılarla İngiliz-Fransızcılar arasındaki kavgayı ortak bir programa —açlığın yardımıyla Sovyet iktidarını devirmeye— dayandırmalarının nasıl olduğunu anlaşılır biçimde göstermek için, bunun nasıl gerçekleştiğini göstermek için, Menşeviklerin en son konferansının raporunu kısaca alıntılamak istiyorum[46]. Bu rapor "Jizn" gazetesinde yayınlanmıştır.

"Jizn"in 26. sayısındaki bu rapordan, ekonomik politika raportörü Çerevanin'in, Sovyet iktidarının politikasını nasıl eleştirdiğini ve sorunun uzlaşma çözümü olarak, onlar için özellikle elverişli komisyonculuk koşulları altında fiili iş arkadaşı olarak ticaret sermayesinin temsilcilerinin çağrılmasını önerdiğini öğreniyoruz. Aynı rapordan, oturumda hazır bulunan Kuzey Rusya Beslenme Komisyonu Başkanı Groman'ın, raporda dendiği gibi, zengin kişisel gözlem ve deneyimlere dayanarak —sadece burjuva çevrelerde, diye ekliyorum ben— şu sonuçları çıkardığını öğreniyoruz:

> "İki çare —diyordu— uygulanmak zorundadır: birincisi, mevcut fiyatlar yükseltilmeli, ikincisi hızlı tahıl teslimi için özel bir prim konmalıdır" vs. *(Aradan bir ses: "Bu neden kötü olsun ki?")*

Evet, gerçi kendisine söz verilmeyen fakat sözü köşesinden alan konuşmacı, bunda bir kötülük olmadığına sizleri inandırdığını sanmasına rağmen, bunun ne kadar kötü olduğu hakkında çok şey işitilecektir; kendisi ise herhalde Menşevik konferansın seyrini unuttu. Aynı "Jizn" gazetesinde, Groman'ın konuşmasından sonra delege Kolokolnikov'un şu bakış açısını savunduğu söyleniyor:

> "Bize Bolşevik beslenme örgütlerine katılmamız öneriliyor."

Değil mi ya, aradan seslenen kişinin sözlerini anımsayarak, kötü demek gerekiyor. Ve söz verilmediği halde kendisi alan bu susmayan konuşmacının, bu bir yalandır, Kolokolnikov asla böyle bir şey söylemedi diye bağırmasını dikkate alıyor ve sizleri bu çürütmeyi açık konuşmada herkesin duymasını sağlamaya çağrıyorum. Tanınmış biri olan Martov'un orada önerdiği ve başka sözcükler ve deyimlerle Sovyet iktidarına ilişkin tıpatıp aynı şeyleri söyleyen konferans kararına

dikkatinizi çekerim. Evet, istendiği kadar gülünebilir, ama şu bir gerçek — Menşeviklerin temsilcileri, beslenme raporuyla bağıntılı olarak Sovyet iktidarını proleter değil, işe yaramaz örgüt olarak niteliyorlar.

Açlıkla bağıntılı olarak ve açlıktan yararlanarak karşı-devrimcilerin ayaklanmasının gündemde olduğu bir anda, yalanlamalar ve manevralar işe yaramaz — olgu varlığını koruyor. Bu sorunda, gerek Çerevanin'in gerekse de Groman ve Kolokolnikov'un mükemmel bir biçimde açımladıkları bir politika görüyoruz. İçsavaşın canlandırılışını görüyoruz, karşı-devrimin nasıl baş kaldırdığını görüyoruz, ve eminim ki, Rus işçilerinin ve köylülerinin 100'de 99'u bu olaylardan sonuç çıkarmıştır —henüz hepsi onları tanımıyor—, çıkarmaktadır ve çıkaracaktır ve bu sonuç şu olacaktır: gerek açlığı gerekse de bu açlıktan yararlanan karşı-devrimcileri, ancak karşı-devrimin başını ezersek, ancak açlık sorununda, onunla mücadelede sosyalist politikayı sürdürürsek yeneriz.

Yoldaşlar, şimdi Sovyet iktidarının, uzun ve ağır mücadelede çok büyük ve güçlü karşı-devrimci düşmanları açık muharebe meydanında yendikten, sömürücülerin silahlı direnişini, hepsinin sabotajını alt ettikten sonra, tam da artık örgütsel çalışmayı ele aldığı bir döneme giriyoruz. Açlığa karşı tüm ağır mücadelenin, bu dev görevin tamamının açıklaması, burada doğrudan örgütsel çalışmaya girişmemizdir.

Ayaklanmada yenmek sonsuz derecede kolaydır. Karşı-devrimin direnişi üzerinde zafer, örgütsel görevin üstesinden gelmekten milyonlarca kez daha kolaydır; özellikle de çözümünde gerek ayaklanan proleterlerin gerekse de küçük mülk sahiplerinin, küçük-burjuvazinin geniş tabakalarının önemli ölçüde birlikte yürüyebildikleri bir görevi, tüm demokrasinin ve bütün emekçilerin sayısız ortak unsurlarını barındıran bir görevi çözdüğümüz yerde. Şimdi artık bu görevden bir başkasına geçtik. Istıraplı açlık önümüze zorla katıksız komünist bir görev koydu. Burada doğrudan devrimci-sosyalist bir görevle karşı karşıyayız, burada önümüzde olağanüstü zorluklar yükseliyor.

Bu zorluklardan korkınuyoruz, bunları biliyorduk, hiçbir zaman kapitalizmden sosyalizme geçişin kolay olduğunu söylemedik. Bu en amansız bir içsavaş dönemidir, bunlar, bir ülkenin ayaklanan proletarya birliğine başka bir ülkenin proletaryasının katılarak, ortak çabalarla hataları telafi edeceği, ıstırap dolu adımlardır. Burada, genel tüketim nesnelerini kapsayan, spekülasyonun en derin köklerine dayanan, burjuva dünyanın ve kapitalist sömürünün tepesindekileri kapsayan, bir defalık kitle saldırısıyla çözülemeyecek olan örgütsel görevlerle karşı karşıyayız. Burada, —küçük mülk sahiplerinin şahsında, küçük mülk sahiplerinin ve küçük girişimcilerin tüm bu yaşam düzeni, tüm alışkanlıkları ve ruh hali şahsında— bu burjuva sömürünün küçük ve tüm ülkelerde iyice kök salmış kökleri ve en ufak kök lifleriyle karşı karşıyayız; burada küçük spekülatörle, yeni yaşam düzeninin alışılınamışlığıyla, ona inancın yokluğuyla ve umutsuzlukla karşı karşıyayız.

Çünkü, devrimin önümüze koyduğu olağanüstü zorluklar karşısında emekçi kitlelerin pekçok temsilcisinin umutsuzluğa yenik düştükleri gerçektir. Biz bundan korkmuyoruz. Hiçbir zaman, hiçbir yerde, belirli tabakaların umutsuzluğa kapılmadıkları bir devrim olmamıştır.

Kitle, disiplinli belirli bir öncü ortaya çıkardığında, öncü, bu diktatörlüğün, bu sağlam iktidarın, tüm yoksul halkı yanına çekmeye yardım edeceğini bildiğinde —bu, uzun süreli bir süreç, zor bir mücadeledir—, bu, sözcüğün gerçek anlamında sosyalist devrimin başlangıcıdır. Birleşik işçilerin, yoksul kitlelerin, zenginlere karşı, spekülatörlere karşı, Çerevanin ve Groman'ın yaptığı gibi bilinçli ya da bilinçsiz entelektüel yığının spekülatör şiarları sufle ettiği bütün o kişilere karşı çıktıklarını gördüğümüzde, yanıltılmış işçiler serbest tahıl satışından, büyük miktarda mal ithalinden sözettiklerinde, şu yanıtı veriyoruz: bu, Kulaklara yardım etmektir! Bu yoldan yürümeyeceğiz. Diyoruz ki: biz, birlikte Ekim zaferini kazandığımız emekçilere dayanacağız ve önümüzde duran tarihsel görevi sadece bizim sınıfımızla, sadece emekçi halkın tüm tabakalarında proleter disiplini yürürlüğe sokarak çözeceğiz.

Çok büyük zorluklara katlanmamız gerekiyor, tüm fazlalıkları ve stokları toplamak, doğru dağıtmak ve düzinelerce milyon insan için gıda maddeleri sevkiyatını doğru örgütlemek zorundayız, çalışmanın saat gibi işlemesi için, çalışmanın mutlak düzenliliğini garantilemek zorundayız, spekülatörlerin ve korkakların, panikçilerin teşvik ettiği sarsıntıyı altetmek zorundayız. Bu örgütleme görevini ancak, pratik zorluklarla yüzyüze olan sınıf bilinçli işçiler çözebilir. Tüm güçleri bu göreve vermeye ve son, tayin edici mücadeleyi kabullenmeye değer. Ve bu mücadeleyi biz kazanacağız.

Yoldaşlar, Sovyet iktidarının önlemleri üzerine son kararnameler[47], bize, proletarya diktatörlüğü yolunun, kendisini dalga geçmek için böyle tanımlamayan her sosyalist için, kuşkusuz ve tartışmasız bir zor sınavlar yolu olduğunu gösteriyor.

Son kararnameler, yaşamımızın temel sorununu, tahıl sorununu ortaya atıyor. Hepsinde şu üç yönlendirici düşünce var: merkezileşme, merkezin önderliği altında herkesin ortak çalışmada birleşmesi, gerekli ciddiyetin sağlanması ve her türlü cesaretsizliğin aşılması, her türlü karaborsacıların hizmetlerinin reddi, tüm proleter güçlerin biraraya toplanması düşüncesi, çünkü açlığa karşı mücadele sorununda her zaman sadece ezilen sınıflara dayanıyoruz ve çıkış yolunu sadece onların sömürücülere karşı enerjik mücadelesinde, tüm faaliyetlerinin birleşmesinde görüyoruz.

Elbette bize, tahıl tekelinin adım başında karaborsa ve spekülasyonla nasıl delindiği gösteriliyor. Entelektüellerden gittikçe daha sık şunu duyuyoruz: karaborsacılar size iyilikler ediyorlar ve hepiniz karaborsacıların yardımıyla besleniyorsunuz. Evet, ama karaborsacılar gıda maddelerini Kulak tarzında tedarik ediyorlar, Kulakların iktidarını sağlamlaştırmak, doğrultmak ve ebedileştirmek için ne yapmak gerekiyorsa öyle yapıyorlar ki, iktidara sahip olan, kazancının yardımıyla, tek tek kişiler aracılığıyla iktidarını çevresine yayabilsin. Biz ise, şu anda çoğunlukla sadece korkaklık gösterenler güçlerini birleştirseler, mücadelelenin epeyce kolaylaşacağını iddia ediyoruz. Herhangi bir yerde,

zorluklar olmadan sosyalist düzene geçmeyi uman bir devrimci olsaydı, böyle bir devrimcinin, böyle bir sosyalistin beş para etmeyeceğini söyleyebiliriz.

Oysa biz, kapitalizmden sosyalizme geçişin son derece zor bir mücadele olduğunu biliyoruz. Ancak biz, bin zorluktan geçmeye, bin deneme yapmaya ve bin denemeden sonra binbirinciye girişmeye hazırız. Şimdi tüm Sovyet örgütlerini yeni yaratıcı yaşama, yeni güçlerin yükselişine çekiyoruz. Yeni zorlukları, yeni tabakaları yanımıza çekerek, köy yoksullarını örgütleyerek aşmayı düşünüyoruz ve burada ikinci ana göreve geliyorum.

İlk düşüncemizin, tüm kararnamelerde uygulamaya konmuş merkezileşme düşüncesi olduğunu söyledim. Sadece tüm ekmeği ortak bir torbaya doldurduğumuzda açlığın üstesinden gelebiliriz ve yine de ekmek ancak yetişecektir. Rusya'da artık eski bolluk yok ve komünizmin herkesin bilincinde derin kökler salması, herkesin tüm tahıl fazlalarını halkın malı olarak görmesi, herkesin emekçilerin çıkarları bilinciyle dopdolu olması gereklidir. Buna ulaşmak için ise sadece Sovyet iktidarının gösterdiği yol vardır.

Bize başka yöntemlerden sözedildiğinde, aynı Merkez Yürütme Komitesi oturumunda başka yöntemlerden sözedildiğinde verdiğimiz yanıtı veriyoruz: Skoropadski'ye gidin![48] Tahıl fiyatlarını yükseltmek, Kulaklarla blok yapmak gibi yöntemlerin propagandasını orada yapın, orada sizi can kulağıyla dinlerler. Sovyet iktidarı ise şunu söyleyecektir: Zorluklar sonsuz, her zorluğu örgüt ve disiplini yeniden güçlendirerek yanıtlayın. Bu tür zorluklar bir ay içinde aşılamaz. Halkların tarihi, daha küçük zorlukların aşılmasına adanmış onyılları bilir ve bu onyıllar tarihe, en büyük ve en verimli onyıllar olarak geçmiştir. Büyük devrimin ilk yarı yılının ve ilk yılının başarısızlıklarına dikkat çekerek bizde asla cesaretsizlik uyandıramazsınız. Tüm Rusya ölçeğinde merkezileşme, birlik, proleter disiplin eski şiarımızda ısrar edeceğiz.

Groman'ın raporunda yaptığı gibi bize; "Tahıl tedarik etmesi gereken bizzat kendi gruplarınız içkici, içki üreticisi, yağmacı oluyor" dendiğinde şu yanıtı vereceğiz: bunun ne kadar sık olduğunu çok iyi biliyoruz, bu tür örnekleri örtbas etmiyoruz, göz boyamıyoruz, güya sol lafızlarla ve niyetlerle görmezlikten gelmiyoruz. Evet, işçi sınıfı, eski burjuva toplumdan Çin Seddiyle ayrılmamıştır. Ve devrim geldiğinde, işler, tek bir kişi öldüğünde cesedin kolayca ortadan kaldırılabildiği gibi yürümez. Eski toplum yıkıldığında, burjuva toplumun cesedi bir tabuda konup mezara indirilemez. Ta ortamızda kokuşmaya başlar, çürür ve bize de bulaşır.

Bugüne kadar dünyada hiçbir büyük devrimde başka türlü olmamıştır ve olamaz. Kokuşan cesedin miyazmalarının kirlettiği ortamda yeninin embriyonlarını korumak ve geliştirmek için, onunla mücadele etmemiz gereken şeyi: toplumsal ve politik koşulları, Kadetlerden Menşeviklere dek, bu çürüyen cesedin miyazmalarıyla dolu politik partilerin oyununu yolumuza engel olarak koymak istiyorlar. Sosyalist devrim başka türlü asla doğamaz ve hiçbir ülke kokuşan kapitalizm ve ona karşı eziyetli mücadele koşullarından başka türlü kapitalizmden sosyalizme geçemez. Bu yüzden diyoruz ki: birinci şiarımız merkezileşme, ikinci şiarımız işçilerin birliğidir. İşçiler, birleşin, ve bir kez daha: birleşin! Bu eskidir, gösterişli, yeni görünmüyor, Eylül (Ağustos) 1917'de —tıpkı Alman burjuvaları tarafından ikiye ve ona katlandığı gibi— fiyatları ikiye katlayan Kerenski gibi kişilerin — sadece Kulaklara birbiri ardına tavizler verildiğinde sizlere hemen ve doğrudan başarılar vaat eden kişilerin sizi onlarla cezbettiği dolandırıcı başarılar vaat etmiyor. Elbette bu yolu tutmayacağız, aksine şöyle diyoruz: ikinci çaremiz, eski, ama buna rağmen ebediyen etkili çaremiz şudur: Birleşin!

Zor bir durumdayız. Sovyet Cumhuriyeti belki de en zor zamanlarından birinden geçiyor. Yeni işçi katmanları yardımımıza gelecektir. Bizde polis yok, özel bir askeri kast da olmayacaktır, işçilerin bilinçli birliğinden başka bir aygıtımız yok. Rusya'yı umutsuz ve korkunç de-

recede zor durumundan onlar kurtaracaktır. İşçilerin birliği, işçi kıtalarının örgütlenmesi, tarımdışı açlık bölgelerinden açların örgütlenmesi — bunların hepsini yardıma çağırıyoruz, Beslenme Komiserliğimiz onlara başvuruyor, onlara şöyle diyoruz: haydi tahıl için haçlı seferine, vurguncülara ve Kulaklara karşı, düzenin yeniden kurulması için haçlı seferine.

Haçlı seferleri, fiziki gücün yanına, yüzlerce yıl önce insanların işkenceyle kutsal saymaya zorlandığı şeylere inancın eklendiği seferlerdi. Biz ise, Ekim Devrimi'nin, en iyi işçilerin ve yoksul köylüler arasından en iyilerinin artık, çiftlik beyleri ve kapitalistler üzerinde iktidarlarının korunmasını kutsal bir şey olarak saymalarını istiyor ve saydıklarına inanıyoruz, bundan eminiz ve bunu biliyoruz. Halk kitlelerine nüfuz etmek için fiziki gücün yeterli olmadığını biliyorsunuz; bir diktatörlük kuruyoruz, sömürücülere karşı şiddet uyguluyoruz ve bunu kavramayan herkesi, sosyalizmin biçimi üzerine tartışmak için söz yitirmemize gerek kalmadan hor görerek kendimizden uzaklaştırıyoruz.

Fakat diyoruz ki: yeni bir tarihsel görevle karşı karşıyayız. Bu yeni tarihsel sınıfa, işçi saflarından gelme ajitatör kıtalarına gereksinim duyduğumuzu anlatmalıyız. Tarımsal sübvansiyon illerinin çeşitli bölgelerinden işçilere gereksinimimiz var. Oralardan Sovyet iktidarının bilinçli propagandistleri olarak gelip, beslenme savaşımızı, Kulaklara karşı savaşımızı, hatalara karşı savaşımızı kutsamaları, meşru ilan etmeleri ve sosyalist propagandanın gerçekleştirilmesini olanaklı kılmaları, her köylünün kavrayabileceği ve gücümüzün en derin kaynağı olan zenginle yoksul arasındaki farkı kıra taşımaları gerekiyor. Bu kaynağın fışkırmasını ve gürül gürül akmasını sağlamak kolay değil, çünkü bizde sömürenlerin sayısı hâlâ kalabalıktır, bu sömürücülerin, yoksulların temsilcilerine, içki üretimiyle zenginleşmelerine ya da spekülasyon yoluyla, ruble başına birkaç ruble kâr elde ederek tahıl satmalarına izin vererek — yoksulları satın almak gibi çeşitli yöntemlerin yardımıyla kitleleri nasıl boyunduruk altına aldıklarını görüyoruz. Kulaklar ve burjuvazi kırda kitleleri bu tür araçlarla etkiliyorlar!

Köy yoksullarını bu yüzden suçlayamayız, çünkü biliyoruz ki onlar onlarca, yüzlerce yıl köleleştirildi, gerek serfliğe gerekse de Rusya'nın serflikten sonra sürdürdüğü koşullara katlandı. Köy yoksullarına yalnızca Kulaklara karşı yönelen silahlarla değil, aynı zamanda örgütsel güçlerini kıra taşımak zorunda olan sınıf bilinçli işçilerin propagandasıyla da gitmeliyiz. Köy yoksullarının temsilcileri, birleşin — bu da üçüncü şiarımızdır. Bu, büyük köylülerle cilveleşmek değildir, anlamsız fiyat yükseltme önlemi değildir. Fiyatları ikiye katlarsak, o zaman şöyle diyeceklerdir: "Fiyatları yükseltiyorlar, aç kaldılar; şimdi beklemenin zamanıdır, fiyatları daha da yükseltecekler."

Bu çok kullanılmış bir yoldur, Kulaklara ve spekülatörlere kolaylık gösterme yoludur; bu yolu tutmak ve cazip bir tablo çizmek kolaydır. Kendilerine sosyalist diyen entelektüeller bize bu tür fikirler vermeye hazırlar ve bu tür entelektüeller bol bol var. Ama biz size diyoruz ki: Sovyet iktidarıyla birlikte yürümek isteyen, ona değer veren ve onu emekçilerin iktidarı olarak, sömürülenlerin iktidarı olarak görenleri başka bir yoldan yürümeye çağırıyoruz. Bu yeni tarihsel görev zor bir iştir. Onu çözmek, yeni bir tabakayı uyandırmak demektir, çoğunluğu itibariyle sindirilmiş, cahil, en az birlik içinde olan ve birleşme daha önlerinde duran emekçilerin ve sömürülenlerin temsilcilerine yeni bir örgüt biçimi vermek demektir.

Kent işçilerinin, sanayi işçilerinin en ileri unsurları tüm dünyada tamamen örgütlendiler. Fakat dünyanın neredeyse hiçbir yerinde, köylerde, tarımsal küçük işletmelerde, sapa köşelerde bilisizlik içinde yaşayan ve tüm yaşam koşulları tarafından köreltilmiş olanları birleştirmek için sistemli, fedakâr ve özverili girişimlerde bulunulmamıştır. Burada, sadece açlığa karşı mücadeleyi değil, aynı zamanda sosyalist düzen için tüm kökten ve önemli mücadeleyi de ortak bir hedefte birleştiren bir görevle karşı karşıyayız. Burada sosyalizm için öylesine bir mücadeleyle karşı karşıyayız ki, tüm gücünü buna vermeye ve her şeyi riske atmaya değer, çünkü bu sosyalizm için mücadeledir.

Emekçileri bu yolda yandaşlarımız olarak görelim. Bu yolda bizi sağlam ve yalnızca sağlam değil, aynı zamanda devredilemez kazanımlar bekliyor. Üçüncü önemli şiarımız budur!

Üç temel şiarımız bunlardır: Beslenmenin merkezileşmesi, proletaryanın birleşmesi, köy yoksullarının örgütlenmesi. Ve çağrımız, Beslenme Komiserliğimizin her sendikaya, her işyeri işçi temsilciliğine çağrısı şunu diyor: İşiniz zor, yoldaşlar; bu yüzden bize yardım edin, çabalarınızı bizimkilerle birleştirin, düzenin her çiğnenişini, tahıl tekelinden her sapmayı kovuşturun. Bu zor bir görevdir; fakat buna rağmen durmadan, yüzüncü kez ve bininci kez karaborsaya, spekülasyona ve Kulaklara karşı çıkın, o zaman kazanacağız, çünkü işçilerin çoğunluğu yaşamlarının tüm seyri ve beslenme alanındaki başarısızlıklarımızın ve sınavların ağır dersleri tarafından bu yola sokulmaktadır. Biliyorsunuz: Rusya'da henüz mutlak tahıl yetersizliği olmadığı sırada, beslenme örgütlerinin eksiklikleri tek tek bireysel hareketlerle kapatılıyordu, fakat bundan sonra bu sözkonusu olmayacaktır. Sadece, açlık çeken kentlerde ve illerde en fazla etkilenenlerin ortak çabaları ve sadece onların birliği bize yardımcı olacaktır. Ve Sovyet iktidarının sizi çağırdığı yol budur: işçilerin, onların öncü birliklerinin ülkenin her yerinde ajitasyon amacıyla, tahıl için Kulaklara karşı savaş amacıyla birliği.

Moskova dolaylarında, komşu iller Kursk, Orel ve Tambov'da, ihtiyatlı uzmanların hesaplarına göre bugün hâlâ 10 milyon puda varan tahıl fazlası var. Biz ise bu fazlaları toplayacak ve devlet stoku olarak depolayacak durumda değiliz.

Gelin bu meseleyi büyük bir enerjiyle ele alalım. Geçici olarak ümitsizliğin üstünlük kazandığı, açlığın pençesindeki insanların artık ne yapacaklarını bilemedikleri ve Kerenski'nin yöntemlerine, sabit fiyatların yükseltilmesine geri dönmek isteyen kişilerin dolandırıcı çözümlerine inanmaya hazır olduğu her işletmede —bu tür her işletmede, sınıf bilinçli bir işçi çıkıp şöyle demelidir: "Sovyet iktidarından ümidi kesen insanlar görüyoruz— ajitatörlerden oluşan mücadele kıta-

larımıza gelin. Bu kıtaların dağıldığı ve kendini ayyaşlığa verdiği örneklerin çok oluşu sizi korkutmasın. Böylesi her örneğe dayanarak, işçi sınıfının işe yaramaz olmadığını değil, aksine eski, yağma üzerine kurulu toplumun zaaflarını henüz üzerinden sıyırıp atamadığını ve bir hamlede sıyırıp atamayacağını kanıtlayacağız. Gelin çabalarımızı birleştirelim, düzinelerce kıta yaratalım, bunların hareketlerini birleştirelim ve o zaman bu zaafları ortadan kaldırırız."

Yoldaşlar, son olarak, izninizle, gerek Halk Komiserleri Konseyi'ne gerekse de özellikle Beslenme Komiserliğimize gönderilen bazı telgraflara dikkatinizi çekmek istiyorum.

Yoldaşlar, tüm kentleri kapsayan beslenme kriziyle, ıstıraplı kıtlıkla bağıntılı olarak şu atasözünün ne kadar doğrulandığını gözlemliyoruz: "İyi söz dikkat çekmez, kötü söz ise hemen yayılır." Beslenme diktatörlüğü üzerine 13 Mayıs tarihli kararnameden sonra Sovyet iktidarının organ ve kurumlarına gelen belgeleri açıklamak istiyorum; bu kararnamede, bizim sadece proletaryaya güvenmeye devam ettiğimiz söyleniyor. Telgraflar bize, taşrada artık, ajitasyonunu yaptığımız, Kulaklara karşı haçlı seferi yoluna, köy yoksullarının örgütlenmesi yoluna girildiğini gösteriyor. Aldığımız telgraflar bunun bir kanıtıdır.

İster yedi mahalleye davul zurnayla duyurulsun, ister Çerevanin ve Groman'ın çan kulesinden, Sovyet iktidarını yoketmeye, yıkmaya çağıran sesler panikçilik yapsın! Çalışan kişi bu panikçilikten en az huzursuz olan kişi olacaktır: o, olgulara bakacak, çalışmanın ilerlediğini ve yeni yeni sıraların safları sıklaştırdığını, bu tür safların var olduğunu görecektir.

Kulaklara karşı mücadelenin yeni bir biçimi oluşuyor, yardım edip, birleştirmemiz gereken köy yoksullarının birlik biçimi oluşuyor. Tahıl sevki için prim ödememiz önerildiğinde, yardım etmek zorundayız. Yoksul köylülere bu primi vermeye hazırız ve zaten veriyoruz da. Fakat Kulaklara karşı, halka açlıkla eziyet eden, düzenilerce milyon insanın ıstırabının nedeni olan canilere karşı şiddet uyguluyoruz. Köy

yoksullarına her türlü primi veriyoruz, buna hakları var. Yoksul köylüler ilk kez yaşamın lütuflarından yararlanabiliyorlar ve onların yaşamının işçilerinkinden daha sefil olduğunu görüyoruz. Bu köy yoksullarına her türlü primi vereceğiz, tahıl teslimatında bize yardım ederlerse, Kulaklardan tahıl elde etmemize yardımcı olurlarsa onları destekleyeceğiz. Ve bunun Rusya'da gerçek haline gelmesi için ne kadar büyük olursa olsun hiçbir araçtan çekinmemeliyiz.

Bu yola adım atmış bulunuyoruz. Sınıf bilinçli işçilerin her deneyimi ve yeni kıtalar bu yolu daha da açacaktır.

Yoldaşlar, çalışma başlamıştır ve devam ediyor. Başdöndürücü bir başarı beklemiyoruz, ama bir başarı baş gösterecektir. Şimdi bizim için yeni bir tahribatlar döneminin, devrimin en zor döneminin başladığını biliyoruz. Karşı-devrimin başını kaldırması, saflarımızdaki kararsızların, ümitsizlerin sayısının adım başında artması bizi hiç şaşırtmıyor. Diyoruz ki: yalpalamayı bırakın, burjuvazinin yararlanmak istediği ümitsizlik ruhhalini terkedin, çünkü panik yaratmak onun yararınadır. İşe koyulun. Beslenme işleri üzerine kararnamelerimizle, köy yoksullarına dayanan planımızla tek doğru yolda bulunuyoruz. Yeni tarihsel görevler karşısında sizi tekrar tekrar yeniden çaba sarfetmeye çağırıyoruz. Bu, sonsuz derecede zor bir görevdir, ama, bir kez daha yineliyorum, son derece doyurucu bir görevdir. Burada komünist dağıtımın temelleri için, komünist toplumun sağlam temel direklerinin gerçekten yaratılması için mücadele ediyoruz. Haydi ortak çalışmaya! Açlığı yeneceğiz ve sosyalizmi kazanacağız.

TAHIL TEDARİK BİRLİKLERİNİN ÖRGÜTLENMESİ ÜZERİNE TELGRAF[39]

Beslenme Komiserliği'nden bir temsilcinin Kongre'ye gelmesi için zaman çok kısa olduğundan, Kongre'ye şunların bildirilmesini rica ediyorum: Sovyet iktidarının yanında olan Kongre üyeleri, birincisi, tahıl tekelinin, manifatura ve diğer en önemli ihtiyaç maddeleri tekeliyle birlikte gerçekleştirildiğini; ikincisi, tahıl tekelini kaldırma talebinin, kapitalist meta değiş-tokuşundan sosyalist ürün değiş-tokuşuna tedrici geçişin en önemli araçlarından biri olarak *tekelci fiyat düzenlemesi* sistemini devrimci proletaryanın elinden almaya çalışan karşı-devrimci katmanların politik bir adımı olduğunu unutmamalıdırlar. Kongreye, tahıl tekelinin kaldırılmasının açlığa karşı mücadele için sadece yararsız olmakla kalmayıp, aynı zamanda zararlı da olduğunu açıklayın. Skoropadski'nin tahıl tekelini kaldırdığı ve bunun sonucunda birkaç gün içinde tahıl sepekülasyonunun, Ukrayna proletaryasının bugün tekel altında olduğundan çok daha kötü açlık çektiği görülmemiş bir düzeye ulaştığı Ukrayna, buna bir örnektir.

Halk Komiserleri Konseyi'nin, Kulaklardan zor kullanararak tahıl toplama ve bunu kentlerle köylerin yoksul halkına verme kararının ek-

mek tayınını artırmanın biricik güvenilir yolu olduğuna dikkat çekin. Bunun için yoksulların, Beslenme Halk Komiserliği tarafından oluşturulan beslenme ordusunun saflarına daha hızlı ve kararlı katılmaları gereklidir.

Kongreye, işçiler arasında Pensa Sovyeti Beslenme Ordusu'na katılım için şu kurallar temelinde hemen ajitasyon yürütme önerisinde bulunun:

1) Her fabrika 25 işçi başına bir kişi verir;

2) Tahıl tedarik ordusuna katılım başvuruları, seferber edilenlerin isim listesini iki nüsha halinde hazırlayacak olan işyeri temsilciliği tarafından alınır: bir nüsha Beslenme Komiserliği'ne sunulur, diğeri işyeri temsilciliğinde kalır.

3) Listeye, her aday için kefiller eklenecektir. İşyeri temsilciliği ya da sendika örgütleri, Sovyet organları veya Sovyet kurumlarının sorumlu temsilcileri kefil olabilirler, bunlar adayların kişisel güvenilirliğini ve devrimci disiplinini onaylamalıdır. Tahıl tedarik ordusuna katılanların seçimi öyle olmalıdır ki, bir avuç yağmacı Kulaka karşı, milyonlarca emekçiyi açlıktan ölmekten kurtarma mücadelesi için kıra gidenlerin adları daha sonra en ufak bir leke içermesin.

Yoldaşlar, işçiler, ancak bu koşul altındadır ki herkes, Kulaklardan tahıl müsaderesinin yağma değil, aksine sosyalizm için mücadele eden işçi ve köylü kitlelerine karşı devrimci yükümlülük olduğunu anlayacaktır!

4) Seferber edilenler her fabrikada aralarından bir temsilci seçerler, bu kişi fabrika tarafından önerilen adayların Halk Komiserliği aracılığıyla beslenme ordusuna fiilen alınması için gerekli tüm örgütsel adımları atar;

5) Orduya katılanlar, orduya gerçekten girdikleri günden itibaren eski ücret, iaşe ve giyimlerini alırlar;

6) Orduya katılanlar, Beslenme Halk Komiserliği'nin çeşitli kıtaları taşraya gönderirken vereceği talimatları harfiyen uygulamayı taahhüt ederler ve bu kıtaların komiserlerine tabidirler.

Gıda maddeleri müsadere etmeye yollanan kıtaların, başlarında

inançlı, Ekim Devrimi'ne sadakatle bağlı sosyalistler olursa, Köy Yoksulları Komiteleri'ni örgütleyebileceklerinden ve onlarla birlikte, hatta silah zoruna başvurmadan, Kulaklardan tahılı alabileceklerinden eminim.

27 Haziran 1918

PETROGRADLI İŞÇİLERE[39]

Değerli yoldaşlar! Kayurov yoldaşın, Petrogradlı işçilerin iyi tanıdığı eski dostumun seyahatinden yararlanarak size birkaç söz söylemek istiyorum.

Kayurov yoldaş Simbirsk ilinde bulundu, Kulakların köy yoksullarına ve devlet iktidarımıza karşı tutumunu bizzat gördü. Hiçbir Marksistin, hiçbir sınıf bilinçli işçinin kuşku duyamayacağı şeyi, yani Kulakların Sovyet iktidarından, işçilerin iktidarından nefret ettiklerini ve eğer işçiler ***derhal*** güçlerini toplayarak, Kulakların Sovyetlere karşı seferini önceleyip, onlar daha birleşmeden onları ***hezimete uğratmazlarsa***, onların bu iktidarı ***kaçınılmaz olarak devireceklerini*** mükemmel kavradı.

Eğer işçilerin ***en ön safları*** yükümlülüğünü kavrar, vargücünü yoğunlaştırır ve ***kıra kitle seferi*** örgütlerse, sınıf bilinçli işçiler verili anda bu görevi yerine ***getirebilir***, köy yoksullarını önderliği altında birleştirebilir, Kulakları yenebilir ve onların başını ezebilir.

Petrogradlı işçiler dışında bunu yapabilecek ***hiç kimsemiz*** yok, çünkü Petrogradlılar gibi sınıf bilinçli işçilerimiz Rusya'da hiçbir yerde yok. Petrograd'da oturup açlık çekmek, boş fabrikaların önünde bekleşmek, Petrograd sanayiini yeniden kurma ya da Petrograd'ı savunma saçma düşüyle oyalanmak ***budalaca ve canicedir***. Bu, tüm

devrimimizin sonu demektir. Petrogradlı işçiler bu saçmalıktan kopmalı, bunu savunan aptalları kovmalı ve ***onbinler halinde***, tahılın bol olduğu, kendini ve yakınlarını geçindirebileceği, köy yoksullarının örgütlenmesine yardımcı olunması gereken, örgütçü, yönetici, lider olarak Petrogradlı işçilere ***acilen ihtiyaç duyulan*** Ural'a, Volga'ya, Güneye gitmelidir.

Kayurov size kişisel gözlemlerini anlatacak ve eminim ki, tüm kararsızları ikna edecektir. Devrim tehlikede. Sadece Petrogradlı işçilerin ***kitle*** seferi onu kurtarabilir. İstendiği kadar silah ve para vereceğiz.

Komünist selamlarla
Lenin

12 Temmuz 1918

YOLDAŞLAR, İŞÇİLER! HAYDİ SON, TAYİN EDİCİ MÜCADELEYE![39]

Sovyet Cumhuriyeti düşmanlar tarafından kuşatılmıştır. Fakat o hem dış hem de iç düşmanları yenecektir. İşçi kitleleri arasında, zaferi garantileyen atılım görülüyor. Uluslararası işçi devriminin uzak olmayan zaferi inancını bize veren, Batı Avrupa'daki devrimci yangının kıvılcımlarının ve coşkularının sıklaştığı görülüyor.

Rusya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin dış düşmanı bugün İngiliz-Fransız ve Japon-Amerikan emperyalizmidir. Bu düşman şu anda Rusya'ya saldırıyor, ülkemizi yağmalıyor, Arhangelsk'i işgal etti ve (Fransız gazetelerine inanmak gerekirse) Vladivostok'tan ta Nikolsk-Ussurisk'e kadar ilerlemiştir. Bu düşman, Çekoslovak kolordusunun* generallerini ve subaylarını satın aldı. Bu düşman barışçıl Rusya'ya karşı, tıpkı Almanların Şubat'ta davrandığı gibi vahşice ve haydutça davranıyor, tek farkla, İngilizler ve Japonlar sadece Rus topraklarını gaspedip yağmalamakla kalmıyor, aynı zamanda "cepheyi yeniden kurmak" için, yani Rusya'yı yeniden İngiltere'nin Almanya'ya karşı emperyalist (daha basit söylendiğinde: haydutça) savaşına çekmek için Sovyet iktidarını da devirmek istiyor.

---

* *Bu kolordu 1917 yazında Rusya'daki Çekoslovak savaş tutsaklarından kuruldu ve daha sonra karşı-devrim tarafında savaştı. Ayrıntılı bilgi için bkz. elinizdeki baskı, Cilt VII, Not 58. (İnter Yayınları)* ***—Red.***

İngiliz-Japon kapitalistleri, savaşta gaspettikleri ganimeti paylaşmak için, Rus köylülerini ve işçilerini İngiliz ve Fransız sermayesinin kölesi haline getirmek için, milyarlık borçların faizlerini onlardan çıkartmak için, bizde patlak vermiş olan ve tüm dünyaya sıçrama tehdidinde bulunan sosyalist devrim yangınını söndürmek için, Rusya'da çiftlik beylerinin ve kapitalistlerin iktidarını yeniden kurmak istiyorlar.

İngiliz-Japon emperyalizminin canavarları, Rusya'yı işgal edip ona boyun eğdirme gücünü bulamayacaklardır. Komşu Almanya'nın bile, Ukrayna "deneyimi"nin kanıtladığı[48a] gibi, buna gücü yoktur. İngilizlerle Japonlar bizi gafil avlamayı umuyorlardı. Bunu başaramadılar. Petrograd'ın, sonra da Moskova'nın işçileri ve Moskova'nın ardından da tüm Merkezi Sanayi Bölgesinin işçileri gittikçe daha toplu, daha enerjik, daha büyük kitleler halinde, daha coşkulu biçimde buna baş kaldırıyorlar. Bu zaferimizin güvencesidir.

İngiliz-Japon kapitalist haydutları, barışçıl Rusya'ya karşı seferlerinde, Sovyet iktidarının iç düşmanıyla ittifaklarına da güveniyorlar. Bu iç düşmanın kim olduğunu çok iyi biliyoruz. Bunlar, işçilerin ve emekçi köylülerin, köydaşlarının kanını emmeyen köylülerin devlet iktidarından nefret eden kapitalistlerdir, çiftlik beyleridir, Kulaklar ve oğullarıdır.

Rusya üzerinden bir Kulak ayaklanması dalgası geçiyor. Kulaklar Sovyet iktidarından vahşice nefret ediyorlar ve yüzbinlerce işçiyi boğazlamaya, katletmeye hazırlar. Kulaklar zafer kazansalardı, o zaman, bunu çok iyi biliyoruz, kapitalistler ve çiftlik beyleriyle ittifak halinde, yüzbinlerce işçiyi acımasızca katleder, işçiler için yine bir zindan yaşamı yaratır, sekiz saatlik işgününü kaldırır, fabrikaları tekrar kapitalist boyunduruk altına sokarlardı.

İşçilerin zayıflığı sonucunda, büyük köylülerin, cumhuriyetten tekrar monarşiye, emekçilerin iktidarından, sömürenlerin, zenginlerin, aylakların mutlak iktidarına dönmeyi başardıkları tüm önceki Avrupa devrimlerinde böyle olmuştur[49]. Letonya'da, Finlandiya'da, Ukrayna'da, Gürcistan'da bunu kendi gözlerimizle gördük. Açgözlü, obur, vahşi büyük köylülük her yerde işçilere ve genel olarak yoksullara kar-

şı çiftlik beyleriyle ve kapitalistlerle birleşti. Büyük köylülük her yerde işçi sınıfına karşı işitilmemiş bir zalimlikle hareket etti. Her yerde, kendi ülkesinin işçilerine karşı ***yabancı kapitalistlerle*** ittifak kurdu. Kadetler, Sağ Sosyal-Devrimciler, Menşevikler böyle davranmıştır ve böyle davranıyorlar; "Çekoslovakya"*daki kahramanlıklarını anımsamak yeter. Moskova'da yaptıkları ayaklanmayla Yaroslavl'da Beyaz Muhafızlara, Kazan'da Çekoslovaklara ve Beyazlara hizmet etmiş olan Sol Sosyal-Devrimciler de, aşırı aptallıkları ve karaktersizlikleri yüzünden böyle davranıyorlar. Bu Sol Sosyal-Devrimciler Kerenski'den ve onun dostları Fransız emperyalistlerinden boşuna övgü almadılar.

Buna hiç kuşku yok. Kulak, Sovyet iktidarının hiddetli bir düşmanıdır. Ya Kulaklar sayısız işçiyi katledecek, ya da işçiler halkın yağmacı Kulak azınlığının emekçilerin devlet iktidarına karşı ayaklanmalarını amansızca bastıracaktır. Üçüncü bir yol yoktur. Barış sözkonusu olamaz: vaktiyle dalaşmış olsalar bile Kulağı çiftlik beyiyle, Çarla, papazla barıştırmak kolaydır, fakat Kulakla işçi sınıfı arasında ***asla*** uzlaşma olamaz.

Kulaklara karşı mücadeleye de zaten bu yüzden ***son***, tayin edici mücadele diyoruz. Bu, Sovyet iktidarına karşı tekrar Kulak ayaklanmalarının ya da tekrar yabancı kapitalistlerin seferlerinin olmayacağı anlamına gelmez. "Son" mücadele sözcüğü, ülkemizin ***sömürücü*** sınıflarının sonuncusu ve en kalabalığının bize karşı ayaklanmış olduğu anlamına gelir.

Kulaklar, başka ülkelerin tarihinde, çiftlik beylerinin, Çarların, papazların ve kapitalistlerin iktidarını birçok kez yeniden kuran sömürücülerin en zalimi, en kabası, en dizginsizidir. Kulaklar sayıca çiftlik beylerinden ve kapitalistlerden daha kalabalıktır. Fakat buna rağmen Kulaklar halkın yalnızca bir azınlığıdır.

Rusya'da, kapitalist haydutlar Ukrayna'yı ve diğer bölgeleri koparıp almadan önceki Rusya'da, yaklaşık 15 milyon köylü ailesi oldu-

---

* *Çekoslovakların ayaklanması kastediliyor. Bkz. elinizdeki baskının VII. cildi, Not 58. (İnter Yayınları)* —***Red.***

ğunu varsayalım. Bu 15 milyondan kesin 10 milyon kadarı, işgücünü satarak yaşayan ya da zengin köylüler tarafından köleleştirilmiş olan veya tahıl fazlasına sahip olmayan ve savaşın özellikle yıkıma uğrattığı yoksul köylülerdir. Orta köylülük 3 milyon civarındadır, Kulaklar, zenginler, tahıl spekülatörleri ise kesinlikle 2 milyondan fazla değildir. Bu kan emiciler savaş zamanında halkın sıkıntısından yararlanarak zenginleştiler, tahıl ve başka gıda maddelerinin fiyatını yükselterek binlerce ve yüzbinlerce ruble biriktirdiler. Bu örümcekler, savaşın yıktığı köylülerin sırtından, açlık çeken işçilerin sırtından palazlandılar. Bu sülükler, emekçilerin kanını emerek, kentlerdeki, fabrikalardaki işçiler açlık çektikçe daha da zenginleştiler. Bu vampirler, çiftlik beylerinin toprakları gaspettiler ve ediyorlar, yoksul köylüleri durmadan köleleştiriyorlar.

Bu Kulaklara karşı amansız savaş! Onlara ölüm! Onları savunan partilere: Sağ Sosyal-Devrimcilere, Menşeviklere ve şimdiki Sol Sosyal-Devrimcilere nefret ve horlama! İşçiler, kendi ülkesinin emekçilerine karşı yabancı kapitalistlerle ittifak kuran Kulakların ayaklanmalarını demir yumrukla bastırmalıdır.

Kulaklar, köy yoksullarının bilisizlik, parçalanmışlık ve dağınıklığından yararlanıyor. Onları işçilere karşı kışkırtıyorlar, bazen onlara, tahıl spekülasyonundan bir yüzlük "kazanma" fırsatı tanıyarak (aynı zamanda ise bu yoksullardan binlikler yağmalıyorlar) onları satın alıyorlar. Kulaklar, orta köylüleri yanlarına çekmeye çalışıyorlar ve bazen de bunda başarılı oluyorlar.

Ancak işçi sınıfının orta köylülükle ayrılması gerekmez. İşçi sınıfı Kulakla uzlaşamaz, fakat orta köylüyle ***anlaşmaya*** çalışabilir ve bunu yapıyor da. İşçi hükümeti, yani Bolşevik hükümet bunu salt sözlerle değil, eylemle ***kanıtladı.***

"Toprak ve Arazinin Sosyalizasyonu" üzerine yasayı kabul ederek ve sımsıkı uygulayarak kanıtladık; bu yasa, orta köylünün çıkarlarına ve anlayışlarına ***çok sayıda*** tavizi içermektedir.

Tahıl fiyatlarını (birkaç gün önce) ***üç katına çıkararak***[50] kanıtladık, çünkü orta köylülerin kazancının çoğu zaman endüstri ürünleri-

nin mevcut fiyatlarına uygun olmadığını ve yükseltilmesi ***gerektiğini*** görüyoruz.

Her sınıf bilinçli işçi orta köylülere, sosyalizmin orta köylüler için Çarlık, toprak sahipleri ve kapitalistlerin iktidarından sonsuz derecede daha elverişli olduğunu açıklayabilir ve ona bunu sabırla, ısrarla ve tekrar tekrar kanıtlayabilir.

İşçi iktidarı orta köylülere hiç bir zaman haksızlık yapmamıştır ve yapmayacaktır da. Oysa Çarlık, toprak sahipleri, kapitalistlerin, Kulakların iktidarı orta köylülere hep haksızlık yapmakla kalmamış, aksine onu istisnasız tüm ülkelerde, Rusya'da da, yağmalamış, ezmiş, mahvetmiştir.

Köy yoksullarıyla en sıkı ittifak ve bütünüyle kaynaşma; orta köylülere tavizler ve onunla anlaşma; Kulakların, bu kan emicilerin ve vampirlerin, açlıktan yararlanarak zenginleşen bu halk yağmacılarının, bu spekülatörlerin amansızca bastırılması — sınıf bilinçli işçilerin programı budur. İşçi sınıfının politikası budur.

Ağustos 1918

YELEZ'Lİ İŞÇİLERE MEKTUP[51]

Elime, Yelez'de çıkan bir gazeteden, Sol Sosyal-Devrimciler Partisi Yelez Örgütünün 27 Temmuz'da yapılan olağanüstü toplantısı üzerine bir rapor içeren bir küpür geçti. Bu rapordan, Moçonov'un, Sosyal-Devrimcilerin Zaratov Konferansı üzerine rapor verdiğini görüyorum; bu konferansta 8 örgüt Bay Kolegayev tarafından savunulan Merkez Komitesi taktiğinden yana, 13'ü (onüç) ise partinin reorganizasyonu ve taktiğinin değiştirilmesinden yana oy kullanmıştı[52].

Yelez toplantısında, başkalarının yanında Rudakov yoldaş, Partimizin (yani Sol Sosyal-Devrimciler Partisi'nin) reorganize edilmesi, adının değiştirilmesi ve temizlenmesinde ve parçalanıp çökmesine asla izin verilmemesi gerektiğinde ısrar etti. Ardından Kryukov adında biri, Moskova'da merkezi iktidar temsilcileriyle görüştüğünü ve Avanesov, Sverdlov, Bonç-Bruyeviç yoldaşların, Sol Sosyal-Devrimciler Partisinin varlığının Sovyet iktidarı tarafından istendiğini açıkladıklarını anlattı; güya ben de Kryukov'la bir görüşmede aynı şeyleri söylemiş ve komünistlerin önceki tüm teoriden, kitaptan çok uzaklaştıklarına, bugün hiçbir programa sahip olmadıklarına ve programlarının "Narodnikler"in teorisinden çok sayıda dolaylı alıntılar içerdiğine vs. vs. dikkat çekmişim.

Bütün bunların uydurma olduğunu, Kryukov diye biriyle asla görüşmediğimi açıklamayı görevim sayıyorum. Yelez kazasındaki yoldaşları, işçileri ve köylüleri, sık sık gerçek dışı şeyler öne süren Sol Sosyal-Devrimcilere karşı çok dikkatli olmaları konusunda acilen uyarıyorum.

Bu vesileyle, Sol Sosyal-Devrimciler hakkındaki görüşlerim üzerine birkaç söz. Kolegayev ve ortakları gibi aşağılık heriflerin, Yaroslavl'da Sol Sosyal-Devrimcilerin ayaklanmasından kimin "yararlandığını[53]" kanıtlamış olan Beyaz Muhafızların, monarşistlerin. Savinkov'ların elinde basit birer kukla oldukları açıktır. Kafasızlık ve karaktersizlik Bay Kolegayev ve ortaklarını bu uçuruma itmiştir ve onların yeri de orasıdır. "Savinkov'ların suç ortakları" — tarihte bu ismi taşıyacaklardır. Fakat olgular, Sol Sosyal-Devrimciler arasında, bu kafasızlıktan, bu karaktersizlikten, monarşizmin ve çiftlik beylerinin bu suç ortaklığı rolünden utanan insanlar olduğunu gösteriyor (ve bunlar Zaratov'da çoğunluktadır). Bu kişiler partilerinin adını dahi değiştirmek istiyorlarsa (kendilerini "Köy Birliği Komünistleri" ya da "Narodnik Komünistler" vb. olarak adlandırmak istediklerini duydum), bu ancak selamlanabilir.

Birincisi, Marksizmin reddi, ikincisi, "dengeleyici toprak kullanımı" teorisiyle (ve ilgili yasayla) tam uyum — komünistlerin, Bolşeviklerin bir ittifakı asla yadsımadıkları Narodnizmin katıksız ideolojik temeli budur.

Biz orta köylülükle böyle bir ittifaktan, bir anlaşmadan yanayız, çünkü biz komünist işçilerin onlarla bozuşmasına gerek yoktur ve onlara bir dizi taviz vermeye hazırız. Bunu birçok kez sözle değil, eylemle kanıtladık, çünkü toprak ve arazinin sosyalizasyonu üzerine yasayı katı bir sadakatle uyguladık ve herkesin hemfikir olmamasına rağmen böyle uygulamaya devam ediyoruz. Biz bir bütün olarak Kulaklara karşı amansız mücadeleden, fakat orta köylülükle anlaşmadan ve köy yoksullarıyla kaynaşmadan yanaydık ve yanayız. Fakat bu, orta köylülükle anlaşmanın mutlaka Sol Sosyal-Devrimcilerle anlaşma anlamına geldiği biçiminde kavranmamalıdır. Böyle değildir.

Toprak ve arazinin sosyalizasyonu üzerine yasayı, Sol Sosyal-Devrimcilerle aramızda hiçbir sözleşme yokken uyguladık; ve bu yasa tam da bizim orta köylülerle, köylü kitleleriyle anlaşmamız anlamına geliyor, Sol Sosyal-Devrimci aydınlarla değil.

Yoldaşlar, işçiler ve köylüler! Sol Sosyal-Devrimcilerle bir anlaşmanın üstüne düşmeyin, çünkü güvenilir olmadıklarını gördük ve tattık; yoksul köylüler arasında komünizmi yayın, çoğunluk bizim yanımızda olacaktır. Orta köylülere tavizler vermeye gayret edin, onlara karşı olabildiğince büyük dikkat gösterin ve adil davranın; onlara tavizler verebiliriz ve vermek zorundayız. Fakat halkın sıkıntısından, işçi kitlelerinin açlığından yararlanarak zenginleşen Kulaklar dahil, bir avuç sömürücüye karşı, emekçilerin kanını emen bir avuç Kulaka karşı acımasız olun.

V. Ulyanov (N. Lenin)

Moskova, 6 Ağustos 1918

MOSKOVA BÖLGESİ KÖY YOKSULLARI KOMİTELERİ DELEGELERİNE KONUŞMA[54]

8 Kasım 1918

Yoldaşlar, köy yoksullarının örgütlenmesi, iç inşamızın en önemli sorunu olarak ve hatta tüm devrimimizin ana sorunu olarak önümüzde duruyor.

Ekim Devrimi, üretim araçlarını halkın ortak malı yapmak için fabrikaları ve tesisleri kapitalistlerin elinden alma ve tüm toprağı köylülere devrederek tarımı sosyalist temelde yeniden biçimlendirme görevini önüne koydu.

Bu görevin birinci bölümünün üstesinden gelmek ikinci bölümünden çok daha kolaydı. Kentlerde devrimin işi, onbinlerce, yüzbinlerce işçinin çalıştığı büyük işletmelerleydi. Fabrikalar ve tesisler, işçilerin büyük zorluklarla karşılaşmadan hakkından gelebildiği az sayıda kapitalistin mülkiyetindeydi. Kapitalistlere karşı daha önceki mücadelelerinde işçiler, onlara toplu, kararlı ve örgütlü hareket etmeyi öğretmiş olan uzun yılların deneyimini edinmişlerdi. Ayrıca bir fabrikanın ya da tesisin paylaştırılması gerekmez, önemli olan sadece, tüm üretimin işçi

sınıfı ve köylülük yararına düzenlenmesi, emeğin ürünlerinin kapitalistlerin eline geçmemesidir.

Toprak ve arazi konusunda durum çok farklıdır. Burada sosyalizmin zaferi için bir dizi geçiş önlemleri gerekliydi. Bir yığın küçük köylü işletmesinden bir çırpıda tarımsal büyük işletmeler meydana getirmek olanaksızdır. Dağınık yürütülen tarımın bir çırpıda ortak işletme haline gelmesini ve emeğin ürünlerinin genel ve eşit çalışma yükümlülüğü altında, tüm emekçi halkın eşit ve adil kullanımına devredildiği devlet çapında büyük üretim biçimini almasını sağlamak — bir çırpıda, kısa süre içinde bunu sağlamak elbette olanaksızdır.

Kentlerin sanayi işçilerinin kapitalistleri kesin olarak devirdikleri ve kendilerini sömürünün boyunduruğundan kurtardıkları sırada, kırda sömürüye karşı gerçek mücadele daha yeni başlıyordu.

Ekim Devrimi'nden sonra çiftlik beyine ölümcül darbeyi vurduk, elinden toprağı aldık, fakat bununla kırdaki mücadele sona ermiş olmuyordu. Emekçilerin tüm kazanımları gibi, toprağın kazanılması da ancak emekçilerin öz faaliyetine, kendi örgütlenmesine, kendi sebatına ve devrimci kararlılığına dayanırsa sağlam olur.

Emekçi köylülerin böyle bir örgütü var mıydı?

Ne yazık ki yoktu ve mücadelenin tüm zorluğunun kökü, temeli budur.

Başkalarının emeğini kullanmayan, başkalarının sırtından zenginleşmeyen köylüler, elbette her zaman toprağın eşit paylaştırılmasını, herkesin çalışmasını, toprak mülkiyetinin bir sömürü aracı haline getirilmemesini ve bu amaçla olabildiğince fazla toprak edinilmemesini savunacaklardır. Savaştan zenginleşmiş, tahılı inanılmaz fiyatlara satmak için açlıktan yararlanmış olan, tahılı saklamış ve fiyatların artmasını beklemiş olan, bugün her biçimde halkın sefaletinden, kırda yoksulların ve kent işçilerinin açlığından zenginleşmeye çalışan Kulaklar ve köy tefecileri ise farklıdır.

Bunlar, Kulaklar ve köy tefecileri de en az kapitalistler ve çiftlik beyleri kadar tehlikeli düşmanlardır. Ve Kulaklara dokunulmazsa, köy

tefecilerini yenmezsek, Çar ve kapitalistler kaçınılmaz olarak geri döneceklerdir.

Şimdiye kadarki tüm Avrupa devrimlerinin deneyimi, büyük köylülerin üstünlüğü köylülük tarafından kırılmazsa, devrimin yenilgisinin kaçınılmaz olduğunu en açık biçimde onaylamaktadır.

Tüm Avrupa devrimleri tam da, köy, düşmanlarıyla başa çıkmayı bilemediği için sonuçsuz kalmıştır. Kentlerde monarklar işçiler tarafından devrildi (İngiltere ve Fransa'da krallar yüzlerce yıl önce idam edildi, sadece biz Çarımızı devirmekte geciktik), ama buna rağmen bir süre sonra her şey yine eskisi gibi oldu. Böyle oldu, çünkü o zamanlar henüz kentlerde bile, köylülerin yardımı olmadan gerek kapitalistlerin gerekse de büyük köylülerin saldırısına dayanacak kadar güçlü milyonlarca işçiyi fabrikalarda ve tesislerde birleştirecek ve bir ordu haline getirecek büyük üretim yoktu.

Yoksul köylülük ise örgütlü değildi, büyük köylülere karşı kötü mücadele ediyordu ve bunun sonucu olarak devrim kentlerde de yenilgiye uğradı.

Şimdi durum farklı. Son 200 yıl içinde büyük işletme o kadar güçlü gelişti ve tüm ülkeleri binlerce ve onbinlerce işçili dev fabrika ve tesisler ağıyla o kadar sıkı donattı ki, bugün artık her yerde kentlerde, burjuvazi üzerinde, kapitalistler üzerinde nihai zafer için yeterli güç oluşturan örgütlü işçilerin, proletaryanın güçlü kadroları vardır.

Önceki devrimlerde yoksul köylülerin, büyük köylülere karşı zor mücadelelerinde dayanabilecekleri hiç kimseleri yoktu.

Köylülükten daha güçlü ve deneyimli olan (bu deneyimi önceki mücadelesinde edinmiştir) örgütlü proletarya, bugün Rusya'da iktidardadır ve tüm üretim araçlarının, tüm fabrika ve tesislerin, tüm demiryollarının, gemilerin vs. sahibidir.

Kulaklara karşı mücadelede yoksul köylülük bugün güvenilir ve güçlü bir müttefike sahiptir. Yoksul köylülük, kentin ondan yana olduğunu, proletaryanın ona her biçimde ve elinden geldiğince yardım edeceğini ve gerçekten de ettiğini biliyor. Son olaylar bunu göstermiştir[55].

Bu yılın Temmuz'unda devrimin ne kadar büyük tehlikede olduğunu hepiniz anımsıyorsunuz yoldaşlar. Çekoslovak ayaklanması yayılıyor, kentlerdeki açlık gittikçe kötüleşiyordu, kırdaki Kulaklar ise gittikçe terbiyesizleşiyor, kente karşı, Sovyet iktidarına karşı, yoksul köylülere karşı saldırıları gittikçe şiddetleniyordu.

Köy yoksullarını örgütlenmeye çağırdık. Köy Yoksulları Komiteleri ve işçilerden tahıl tedarik birlikleri kurmaya başladık. Sol Sosyal-Devrimciler bir ayaklanma örgütlediler[55a]. Köy Yoksulları Komiteleri'nde tembellerin olduğunu, işçilerin emekçi köylülerden tahılı gaspettiğini söylediler.

Biz onlara, Sovyet iktidarına karşı mücadelede, sadece silah değil, açlıktan öldürme taktiğinin de kullanılabileceğini kavramış olan Kulakları savundukları yanıtını verdik. Onlar: "Tembeller" diyorlardı, biz ise soruyorduk: şu ya da bu kişi neden "tembel" olmuştur, neden bozulmuştur, neden yoksullaşmıştır, neden kendini içkiye vermiştir? Bunun sorumlusu Kulaklar değil midir? Kulaklar ve Sol Sosyal-Devrimciler bir ağızdan "tembeller" diye bağırıyor, ama işçilerin açlığından ve ıstıraplarından yararlanarak zenginleşmek için, tahıl biriktiriyor, saklıyor ve spekülasyon yapıyorlardı.

Kulaklar yoksulların iliğini kemiriyor, başkalarının emeğini sömürüyor, fakat aynı zamanda: "Tembeller!" diye bağırıyorlardı.

Kulaklar Çekoslovakları sabırsızlıkla bekliyorlardı, ceza görmeden sömürmeye devam etmek, kır işçilerini eskisi gibi serfleştirmek ve eskiden olduğu gibi zenginleşmek için yeni bir Çarı tahta çıkarmayı çok isterlerdi.

Ve biricik kurtuluş, köyün kentle ittifak kurması, kırın proleter ve yarı-proleter, yabancı emek sömürmeyen unsurlarının kent işçileriyle omuz omuza Kulaklara ve köy tefecilerine karşı seferberlik ilan etmesindeydi.

Bu birleşme için beslenme temelinde özellikle çok şey yapılması gerekiyordu. Kentlerin işçi nüfusu korkunç derecede açlık çekiyordu, Kulaklar ise şöyle diyorlardı:

"Tahılımı biraz daha saklayacağım, belki daha çok öderler."

Elbette Kulakların acelesi yok: Yeterince paraları var — kilolarca Kerenski parası biriktirmiş olduklarını kendileri anlatıyorlar...

Fakat, kıtlık zamanlarında tahıl saklamaya ve biriktirmeye kalkışabilen kişiler en kötü canilerdir. Halkın en kötü düşmanları olarak bunlarla mücadele etmek gerekir.

Ve kırda bu mücadeleye başladık.

Menşeviklerle Sosyal-Devrimciler bizi, Köy Yoksulları Komiteleri'ni örgütleyerek köye taşıyacağımız "bölünme"yle korkuttular. Fakat, köyü "bölmemek" ne demektir? Onu Kulakların egemenliği altında bırakmak demektir. Bizim istemediğimiz şey tam da budur ve bu yüzden köyü "bölme"ye karar verdik. Şöyle dedik: Kulakları yitireceğiz, bu doğru, bu şanssızlığı gizlemek mümkün değil; ama işçilerin safına geçecek olan binlerce ve milyonlarca yoksul köylü kazanacağız.

Böyle de oldu. Köyün bölünmesi sadece, yoksulların nerede durduğunu, yabancı emek sömürmeyen orta köylülerin nerede durduğunu ve köy tefecileriyle Kulakların nerede durduğunu daha da açık gösterdi.

İşçiler, Kulaklara karşı mücadelelerinde yoksul köylülere yardım ettiler ve ediyorlar. Kırda patlak veren içsavaşta işçiler, zamanında toprak ve arazinin sosyalizasyonu üzerine Sosyal-Devrimci yasanın kabulünü sağladıklarında olduğu gibi, yoksul köylülerin yanındalar.

Biz Bolşevikler, toprak ve arazinin sosyalizasyonu üzerine yasaya karşıydık. Buna rağmen onu imzaladık, çünkü köylülüğün çoğunluğunun iradesine karşı gelmek istemedik. Çoğunluğun iradesi bizim için her zaman yasadır, bu iradeye karşı çıkmak devrime ihanet etmek demektir.

Köylülüğe, kendisine yabancı olan, toprağın eşit paylaşımının yararsızlığı düşüncesini dayatmak istemedik. Emekçi köylülerin, toprak paylaşımında eşitlemeciliğin saçma olduğunu kendilerinin, kendi deneyimleriyle, kendi etinde kemiğinde duymalarının daha iyi olacağı görüşündeydik. Ancak ondan sonra onlara, toprak ve arazinin paylaşımı temelinde ortaya çıkan sefaletten, Kulakların üstünlüğünden kurtuluş yolunun ne olduğunu sorabilirdik.

Toprağın paylaşımı sadece başlangıç için iyiydi. Toprağın çiftlik beylerinden alınıp köylülere verildiğini gösterecekti. Fakat bu yetmez. Çare sadece toprağın ortak işlenmesidir.

Bunun bilgisi bizde yoktu, fakat bizzat yaşam bizi bu kanaate götürüyor. Komünler, toprağın arteller tarafından işlenmesi, köylü kooperatifleri — küçük işletmenin dezavantajlarından kurtuluş burada yatıyor, işletmeyi kalkındırmanın ve iyileştirmenin, güç tasarrufunun, Kulaklara, asalaklığa ve sömürüye karşı mücadelenin çaresi budur.

Köylülerin sanki toprakla birleşmiş gibi yaşadıklarını çok iyi biliyorduk: yeniliklerden ürküyor, eskiye sımsıkı yapışıyorlar. Köylülerin ancak kendi mantıklarıyla anlayınca, inanınca, şu ya da bu önlemin yararını kavrayacaklarını biliyorduk. Bu yüzden, bunun çare olmadığı konusunda kafamız açık olmasına rağmen, toprağın paylaştırılmasına yardım ettik.

Ancak şimdi bizzat yoksul köylüler bizi onaylamaya başlıyorlar. Yaşam onlara, örneğin toprak 100 parsele ayrıldığı için 100 pulluğun gerekli olduğu yerde, toprağın ortak işlenmesi halinde, toprak o kadar parçalanmış olmayacağı için daha az sayıda pullukla idare edilebileceğini gösteriyor. Komün, tüm artele, tüm kooperatife işletmede tek tek küçük mülk sahipleri için ulaşılmaz olan iyileştirmeler yapmasına izin verir, vs.

Elbette bir çırpıda, toprağın her yerde ortak işlenmesine geçmek mümkün olmayacaktır. Kulaklar buna her biçimde direneceklerdir, hatta bizzat köylüler de, tarımda ortak işletme prensiplerinin uygulanmasına sık sık inatla direniyorlar. Fakat köylülük, örnekler ve kendi deneyimi temelinde komünlerin avantajlarına ikna olduğu ölçüde bu mesele başarıyla ilerleyecektir.

Burada Köy Yoksulları Komiteleri büyük rol oynuyor. Tüm Rusya bu komitelerin bir ağıyla kaplanmalıdır. Köy Yoksulları Komiteleri uzun süredir yoğun bir biçimde gelişiyor. Kısa süre önce Petrograd'da, Kuzey Bölgesi Köy Yoksulları Komiteleri'nin bir toplantısı yapıldı. Beklenen 7000 temsilci yerine 20.000 temsilci geldi, öyle ki toplantı için belirlenen salon gelen herkesi alamadı. Ancak iyi hava yardımımı-

za yetişti ve toplantıyı Kışlık Saray'ın önündeki alanda yapmamızı mümkün kıldı[56].

Bu toplantı, kırda iç savaşın doğru anlaşılmış olduğunu gösterdi: Köy yoksulları birleşiyor ve Kulaklara, zenginlere ve köy tefecilerine karşı toplu saflarda mücadele ediyor.

Partimiz Merkez Komitesi, onaylanmak üzere VI. Sovyet Kongresi'ne sunulacak olan, Köy Yoksulları Komiteleri'nin reorganizasyonu planını hazırladı[57]. Köy Yoksulları Komiteleri'nin ve köylerdeki Sovyetler'in ayrı varlık sürdürmemeleri gerektiğini kararlaştırdık, çünkü aksi halde sürtüşmeler ve gereksiz gevezelikler ortaya çıkacaktır. Köy Yoksulları Komiteleri'ni Sovyetler'le kaynaştıracağız, Komiteler'in Sovyetler haline gelmesini sağlayacağız.

Kulakların bazen Köy Yoksulları Komiteleri'ne de sızmayı başardıklarını biliyoruz. Bu böyle devam ederse, o zaman köy yoksulları bu Komiteler'e karşı, Kerenski ve Avksentyev'in Kulak Sovyetleri'ne karşı davrandığı gibi davranacaktır. İsim değiştirerek hiç kimse kandırılamaz. Bu yüzden Köy Yoksulları Komiteleri'nin yeniden seçimi planlanmıştır. Seçim hakkına sadece, yabancı emek sömürmeyen, halkın açlığından yararlanarak zenginleşmeyen, tahıl fazlasıyla spekülasyon yapmayan ve tahıl saklamayanlar sahiptir. Köy yoksullarının proleter komitelerinde Kulaklara ve köy tefecilerine yer olmamalıdır.

Sovyet iktidarı, tarımı kalkındırmak amacıyla özel bir fon için bir milyar ruble ayırmayı kararlaştırmıştır[58]. Mevcut ve yeni oluşan tüm komünlere maddi ve teknik destek sağlanacaktır.

Aydınlara, uzmanlara ihtiyaç olursa, bunları göndereceğiz. Gerçi bunlar çoğunluğu itibariyle karşı-devrimcidir, fakat Köy Yoksulları Komiteleri bunları işe koşmayı bilecektir ve bunlar halk için, eskiden sömürücüler için çalıştıklarından daha kötü çalışmayacaklardır. Genel olarak aydınlarımız, sabotajla, çalışmaya kasıtlı olarak zarar vermekle işçi iktidarını deviremeyeceklerini artık anlamış bulunuyorlar.

Yabancı emperyalizmden de korkmuyoruz. Almanya Ukrayna'da boyunun ölçüsünü aldı. Ukrayna'dan ihraç etmeyi umduğu 60 milyon pud tahıl yerine, sadece 9 milyon pud, buna ek olarak da, pek sempati

duymadığı Rus Bolşevizmini ihraç etti. Sonuçta İngilizlerin de başına aynı şey gelebilir, onlara şöyle sesleniyoruz: "Dikkat edin, canlar, boğulmayın!"

Fakat, sınırların ötesindeki kardeşlerimiz henüz her yerde ayaklanmadıkları sürece, bizim için tehlike devam ediyor. Bu yüzden Kızıl Ordumuzu daha da örgütlemeli ve sağlamlaştırmalıyız. Bu görev özellikle, sadece ordumuzun koruması altında işletmesiyle uğraşabilecek olan köy yoksullarının gönlünde yatmalıdır.

Yoldaşlar, yeni ekonomiye geçiş belki yavaş olacaktır, fakat ortak işletmenin ilkeleri tavizsiz uygulanmalıdır.

Kulaklarla enerjik biçimde mücadele edilmelidir, onlarla uzlaşmaya girilmemelidir.

Orta köylülerle işbirliği yapabilir ve onlarla birlikte Kulaklara karşı mücadele edebiliriz. Orta köylülere karşı bir şeyimiz yok, belki sosyalist değiller ve olmayacaklar, ama deneyim onlara toprağı ortak işlemenin avantajlarını kanıtlayacaktır ve çoğunluğu direniş göstermeyecektir.

Kulaklara ise şöyle diyoruz: Size karşı da bir şeyimiz yok, fakat tahıl fazlalıklarınızı verin, spekülasyon yapmayın ve yabancı emeği sömürmeyin. Böyle davranmadığınız sürece, size karşı amansız bir mücadele yürüteceğiz. Emekçilerin elinden hiçbir şey almayacağız, fakat ücretli işçi çalıştıranların, başkalarının sırtından zenginleşenlerin elinden her şeyi alacağız.

PİTİRİM SOROKİN'İN DEĞERLİ İTİRAFLARI[59]

"Pravda" bugün, Pitirim Sorokin'in[60] son derece ilginç bir mektubunu yayınlıyor, tüm komünistlerin özel dikkatini buna çekmek gerek. "İzvestiya Severo Dvinskovo İspolnitelnovo Komiteta"da* basılmış olan bu mektupta Pitirim Sorokin, Sağ Sosyal-Devrimciler Partisi'nden istifasını ve Kurucu Meclis üyesi olarak milletvekilliğini bıraktığını açıklıyor. Mektubun yazarının saikleri şöyle özetlenebilir: sadece başkaları için değil, kendisi için de kurtarıcı politik reçeteler bakımından sıkıntı içindedir ve bu yüzden "her türlü politikadan vazgeçmiş"tir.

> "Geçen devrim yılı —diye yazıyor Pitirim Sorokin— bana şu gerçeği öğretti: politikacılar yanılabilir, politika toplumsal olarak yararlı, fakat toplumsal olarak zararlı da olabilir; buna karşılık bilim ve halkı aydınlatma alanında çalışma hep yararlıdır, halk için hep gereklidir..."

Mektubun altındaki imza şöyle:

"Pitirim Sorokin, Petersburg Üniversitesi'nde ve Psiko-Nöroloji Enstitüsü'nde Doçent, Kurucu Meclis eski üyesi ve Sosyal-Devrimciler Partisi eski üyesi."

---

* *"Kuzey Dvina Bölgesi Yürütme Komitesi Haberleri"*. —***Alm. Red.***

Bu mektup her şeyden önce, olağanüstü ilginç bir "insani belge" olarak saygıyı hakediyor. P. Sorokin'in politikasının yanlışlığını itiraf etmekteki böylesi dürüstlük ve doğruluğa pek sık rastlanmaz. Tavırlarının yanlışlığını görmüş olan politikacılar, çoğu durumda, dönüşlerini gizlemeye, örtbas etmeye, kimi tali gerekçeler "uydurmaya" vs. çalışırlar. Kendi politik hatasını açıkça ve dürüstçe itiraf etmek kendi başına önemli bir politik eylemdir. Pitirim Sorokin, bilimsel alanda çalışmanın hep "yararlı" olduğunu yazarken haksızdır. Çünkü hatalar bu alanda da vardır. Kendileri hiç kuşkusuz gerici olmayan kişilerin, gerici felsefi görüşlerin inatla propagandasını yaptığı örnekler Rus yazınında da vardır. Öte yandan ünlü bir adamın —yani tüm halkın bildiği sorumlu bir politik görevde bulunmuş olan bir adamın— politikayı açıkça bırakması ***da politikadır***. Politik bir hatanın dürüstçe itirafı, bu hata zamanında kitleler üzerinde etkisi bulunan partilerin paylaştığı bir hataysa, birçok kişi için büyük politik yarara sahiptir.

Pitirim Sorokin'in mektubunun politik önemi özellikle şu anda olağanüstü büyük. Mektup hepimize, iyice düşünülüp benimsenmesi gereken bir "ders" veriyor.

Her kapitalist toplumda ***tayin edici*** güçlerin sadece proletarya ve burjuvazi olabileceği, buna karşılık, bu iki sınıf arasındaki, ekonomik olarak küçük-burjuvaziye sayılan tüm diğer sosyal unsurların ***kaçınılmaz olarak*** bu tayin edici güçler arasında yalpaladığı gerçeğini her Marksist çoktan bilir. Fakat bu gerçeğin kâğıt üzerinde kabulünden, pratik gerçekliğin karmaşık ilişkileri içinde bundan çıkan sonuçları çıkarma yeteneğine kadar arada çok büyük bir mesafe vardır.

Pitirim Sorokin, olağanüstü yaygın bir sosyal ve politik akımın, Menşevik-Sosyal-Devrimci akımın temsilcisidir. Mart (Şubat) 1917'den bu yana Rus devriminin olayları bunun homojen bir akım olduğunu, burjuvaziyle proletarya arasındaki mücadeleye tavırları bakımından Menşeviklerle Sosyal-Devrimciler arasındaki farkın önemsiz olduğunu özellikle inandırıcı ve özellikle anlaşılır biçimde kanıtlamıştır. Menşevikler ve Sosyal-Devrimciler küçük-burjuva demokrasisinin varyasyonlarıdır — bu akımın ekonomik özü ve temel politik karakteri

budur. İleri ülkelerin tarihinden, bu akımın gençliğinde ne kadar sık "sosyalist" bir renge büründüğü biliniyor.

Şimdi sorun şu: birkaç ay önce bu akımın temsilcilerini Bolşeviklerden, proleter devrimden bu kadar şiddetli iten şey neydi ve şimdi düşmanlıktan tarafsızlığa dönüşlerine yol açan şey nedir? Bu dönüşün nedeninin, birincisi, Almanya ve diğer ülkelerdeki devrimle ve İngiliz-Fransız emperyalizminin yüzünün açığa çıkarılmasıyla bağıntılı olarak Alman emperyalizminin çöküşünde ve ikincisi, burjuva-demokratik hayallerin yıkılmasında yattığı apaçıktır.

İlk neden üzerinde duralım. Yurtseverlik, yüzlerce ve binlerce yıldır ayrı ayrı anavatanların varlığının kök saldırdığı en derin duygulardan biridir. Yurtseverlikle en şiddetli kopuş döneminden, Brest Barışı döneminden geçmek zorunda kalmak, proleter devrimimizin özellikle büyük, denebilir ki, olağanüstü zorluklarından biriydi. Bu barışın yol açtığı kin, öfke ve hiddetli isyan anlaşılır bir şeydir ve biz Marksistlerin, proleter dünya devriminin daha yüksek çıkarları için en büyük ulusal özveride bulunacağımız ve bulunmak zorunda olduğumuz konusunda sadece proletaryanın bilinçli öncüsünden anlayış bekleyebileceğimiz kendiliğinden anlaşılır. Marksizme dahil olmayan ideologlar ve uzun bir grevler ve devrimler okulundan geçmiş olan proletaryaya dahil olmayan geniş emekçi kesimler, ne bu devrimin olgunlaştığına sağlam bir inanç ne de ona kayıtsız şartsız bağlılık gösterebilirdi. En iyi halde taktiğimiz onlara hayalperestlik olarak, fanatizm olarak, macera olarak, yüzlerce milyon insanın en açık reel çıkarlarının, diğer ülkelerde gerçekleşeceği umulan soyut, ütopik ya da kuşkulu bir şeye feda edilmesi olarak görülüyordu. Ve küçük-burjuvazi, ekonomik konumundan dolayı, burjuvaziden daha yurtsever, proletaryadan daha yurtseverdir.

Ve söylediklerimiz şimdi oldu.

Biricik düşmanmış gibi görünen Alman emperyalizmi çöktü. (Plehanov'un ünlü bir sözünü kullancak olursak) "fantastik bir komedi" gibi görünen Alman devrimi gerçek oldu. Küçük-burjuva demokratlarının fantezisinde bir demokrasi dostu, ezilenlerin bir savunucusu olan

İngiliz-Fransız emperyalizminin, Alman cumhuriyetine ve Avusturya halklarına, Brest Anlaşması'ndan daha kötü koşullar dayatan bir canavar olduğu açığa çıktı; "özgür" cumhuriyetçilerin, Fransızların ve Amerikalıların kıtalarını jandarma ve cellat olarak, küçük ve güçsüz ulusların bağımsızlık ve özgürlüklerinin boğucusu olarak kullanan bir canavar. Dünya tarihi bu emperyalizmi amansız bir titizlik ve açıklıkla teşhir etmiştir. Dünya tarihinin gerçekleri, anavatanlarının dolaysız (eski anlamında kavranılan) çıkarlarından başka hiçbir şey bilmek istemeyen Rus yurtseverlerine, devrimimizin, Rus devriminin bir sosyalist devrime dönüşümünün bir macera değil bir zorunluluk olduğunu, çünkü ***başka bir*** seçeneğin ***olmadığını*** gösterdi: ***eğer*** sosyalist dünya devrimi, dünya Bolşevizmi zafer kazanmazsa, İngiliz-Fransız ve Amerikan emperyalizmi Rusya'nın bağımsızlık ve özgürlüğünü ***kaçınılmaz olarak*** yok edecektir.

Olgular inatçıdır, der bir İngiliz atasözü. Ve son aylarda bütün dünya tarihinin en büyük dönüm noktası anlamına gelen olgular yaşamak zorunda kaldık. Bu olgular, Rusya'nın küçük-burjuva demokratlarını, partilerarası mücadele tarihimizin yetiştirdiği Bolşevizme karşı duydukları nefrete rağmen, Bolşevizme karşı düşmanlıktan, önce tarafsızlığa, sonra da ona destek vermeye geçmeye zorluyor. Bu demokrat yurtseverleri özellikle sert biçimlerde bizden iten nesnel koşullar artık yok. Şimdi bunları yüzlerini bize çevirmeye ***zorlayan*** uluslararası nesnel koşullar ortaya çıkmıştır. Pitirim Sorokin'in dönüşü kesinlikle tesadüf değil, bilakis ***tüm bir sınıfın***, tüm küçük-burjuva demokrasisinin kaçınılmaz dönüşünün ifadesidir. Bunu değerlendirmeyi, bundan yararlanmayı bilmeyen, bir Marksist değil, kötü bir sosyalisttir.

Devam. ***Genel olarak*** "demokrasi"nin evrensel, her derde deva etkisine olan inanç, bu demokrasinin, yararlılığı ve gerekliliği tarihi olarak sınırlı bir ***burjuva*** demokrasisi olduğunun anlaşılmaması, bütün ülkelerde, özellikle inatçı biçimde de küçük-burjuvazi içinde yüzyıllar ve onyıllar boyunca sürmüştür. Büyük burjuva şeytana çarığı ters giydirir; demokratik cumhuriyetin, kapitalizm altında, tüm diğer devlet biçimleri gibi, proletaryayı ezme aygıtından başka bir şey olma-

dığını bilir. Büyük burjuva bunu, gerçek liderlerle ve ***her*** burjuva devlet aygıtının son derece derinde yatan (ve çoğu kez de bunun için son derece gizli olan) itici güçleriyle olan içli-dışlı tanışıklığından ***bilir***. Küçük-burjuva, tüm ekonomik konumundan, tüm yaşam koşullarından ötürü, bu gerçeği benimseme konusunda daha az yeteneklidir, küçük-burjuva daha çok, demokratik cumhuriyetin "saf demokrasi", "özgür halk devleti", sınıflar dışı ya da sınıflar üstü halk iktidarı, halkın toplam iradesinin katıksız ifadesi anlamına geldiği hayaline sıkı sıkıya sarılır. Küçük-burjuva demokratının bu önyargılarının inatçılığı, kaçınılmaz olarak, onun, şiddetli sınıf mücadelesinden, borsadan, "gerçek" politikadan uzak olmasından kaynaklanır ve sırf propaganda yoluyla bu önyargıların kökünün kısa süre içinde kazınmasını beklemek kesinlikle gayri-Marksist olurdu.

Fakat dünya tarihi bugün öyle çılgın bir hızla koşuyor, alışılmışı, eskiyi öyle güçlü bir çekiçle, öyle işitilmemiş şiddette krizlerle yıkıyor ki, en inatçı önyargılar bile ayakta kalamıyor. Değme "demokrat"ta doğal ve kaçınılmaz olarak Kurucu Meclis'e naif bir inanç oluştu, o, "saf demokrasi" ile "proletarya diktatörlüğü"nü naif bir şekilde karşı karşıya koydu. Fakat Arhangelsk ve Samara'da, Sibirya ve Güney'de Kurucu Meclisçilerin görüp yaşadığı şeyler en inatçı önyargıları bile kaçınılmaz biçimde yoketti[61]. Wilson'ın idealize edilmiş demokratik cumhuriyeti, gerçekte en hiddetli emperyalizmin, güçsüz ve küçük halkları en utanmaz biçimde ezmenin ve boğmanın bir biçimi olarak ***ortaya çıkmıştır***. Genel olarak ortalama "demokrat", Menşevik ve Sosyal-Devrimci şöyle düşünüyordu: "Böyle güya en yüksek bir devlet tipi, böyle bir Sovyet iktidarı, bizim için fazla yüksek! Tanrı bize sıradan bir demokratik cumhuriyet bağışlasın!" Ve "sıradan", nispeten barışçıl bir dönemde böyle bir "umut" elbette onlarca yıl sürebilirdi.

Oysa bugün, dünyadaki olayların gelişimi ve Rusya'nın tüm monarşistlerinin İngiliz-Fransız ve Amerikan emperyalizmiyle ittifakının son derece acımasız dersleri ***pratikte***, demokratik cumhuriyetin, emperyalizmin tarihin gündemine soktuğu sorunlarla karşılaştırıldığında şimdiden eskimiş olan bir burjuva-demokratik cumhuriyet olduğunu;

sadece şu seçeneğin olduğunu gösteriyor: ***ya*** dünyanın tüm ileri ülkelerinde Sovyet iktidarı muzaffer olacak, ***ya da*** küçük ve güçsüz halkları boğan, bütün dünyada gericiliği yeniden kuran ve demokratik cumhuriyetin biçimini kullanmayı çok iyi öğrenmiş bulunan en gerici, en vahşi İngiliz-Amerikan emperyalizmi muzaffer olacaktır.

Ya biri, ya diğeri.

Ortası yok. Kısa süre öncesine kadar bu anlayış Bolşeviklerin kör fanatizmi olarak görülüyordu.

Fakat tam da böyle oldu.

Pitirim Sorokin'in Kurucu Meclis üyesi olarak üyelikten istifa etmesi bir tesadüf değil, tüm bir sınıfın, tüm küçük-burjuva demokrasisinin dönüşünün belirtisidir. Küçük-burjuva demokrasisi içinde bir bölünme kaçınılmazdır; bunlardan bir bölümü bize geçecek, bir bölümü tarafsız kalacak, bir bölümü ise, bilerek, Rusya'yı İngiliz-Amerikan sermayesine satan, devrimi yabancı süngülerle boğmaya çalışan monarşist Kadetlere katılacaktır. Bolşevizme karşı düşmanlıktan, önce tarafsızlığa, sonra da onu desteklemeye geçiş şeklindeki Menşevik ve Sosyal-Devrimci demokrasideki bu dönüşü hesaba katmayı ve bundan yararlanmayı bilmek, anın en önemli görevlerinden biridir.

Partinin kitlelere verdiği her şiar donma, kemikleşme ve birçokları için, bu şiarı gerektiren koşullar ortadan kalktığında da etkisini koruma özelliği taşır. Bu kötülük kaçınılmazdır ve onunla mücadele edip onu yenilgiye uğratmak öğrenilmemişse, partinin doğru bir politika izlemesi için hiçbir güvence yoktur. Menşevik ve Sosyal-Devrimci demokrasiyle yolların özellikle şiddetli biçimde ayrıldığı proleter devrimimizin her dönemi, tarihsel olarak zorunluydu; düşmanlarımızın kampına iltihak edip ***burjuva ve emperyalist*** demokratik cumhuriyetin yeniden kurulmasıyla uğraştıklarında bu demokratlara karşı şiddetle mücadele yürütmek zorunluydu. Bu mücadelenin şiarlarının neredeyse tümü şimdi artık donmuş, kemikleşmiştir ve bu demokrasinin içinde yeni bir dönemecin başladığı, bize doğru bir dönüşün, tesadüfi olmayan, bilakis kökleri tüm uluslararası durumun derinlerdeki koşullarında yatan bir dönüşün başladığı yeni durumun doğru değerlendirilmesini ve bu durumdan yararlanmayı ***engellemektedir.***

Bu dönemeci desteklemek ve bize yönelenleri dostça karşılamak yetmez. Görevlerinin bilincinde olan politikacı, böyle bir dönemeç için ciddi ve derin tarihsel nedenlerin bulunduğu inancındaysa, küçük-burjuva demokrasisinin geniş kitlesinin tek tek kesimleri ve grupları içinde bu dönemeci ***sağlamayı*** öğrenmek zorundadır. Devrimci proleter, kimi baskı altında tutacağını ve kiminle —ne zaman ve nasıl— bir anlaşma yapmayı bilmesi gerektiğini bilmek zorundadır. Rusya'yı yabancı "müttefik" emperyalistlere* satan çiftlik beyleri, kapitalistler ve onların uydularına karşı terör ve baskıdan vazgeçmek gülünç ve saçma olurdu. Bunları "ikna" etmek, genel olarak "psikolojik olarak etkilemek" istemek bir komedi olurdu. Fakat olaylar onu bize yönelmeye zorladığında, küçük-burjuva demokrasisine karşı sadece ve sadece baskı ve terör taktiğinde ısrar etmek de aynı şekilde saçma ve gülünç, hatta daha da saçma ve gülünç olurdu.

Böyle bir demokrasi her yerde proletaryanın karşısına çıkıyor. Köyde görevimiz, çiftlik beylerini yoketmek, sömürücü ve spekülatör Kulakların direnişini kırmaktır; burada sağlam dayanağımız ***sadece*** yarı-proleterler, "köy yoksulları"dır. Fakat orta köylü düşmanımız değildir. Orta köylü yalpaladı, yalpalıyor ve yalpalayacak; yalpalayanları etkileme görevi, sömürücüleri alaşağı etme ve aktif düşmanı yenme göreviyle ***aynı şey değildir***. Orta köylülerle anlaşmaya varmayı bilmek, bu arada Kulaklara karşı mücadeleyi bir an bile bırakmamak ve yalnızca köy yoksullarına sımsıkı dayanmak yaşadığımız anın görevidir, çünkü tam da şimdi, yukarıda anlatılan nedenlerden dolayı orta köylülükte bizim yararımıza bir dönüşüm kaçınılmazdır.

Aynı şey gerek ev sanatları icra edenler, gerekse de zanaatçılar ve küçük-burjuva koşullar altında yaşayan, ya da birçok küçük-burjuva görüşü korumuş olan işçiler, aynı zamanda birçok ücretli memur, subay ve —özellikle— genel olarak aydınlar için de geçerlidir. Hiç kuşkusuz Partimizde sık sık, bu kesimlerde meydana gelen değişiklikten

* *Yani Çarlık Rusyası'yla birlikte, Almanya, Avusturya-Macaristan, Türkiye ve Bulgaristan'a karşı savaşan Fransa, İngiltere, Amerika, İtalya, Japonya ve diğer emperyalist devletler. —**Alm. Red.***

yararlanma beceriksizliği görülüyor ve hiç kuşkusuz bu beceriksizlik aşılabilir ve aşılmalıdır ve tersine dönüştürülmelidir.

Daha şimdiden, sendikalarda örgütlü işçilerin muazzam çoğunluğu bizim sağlam dayanağımızdır. Yüzünü bize çeviren ***emekçilerin*** en az proleter olan, henüz son derece küçük-burjuva kesimlerini kazanmayı, onları genel örgütlenme içine sokmayı ve genel proleter disipline tabi kılmayı bilmek gerekiyor. Anın şiarı onlara karşı mücadele değil, onları kazanma, onları sistemli biçimde etkileme, yalpalayanları inandırma, tarafsızlardan yararlanma ve "Kurucu Meclis" hayallerinden ya da "yurtsever-demokratik" hayallerden kurtulmuş olanları, ya da bu hayallerden yeni kurtulmaya başlayanları proleter kitle etkisiyle eğitme sanatıdır.

Emekçi kitleler arasında şimdiden yeterince sağlam desteğe sahibiz. VI. Sovyet Kongresi bunu özellikle açık biçimde gösterdi. Burjuva aydınlardan korkmuyoruz ve onlar arasındaki kötü niyetli sabotörlere ve beyaz muhafızlara karşı mücadeleyi bir an bile hafifletmeyeceğiz. Fakat anın şiarı, bunlar arasındaki ani değişiklikten kendi lehimize yararlanmayı bilmektir. Bizde Sovyet iktidarına "sokulmuş" burjuva aydınlarının bir dizi en kötü temsilcisi var: bunları kovmak, yerlerine daha dün bize karşı bilinçli düşmanlık besleyen ve bugün tarafsız bir tutum alan aydınları geçirmek bugünkü anın en önemli görevlerinden biridir, "aydınlar"la ilişkide bulunan bütün Sovyet fonksiyonerlerinin, bütün ajitatör, propagandist ve örgütçülerin görevidir.

Orta köylülerle, dünün Menşevik işçileriyle, daha dün sabotajlar yapan hizmetliler ya da aydınlarla uzlaşma, karmaşık ve hızla değişen bir durumda gerçekleştirilen her politik eylem gibi, elbette beceri gerektirir. Her şeyden önce, şimdiye kadarki deneyimimizle kazandığımız beceriyle yetinmemek, ***mutlaka*** bunun ötesine geçmek, ***mutlaka daha fazlasını*** elde etmeye çalışmak, mutlaka daha kolay görevlerden daha zor görevlere geçmek gerekir. Bu olmadan hiçbir ilerleme mümkün değildir, sosyalist inşada bir ilerleme de mümkün değildir.

Geçtiğimiz günlerde Kredi Kooperatifleri Yetkilileri Kongresi temsilcileri yanımdaydılar. Bana kongrelerinin aldığı, Kooperatif Kre-

di Bankasının Cumhuriyet Halk Bankasıyla ***birleşmesine karşı*** olan kararı gösterdiler. Onlara, orta köylülerle anlaşmadan yana olduğumu ve kooperatifçilerde de Bolşeviklere karşı düşmanlıktan tarafsızlığa doğru bir değişikliğin başlamasına büyük önem verdiğimi söyledim; anlaşmanın bir temelini ise ancak onların, özellikle de bankanın, cumhuriyetin ortak bankasıyla birleşmeyi kabul etmesi oluşturabilirdi. Bunun üzerine kongre temsilcileri kararlarının yerine bir başka karar aldılar ve bu kararı Kongreden geçirdiler; birleşmeye karşı olan herşeyi karardan çıkardılar, ***fakat***... ***fakat*** kooperatifçilerin ***özel*** bir "Kredi Birliği" oluşturması planını koymuşlardı, bunun ise özel bir bankadan pratikte en ufak bir farkı yoktu! Bu gülünçtü. Sözcükleri değiştirmekle ancak bir deli atlatılabilir ya da kandırılabilir. Fakat bu... "girişimler"den birinin "başarısızlığı" politikamızı hiçbir şekilde sarsmayacaktır; biz, Sovyet iktidarının ve sosyalist Sovyet inşasının ***çizgisini*** değiştirme yönündeki bütün girişimleri reddederek kooperatifçilerle, orta köylülükle anlaşma politikasını uyguladık ve uygulamaya devam edeceğiz.

Küçük-burjuva demokratlarının yalpalamaları kaçınılmazdır. Bu demokratların paniğe kapılmaları, panik yaratmaları ve "muzaffer"lerin safına geçip onları dalkavukça karşılamaları için Çekoslovakların birkaç zafer elde etmeleri yetmişti. Bugün de, diyelim ki İngiliz-Amerikan-Kraznov Beyaz Muhafızlarının kısmi başarılarının, diğer tarafa doğru bir yalpalama başlatma, paniği güçlendirme, panik yaratma, ihanet ve emperyalistlerin safına geçme vs. gibi durumları artıracağını bir an bile unutmamalıyız.

Bunu biliyoruz. Bunu unutmayacağız. Yarı-proleterler tarafından desteklenen Sovyet iktidarının ele geçirdiğimiz tamamen proleter temeli sarsılmaz kalacaktır. Silahlı gücümüz yalpalamayacak, ordumuz tereddüt etmeyecektir, bunu deneyimle biliyoruz. Fakat dünya çapında tarihi öneme sahip değişiklikler, partisiz, Menşevik, ve Sosyal-Devrimci demokrasinin geniş kitleleri arasında, bizim lehimize kaçınılmaz bir değişiklik meydana getirmişse, bu değişiklikten yararlanmayı, bu değişikliği desteklemeyi, söz konusu gruplar ve kesimler arasında bu

değişikliği yaratmayı ve bu unsurlarla anlaşma sağlamak için mümkün olan her şeyi yapmayı, böylece sosyalist inşa çalışmasını kolaylaştırmayı ve sosyalizmin zaferini geciktiren acı dolu yıkım, cehalet ve beceriksizlik yükünü azaltmayı öğrenmek zorundayız ve öğreneceğiz.

21 Kasım 1918

TOPRAK DAİRELERİ, KÖY YOKSULLARI KOMİTELERİ VE KOMÜNLER I. TÜM-RUSYA KONGRESİ'NDE KONUŞMA[62]

11 Aralık 1918

Yoldaşlar! Bu kongrenin bileşimi dahi, görüşümce, Sovyet Cumhuriyeti'nin sosyalist inşada, özellikle de tarımsal ilişkiler, ziraat ilişkileri alanında, ülkemiz için en önemli alanda ileriye doğru attığımız büyük adımı ve ciddi değişikliği göstermektedir. Bu Kongre Toprak Dairelerinin, Köy Yoksulları Komitelerinin ve Tarım Komünlerinin temsilcilerini birleştiriyor ve bu bileşim, devrimimizin bir yıl gibi kısa bir süre içinde, değişikliğin en zor olduğu, daha önceki bütün devrimlerde sosyalizm davasını en fazla engelleyen ve eğer sosyalizmin zaferi güvence altına alınacaksa en kökten değiştirilmesi gereken ilişkileri yeniden biçimlendirme konusunda epeyce ilerleme kaydetmeyi başardığını göstermektedir.

Ekim'den sonra devrimimizin gelişiminde ilk aşama, ilk zaman dilimi esas olarak bütün köylülüğün ortak düşmanının yenilgiye uğratılmasına, çiftlik beylerinin yenilgiye uğratılmasına ayrılmıştı.

Şubat Devrimi'nin —burjuvazinin devrimi, uzlaşmacıların devrimi— köylülere nasıl çiftlik beylerine karşı zafer sözü verdiğini ve nasıl sözünü tutmadığını hepiniz çok iyi biliyorsunuz yoldaşlar. Ancak Ekim Devrimi, ancak işçi sınıfının kentlerdeki zaferi, ancak Sovyet iktidarıdır ki tüm Rusya'yı bir ucundan diğerine derebeyi egemenliğinin eski mirasının kanserinden, eski derebeyi sömürüsünden, büyük toprak mülkiyetinden, fark gözetmeksizin bütün köylülerin omuzuna binen çiftlik beyleri egemenliğinden kurtarma imkânı vermiştir.

Çiftlik beylerine karşı bu savaş için bütün köylüler ayağa kalkmak zorundaydı ve gerçekten de kalktılar. Bu mücadele yabancı işgücünü sömürmekle yaşamayan yoksul emekçi köylülüğü birleştirdi. Bu mücadele ücretli emek kullanmadan yapamayan köylülüğün en varlıklı ve hatta en zengin kesimini de birleştirdi.

Devrimimiz bu görevle uğraştığı sürece, köylülerin bağımsız hareketi sayesinde kentlerdeki işçi hareketinin yardımıyla çiftlik beylerinin iktidarını gerçekten süpürüp atmak ve kesin yoketmek için bütün güçlerimizi harekete geçirmek zorunda olduğumuz sürece, devrim bir genel köylü devrimi olarak kaldı ve bu yüzden de burjuva çerçevenin ötesine geçemedi.

Henüz devrim, bütün emekçilerin daha güçlü, modern düşmanına, yani sermayeye dokunmamıştı. O nedenle devrim, kentlerde işçilerin bütün köylülükle geçici ittifakının monarşiyi yıkmayı, ortaçağ kalıntılarını ortadan kaldırmayı, çiftlik beyi toprak mülkiyetini ya da çiftlik beylerinin iktidarını az çok köklü biçimde yıkmayı başardığı, fakat sermaye egemenliğinin esas temellerini çökertmeyi hiçbir zaman başaramadığı Batı Avrupa'daki devrimlerin çoğunluğu gibi yarı yolda kalma tehlikesiyle karşı karşıyaydı.

Devrimimiz, bu yılın yaz ve sonbaharından beri bu çok daha önemli ve zor işe girişmiş bulunuyor. Bu yılın yaz aylarında meydana gelen Batı Avrupa emperyalistlerinin Rusya'ya karşı seferine, emperyalistlerin paralı askerleri Çekoslovakların seferine, Rusya'daki bütün ezenlerin, sömürücülerin katıldığı karşı-devrimci ayaklanmalar dalgası kırsal alanda yeni bir atmosfer, yeni bir yaşam uyandırmıştır.

Bütün bu ayaklanmalar pratikte gerek Avrupalı emperyalistleri, gerekse de onların paralı askerleri Çekoslovakları, aynı zamanda Rusya'da hâlâ çiftlik beyleriyle kapitalistlerin safında yer alanları, Sovyet iktidarına karşı umutsuz bir mücadelede birleştirdi. Ve bunlardan sonra tüm Kulaklar da ayaklandı.

Köy homojen olmaktan çıktı. Çiftlik beylerine karşı tek adammışçasına savaşan köy şimdi iki kampa bölünmüştür: işçilerle birlikte sağlam adımlarla sosyalizmi gerçekleştirme yoluna devam eden ve çiftlik beylerine karşı mücadeleden sermayeye karşı, paranın egemenliğine karşı, toprak mülkiyeti ilişkilerinde meydana gelen büyük altüst oluşun Kulaklar tarafından istismar edilmesine karşı mücadeleye geçen emekçi yoksul köylülüğün kampı ve daha varlıklı köylülerin kampı. Bu mücadele, mülk sahibi, sömürücü sınıfları devrimden kesin olarak kopardı, devrimimizi sosyalizm yoluna soktu, kent proletaryası onu Ekim'de bu yola sokmaya sımsıkı kararlıydı, fakat işçi sınıfı kırda bilinçli kararlı bir destek bulamaması halinde devrimi hiçbir zaman başarıyla bu yola sokamazdı.

Bu yaz ve bu sonbaharda köylü Rusya'nın en ücra köşelerinde gerçekleşen, gürültüsüz, açıkça görülür olmayan ve geçen yılın Ekim Devrimi gibi herkesin gözüne çarpmayan, fakat kıyaslanamayacak kadar daha derin ve daha önemli bir anlamı olan devrimin önemi burada yatmaktadır.

Kırda Köy Yoksulları Komitelerinin kurulması bir dönüm noktasıydı ve Kasım'da (Ekim'de) özgür, emekçi ve sosyalist Rusya'nın baş düşmanını, çiftlik beylerini yenilgiye uğratmak için bütün köylülükle birleşen kent işçi sınıfının, bu görevden çok daha zor, tarihsel olarak daha yüksek, gerçekten sosyalist göreve, bilinçli sosyalist mücadeleyi kıra da taşıma, kırda da bilinç uyandırma görevine doğru ilerlediğini gösteriyordu. Kent işçileri, muazzam çoğunluğu oluşturan kır proletaryası, yoksul köylüler ve emekçi köylülüğü, orta köylülük gibi yabancı işgücü sömürmeyen, sömürüden çıkarı olmayan, o nedenle de daha ileri gidebilme yeteneğinde olan ve bugün çiftlik beylerine karşı ortak mücadeleden, sermayeye karşı, paranın iktidarına, menkul değerler

mülkiyetinin iktidarına dayanan sömürücülerin egemenliğine karşı genel proleter mücadeleye geçmiş bulunan emekçi köylülüğü canlandırmamış olsaydı, toprak mülkiyeti ilişkilerindeki muazzam devrim —Kasım'da (Ekim'de) ilan edilen toprak ve arazide özel mülkiyetin kaldırılması, toprağın sosyalizasyonu— kaçınılmaz olarak sadece kâğıt üzerinde kalırdı. Emekçi köylülük, Rusya'nın çiftlik beylerinden temizlenmesinden sosyalist bir toplum düzeninin inşasına geçiyor.

Bu adım, yoldaşlar, en büyük zorluğu oluşturuyordu. Bu adımla ilgili olarak, devrimimizin sosyalist karakterinden kuşku duyan herkes, kaçınılmaz başarısızlık öngörüsünde bulunuyordu. Ve bugün kırda sosyalist inşanın tüm eseri tamamen bu adıma bağlı. Köy Yoksulları Komitelerinin oluşturulması, bu komitelerin bütün Rusya'ya yayılmış bulunan sıkı ağı, bu komitelerin önümüzde duran ve kısmen de şimdiden başlanmış olan, kırda Sovyet inşasının temel ilkelerini —emekçilerin egemenliği— uygulayacak yetkili Köy Sovyetleri'ne dönüştürülmesi, çalışmamızı, Batı Avrupa ülkelerinde sıradan burjuva-demokratik devrimlerin kendilerine çizdikleri sınırlarla sınırlamayacağımızın gerçek güvencesidir. Monarşiyi ve ortaçağ kalıntısı çiftlik beyleri iktidarını yokettikten sonra, şimdi esas sosyalist inşaya geçiyoruz. Bu görev kırda en zor, fakat aynı zamanda en önemli görevdir. Bu çalışma aynı zamanda en yararlı çalışmadır. Kırda köylülüğün emekçi kesiminin bilincini bile uyandırmayı başardıysak, bu köylülük tam da kapitalist ayaklanmalar dalgası sayesinde kapitalist sınıfın çıkarlarından kesinlikle koptuysa, emekçi köylülük Köy Yoksulları Komitelerinde ve dönüştürülen Sovyetlerde kent proletaryasıyla gittikçe daha sıkı kaynaşıyorsa, bunda biz, sosyalist inşa davasının bugün Rusya'da daha iyi tutunduğunun biricik ve en güvenilir ve kuşku götürmez güvencesini görüyoruz. Sosyalist inşa davası, şimdi, ziraatçilik yapan köy nüfusunun devasa kitlesi içinde de temel bulmuştur.

Rusya gibi bir köylü ülkesinde sosyalist inşanın son derece zor bir görev olduğuna hiç kuşku yoktur. Çarlık gibi, çiftlik beyleri egemenliği gibi, çiftlik beyi toprak mülkiyeti gibi bir düşmanın görece kolay ortadan kaldırılabildiğine hiç kuşku yoktur. Bu görev merkezde birkaç

gün içinde, bütün ülkede ise birkaç hafta içinde yerine getirilmişti. Bugün çözmek için kolları sıvadığımız görev ise, özü itibariyle, ancak olağanüstü inatçı ve uzun soluklu bir çalışmayla çözülebilir. Burada önümüzde yolun her adımı, her santimetresi için mücadele duruyor; yeni, sosyalist Rusya'nın kazanımlarını mücadeleyle zorla elde etmek, toprağın ortak işlenmesi için mücadele etmek gerekecektir.

Ve böyle bir devrimin —küçük köylü bireysel çiftliğinden toprağın ortak işlenmesine geçiş— uzun zamana gereksinim duyduğu, bir çırpıda asla gerçekleştirilemeyeceği kendiliğinden anlaşılır.

Küçük köylü iktisadının olduğu ülkelerde sosyalizme geçişin bir dizi tedrici geçiş aşaması olmadan olanaksız olduğunu çok iyi biliyoruz. Bu gerçeğin bilinciyle Ekim Devrimi, bu alanda önüne önce sadece çiftlik beyleri egemenliğini kaldırıp yoketme görevini koydu. Şubat'ta çıkarılan toprağın sosyalizasyonu üzerine ana yasa[63] —ki bildiğiniz gibi gerek komünistlerin, gerekse de Sovyet iktidarının çalışmalarına katılan ama komünistlerin bakış açısına sahip olmayanların oybirliğiyle aldıkları kararla kabul edilmiştir— aynı zamanda, köylülerin ezici çoğunluğunun irade ve bilincinin ifadesi ve işçi sınıfının, komünist işçi partisinin, görevinin bilinciyle, inatla, sabırla, bir dizi tedrici geçişle, köylülüğün emekçi kesimini bilinçlendirerek ve sadece bilinçlendirdiği ölçüde, sadece köylülüğün bağımsız örgütlenmesi gerçekleştiği ölçüde ilerleyerek yeni sosyalist inşa yolunda yürüdüğünün kanıtıdır.

Milyonlarca insanın yaşamındaki böylesine muazzam değişimlerin, küçük köylünün bireysel iktisadından toprağın ortak işlenmesine geçiş gibi bu insanların ticari ve sosyal yaşamının en derin temellerini etkileyen değişimlerin ancak uzun soluklu çalışmayla gerçekleştirilebileceğini, bu değişimlerin ancak insanlar zorunluluk gereği yaşamlarını değiştirmek durumunda kaldıklarında gerçekleşebileceğini çok iyi biliyoruz.

Ne var ki, uzun süren amansız dünya savaşından sonra tüm dünyada sosyalist devrimin başladığını açıkça görüyoruz. Daha geri ülkelerde bile —herhangi bir teorik görüşten ya da sosyalist öğretiden ba-

ğımsız olarak— herkese en ısrarlı dille artık daha fazla eski biçimde yaşanamayacağını söyleyen bu zorunluluk gündemdedir.

Ülkenin böyle büyük bir yıkım, böyle bir çöküş yaşadığı, bu çöküşün bütün dünyayı etkisi altına aldığı, insanlığın yüzyılların seyri içinde elde ettiği kültür, bilim ve tekniğin kazanımlarının dört yıl süren bu caniyane, yıkıcı ve haydutça savaş tarafından silinip süpürüldüğü, sadece Rusya'nın değil bütün Avrupa'nın tekrar barbarlığa düştüğü bugün, geriye sadece yıkım ve felaket bırakan lanet savaşın bu mirasından kurtulmak için olağanüstü çabalara gerek olduğu, bunun bütün güçlerin harekete geçirilmesini gerektirdiği, en geniş kitlelerin, özellikle de bu savaşın acısını belki de en fazla çekmiş olan köylülüğün bilincine açık bir biçimde çıkıyor. Eskisi gibi yaşamaya devam etmek, savaştan önce olduğu gibi yaşamak olanaksızdır ve küçük köylünün bireysel iktisadıyla bağlı olan insan gücünün ve emeğinin aşırı istismarı artık daha fazla devam ettirilemez. Bu dağınık küçük iktisattan ortak iktisada geçildiğinde emeğin üretkenliği iki-üç kat artacak, tarım ve genel ekonomi için insan gücünden iki-üç kat tasarruf yapılacaktır.

Savaşın geride bıraktığı yıkım, bu eski küçük köylü iktisadını yeniden kurmamızı adeta yasaklıyor. Savaş sadece köylü kitlesini sarsıp uyandırmakla, ona günümüzde hangi teknik mucizelerinin olduğunu ve bu teknik mucizelerinin insan yaşamını yoketme görevinin hizmetine verildiğini göstermekle kalmadı; bunun da ötesinde savaş, köylülerde, teknik mucizelerin, her şeyden önce, bütün halkı en çok ilgilendiren, insanların çoğunun uğraştığı ve en geri üretim dalı olan tarımsal üretimi dönüştürmek için kullanılması gerektiği düşüncesini uyandırdı. Sadece bu bilinci uyandırmakla da kalmadı, modern savaşın korkunç dehşeti insanları, modern tekniğin nasıl güçler yarattığına, bu güçlerin bütün savaşların en korkuncu, en anlamsızı olan bu savaşta nasıl harcandığına ikna etti, bu dehşetten kurtulmanın tek çaresinin de yine bu teknik güçlerde olduğuna inandırdı. Görev ve yükümlülüğümüz, üretimlerin en gerisini —tarımı— yeni yollara yöneltmek, onu dönüştürmek, tarımı, akılsızca, dedelerimizin yaptığı biçimde yapılan bir iş olmaktan çıkarıp bilim ve teknik kazanımlara dayalı bir sanayi haline

getirmek için tekniği kullanmaktır. Savaş bu bilinci bizim değerlendirebileceğimizden çok daha yüksek ölçüde uyandırmıştır. Savaş bu bilinci uyandırmış olmanın da ötesinde, üretimi eski biçimiyle yeniden kurmayı da olanaksız kılmıştır.

Bu savaştan sonra, savaştan önce mevcut olan durumu yeniden kurmanın, eski yöntemleri koruyarak ekonomik sistemi ve yapıyı yeniden kurmayı sağlamanın mümkün olabileceğini düşleyenler yanılıyorlar ve yanılgılarını her geçen gün daha çok kavrıyorlar. Savaş öyle büyük bir yıkıma yolaçmıştır ki, küçük bireysel iktisatlar bugün ne iş hayvanlarına, ne demirbaşa, ne de aletlere sahiptir. Halkın işgücünün böylesi israfına daha fazla izin veremeyiz. Devrim için en büyük özverilerde bulunmuş ve savaşın acısını en fazla çekmiş olan emekçi, yoksul köylülük, çiftlik beylerinin elinden toprağı, bu araziler yeni Kulakların payına düşsün diye almadı. Bu emekçi köylülüğün önüne şimdi, bizzat yaşam doğrudan, bugün savaşın yıkıp harap ettiği uygarlığı yeniden kurmanın, kapitalizmin bütün kırsal nüfusu mahkûm ettiği cehalet, yılgınlık ve baskıdan, kapitalistlere, insanlığı dört yıl boyunca savaş baskısı altında tutma olanağı veren ve bugün tüm ülkelerin emekçilerinin devrimci enerji ve coşkuyla ne pahasına olursa olsun kurtulma kararı aldıkları cehalet ve baskıdan kurtulmanın biricik yolu olan toprağın ortak işlemesine geçme sorununu koymaktadır.

İşte yoldaşlar, bu son derece zor, aynı zamanda son derece önemli sosyalist reformun, bu çok önemli ve temel sosyalist dönüşümün gündeme gelebilmesi için, bütün dünyada oluşması gereken koşullar bunlardı. Ve o Rusya'da gündeme gelmiştir. Köy Yoksulları Komiteleri'nin kurulması, Sovyetlerin Toprak Daireleri, Köy Yoksulları Komiteleri ve Tarım Komünleri'nin bu ortak kongresi, ve bu yılın yaz ve sonbaharında köyde cereyan eden mücadeleyle bağıntılı olarak bütün bunlar, geniş emekçi köylü kitlesinin bilincinin uyandığını ve toprağın ortak işlenmesi yolunda çabaların bizzat köylülük içinde, emekçi köylülüğün çoğunluğunda mevcut olduğunu göstermektedir. Dönüşümlerin bu en büyüğüne, yineliyorum, elbette tedricen girişmeliyiz. Burada göz açıp kapayasıya kadar hiçbir şey elde edilemez, fakat size anım-

satmak zorundayım ki, 7 Kasım (25 Ekim) Devrimi'nden hemen sonraki gün, Sovyet iktidarının ilk organının, II. Tüm-Rusya Sovyet Kongresi'nin hemen ilk oturumunda alınan toprağın sosyalizasyonu üzerine anayasada da, sadece toprak ve arazi üzerinde özel mülkiyetin her zaman için kaldırıldığına, çiftlik beyi toprak mülkiyetinin kaldırıldığına ilişkin değil, başka şeylerin yanında aynı zamanda halkın mülkiyetine, emekçi işletmelerin mülkiyetine geçen demirbaşın, iş hayvanlarının ve aletlerin keza kamu malı olması gerektiğine, keza tekil iktisatların özel mülkiyeti olmaktan çıkmaları gerektiğine ilişkin hükümler[2] de bulunuyordu. Şubat 1918'de kararlaştırılan toprağın sosyalizasyonu üzerine yasada da[63], bugün önümüze hangi görevleri koyduğumuz, şimdi topraklar üzerinde nasıl bir tasarruf hakkı istediğimiz ve bu alanda Sovyet iktidarının taraftarlarını, emekçi köylülüğü hangi önlemleri almaya çağıracağımız temel sorusu, toprağın sosyalizasyonu üzerine yasanın 11. maddesinde, bu görevin, sosyalizme geçişin çıkarları için, bireysel çiftliklere karşı emek ve ürün tasarrufu anlamında daha yararlı bir ekonomik biçim olarak toprağın kolektif işlenmesini geliştirmekten ibaret olduğu söylenerek yanıtlanmaktadır.

Yoldaşlar, bu yasayı kabul ettiğimizde komünistlerle diğer partiler arasında kesinlikle tam fikir birliği ve uyum egemen değildi. Tersine, bu yasa Sovyet iktidarı ve Sovyet Hükümeti içinde, komünistlerle komünist görüşleri paylaşmayan Sol Sosyal-Devrimciler Partisi arasında bir koalisyon olduğu sırada kabul edilmişti. Buna rağmen, bireysel iktisattan kolektif tarıma böyle bir geçişin, bir kez daha tekrarlıyorum, bir hamlede gerçekleştirilemeyeceğini, kentlerde alevlenen mücadelenin daha basit koşullar altında geliştiğini düşünerek, bugün de zemini üzerinde durduğumuz bu karara fikir ve oy birliğiyle vardık. Kentlerde binlerce işçinin karşısında tek bir kapitalist vardı ve onu bertaraf etmek için fazla uğraş gerekmiyordu. Kırda patlak veren mücadele ise çok daha karmaşıktı. Başlangıçta köylülerin çiftlik beylerine karşı ortak saldırısı gündemdeydi; başlangıçta çiftlik beyleri iktidarının bir daha ayakları üzerinde doğrulamayacak kadar yok edilmesi gündemdeydi; daha sonra, köylülük içinde, Rusya'nın tarım dışı nüfusunun açlık

çekmesi pahasına zenginleşmek için tahıl fazlalarından yararlanan Kulakların şahsında, sömürücü ve spekülatörlerin şahsında yeni kapitalistlerin ortaya çıktığı mücadele gündeme geldi. Burada önümüze yeni bir mücadele çıktı ve hepiniz, bu yılın yaz aylarında bu mücadelenin bir dizi ayaklanmanın alevlenmesine yolaçtığını biliyorsunuz. Kulaklar hakkında, kapitalistler ve çiftlik beyleri gibi tüm mülkiyetine el konulması gerektiğini söylemiyoruz. Bu Kulakların zorunlu önlemlere karşı direnişinin, örneğin, tarım yapmayan bölgelerin işçi ve köylüleri açlık çekerken elindeki tahıl fazlasını spekülatif biçimde satarak zenginleşmek için ihlal ettiği tahıl tekeline karşı direnişinin kırılması gerektiğini söylüyoruz. Bu konuda her zaman çiftlik beyleri ve kapitalistlere karşı yürüttüğümüz gibi amansız bir mücadele yürüttük. Sonra geriye emekçi köylülüğün en yoksul kesiminin orta köylülüğe karşı tavrı kaldı. Orta köylülüğe karşı politikamız her zaman onlarla ittifak politikası olmuştur. Orta köylü kesinlikle Sovyet kuruluşlarının, proletaryanın ve sosyalizmin bir düşmanı değildir. O elbette yalpalayacak ve sosyalizme geçmeye ancak kalıcı ve çarpıcı pratik örnekler sayesinde bu geçişin zorunlu olduğu inancına vardığında razı olacaktır. Bu orta köylülük elbette teorik açıklamalar ya da ajitatif konuşmalarla ikna edilemez —bunu beklemiyoruz—, onu ikna edecek olan köylülüğün emekçi kesiminin sunduğu örnek ve bu kesimin birliğidir; orta köylülük bu emekçi köylülüğün proletaryayla ittifakı sayesinde ikna olacaktır. Burada iknanın uzun zaman almasını, yavaş yavaş gelişmesini, sermayenin bütün biçimlerine karşı kararlı mücadeleyi sonuna kadar sürdüren nüfusun proleter, sosyalist kesiminin, komünistlerin, orta köylülükle bir anlaşma sağlamasına yol açacak bir dizi geçiş önlemleri bekliyoruz.

Bu koşulları dikkate alarak, kırda kıyaslanamayacak kadar daha zor bir görevle karşı karşıya bulunduğumuzu dikkate alarak, soruyu toprağın sosyalizasyonu üzerine yasada konduğu gibi koyalım. Bu yasada toprak ve arazi üzerinde özel mülkiyetin kaldırılması, eşit toprak dağılımı ilkesinin deklare edildiğini biliyorsunuz: bu yasanın gerçekleştirilmesine de bu biçimde başlandığını ve köylü bölgelerin çoğunda

uygulamış olduğumuzu biliyorsunuz. Aynı zamanda yasada, gerek komünistlerin, gerekse de henüz o zamanlar komünizmin görüşlerini paylaşmayanların ortak rızasıyla, az önce okuduğum ve sosyalist ekonomiye, kolektif toprak mülkiyetine ve toprağın ortak işlenmesine geçmenin genel görevimiz, genel hedefimiz olduğunu ifade eden hüküm yer almaktadır. İnşa dönemi uzadıkça, gerek toprak sahibi olmuş köylüler, gerekse de bugün bitkin ve kederden mahvolmuş bir şekilde tutsaklıktan geri dönen yüzbinler ve milyonlarca savaş tutsağı, köylüleri eski yalnızlıklarından, çaresizliklerinden ve cehaletlerinden ebediyen çıkarmak için ekonomiyi yeniden kurmada yapmamız gerekenlerin kapsamının ne kadar büyük olduğunu o kadar açık biçimde kavrıyorlar. Köylü kitlesini uygar yaşama götürecek, onları diğer yurttaşlarla gerçekten eşit kılacak gerçekten ümit verici sadece ***bir*** yolun bulunduğu gittikçe açıklık kazanıyor. Bu çıkış yolu sadece toprağın ortak işlenmesidir ve Soyvet iktidarı şimdi tedrici önlemlerle sistemli olarak toprağın bu ortak işlenmesini hedeflemektedir. Toprağın ortak işlenmesinin işareti altında komünler ve Soyvet çiftlikleri kurulmaktadır. Bu tür işletmelerin önemi toprağın sosyalizasyonu üzerine yasada anlatılmıştır[63]. Yasanın topraktan kimin yararlanma hakkı olduğunun saptandığı bölümünde, topraktan yararlanma hakkı tanınan kişi ve kuruluşlar arasında birinci sırada devletin, ikinci sırada kamu örgütlerinin, sonra tarım komünlerinin ve dördüncü sırada tarım kooperatiflerinin geldiği okunmaktadır. Toprağın sosyalizasyonu üzerine yasanın bu temel hükümlerinin, Komünist Partisi'nin tek başına kendi iradesini uygulamadığı, şu ya da bu biçimde orta köylülüğün görüşlerini ve iradesini dile getirenlere bilinçli olarak tavizler verdiği bir zamanda saptandığına bir kez daha dikkatinizi çekerim. Bu tür tavizlerde bulunduk ve hâlâ da bulunuyoruz. Böyle bir anlaşmaya yanaştık ve yanaşıyoruz, çünkü toprak mülkiyetinin bu kolektif biçimine, toprağın ortak işlenmesine, Sovyet çiftliklerine, komünlere geçiş göz açıp kapayıncaya kadar mümkün değildir; burada toprağın ortak işlenmesine geçiş koşuluyla tarımın kalkındırılmasına bir milyar ruble ayıran Sovyet iktidarının etkin ve ısrarlı müdahalesi gerekmektedir. Bu yasa, orta köylüler

kitlesi üzerinde esas olarak örneğin gücüyle, iktisadı ıslah etmeye teşvik yoluyla etkide bulunmak istediğimizi ve tarım yapan Rusya'nın ekonomisinde bu derin ve en önemli devrimin çıkarları doğrultusundaki bu tür önlemlerin ancak tedricen etki yapmasını beklediğimizi gösteriyor.

Köy Yoksulları Komitelerinin, Tarım Komünlerinin ve Toprak Dairelerinin bu Kongre'de gördüğümüz ittifakı, toprağın ortak işlenmesine geçişle tüm meselenin şimdi esaslı şekilde başladığını, gerçekten sosyalist bir yola sokulduğunu apaçık kanıtlamakta ve kesin kanaatini vermektedir. Bu kararlı ve sistemli çalışmayla emek üretkenliği artırılmalıdır. Bu amaçla en iyi tarım yöntemlerini uygulamak ve Rusya'nın tarım güçlerini, bugüne kadar sadece bazı kişilerin zenginleşmesinin kaynağı, kapitalizmin, yeni bir köleliğin, yeni bir ücret köleliğinin yeniden doğması için bir kaynak olarak hizmet eden ve bugün toprağın sosyalizasyonu üzerine yasayla, toprak ve arazi üzerinde özel mülkiyetin tamamen kaldırılması koşulları altında, milyonlarca işçi için tarımsal bilgi kaynağı, tarımsal kültürün ve emek üretkenliğinin yükselmesinin kaynağı olarak hizmet edecek olan bütün en iyi çiftliklerden yararlanacak şekilde bu işe çekmek zorundayız. Kentlerdeki işçilerin emekçi köylülerle bu ittifakında, Köy Yoksulları Komiteleri'nin kurulmasında ve Soyvet kuruluşları olarak yeniden seçiminde, tarımsal Rusya'nın bugün, Batı Avrupa devletlerinin daha sonra, birbiri ardına, fakat bizden daha güvenli olarak girecekleri bir yola girdiğinin güvencesi yatar. Batı Avrupa devletleri için devrimi başlatmak daha zordu, çünkü karşılarındaki düşman çürümüş Rus otokrasisi değil, en kültürlü ve en güçlü biçimde birleşmiş kapitalist sınıftı. Fakat bu devrimin başladığını biliyorsunuz, devrimin sadece Rusya'yla sınırlı kalmadığını biliyorsunuz, en büyük umudumuzun, en önemli dayanağımızın Batı Avrupa'nın, ileri ülkelerin proletaryası olduğunu, dünya devriminin bu temel dayanağının harekete geçtiğini biliyorsunuz. Biz şundan kesinlikle eminiz ve Alman devriminin seyri de gerçekten göstermektedir ki, sosyalist ekonomiye geçiş, daha yüksek tarım teknikle-

rinden yararlanma, emekçi kırsal nüfusun birleşmesi orada, bizde olduğundan daha çabuk ve kolay olacaktır.

Rusya'nın emekçi köylülüğü, kentlerin işçileriyle ittifak halinde, bütün dünyanın sosyalist proletaryasıyla ittifak halinde, her türlü belaya, emperyalistlerin her türlü saldırısına göğüs gerip, gerçekleşmeden emekçilerin kurtuluşunun olanaksız olduğu eseri: toprağın ortak işlenmesini, küçük çiftlikten, toprağın ortak işlenmesine yavaş fakat azimle geçişi gerçekleştireceğinden emin olabilir.

RKP(B) VIII. PARTİ KONGRESİ'NE KIRDA ÇALIŞMA ÜZERİNE RAPOR[64]

23 Mart 1919

Yoldaşlar! Kongre'nin, kırda çalışma sorununu incelemek üzere seçtiği seksiyonun bütün oturumlarına katılmam mümkün olmadığı için özür dilerim. Bu seksiyonun çalışmalarına başından itibaren katılan yoldaşların konuşmaları benim söyleyeceklerimi tamamlayacaktır. Seksiyon, sonunda bir Komisyona havale edilen ve size sunulacak tezleri hazırlamıştır. Ben, seksiyonun çalışmalarının sonucunda önümüzde durduğu ve bugün bana göre bir bütün olarak Partinin önünde durduğu haliyle sorunun genel önemini ele almak istiyorum.

Yoldaşlar, proleter devrimin seyri içinde, toplumsal yaşamın bazen şu, bazen de bu en karmaşık ve önemli sorununu ön plana çıkarmak zorunda olmamız son derece doğaldır. Yaşamın en derin temellerini ve nüfusun geniş kitlelerini etkileyen, etkilemek zorunda olan bir devrimde, hiçbir partinin, kitlelere ne kadar yakın olsa da hiçbir hükümetin yaşamın bütün yanlarını ***aynı anda*** kavrayacak durumda olmaması son derece doğaldır. Ve bugün kırda çalışma sorunu üzerinde

durmak ve burada her şeyden önce orta köylülüğün konumunu öne çıkarmak zorunda kalıyorsak, proleter devrimin gelişimi açısından bunda tuhaf ve anormal görünen hiçbir şey yoktur. Proleter devrimin, iki düşman sınıf arasındaki, burjuvaziyle proletarya arasındaki temel ilişkiden başlamak zorunda olması anlaşılır bir şeydir. Esas görev, iktidarı işçi sınıfının eline vermek, onun diktatörlüğünü güvence altına almak, burjuvaziyi devirmek ve esasen her sosyalist inşa için kuşkusuz engel oluşturan burjuvazinin ekonomik güç kaynaklarını elinden almaktı. Hepimiz, Marksizmi bildiğimiz ölçüde, kapitalist toplumda, onun ekonomik yapısından dolayı, ya proletaryanın ya da burjuvazinin tayin edici öneme sahip olduğundan asla kuşku duymadık. Bugün, örneğin Menşeviklerin kampından birçok eski Marksistin, proletaryanın burjuvaziye karşı kesin mücadelesi döneminde ***salt demokrasinin*** hüküm sürebileceğini iddia ettiklerini görüyoruz. Bunu Sosyal-Devrimcilerle tamamen birlik olan Menşevikler söylüyor. Sanki, kendisi için neyin yararlı olduğuna göre demokrasiyi yaratmış ya da ortadan kaldırmış olan bizzat burjuvazi değilmiş gibi! Ve eğer bu böyleyse, burjuvaziyle proletarya arasında şiddetli mücadele döneminde salt demokrasiden söz edilemez. Sadece, bu Marksistlerin ya da sahte Marksistlerin —örneğin Menşeviklerimizin— yüzlerinin ne kadar çabuk açığa çıktığına, gerçek niteliklerinin, küçük-burjuva demokratı niteliğinin ne kadar çabuk su yüzüne çıktığına şaşmak gerekir.

Marx bütün ömrü boyunca, her şeyden çok küçük-burjuva demokrasisinin ve burjuva demokratizminin hayallerine karşı mücadele etmiştir. Marx, işçilerin açlıktan ölme özgürlüğünü, ya da işgücünü satan insanla, sözde serbest pazarda bu işgücünü serbestçe ve eşit haklara sahip olarak satın alan vs. burjuvanın eşitliğini şirin göstermeye hizmet ettiğinde, özgürlük ve eşitlik üzerine boş safsataları her şeyden daha çok alaya almıştır. Marx bunu bütün iktisadi yazılarında anlatmıştır. Denebilir ki, Marx'ın tüm "Kapital"i, ***kapitalist toplumun temel güçlerinin sadece burjuvazi ile proletarya olduğu ve olabileceği*** gerçeğinin anlatımına ayrılmıştır: kapitalist toplumun kurucusu, onun önderi ve itici gücü olarak burjuvazi — ve onun mezar kazıcısı olarak, onun

yerine geçebilecek biricik güç olarak proletarya. Marx'ın yazılarından herhangi birinde bu sorunla ilgili olmayan bir bölüm neredeyse yoktur. Denebilir ki, II. Enternasyonal'deki bütün dünya sosyalistleri, işçilerin önünde yemin billah bu gerçeği kavradıklarını sayısız kereler temin etmişlerdir. Fakat iş proletarya ile burjuvazi arasında iktidar için gerçek ve hem de tayin edici mücadeleye vardığında, Menşeviklerle Sosyal-Devrimcilerimizin ve hakeza tüm dünyadaki eski sosyalist partilerin liderlerinin bu gerçeği unuttuklarını ve salt demokrasi üzerine darkafalı safsataları tamamen mekanik biçimde tekrarlamaya başladıklarını gördük.

Bizde bazen "demokrasi diktatörlüğü" denerek bu sözcüklere görünürde "daha güçlü" bir anlam verilmeye çalışılıyor. Bu tamamen saçmadır. Biz tarihten, demokratik burjuvazinin diktatörlüğünün isyancı işçilerle hesaplaşmaktan başka bir şey olmadığını çok iyi biliyoruz. En azından 1848'den beri böyledir, fakat daha önce de tekil örnekler bulunabilir. Tarih bize, proletarya ile burjuvazi arasındaki en şiddetli mücadelenin, tam da burjuva demokrasisi içinde geniş ve özgür biçimde geliştiğini göstermektedir. Bu gerçeğin doğruluğuna pratikte kanaat getirme imkânımız oldu. Ve Sovyet Hükümetinin Kasım (Ekim) 1917'den bu yana attığı adımlar, bütün temel sorunlarda sağlamlığıyla dikkat çekiyorsa, bunun nedeni, bu gerçekten hiçbir zaman sapmamamız, bu gerçeği hiçbir zaman unutmamamızdır. Ancak ***bir*** sınıfın —proletaryanın— diktatörlüğü, iktidar uğruna burjuvaziye karşı mücadeleyi sonuçlandırabilir. Ancak proletarya diktatörlüğü burjuvaziyi yenilgiye uğratabilir. Ancak proletarya burjuvaziyi devirebilir. Ancak proletarya, kitleleri burjuvaziye karşı kendi peşinden götürebilir.

Fakat bundan asla, komünizmi inşa sürecinde, burjuvazi artık devrildiği, politik iktidar artık proletaryanın elinde olduğunda, orta katmanların, ara katmanların katılımı olmadan yapmaya devam edebileceğimiz sonucu çıkmaz; bu en büyük yanılgı olurdu.

Devrimin —proleter devrimin— başlangıcında, devrimi yapanların bütün dikkatinin esas meseleye, temel meseleye yönelik olması do-

ğaldır: proletaryanın egemenliğine ve bu egemenliğin burjuvazi üzerinde zaferle güvence altına alınmasına — burjuvazinin yeniden iktidara gelmesine karşı güvenceye yönelik olması doğaldır. Burjuvazinin elinde bugün hâlâ, onun başka ülkelerdeki servetiyle bağlı, ya da hatta bazen ülke içindeki para servetinden ibaret olan ayrıcalıklar kaldığını çok iyi biliyoruz. Proletaryadan daha fazla deneyime sahip olan ve burjuvaziye yardım eden toplumsal unsurlar bulunduğunu çok iyi biliyoruz. Burjuvazinin yeniden iktidara gelme düşüncesinden vazgeçmediğini, egemenliğini yeniden kurma girişimlerini bırakmadığını çok iyi biliyoruz.

Hepsi bu kadar da değil. Her şeyden önce "mutlu olduğun yer vatanındır" ilkesini ileri süren ve para açısından her zaman enternasyonal olan ***burjuvazi şimdi de dünya ölçüsünde bizden daha güçlüdür.*** Onun egemenliği hızla sarsılacak, size dün bildirme mutluluğuna sahip olduğumuz ve bugün gelen haberler tarafından doğrulanan Macar Devrimi[18] gibi örnekler gözünün önüne sunulacak. Burjuvazi egemenliğinin sarsılmakta olduğunu artık kavramaya başlıyor. Kendisine fazla hareket serbestisi kalmıyor. Fakat şu an dünya ölçüsünde maddi olanaklar hesaba katıldığında burjuvazinin hâlâ bizden daha güçlü olduğunu kabul etmek gerekiyor.

O nedenle dikkatimizin, pratik faaliyetimizin onda dokuzu şu temel soruna ayrılmıştı — ve başka türlü olamazdı: burjuvaziyi devirmek, proletarya iktidarını sağlamlaştırmak, burjuvazinin iktidara geri gelmesinin bütün olanaklarını ortadan kaldırmak. Bu tamamen doğal, meşru, kaçınılmazdır ve bu bakımdan pekçok şey başarıyla yerine getirildi.

Şimdi artık diğer katmanlar sorununu gündeme almalıyız. ***Orta köylülük sorununu*** bütün kapsamıyla gündeme almak zorundayız; Tarım Seksiyonu'nda çıkardığımız genel sonuç buydu ve tüm Parti fonksiyonerleri bununla hemfikir olacaklardır, bundan eminiz, çünkü sadece onların deneyimlerini, gözlemlerini özetledik.

Elbette, devrimimizin seyri üzerine düşünmek yerine, önümüzde şu an hangi görevlerin olduğunu düşünmek yerine, Sovyet iktidarının attığı her adımı, kıkırtı ve ukalalık konusu yapan insanlar olacaktır — bunu özellikle Menşevik ve Sağ Sosyal-Devrimci baylarda gözlemliyoruz. Bunlar, bizimle burjuva diktatörlüğü arasında seçim yapmak zorunda olduklarını bugüne kadar kavramayan insanlardır. Bunlara karşı çok sabır ve hatta iyiniyet gösterdik, onlara bir kez daha bu iyiniyetimizi görme fırsatı tanıyacağız, fakat fazla uzak olmayan bir gelecekte bu sabır ve iyiniyete son vereceğiz ve hâlâ seçimlerini yapmazlarsa büyük bir ciddiyetle Kolçak'a katılmaları tavsiyesinde bulunacağız. *(Alkışlar.)* Bu insanlardan özellikle parlak zihinsel beceriler beklemiyoruz. *(Gülüşmeler.)* Fakat Kolçak'ın canavarlıklarını kendi deneyimleriyle gördükten sonra, onlardan bizimle Kolçak arasında seçim yapmalarını istemekte haklı olduğumuzu kavrayacakları beklenebilirdi. Ekim'den sonraki ilk aylarda birçok naif kişi proletarya diktatörlüğünün geçici bir şey, tesadüfi bir şey olduğuna inanma aptallığında bulunmuş olsalar da, şimdi artık Menşeviklerin ve Sosyal-Devrimcilerin bile, bunun, uluslararası burjuvazinin saldırısı altında gerçekleşen bu savaşta meşru bir şey olduğunu kavramaları gerekirdi.

Gerçekten de sadece iki güç ortaya çıkmıştır: burjuva diktatörlüğü ve proletarya diktatörlüğü. Bunu Marx'tan okumamış olan, bütün büyük sosyalistlerin yapıtlarından okumamış olan, hiçbir zaman sosyalist olmamış, sosyalizmden hiçbir şey anlamamış, sadece, kendini sosyalist olarak adlandırmıştır. Bu insanlara kısa bir düşünme süresi veriyor ve bu sorunda karara varmalarını talep ediyoruz. Bu insanlardan burada söz ettim, çünkü şimdi şöyle diyorlar ya da diyecekler: "Bolşevikler orta köylülük sorununu ortaya attılar, orta köylülüğe kur yapmak istiyorlar." Menşevik basında bu tür, hatta daha kötü bir argümantasyonun yaygınlaştığını çok iyi biliyorum. Bunu bir tarafa atıyoruz, hasımlarımızın gevezeliklerine hiçbir zaman önem biçmiyoruz. Şimdiye kadar hâlâ burjuvaziyle proletarya arasında gidip gelebilen insanlar istediklerini konuşabilirler. Biz başka bir yolda yürüyoruz.

Bizim yolumuz her şeyden önce sınıf güçlerinin değerlendirilmesiyle belirlenmektedir. Kapitalist toplumda proletarya ile burjuvazi arasındaki mücadele gelişir. Bu mücadele sona ermemiş olduğu sürece, artan dikkatimizi bu mücadeleyi sonuçlandırmaya yoğunlaştıracağız. Bu mücadele henüz sonuçlandırılmadı. Bu mücadelede birçok şey başarıldı. Artık uluslararası burjuvazi tamamen serbest değil. Bunun en iyi kanıtı Macar proleter devrimidir. O nedenle kırdaki inşamızın, herşeyin temel zorunluluğa, iktidar için mücadeleye tabi olduğu çerçevenin dışına taştığı çok açıktır.

Bu inşa iki ana aşamadan geçmiştir. Kasım (Ekim) 1917'de, ***bir bütün olarak köylülükle birlikte*** iktidarı ele geçirdik. Kırda sınıf mücadelesi henüz gelişmemiş olduğu sürece bu bir burjuva devrimiydi.[15] Daha önce de söylediğim gibi, kırda gerçek proleter devrim ancak 1918 yazında başladı. Bu devrimi başlatmayı beceremeseydik çalışmamız tamam olmazdı. Birinci aşama kentlerde iktidarın ele geçirilmesi, hükümet biçimi olarak *Sovyet sisteminin* kurulmasıydı. İkinci aşama, bütün sosyalistler için esas olan, o olmadan sosyalistlerin sosyalist olmadığı şeydi: kırda proleter ve yarı-proleter unsurları ayrıştırıp, bunları kırda burjuvaziye karşı mücadele amacıyla kent proletaryasıyla birleştirmek. Hakeza bu aşama da özü itibariyle sona ermiştir. Esasen bu amaçla kurduğumuz örgütler, yani Köy Yoksulları Komiteleri[57] öylesine sağlamlaşmışlardı ki, bunların yerine usulüne göre seçilmiş Sovyetleri koymayı[57], yani Köy Sovyetlerini, bunları kırda sınıf egemenliğinin organları, proletarya iktidarının organları haline getirecek biçimde reorganize etmeyi mümkün gördük. Kısa süre önce Merkez Yürütme Komitesi tarafından karara bağlanan ve doğal olarak herkes tarafından bilinen sosyalist toprakları birleştirme üzerine ve sosyalist tarıma geçiş önlemleri[65] üzerine yasa gibi önlemler, görüp geçirdiklerimizi proleter devrimimizin bakış açısından özetlemektedir.

Esas meseleyi, proleter devrimin ilk ve en önemli görevini yerine getirdik. Ve işte bunu yerine getirdiğimiz için şimdi gündemde daha karmaşık bir sorun var: ***orta köylülükle ilişki.*** Bu görevi öne çıkarma-

nın herhangi bir biçimde devlet iktidarımızın niteliğinin gevşemesi, proletarya diktatörlüğünün gevşemesi, temel politikamızın kısmen de olsa, son derece önemsiz de olsa değişmesi anlamına geldiğine inanan, proletaryanın görevlerini, komünist devrimin görevlerini hiçbir şekilde kavramamıştır. Partimizde böyle kişiler olmayacağından eminim. Ben sadece yoldaşları, işçi partisinin dışında olan ve bunu iddia edecek olan insanlara karşı uyarmak istedim — herhangi bir dünya görüşünden kaynaklandığı için değil, basitçe işimizi berbat etmek ve beyaz muhafızlara yardımda bulunmak için, daha basit söylendiğinde, her zaman yalpalamış olan, yalpalamadan edemeyen ve daha uzun süre yalpalayacak olan orta köylüleri bize karşı kışkırtmak için bunu iddia edecek olan insanlara karşı uyarmak istedim. Orta köylüleri bize karşı kışkırtmak için şöyle diyecekler: "Gördünüz mü, size kur yapıyorlar! Demek ki ayaklanmalarınızı dikkate aldılar, yani yalpalamaya başladılar vs. vs." Böyle bir ajitasyona karşı bütün yoldaşlarımız donanımlı olmalı. Ve şimdi bu sorunun sınıf mücadelesi bakış açısından sorulmasını sağlarsak yoldaşlarımızın donanımlı olacaklarından eminim.

Bu ana görevin daha zor ama bir o kadar da ivedi olduğu çok açıktır: ***proletaryanın orta köylülükle ilişkisi tam olarak nasıl belirlenecektir?*** Yoldaşlar! Bu sorun Marksistler için işçilerin muazzam çoğunluğunun benimsediği teorik bakış açısından bakıldığında zor değildir. Örneğin Kautsky'nin Tarım Sorunu Üzerine* kitabında —Kautsky bu kitabı Marx'ın öğretisini henüz doğru anlattığı ve bu alanda tartışmasız otorite sayıldığı bir zamanda yazmıştı— kapitalizmden sosyalizme geçiş üzerine şunları söylediğini anımsıyorum: sosyalist partinin görevi ***köylülüğü tarafsızlaştırmak,*** yani proletarya ile burjuvazi arasındaki mücadelede köylünün tarafsız kalmasını, köylünün bize karşı burjuvaziye aktif yardımda bulunmamasını sağlamaktır.

Burjuvazinin uzun egemenlik döneminde köylülük onun iktidarını desteklemiş, burjuvazinin yanında yer almıştır. Burjuvazinin ekonomik gücü ve egemenliğinin politik araçları dikkate alındığında bu an-

* *Karl Kautsky, Tarım Sorunu, Stuttgart 1899.* ***—Alm. Red.***

laşılır birşeydir. Orta köylünün hemen bizim tarafımıza geçmesini bekleyemeyiz. Fakat doğru bir politika izlersek, belli bir süre sonra bu yalpalamalar sona erecek ve köylü bizim tarafımıza geçebilecektir.

Ta Engels, Marx'la birlikte bilimsel sosyalizmin, yani Partimizin her zaman ve özellikle de devrim döneminde kendine kılavuz edindiği öğretinin temellerini kuran Engels, köylülüğün küçük, orta ve büyük köylülere bölündüğünü saptamıştır ve bu bölünme Avrupa ülkelerinin büyük çoğunluğu için bugün de geçerlidir. Engels şöyle diyordu: "Belki büyük köylülüğü bile her yerde şiddetle ezmeye gerek olmayacaktır"[16]. Ve herhangi bir zamanda orta köylülüğe karşı (küçük köylü bizim dostumuzdur) şiddet uygulayabileceğimizi aklı başında tek bir sosyalist bile hiçbir zaman düşünmemiştir. 1894'te, ölümünden bir yıl önce, tarım sorunu gündeme alındığında Engels böyle söylüyordu. Bu görüş bize, hepimizin teoride hemfikir olduğumuz, fakat bazen unutulan gerçeği göstermektedir. Çiftlik beyleri ve kapitalistlere karşı görevimiz tam mülksüzleştirmedir. Fakat ***orta köylülüğe*** karşı ***hiçbir şekilde şiddet kullanılmasına izin vermeyiz***. Hatta zengin köylülere karşı bile burjuvaziye karşı kullandığımız şu kesin ifadeyi kullanmıyoruz: zengin köylülüğün ve Kulakların mutlak mülksüzleştirilmesi. Programımızda bu ayrım yapılmaktadır. Biz şöyle diyoruz: zengin köylülüğün direnişinin bastırılması, karşı-devrimci heveslerinin bastırılması. Bu tam mülksüzleştirme değildir.

Burjuvaziye ve orta köylülüğe karşı tavrımızı belirleyen temel fark —burjuvazinin tam mülksüzleştirilmesi, kimseyi sömürmeyen orta köylülükle ittifak—, bu temel çizgi teoride herkes tarafından kabul ediliyor. Fakat pratikte bu çizgi tutarlılıkla izlenmiyor, alt örgütlerde bu çizgiyi izlemek henüz öğrenilemedi. Burjuvaziyi devirip iktidarını sağlamlaştırdıktan sonra,proletarya, yeni bir toplum kurma işine çok yönlü olarak giriştiğinde, orta köylülük sorunu ön plana çıktı. Bütün dünyada hiçbir sosyalist, büyük tarım işletmelerine sahip ülkelerle, küçük tarım işletmelerine sahip ülkelerde komünizmin kurulmasının farklı yollar izleyeceğini hiçbir zaman reddetmemiştir. Bu en temel, en

basit gerçektir. Buradan, komünist inşanın görevlerine yaklaştığımız ölçüde, esas dikkatimizin belli bir dereceye kadar tam da orta köylülük üzerinde yoğunlaşmak zorunda olduğu sonucu çıkar.

Birçok şey orta köylülükle ilişkimizi nasıl saptayacağımıza bağlıdır. Teorik olarak bu sorun çözülmüştür, fakat bir sorunun teorik çözümüyle bu çözümün pratik uygulanması arasındaki farkın ne kadar büyük olduğunu çok şiddetli biçimde öğrendik ve kendi deneyimimizden biliyoruz. Fransız meclisi, uygulamak için gerekli desteğe sahip olmadığı, hatta şu ya da bu önlemi uygularken hangi sınıfa dayanacağını dahi bilmediği âlicenap önlemler içeren kararnamaler çıkardığında Büyük Fransız Devrimi için son derece karakteristik olan bu farkın eşiğine vardık.[66]

Biz kıyaslanmayacak kadar daha iyi koşullarda bulunuyoruz. Tam yüz yıllık gelişim sayesinde, hangi sınıfa dayanacağımızı biliyoruz. Fakat biz, bu sınıfın pratik deneyiminin henüz çok çok yetersiz olduğunu da biliyoruz. İşçi sınıfı için, işçi partisi için esas olan belliydi: burjuvazinin iktidarını devirmek ve iktidarı işçilere vermek. Fakat bunu *nasıl* yapmak gerekirdi? Hangi zorluklardan, hangi hatalardan geçerek sanayide işçi denetiminden işçi yönetimine geçtiğimizi herkes anımsayacaktır[13 b]. Hem de bu, sınıfımız içinde bir çalışmaydı, her zaman ilişkide olduğumuz proletarya içinde bir çalışmaydı. Oysa şimdi yeni bir sınıfla, kent işçisinin tanımadığı bir sınıfla ilişkimizi belirlemek zorundayız. Kesin, istikrarlı bir tavır takınmayan sınıfla ilişkiyi belirlemek söz konusu. Proletarya kütlesi itibariyle sosyalizmden yanadır, burjuvazi kütlesi itibariyle sosyalizme karşıdır, bu iki sınıfın birbiriyle ilişkisi kolayca saptanır. Fakat orta köylülük gibi bir katmana geçtiğimizde, ***onun yalpalayan bir sınıf olduğu*** görülür. Orta köylü kısmen mülk sahibi, kısmen emekçidir. Başka emekçi gruplarını sömürmez. On yıllar boyunca konumunu korumak için çok büyük çabalar göstermek zorunda kalmış, çiftlik beyleri ve kapitalistler tarafından bizzat sömürülmüş, her şeye katlanmıştır, fakat yine de aynı zamanda bir mülk sahibidir. Bu yüzden yalpalayan bu sınıfla ilişkimiz büyük

zorluklar göstermektedir. Bir yılı aşkın deneyimimize, kırda yarım yılı aşkın proleter çalışmamıza dayanarak, kırda sınıfsal ayrışmanın artık gerçekleşmiş olması durumuna dayanarak, burada kendimizi her şeyden önce acelecilikten, beceriksiz teoricilikten ve üzerinde çalıştığımız fakat henüz tam olarak ortaya çıkarmadığımız bir şeyi tamamlamış olma iddiasından korumalıyız. Seksiyonun seçtiği Komisyonun sunduğu ve müteakip konuşmacılardan birinin okuyacağı kararda bu hatalara karşı yeterince uyarı bulacaksınız.

İktisadi açıdan bakıldığında orta köylülere yardım etmemiz gerektiği açıktır. Teorik olarak bakıldığında buna hiç kuşku yoktur. Fakat geleneklerimiz, kültür seviyemiz, kırsal alanın hizmetine sunabileceğimiz kültürel ve teknik güç yetersizliğimiz ve kırdaki koşullar karşısında sık sık gösterdiğimiz çaresizlik hesaba katıldığında, yoldaşlar sık sık zor uygulayarak, bütün hikayeyi mahvediyorlar. Daha dün bir yoldaş bana, RKP(B) Nijni-Novgorod Komitesi'nin çıkardığı "Nijni-Novgorod Vilayetinde Parti Çalışması İçin Talimatlar ve Tezler" adlı bir broşür verdi. Bu broşürün örneğin 41. sayfasında şunları okuyorum:

> "Özel vergi üzerine kararname bütün ağırlığıyla Kulakların, spekülatörlerin ve ***genel olarak köylülüğün orta unsurlarının*** omzuna yüklenmelidir."

Denebilecek tek şey var: bunlar gerçekten de meseleyi "anlamışlar"! Bu, ya bir baskı hatasıdır, o zaman bu tür baskı hatalarının geçmesine izin vermek kesinlikle uygunsuzdur! Ya da bu, bu meselede her türlü acelenin ne kadar tehlikeli olduğunu kanıtlayan düşüncesiz, aceleci bir iştir. Ya da ama bu —ve bu Nijni-Novgorodlu yoldaşlar için ifade etmek istemediğim en kötü ihtimaldir— düpedüz anlayışsızlıktır. Bunun düpedüz dikkatsizlik olması da gayet mümkündür.

Pratikte, Komisyonda bir yoldaşın anlattığı gibi olaylar yaşanıyor. Bu yoldaşın çevresini köylüler sarmış ve herkes şu soruyu soruyormuş: "Benim orta köylü olup olmadığımı sapta. İki atım ve bir ineğim var. İki ineğim ve bir atım var" vs. Kırı dolaşan böyle bir ajitatörün

elinde, onlara orta köylü olup olmadıklarını söyleyebilmek için köylülerin koltuk altlarına sokabileceği yanılmaz bir termometre olması gerekirdi. Bunu saptayabilmek için köylülerin işletmelerinin bütün tarihini, alt ve üst gruplarla ilişkisini bilmek gerekir ve bunu tam olarak bilemeyiz.

Bunun için çokça pratik beceri gerekir, yerel koşulları bilmek gerekir. Henüz bu bilgiye sahip değiliz. Bunu itiraf etmek kesinlikle ayıp değildir; bunu açıkça kabul etmeliyiz. Biz hiçbir zaman ütopyacı olmadık ve hiçbir zaman komünist toplumu, tamamen komünist bir toplumda doğup eğitilen cici komünistlerin cici elleriyle inşa edeceğimizi düşünmedik. Bunlar kurt masalıdır. Komünizmi kapitalizmin enkazından inşa etmek zorundayız ve bunu ancak kapitalizme karşı mücadelede çelikleşmiş sınıf gerçekleştirebilir. Proletarya —bunu hepiniz çok iyi biliyorsunuz— kapitalist toplumun hastalık ve zaaflarından ari değildir. O sosyalizm için ve böylece aynı zamanda kendi eksikliklerine karşı da mücadele etmektedir. Kentlerde onyıllar boyu amansız bir mücadele yürüten proletaryanın en iyi, ileri kesimi, bu mücadele içinde kent ve başkent yaşamının bütün kültürünü alabilirdi ve bir ölçüde bunu yaptı da. En ileri ülkelerde bile kırın cehalete mahkûm edilmiş olduğunu biliyorsunuz. Köyün kültür seviyesini elbette yükselteceğiz, fakat bu uzun yılların işidir. İşte yoldaşların her yerde unuttukları şey budur; ve kır insanının, buralı aydınların, yetkili kişilerin değil —onların çoğunu dinledik— kırdaki çalışmayı pratikte izlemiş insanların her sözünün, özellikle çarpıcı biçimde gözümüzün önüne serdiği şey budur. Bu sesler Tarım Seksiyonu'ndaki bizler için özellikle değerliydi. Bu sesler şimdi tüm parti kongresi için özellikle değerli olacaktır, bundan eminim, çünkü bunlar kitaplardan değil, kararnamelerden değil, yaşamın kendisinden alınmıştır.

Bütün bunlar bizi, orta köylülerle ilişkimize daha fazla açıklık getirecek biçimde çalışmaya sevketti. Bu çok zor, çünkü ***bu açıklık yaşamda mevcut değil***. Bu sorun ***derhal ve bir hamlede*** çözülmek istenirse, sadece çözülmeden kalmaz, aynı zamanda ***çözümsüz*** olur. "Bu

kadar çok kararname yazılmamalıydı" diyen ve Sovyet Hükümetini, nasıl uygulanacağını bilmeden kararname hazırlamaya koyulmakla suçlayan insanlar var. Aslında bu insanlar nasıl Beyaz Muhafızların safına kaydıklarını farketmiyorlar. Yüzlerce kararname kaleme almakla kırda tüm yaşamın değişeceğine inansaydık, tam anlamıyla ahmak olurduk. Fakat kararnamelerde yürünecek yolu göstermemiş olsaydık sosyalizme ihanet etmiş olurduk. Pratikte bir hamlede ve tamamen uygulanamayacak olan bu kararnameler propaganda için büyük bir rol oynadılar. Önceleri genel gerçeklerle propaganda yaparken, ***şimdi de çalışmayla propaganda yapıyoruz.*** Bu da propagandadır, fakat fiili propaganda — ama anarşistler ve eski sosyalizm döneminde gülüp geçtiğimiz bazı münasebetsizlerin tek tek eylemleri anlamında değil. Kararnamemiz bir çağrıdır, ama eski dönemlere ait: "İşçiler, ayağa kalkın, burjuvaziyi devirin!" türünden bir çağrı değil. Hayır, kitlelere yapılmış, onları pratik faaliyete çağıran bir çağrıdır. ***Kararnameler, kitleleri pratik faaliyete çağıran talimatlardır.*** Önemli olan budur. Bu kararnamelerde de birçok şey işe yaramaz olabilir, bunlar yaşamda kendini kabul ettiremeyecek birçok şey içerebilir. Fakat kararnameler pratik faaliyet için malzeme içerirler ve kararnamenin görevi, Sovyet iktidarının sesine kulak veren yüzlerce, binlerce, milyonlarca insana pratik faaliyeti öğretmektir. Bu, kırda sosyalist inşa alanında pratik faaliyetin bir provasıdır. Bu meseleye böyle bakacak olursak, yığınla yasa, kararname ve talimatımızdan olağanüstü çok şey öğrenebiliriz. Onları ne pahasına olursa olsun, derhal, bir çırpıda uygulanması gereken mutlak emirler olarak görmeyiz.

Pratikte tek tek suiistimallere yol açabilecek her şeyden kaçınmalıyız. Şurada burada ikbalperestler, serüvenciler eteğimize tutunmuştur; kendine komünist diyen ve bizi aldatan, sırf şimdi komünistler iktidarda olduğu için bize yanaşan, dürüst "memurlar" geri düşünceleri nedeniyle bizimle çalışmak istemediği için bize yanaşan, ne düşünceleri, ne de onurları olmayan ikbalperestler eteğimize tutunmuştur. Sadece yaltakçılıkla ilerlemek isteyen bu kişiler kırda zor uyguluyorlar ve bunun iyi olduğunu sanıyorlar. Gerçekte ise bu, köylülerin bazen

"yaşasın Sovyet iktidarı, fakat ***kahrolsun komün***" (yani komünizm) demelerine yol açmaktadır. Bu örnekler uydurma değil, canlı yaşamdan, kırdaki yoldaşların iletilerinden alınmıştır. Her türlü ölçüsüzlüğün, her türlü aceleciliğin, her türlü hızlı temponun nasıl korkunç zararlar verdiğini unutmamalıyız.

Bizi çöküşün eşiğine kadar getiren emperyalist savaştan her ne pahasına olursa olsun, umutsuz bir sıçrayışla çıkmak için acele etmemiz gerekiyordu, bizi yoketmekle tehdit eden burjuvaziyi ve güçleri ezmek için umutsuz çabalar sarfetmemiz gerekiyordu. Bütün bunlar gerekliydi, bunlar olmadan zafer kazanamazdık. Fakat orta köylülere karşı da aynı biçimde davranmak isteseydik, bu öyle bir ahmaklık, öyle bir kalınkafalılık, dava için öyle bir uğursuzluk olurdu ki, ancak provokatörler bu yönde bilinçli çalışabilirler. Burada görev tamamen farklı konmalıdır. Burada söz konusu olan, eskiden önümüze koyduğumuz bir görev olan, azılı sömürücülerin direnişini kırmak, onları yenilgiye uğratmak ve devirmek değildir. Hayır, bu ana görevi çözdüğümüz ölçüde daha karmaşık sorunlara sıra gelmektedir. Burada şiddetle hiçbir yere varılamaz. ***Orta köylülüğe karşı şiddet en büyük zararı verir.*** Orta köylülük son derece kalabalık, sayısı birçok milyonu bulan bir katmandır. Hatta Avrupa'da bile, ki orada hiçbir yerde böyle bir güce ulaşmazlar, teknik ve kültürün, kent yaşamının, demiryollarının devasa geliştiği, böyle düşünmenin daha kolay olduğu Avrupa'da bile, en devrimci bir tek sosyalist bile orta köylülere karşı zor önlemleri önermemiştir.

İktidarı ele geçirdiğimizde bir bütün olarak tüm köylülüğe dayanıyorduk. O zamanlar bütün köylülerin görevi ***birdi***: çiftlik beylerine karşı mücadele. Fakat tarımsal büyük işletmeye karşı önyargılarında şimdiye kadar ısrar ediyorlar. Köylü şöyle düşünüyor: "Büyük işletme olursa ben yine toprak kölesiyim." Bu elbette doğru değil. Fakat köylülerin nezdinde büyük işletme düşüncesi, çiftlik beylerinin halkı ezmesine karşı duyulan nefretle, bunun anısıyla bağlıdır. Bu duygu kalmıştır, henüz ölüp gitmemiştir.

Burada her şeyden önce, meselenin doğası gereği zor yöntemleriyle hiçbir yere varılamayacağı gerçeğine dayanmak zorundayız. Burada ekonomik görev çok başkadır. Burada, bütün temele, bütün yapıya dokunmadan kesip atılabilecek bir üst katman yoktur. Kentte kapitalistlerin oluşturduğu üst katman burada yoktur. ***Burada zor yöntemleriyle hareket etmek bütün işi berbat etmek demektir.*** Burada uzun süreli bir eğitim çalışması gereklidir. Sadece ülkemizde değil, bütün dünyada pratikçi ve gerçekçi olan köylüye, "Komün"ün en iyisi olduğunu kanıtlayan somut örnekler sunmalıyız. Elbette köyde, kentten kıra koşan, buraya gelip insanlara bir şeyler anlatan, entelektüelvari, bazen de entelektüelvari olmayan bir ikilik çıkarıp öfkeyle köyden ayrılan aceleci insanlar ortaya çıkarsa, bundan doğru dürüst bir sonuç ortaya çıkmaz. Böyle şeyler oluyor. Saygı uyandırmak yerine, alay konusu oluyorlar, hem de çok haklı olarak.

Bu sorunla ilgili olarak, komünleri teşvik ettiğimizi söylemeliyiz; fakat bunlar, ***köylülerin güvenini kazanacak biçimde*** örgütlenmeliler. O zamana kadar biz, köylülerin öğretmeni değil, öğrencisiyiz. Tarımı ve özelliklerini bilmeyen insanların, sadece kamu iktisadının yararlı olduğuna dair bir şeyler duymuş, kent yaşamından yorulmuş ve kırda çalışmak isteyen insanların, bütün meselelerde kendilerini köylülerin öğretmeni olarak görmelerinden daha aptalca bir şey yoktur. ***Orta köylünün ekonomik ilişkileri alanında şiddeti sırf düşünmekten bile daha aptalca bir şey yoktur.***

Burada görev, orta köylülerin mülksüzleştirilmesi değil, köylülerin özel yaşam koşullarını hesaba katmak, köylülerden daha iyi bir düzene geçişin yöntemlerini öğrenmek ve ***kumanda etmeye kalkışmamaktır***! Kendimize çizdiğimiz kaide budur. *(Kongrenin tümü alkışlar.)* Karar tasarımızda anlatmaya çalıştığımız kaide budur, çünkü bu hususta gerçekten az günah işlemedik yoldaşlar. Bunu kabul etmek kesinlikle ayıp değildir. Hiç deneyimimiz yoktu. Sömürücülere karşı mücadeleyi bile deneyimlerimize dayanarak yürütüyoruz. Bizi bu yüzden zaman zaman mahkûm ettilerse de, şunu söyleyebiliriz: "Bunun suçlu-

su sizsiniz bay kapitalistler. Böyle azgın, anlamsız, küstah, amansız direniş göstermeseydiniz, bütün dünya burjuvazileriyle ittifak kurmasaydınız, devrim daha barışçıl biçimler alabilirdi." Şimdi, her yönden gelen bu amansız saldırıyı püskürttükten sonra, başka yöntemlere geçebiliriz, çünkü biz bir çevre olarak değil, milyonlara önderlik eden bir parti olarak hareket ediyoruz. Milyonlar, bir rota değişikliğini bir çırpıda anlayamaz, o nedenle Kulaklar için düşünülen darbeler adım başında orta köylülere isabet ediyor. Bunda şaşılacak bir şey yok. Sadece bunun aşılmış olan tarihsel koşullara bağlı olduğunu, yeni koşulların ve yeni görevlerin bu sınıfa karşı yeni bir mentalite gerektirdiğini kavramak gerekiyor.

Köylü iktisadı üzerine kararnamelerimiz esasen doğrudur. Bu kararnamelerin bir tekinden bile vazgeçmek için, bir tekini bile kaleme almış olmaktan pişmanlık duymak için hiçbir nedenimiz yok. Fakat kararnameler doğru olsa da, ***bunları köylülere zorla dayatmak doğru değildir***. Hiçbir kararnamede böyle birşey söylenmiyor. Bunlar yol gösterici olarak, pratik önlemler için çağrı olarak doğrudur. "Birleşmeyi teşvik edin" dediğimizde, uygulanışının kesin ***biçimini*** bulmak üzere birçok kez denenmesi gereken talimatlar vermiş oluyoruz. Bir kez köylülerin gönüllü onayı sağlanmalıdır denmişse, bu, köylüleri ikna etmek, hem de pratikte ikna etmek gerektiği anlamına gelir. Lafla ikna olmayacaklardır, böyle yapmakla çok da iyi yapacaklardır. Sırf kararnamelerin okunması ve sırf ajitasyon bildirileriyle ikna olacak olsalardı kötü olurdu. İktisadi yaşamı bu şekilde yeniden biçimlendirmek mümkün olsaydı, bunun beş paralık değeri olmazdı. Önce, böyle bir birleşmenin daha iyi olduğu kanıtlanmalıdır. Bu insanlar öyle birleştirilmeli ki, birbirleriyle kavga etmeyip, gerçekten birlik olsunlar; bunun daha iyi olduğu kanıtlanmalı. Köylü sorunu böyle koyuyor, kararnamelerimiz de böyle koyuyor. Bunun böyle görülmesini bugüne kadar başaramadıysak, bunda utanılacak bir şey yok, bunu açıkça kabul etmeliyiz.

Bugüne kadar sadece her sosyalist devrimin temel görevini, burjuvazi üzerinde zafer görevini çözdük. Şimdi tüm dünya emperyalistlerinin bizi boğmak için son çabaları gösterdiği korkunç derecede zor bir yarım yıl başlıyor olmasına rağmen, bu görevi esas olarak çözdük. Şimdi, herhangi bir şekilde abartmaksızın diyebiliriz ki, ***bizzat onlar*** da ***bu yarı yıldan sonra işlerinin tamamen umutsuz olacağını kavramışlardır***. Ya şimdi bitkinliğimizden yararlanacak ve bu tek ülkeyi yenilgiye uğratacaklardır, ya da biz muzaffer olacağız, hem de sadece bizim ülkemiz bakımından değil. Gıda ve ulaşım krizinin üst üste bindiği ve emperyalist devletlerin birçok cephede saldırı girişiminde bulunduğu bu yarı yılda durumumuz olağanüstü zor. Fakat ***bu son zor yarı yıl***. Bastıran dış düşmana karşı savaşta şimdiye kadar olduğu gibi bütün güçleri harekete geçirmek gerekiyor.

Fakat, kırda çalışmanın görevleri üzerine konuşurken, bütün zorluklara rağmen, bütün deneyimlerimiz sömürücüleri doğrudan yenilgiye uğratmaya yönelik olsa da, kırda orta köylülere karşı görevlerimizin farklı olduğunu aklımızdan çıkarmamalı ve bunu unutmamalıyız.

Petrograd, İvanovo-Voznesensk, Moskova'dan kıra gitmiş bütün sınıf bilinçli işçiler, giderilemez gibi görünenler de dahil bir dizi yanlış anlamanın, çok büyük gibi görünenler de dahil bir dizi çatışmanın, kitabi bir dille değil, köylülerin anlayacağı bir dille konuşan, kır yaşamını bilmemelerine rağmen kumanda etmeye kalkışan komutanlar gibi değil, tersine durumu açıklayan, sömürücülere karşı emekçiler olarak onların duygularına seslenen yoldaşlar gibi konuşan akıllı işçilerin ortaya çıkmasıyla aşıldığı ve hafifletildiği birçok örnek anlattılar. Ve bu yoldaşça aydınlatma zemini üzerinde, komutan ya da amir olarak ortaya çıkan yüzlerce insanın yapamadığını başardılar.

Şimdi dikkatinize sunduğumuz kararın tümü bu ruhla kaleme alınmıştır.

Kısa raporumda bu kararın ilkesel yönü, genel politik anlamı üzerinde durmaya çalıştım. Bir bütün olarak devrimin çıkarları bakış açı-

sından çizgimizde hiçbir dönüşün, hiçbir değişikliğin söz konusu olmadığını kanıtlamaya çalıştım ve kanıtlamayı başardığımı düşünüyorum. Beyaz Muhafızlar ve onların suç ortakları bunun üzerine yaygara koparıyorlar ya da böyle bir yaygara koparacaklar. İstedikleri kadar bağırsınlar. Bizi ilgilendirmez. Biz, en büyük tutarlılıkla görevlerimizi geliştiriyoruz. Dikkatimizi burjuvazinin ezilmesi görevinden orta köylülüğün yaşamının düzenlenmesi görevine yöneltmeliyiz. Onunla barış içinde yaşamak zorundayız. Komünist toplumda orta köylülük, ancak onun ekonomik yaşam koşullarını kolaylaştırıp iyileştirdiğimizde bizden yana olacaktır. Yarın 100.000 adet birinci sınıf traktör verip, benzin ve traktör sürücüsü sağlayabilsek —bunun şimdilik bir hayal olduğunu biliyorsunuz— orta köylü şöyle derdi: "Ben Komünden (yani komünizmden) yanayım." Fakat bunu yapabilmek için önce uluslararası burjuvaziyi yenmemiz, onları bu traktörleri bize vermek zorunda bırakmamız; ya da üretkenliğimizi bu traktörleri kendimiz sağlayabilecek kadar yükseltmemiz gerekir. Bu sorun ancak bu şekilde doğru konabilir.

Köylünün kent sanayiine ihtiyacı var, o olmadan yaşayamaz ve o bizim elimizdedir. Meseleyi doğru ele alırsak, ona kentten bu ürünleri, bu aletleri, bu kültürü sağladığımız için köylü bize minnettar olacaktır. Ona bunları sömürücüler değil, çiftlik beyleri değil, bilakis onun gibi çalışan, onun özellikle takdir ettiği, fakat pratik bakımdan, kendisine gerçekten sunulan yardıma göre değer verdiği, kendisine kumanda etmelerini, yukarıdan "emretmeleri"ni haklı olarak reddettiği yoldaşlar getirecektir.

Önce yardım edin, sonra güven kazanmaya çalışın. Bu işi doğru yaparsak, kazada, bucakta, tahıl tedarik kıtalarında, her türlü örgütteki tüm gruplarımızın her adımı adamakıllı tartılıp bu açıdan titizlikle incelenirse, köylülerin güvenini kazanabilir, ancak o zaman ilerleyebiliriz. Şimdi onlara manen ve maddeten yardım etmeliyiz. Bu bir komutanın emri değil, bir yoldaşın öğüdü olacaktır. Köylü o zaman tamamen bizden yana olacaktır.

Kararımızın içeriği budur, yoldaşlar, görüşümce parti kongresinin kararı haline gelmesi gereken şey budur. Bunu kabul edince, bu parti örgütlerimizin bütün çalışmasını belirleyince, şimdi karşı karşıya bulunduğumuz ikinci büyük görevin de üstesinden geleceğiz.

Burjuvazinin nasıl devrileceğini, nasıl ezileceğini öğrendik ve bundan gurur duyuyoruz. Milyonlarca orta köylüyle ilişkilerin nasıl düzenleneceğini, onların güveninin nasıl kazanılacağını henüz öğrenmedik. Bunu açıkça kabul etmeliyiz. Fakat görevi kavradık, önümüze koyduk ve büyük bir umutla, büyük bir anlayışla ve tüm kararlılığımızla şöyle diyoruz: bu görevin üstesinden geleceğiz ve o zaman sosyalizm kesinlikle yenilmez olacak. *(Uzun süren alkışlar.)*

RKP(B) VIII. PARTİ KONGRESİ TARAFINDAN ALINAN ORTA KÖYLÜLÜKLE İLİŞKİ ÜZERİNE KARAR[64]

23 Mart 1919

22 Mart 1919'da kabul edilen Parti programı zemini üzerinde duran ve Sovyet iktidarı tarafından halihazırda uygulanmış olan sosyalist tarlaların birleştirilmesi üzerine yasayla ve sosyalist tarıma geçiş amacıyla alınan önlemlerle[65] tamamen hemfikir olduğunu ilan eden VIII. Parti Kongresi, kırda çalışma sorununda bugün, orta köylülerin gereksinimlerine daha büyük dikkat gösterme, yerel makamların keyfi davranışlarının ortadan kaldırılması ve orta köylülükle anlaşmaya gayret etme anlamında orta köylülüğe karşı Parti çizgisinin daha doğru uygulanmasının büyük önemi olduğunu kabul eder.

1) Orta köylüleri Kulaklarla karıştırmak, Kulaklara yönelik önlemleri şu ya da bu ölçüde onlara genişletmek, sadece Sovyet iktidarının bütün kararnamelerini ve tüm politikasını değil, aynı zamanda, proletaryanın burjuvaziyi devirmek için kesin mücadele döneminde her türlü sömürünün ortadan kaldırılmasına acısız geçiş koşullarından

biri olarak proletaryanın orta köylülükle anlaşmasına dikkat çeken komünizmin bütün temel ilkelerini en kaba biçimde ihlal etmek demektir.

2) Sanayiye kıyasla tarımsal tekniğin geriliğinden dolayı en ileri kapitalist ülkelerde bile —Rusya'dan söz bile etmiyoruz— görece güçlü ekonomik kökleri olan orta köylülük, proleter devrimin başlamasından sonra epeyce uzun bir süre varlığını koruyacaktır. Bu nedenle gerek kırdaki Sovyet fonksiyonerlerinin taktiği gerekse de Parti yöneticilerinin taktiği orta köylülükle uzun bir işbirliği dönemine ayarlı olmalıdır.

3) Parti, ne pahasına olursa olsun, kırdaki bütün Sovyet fonksiyonerlerinin bilimsel sosyalizmin açıkça saptadığı, orta köylülüğün sömürücülere dahil olmadığı, çünkü başkalarının emeğinden kâr sağlamadığı gerçeğini gayet berrak ve kesin biçimde kabul etmelerini sağlamalıdır. Böyle bir küçük üreticiler sınıfı sosyalizmle hiçbir şey yitirmez, bilakis tam tersine, en demokratik cumhuriyette bile kendisini binlerce biçimde sömüren sermayenin boyunduruğunu atmakla çok şey kazanır.

Sovyet iktidarının kırdaki tamamen doğru politikası, bu şekilde muzaffer proletaryanın orta köylülükle ittifakını ve anlaşmasını güvence altına almaktadır.

4) Her türlü kooperatifi ve orta köylülerin tarım komünlerini teşvik ederken, Sovyet iktidarının temsilcileri bu tür birlikler oluşturmak için en ufak bir zor kullanmamalıdırlar. Sadece, köylülerin kendi öz inisiyatifleriyle kurdukları ve yararını pratikte gördükleri birlikler değerlidir. Bu alanda her türlü acelecilik zararlıdır, çünkü bu sadece, orta köylülerin yeniliklere karşı önyargılarını güçlendirebilir.

Köylüleri komünlere katılmaya sevketmek amacıyla doğrudan ya da dolaylı da olsa zora başvuran Sovyet iktidarı temsilcilerinden en sert biçimde hesap sorulmalı ve kırdaki çalışmadan uzaklaştırılmalıdır.

5) Bütün keyfi, yani merkezi iktidarın yasalarının kesin hükümlerine dayanmayan el koymalar amansızca kovuşturulmalıdır. Parti Kongresi bu hususta, Tarım Halk Komiserliği, İçişleri Halk Komiserli-

ği ve Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin denetiminin güçlendirilmesinde ısrarlıdır.

6) Kapitalistlerin haydutça çıkarları uğruna dört yıllık emperyalist savaşın bütün ülkelerde neden olduğu ve Rusya'da özellikle şiddetlenen aşırı yıkım, şu an, orta köylüleri zor bir duruma sokmuştur.

Bunu dikkate alan Sovyet iktidarının özel vergi yasası, dünyanın tüm burjuva hükümetlerinin tüm yasalarından farklı olarak, vergi yükünü tamamen Kulakların sırtına, savaş sırasında özellikle zenginleşmiş olan sömürücü köylülüğün az sayıdaki temsilcisinin sırtına yüklemekte ısrarlıdır. Buna karşılık orta köylülüğe vergi yükünün son derece az, gücüne uygun ve zahmetli olmayan bir bölümü yüklenmelidir.

Parti, orta köylülerden özel vergi toplanırken kesinlikle daha müsamahakâr davranılmasını talep eder, bu toplam vergi gelirinde düşüşe yol açsa bile.

7) Sosyalist devlet, köylülüğe en geniş yardımı yapmalıdır; bu yardım, her şeyden önce, orta köylülere kent sanayii ürünleri, özellikle iyileştirilmiş tarım aletleri, tohum, tarım kültürünü kalkındırmak ve köylülerin iş ve yaşamlarını güvence altına almak için her türlü malzeme sağlamaktan ibarettir.

Şu anki perişan durum, bu önlemlerin derhal ve tam olarak uygulanmasına izin vermese de, yoksul ve orta köylülüğün bugünkü zor anı atlatmasını sağlayacak her türlü reel yardımı yapmak için akla gelen bütün yolları arayıp bulmak yerel Sovyet makamlarının yükümlülüğüdür. Parti bu amaçla büyük bir devlet fonunun oluşturulmasını zorunlu görür[58].

8) Özellikle, Sovyet işletmelerinden, tarım komünlerinden ve benzeri birliklerden, civardaki orta köylülere doğrudan ve çok yönlü yardım etmelerini talep eden Sovyet iktidarı yasasının gerçekten ve tam olarak uygulanmasını sağlamaya çalışmak zorunludur[67]. Ancak böyle gerçek bir yardıma dayanarak orta köylülükle bir anlaşma sağlamak mümkündür. Onların güveni ancak böyle kazanılabilir ve kazanılmalıdır.

Parti kongresi, tüm parti fonksiyonerlerinin dikkatini, parti prog-

ramının tarım sorununa ilişkin bölümünün içerdiği bütün taleplerin derhal gerçekten uygulanması gerekliliğine çeker. Bu talepler şunlardır:

a) Köylü toprak kullanımının düzenlenmesi (dağınık toprak mülkiyetinin, upuzun tarlaların vs. kaldırılması), b) köylülere cins tohum ve suni gübre sağlanması, c) köylülerin hayvanlarının ıslahı edilmesi, d) tarımbilim bilgilerinin yaygınlaştırılması, e) köylülere tarımbilimsel yardım, f) köylü demirbaşının Sovyet tamir atölyelerinde onarılması, g) kiralama yerleri ve deneme istasyonları kurulması, örnek tarlaların kurulması vs., h) köylü arazilerinin ıslahı.

9) Tarımsal üretimi kalkındırmak, özellikle de tarımsal ürünleri işlemek, köylü arazilerini ıslah etmek, ev sanayilerini teşvik etmek vs. amacıyla köylülerin kooperatif birlikleri devletin geniş mali ve örgütsel desteğini almalıdır.

10) Parti kongresi, ne Parti kararlarında, ne de Sovyet iktidarının kararnamelerinde, orta köylülerle anlaşma çizgisinden asla bir sapma olmadığını anımsatır. Örneğin, özellikle önemli bir sorun olan kırda Sovyet iktidarının inşası sorununda, Köy Yoksulları Komiteleri oluşturulurken, Halk Komiserleri Konseyi Başkanı ve Beslenme Halk Komiseri tarafından imzalanan, Köy Yoksulları Komitelerine orta köylülerin temsilcilerinin de alınması gerekliliğine işaret eden bir genelge yayınlanmıştır[68]. Köy Yoksulları Komiteleri dağıtılırken, Tüm-Rusya Sovyet Kongresi yeniden, orta köylülerin temsilcilerinin bucak Sovyetlerine alınması zorunluluğuna işaret etmiştir. İşçi-köylü Hükümetinin ve Komünist Partisi'nin politikası, bundan sonra da, proletarya ve yoksul köylülüğün orta köylülükle anlaşması ruhunda yürütülmeye devam etmelidir.

ORTA KÖYLÜLER ÜZERİNE[64]

Plağa Alınan Konuşma

Bugün Komünist Partisi'nin karşı karşıya bulunduğu ve son parti kongresinde en fazla dikkat çeken ana sorun orta köylüler sorunudur.

İlkönce *genellikle kimin* orta köylü olduğu sorusunun sorulması doğaldır.

Partili yoldaşlardan sık sık, kırda kendilerine kimin orta köylü olduğunun sorulduğunu duymamız doğaldır. Yanıtımız şudur: orta köylü, başkalarının emeğini sömürmeyen, başkalarının emeğiyle yaşamayan, hiçbir şekilde başkalarının emeğinin meyvesinden yararlanmayan, bilakis bizzat çalışan, kendi emeğiyle yaşayan köylüdür.

Kapitalizmde böyle köylüler şimdi olduğundan daha azdı, çünkü köylülerin çoğunluğu son derece yoksuldu, sadece yok denecek kadar az bir azınlık şimdiki gibi o zamanlar da Kulaklara, sömürücü ve zengin köylülere mensuptu.

Toprak ve arazi üzerinde özel mülkiyet ortadan kaldırıldığından beri, orta köylülerin sayısı artmaktadır. Ve Sovyet iktidarı, orta köylülerle ne pahasına olursa olsun tam barış ve tam uyum içinde yaşamaya kesin kararlıdır. Kolayca anlaşılabileceği gibi, orta köylü birden bire

sosyalizmin tarafına geçemez, çünkü alışılmışa inatla sarılır, bütün yeniliklere karşı temkinli davranır, kendisinden istenen şeyi önce pratik olarak sınar, bu değişikliğin gerekli olduğu kanaatine varmadığı müddetçe yaşamını değiştirme kararı almaz.

Tam da bu yüzden, kıra gelen komünist işçilerin, orta köylülerle dostça bir ilişki kurmaya çalışmakla, dostça bir ilişki kurmakla yükümlü olduklarını, başkalarının emeğini sömürmeyen bir emekçinin işçinin yoldaşı olduğunu unutmamakla, onunla gönüllü, içten, güvenilir bir ittifak kurabileceğini, kurmak zorunda olduğunu unutmamakla yükümlü olduklarını gözardı etmemeli, unutmamalı ve pratikte buna uygun davranmalıyız. Komünist devlet iktidarı tarafından önerilen bütün önlemler, orta köylüler için sadece bir öğüt, sadece bir işaret, yeni düzene geçmek için ona yapılmış bir öneri olarak kavranmalıdır.

Ancak ortak çalışma sayesinde, bu önlemleri pratikte sınayan, hatalarını gözden geçiren, olası hataları bertaraf eden ve orta köylülükle bir anlaşma sağlayan böyle bir çalışma sayesinde işçi-köylü ittifakı güvence altına alınmış olacaktır. Bu ittifak, Sovyet iktidarının en önemli gücü ve desteğidir, bu ittifak sosyalist dönüşüm, sermayeyi yere serme, her türlü sömürüyü ortadan kaldırma davasını muzaffer sona götüreceğimizin güvencesidir.

1919'da okundu.

KIRDA ÇALIŞMA ÜZERİNE I. TÜM-RUSYA KONFERANSI'NDA KONUŞMA[69]

18 Kasım 1919

Yoldaşlar! Ne yazık ki tarafınızdan örgütlenen konferansın, yani kırda çalışma üzerine konferansın çalışmalarına katılmam mümkün olmadı. O nedenle kendimi genel ve temel düşüncelerle sınırlamam gerekiyor; politikamızın bu genel düşüncelerini ve temel kurallarını, karşı karşıya kalacağınız tek tek görevlere ve pratik sorunlara uygulamayı başaracağınızdan eminim.

Bugün ülkemizde kırda çalışma sorunu ne de olsa tüm sosyalist inşanın temel sorunudur, çünkü proletaryanın yönetimi altında çalışmaya ve onun birleşmesine ilişkin olarak şunu kesinlikle söyleyebiliriz ki, Sovyet iktidarının varlığının iki yılı içinde, komünistlerin politikası sadece gayet kesin biçimler almakla kalmamış, aynı zamanda, hiç kuşkusuz, kalıcı sonuçlar da elde etmiştir. Başlangıçta çıkarların ortaklığının bilinmemesine karşı, tek tek işletmelerdeki ve sanayi dallarındaki işçilerin kendi çıkarlarını, kendi işletmelerinin çıkarlarını, kendi sanayi dallarının çıkarlarını toplumun çıkarlarının üstüne koymaya gayret ettikleri, işçiler arasında sendikalizmin bazı belirtilerine karşı mücadele

etmemiz gerekiyordu. Çalışmanın yeniden örgütlenmesi alanında görülen disiplinsizlikle mücadele etmek zorundaydık ve bu zorunluluk hâlâ sürüyor. Gelişimi içinde, yeni yeni işçileri yeni görevlere getirdiğimiz ve böylece onlara, önümüzdeki görevleri, devlet yönetiminin genel işleyişini tanıma olanağı verdiğimiz politikamızın temel safhaları, öyle sanıyorum ki, hâlâ herkesin belleğindedir. Bugün proletaryanın komünist faaliyetinin örgütlenmesi ve komünistlerin tüm politikası kesin, sağlam bir biçim almıştır ve ben güvenle ilerleyeceğimiz doğru yolda olduğumuzdan eminim.

Fakat kırdaki çalışmada zorluklar kuşkusuz büyüktür ve VIII. Parti Kongresi'nde bu sorunu, en önemli sorunlardan biri olarak bütün kapsamıyla ortaya attık[64]. Kentte olduğu gibi kırda da, ancak emekçi ve sömürülen kitlelerin temsilcileri, ancak kapitalizmde çiftlik beyleri ve kapitalistlerin bütün baskısını taşımış olanlar, bizim dayanağımız olabilir. İktidarın işçiler tarafından ele geçirilmesinin, köylülere, özel mülkiyetin kaldırılmasıyla çiftlik beylerinin iktidarını bir çırpıda süpürüp atma olanağı verdiği zamandan bu yana köylüler, toprak dağıtımına giriştiklerinde elbette en geniş eşitliği uyguladılar ve böylece toprağın işlenmesini önemli ölçüde iyileştirip ortalama seviyenin üzerine çıkardılar. Ancak elbette bunu tüm kapsamıyla başaramazdık, çünkü bireysel iktisatta, her köylüye, gerekli tohumu, hayvanı ve araç-gereci temin etmek muazzam maddi olanaklar gerektirir. Dahası: sanayimiz tarım makineleri yapımında dev ilerlemeler kaydetmiş olsaydı bile, bütün dileklerimizin gerçekleştiğini düşünecek olsaydık bile, bu koşullar altında, her küçük köylüye yeterli miktarda üretim aracı sağlamanın olanaksız ve son derece mantıksız bir iş olduğunu kolayca anlarız, çünkü bu korkunç bir dağınıklık anlamına gelirdi; emperyalist savaşın bizi içine soktuğu çıkmazdan ancak ortak, artellerde birleşmiş, kooperatifsel çalışma çıkarabilir.

İktisadi konumundan dolayı kapitalizmde en çok ezilmiş olan köylü kitlesi, ani dönemeç ve geçiş olanağına en az inanır. Kolçak, Yudeniç ve Denikin'in köylülük üzerinde yaptığı deneyler, köylüleri kazanımlarına özellikle dikkat etmeye zorlamaktadır. Her köylü, kaza-

nımlarının henüz kesin güvencede olmadığını, düşmanının, yani çiftlik beyinin henüz yokedilmediğini, bilakis onun, pusuya yatarak, dostlarının, yani uluslararası sermayenin çapulcu şövalyelerinin yardımını beklediğini biliyor. Ve uluslararası sermaye her geçen gün zayıflamasına, bizim durumumuz ise son zamanlarda olağanüstü düzelmesine rağmen, bütün hususları soğukkanlılıkla düşündüğümüzde, uluslararası sermayenin yine de hâlâ bizden daha güçlü olduğunu söylemek zorundayız. Uluslararası sermaye artık bize karşı açık savaşı göze alamıyor — artık kanatları kırılmıştır. Tam da şu son günlerde tüm bu beyefendiler, Avrupa'nın burjuva basınında şu açıklamayı yapmaya başladılar: "Sonunda Rusya'dan elimiz yanabilir, onunla barış yapmak belki daha iyidir." Hep böyle olur: düşman bir güzel pataklanınca barış yapmaya başlar. Avrupalı emperyalist baylara birçok kez, barışa hazır olduğumuzu söyledik, fakat onlar, Rusya'yı kendilerine bağlama düşü görüyorlardı. Şimdi, düşlerinin hiçbir zaman gerçek olamayacağını kavramış bulunuyorlar.

Uluslararası milyoner ve milyarderler bugün hâlâ bizden daha güçlü. Ve köylüler, Yudeniç, Kolçak ve Denikin'in ayaklanma girişimlerinin, Avrupalı ve Amerikalı emperyalistlerin parasıyla örgütlendiğini çok iyi görüyor. Ve köylü kitlesi kendilerinin en ufak zaafının ne tür sonuçlar doğurabileceğini çok iyi biliyor. İktidarın çiftlik beyleri ve kapitalistlerin eline geçmesi halinde kendilerini neyin beklediğinin belirgin anısı, köylüleri Sovyet iktidarının en sadık yandaşları haline getirmektedir. Eskiden son derece ağır koşullarda çalışmış, sömürülmüş ve çiftlik beyleriyle kapitalistlerin boyunduruğunun yükünü iliğinde kemiğinde hissetmiş köylüler arasında meseleyi kavrayanların sayısı her ay artıyor, Sovyet iktidarının konumu sağlamlaşıyor.

Kulakların, ücretli işçi çalıştıran, faizle borç para veren ve başkalarının emeğini sömürerek zenginleşenlerin durumu elbette çok farklıdır. Bunlar kütlesi itibariyle kapitalistlerin safındadır ve gerçekleşmiş devrimden hoşnut değildir. Ve biz, bu köylü katmanına karşı, daha uzun ve inatçı bir mücadele yürütmemiz gerekeceği konusunda açık olmalıyız. Fakat, çiftlik beylerinin ve kapitalistlerin tüm boyunduruğu-

nun yükünü çekmiş olan köylülerle, başkalarını sömürmüş olanlar arasında orta köylülük kütlesi vardır. Burada en zor görevle karşı karşıyayız. Sosyalistler, sosyalizme geçişin zor bir görevi ortaya çıkardığına daima işaret ettiler: işçi sınıfının orta köylülükle ilişkisi. Bu hususta yoldaşlarımızdan, komünistlerden, her şeyden önce dikkat, bilinçli tavır ve sorunu bir çırpıda çözme isteği değil, bu karmaşık ve zor göreve doğru yaklaşma yeteneği talep etmeliyiz.

Orta köylüler kuşkusuz bireysel iktisada alışkındır. Onlar mülk sahibi köylüdür, ve bugün kendi mülkü olarak toprağa sahip olmamalarına rağmen, toprak ve arazi üzerinde özel mülkiyet kaldırılmış olmasına rağmen, esas neden olarak bu köylülerin elinde hâlâ gıda maddesi bulunduğu için, köylü yine de bir mülk sahibi olarak kalır. Orta köylü ihtiyacından fazla gıda maddesi üretir ve böylece tahıl fazlasının sahibi olarak açlık çeken işçinin sömürücüsü haline gelir. Ana görevler ve baş çelişki burada aranmalıdır. Emekçi olarak, kendi emeğiyle yaşayan biri olarak, kapitalizmin boyunduruğunu taşımış biri olarak köylü, işçinin yanındadır. Fakat elinde tahıl fazlası bulunan mülk sahibi olarak köylü, bu fazlayı, serbestçe satabileceği kendi malı olarak görmeye alışmıştır. Açlık çeken bir ülkede tahıl fazlasını satmak ise bir spekülatöre, bir sömürücüye dönüşmek demektir, çünkü açlık çeken biri, ekmek için elindeki her şeyi vermeye hazırdır. Burada, hepimizden, Sovyet iktidarının temsilcilerinden ve özellikle de kırda çalışan komünistlerden en büyük dikkati, bu sorunu en titiz şekilde incelemeyi ve ona iyice düşünülüp taşınılmış bir yaklaşımı talep eden en büyük ve en zor mücadele gelişmektedir.

Orta köylülere sosyalizmi zorla dayatmak istemediğimizi her zaman söyledik ve VIII. Parti Kongresi bunu tüm kapsamıyla onayladı. Kalinin yoldaşı Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi Başkanlığı'na seçerken, Sovyet iktidarıyla köylülük arasında doğrudan bir yakınlaşma sağlamak zorunda olduğumuzdan hareket ettik. Ve Kalinin yoldaş sayesinde kırda çalışma önemli bir ivme kazandı. Köylü, hiç kuşkusuz, Sovyet iktidarıyla doğrudan bir ilişki kurma olanağı elde etti: köylü, şahsında Sovyet Cumhuriyeti'nin en yüksek gücünü temsil eden Kali-

nin yoldaşa başvuruyor. Böylece orta köylülere şunu demiş olduk: "Sosyalizme geçişi zorla dayatmak söz konusu olamaz." Fakat onun bunu kavraması sağlanmalıdır, bunu köylünün en iyi şekilde anlayabileceği bir dille ifade edebilmeliyiz. Burada ancak örnekler yoluyla, ortak çiftlikleri başarıyla örgütleyerek etkide bulunulabilir. Bir kooperatif çalışması, artel çalışması örneği gösterebilmek için ise önce kendimizin böyle bir işletmeyi başarıyla örgütlemesi gerekir. Bu iki yıl içinde, tarım komünleri ve artelleri örgütlemek için muazzam bir hareket saptandı. Fakat meseleye soğukkanlılıkla bakacak olursak, şunu söylememiz gerekir ki, komün örgütlemeye koyulan yoldaşların çoğunluğu çiftçiliğe, tarıma, köylü yaşamının iktisadi koşulları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadan yaklaşmışlardır. Bu yüzden burada bir yığın hatayı, aceleci adımların ve meseleyi yanlış ele almanın sonuçlarını bertaraf etmemiz gerekiyordu. Adım başında, eski sömürücüler, eski çiftlik beyleri Sovyet çiftliklerine sızdı. Bunların iktidarı yıkıldı, ama kendileri yokedilmedi. Bu unsurlar oralardan çıkarılmalı, ya da proletaryanın denetimi altına sokulmalıdır.

Bu görev hayatın her alanında önümüzde duruyor. Kızıl Ordu'nun elde ettiği bir dizi parlak zaferi duydunuz. Kızıl Ordu içinde onbinlerce eski subay ve albay çalışıyor. Bunları hizmete almasaydık, bize hizmet etmeye zorlamasaydık, ordu kuramazdık. Böyle yapmakla, bazı askeri uzmanların ihanetine rağmen Kolçak ve Yudeniç'i hezimete uğrattık ve bütün cephelerde zafer kazanıyoruz. Bu böyle oldu, çünkü az sayıdaki subay, Kızıl Ordu içinde propaganda ve ajitasyon açısından büyük öneme sahip komünist hücrelerin varlığı sayesinde öyle bir çevre içinde bulunmakta ve komünistlerin öyle güçlü baskısına maruz kalmaktadır ki, bu subayların çoğunluğu, etraflarında ördüğümüz komünist propaganda ve ajitasyon ağını parçalayamamaktadır.

Bilgi, teknik ve kültür birikimi olmadan komünizm inşa edilemez, bu birikim ise burjuva uzmanların elinde bulunuyor. Onların çoğu Sovyet iktidarına sempati duymuyor, fakat onlar olmadan komünizmi inşa edemeyiz. Onları yoldaşlık atmosferiyle, komünist çalışma ruhuyla kuşatıp, işçi-köylü iktidarıyla aynı saflarda yürümelerini sağlamalıyız.

Köylülük arasında sık sık, Sovyet çiftliklerini tamamen reddetmeye kadar varan aşırı bir güvensizlik ve öfke görülüyor: Sovyet çiftliklerine ihtiyacımız yok, orada eski sömürücüler var. Biz şunu dedik: Hayır, iktisadı yeni temel üzerinde örgütlemeyi bilmiyorsanız, o zaman biz eski uzmanları hizmete almak zorundayız, aksi takdirde sefaletten kurtuluş yok. Bunlardan Sovyet iktidarının emirlerini çiğneyecek olanların, Kızıl Ordu'da olduğu gibi aynı şekilde acımasızca gırtlağına yapışacağız. Mücadele devam ediyor, ve bu acımasız bir mücadele. Fakat onların çoğunu, bizim ihtiyacımız olduğu şekilde çalışmak zorunda bırakacağız.

Bu, kaşla göz arasında çözülemeyecek zor, karmaşık bir görevdir. Burada bilinçli bir çalışma disiplinine, köylülere yakınlaşmaya gerek var; onlara, Sovyet çiftliklerindeki bütün suiistimalleri gördüğümüzü göstermek zorundayız, ama biz, bilim ve teknik adamlarının kamu iktisadının hizmetine koşulmasının zorunlu olduğunu söylüyoruz, çünkü küçük işletmeyle sefaletten çıkamayız. Kızıl Ordu'da yaptığımız gibi yapacağız: bizi yüz defa yenecekler, fakat yüz birinci defasında bunların hepsini yeneceğiz. Fakat bunun için, kırdaki çalışmanın birlik içinde, disiplinli ve Kızıl Ordu'da yürütüldüğü ve ekonominin diğer alanlarında yürütülmekte olduğu gibi sıkı bir düzen içinde yürütülmesi gerekir. Yavaş yavaş fakat düzenli olarak köylülere kamu iktisadının yararlarını kanıtlıyoruz.

Sovyet çiftliklerinde yürütmemiz gereken mücadele budur, sosyalizme geçişin zorluğu buradadır, Sovyet iktidarımn gerçek ve kesin sağlamlaşması buradadır. Orta köylülerin çoğunluğu, işçilerle bir olmazlarsa, bütün dünyada yanında sadece kapitalistlerin kaldığı, Sovyet Rusya'dan nefret eden ve iktidarı yeniden ele geçirme girişimlerini yıllar boyu yineleyecek olan Kolçak ve Yudeniç'i desteklemiş olacaklarını görünce, en geri orta köylü bile, ya devrimci işçilerle birlikte tam kurtuluşa doğru ilerleyebileceğini, ya da en ufak yalpalama halinde düşmanın, eski kapitalist sömürücünün üstünlük kazanacağını hesaba katmak zorunda olduğunu kavrayacaktır. Denikin üzerinde zafer, kapitalistleri henüz tamamen yoketmeyecektir, bunu hepimiz kavra-

malıyız. Kapitalistlerin tekrar tekrar Sovyet Rusya'nın boğazına ilmik geçirmeyi deneyeceklerini çok iyi biliyoruz. Bu yüzden köylünün başka seçeneği yoktur, işçilere yardım etmek zorundadır, çünkü en ufak yalpalama zaferi çiftlik beyleri ve kapitalistlere verecektir. Köylüler arasında bu bilinci geliştirmek ilk ve en önemli görevimizdir. Kendi el emeğiyle yaşayan köylü, Sovyet iktidarının sadık müttefikidir, böyle bir köylüye karşı işçi, akranlarına davrandığı gibi davranır, işçi iktidarı onun için yapabileceği her şeyi yapar ve bu köylünün gereksinimlerini karşılamak için işçi-köylü iktidarı hiçbir fedakârlıktan kaçınmaz.

Fakat elindeki tahıl fazlasını sömürü için kötüye kullanan köylü bizim hasmımızdır. Açlık çeken ülkenin en önemli gereksinimlerini karşılamak görevi devlet görevidir. Fakat serbest tahıl ticaretinin devlete karşı işlenen bir suç olduğunu köylülerin hepsi kavramaktan uzak. "Tahılı ben ürettim, o benim ürünüm, onunla ticaret yapma hakkına sahibim" diye muhakeme yürütür köylü eski tarzda ve eski alışkanlıkla. Biz ise bunun ***devlete karşı işlenmiş bir suç olduğunu*** söylüyoruz. Serbest tahıl ticareti bu tahılla zenginleşmek demektir ve bu eski kapitalizme geri dönüştür, buna izin vermeyeceğiz, bedeli ne olursa olsun buna karşı mücadele edeceğiz.

Geçiş döneminde tahılın devlet tarafından tedarik edilmesini ve devlet tahıl vergisini uyguluyoruz. Bizi açlık ve sefaletten koruyacak tek yolun bu olduğunu biliyoruz. İşçilerin çok büyük çoğunluğu büyük sıkıntı çekiyor, çünkü tahıl dağıtımı düzenlenmemiştir; bunu düzenlemek için ise köylülerin devlet tahıl vergisini geciktirmeksizin, titizlikle ve kayıtsız şartsız vermeleri gerekiyor. Bu hususta Soyvet iktidarı taviz veremez. Bu, işçi iktidarının köylülere karşı mücadele sorunu değil, sosyalizmin varlık sorunu, Sovyet iktidarının varlık sorunudur. Köylülere derhal mal verecek durumda değiliz, çünkü yakıtımız yok, çünkü demiryolu ulaşımı durmuş durumda. Önce köylünün işçilere, sanayiyi yeniden kurabilmeleri için ödünç olarak tahıl vermesi gerekiyor, hem de spekülatif fiyatla değil, sabit fiyatla. Her köylü, gözü önünde açlık çeken tek bir işçi söz konusu olduğunda, bunu anlar. Fakat söz konusu olan milyonlarca işçi olunca, köylüler bunu anlamıyor ve eski spekülasyon yapma alışkanlığı üstün geliyor.

Bu alışkanlıklara karşı ısrarlı ve inatçı mücadele, ajitasyon ve propaganda, aydınlatma ve yapılanların gözden *geçirilmesi* — köylülüğe karşı politikamız budur.

Emekçi köylüleri her biçimde desteklemek, onlara akranlarımız gibi davranmak, onlara herhangi bir şeyi zorla dayatma yönünde en ufak bir girişimden kaçınmak — birinci görevimiz budur. İkinci görevimiz ise spekülasyona, köşe dönücülüğe, yıkıma karşı tutarlı mücadeledir.

Kızıl Ordu'yu kurmaya başladığımızda sadece tek tek, dağınık partizan grupları vardı. Disiplin ve birlik-beraberliğin yokluğundan dolayı birçok gereksiz kurban verildi, fakat bu zorlukları aştık ve partizan kıtalarının yerine gücü milyonlara varan Kızıl Ordu'yu kurduk. İki yıl gibi kısa bir zaman içinde, askerlik gibi zor ve tehlikeli bir alanda böyle bir sonuç elde etmeyi başardıysak, iktisadi yaşamın bütün alanlarında aynı şeyi başaracağımızdan edeceğimizden bir o kadar daha eminiz.

En zor görevlerden biri olan bu görevi de —işçilerle köylülük arasında doğru ilişkilerin kurulması, doğru bir beslenme politikası izlenmesi— çözeceğimiz ve burada da cephedeki gibi zafer kazanacağımızdan eminim.

TARİM KOMÜNLERİ VE ARTELLER I. KONGRESİ'NDE KONUŞMA[70]

4 Aralık 1919

Yoldaşlar! Tarım Komünleri ve Arteller Birinci Kongrenizi Hükümet adına büyük memnuniyetle selamlarım. Sovyet iktidarının tüm faaliyetinden, komünlere, artellere ve genel olarak bireysel köylü çiftliklerini kolektif çiftliklere, kooperatiflere ya da artel işletmelerine dönüştürmeyi hedefleyen ve bu dönüşümü yavaş yavaş teşvik eden örgütlere ne muazzam önem verdiğimizi biliyorsunuz elbette. Sovyet iktidarının böyle bir başlangıcı teşvik etmek için çoktan milyarlık bir fon kurduğunu biliyorsunuz[58]. Sosyalist tarlaların birleştirilmesi üzerine talimatnamede[65], komünlerin, artellerin ve toprağın ortaklaşa işlenmesine yönelik bütün girişimlerin önemi vurgulanmakta ve Sovyet iktidarı bu yaşanın sadece kağıt üzerinde kalmayıp, bilakis beklenen yararları göstermesi için büyük çaba harcamaktadır. Bu türden bütün girişimlerin önemi çok büyüktür, çünkü eski, perişan, sefil köylü iktisadı eski biçimiyle sürdürülecek olsaydı, sosyalist toplumun herhangi bir kalıcı inşasından söz edilemezdi. Ancak köylülere, toprağın toplumsal, kolektif, kooperatifsel, artel biçiminde işlenmesinin yararları pratikte

gösterıneyi başarabilirsek, ancak köylülere kooperatifsel, artel tarzı işletmelerle *yardım* etmeyi başarabilirsek, iktidarı elinde bulunduran işçi sınıfı ancak o zaman tuttuğu yolun doğruluğuna köylüleri gerçekten ikna edecek ve milyonlarca köylü kitlesini sağlam biçimde ve gerçekten yanına çekecektir. Bu yüzden, toprağın kooperatifsel ve artelvari işlenmesini teşvik etmeye yönelik her türden girişimlerin önemi ne kadar vurgulansa azdır. Parçalanmış, en ücra köşelere dağılmış milyonlarca köy, tekil çiftlik var karşımızda. Bu çiftlikleri hızlı bir şekilde, herhangi bir emirle, dışarıdan etkileme yoluyla yeniden biçimlendirmek istemek kesinlikle saçma bir düşünce olurdu. Milyonlarca küçük köylü çiftliğini ancak yavaş yavaş, dikkatle ve ancak başarılı pratik örnekler yoluyla etkileyebileceğimizin tamamen bilincindeyiz, çünkü köylüler, sırf öğütler ve kitabi bilgiler temelinde ciddi dönüşümleri kabullenmeyecek kadar pratik düşünceli ve eski alışkanlıklarına bağlıdırlar. Bu olamaz, hem saçmalık olurdu. Toplumsal tarıma, artel tarımına geçişin zorunlu ve olanaklı olduğu ancak pratikte, köylülerin görebileceği deneyimle kanıtlandığındadır ki, Rusya gibi böyle muazzam bir köylü ülkesinde, sosyalist tarım yolunda ciddi bir adım atıldığını hakkıyla söyleyebileceğiz. O nedenle doğaldır ki hepinize büyük devlet görevleri ve sosyalist görevler yükleyen komün, artel ve kooperatiflerin bu muazzam önemi, Sovyet iktidarını ve temsilcilerini bu sorunda özel bir dikkat ve özenle hareket etmeye zorlamaktadır.

Sosyalist tarlaların birleştirilmesi üzerine yasamızda, toprağın kooperatif ve artel biçiminde işlenmesine yönelik bütün girişimlerin, kendi içine kapanmamalarını, çevredeki köylü halka yabancılaşmamalarını, tersine onlara mutlaka yardım etmelerini *mutlak bir* görev olarak gördüğümüz söylenmektedir. Bu yasada vardır, komünlerin tüzüklerinde tekrarlanmaktadır, Tarım Halk Komiserliğimizin yönergelerinde yeniden ve yeniden açımlanmaktadır; ve esas mesele budur. Fakat en önemlisi bunun pratikte nasıl gerçekleştirileceğinin gerçekten pratik bir yöntemini bulmaktır. Ben bu konuda henüz bu esas zorluğu aştığımız kanısında değilim. Rusya'nın tüm köşelerinden toplumsal çiftliklerde pratik faaliyet içinde bulunanlar olarak birbirinize deneyimlerini-

zi iletme olanağına sahip olduğunuz kongrenizin bütün kuşkulara son vermesini ve arteller, kooperatifler, komünler ve genel olarak her türlü kolektif, toplumsal tarım kuruluşlarını sağlamlaştırma eserinin pratik olarak üstesinden gelmeye başladığımızı kanıtlamasını dilerim. Fakat bunu kanıtlamak için gerçekten ***pratik*** sonuçlara gerek var.

Tarım komünlerimizin tüzüklerini okurken ya da bu soruna ayrılmış kitapları okurken, sanki bunlarda böyle komünler örgütleme gerekliliğinin propagandasına, teorik gerekçelendirilmesine fazla yer ayırıyormuşuz izlenimi doğuyor. Bu elbette gereklidir, çünkü toprağın kooperatif biçimde işlenmesinin yararlarını adamakıllı propaganda etmeden, açıklamadan, bu düşünceyi binlerce kez tekrarlamadan, geniş köylü kitlelerinin ilgisinin uyanacağını ve bu düşünceyi pratikte gerçekleştirme biçimlerini deneyeceklerini bekleyemeyiz. Propaganda elbette gereklidir ve tekrardan korkmamıza gerek yok, çünkü bize tekrar gibi görünen şey, yüzbinlerce köylü için tekrar değil, ilk kez keşfettikleri bir gerçek olacaktır. Eğer propagandaya gereğinden fazla dikkat gösterdiğimiz yönünde düşünceler beliriyorsa kafamızda, kendimize bunun daha yüz katını yapmamız gerektiğini söylemeliyiz. Fakat ben bunu söylerken, eğer tarım komünleri kurmanın yararları üzerine genel açıklamalar yapar, fakat aynı zamanda ona, kooperatif iktisadın, artel iktisadın getireceği pratik yararları kanıtlayabilecek durumda olmazsak, köylünün propagandamıza güvenmeyeceği anlamında söylüyorum.

Yasada, komünlerin, artellerin ve kooperatiflerin çevredeki köylü halka yardım etmek zorunda oldukları söylenmektedir. Devlet, işçilerin iktidarı, tarım komünleri ve artellere yardım etmek için milyarlık bir fon ayırmıştır. Ve şu ya da bu komün bu fondan köylülere yardım yaptığında, korkarız ki bu köylüler nezdinde alay konusu olacaktır. Hem de son derece haklı olarak. Her köylü şöyle diyecektir: "Elbette, size milyarlık bir fon verilince, kırıntısını bizim önümüze atmakta zorlanmazsınız." Korkarım ki köylü buna gülecektir, çünkü o bu soruna büyük dikkat ve büyük güvensizlik göstermektedir. Köylü yüzyıllardan beri devletten baskı dışında bir şey görmemeye alışmıştır, bu yüz-

den devletten gelen her şeyi büyük bir güvensizlikle karşılamaya alışkındır. Yani tarım komünlerinden köylülere sadece yasanın lafzını yerine getirmek için yardım yapılırsa, böyle bir yardım sadece yararsız olmakla kalmayacak, ancak zarar getirecektir. Çünkü "tarım komünü" kavramı çok büyük öneme sahiptir, komünizm kavramıyla bağıntılıdır. Komünlerin oralarda tarımın iyileştirilmesine yönelik gerçekten ciddi adımlar atıldığını pratikte göstermeleri iyidir, o zaman hem komünistlerin, hem de Komünist Partisinin itibarı da kuşkusuz yükselecektir. Fakat komünler sürekli olarak köylülerde retçi tavırlara yol açtılar ve hatta bazen "komün" sözcüğü komünizme karşı savaş parolası haline geldi. Bu, köylüleri zor yoluyla komünlere sokma yönünde anlamsız girişimler gündeme geldiğinde olmuyordu sadece. Bu davranışın saçmalığı o kadar çok dikkat çekti ki, Sovyet iktidarı buna karşı çoktan tavır aldı. Ve bugün münferit olarak da olsa görülse bile, bu tür zor uygulamalarının yine de pek seyrek olmasını ve kongrenizden, Sovyet Cumhuriyeti'ndeki bu tür olumsuzlukların son izini de silmek için yararlanacağınızı, böylece çevredeki köylü halkın bir komüne girişin herhangi bir zorla bağıntılı olduğu yolundaki eski görüşünü güçlendirecek tek bir olay bile gösterememesini umarım.

Ancak, kendimizi bu eski hatadan kurtarsak ve bu olumsuzluğu tamamen ortadan kaldırsak bile, aslında bu, yapmamız gerekenlerin ancak çok küçük bir parçası olacaktır. Çünkü komünlere devlet desteği verme zorunluluğu hâlâ ortada; ve her türlü kolektif tarım kuruluşuna devlet yardımı yapmasaydık komünist olmazdık, sosyalist ekonominin uygulanması taraftarı olmazdık. Bunu, tüm görevlerimizle uyum içinde olduğu ve bu kooperatiflerin, artellerin ve kolektif örgütlerin, iktidarda bulunan işçi sınıfının desteği olmadan kök salamayacak bir yenilik olduğunu çok iyi bildiğimiz için de yapmalıyız. Fakat bunların kök salması için ve devlet bunları maddi bakımdan ve diğer her türlü biçimde desteklediği için, köylülerin bütün bu yapılanları alaycı bir gülümsemeyle karşılamamalarını sağlamalıyız. Köylünün, komün, artel ve kooperatif üyelerinin devletin kaşık düşmanı olduğunu ve diğer köylülerden sadece ona kolaylıklar sağlanmasıyla ayrıldığını söyleme-

mesi için hep dikkatli olmalıyız. Ona toprak verip, ayrıca çiftlik binaları kurması için milyarlık fondan destek sağlanırsa, her ahmak, sıradan köylüden biraz daha iyi yaşayacaktır. Bunda komünistçe olan ne, ne gibi bir iyileştirme söz konusu, diyecektir köylü; onlara neden saygı duyalım? Birkaç düzine ya da birkaç yüz insanı alıp, hizmetlerine milyarlar verirseniz, bir şeyler yaparlar elbette.

İşte en çok köylülerin bu tutumundan korkulmalıdır; ve bu kongredeki yoldaşların dikkatini bu soruna çekmek istiyorum. Bu sorun pratikte öyle çözülmelidir ki, kendi kendimize şunu söyleyebilelim: bu tehlikeden sadece kaçınmamakla kalmadık, aynı zamanda köylünün böyle düşünmesine karşı mücadele etmek için araçlar da bulduk; bilakis köylünün, her komünde, her artelde devletin teşvik ettiği bir kuruluş görmesini ve onlar sayesinde kitaplardan ve konuşmalardan değil —bu yararsız olurdu— pratik yoldan toprağı işlemenin yeni yöntemlerini öğrenmesini ve eski yöntemlere üstünlüklerini görmesini sağlamak için araçlar da bulduk. Görevi çözmenin zorluğu burada yatmaktadır ve bu yüzden de önünde sadece kuru rakamsal veriler bulunan bizler için gerçekten her komünün, her artelin, eski sistemin bütün kuruluşlarından iyi olduğunu ve burada işçi iktidarının köylülere yardım ettiğini pratikte kanıtlayıp kanıtlamadığımız konusunda hüküm vermek zordur.

Bu sorunun pratik çözümü amacıyla sizin, bir dizi komşu komün, artel ve kooperatifle pratik aşinalığınıza dayanarak, yasa tarafından tarım komünlerinden talep edilen çevre halkına yardımın nasıl gerçekleştirildiğini, sosyalist tarıma geçişin nasıl uygulandığını ve bunun her komünde, her kooperatifte ve her artelde somut ifadesini nerede bulduğunu, bunun nasıl yapıldığını, kaç kooperatifin ve komünün bu işi gerçekten yaptığını ve kaçının sık sık gözlendiği gibi sadece buna niyetlendiğini, kaç komünün bu tür yardım yaptığını ve bunların hangi nitelikte —insancıl mı sosyalist mi— olduğunu gerçekten kontrol edebilmenin yöntemlerini ortaya çıkarmanız sanırım çok iyi olurdu.

Komünler ve arteller aldıkları devlet yardımının bir bölümünü köylülere verirlerse, bu, sadece her köylünün, burada iyi insanların

kendisine yardım ettiklerini düşünmesine neden olur, fakat sosyalist düzene geçişi asla kanıtlamaz. Köylüler ise ezelden beri bu tür "iyi insanlar"a karşı kuşkucu davranmaya alışkındırlar. Bu yeni toplumsal düzenin ifadesini gerçekten nerede bulduğunu, toprağın kooperatifler, arteller biçiminde işlenmesinin bireysel köylü iktisadından daha iyi —sadece devlet yardımı sağlandığı için daha iyi *değil*— olduğunun köylülere nasıl kanıtlandığını sınamayı bilmek gerekir. Bu yeni düzenin devlet yardımı *olmadan* da pratikte gerçekleştirilebileceğini köylülere kanıtlamayı bilmek gerekir.

Ne yazık ki kongrenizde sonuna kadar kalamayacağım ve bu yüzden bu sınama yöntemlerinin hazırlanmasına katılamayacağım. Fakat, Tarım Halk Komiserliğimizin başındaki yoldaşlarla birlikte böyle yöntemleri bulacağınızdan eminim. Tarım Halk Komiseri Sereda yoldaşın[71], komünlerin ve kooperatiflerin çevredeki köylü halktan kopması, bilakis onların iktisadını iyileştirmeye çabalamaları gerektiğini vurguladığı makalesini keyifle okudum. Komün, örnek olacak ve komşu köylüleri kendisine çekecek biçimde kurulmalıdır; onlara, mal yokluğunun ve genel yıkımın zor koşulları altında çiftliklerini işleten insanlara nasıl yardım etmek gerektiğinin pratik örneğini sunabilmeliyiz. Fakat, bu görevlerin gerçekleştirilmesinin pratik biçimini saptamak için, komşu köylü nüfusa yapılacak her tür yardımın tek tek sayıldığı çok ayrıntılı bir talimatname hazırlanmalıdır, her komünün, onun temelinde köylüler için yardım konusunda neler yaptığının denetlenebileceği bir talimatname hazırlanmalıdır. Bu talimatnamede ayrıca, var olan 2000 komünden ve yaklaşık 4000 artelden her birinin, köylülerde, sosyalizme geçiş olarak toprağın kolektif işlenmesinin mükemmel bir buluş ve hoş bir laf değil, yararlı bir şey olduğu inancını eylemleriyle sağlamlaştırabilecek bir hücre olmasının nasıl sağlanacağının yöntemleri de verilmelidir.

Yasanın komünlerden komşu köylü nüfusa yardım etmesini talep ettiğini söyledim. Yasada bunu başka türlü ifade edemez ve pratik talimatlar veremezdik. Genel ilkeleri saptamak ve bilinçli yoldaşların bu yasayı ülkenin her yerinde özenle uygulayacaklarına ve bu yasayı her

bölgenin somut ekonomik ilişkilerine pratikte uygulamak için binlerce yol bulabileceklerine güvenmek zorundaydık. Fakat, görünürde yerine getiriliyor olsa da, her yasaya yan çizilebilir. Köylülere yardım yasası da titizlikle uygulanmadığı koşullarda katıksız bir oyuncağa dönüşebilir ve arzu edilen değil, bilakis tam tersi sonuçlar doğurabilir.

Komünler, onlarla temas ve onlardan aldığı yardım sonucu köylü iktisadının koşulları değişmeye başlayacak şekilde; ve her komün, her artel, her kooperatif bu koşulları iyileştirmenin temelini atmayı ve bu değişimin köylülere sadece yarar getireceğini onlara pratikte kanıtladıktan sonra, bu iyileştirmeyi pratikte gerçekleştirmeyi de bilecek yönde gelişmelidir.

Bize şöyle denebileceğini düşünebilirsiniz elbette: ekonomiyi düzeltmek için, dört yıl süren emperyalist savaş ve emperyalistlerin dayattığı iki yıl süren içsavaşın neden olduğu bugünkü yıkımdan farklı koşulların olması gerekir. Bizimki gibi koşullar altında tarımın geniş çaplı iyileştirilmesini uygulamak nasıl düşünülebilir? Kendimizi bir ölçüde suyun üstünde tutar ve açlıktan ölmezsek şükretmeliyiz.

Bu tür kuşkuların ifade edilebilmesi gayet doğaldır. Bu tür itirazlara yanıt verecek olsaydım şöyle derdim: Pekâlâ, diyelim ki, gerçekten de ekonominin uğradığı yıkım, çöküş, mal sıkıntısı, taşımacılığın zayıflığı, hayvanların ve aletlerin yokedilmesinden dolayı tarımda geniş çaplı bir iyileştirme uygulanamayacak olsun. Fakat tam bir dizi tekil durumda ekonomiyi iyileştirmenin sınırlı ölçüde mümkün olduğuna hiç kuşku yoktur. Fakat bunun da mümkün olmadığını varsayalım. Bu demek midir ki, komünler çevre köylülerinin yaşamını değiştiremez ve onlara kolektif tarım işletmelerinin saksıda yetiştirilmiş çiçek değil, işçi iktidarının emekçi köylülüğe yeni bir yardımı, Kulaklara karşı mücadelesinde köylülüğü desteklemek olduğunu kanıtlayamaz? Sorunu böyle koysak ve bugünkü yıkım koşullarında iyileştirmenin olanaksızlığını kabul etsek bile, komünlerde ve artellerde güvenilir komünistler olduğu takdirde çok çok fazla şey yapabileceğimizden eminim.

Boş laf savurmamak için, kentlerde Subotnik* denen şeye gelmek istiyorum. Kentlerde işçilerin, her işçiden talep edilenin ötesinde, parasız olarak yaptıkları çalışmaya böyle denmektedir; bu çalışma birkaç saat boyunca herhangi bir kamusal amaca ayrılır. Subotnikler ilk kez Moskova'da Moskova–Kazan demiryolu hattındaki demiryolcular tarafından uygulandı. Kızıl Ordu askerlerinin cephelerde inanılmaz özverilerde bulunduğu ve çektiği bütün sıkıntılara rağmen düşmanlarımız üzerinde büyük zaferler kazandığına işaret edilen Sovyet Hükümetinin bir bildirisinde, aynı zamanda, bu zaferleri ancak bu kahramanlık, bu özveri sadece cephelerde değil, aynı zamanda cephe gerisinde de gösterilirse sonuna kadar götürebileceğimiz söyleniyordu. Moskovalı işçiler bunu, Subotnikleri düzenleyerek yanıtladılar. Moskovalı işçilerin köylülerden daha çok sıkıntı ve sefalet çektiklerine hiç kuşku yoktur. Moskovalı işçilerin yaşam koşullarını yakından tanır ve onların bu inanılmaz zor koşullar altında Subotnikleri uygulamaya girişebildiklerini düşünürseniz, o zaman, insanın her koşul altında yapabileceğini yapmak söz konusu olduğunda, Moskovalı işçilerin uyguladıkları yöntem uygulandığında koşulların zorluğunun asla bahane yapılamayacağını kabul edersiniz. Subotnikler münferit olaylar olmaktan çıkıp, partisiz işçiler egemen Komünist Parti'nin üyelerinin sırtında gerçekten yükümlülükler olduğunu ve komünistlerin Partiye yeni üyeleri, hükümet partisinin konumuyla bağıntılı avantajlar sağlamak için değil, gerçek komünist çalışma örneği sunmaları, yani parasız çalışma yapmaları için aldıklarını görünce, kentte Komünist Partisi'nin itibarının yükselmesine ve partisiz işçilerin komünistlere saygısının artmasına hiçbir şey bu Subotnikler kadar katkıda bulunmamıştır. Komünizm, insanların genelin yararı için çalışmanın gerekliliğini kavradıkları için çalıştıkları sosyalizmin en yüksek gelişme aşamasıdır. Henüz sosyalist düzeni uygulayamayacağımızı biliyoruz; her şey iyi giderse çocuklarımız, belki de ancak torunlarımız sosyalizmin kuruluşunu yaşayacaklar. Yine de biz, egemen Komünist Parti üyelerinin, en iyi komünistleri cepheye gönderir ve kendilerinden bu biçimde yararlanılamayanlardan

* *Rusça "subbota" —Cumartesi— sözcüğünden. —Alm. Red.*

Subotniklerin uygulanmasını talep ederken, kapitalizme karşı mücadelenin de esas bölümünü üstlendiğini söylüyoruz.

Bu Subotnikler her büyük sanayi kentinde yerleşmiştir; Parti her üyesinden Subotniklere katılmasını talep eder ve buna uymayanları —Partiden ihraçla da— cezalandırır. Komünlerde, artellerde ve kooperatiflerde de bu çareye başvurursanız, o zaman en kötü koşullar altında bile, köylünün, her komünde, her artelde, her kooperatifte, devlet yardımını almasıyla değil, sadece başkalarına sosyalizmi vaaz etmeyen, aynı zamanda onu bizzat gerçekleştirebilen ve en kötü koşullarda bile komünistçe iktisat yapan ve çevredeki köylü nüfusa gücü oranında yardım etme becerisine sahip olduklarını gösterebilen işçi sınıfının en iyi temsilcilerinin bir araya gelmesiyle öne çıkan bir birlik görmesini sağlayabilirsiniz. Burada hiçbir kaçamak olamaz, burada mal yokluğuna, tohumluk sıkıntısına, hayvanlardaki bir salgın hastalığa dayanamazsınız. Burada, her koşulda bize, üzerimize aldığımız zor görevin pratikte ne ölçüde üstesinden geldiğimizi kesinlikle söyleyebilme olanağı veren bir denetime sahibiz.

Ben, komün, kooperatif ve artel temsilcilerinin ortak toplantısının bu konuyu müzakere edip, böyle bir yöntemi uygulamanın gerçekten de komünleri ve kooperatifleri sağlamlaştırmak için mükemmel bir araç olacağını ve köylülerin artık Rusya'da komün, artel ve kooperatiflere ilişkin tek bir düşmanca tutumunun olamayacağını kavrayacağından eminim. Fakat bu yetmez; köylülerin onlara teveccüh göstermesi gerekir. Biz Sovyet iktidarının temsilcileri, bu işte yardımcı olmak için elimizden gelen her şeyi yapacağız ve milyarlık fondan ya da başka kaynaklardan verilecek devlet yardımlarının, ancak bu çalışma komünleri ve artellerin komşu köylülerin yaşamına pratikte gerçekten yakınlaştığı durumlarda onaylanmasına özen göstereceğiz. Bu önkoşullar olmadan, artellere ve kooperatiflere yapılan her yardımı sadece yararsız değil, aynı zamanda kesinlikle zararlı görüyoruz. Komünlerin komşu köylülere yaptıkları yardımlar, sadece bolluktan kaynaklanan yardım olarak görülmemelidir, bilakis bu yardım sosyalist yardım olmalı, yani köylüye, kendi içine kapanık bireysel iktisattan kooperatif işletmeye geçme ola-

nağı vermelidir. Ve bu ancak, biraz önce sözünü ettiğim yolla, yani Subotniklerle yapılabilir.

Köylülerden çok daha kötü koşullarda yaşamalarına rağmen Subotnik hareketini başlatan kentlerdeki işçilerin bu deneyimlerini gözönüne alırsanız, genel, bir ağızdan desteğinizle, bugün sayıları birkaç bin olan komünlerden ve artellerden her birinin, komünist fikir ve düşünceleri köylüler arasında yaygınlaştırmak için gerçek bir merkez olmasını, bu komün ve artellerin her birinin, köylülere, henüz güçsüz, gösterişsiz embriyonlar olsalar da, yapay olarak seralarda yetiştirilmemiş olduklarını, yeni sosyalist düzenin gerçek embriyonları olduklarını pratik örnekle gösterebileceğini kabul ettirebiliriz, bundan eminim. Ancak o zaman eski cehalet, yıkım ve sefalet üzerinde emin bir zafer elde edeceğiz, ancak o zaman yolumuzun devamındaki hiçbir zorluk bizim için tehlikeli olmayacaktır.

III

SAVAŞ KOMÜNİZMİ DÖNEMİNDE EKONOMİNİN ÖRGÜTLENMESİ VE İDARESİ

II. TÜM-RUSYA EKONOMİ KONSEYLERİ KONGRESİ'NDE KONUŞMA[72]

25 Aralık 1918

Yoldaşlar! Önce Sovyet Cumhuriyeti'nin uluslararası durumu üzerine birkaç söz söylememe izin verin. Uluslararası durumda ana sorunun, İngiliz-Fransız-Amerikan emperyalizminin zaferi ve onun tüm dünyaya egemen olma ve öncelikle Sovyet Rusya'yı mahvetme çabaları olduğunu hepiniz biliyorsunuz elbette.

Ekim Devrimi'nin başlangıcında yalnızca Batı Avrupa burjuvazisinin çoğu temsilcilerinin değil, aynı zamanda Rusya burjuvazisinin bir bölümünün de, bizde uluslararası açıdan hiçbir esaslı ve ciddi öneme sahip olamayacak bir çeşit sosyalist deney gerçekleştirildiği düşüncesinde olduklarını biliyorsunuz. Burjuvazinin özellikle küstah ve basiretsiz temsilcileri birçok kez, Rusya'daki komünist deneylerin Alman emperyalizmini sadece sevindirebileceğini ifade ettiler. Ve ne yazık ki bu çıkışların gözlerini kamaştırmasına izin veren ve başka şeylerin yanısıra Brest Barışı'nın inanılmaz derecede zor ve inanılmaz derecede zorba koşullarını da bu bakış açısından değerlendiren kişiler oldu[73]. Esasında bu kişiler bilinçli ya da bilinçsiz, sınıfsal olarak bir kü-

çük-burjuva yurtseverliği kışkırtıyor ve kötüleşen durumu bunun dünya açısından önemi bakımından, tüm dünyadaki olayların gelişimi bakış açısından değil, bilakis Alman emperyalizminin baş düşman olduğu ve bu zorla barışın, bu görülmemiş yağmacı barışın Alman emperyalizminin zaferi anlamına geldiği bakış açısından değerlendiriyorlardı.

Gerçekten de, o dönemin olayları Rusya'nın durumu açısından değerlendirildiğinde, daha felaket koşullar düşünülemez. Fakat Alman emperyalistlerinin çıkardıkları sonuçların saçmalığı, birkaç ay sonra, Almanların Ukrayna'yı fethetmeleri sırasında Alman burjuvazisi önünde ve daha çok da Alman proletaryası önünde, emperyalist politikanın meyvelerini toplama zamanının geldiğini, Almanya'nın ihtiyacı olan her şeyi Ukrayna'dan alacağını söyleyerek böbürlendiklerinde kendini gösterdi. Bu, olayların en basiretsiz ve en dar görüşlü değerlendirmesiydi.

Fakat çok geçmeden *yalnızca*, olayları dünya devriminin gelişimine etkisi bakış açısından değerlendirenlerin haklı oldukları görüldü. Tam da inanılmaz ıstıraplara katlanmak zorunda kalan Ukrayna örneği, olayların tek doğru değerlendirmesinin, uluslararası proleter devrimin incelenmesine, dikkatle izlenmesine dayanan değerlendirme olduğunu gösterdi: durumları dayanılmaz hale gelen emekçi kitleler emperyalizmi boğdu. Ve bugün, Ukrayna epizodunun, dünya devriminin gelişip büyümesi sürecinde zincirin halkalarından sadece biri olduğunu görüyoruz.

Alman emperyalistleri Ukrayna'dan, hesap ettiklerinden çok daha az maddi servet çıkarabildiler. Bununla birlikte, savaşın açık bir yağma savaşına dönüşümü tüm Alman ordusunu harabetti, Sovyet Rusya'yla temas ise, Almanya'nın emekçi kitlelerinin bu ordusu içine, birkaç ay sonra kendini gösterecek olan parçalanmayı taşıdı. İngiliz-Fransız emperyalistlerinin daha da küstahlaştığı ve kendisini hiç kimsenin karşı koyamayacağı tek egemen olarak gördüğü bugün, önümüzde duran olağanüstü zor durum karşısında başımızı kuma gömmüyoruz. Antant devletleri şimdi burjuvazi için mümkün politikanın sınırlarını aştı-

lar ve tıpkı Alman emperyalistlerinin Şubat ve Mart 1918'de Brest Barışı'nın imzalanması sırasında olduğu gibi işi azıttılar. Alman emperyalizminin mahvına yolaçan aynı neden, İngiliz-Fransız emperyalizmi bakımından da açıkça ortaya çıkıyor. Bunlar Almanya'ya, Brest Barışı'nın imzalanması sırasında Almanya'nın bize dayattığından çok daha kötü, çok daha ağır barış koşullarını zorla dayattılar*. Bununla İngiliz-Fransız emperyalizmi, ona uğursuzluk getirecek olan o sınırı aştı. Bu sınırın ötesinde emperyalizm, emekçi kitleleri dizginleyebilme umudunu yitirir.

Şovenistlerin, zafer ve Almanya'nın yokedilmesi ile ilgili gürültülerine karşın ve savaş resmen henüz bitmemiş olmasına rağmen, daha bugünden Fransa'da ve İngiltere'de işçi hareketinin olağanüstü güçlü bir atılımının belirtilerini ve geçmişte şovenist bir tavır takınmış olan, bugün ise kendi hükümetlerinin Rusya'nın işlerine karışma girişimlerine karşı çıkan politikacıların tavrında bir değişiklik saptayabiliyoruz. Bunun yanına son zamanlarda basında yer alan, İngiliz-Amerikan askerleri arasında başlayan kardeşleşme üzerine haberler eklenirse, emperyalist birliklerin, kendilerine karşı yalan ve tehditlere başvurulan vatandaşlardan oluştuğu düşünülürse, Sovyet Rusya'nın üzerinde durduğu zemini yeterince sağlam olarak tanımlayabiliz. Dünya savaşının ve devrimin bu genel tablosu karşısında geleceğe mutlak bir huzur ve güvenle bakıyor ve açıklıyoruz ki, İngiliz-Fransız emperyalizmi, emperyalistler için hâlâ hayata geçirilebilir barışın tüm sınırlarını aşmış ve tamamen çökme tehdidi altında olacak ölçüde azıtmıştır.

Devrimi boğmak, tüm ülkeleri ele geçirip paylaşmak — Antant devletlerinin, emperyalist savaşın devamında önlerine koydukları görevler bunlardır. Fakat, İngiltere ve Amerika savaşın dehşetine Almanya'dan çok daha uzak olmalarına rağmen, bu ülkelerin demokratikçe örgütlenmiş burjuvazisi Alman burjuvazisinden çok daha uzak görüşlü

---

* *Burada, Antant tarafından 11 Kasım 1918'de imzalanan ateşkes sırasında Almanya'ya dayatılan ve 28 Haziran 1919'da imzalanan Versay Barış Anlaşması'nın temelini oluşturan yağmacı koşullar kastedilmektedir.* ***—Alm Red.***

olmasına rağmen, İngiliz ve Amerikan emperyalistleri kendilerini kaybettiler ve şimdi objektif koşullar tarafından, güçlerini aşan bir göreve girişmek zorunda kalıyorlar, sükûnet ve yatıştırma için birlikler beslemek zorunda kalıyorlar.

Fakat şimdi içinde bulunduğumuz durum, gücümüzü sonuna kadar yoğunlaştırmamızı gerektiriyor. Bugün de hâlâ her ayı, öncenin on yılından daha yüksek değerlendirmeliyiz, çünkü yüz kat fazla şey yapıyoruz: sadece Rusya Cumhuriyeti'ni korumakla kalmıyoruz, aynı zamanda dünya proletaryası için de büyük şeyler yapıyoruz. Bizden bir örgütlenme planının hazırlanması ve genel ilişkilerin saptanması için büyük bir yoğunlaşma, büyük bir çalışma talep ediliyor.

Sonraki görevlerimize geçerken, söylemem gerekir ki temel artık atılmıştır ve Ekonomi Konseyleri'nin I. ile II. Kurultayı arasındaki zamanda ana çalışma *tipinin krokisi* hazırlanmıştır. Sanayinin, ulusallaştırılmış işletmelerin, tüm sanayi dallarının yönetiminin genel planı, sendikaların katılımıyla hazırlanmış ve sağlam bir temele oturtulmuştur, burada, davaya zarar veren tüm sendikalist, ayrılıkçı, yöreci ve partikülarist girişimlerle şimdiye kadar mücadele ettiğimiz gibi bundan sonra da mücadele edeceğiz[74].

Savaş hali bize özel bir sorumluluk yüklüyor ve önümüze zor görevler koyuyor. Kurul yönetimi sendikaların katılımıyla gerçekleştirilmelidir. Kurullar gereklidir, fakat kurul yönetimi pratik faaliyetin bir engeli haline gelmemelidir[33]. Ve şimdi iktisadi görevleri yerine getirirken özel olarak işletmelerimizi gözlemlemem gerektiğinde, çalışmamızın yürütmeci bölümünün kurullardaki tartışmaya bağlı olmasının bazen yürütmeyi zorlaştırdığı özellikle gözüme çarpıyor. Kurul icraatından kişisel sorumluluğa geçiş günün güncel görevidir.

Ekonomi Konseyleri'nden, ana ve merkez dairelerden[75], kategorik olarak, kurul yönetimi sisteminin salt gevezelik, karar yazma, planlar hazırlama ve partikülarizmde dile gelmemesini talep edeceğiz. Buna izin verilemez. Müsamahasız bir şekilde, her Ekonomi Konseyi çalışanının, her ana daire üyesinin tamı tamına hangi meslek dalının sorumluluğunu taşıdığını bilmesini talep edeceğiz. Bize, hammaddenin

var olduğu, ama bunu saptamayı beceremedikleri için ne kadar olduğunun bilinmediği rapor edilirse, mal depolarının kapalı kaldığını, buna karşılık köylülerin —haklı olarak— mal değiş-tokuşu talep ettiği ve değersiz kâğıtlar karşılığında tahıl vermeyi reddettiği şikayetlerini duyarsak — o zaman hangi yönetim kurulunun hangi üyesinin işi sürüncemede bıraktığını bilmek zorundayız ve bu üyenin işi sürüncemede bırakmanın sorumluluğunu taşıdığını ve ülke savunması bakımından sorumlu tutulacağını, yani en önemli merkezde en önemli sendikanın temsilcisi de olsa, derhal tutuklanıp askeri mahkemeye çıkarılacağını söylemeliyiz. Bu adam, en elemanter, en basit şeylerin: depodaki ürünlerin kaydının ve bunların doğru kullanımının pratikte hangi ölçüde hayata geçirildiğinin sorumluluğunu taşımak zorundadır. Tam da bu tür elemanter görevlerin yerine getirilmesinde en fazla tıkanıklıkları yaşıyoruz.

Tarihsel bakış açısından hiçbir endişeye yer yoktur, çünkü yeni, daha önce hiç varolmamış biçimlerin yaratılmasında, çalışmanın seyri içinde geliştirilecek olan genel örgütlenme planını tasarlamak için belirli bir zamana gereksinim vardır. Tersine, bu kadar kısa bir zaman diliminde bu alanda ne kadar çok şey yapılmış olduğu şaşırtıcıdır. Ancak proletaryanın bizden, ekmek ve koyun kürkü olması için, işçilerinin fazla gıda maddesi, ayakkabı vs. sıkıntısı çekmemesi için en yüksek enerjinin geliştirilmesini talep ettiği askeri bakış açısından, sosyalist bakış açısından bakıldığında, mal satışının bugünkü düzeyle karşılaştırıldığında üçe, ona katlanması gerekir. Ekonomi Konseyleri'nin ikinci görevi bu olmalıdır.

Tahılın ürünle değiştirilmesinden, uzun süre yerde kalmamasından, her depoda hammaddelerle ilgili sadece defter tutmakla değil, aynı zamanda bunların kullanılmadan kalmamasından, üretim alanında etkin yardımda bulunulmasından da sorumlu olan insanların pratik çalışmasına gereksinimimiz var.

Tüketim kooperatiflerine de objektif olarak bakmamız gerekir. Ekonomi Konseyleri üyelerinin, tüketim kooperatiflerinin bir hırdavatçı dükkanı olduğunu, orada Menşeviklerin ve Beyaz Muhafızlar'ın

oturduğunu ve bu yüzden onlardan uzak durulması gerektiğini açıkladığını gördüğümde, bu insanların meseleden hiçbir şey anlamadıklarını iddia ediyorum. Uygun kooperatifçilere uzman olarak dikkat çekmek yerine, onları Beyaz Muhafızlar'a yardım eden kişiler olarak gösterdiklerinde, anın görevlerini kesinlikle kavramıyorlar. Görevleri olmayan şeylerle ilgilendiklerini iddia ediyorum: Beyaz Muhafızları ortaya çıkarmak için Olağanüstü Komisyonlarımız var, onların görevleri olan şeyi onlara bırakmalıyız. Fakat tüketim kooperatifleri, kapitalist toplumun yaratmış olduğu biricik aygıttır ve biz de ondan yararlanmalıyız. Bu yüzden, pratik çalışmanın yerine dar görüşlülüğün, en kötü budalalığın ve entelektüel kibirinin bir cisimleşmesi olan görüşlerin konması yönünde her girişimi, savaş hali hükümlerine göre acımasızca kovuşturacağız.

Mesele şimdiye dek, bir yıldan sonra hâlâ doğru dürüst yürümüyorsa, önümüzde pratik görevler dururken, ülke tahıl, keçe çizme, hammaddelerin zamanında dağıtımını isterken hâlâ planları tartışıyorsak, işlerin böylesine sürüncemede bırakılınasına ve başkalarının yetki alanına böyle bir müdahaleye göz yumulamaz.

Aygıtımızda bazen, Beyaz Muhafızlara meyilli unsurlar bulunuyor, fakat tüm kurumlarımızda komünist bir denetim olduğundan, bu kişiler politik bir önem ve önde gelen bir rol kazanamazlar. Bu söz konusu olamaz. Fakat pratik güç olarak onlara ihtiyacımız var ve onlardan korkmamalıyız. Komünistlerin mükemmel insanlar olduklarından kuşkum yok, aralarında mükemmel örgütçüler var, ancak bu tür örgütçüleri çok sayıda çıkarmak için uzun yıllar gereklidir, biz ise bekleyebilecek durumda değiliz.

Bu tür güçleri şu anda burjuvazinin, uzmanların ve entelektüellerin saflarından alabiliriz. Ve Ekonomi Konseyi'nde çalışan her yoldaştan hesap soracağız: Baylar, deneyimli kişileri çalışmaya çekmek için ne yaptınız? Yanınızda en azından eskiden Kolupayev ve Razuvayev'in yanında olduğu kadar iyi çalışmak zorunda olan uzmanlar, idareciler, iyi burjuva kooperatifçiler kazanmak için ne yaptınız?[76] Eski önyargımızı atmanın ve ihtiyacımız olan tüm uzmanları çalışmamıza

çekmenin zamanıdır. Tüm yönetim kurullarımız, tüm komünist fonksiyonerlerimiz bunu bilmelidir. Başarımızın garantisi meseleye bu yaklaşımda yatıyor.

Boş gevezelikler yeter. Ülkemizi emperyalistlerin içine almaya çalıştıkları çemberden çıkarabilecek pratik eyleme geçmenin zamanıdır. Tüm Sovyet aygıtları, tüm kooperatif aygıtları bu bakış açısında durmalıdır. Pratik eylem ve bir kez daha pratik eylem! İktidara ulaşan proletarya, iktidarından yararlanmayı, sorunu pratik olarak koymayı ve pratik olarak çözmeyi bilmezse, çok şey yitirecektir. Şu ya da bu işi yalnızca, aralarında hiç kuşkusuz mükemmel insanların bulunduğu komünistlerin yapabileceği önyargısından vazgeçmenin zamanıdır. Bu önyargıdan kopmanın zamanıdır: pratik güçlere ihtiyacımız var ve onların hepsini çalışmaya çekmek zorundayız.

Kapitalizm bize, hepsini yanımıza çekerek mutlaka yararlanmak zorunda olduğumuz, hem de en geniş kapsamda, kitlesel olarak yararlanmak zorunda olduğumuz muazzam bir miras bıraktı, en önemli uzmanlarını bıraktı. Komünistlerimizin saflarından uzman yetiştirmek için zamanımız hiç yok, çünkü bugün tüm ağırlık noktası pratik çalışmada, pratik sonuçlarda yatıyor.

Sorunu, her kurul üyesinin, sorumlu bir organın her üyesinin, tam sorumluluğunu taşıdığı bir görevi üstlenmesi biçiminde koymak gerekir. Belirli bir dalı üstlenen herkes, mutlaka her şeyden: gerek üretimden gerekse dağıtımdan sorumlu olmalıdır. Size şunu söylemeliyim: Sovyet Cumhuriyeti'nin durumu öyle ki, tahılın ve diğer ürünlerin doğru dağıtımı halinde, uzun, çok uzun süre dayanabiliriz. Fakat bunun için mutlaka doğru bir politika gereklidir, işi sürüncemede bırakmaktan kesin kopuş gereklidir, hızlı ve kararlı hareket etmek gerekir, belli insanlara belli sorumlu görevler verilmeli, bu kişilerin her biri görevini tam olarak bilmeli, onun için gayet açık şekilde sorumlu olmalıdır — icabında ölüm cezasına kadar sorumlu. Gerek Halk Komiserleri Konseyi'nde gerekse de Savunma Konseyi'nde uyguladığımız politika budur, Ekonomi Konseyleri'nin ve kooperatiflerin tüm faaliyeti de bu politikaya tabi kılınmalıdır. Proletaryanın politikasının izlemesi gereken yol budur.

Her bir şey, mal değiş-tokuşu doğru işleyecek şekilde düzenlenmelidir. Bugün tüm görev budur, bu alanda önümüzde büyük bir görev duruyor ve açıklamalarımın sonunda hepinizi ısrarla bu çalışmaya çağırıyorum.

RKP(B) IX. PARTİ KONGRESİ'NDE İKTİSADİ İNŞA ÜZERİNE KONUŞMA[77]

31 Mart 1920

Yoldaşlar! Önce iki küçük değini. Sapronov yoldaş beni yine unutkanlıkla suçladı, ama ortaya attığı sorunu müphem bıraktı. Yeniden, keten tedariki üzerine kararnamenin, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin kararının çiğnenmesi olduğunu temin etti. Kongre'de etrafa, üstelik çok da ciddi olan asılsız suçlamalar saçmamak gerekir. Halk Komiserleri Konseyi, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin kararlarını çiğnemiş olsaydı, onu mahkeme önüne çıkarmak gerekirdi elbette. Fakat 10 Şubat'tan bugüne dek, bu kararnamenin bir ihlal olduğu yönünde neden hiç şikayet olmadı? Tamamen asılsız suçlamalar yapılıyor ve bunları etrafa savurmak çok kolay, fakat bu mücadele yöntemleri kesinlikle ciddiye alınamaz...

Milyutin yoldaş, aramızda neredeyse hiç görüş ayrılığı olmadığını, bu yüzden, kavgaya karşı olan Lenin'in, bizzat böyle bir kavga çıkarıyormuş gibi göründüğünü açıklıyor. Fakat Milyutin yoldaş olayları biraz çarpıtıyor, bunu yapmamak gerekir. Önce Troçki yoldaşın kaleme aldığı ve daha sonra MK'da kurul olarak üzerinde çalışılıp değişti-

rilen bir karar taslağımız vardı. Bu taslağı Milyutin ve Rikov yoldaşlara gönderdim. Onlar onu, ona karşı mücadele edecekleri açıklamasıyla birlikte bize geri gönderdiler. İşin gerçeği budur. Biz ajitasyon yapıp ve müttefikler kazandıktan sonra, onlar Parti Kongresi'nde çok yönlü muhalefet yürüttüler. Ta ki bundan bir sonuç çıkmadığını gördüler, o zaman bizimle neredeyse aynı fikirde olduklarını açıklamaya başladılar. Bu elbette doğrudur, fakat tutarlı olmak ve bu noktada muhalefet olarak ortaya çıkıp, kurul sistemini savunmak üzere birleşmeye çalıştıktan sonra bizimle hemfikir olmanızın, tam yenilginiz anlamına geldiğini saptamak gerekir. Milyutin yoldaş ancak, 15 dakikalık konuşma süresi bittiğinde anımsadı, sorunu objektif biçimde tartışsaydı daha iyi olacağını. Çok doğru. Ama korkarım ki, bunun için artık çok geç. Gerçi önümüzde daha Rikov yoldaşın son sözü var, ama muhalefeti kurtarmak artık mümkün değil. Kurul sistemi savunucuları şimdi çağrı yaptıkları şeyi son iki ayda yapmış olsalardı, en azından bize ***bir*** örnek verselerdi, bir kararname ve bir yardımcı* değil, sorunun tam bir incelemesini, Ekonomi Konseyleri Kongresi'nde ve MK'da karara bağlandığı gibi kurul sistemiyle bireysel sistemin karşılaştırılmasını içeren bir anket şeklinde sunmuş olsalardı, o zaman her şeyi daha iyi anlardık, o zaman Kongre'de pek anlamı olmayan ilkesel laflar dinlemezdik, o zaman kurul sisteminin yandaşları meseleyi ilerletebilirlerdi. Gerçekten, aynı koşullar altında çalışan ve kurul ilkesine göre yönetilen en azından on fabrika gösterebilselerdi ve bunları kişisel sorumluluk ilkesine göre yönetilen fabrikalardaki örgütlenmeyle objektif biçimde karşılaştırsalardı, pozisyonları güçlü olurdu. Böyle bir rapor için herhangi bir raportöre bir saatlik konuşma süresi verilebilirdi ve böyle bir raportör bizi adamakıllı ilerletirdi. Belki de bu kurul sistemi temelinde pratik bir ölçü saptayabilirdik. Ama mesele tam da budur. Her birinin elinde, gerek Ekonomi Konseyleri çalışanlarının, gerek sendikacıların elinde pratik materyal olması gerekirdi; ama bize hiçbir şey vermediler, çünkü ellerinde hiçbir şey yoktu. Hiçbir şeyleri yok, kesinlikle yok!...

---

* *Metin açık değil. —**Alm. Red.***

Rikov yoldaş burada, Fransız devrimini kitabına uydurmak istediğim, burjuvazinin feodal düzene intibakını reddettiğim itirazında bulundu. Söylediğim bu değildi. Feodal düzenin çözülüşü sırasında, burjuvazinin, feodal sınıfın üyelerini aldığını ve yönetimi onların yanında öğrendiğini söyledim. Bu ise, burjuvazinin feodal düzene intibakını asla yadsımaz. Bu intibak her zaman olmuştur ve işçi sınıfında da oluyor. Sendikalar, işçilerin devlete intibak etmesinden başka bir şey midir ki? Yarım yüzyıldan önce, proletaryanın iktidarı ele geçirmesinden sonra sendikaların, onlar olmadan iktidarı eline alacak kimsenin olmayacağı hücreler oldukları açıklandı. Reformistlerin hatası bu intibakı yadsımamalarında değil, işçi sınıfının yavaş yavaş bir dizi mevkiyi işgal ettiğini, devletin bir dizi işlevini üstlendiğini görmemelerinde yatıyordu! Almanya'da ya da İngiltere'de proletaryanın şimdi yavaş yavaş devletin yönetimine intibak ettiğini yadsıyan var mı? Ve işçi sınıfının iktidarı ele geçirdikten sonra kendi ilkelerini hayata geçirmeye başladığı iddiamı hiç kimse, ama hiç kimse çürütmedi... İktidarı ele geçirdikten sonra işçi sınıfı, her sınıf gibi, mülkiyete karşı tavrı değiştirerek ve yeni bir anayasayla iktidarı korur ve sağlamlaştırır. Bu, inkâr edilemeyecek olan ilk temel tezimdir! İkinci tez, her yeni sınıfın eski sınıfın yanında okula gittiği ve eski sınıftan yönetimin temsilcilerini aldığıdır. Hakeza bu da mutlak bir doğrudur. Ve son olarak üçüncü tezim, işçi sınıfının kendi saflarından yöneticilerin sayısını artırması, tüm ülkede okullar kurması ve fonksiyoner kadroları yetiştirmesi gerektiğidir. Bu üç tez yadsınamaz ve sendikaların tezleriyle kesin bir zıtlık içindedir.

Fraksiyon oturumunda tezlerini tartıştıktan ve Buharin yoldaşla ben yenildikten sonra Tomski yoldaşa, bu tezlerin 7. maddesinin tam bir teorik kafa karışıklığını gösterdiğini söyledim[78]. Bu maddede şöyle denmektedir:

> "Sanayii düzenleme ve yönetme organlarının inşasında sendikalar aracılığıyla geniş partisiz kitlelerin katılımını garantileyen biricik ana prensip, Yüksek Ekonomi Konseyi Prezidyumu'ndan başlayıp, ta işletme yönetimine kadar, şimdi mevcut olan sanayinin kurul sistemiyle yönetimi prensibidir. Sadece özel durumlarda Yüksek Ekonomi Kon-

> seyi ve Tüm-Rusya Sendikalar Merkez Konseyi Prezidyumları ya da ilgili sendikaların yönetim kurulları arasında karşılıklı anlaşmadan sonra, sendikaların ve organlarının, kişisel sorumluluk altında çalışan yöneticileri denetlemeleri kaçınılmaz koşuluyla tek tek girişimlerin bireysel yönetimine izin verilebilir."

Bu tam bir saçmalıktır, çünkü devlet iktidarının ele geçirilmesinde işçi sınıfının rolü, bu ikisinin karşılıklı ilişkisindeki çeşitli yöntemler — bütün bunlar birbirine karışmıştır! Bu tür şeyleri sükunetle kabullenmek olanaksızdır! Bu tür şeyler bizi teorik olarak geriletir. Aynı şey Sapronov, Maksimovski ve Osinski yoldaşların demokratik merkeziyetçiliği için de söylenebilir. Osinski yoldaş bunu unutuyor ve benim demokratik merkeziyetçiliği aptallık olarak nitelediğimi iddia ediyor. Meseleler böyle tahrif edilmemelidir! Atama sorununun, kararların yerel örgütler tarafından hayata geçirilmesi sorununun bununla ne ilgisi var? Kurullara karar aldırılabilir de, kurullar atanabilir de. Bu kesinlikle buraya ait olmayan bir sorundur! Demokratik merkeziyetçiliğin sadece, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin yönetimi icra etmesinden değil, aynı zamanda Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin yönetimi yerel örgütler aracılığıyla icra etmesinden de ibaret olduğu iddia ediliyor. Bunun kurul sistemi ya da bireysel sistemle ilgisi nedir?

Troçki yoldaş 1918'deki raporunu anımsadı, bu rapordan alıntılar okudu ve o zaman sadece temel sorunlar üzerine tartışmakla kalmadığımıza, aynı zamanda Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi tarafından belli bir kararın da alınmış olduğuna dikkat çekti[79]. Tamamen unutmuş olduğum eski broşürüm "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri"ni* bulup çıkardım ve o zamanlar bireysel yönetim ilkesi sorununun sadece ortaya konmakla kalınmadığını, aynı zamanda Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin tezlerinde de onaylandığını saptadım. Öyle çalışıyoruz ki, sadece yazdıklarımızı değil, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin aldığı kararları da unutuyor ve sonra da bir karara atıfta bulunuyoruz. İşte bu broşürden bazı alıntılar:

---

* *Bkz. elinizdeki baskının VII. cildi, s. 327-364.* —**Red.**

"Küçük-burjuva düzensizliğin bilinçli (çoğunlukla herhalde bilinçsiz) temsilcileri, tekil kişilere 'sınırsız' (yani diktatörce) yetkiler verilmesinde, Soyvet iktidarının kurul ilkesinden, demokrasi ilkesinden ve diğer ilkelerinden bir sapma gördüler. Sol Sosyal-Devrimciler, diktatörce yönetim üzerine karamameye karşı şurada burada neredeyse serserice, yani en kötü içgüdülere ve 'bir şeyler kapma' küçük-burjuva çabalarına hitap eden bir ajitasyon geliştirdiler... Her büyük çaplı makine sanayii —yani tam da sosyalizmin maddi üretim kaynağı ve temeli— yüzlerce, binlerce ve onbinlerce insanın ortak çalışmasını yöneten mutlak ve sıkı bir irade birliğini gerektirir. Gerek teknik, gerekse de ekonomik ve tarihsel açıdan bu gereklilik anlaşılırdır ve sosyalizm üzerine düşünmüş herkes tarafından her zaman, sosyalizmin önkoşulu olarak kabul edilmiştir. En sıkı irade birliği ancak böyle güvence altına alınabilir...

Fakat, nasıl olursa olsun, tek bir iradeye ***mutlak tabiyet*** büyük çaplı makine sanayii tipine göre örgütlenen çalışma süreçlerinin başarısı için mutlak bir zorunluluktur. Demiryolları için ise iki-üç kat zorunludur...

Ve tüm görevimiz, sömürülenlerin kurtuluş çabasını bilinçli olarak ifade eden Komünist Partisi'nin (Bolşevik) tüm görevi, bu değişikliği görmek, onun zorunluluğunu kavramak, bitkin, yorgun halde bir çare arayan kitlenin başına geçip onu doğru yola sokmaktır; çalışma disiplini yoluna, çalışma koşulları hakkında toplantılar yapmakla, çalışma ***sırasında*** Sovyet yöneticisinin, diktatörün iradesine mutlak tabiyeti birleştirme yoluna sokmaktır...

İşte çalışma disiplininin daha üst biçimlerine, proletarya diktatörlüğünün zorunluluğu düşüncesini bilinçli olarak benimsemeye, çalışma saatleri sırasında yalnız Sovyet iktidarı temsilcisinin talimatlarına mutlak tabiyete güvenli bir geçişin mümkün olması için, emekçilerin sömürülenler üzerinde Ekim zaferi gerekliydi, yeni yaşam koşullarını ve yeni görevleri bizzat emekçilerin önce durup değerlendirebilecekleri tüm tarihsel kesit gerekliydi...

Emekçi kitlelerin ilkbahar seli gibi tüm kıyıları döven coşkun toplantı demokrasisini, iş sırasında ***demirden*** disiplinle, iş sırasında ***tek*** bir kişinin, Sovyet yöneticisinin iradesine ***mutlak tabiyetle*** birleştirmeyi öğrenmek zorundayız."

9 Nisan 1918'de Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi, bu ra-

porda geliştirilen ilkeleri tamamen onaylayan bir karar aldı. Prezidyuma, ana düşünceleri tezler halinde Sovyet iktidarının temel görevleri olarak formüle etmekle görevlendirdi. Böylece, iki yıl önce Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin resmi kararında onaylanmış olan şeyi tekrarlıyoruz! Ve şimdi, çoktan karara bağlanmış, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin açıklığa kavuşturup karara bağladığı bir sorunda yeniden geriye atılmak isteniyoruz. Bu sorun, Sovyetlerin sosyalist demokrasisinin bireysel yönetimle ve diktatörlükle asla çelişmemesinden, sınıfın iradesinin bazen tek başına çok daha fazla şey yapabilecek ve çoğunlukla daha gerekli olan bir diktatör tarafından hayata geçirilmesinden ibarettir. Her halükârda kurul prensibi ve bireysel prensibe ilişkin ilkesel tavır sadece çoktan açıklığa kavuşturulmakla kalmamış, aynı zamanda Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi tarafından da onaylanmıştır. Bu bakımdan Parti Kongremiz, ilkesel sorunların açıklığa kavuşturulmasından somut sorunlara doğru ilerlemek yerine, bir akrep gibi ilerlediğimiz üzücü gerçeğine bir kanıttır. Bu hatayı aşmazsak iktisadi görevi yerine getiremeyiz...

Rikov yoldaşın bazı düşünceleri üzerine birkaç söz daha söylemek istiyorum. Kendisi, Halk Komiserleri Konseyi'nin, Ekonomi Komiserliklerinin birleşmesini engellediğini iddia ediyor[80]. Ve Rikov yoldaşa Zyurupa yoldaşı yutmak istediği söylendiğinde şu yanıtı veriyor: "Zyurupa'nın beni yutmasına bir itirazım yok, yeter ki Ekonomi Komiserlikleri birleştirilsin." Bunun nereye varacağını biliyorum ve söylemeliyim ki Yüksek Ekonomi Konseyi'nin, Ekonomi Komiserlikleri'nin herhangi bir özel blokunda temel tutma girişimi, Savunma Konseyi ve Halk Komiserleri Konseyi dışında, MK tarafından farkedilmemiş ve olumsuz bir tavra yolaçmıştır*. Savunma Konseyi'nin adı şimdi Çalışma ve Savunma Konseyi olarak değiştirildi. Savaş için en iyi güçleri sağlayan, o olmadan çalışma yükümlülüğünü de gerçekleştiremeyeceğiniz bir kurum olan Savaş Komiserliği'nden kendinizi soyutlamak istiyorsunuz. Biz ise, İçişleri Halk Komiserliği olmadan ça-

* *Metin açık değil. —**Alm. Red.***

lışma yükümlülüğünü hayata geçiremeyiz. Postayı ele alacak olursak, şunu söylemek zorundayız: Posta ve Telgraf Komiserliği olmadan mektup gönderemeyiz. Sağlık Halk Komiserliği'ni alalım. İnsanların yüzde 70'inin tifoya yakalandığı bir yerde ekonomi inşa edilebilir mi? Buna göre her meseleyi diğerleriyle uyumlu kılmak ve bir ekonomi komiserliğine ayırmak gerekirdi. Bu tümüyle ve bütünüyle anlamsız bir plandır! Rikov yoldaş ciddi bir gerekçelendirme sunmadı! Bu yüzden buna karşı mücadele ettik ve MK bu meseleyi desteklemedi.

Ayrıca Rikov yoldaş, Troçki yoldaşın Holzmann yoldaşla kurmaya çalıştığı blok üzerine bazı şakalar yaptı. Bu konuda birkaç söz söylemek istiyorum. Haklı olan parti gruplarının bir blok oluşturması daima bir gerekliliktir. Bu daima, doğru bir politika için gerekli bir önkoşul olmalıdır. Ne yazık ki pek tanımadığım, fakat metal işçileri arasında, benim de tezlerimde altını çizdiğim, özellikle akla yatkın yöntemlerin uygulanmasında ısrar eden bir akımı temsil ettiğini duyduğum Holzmann yoldaş, bu bakış açısından hareketle bireysel yönetim ilkesinde ısrar ederse, elbette bu sadece olağanüstü yararlı olabilir. Bu akımla bir blok kurmak olağanüstü yararlı olur. Sendikalar MK'da daha güçlü temsil edildiğinde, demokrasiye atıfta bulunarak mücadele yürüten ve yanılgı içinde olan kurul sisteminin aşırı temsilcilerinin yanında, bazı bakımlardan haksız olabilecek, ama buna karşılık orijinal olan ve belli bir nüansa sahip bulunan bu akımın temsilcilerinin de bulunması yararlı olacaktır. Hem biri hem diğeri Merkez Komitesi'nde temsil edilsin — ve bir blok kursunlar. Merkez Komitesi'nin bileşimi öyle olsun ki, bir blok kurarak, sadece parti kongresinin toplandığı hafta boyunca değil, tüm yıl boyunca harekat yapma olanağı kazanalım. Biz bölgesel temsil ilkesini hep reddettik, çünkü bunun içinde hemşeriler arasında çok fazla akraba kayırıcılığı olur. Sendikalarla daha fazla birleşmek gerekiyorsa, o zaman sendikalardaki her eğilimi izlemek, onlarla ilişki halinde olmak gerekir. Ve Merkez Komitesi'nin bileşimi öyle olmalıdır ki sendikaların geniş kitleleri (600.000 parti ve 3 milyon sendika üyemiz var) ile MK arasına, MK'yı aynı zamanda 600.000 parti üyesi ve 3 milyon sendika üyesinin ortak iradesiyle bir-

leştiren bir volan kayışı takılmalıdır. Başka türlü yönetemeyiz. Köylü nüfusa sahip Sibirya, Kuban Bölgesi ve Ukrayna içlerine doğru ilerlediğimiz ölçüde görev zorlaştı, makine o ölçüde zor işledi, çünkü proletarya Sibirya'da sayıca azdı ve Ukrayna'da oldukça zayıftı. Fakat Don Bölgesi'nden ve Nikolayev'den işçilerin, Sapronov'un içine düştüğü, kurul ilkesinin yarı demogojik savunmasına doğrudan direndiklerini biliyoruz. Ukrayna'daki proleter unsurun, Petrograd, Moskova ve İvanovo-Voznesensk'tekinden farklı olduğuna hiç kuşku yoktur, kötü olduğu için değil, sadece salt tarihsel olaylardan dolayı... Moskovalı ve Petrogradlı proleterler gibi açlık, soğuk ve mücadele içinde çelikleşmemiştir. Bu yüzden sendikalarla bağa ihtiyacımız var, MK'nın her an herkesi tek adammışçasına yönetebilecek durumda olması için onun MK'ya sadece 600.000 parti üyesi arasındaki değil, aynı zamanda 3 milyon sendika üyesi arasındaki eğilimleri de tanıma olanağı veren bir bileşimine gereksinimimiz var! Böyle bir örgüte gereksinimimiz var! Bu temel bir gereklilik, politik bir gerekliliktir, o olmadan proletarya diktatörlüğü diktatörlük olmayacaktır. İsterse bu bir blok olsun! Bundan korkmayalım, aksine bunu selamlayalım ve partinin merkezi kurumlarında gittikçe daha güçlü ve geniş biçimde bizzat uygulayalım!...

RKP(B) IX. PARTİ KONGRESİ'NDE KOOPERATİFLER ÜZERİNE KONUŞMA[81]

3 Nisan 1920

Ancak dün akşam ve bugün, iki karara kısmen göz atma fırsatım oldu. Komisyon azınlığının kararının daha doğru olduğuna inanıyorum. Milyutin yoldaş bir yığın korkunç sözcükle bu karara saldırdı, onda yarım gönüllülükler, hatta yarım yarım gönüllülükler keşfetti ve onu oportünizmle suçladı. Ancak bana öyle geliyor ki, karar gösterildiği kadar kötü değildir. Meselenin özü incelendiğinde, tam da meseleye ilkesel bir temel kazandırmaya çalışan Milyutin yoldaşın gerekçeleri, pratik, objektif ve Marksist bakış açısından, Milyutin yoldaşın savunduğu kararın yanlışlığı ve işe yaramazlığının birer kanıtıdır. Bu yanlışlık şunlardan ibarettir: Milyutin yoldaşın, kararda, komisyon çoğunluğunun kararında, Kaza Sovyeti Yürütme Komitesi'yle bir kaynaşmadan, bu Yürütme Komitesi'ne tabiyetten söz edildiğine dikkat çekti; ve yeterince devrimci karakter taşımayan azınlık kararına kıyasla kendi kararının dürüstlüğünü ve kararlılığını bunda görüyor. Devrimci faaliyetimizin uzun yıllarında şu deneyimi edindik: devrimci eylemlerimiz iyi hazırlandıysa başarıyla taçlandırıldılar; fakat sadece devrimci coş-

ku onları taşıyor idiyse, başarısızlıkla sonuçlandılar. Komisyon azınlığının kararı ne diyor? Azınlık kararı şöyle diyor: dikkatini, tüketim birliklerinde komünist çalışmanın artırılmasına ve bunlar içinde çoğunluğu kazanmamıza yönelt; onları devretmek istediğin ve daha sonra devredeceğin organları hazırla. Bununla Milyutin yoldaşın bakış açısını karşılaştırın. O, kooperatiflerin kötü olduğunu ve bu yüzden Kaza Sovyetleri Yürütme Komitelerine devredilmeleri gerektiğini açıklıyor. Peki ama bu devretmek istediğiniz sendikalarda komünist bir tabana sahip misiniz? Meselenin özüne, yani hazırlığa yan çiziliyor; sadece nihai bir şiar veriliyor. Eğer bu komünist çalışmayı hazırlamış ve kooperatifleri devralacak ve yönetebilecek organları yaratmışsanız, bu devretme kendiliğinden anlaşılır, bunu Parti kongresinde ilan etmek gerekmez. Siz köylülere yeterince sert davranmadınız mı? Yüksek Ekonomi Konseyimiz köylülere ve kooperatiflere, ketenin kaldırılması sırasında yeterince sert davranmadı mı? Yerel yönetim makamlarımızın ve Halk Komiserleri Konseyimizin çalışmaları sırasında edindikleri pratik deneyimleri göz önüne alırsanız, meselenin bu biçimde doğru ele alınmamış olduğunu ve komünist eğitim çalışması yapmanın ve bir fonksiyonerler mevcudu hazırlamanın zorunlu olduğunu ifade eden kararın doğru olduğunu söyleyeceksiniz, aksi halde kooperatiflerin devredilmesi olanaksızdır.

Başka bir temel sorun da tüketim kooperatifleriyle bağdır. Burada Milyutin yoldaş olağanüstü bir tutarsızlık gösteriyor. Tüketim kooperatifleri tüm görevleri, yani iki yıl boyunca Kulakları hedefleyen bir dizi kararnamede sözü edilen şeyleri yerine getirmezlerse, Kulaklara karşı hizmetimizde bulunan iktidar araçlarını tüketim kooperatiflerine karşı da kullanabileceğimiz unutulmamalıdır. Ve bu bütün kapsamıyla uygulanacaktır. Şimdi en önemli şey üretimi ve ürün miktarını yükseltmektir. Tüketim kooperatifleri bunu başaramazlarsa cezalandırılacaklardır. Fakat üretim kooperatifleriyle bağ içinde ürün miktarını çok az da olsa yükseltebilirlerse, onların önünde eğilmemiz ve inisiyatiflerini teşvik etmemiz gerekir. Tüketim kooperatifleri üretimle yerinde, canlı, sıkı bir bağa rağmen ürün miktarını artıramazlarsa, bu, doğrudan Sov-

yet hükümeti tarafından kendilerine verilen görevi yerine getirmedikleri anlamına gelecektir. Bir kazada Kulaklara ve burjuvaziye karşı savaşmaya hazır iki-üç tane de olsa enerjik yoldaş varsa, oyunu kazandık demektir. Çuçin yoldaşın inisiyatifi nerede engellenmiştir? O tek bir örnek bile vermedi. Oysa iki yıllık deneyimimizden, sırf en yakın zamanda ürün miktarını yükseltmek için üretim kooperatiflerini tüketim kooperatifleriyle birleştirip her türlü tavizi vermenin zorunlu olduğu düşüncesi çıkmaktadır. Bununla, Kulak tipi, burjuva tipi kooperatiflere karşı mücadelelerinde ne Parti, ne de Sovyet fonksiyonerleri en ufak biçimde engellenmemektedir. Hatta sadece engellenmemekle kalmamakta, aynı zamanda yeni bir silah edinmektedirler. Bir tüketim kooperatifi bir şeyler örgütlemeyi başarırsa ona prim vereceğiz, fakat görevini yerine getirmezse onu pataklayacağız, sadece karşı-devrimci davrandığı için değil —bu tür durumlar için, burada haklı olarak söylendiği gibi, Çeka'mız var—, aynı zamanda Hükümet'in, Sovyet iktidarının ona verdiği görevi yerine getirmediği için.

Tüketim kooperatiflerinin birleştirilmesine karşı Milyutin doğru dürüst tek bir gerekçe sunmadı. Sadece, kendi görüşüne göre bunun oportünizm ya da yetersizlik olduğunu söyledi. Rikov yoldaşla birlikte büyük adımlar atmaya hazırlanan, fakat bir adımın onda birini bile atamayacağını gören Milyutin yoldaştan bunu duymak tuhaf oluyor. Tüketim kooperatifleriyle bağ bu açıdan bir artı puandır, hemen üretime geçme olanağı sunar. Politik faaliyete müdahale edilmesine karşı elinizde her türlü araç var; ve üretim ve ekonomi bakımından tabiyet tamamen Tarım Halk Komiserliği ve Yüksek Ekonomi Konseyi'ne bağlıdır. Kooperatifleri denetleyebilmek için bütün bu araçlara yeterli ölçüde sahipsiniz.

Şimdi üçüncü soruna, burada Milyutin yoldaşın çok tuhaf bir biçimde savunduğu devletleştirme sorununa geliyoruz. Bir komisyon kurulmuştu. Krestinski yoldaş bu komisyonda azınlıkta kalmış, Milyutin yoldaş ise galip çıkmıştır. Fakat şimdi şunu açıklıyor: "Devletleştirmeye gelince, bu konu üzerinde tartışmak istemiyorum." Öyleyse komisyondaki tartışmaya ne gerek vardı? Çuçin yoldaşla aynı düşüncedeyse-

niz, devletleştirmeden vazgeçmekte haksızsınız. Burada şöyle dendi: "Kapitalistleri ulusallaştırdığımıza göre neden Kulakları da ulusallaştırmayalım?" Bu argüman burada boşuna gülüşmelere yolaçmadı. Gerçekten de yabancı emek sömürmeden yaşayamayan zengin köylülerin sayısı ne kadar düşük tahmin edilirse edilsin, yarım milyondan az olmayacak, hatta belki de bir milyonu bulacaktır. Bu durumda onları nasıl ulusallaştıralım? Bu hayalden başka bir şey değil. Şu anda güçlerimiz buna yetmez.

Çuçin yoldaş, kooperatiflerde bir sürü karşı-devrimci bulunduğunu söylerken çok haklı. Ne var ki bu başka bir bölümün konusudur. Burada haklı olarak Çeka'nın adı geçti. Basiretsizliğinizden bazı kooperatif önderlerini teşhir edecek durumda değilseniz, buralara bir komünist yerleştirin ki bu kişileri açığa çıkarmasın. Ve eğer o iyi bir komünistse —ve her iyi komünist aynı zamanda iyi bir Çekacıdır—, bir kez tüketim kooperatifine sokulduktan sonra en az iki karşı-devrimci kooperatifçiyi meydana çıkarması gerekir.

Yani Çuçin yoldaş derhal devletleştirmeyi savunurken haklı değildir. Bu iyi olurdu, fakat imkânsızdır, çünkü burada bize pek açık olmayan ve kesinlikle ulusallaştırılamayacak bir sınıf sözkonusudur. Biz sanayi kuruluşlarının tümünü bile ulusallaştırmadık. Merkezi makamların herhangi bir emri yerel örgütlere ulaşasıya kadar etkisini tamamen yitiriyor: bir kağıt denizinde boğuluyor ya da yolların kötü olması, telgraf bağlantısının yetersizliği vs. nedeniyle bir yerlere takılıp kalıyor. Bu nedenle şimdi kooperatiflerin ulusallaştırılmasından söz etmek olanaksızdır. Milyutin yoldaş ilkesel açıdan da haksızdır: zaafını hissettiğinden, bu maddenin atlanabileceğine inanıyor... Fakat, Milyutin yoldaş, böylece kendi kararınızın altını oyuyorsunuz, böylece azınlık kararının doğru olduğunu belgeliyorsunuz, çünkü kararınızın ruhu, yani kooperatiflerin Kaza Yürütme Komitelerine tabi olması talebi (birinci maddede "önlemler almak" deniyor), haksız biçimde ekonomik bir sorunun içine taşınan Çeka ruhudur. Diğer karar ilk planda komünistlerin sayısını artırmak, komünist propaganda ve ajitasyonu yükseltmek ve bir taban yaratmak gerektiğini ifade ediyor. Bu kararda özel-

likle tumturaklı hiçbir şey yok, her şeyin birdenbire güllük gülistanlık olacağı vaat edilmiyor. Fakat yerel örgütlerde komünistler varsa onlar ne yapmaları gerektiğini bilirler; ve Çuçin yoldaşın onlara, karşı-devrimcilerin nereye gönderileceklerini öğretmesi gerekmiyor... Ayrıca bir organ hazırlanmalıdır. Bir organ hazırlayın, bunu pratikte deneyin, üretimin artırılıp artırılmadığına bakın —azınlık kararı bunu söylüyor! Önce bir taban yaratmalı, sonra— ne yapılacağına sonra bakarız... Neyin gerekli olduğu kendiliğinden ortaya çıkar. Karşı-devrimcilerin Çeka'ya, eğer Çeka yoksa Devrim Komitesi'ne gönderilmesine ilişkin kararnameler gereğinden çok fazla öneriliyor. Daha az el kol hareketi yapılmalı. Temel çizgiyi veren azınlık kararı kabul edilmelidir.

TEKSTİL İŞÇİLERİ BİRLİĞİ III. TÜM-RUSYA KONGRESİ'NDE KONUŞMA[82]

19 Nisan 1920

Yoldaşlar! Karşılama için teşekkürlerimi ifade etmeme ve Halk Komiserleri Konseyi adına sizleri selamlamama izin verin.

Hepimiz hâlâ yeni sonra eren Parti Kongresi'nin ve onun aldığı kararların canlı izlenimi altında bulunuyoruz. Kongre'nin işçilerin, köylülerin, Sovyet Cumhuriyeti'nin bütün emekçi kitlelerinin önüne hangi önemli görevleri koyduğunu da biliyorsunuz. Bu görevlerin sonu yekpare bir emek cephesi yaratmaya çıkmaktadır.

Rus proletaryasının mutluluğu ve menfaati doğrultusunda içsavaşı zaferle sonuçlandırdığımız, sadece Batı Avrupa emperyalistlerinin teşvik ettiği Polonya'dan gelecek bir tehlikeyle karşı karşıya bulunduğumuz bugün iç inşaya tarif edilemez zorlukta bir geçişle karşı karşıyayız.

İşçi sınıfının bugün karşı karşıya olduğu muazzam değişikliği ve zorlukları anlatabilmek için, Rus proletaryasının komünist düzene giden yolda katettiği gelişmenin bütün ana aşamalarını kısaca betimlemek istiyorum.

Cahil, aydınlanmamış köylüler ilk kez iyi kurulmuş, en modern teknikle donatılmış bir fabrikaya geldiklerinde etkilenmişler ve fabrikadaki alışkın olmadıkları lüks onları çarpmıştı. Cahil köylü, fabrikatörü, kendisinin velinimeti, onun rızkını veren kişi olarak, işçiye, onsuz yaşayamayacağı iş veren kişi olarak görüyordu. En ücra, kuş uçmaz kervan geçmez köyden gelerek fabrika yaşamının cadı kazanına düşen ve orada daha iyi yaşam koşullarına kavuşup, az çok karnını doyurma olanağı bulan çaresiz işçi, kapitalist sömürünün ezici boyunduruğu altına girdi. Rusya ve diğer ülkelerin işçilerinin bu zor dönemi nasıl geçirdiklerini herkes çok iyi biliyor. Ancak işçinin yavaş yavaş köylü geriliği ve çaresizliğinden kurtulup daha yüksek bir gelişim aşamasına ulaştığını, ezenlere karşı ilk mücadele çabalarına giriştiğini, —grevler, dağınık proleter kitlelerin sendikalarda birleşme çabaları—, işçide bir başka gücün ortaya çıktığını, her grevin, son derece önemsiz sonuçlarına rağmen, son derece değerli, yeni, önemli, içerikli bir olay haline geldiğini görüyoruz. Grev işçilere, diğer işçilerle birleşerek makineleri durduracak, köleyi özgür insana dönüştürecek ve ona hukuken üretene ait olan mallar sağlayacak bir güce, muazzam bir güce ulaşabileceğini öğretti. Son on yıllarda grev hareketinin gelişimini, küçük dağınık grevlerden, büyük örgütlü grevlere geçişi herkes biliyor. 1905 yılında tüm ülkeyi çok büyük bir grev dalgası kapladı. Grev yoluyla kapitalistlere karşı örgütlü mücadelenin seyri içinde işçi, o güne kadar bilinmeyen bir güce ulaştı. Bunda sendikalar başrolü oynadılar. İşçi, kapitalistin kendi çıkarına ve proletaryanın zararına kullandığı bütün teknik buluşları, makineleri ve üretim araçlarını proletaryanın malı haline getirebileceği ve getirmesi gerektiği bilincine ulaştı. Bu yeni bir safha, sömürücülerin çabalarına karşı örgütlü direniş safhasıdır. Artık işçi, ezenlerin elinde iradesiz ve çaresiz bir alet değildir. Çevresindeki her şey onu durmak bilmeyen, yorulmak bilmeyen, inatçı bir mücadele yürütmesi gerektiği kanaatine götürür. İşçi, ekonomik durumunda belli bir düzelme, ücretinde belli bir artış, iş saatinin kısaltılması için gayret sarfeder. Sendikal hareketin bu aşamasında işçinin düşleri ve umutları, kendine az da olsa dayanılabilir bir yaşamı güvence altına almaktır.

Fakat proleter sınıf bilincinin, o zamanlar ileriye doğru çok büyük bir adım olan bu aşamasının da yetersiz kaldığı bir dönem geldi. Yaşam ilerliyordu.

Bütün ülkelerin öfkelenen kapitalistleri işçi kitlelerini yere serip, kurtuluşu için savaşan proletaryayı ezmeye devam edebilmek ve birbirlerinden toprak gaspetmek için başlattıkları dünya savaşıyla işçi kitlelerini kesin olarak ezmeye çalıştılar. Dişine kadar silahlanmış emperyalist haydutlar savaşa atıldılar. İşçilere, bu savaşın, insanlığı kurtarmak gibi büyük düşünceler için yürütüldüğü telkininde bulundular. Fakat işçi kısa sürede olanların farkına vardı. Brest-Litovsk Barışı, Versay Barışı, bütün sömürgelerin İngiltere ve Fransa tarafından ele geçirilmesi, olayların gerçek durumu hakkında işçilerin gözünü yeterince açtı. Dünya savaşı sırasında 10 milyon insanın öldüğü, 20 milyon insanın sakat kaldığı anlaşıldı ve bütün bunlar sırf haydutların daha da zenginleşmesi içindi.

Ve artık gözleri açılan işçi sermayenin boyunduruğuna karşı ayağa kalktı. Ekim olaylarıyla başlayan sosyal devrim patlak verdi. Artık görevimiz sendikalarımızın üyesi olmaktan ibaret değildir. Bu yetmez. İşçi, ezilen sınıf olmaktan çıkıp egemen sınıf haline gelmek için daha fazla başkaldırmak zorundadır. Köylüye şimdilik güvenilemez. Dağınık ve çaresizdir, geriliğini hemen öyle kısa sürede aşamayacaktır. Köylülüğü cehaletin karanlığından, kendisi de köylülüğün içinden çıkmış, örgütlülüğün gücünü kavramış, kendisi için daha iyi bir yaşam olanağının sadece kapitalizm içinde olabileceği düşüncesinin dışına çıkmayı öğrenmiş —çünkü Batı Avrupa işçileri de buna ulaştılar, fakat bu onları savaştan korumadı— olan sınıf çıkarabilir. İşçi yeni, son derece zor bir görevle karşı karşıya bulunduğunu anlamalıdır: devletin tüm yönetimini kendi eline alma görevi. İşçi kendisine şöyle demelidir: Özel mülkiyet varolduğu sürece, kapitalizm alaşağı edilmediği sürece, başkalarının sırtından yaşayan hiç kimse iktidarda olmamalıdır.

Ve olağanüstü bir hızla tüm dünya proletaryasının sempatisini kazanan Sovyet iktidarı işte bunu amaçlamaktadır. İşçi sınıfı yeni proleter devleti yaratarak omuzlarına muazzam bir yük almıştır. İşçiler an-

cak köylülükle omuz omuza yürürlerse sömürücü sınıfları yokedip sosyalizmi kurabilirler. Köylüler eskiden olduğu gibi bireysel iktisada sarılıyor ve ürün fazlasını serbest pazarda satarak bir avuç haydutun iktidarının ayakta kalmasına katkıda bulunuyorlar. Köylüler bunu bilerek yapmıyorlar, çünkü işçilerden çok farklı koşullarda yaşıyorlar. Serbest ticaret ise kapitalist köleliğe geri dönüş demektir. Bundan kaçınmak için çalışmayı yeni ilkelere göre örgütlemek gerekir ve bunu ancak proletarya yapabilir.

Bugün işçi sadece sendika örgütünün üyesi değildir. Böyle bir düşünce geçmişe geri dönmek demektir. Sermayeye karşı mücadele henüz sona ermedi. Kapitalizm ta bugüne kadar, kaçakçılıkla, Suharevka* ile vs. Sovyet iktidarının çabalarını engellemektedir. Bu güce sadece, yeni temeller üzerine kurulu, kendi işletmesinin dar çıkarlarını değil, bütün devletin çıkarlarını düşünen işçi örgütlerinin gücüyle karşı konabilir. Ancak meslek farkı gözetmeksizin tüm işçi sınıfı egemen sınıf olarak birleşip yekpare bir emek ordusu yaratırsa, bütün dünyanın saygısını kazanacak ve köylülüğü kendisine tabi kılacaktır.

Köylülük şimdi, Kolçak ve Denikin'in proletaryanın gücüyle yok edildiğine ikna olduktan sonra, iyi bir önderin güvenilir elini hissediyor. Fakat köylülük işçi sınıfına ancak, kapitalizmin restorasyonu yönünde her türlü girişim olanaksızlaştığında nihai olarak güvenecektir. Ancak o zaman köylü, kendi proleter ülkesinde Kulaklara ve asalaklara yer olmadığını kavrayacaktır. Fakat şimdilik köylü, proletaryanın bu büyük görevin üstesinden geleceğine pek inanmıyor.

Kızıl Ordu'nun en ön saflarında savaşan Rus proletaryasının son iki yılda bilinçli olarak yüklendiği inanılmaz yoksunluklar henüz sona ermedi. Önümüzde, Kızıl Cephe'de gittikçe büyüyen zaferle birlikte gittikçe zorlaşan yeni yoksunluklar var. Sibirya ve Ukrayna'nın geniş bölgelerini ele geçirdik. Oralarda, Moskova, Petrograd ve İvanovo-Voznesensk'teki gibi, devrimin kazanımlarını hiçbir koşul altında feda etmeyeceğini eylemiyle kanıtlamış bir proletarya yok. Sınıf bilinçli iş-

* *Suharevka — Moskova'da pazar. Savaş Komünizmi yıllarında illegal ticaretin yatağı. —**Alm. Red.***

çiler, devlet iktidarının bütün gözeneklerine sızmayı, köylülüğe yaklaşmayı ve onu, çiftlik sahiplerinin boyunduruğunu kırmış olan ve devleti kapitalistler olmadan kuran sınıfın çıkarları doğrultusunda örgütlemeyi bilmelidir. Özveri ve demir disiplin gerekmektedir. Tüm proletarya emek cephesinde tek adammışçasına, kanlı cephede gerçekleştirdiği gibi büyük mucizeler gerçekleştirmelidir. Başlangıçta pekçok kişi devrim davasının umutsuz olduğuna inanıyordu. Ordunun tamamen çözülmesi, cepheden kitlesel kaçış, cephanesizlik — Kerenski'nin bize bıraktığı miras buydu. Rus proletaryası dağınık güçleri güçlendirmeyi, birleştirmeyi bilmiş ve birleşik sağlam bir Kızıl Ordu kurmuştur. Kızıl Ordu mucizeler yaratmış ve tüm dünya kapitalistlerinin yardım ettiği kapitalistlerin saldırısını geri püskürtmüştür. Çalışma cephesinde görevler kıyaslanamayacak zorluktadır. Kızıl Ordu'da sadece erkeklere ihtiyaç vardı, şimdi ülkenin çalışabilecek durumdaki bütün güçlerini çalışma cephesine sevketmemiz gerekiyor: erkekleri, kadınları, hatta gençleri. Demir disipline ihtiyacımız var. Bu, biz Ruslar'ın zayıf yanıdır. Azim, metanet, sağlamlık ve birlik göstermeliyiz. Hiçbir şeyden korkmamalıyız. Herkes ve her şey işçi-köylü iktidarının ve komünizmin kurtuluşu için!

Savaş sona ermedi, o kansız cephede sürdürülüyor. Burada düşmanlar henüz bizden daha güçlü, bunu kabul etmek gerekir. Ürünlerini serbest piyasada satan küçük girişimcinin yardımına, bir yandan ticari ilişkiler kurmaya hazır olan, öte yandan proletaryayı ve Sovyet Rusya'yı boğmak isteyen dünya sermayesi geliyor.

Dört milyon proleter, savaştakinden daha az olmayacak yeni özverilere, yeni yoksunluklara ve sıkıntılara hazır olmalıdır. Ancak o zaman düşmanı nihai olarak yenmeyi umabiliriz. Henüz bekleyen, yalpalayan köylü, sonunda proletaryanın gücüne ikna olacaktır. Köylü, çiftlik beyleri Kolçak ve Denikin'i hâlâ çok iyi anımsıyor, fakat tembelliği ve boş durmayı da görüyor ve şöyle diyor kendi kendine: "Fena değil, ama bize göre değil."

Köylülük başka şeyler görmeli. İşçi sınıfı üretimi Kızıl Ordu'yu örgütlediği gibi örgütlesin. Her işçi, kendisinin ülkenin efendisi olduğu

bilinciyle dolsun. Sayımız ne kadar azsa, bizden o ölçüde çok şey talep ediliyor. Rusya, genel dava için, yani emekçilerin kurtuluşu için tam fedakârlık gibi kahramanca bir düşünceyle dolu olan muazzam bir emek ordusuna dönüşmelidir.

Tekstil sanayiinin çok ağır biçimde çöktüğünü herkes biliyor, çünkü yurtdışından ithal ettiğimiz pamuk şimdi ortalıkta yok. Batı Avrupa'da da büyük bir hammadde sıkıntısı var. Tek kaynak, kısa süre önce Beyaz Muhafızların elinden aldığımız Türkistan olabilirdi, fakat ulaşımımız doğru dürüst işlemiyor.

Şu anki kurtuluş çarelerinden biri, en hızlı bir şekilde yerkömürü çıkarmak ve işlemektir. Bu bize bütün elektrik santrallerini işletme imkânı verecek ve bizi Merkezi Rusya'dan uzak kömür havzalarına bağımlılıktan kurtaracaktır.

Bugünkü sarsıntıda yakıt olarak oduna güvenemeyiz. Yerkömürü yatakları esas olarak tekstil bölgelerindedir. Bu yüzden, tekstil proletaryasının en önemli görevlerinden biri, yerkömürü çıkarılmasını örgütlemektir. Bunun olağanüstü zor bir görev olduğunu, dizine kadar su içinde kalmak gerektiğini, ayakkabı ve ev olmadığını pekâlâ biliyorum. Zorluklar çok büyük. Fakat Kızıl Ordu gerekli olan her şeye sahip miydi? İki ay boyunca bellerine kadar su içinde ilerleyen ve İngilizlerin tanklarını ele geçiren Kızılordulular ne kadar çok kurban verdiler, ne kadar çok acı çektiler. Kapitalistler, aç, bitkin düşmüş işçilerin kendilerini savunamayacaklarını umuyorlar. Pusuya yatmış, işçi iktidarını gözlüyor ve bütün umutlarını, proletaryanın yekpare bir emek cephesi yaratma görevinin üstesinden gelemeyeceği ve iktidarı yeniden kendilerine bırakacağına bağlıyorlar.

Önümüzdeki görevin kolay olacağına inanmaktan çok uzak olmama rağmen, yine de bütün zorlukları aşabileceğimiz ve aşmamız gerektiği düşüncesindeyim. Çalışmanın örgütlenmesine her işçinin yardımcı olması, köylünün onu örgütleyici olarak görmesi, çalışmayı işçi-köylü iktidarını korumanın biricik aracı olarak görmek gerekmektedir. Fabrikatörler daha Kerenski yönetimi altında fabrikaları ellerinde tutamayacaklarına kanaat getirince üretimi sabote etmiş, sırf sanayiyi işçi-

lere teslim etmemek amacıyla, diğer ülkelerin kapitalistleriyle Rus sanayiini yoketmek için anlaşmalar yapmış ve proletaryayı içsavaşla bitkin düşürmüşlerdi.

İşçi sınıfı, kadın-erkek her işçinin, Kızılordulular̈ın cephede gerçekleştirdiği mucizelerden çok daha büyük mucizeler gerçekleştirmek zorunda olduğu en büyük sınavla karşı karşıya. Kirli günlük hayatta özveri, yaşamını vermekten çok daha zor, fakat yüz kez değerlidir.

Eski kendi içine kapalılığa son! Sendika üyesi olmaya ***sadece*** Kızıl Emek Ordusu'nda kendini kanıtlamış işçiler layıktır. Yüzlerce hata yapsak da, binlerce yenilgi alsak da bundan korkmuyoruz. Kendimize şunu söylemeliyiz: zaferi ancak proletarya inatla hücuma kalktığında kazanacağız.

Proletarya iki yıl boyunca işçi-köylü iktidarını savundu. Tüm dünyada sosyal devrim olgunlaşıyor. Payımıza düşen tüm görevlerin hakkından gelebileceğimizi kanıtlamak için, durum ne kadar zor olursa olsun, tüm enerjimizle ve güvenle, içimizdeki proleter coşkuyu korumalı ve barışçıl çalışma cephesinde tıpkı Kızıl Ordu'muzun kanlı cephede emperyalizme ve onun suç ortaklarına karşı gerçekleştirdiği mucizeler gibi mucizeler gerçekleştirmeliyiz.

RKP MOSKOVA KENT KONFERANSI'NDA SUBOTNİKLER ÜZERİNE RAPOR[83]

20 Aralık 1919

Yoldaşlar! Konferansı düzenleyenlerin bildirdiğine göre, Subotnikler üzerine bir raporu gündeme almış ve raporu iki bölüme ayırarak, kendinize bu sorunda en önemli yanı ayrıntısıyla tartışma olanağı yaratmışsınız: birincisi, Moskova'da Subotniklerin örgütlenmesi ve sonuçları; ikincisi, ilerde Subotniklerin örgütlenmesi için çıkarılacak pratik sonuçlar. Ben kendimi sadece genel tezlerle, Sovyet ve Parti inşamızın yeni bir olgusu olarak Subotniklerin örgütlenmesini teşvik eden düşüncelerle sınırlamak istiyorum. O nedenle meselenin pratik yanına sadece çok kısa değineceğim.

Komünist Subotnikler ilk kez örgütlendiğinde, böyle bir girişimin ne ölçüde dikkate değer olduğu ve büyük birşeye doğru gelişip gelişmeyeceği konusunda bir yargıda bulunmak mümkün değildi. Parti basınında bu meseleye ilişkin ilk haberlerin çıkmasından sonra, sendikal inşa ve Çalışma Komiserliği'ne yakın yoldaşların söylediklerinin başlangıçta olağanüstü çekimser, hatta karamsar olduğunu anımsıyorum. Onlara, bu Subotniklere büyük önem vermek için hiçbir neden yokmuş

gibi geliyordu. Fakat o zamandan bu yana Subotnikler öylesine yaygınlaştı ki, artık inşa çalışmasındaki önemlerini hiç kimse inkâr edemez.

Gerçekten de biz "komünizm" sözcüğünü çok sık kullanıyoruz, öyle sık kullanıyoruz ki, hatta Partimizin adı içinde de geçiyor. Fakat bu sorun üzerinde düşününce, bize sağladığı yararın yanı sıra, belli bir tehlike de doğurmuş olabileceği düşüncesi geliyor insanın aklına. Bizi Parti'nin adını değiştirmeye sevkeden asıl neden, bizimle II. Enternasyonal'in egemen sosyalizmi arasına mümkün olduğunca kalın bir sınır çizmekti. Emperyalist savaş sırasında resmi sosyalist partilerin ezici çoğunluğu, liderleri şahsında kendi ülkesinin burjuvazisi ya da hükümetinin safına geçtikten sonra, derin kriz hakkında, eski sosyalizmin çöküşü hakkında kafamız tamamen berraklaştı. Ve emperyalist savaşta kendi hükümetleriyle gidenleri sosyalist olarak değerlendiremeyeceğimizi en sert şekilde vurgulamak için, eski sosyalizmin çürüdüğünü, öldüğünü göstermek için — esas olarak bu amaçla ve bir de teorik açıdan "sosyal-demokrasi" adı çoktan beri artık doğru olmadığı için Partimizin adının değiştirilmesi düşüncesi savunuldu. Bu ad daha kırklı yıllarda ilk kez Fransa'da politik kullanıma girdiğinde, devrimci proletaryanın partisi değil, küçük-burjuva sosyalist reformizmin partisi tarafından benimsenmişti. Böylece yeni şekliyle yeni Enternasyonal'in adı haline gelen Partinin adının değiştirilmesinde en güçlü saik, itici güç, bizimle eski sosyalizm arasına mümkün olduğunca kalın bir sınır çekmekti.

Sosyalizmden farklı olarak komünizmin ne olduğunu kendimize soracak olursak, sosyalizmin doğrudan doğruya kapitalizmin içinden çıkan toplum olduğunu söylemek zorundayız; sosyalizm yeni toplumun ilk biçimidir. Buna karşılık komünizm toplumun daha yüksek biçimidir ve ancak sosyalizm iyice sağlamlaştığında gelişebilir. Sosyalizm kapitalistlerin yardımı olmadan çalışmayı şart koşar, örgütlü öncünün, emekçilerin en ileri kesiminin en sıkı muhasebe, denetim ve gözetimi altında toplumsal emeği şart koşar; çalışmanın gerek ölçüsü, gerekse de ücreti belirlenmelidir. Bu belirleme zorunludur, çünkü ka-

pitalist ekonomi arkasında, ayrı çalışma, kamu iktisadına karşı güvensizlik gibi alışkanlıklar ve izler, bütün köylü ülkelerde egemen olan eski küçük-mülkiyetçi alışkanlıklar bırakmıştır. Bütün bunlar gerçek komünist ekonomiyle çelişmektedir. Oysa biz insanların toplumsal yükümlülüklerini özel bir zor aygıtı olmadan yerine getirmeye alışkın oldukları, topluluğun yararı ve selameti için parasız çalışmanın genel bir olgu haline geldiği bir düzeni komünizm olarak tanımlıyoruz. Kapitalizm üzerinde tam zafere sadece ilk adımlarını atanlar açısından komünizm kavramının çok uzak olduğu açıktır. O nedenle Partimizin adını değiştirmek ne kadar doğru, ne kadar yararlı olsa, muazzam bir atılım kazanan dava ne kadar büyük olsa da —çünkü şimdi tüm dünyada komünist partiler var ve Komünist Enternasyonal'in* kurulmasından bu yana bir yıl bile geçmemiş olmasına rağmen o, işçi hareketi açısından, ölmekte olan II. Enternasyonal'den kıyas kabul etmeyecek kadar güçlüdür—, yine de, "Komünist Partisi" adını, sanki komünist düzen derhal gerçekleşecekmiş gibi yorumlamak çok kaba bir tahrifat, pratikte büyük bir zarar ve en boş palavracılık olur.

Bu nedenle "komünist" sözcüğü en büyük dikkati gerektiriyor ve bu yüzden komünist Subotnikler hayata geçirilmeye başlandıklarında özel bir değer kazandılar, çünkü bu son derece önemsiz olguda komünist bir şeyler su yüzüne çıkmaya başladı. Çiftlik sahipleri ve kapitalistlerin mülksüzleştirilmesi bize sadece sosyalizmin en elemanter biçimlerini kurma olanağı verdi, fakat bunda henüz komünist olan hiçbir şey yok. Bugünkü ekonomimize baktığımızda, henüz sosyalizmin son derece zayıf başlangıçlarını ve ya küçük işletmenin egemenliğinde ya da en vahşi, en azgın spekülasyonda ifadesini bulan eski ekonomi biçimlerinin korkunç güçlü ağırlığını görüyoruz. Fakat hasımlarımız, küçük-burjuva demokratları, Menşevikler ve Sosyal-Devrimciler bize, büyük kapitalizmi yıktınız, fakat onun yerine bütün hücrelerinizden en kötü spekülatif tefeci kapitalizm fışkırıyor, suçlamasını getirdiklerinde onlara şu yanıtı veriyoruz: Eğer büyük kapitalizmden doğrudan komü-

* *III. Komünist Enternasyonal'in birinci kongresi 2-6 Mart 1919 tarihleri arasında Moskova'da toplandı. —**Alm. Red.***

nizme geçebileceğimizi zannediyor idiyseniz, devrimci değil, reformist ya da ütopistsiniz.

Büyük kapitalizm, her yerde, henüz sosyalizm yönünde hiçbir adımın atılmadığı ülkelerde bile temelden sarsılmıştır. Bu açıdan bakıldığında, hasımlarımızın bütün eleştirileri, bütün itirazları mutlak surette çürüktür. Büyük kapitalizm yıkıldıktan sonra onun yerine yeni, spekülatif bir küçük kapitalizmin başlangıçlarının ortaya çıkmaya başlaması çok doğaldır. Her türlü küçük spekülasyon işine girişen ve burada yakalanması daha zor olan ve ticaretin en kötü, en örgütlenmemiş biçimini almış bulunan büyük kapitalizmin kalıntılarına karşı amansız bir mücadele içindeyiz.

Savaş koşulları altında çok daha acımasızca gelişen mücadele özellikle de kapitalizmin büyük ölçüde örgütlenmiş olduğu yerlerde en vahşi spekülasyon biçimlerini ortaya çıkardı; ve devrimci geçişi başka türlü düşünmek son derece yanlış olurdu. Bugünkü ekonomi açısından durum budur. Kendimize Sovyet Rusya'nın bugünkü ekonomik düzeninin ne olduğu sorusunu soracak olursak, bunun, büyük üretimde sosyalizmin temellerinin atılması, kapitalizmin milyonlarca ve on milyonlarca değişik biçim alan en amansız direnişi koşullarında, eski kapitalist ekonominin yeniden biçimlendirilmesi olduğunu söylemek zorundayız. Savaşın acısını aynı bizim kadar çekmiş olan ülkeler, örneğin Avusturya, bizden sadece, kapitalizmin bu çözülüşünün, bu spekülasyonun orada, daha büyük bir güçle ifade bulmasıyla ve orada sosyalist inşanın başlangıçlarının, yani kapitalizme karşı çıkan şeyin olmamasıyla ayrılır. Fakat ekonomik düzenimizde henüz komünistçe olan bir şey yok. "Komünistçe" olan, Subotniklerin ortaya çıktığı yerde, yani tek tek insanların, toplumun yararı ve selameti için, hiçbir makam, hiçbir devlet tarafından normlandırılmamış geniş kapsamlı parasız çalışmasının olduğu yerde başlıyor. Bu, kırda daima var olmuş olan komşuluk yardımı değil, genel devlet gereksinimleri için yapılan büyük çapta örgütlü parasız çalışmadır. O nedenle "komünist" sözcüğünün sadece partiyi adlandırmak için değil, aynı zamanda, yaşamımızda ki bu ekonomik olgular için ve sadece pratikte "komünistçe" bir şeyler

gerçekleştirenler için kullanılması daha doğru olacaktır. Eğer Rusya'nın bugünkü düzeninde komünistçe bir şeyler varsa, bunlar sadece Subotniklerdir, bunun dışında her şey, sosyalizmi sağlamlaştırmak için kapitalizme karşı mücadeledir, bu mücadelenin tam zaferinden sonra, uygulamasını kitaplarda değil, canlı gerçeklikte Subotniklerde gördüğümüz komünizm yükselecektir.

İşte devletin genel amaçları için büyük ölçekte örgütlü parasız çalışma biçiminde yepyeni bir şeyin, bütün eski kapitalist kurallarla çelişen bir şeyin, kapitalizmi yenilgiye uğratan sosyalist toplumdan daha yüksek bir şeyin ortaya çıkmaya başladığını gösteren Subotniklerin ilkesel önemi budur. Bu nedenle, bu yıl Parti Merkez Komitesi'nin kıra yardım çağrısına, önce büyük yoksulluk ve açlık içinde yaşayan Moskova-Kazan hattı demiryolcuları uyup, bunun belirtisi olarak komünist Subotnikler münferit olgu olmaktan çıkıp, yaygınlaşmaya başlayarak kitlelerin sempatisini kazandığında — eğer sadece ilkesel anlamda, kapitalizme karşı mücadele anlamında komünist olmakla kalmak istemiyorsak gerçekten çok yönlü desteklemek zorunda olduğumuz muazzam bir öneme sahip ilkesel bir olguyla karşı karşıya olduğumuz söylenebilirdi. Komünist toplumun pratik inşası açısından bu yeterli değildir. Hareketin gerçekten de kitlesel kapsamda gerçekleştirilebileceğini söylemek gerekir. Bunu kanıtlayıp kanıtlayamadığımızı söyleyemem, çünkü komünist Subotnikler olarak adlandırdığımız bu hareketin boyutu hakkında henüz toparlayıcı bir özet yok. Elimde sadece konuya ilişkin münferit bilgiler var ve Parti basınında bu Subotniklerin bir dizi kentte gittikçe büyüyen bir gelişme kaydettiğini okudum. Petrogradlı yoldaşlar Subotniklerin Petrograd'da Moskova'dakinden çok daha büyük bir yaygınlığa ulaştığını söylüyorlar. Bu hareketi pratikten tanıyan taşralı birçok yoldaş bana, ortak çalışmanın bu yeni biçimi üzerine ellerinde zengin bir materyal biriktiğini söylediler. Fakat bu sorunu ancak basında ve çeşitli kentlerin Parti konferanslarında tekrar tekrar tartıştıktan sonra toparlayıcı bir malzeme elde etmeyi başaracağız, ve bu materyale dayanarak Subotniklerin gerçekten kitlesel bir olgu haline

gelip gelmediğini ve bu alanda gerçekten ciddi başarılar kazanıp kazanmadığımızı söyleyebileceğiz.

Böyle ayrıntılı, sınanmış materyal ister kısa sürede, ister uzun sürede elimize geçsin, ilkesel açıdan, Subotnikler dışında, kendimizi sadece komünist olarak adlandırmakla, sadece komünist olmak istemekle kalmadığımızı, gerçekten de sadece sosyalist bir şeyler değil, komünist bir şeyler gerçekleştirdiğimizi gösterecek başka bir şey olmadığı bizim için açık olmalıdır. Bu nedenle her komünist, komünizmin ilkelerine sadık kalmak isteyen herkes, bütün çabalarını, bütün dikkatini bu olgunun açıklanmasına ve pratikte uygulanmasına katkıda bulunmaya yöneltmelidir. Subotniklerin ilkesel önemi budur. O nedenle bu sorun, sürekli olarak bütün Parti konferanslarında ortaya atılıp gerek teorik gerekse de pratik olarak tartışılmalıdır. Fakat kendimizi bu olgunun sadece teorik yanıyla, ilkesel yanıyla sınırlamamalıyız. Komünist Subotnikler bizim için sadece komünizmi pratikte gerçekleştirdikleri için büyük bir değere sahip değiller. Ayrıca bunların bizim için ikili bir önemi daha var: Devlet açısından Subotnikler devlet için katıksız pratik yardımdır; ve Parti açısından —ki Parti üyeleri olarak bunu görmezden gelmemeliyiz— Subotnikler Parti'nin, Parti içine sızmış yabancı unsurlardan temizlenmesi için, çürüyen kapitalizm koşulları altında Parti'nin maruz kaldığı etkilere karşı mücadele için sahip oldukları anlam dolayısıyla da önemlidir.

MOSKOVA-KAZAN DEMİRYOLUNDA İLK SUBOTNİKTEN 1 MAYIS'TA TÜM-RUSYA SUBOTNİKİ'NE[84]

Başlıkta belirtilen mesafeyi bir yılda katettik. Korkunç bir mesafe. Bütün Subotniklerimiz ne kadar zayıf, her Subotnikte düzen, örgütlenme ve disiplin bakımından ortaya çıkan eksiklikler ne kadar büyük olursa olsun, yine de en önemlisi yapılmıştır. Hantal bir mekanizma harekete geçirilmiştir, önemli olan da budur. Asla yanılgılara kapılmıyor ve şimdiye kadar ne kadar az şeyin yapıldığını ve önümüzde daha yapılacak ne kadar çok şeyin olduğunu biliyoruz. Fakat 1 Mayıs Subotnikine ancak emekçilerin acınası düşmanları, ancak burjuvazinin kötü niyetli yandaşları burun kıvırabilir, komünist çalışmayı kitlesel çapta uygulamaya koyma girişimi için şanlı 1 Mayıs tatilinden yararlanmayı ancak kendini etiyle kemiğiyle kapitalizme satmış olanlar mahkûm edebilir.

Çar'ın, çiftlik beylerinin ve kapitalistlerin devrilmesinden sonra meydan ilk kez sosyalizmin gerçek inşası için, yeni bir toplumsal aidiyetin, ortak çalışmada yeni bir disiplinin, tüm ekonominin ve sonra da uluslararası ekonominin dünya tarihi açısından yeni bir düzeninin yaratılması için açılıyor. Burada, üretim araçlarının lanet olası özel mül-

kiyetin ve aynı zamanda serbest meta değiş-tokuşu şartlarında soyutlanmış küçük iktisat ve özel mülkiyetçi iktisat yüzünden oluşan ve sürekli olarak yeniden ortaya çıkan didişme ve güvensizlik, düşmanlık, parçalanma, birbirini pusuda bekleme atmosferinin uzun süredir kirletmiş ve bozmuş olduğu geleneklerin dönüştürülmesi söz konusudur.

Ticaret özgürlüğü, meta değiş-tokuşu özgürlüğü yüzyıllar boyunca milyonlarca insan için ekonomik bilgeliğin ilk emriydi, yüz milyonlarca insan için sıkı bir alışkanlık haline gelmişti. Bu özgürlük, burjuvazi tarafından ilan edilen ve gerçekleştirilen diğer özgürlükler, örneğin "çalışma özgürlüğü" (açlıktan ölme özgürlüğü diye okuyun) gibi, hakeza tamamen yalandır, hakeza kapitalist aldatmacanın, şiddetin ve sömürünün gizlenmesine hizmet eder. Bütün bu özgürlükleri mal sahipleri yarattı. Biz, bu emeğin sermaye tarafından sömürülmesi özgürlüğüyle ipleri tamamen kopardık ve ona karşı amansız bir mücadele yürütüyoruz. Kahrolsun eski toplumsal bağlar, kahrolsun eski ekonomik koşullar, kahrolsun sermayeye tabi olan eski çalışma özgürlüğü, kahrolsun eski yasalar, eski alışkanlıklar! Yeni bir toplum inşa etmek istiyoruz. Çarlığa karşı, burjuvaziye karşı, çok güçlü emperyalist dünya devletlerine karşı büyük devrimci savaş sırasındaki yenilgiler bizi korkutmadı. Korkunç zorluklar ve böyle zor bir davanın başlangıcında kaçınılmaz olan hatalar bizi korkutmuyor, çünkü bütün çalışma alışkanlıklarını ve gelenekleri dönüştürmek onyılların meselesidir. Ve bu en zor mücadelede, alışkanlıkların iktidarına karşı mücadelede birbirimize resmen ve kesin olarak, her türlü özveriyi gösterme, dayanma ve ısrar etme, yıllarca, onyıllarca durup dinlenmeksizin çalışma sözü veriyoruz.

Lanet olası "herkes kendi için, tanrı herkes için" kuralını ortadan kaldırmak için, çalışmayı sadece yükümlülük ve ancak belli bir norma göre ödendiğinde meşru sayan alışkanlığın kökünü kurutmak için çalışacağız. Günlük yaşantısında kitlelerin kafasına "hepimiz birimiz için, birimiz hepimiz için", "herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinimine göre" kuralını sokmak için, komünist çalışmada yavaş yavaş, fakat şaşmaksızın komünist disiplini yerleştirmek için çalışacağız. Kor-

kunç derecede ağır bir dağı, uyuşukluk ve bilgisizlik dağını, serbest ticaret alışkanlığına, insan işgücünün herhangi bir meta gibi serbestçe alınıp satılması alışkanlığına ısrarla tutunma dağını yerinden oynattık. En derin biçimde kök salmış önyargıları, iyice yerleşmiş yüzlerce yıllık alışkanlıkları sarsmaya ve yıkmaya başladık. Subotniklerimiz bir yıl içinde ileriye doğru muazzam bir adım attı. Subotniklerimiz hâlâ son derece yetersiz. Fakat bu bizi korkutamaz. Son derece zayıf Sovyet iktidarının çabalarımız sayesinde gözümüz önünde nasıl güçlenip son derece güçlü uluslararası bir güç haline geldiğini gördük. Subotniklerin yerleşmesi, gelişmesi, yaygınlaşması, iyileşmesi ve alışkanlık haline gelmesi için yıllarca ve on yıllarca çalışmak istiyoruz. Komünist çalışmanın zaferine ulaşacağız.

2 Mayıs 1919

HALK KOMİSERLERİ KONSEYİ'NİN FAALİYETİ ÜZERİNE VIII. TÜM-RUSYA SOVYET KONGRESİ'NE RAPOR[85]

22 Aralık 1920

Yoldaşlar! Hükümetin dış ve iç politikası üzerine rapor vermem gerekiyor. Önümdeki görevi, raporumda işçi-köylü iktidarının en büyük ve en önemlileri de olsa yasa tasarılarını ve aldığı önlemleri saymak olarak kavramıyorum. Bu dönemin olaylarını anlatmaya kalkmamın da sizin açınızdan ilgi çekici olmayacağı ve önemli bir anlamı olmayacağına inanıyorum. Görüşümce, bu bir yıl içinde, politikada ani değişiklikler bakımından, devrimin ilk yıllarına göre daha az zengin olmayan bir yıl içinde edindiğimiz başlıca dersleri özetlemeye çalışmak ve bu özetten, bu bir yılın deneyimlerinden, önümüzde duran en acil politik ve ekonomik önlemleri çıkarmak, Sovyet iktidarının, gerek size gözden geçirmeniz ve onaylamanız için sunduğu yasa tasarılarıyla, gerekse de aldığı bütün önlemlerle şimdi en fazla umut bağladığı, çok önem verdiği ve hayata geçirilmelerinden ekonomik inşamız için ciddi başarılar beklediği en acil politik ve ekonomik önlemleri türetmek gerekiyor. Bu yüzden izninizle, Cumhuriyetin uluslararası duru-

mu ve dış politika alanında geçen yılın en önemli sonuçları hakkında sadece kısa ifadelerle yetineceğim.

Polonyalı çiftlik beyleri ve kapitalistlerin, Batı Avrupa'nın —ve sadece Batı Avrupa'nın değil— kapitalist ülkelerinin baskısı ve ısrarıyla bize savaşı nasıl dayattıklarını hepiniz biliyorsunuz elbette. Bu yılın Nisan ayında, Polonya hükümetine, onun açısından şimdikiyle kıyaslanamayacak kadar avantajlı koşullar içeren bir barış teklifinde bulunduğumuzu ve Polonyayla yaptığımız ateşkes görüşmelerinin tamamen başarısızlığa uğramasından sonra, aşırı zorunluluğun baskısı altında, savaşın tartışma götürmez biçimde yorgun düşürdüğü birliklerimizin Varşova dolaylarındaki olağanüstü ağır yenilgisine rağmen, bizim açımızdan yine de Polonya'ya Nisan ayında teklif ettiğimiz barıştan daha avantajlı koşullar içeren bir barışla sonuçlanan bir savaş yürütmek zorunda kaldığımızı biliyorsunuz. Polonya'yla ön barış anlaşması imzalandı, şimdi kesin barış anlaşmasının imzalanması için görüşmeler yapılıyor[31]. Bu görüşmelerin barışla sonuçlanmasını engellemeye çalışan bazı inatçı kapitalist ülkelerin baskısında ve Rus Beyaz Muhafızları'nın belirli çevrelerinin baskısında yatan tehlikeye asla gözlerimizi kapamıyoruz. Fakat askeri müdahaleye ve Sovyet iktidarını askeri olarak ezmeye yönelik Antant politikasının şimdi gittikçe daha çok çöktüğünü ve Sovyet iktidarına karşı kuşkusuz düşmanca duran gittikçe daha çok sayıda devleti barış politikamıza kazandığımızı söylemek gerekir. Barış anlaşması imzalayan devletlerin sayısı artıyor, ve çok yakın zamanda Polonya ile kesin barış anlaşmasının imzalanması çok muhtemeldir. Böylece iktidarı askeri araçlarla elimizden almak isteyen kapitalist güçlerin ittifakına çok ağır bir darbe daha vurulmuş olacaktır.

Yoldaşlar! Polonya'yla savaşta geçici başarısızlıklarımızın ve savaş sırasında bazı anlarda durumumuzun zorlaşmasının, bir emperyalist güç *tarafından* resmen tanınmış olan ve muazzam maddi, askeri ve diğer destek alan Vrangel'e karşı mücadele etmek zorunda kalmamızla bağıntılı olduğunu da biliyorsunuz elbette. Ve biz, savaşı olabildiğince çabuk sona erdirmek için, Vrangel'e *tayin* edici bir darbe indirmek

amacıyla birlikleri hızla yoğunlaştırmak zorundaydık. Kızıl Ordu'nun ne muazzam bir kahramanlık sergilediğini, askeri uzmanların ve askeri otoritelerin bile alınamaz saydığı engelleri ve istihkamları nasıl zaptettiğini biliyorsunuz elbette. Kızıl Ordunun tarihindeki en parlak bölümlerden biri Vrangel üzerinde kazandığımız tam, tayin edici ve son derece hızlı zaferdir[86]. Bu şekilde, Beyaz Muhafızlar ve emperyalistler tarafından bize zorla dayatılan savaş sona erdirildi.

Şimdi artık çok daha büyük bir kesinlik ve sağlamlıkla, bize yakın ve gerekli olan, kapitalist bayların eskiden olduğu gibi bu çalışmayı artık kolayca akamete uğratmayı başaramayacağından emin olarak, bizi uzun süredir kendine çeken ekonomik inşa görevine girişebiliriz. Fakat elbette dikkatli olmak zorundayız. Savaşa karşı artık güvencede olduğumuzu kesinlikle söyleyemeyiz. Ve bu güvencesizlik, kesinlikle henüz resmi barış anlaşmalarına sahip olmadığımızdan kaynaklanmaz. Vrangel ordusunun kalıntılarının yokedilmediğini, aksine çok da uzak olmayan bir mesafede gizlendiklerini, himaye ve koruma altında bulunduklarını ve kapitalist devletlerin yardımıyla yeniden kurulduklarını çok iyi biliyoruz. Rus Beyaz Muhafız örgütlerinin var güçleriyle şu ya da bu birlikleri yeniden yaratmak ve onları Vrangel'in elindeki güçlerle birlikte uygun anda Rusya'ya karşı yeni bir *saldırı* için *hazır* bulundurmak üzerinde çalıştıklarını biliyoruz.

Bu yüzden her halükârda askeri hazırlık durumumuzu korumak zorundayız. Emperyalizme vurulmuş olan darbelere güvenmeksizin Kızıl Ordumuzu ne pahasına olursa olsun mücadeleye tam hazırlık durumunda tutmak ve mücadele gücünü artırmak zorundayız. Ordunun belli bir bölümünün tahliyesi ve hızla terhisi bunu elbette etkilemeyecektir. Kızıl Ordu'nun ve önderlerinin savaş sırasında kazandığı büyük deneyimin şimdi bize onun kalitesini yükseltmede yardımcı olacağını bekliyoruz. Ve orduyu küçültürken, korunması cumhuriyet için aşırı bir yük olmayacak bir çekirdeğin elimizde kalmasını sağlayacağız. Aynı zamanda ordunun sayısal olarak daha az gücüyle, gerektiğinde tekrar daha büyük bir askeri güç oluşturma ve seferber etme olanağını eskisinden daha iyi bir biçimde güvence altına alabiliriz.

Ve bize karşı Beyaz Muhafız komplolarını destekleyerek çok şey yitirmiş olan bütün komşu ülkelerin, deneyimlerin tartışma götürmez dersini yeterince hesaba kattıklarından ve herkes tarafından zaaf olarak yorumlanmış olan barışçıllığımızı doğru değerlendirdiklerinden eminiz. Üç yıllık deneyimden sonra, sarsılmaz barış isteğimizi gösterirken, aynı zamanda askeri olarak da hazır durumda olduğumuza kanaat getirmek zorunda kaldılar. Ve bize karşı her savaş girişimi, böyle bir savaşa giren devletler için, savaş sonucunda ve savaştan sonra elde edecekleriyle karşılaştırıldığında savaşsız ve savaştan önce elde edebilecekleri koşulların kötüleşmesi anlamına gelecektir. Birçok devlete karşı bu tanıtlandı. Ve bu bizim vazgeçmeyeceğimiz, bizi çevreleyen ya da Rusya'yla politik temasta bulunan hiçbir gücün unutamayacağı kazanımımızdır. Bu olgu sayesinde komşu devletlerle *ilişkilerimiz* durmadan iyileşiyor. Rusya'nın Batı sınırındaki eski Rus imparatorluğuna dahil olan ve Sovyet iktidarı tarafından politikamızın temel ilkelerine uygun olarak bağımsızlıkları, egemenlikleri kayıtsız şartsız tanınan bir dizi devletle kesin olarak barış imzalandığını biliyorsunuz[80]. Bu temeller üzerinde bir barışın, kapitalistlerle bazı Batı Avrupa devletlerinin arzulayacağından daha kalıcı olma şansı büyüktür.

Letonya hükümetine ilişkin, bir süre için ilişkilerin belli ölçülerde kötüleşmesi tehditiyle karşı karşıya bulunduğumuzu, hatta bunun diplomatik ilişkilerin kesilmesinin mümkün olabileceği düşüncesine kadar vardığını söylemek zorundayım. Fakat Letonya'daki temsilcimizin son raporu artık politikada bir değişikliğin gündeme geldiğine, birçok anlaşmazlığın ve haklı hoşnutsuzluk nedenlerinin ortadan kaldırıldığına dikkat çekiyor. Önümüzdeki dönemde Letonya'yla sıkı ekonomik ilişkilere sahip olacağımız yönünde ciddi umutlar mevcuttur, Batı Avrupa'yla mal alışverişi açısından bu bizim için Estonya ve RSFSC'ye sınırı olan diğer ülkelerden elbette daha yararlı olacaktır.

Yoldaşlar, ayrıca, Doğu'da politikamızın bu yıl içinde büyük başarılar kazandığını saptamam gerekiyor. Sadece tam bağımsızlığın yeniden kurulmakla kalmayıp, aynı zamanda *işçilerin* ve köylülerin iktidarı da ele geçirdiği Buhara, Azerbaycan ve Ermenistan Sovyet Cum-

huriyetleri'nin kurulmasını ve sağlamlaştırılmasını selamlamalıyız. Bu cumhuriyetler, Sovyet iktidarının düşünce ve ilkelerinin sadece endüstriyel olarak gelişmiş, proletarya gibi sosyal bir dayanağa sahip ülkelerde değil, aynı zamanda köylülük gibi bir temele sahip ülkelerde de anlaşılır ve derhal uygulanabilir olduğunun kanıtı ve onayıdır. Köylü konseyleri düşüncesi zafer kazandı. Köylülerin elindeki iktidar güvencededir; toprak onların elindedir, üretim araçları onların elindedir. Köylü Sovyet Cumhuriyetleri'yle Rusya Sosyalist Cumhuriyeti arasındaki dostane ilişkiler politikamızın pratik sonuçlarıyla şimdiden sağlamlaştırılmıştır.

İran'la imzalanacak olan anlaşmayı da selamlayabiliriz; İran'la dostane ilişkiler, emperyalizmin boyunduruğu altında acı çeken bütün halkların en önemli çıkarlarının çakışması sebebiyle güvence altındadır.

Afganistan ve özellikle de Türkiye ile dostane ilişkilerimizin gittikçe iyileştiğini ve sağlamlaştığını da vurgulamalıyız. Antant devletleri, Türkiye ile Batı Avrupa devletleri arasında azbuçuk normal ilişkileri olanaksız hale getirmek için Türkiye'ye yapmadıklarını bırakmadılar. Sovyet iktidarının sağlamlaşmasıyla bağıntılı olarak bu durum gittikçe daha fazla, burjuvazinin bütün karşı faaliyetine ve entrikalarına rağmen, Rusya'nın çevresinde burjuva devletler kalmış olmasına rağmen, Rusya'nın ezilen Doğu uluslarıyla ittifakı ve dostane ilişkilerinin güçlenmesine yol açıyor, çünkü genel politikada en önemli olgu, muzaffer devletler arasına girme şansına sahip olmayan halklara karşı emperyalist şiddet politikasıdır ve emperyalizmin bu dünya politikası bütün ezilen halkların yakınlaşmasına, ittifakına, dostluğuna yol açmaktadır. Ve bu bakımdan, bizden daha Avrupai devletler nezdinde Batı'da da kazandığımız başarı, dış politikamızın şimdiki temellerinin doğru olduğunu ve uluslararası durumumuzun iyileşmesinin sağlam bir temeli olduğunu gösteriyor. Barışseverlik politikamızın sürdürülmesi halinde, vereceğimiz tavizler (ve bir savaştan kaçınmak için bu tavizleri vermek zorundayız) gözönüne alındığında, elbette her zaman şu ya da bu devleti bize karşı kışkırtabilecek durumda olan emperya-

listlerin bütün entrika ve niyetlerine rağmen — bütün bunlara rağmen politikamızın temel hattının ve bizzat emperyalist politikanın özünden çıkan temel çıkarların kendini kabul ettireceğinden ve RSFSC'nin gittikçe artan sayıda komşu devletle sıkı bir bağ kurmasını zorunlu hale getireceğinden eminiz. Ve bu, kendimizi temelli ekonomik inşaya adayıp, sükûnetle, azimle ve emin bir şekilde uzunca bir süre çalışabilecek durumda olacağımızın garantisidir.

Ayrıca şu anda İngiltere'yle bir ticaret anlaşmasının imzalanması konusunda görüşmeler yapıldığını da söylemeliyim. Ne yazık ki bu görüşmeler istemediğimiz kadar çok sürüncemede kalıyor, fakat bunda bizim hiç suçumuz yok. İngiliz Hükümeti ta Temmuz'da, Sovyet birlikleri en büyük başarıları elde ettiği sırada bize resmen ticari ilişkiler kurma olanağını garantileyen bir anlaşma metni sunduğunda, biz tam onayımızı verdik, fakat o zamandan beri İngiliz Hükümeti ve İngiliz devleti içindeki akımların mücadelesi bu meseleyi engelledi. İngiliz Hükümeti'nin kararsızlıklarını görüyoruz, bizimle ilişkileri tamamen koparma ve donanmayı derhal Petersburg'a hareket ettirme tehditleri duyuyoruz. Bunu gördük ve duyduk, fakat aynı zamanda tüm İngiltere'nin bu tehdide yanıt olarak nasıl bir "Eylem Komiteleri" ağıyla kaplandığını da gördük[87]. Oportünist akımın en aşırı yandaşlarıyla liderlerinin, işçilerin baskısı altında nasıl, daha dün bizzat mahkûm etmiş oldukları tamamen "gayri-anayasal" bir politika yoluna girmek zorunda kaldıklarını gördük. Bugüne kadar İngiliz sendikal hareketine egemen olan tüm Menşevik önyargılara rağmen, işçi kitlelerinin baskısının, emperyalistlerin savaş politikasının sivri ucunu kıracak kadar müessir olduğu anlaşıldı. Ve şimdi biz barış politikamızda ısrar ederek, İngiliz hükümetinin önermiş olduğu Temmuz taslağı zemininde duruyoruz[88]. Ticaret anlaşmasını hemen imzalamaya hazırız; bu anlaşma bugüne kadar imzalanmadıysa, bunun nedeni sadece, İngiliz hükümet çevrelerinde bu ticaret anlaşmasını akamete uğratan, sadece işçilerin değil, İngiliz burjuvazisinin çoğunluğunun da iradesine karşı, bir kez daha Sovyet Rusya'ya eli kolu bağlanmadan saldırma olanağı kazanmak isteyen akım ve etkilerde yatmaktadır. Bu onların işidir.

İngiltere'nin belli nüfuzlu çevrelerinde, mali sermaye çevrelerinde ve emperyalist çevrelerde bu politika ne kadar uzun süre devam ettirilirse, mali durumu o ölçüde şiddetlendirecek, şimdi burjuva İngiltere ile Sovyet Cumhuriyeti arasında gerekli olan yarım anlaşmayı o ölçüde geciktirecek, emperyalistlerin, daha sonra yarım değil, tam bir anlaşma yapmaya razı olmak zorunda kalmalarına yol açacaktır.

Yoldaşlar, iktisadi politikamızın en önemli sorunlarından biri olan imtiyazlar sorununun, İngiltere'yle yapılacak bu *ticaret* anlaşmasıyla bağıntı içinde olduğunu söylemek zorundayım. Bu yılın 23 Kasım tarihini taşıyan imtiyazlar üzerine yasa, rapor döneminde Sovyet iktidarı tarafından çıkarılan en önemli yasalar arasındadır[98]. Bu yasanın metnini hepiniz biliyorsunuz elbette. Şimdi Sovyet kongresinin bütün üyelerini bu sorun hakkında en ayrıntılı şekilde bilgilendirebilecek ek materyal yayınladığımızı hepiniz biliyorsunuz. Sadece bu kararnamenin metnini değil, en önemli imtiyaz nesnelerinin —beslenme işlerinde, ormancılıkta ve madencilikte— bir listesini de içeren özel bir broşür yayınladık. Bu kararname metninin Batı Avrupa devletlerinde mümkün olduğunca çabuk yayınlanması için önlemler aldık ve imtiyazlar politikamızın pratik yanı itibariyle de başarılı olacağını umuyoruz. Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti açısından, üstelik zayıf ve geri bir ülke açısından bu politikayla bağıntılı olan tehlikeleri asla gizlemiyoruz. Sovyet Cumhuriyetimiz, tüm kapitalist dünyanın tecrit olunmuş kenar bölgesi olduğu sürece, tam ekonomik bağımsızlığımızı ve şu ya da bu tehlikenin ortadan kalkmasını düşünmek son derece gülünç bir hayalcilik ve ütopya olurdu. Bu temel çelişkiler varolduğu sürece, elbette tehlikeler de varlığını sürdürür ve bunlardan kaçıp kurtulmak mümkün değildir. Bu tehlikeleri aşabilmek için sadece ayağımızı sağlam yere basmamız, büyük tehlikeleri küçüklerden ayırmayı ve küçükleri büyüklere yeğlemeyi bilmek gerekir.

Kısa süre önce bize, Nijni-Novgorod ili Arsamas kazası Sovyetlerinin toplantısında, partisiz bir köylünün imtiyazlar üzerine şu açıklamayı yaptığı bildirildi: "Yoldaşlar, sizi Tüm-Rusya Kongresi'ne gönderiyor ve açıklıyoruz ki biz köylüler üç yıl daha açlık çekmeye, soğu-

ğa katlanmaya, çalışma yükümlülüklerini yerine getirmeye hazırız, yeter ki imtiyazlar karşılığında Rusya Ana'yı satmayın." Çok yaygın olan bu ruh halini büyük bir hoşnutlukla selamlıyorum. Bizim için tam da, partisiz emekçi kitleler arasında, sadece işçiler değil, köylüler arasında da, geçen üç yıl içinde kapitalistlerden kurtuluşun en üst düzeyde değerini bilmeye izin veren ve buna zorlayan, kapitalizmin restorasyonu anlamında yeni tehlikeleri içinde barındıran her adımı üç kat daha keskin bir bakış ve olağanüstü bir güvensizlikle izlemeye zorlayan politik ve ekonomik deneyimin olgunlaşmış olması gerçeğinin karakteristik olduğuna inanıyorum. Hiç kuşkusuz bu tür açıklamaları büyük bir dikkatle dinliyoruz, fakat Rusya'nın kapitalistlere satılmasından söz edilemeyeceğini, burada her imtiyaz anlaşmasının belli bir süre için saptandığı, belirli bir anlaşmayla sınırlı olduğu ve bu Kongre'de olduğu kadar gelecekteki bütün konferanslarda sizlerle birlikte tekrar tekrar gözden geçirilecek ve tartışılacak özenle düşünülmüş her türlü güvenceyle donatılmış imtiyazların söz konusu olduğunu söylemek zorundayız. Bu geçici anlaşmaların satışa benzer bir tarafı yok. Rusya'yı satmakla herhangi bir ortak yanları yok, fakat kapitalistlere verilmiş belirli bir ekonomik tavizdir ki böylece onlar olmadan ekonomimizi yeniden kuramayacağımız gerekli makine ve lokomotifleri olabildiğince çabuk elde edebilelim. İşçilerin ve köylülerin durumunun bir ölçüde de olsa düzelmesine katkıda bulunmaya uygun herhangi bir şeyi reddetme hakkına sahip değiliz.

Ticari ilişkilerin hızla yeniden kurulması için elimizden geleni yapmalıyız. Ve bu görüşmeler şimdi yarı-legal cereyan ediyor. Yeterli olmaktan uzak sayıda lokomotif, makine siparişi veriyoruz, ama sipariş vermeye başlamış olduk. Görüşmeleri legal yürütünce, bu olanakları muazzam boyutta geliştireceğiz. Sanayinin yardımıyla çok şey elde edeceğiz, hem de daha kısa sürede, fakat en büyük başarılar durumunda bile bu süre yıllara, bir dizi yıla yayılacaktır. Şunu unutmamalıyız: Şimdi askeri zaferi kazanıp barışı elde etmiş olsak da, öte yandan tarih bize hiçbir büyük sorunun, hiçbir devrimin bir dizi savaştan başka bir şeyle çözüme bağlanmadığını öğretiyor. Ve bu dersi unutmayacağız.

Şimdi bir dizi güçlü devleti bizimle savaşma alışkanlığından vazgeçirdik, fakat bunun uzun süreli olup olmadığı konusunda garanti veremeyiz. Durumda en ufak bir değişiklik olduğunda emperyalist haydutların tekrar bize karşı harekete geçeceklerine hazır olmak gerekir. Buna hazır olmak gerekir. Bu yüzden her şeyden önce ekonomiyi yeniden inşa etmek, sağlam biçimde ayaklarının üzerine dikmek gerekir. Ekonomiyi donatmadan, kapitalist ülkelerden makine almadan, bunu kısa sürede yapmak mümkün değildir. Bunu yaparken kapitalistlerin aşırı kâr etmeleri bizi üzmemelidir, yeter ki ekonomimizi yeniden inşa edelim. Gerekli olan, işçi ve köylülerin, hiçbir özveri ve yoksulluktan korkmadıklarını açıklayan partisiz köylülerle aynı ruh halini taşımalarıdır. Onlar kapitalist müdahale tehlikesini gördüklerinden imtiyazları duygusal bir bakış açısıyla değerlendirmeyip, aksine burada savaşın devamını görürler, amansız mücadele sadece başka bir alana aktarılmıştır; onlar, burjuvazinin eski kapitalizmi yeniden kurmak için yeni girişimlerde bulunma olasılığını görürler. Bu mükemmel bir şey, bu bize, çıkarlarımızı gözetme ve korumanın sadece Sovyet iktidar organlarının değil, aynı zamanda her işçi ve köylünün meselesi olacağının güvencesini vermektedir. Ve o zaman, bundan eminiz, imtiyaz anlaşmalarını hayata geçirirken bile çıkarlarımızın korunmasını artık öyle bir temele oturtacak durumda oluruz ki, orada artık kapitalistlerin iktidarının geri dönüşünden söz bile edilemez; ve bu tehlikeyi minimuma indirmeyi, savaş tehlikesinden daha küçük bir tehlike haline gelmesini, bunun savaşa yeniden başlanmasını zorlaştırmasını ve daha kısa bir süre içinde, birkaç yılda (oldukça uzun yıllar söz konusudur) ekonomimizi yeniden inşa etme ve geliştirme olanağımızı kolaylaştırmasını sağlayacağız.

Yoldaşlar! İktisadi görevler, iktisadi cephe şimdi yeniden ve yeniden önümüze en önemli ve temel görev olarak çıkıyor. Size hakkında rapor vermem gereken yasama materyalini gözden geçirirken, gerek Halk Komiserleri Konseyi'nin, gerekse de Savunma Konseyi'nin[89] aldığı önlem ve kararlarının büyük çoğunluğunun şimdi, bu ekonomik faaliyetle bağıntılı tek tek, detaya ilişkin, büyük çoğunlukla pek kaale

alınmayacak önlemlerden ibaret olduğuna kanaat getirdim. Benden elbette bu önlemleri saymamı beklemezsiniz. Bu çok sıkıcı olur ve hiç de ilgi çekmezdi. Ben sadece çalışma cephesini ilk sıraya koymamızın kesinlikle ilk kez olmadığını anımsatmak istedim. Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin 29 Nisan 1918'de kaleme aldığı kararı anımsayalım. Bu, zorla dayatılan Brest Barışı'nın Rusya'yı iktisaden bölüp parçaladığı ve bu inanılmaz haydutça anlaşmayla olağanüstü zor bir duruma düşürüldüğümüz bir dönemdi. O zaman, bize barışçıl ekonomik çalışmaya yeniden başlamanın önkoşullarını sunan bir nefes molasını hesaba katma olanağı ortaya çıktı ve —bugün artık bu nefes molasının pek kısa süreli olduğunu biliyoruz— Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi 29 Nisan tarihli kararda derhal tüm dikkati bu ekonomik inşaya yöneltti. İptal edilmemiş ve bizim için yasa olarak kalan bu karar bize, bu görevi nasıl ele aldığımızı ve şimdi çalışmamız sırasında, çalışmamızı tamamlarken en büyük dikkati nereye yöneltmemiz gerektiğini değerlendirmekte doğru bir perspektif vermektedir.

Bu karara baktığımızda, şimdi üzerinde çalışmamız gereken sorunlardan pekçoğunun daha Nisan 1918'de çok kesin, ısrarlı ve yeterince kararlılıkla ortaya konmuş olduğu açıktır. Bunu anımsayarak şöyle diyoruz: Tekrar, öğrenmenin anasıdır. İktisadi inşanın temel doğrularını şimdi yinelememizin bizi yanıltmasına izin vermiyoruz. Bunları daha birçok kez yineleyeceğiz, fakat 1918 yılında soyut ilkelerin ilan edilmesiyle artık fiilen başladığımız ekonomik çalışma arasında nasıl bir fark olduğuna bakın. Ve dev zorluklara ve çalışmalarımızın sürekli akamete uğratılmasına rağmen, iktisadi görevleri pratikte saptamaya gittikçe daha çok ve somut yaklaşıyoruz. Kendimizi daha çok sık yineleyeceğiz. Sayısız tekrar olmadan, eskiye belli bir geri dönüş olmadan, sınama olmadan, tek tek düzeltmeler olmadan, yeni yöntemler olmadan, geri ve hazırlıksız olanların inandırılması için güçler harekete geçirilmeden inşa çalışmasında hiçbir şey yapılamaz.

Bugünkü politik anın tüm özü, tam da bir dönüşümden, bir geçişten, belirli bir zikzaktan — savaştan ekonomik inşaya geçtiğimiz belli bir dönemden geçmemizden ibarettir. Bu eskiden de söz konusuydu,

ama böyle bir boyutta değil. Bu, Sovyet iktidarının genel politik görevlerinin hangileri olduğu, bu geçişin orijinalliğinin neden ibaret olduğunu kafamıza tekrar tekrar sokmalıdır. Proletarya diktatörlüğü, zor ve ikna yöntemlerini birleştirmeyi bildiği için başarılı oldu. Proletarya diktatörlüğü zordan ve devlet zorunu şiddetle, kararlılıkla, acımasızca uygulamaktan korkmaz, çünkü kapitalizm tarafından en çok ezilen ileri sınıfın bu zoru gerçekleştirmeye hakkı vardır, çünkü o bu zoru bütün emekçilerin ve sömürülenlerin çıkarları adına uygular ve —propaganda ve ajitasyon için bizimle karşılaştırılamayacak kadar çok maddi olanakları bulunmasına rağmen— önceki sınıflardan hiçbirinin sahip olmadığı zor ve ikna araçlarına sahiptir.

Üç yıllık deneyimimizin sonucunun ne olduğu sorusu sorulduğunda (çünkü bazı ana noktalarda bir yılın sonucunu özetlemek zordur), bizden çok daha güçlü bir düşman üzerindeki zaferlerimizin son tahlilde nasıl açıklanabileceği sorusunu kendimize sorduğumuzda şu yanıtı vermek gerekir: işçilerin ve emekçi köylülüğün bütün sömürücülere karşı ittifakı içinde Kızıl Ordu'nun örgütlenmesinde proleter önderliğin tutarlılık ve sağlamlığının parlak bir biçimde hayata geçirilmesiyle. Bu nasıl olabildi? Büyük köylü kitlesi neden bu kadar istekle buna razı oldu? Ezici çoğunluğu partisiz köylülerden oluşan köylülük, Sovyet iktidarını desteklemekten başka kurtuluş olmadığına ikna olduğu için. Ve köylülük bu kanaate elbette broşürlerden, propaganda yoluyla değil, yaşadığı deneyimlerle varmıştır. Köylülük bu kanaate yaşadığı içsavaş deneyimiyle, özel olarak, küçük köylü iktisadının belli temel çizgilerine daha yakın olan Menşevik-Sosyal-Devrimci ittifakı sayesinde varmıştır. Bu küçük mülk sahibi partilerinin çiftlik beyleri ve kapitalistlerle ittifakının deneyimi, aynı zamanda Kolçak ve Denikin'le yaptığı deneyim, köylü kitlesini, orta yolun mümkün olmadığına, Sovyet iktidarının düz bir hat izleyen politikasının doğru ve proletaryanın demirden önderliğinin köylüleri sömürü ve tecavüzden kurtarmanın biricik çaresi olduğuna ikna etti. Ve tam da köylüleri buna ikna edebildiğimiz için, sadece bunun için, bu sağlam ve kesin inanç üzerinde yükselen zor politikamız bu kadar büyük bir başarı sağladı.

Çalışma cephesine geçerken, aynı görevin yeni bir durumda, daha büyük bir boyutta önümüze çıktığını unutmamalıyız; fakat bu, Beyaz Muhafızlar'a karşı savaşırken, başka hiçbir devlette, başka hiçbir savaşta varolmayan, varolmayacak olan o coşkuyu, işçilerle köylü kitlelerinin enerjisinin harekete geçirilmesini gördüğümüzde önümüzde duran aynı görevdir. Partisiz köylüler, aynı az önce sözlerini aktardığım Arsamaslı köylü gibi, gerçekten yaşamı gözleyerek ve onu tanıyarak sömürücülerin kendilerinin amansız düşmanı olduğunu ve bu düşmanı ezmek için amansız bir devlet erkine ihtiyaç olduğu kanaatine vardılar. Daha önce hiç görülmemiş bir halk kitlesini savaşa bilinçli bir tutum almaya ve savaşı aktif desteklemeye çektik. Savaşa duyulan sempatinin bu kadar genel olması, partili ve partisiz işçilerin, aynı şekilde partisiz köylülerin (köylü kitlesi partisizdir) savaşı anlaması, şimdiye kadar hiçbir rejimde bunun onda biri kadar bile olmamıştır. Burada Marksizmin, aynı zamanda olağanüstü basit ve anlaşılır olan en derin düşüncelerinden biri doğrulanmaktadır. Tarihsel eylemlerin kapsamı ne kadar büyükse, boyutu ne kadar büyükse, bu eylemlere katılan insanların sayısı da o kadar büyüktür ve tersine: gerçekleştirmek istediğimiz değişiklik ne kadar derinse, bu değişikliğe o kadar çok ilgi ve bilinçli tutum uyandırmak, sürekli yeni milyonları bu devrimin gerekliliğine inandırmak zorunludur. Devrimimizin bütün diğer devrimleri çoktan geride bırakmış olması, son tahlilde, Sovyet iktidarı sayesinde düzinelerce milyon insanı, eskiden bu inşaya ilgisiz kalan insan kitlesini devletin inşasına aktif katılmaya çekmesine bağlanabilir. Şimdi bu bakış açısından hareketle, önümüzde duran yeni görevler sorununa, bu dönemde Sovyet iktidarının onlarca ve yüzlerce kararında önümüze çıkmış olan, Çalışma ve Savunma Konseyi'nin çalışmasının onda dokuzunu (bu konuya daha sonra döneceğiz) ve Halk Komiserleri Konseyi'nin çalışmasının herhalde yarısından fazlasını tutan iktisadi görevler sorununa geçelim: entegre ekonomik planın yaratılması, Rusya ekonomisinin temellerinin, küçük-burjuva iktisadının temellerinin reorganizasyonu. Bunlar, istisnasız bütün sendika üyelerinin bu tamamen yeni meseleye, kapitalizm koşullarında onlara yabancı olan bir

meseleye çekilmesini gerektiren görevlerdir. Şimdi kendinize, burada, hızlı, emin bir zaferin savaş sırasında yaratılmış olan ve kitlelerin çalışmaya çekilmesinde yatan koşulunun mevcut olup olmadığı sorusunu sorun. Sendika üyeleri, partisizlerin çoğunluğu, yeni yöntemlerimizin gerekliliğinden, iktisadi inşamızın dev görevlerinin gerekliliğinden emin midir? Bütün bunlardan, o zamanlar savaş için her şeyi vermenin, savaş cephesinde zafer için herşeyi feda etmenin gerekliliğinden emin olduğu kadar emin midir? Soru böyle sorulduğunda şu yanıtı vermek zorunda kalacaksınız: Hiç kuşkusuz hayır, bundan kesinlikle gerektiği kadar emin değildir.

Savaş, yüzlerce ve binlerce yıl içinde kavranabilir hale ve bir alışkanlık haline gelen bir meseleydi. Çiftlik beylerinin eski zorbalıkları ve vahşeti öylesine elle tutulurdu ki, insanları ikna etmek kolaydı, hatta sanayiyle en az bağı olan tahıl bakımından zengin kenar bölgelerin köylülüğünü bile, bu köylülüğü bile, emekçilerin çıkarı için savaş yürüttüğümüze ikna etmek zor değildi; böylelikle neredeyse herkeste coşku uyandırılabiliyordu. Bugün köylü kitlelerinin ve sendika üyelerinin bu görevleri kavramasını sağlamak, artık eski tarzda yaşanamayacağını, onyıllar içinde ne kadar kök salmış olursa olsun kapitalist sömürünün üstesinden gelmek zorunda olunduğunu kavramalarını sağlamak daha zor olacaktır. Rusya'nın bize ait olduğunu, biz işçi ve köylü kitlelerinin faaliyetiyle, sıkı çalışma disiplinimizle ve yalnızca bizim, eski ekonomik varlık koşullarını değiştirebileceğimizi ve büyük ekonomik planı gerçekleştirebileceğimizi herkesin kavramasını sağlamak gerek. Başka kurtuluş yoktur. Kapitalist ülkelerin gerisinde kalıyoruz ve kalacağız; eğer ekonomimizi yeniden inşa edemezsek yenileceğiz. Bu yüzden, az önce anımsattığım eski gerçekleri, örgütsel görevlerin önemine dair, çalışma disiplinine dair, sendikaların bu bakımdan çok olağanüstü olan ölçüsüz derecede büyük rolüne dair —çünkü geniş kitleleri kucaklayan başka bir örgüt yoktur— eski gerçekleri sadece yinelemekle kalmayıp, aynı zamanda askeri görevlerden ekonomik görevlere geçiş sürecinin başladığını bütün şiddetiyle görmemiz gerekir.

Askeri alanda tam bir başarı kazandık ve şimdi işçilerle köylüle-

rin muazzam çoğunluğundan coşku ve özveri talep eden daha zor görevlerde benzer bir başarı hazırlamalıyız. Kuşaklar boyunca kölelik ve baskı altında yaşayan, her türlü bağımsızlığı bastırılan yüzmilyonlarca insanı yeni görevlere inandırmak gerekiyor. Sendikalarda örgütlü fakat henüz politik bilince ulaşmamış olan, kendisini efendi olarak görmeye alışmamış milyonlarca işçiyi, devlet erkine karşı direnişe değil, tersine, kendi iktidarının aldığı önlemleri desteklemeye, geliştirmeye, tam olarak hayata geçirmeye örgütlemek gerekiyor. Bu geçiş zorluklarla doludur. Basit formülasyon bakımından bu yeni bir görev değildir, fakat şimdi ekonomik görev ilk kez kitlelerin görevi olarak konduğu ölçüde yeni bir görevdir ve ekonomik cephede savaşın daha zor ve daha uzun süreli olacağını anlamak ve kafamıza sokmak zorundayız. Bu cephede zafer kazanmak için, daha çok sayıda işçi ve köylüyü bağımsız, aktif ve davaya bağlı insanlar haline getirmek gerekecektir. Ve bu yapılabilir —ekonomik inşada edindiğimiz deneyim bunu doğruluyor—, çünkü yetersiz üretici güçlerin bir sonucu olarak ıstırap, soğuk, açlık ve her türlü yoksunluk bilinci kitleler içinde derin kök salmıştır. Şimdi dikkatleri, tüm ajitasyon ve propagandanın, politik ve askeri çıkarlardan ekonomik inşaya çevrilmesine yöneltmeliyiz. Bunu birçok kez ilan ettik, ama yeterince enerjik olmadı ve Sovyet iktidarının bu yıl gerçekleştirdiği önlemler arasında, inanıyorum ki Tüm-Rusya Sendikalar Merkez Konseyi'ne bağlı bir Üretim Propagandası için Merkezi Büro'nun kurulması, bu büronun ve Politik Aydınlatma Merkezi'nin çalışmalarının birleştirilmesi, dikkatlerin sadece üretim propagandasına yöneltilmekle kalmayıp, aynı zamanda bunun tüm devlet çapında da örgütlendiği üretim ilkesi üzerinde yükselen yeni gazetelerin kurulması özellikle öne çıkmaktadır[90].

Üretim propagandasını tüm devlet çapında örgütleme gerekliliği, yaşanan politik anın bütün özelliklerinden çıkmaktadır. Bu, hem işçi sınıfı, hem sendikalar, hem de köylülük için zorunludur; bu amaç için yeterince yararlanmaktan uzak olduğumuz devlet aygıtımız için son derece zorunludur. Sanayiyi nasıl yönetmek, kitlelerin ilgisini nasıl uyandırmak gerektiği üzerine bilgilerimiz, kitabi bilgilerimiz, pratiğe

geçirilenin bin kat önündedir. Genellikle bütün sendika üyelerinin üretimle ilgilenmesini ve Sovyet Rusya'nın ancak üretimin artırılmasıyla, emek üretkenliğinin artırılmasıyla zafer kazanabileceğini unutmamalarını sağlamamız gerekiyor. Sovyet Rusya, içinde yaşadığı korkunç koşulları, şimdi katlandığı açlığı ve soğuğu ancak bu şekilde on yıl kısaltabilir. Bu görevi kavramazsak hepimiz mahvolabiliriz, çünkü kapitalistler kendilerini biraz toparlar toparlamaz bize karşı her an yeniden savaşa başlayabileceklerinden, aygıtımızın güçsüzlüğü nedeniyle biz geri çekilmek zorunda kalacak ve bu savaşı sürdürecek durumda olmayacağız. Milyonluk kitlelerimizi hücuma geçirecek durumda olmayacak ve bu son savaşta yenileceğiz. Sorun tam da şudur: Şimdiye kadar tüm devrimlerin, tüm büyük devrimlerin kaderini bir dizi savaş belirledi. Bizim devrimimiz de böyle büyük bir devrimdir. Bir savaşlar dönemini geride bıraktık, şimdi ikincisine hazırlanmak zorundayız. Fakat onun ne zaman patlak vereceğini bilmiyoruz, gündeme geldiğinde formda olmak için her şeyi yapmak gerekir. Neden —sadece proletarya diktatörlüğünü ayakta tuttuğumuz sebebiyle değil— zor önlemlerinden vazgeçemeyeceğimizin sebebi budur. Gerek köylü kitlesi, gerekse de partisiz işçiler bu diktatörlüğü artık kavradılar, hepsi diktatörlüğümüzü biliyorlar, o onlara ürkütücü gelmiyor, ondan korkmuyorlar, onu sağlam bir dayanak olarak, yani çiftlik beyleriyle kapitalistlerin karşısına çıkarabilecekleri, onsuz zafer kazanılamayacak bir şey olarak görüyorlar.

Askeri ve politik görevlere karşı köylü kitlesinin artık iliğine kemiğine işleyen bu bilinci, bu inancı, ekonomik görevlere de aktarmak gerekiyor. Bu geçiş belki hemen başarılamayacaktır. Belli yalpalamalar ve eski düzensizliğe ve küçük-burjuva ideolojiye doğru geri dönüşler olmadan gerçekleşmeyecektir. Bu çalışmaya daha coşkulu ve gayretli girişmeli, partisiz köylüleri ve sınıf bilinci yetersiz sendika üyelerini ikna edeceğimizi unutmamalıyız, çünkü gerçek bizden yanadır ve iktisadi yaşamı yeniden kurmadan savaşların ikinci döneminde düşmanlarımızı yenemeyeceğimiz yadsınamaz. Gelin, ekonomik cephedeki savaşa milyonların daha çok anlayış göstermesini sağlayalım. Üre-

tim Propagandası İçin Merkezi Büro'nun görevi budur, Tüm-Rusya Sendikalar Merkez Konseyi'nin görevi budur, tüm Parti fonksiyonerlerinin görevi budur, Sovyet iktidarının tüm ve her türlü aygıtlarının görevi budur, dünya ölçüsünde başarı kazanmamızı sağlayan tüm propagandamızın görevi budur; çünkü propagandamız tüm dünyada işçilere ve köylülere her zaman gerçeği söylemiştir, tüm diğer propagandalar ise onları aldatmaktadır. Şimdi propagandamızı çok daha zor bir şeye, işçilerin fabrikalardaki günlük çalışmalarıyla ilgili sorunlara uyarlamalıyız — bu çalışmanın koşulları ne kadar zor, işçi ve köylülerde devlet erkine karşı güvensizlik yeşerten dünkü kapitalist düzenin anıları ne kadar güçlü olursa olsun. Hem işçileri, hem de köylüleri, yeni bir güçler kombinezonu olmadan, devlet birliğinin yeni biçimleri olmadan, bu zorla bağıntılı yeni biçimler olmadan, kıyısında durduğumuz ekonomik çöküşün batağından, uçurumundan çıkamayacağımıza inandırmak gerekir.

Yoldaşlar, şimdi iktisat politikamızın bazı olgularına ve görüşümce mevcut politik anın ve önümüzdeki bütün geçiş sürecinin karakterini anlatan iktisadi görevlerimize geçiyorum. Burada her şeyden önce tarım taslağımızı, Halk Komiserleri Konseyi'nin tarımsal üretimin güçlendirmek ve kalkındırmak ve köylü *iktisadını* desteklemek üzerine yasa taslağını anmalıyım. Bu yasa tasarısı bu yılın 14 Aralık tarihinde yayınlandı ve onun ana hatları hakkında önceden bütün yerel fonksiyonerler, yasa tasarısının özünü açıklayan özel bir telsiz haberiyle bilgilendirildiler[91].

Bu yasa tasarısının derhal bizzat Kongre'de yerel deneyimin bakış açısından (tasarı buradan hareket ediyor; kırda artık bu anlaşıldı) hareketle özenle tartışılmasını sağlamalıyız. Aynı şey, yerel Yürütme Komiteleri temsilcileri ve Yürütme Komiteleri daireleri tarafından da yapılmalıdır. Elbette, artık özel ve özellikle enerjik destek önlemlerinin, hem de sadece teşvik anlamında değil, tarımsal üretimi artırmak için zorlama anlamında da önlemlerin alınması gerekliliğinden kuşku duyan tek bir yoldaş yoktur.

Küçük-burjuva bir ülkeydik ve öyle kaldık, komünizme geçiş biz-

de tüm diğer koşullardakinden sonsuz ölçüde daha zordur. Bu geçişin gerçekleşebilmesi için bizzat köylülerin katılımı gereklidir, hem de savaştakinin on katı bir katılım. Savaş, yetişkin erkek nüfusun bir bölümünü talep edebilirdi ve etmek zorundaydı. Fakat bugün de hâlâ bitkin durumdaki köylü ülkemiz, sözcüğün tam anlamıyla işçi ve köylü nüfusun bütün erkek ve kadınlarını seferber etmek zorunda. Biz komünistleri, Toprak Dairelerinin fonksiyonerlerini hizmet yükümlülüğünün gerekliliğine inandırmak zor değil. Burada gözden geçirmeniz için sunulan 14 Aralık tarihli yasa tasarısı görüşülürken umarım bu konuda ilkesel görüş ayrılıklarına rastlanmaz. Bir başka zorluğu kavramak gerekiyor: partisiz köylüleri ikna etme. Köylüler sosyalist değildir. Ve sosyalist planlarımızı hazırlarken, köylülerin sosyalist olduğu görüşünden hareket edilseydi, bu kum üzerine bina inşa etmek olurdu, görevimizi anlamamak, üç yıl içinde programlarımızı yaşamla sımsıkı bağ içinde şekillendirmeyi ve yaptığımız başlangıcı içinde bulunduğumuz o perişan, acıklı gerçekliğe uydurmayı öğrenememek olurdu. Bu hususta önümüzde duran görevler hakkında berrak bir fikre sahip olmak gerekir. Birinci görev, Toprak Daireleri'nin komünist fonksiyonerlerini bir araya getirmek, deneyimlerini genelleştirmek, taşrada yapılmış olanları benimsemek ve bunu başkentte devlet organları adına, Tüm-Rusya Sovyet Kongresi adına çıkarılacak yasa tasarılarına sokmaktır. Ve bunu sizinle birlikte başaracağımızı umuyoruz. Fakat bu sadece ilk adımdır. İkinci adım partisiz köylüleri, özellikle onları ikna etmektir, çünkü onlar kitleyi oluştururlar; ve yapabileceğimiz şeyi ancak, aktif, bağımsız olan bu kitle arasında, bu meselenin ele alınması gerektiği bilincini yükseltirsek başarabiliriz. Köylü iktisadı artık eski tarzda yaşayamaz. Savaşların birinci döneminden çıkabildiysek bile, ikinci döneminden o kadar kolay çıkamayacağız ve bu yüzden meselenin bu yanına özel dikkat göstermek gerekir.

Her partisiz köylü bu tartışmasız gerçeği kavramalıdır ve kavrayacağından eminiz. Bu eziyetli, zor altı yılı boşuna yaşamadı. Artık o, savaş öncesi dönemin köylüsüne benzemiyor. Çok acı çekti, çok düşündü ve kendisini eskiye ait pek çok şeyi unutmaya zorlayan politik

ve ekonomik sıkıntılara katlandı. Bana öyle geliyor ki, artık eski tarzda yaşanamayacağını, başka türlü yaşamak gerektiğini bizzat kendisi kavrıyor ve biz bütün propaganda araçlarımızı, devletimizin tüm olanaklarını, tüm eğitimimizi, Partimizin tüm olanak ve güçlerini bu önemli göreve, partisiz köylüyü ikna etme görevine yöneltmek zorundayız. Gerekli düzeltme ve eklemelerle oybirliğiyle onaylayacağınızı umduğum tarım yasa tasarımızın ancak o zaman gerçek bir temeli olacaktır. Ancak o zaman bu tasarı, köylülüğün çoğunluğunu ikna edip bu davaya kazandığımızda, aynı politikamız gibi sağlam temellere oturacaktır, çünkü emekçi orta köylü ve yoksul köylü, Kurayev yoldaşın Tatar Cumhuriyeti'ndeki deneyimler temelinde bir makalede haklı olarak söylediği gibi, Sovyet iktidarının dostudur, tembeller ise düşmanı. Sosyalist bir şeyler içermeyen, fakat herhangi bir köy toplantısında, partisiz köylülerin her toplantısında köylü ve emekçi halkın ezici çoğunluğunun bilincinde yer edecek ve inancı haline gelecek kadar tartışmasız ve apaçık olan gerçek doğru budur.

Yoldaşlar, savaş döneminden ekonomik inşaya geçtiğimiz bugün herşeyden önce bunu vurgulamak istedim. Bir küçük köylüler ülkesinde en önemli, ana görevimiz, köylü iktisadını kalkındırmak için devlet zorunu kullanmaya geçmeyi bilmektir, bunu yaparken en gerekli, en acil, köylülerin tamamen anlayabileceği, bütünüyle kavrayabileceği önlemlerle başlamaktır. Ve bunu ancak, böyle bir şeye hazırlıklı olmayan yeni milyonları ikna etmeyi bilirsek başarabiliriz. Tüm güçler harekete geçirilerek, yeniden canlandırılıp güçlendirilen zor aygıtı sağlam temellere oturtulmalı ve yeni, coşkulu bir ikna çalışması geliştirmek amacıyla geliştirilmelidir. O zaman bu savaş kampanyasını zaferle sonuçlandırabiliriz. Şimdi köylü kitleleri arasında atalet, bilgisizlik ve güvensizlik kalıntılarına karşı mücadele kampanyası başlıyor. Burada eski önlemlerin yardımıyla zafer kazanılamaz; fakat benimsediğimiz propaganda, ajitasyon ve örgütlü surette etkileme araçlarıyla zafer kazanarak, sadece kararnamelerin kabul edilmesini, kurumların yaratılmasını, evrakların çalışmaya başlamasını değil —emirlerin ortalıkta uçuşması yetmez—, aynı zamanda ilkbaharda her şeyin eskisinden da-

ha iyi ekilmesini, küçük köylü iktisadında belli bir düzelmenin gündeme gelmesini sağlayacağız. Bu düzelme ne kadar elemanter olursa olsun —ne kadar dikkatli olunursa o kadar iyi—, esas mesele ne pahasına olursa olsun bunun kitlesel boyutta yürütülmesidir. Görevimizi doğru anlar ve tüm dikkatimizi partisiz köylülere çevirirsek, üç yıl içinde kazandığımız tüm becerimizi, tüm deneyimimizi bunun için kullanırsak zaferi kazanırız. Bu zaferi kazanmadan, küçük köylü iktisadını kütle halinde pratikte düzeltmeden bizim için kurtuluş yoktur: Bu temel olmadan hiçbir iktisadi inşa mümkün değildir ve düşündüğümüz en büyük planlar birer hiçtir. Yoldaşlar bunu unutmamalı ve köylülerin kafasına iyice sokmalıdır; on, onbeş milyon civarında hesap etmemiz gereken Arsamaslı partisiz köylülere, açlık ve soğuğa sonsuza kadar dayanamayacağımızı, aksi halde savaşların bir sonraki döneminde devrileceğimizi söylemelidir. Bu devletin çıkarıdır, devletimizin çıkarıdır. Kim burada en ufak bir zaaf, en ufak bir ihmalkârlık gösterirse, işçi-köylü iktidarına karşı en büyük suçludur, çiftlik beylerine ve kapitalistlere yardım ediyor demektir. Çiftlik beylerinin ve kapitalistlerin ordusu ise emirlerine amadedir, zayıflamaya başladığımızı farkettikleri an saldırmak üzere hazır beklemektedir. Daha da güçlenmek için ise ana dayanaklarımızı, yani tarımı ve kentlerde sanayii kalkındırmaktan başka çare yoktur. Tarımı ve sanayii kalkındırabilmenin biricik yolu ise partisiz köylüleri buna ikna etmektir, bütün güçleri köylüleri desteklemek için görevlendirmek ve köylülere bu desteği gerçekten yapmaktır.

Köylüye borçlu olduğumuzu itiraf ediyoruz. Ondan kağıt para karşılığında tahıl aldık, ondan ödünç aldık, borcumuzu geri ödemek zorundayız, ve sanayimizi yeniden kurunca bunu yapacağız. Fakat onu yeniden kurmak için tarımsal üretim fazlasına gereksinim vardır. Bu yüzden tarım yasa tasarımız sadece pratik hedeflere ulaşmak zorunda olduğumuz anlamına değil, aynı zamanda bir odak noktası gibi, onun etrafında Sovyet iktidarının yüzlerce karar ve yasa tasarısının gruplaşması anlamına da sahiptir.

Şimdi, üzerinde Rusya'da iktisadi güçleri yeniden kurmaya başla-

yabileceğimiz sanayinin inşası için temelin nasıl olduğuna geliyorum. Ve burada, elinize geçen, ya da bugünlerde bütün Komiserliklerde elinize geçecek olan bir yığın rapor arasında, dikkatinizi herşeyden önce Beslenme Komiserliğimizin raporunda bir noktaya çekmek istiyorum. Önümüzdeki günlerde bütün Komiserlikler size rapor şeklinde bir yığın olgu malzemesi sunacaktır; bir bütün olarak hacmi itibariyle ezen bir malzeme. Fakat bunun içinden, ne kadar mütevazı da olsa bir başarıya ulaşmak için en önemli olan şeyi ayırmak gerekir; tüm iktisat planımızın uygulanması için, ekonomimizin ve sanayimizin restorasyonu için temel öneme sahip olan şeyi ayırmak gerekir. Ve bu temellerden biri gıda maddeleri tedarikinde durumumuzdur. Size dağıtılmış olan bu kitapçıkta —Beslenme Komiserliği'nin üç yıllık raporudur bu— sadece sonuç rakamlarını okuyacağım küçük bir tablo var; sonuç rakamlarını da yuvarlayarak okuyacağım, çünkü rakam okumak, özellikle de dinlemek zor. Bunlar gıda maddesi tedarikinin yıllık sonuçlarına ilişkin rakamlarıdır. 1 Ağustos 1916'dan 1 Ağustos 1917'ye kadar 320 milyon pud temin edilmiştir, sonraki yıl 50 milyon pud, daha sonra da 100 ve 200 milyon pud. Bu rakamlar —320, 50, 100 ve 200— Sovyet iktidarının iktisat tarihinin, Sovyet iktidarının iktisadi alandaki çalışmasının temelini, tamamlanmasının ardından üzerinde inşamızı gerçekten başlatacağımız temelin hazırlanmasının esasını veriyor. Devrimden önce 320 milyon pud — inşa sırasında olmazsa olmaz asgari ölçü aşağı yukarı budur. Devrimin birinci yılında 50 milyon pudla çok büyük bir açlık, soğuk, sefalet yaşandı: ikinci yılda rakam 100 milyona, üçüncü yılda 200 milyona ulaştı. Yani her yıl ikiye katlanıyor. Dün Sviderski'den aldığım haberlere göre, 15 Aralık'ta rakam 155 milyondu. İlk kez ayaklarımızın üzerinde duruyoruz. Yaklaşık 300 milyonluk, belki de daha büyük bir fonumuz olacak; böyle bir temel olmadan ülke ekonomisini yeniden kurmak mümkün değildir, taşımacılığı canlandırmayı düşünmek mümkün değildir, Rusya'nın elektrifikasyonu gibi büyük bir göreve yaklaşmak bile mümkün değildir. Sanayi işçilerinin beslenmesini güvence altına almak için, onbinlerce, yüzbinlerce işçiyi Sovyet iktidarının istediği yere getirme olanağına sahip olmak

için işçi ve köylülerin ortak çabalarıyla temel bir gıda maddeleri stoku oluşturamadan, işçi-köylü iktidarının devleti olarak sosyalist bir ülke imkânsızdır. Bu olmadan geriye sadece boş laf kalır. Ekonominin gerçek temeli gıda maddeleri fonudur. Ve biz bu hususta büyük bir başarı sağladık. Bu başarılardan hareketle, bu temele sahip olarak ekonominin restorasyonuna girişebiliriz. Bu başarıların büyük yoksunluklar pahasına, köylülerin açlık ve hayvan yemi sıkıntısı çekmesi pahasına sağlandığını biliyoruz; bu sıkıntılar daha da artabilir. Bu yılki kuraklığın köylülerin çektiği acıları ve yoksunlukları görülmemiş ölçüde şiddetlendirdiğini biliyoruz. Bu yüzden, sözünü ettiğim yasa tasarısında yardım önlemlerini ilk sıraya koyuyoruz. Bu gıda maddeleri fonunu, sanayiin restorasyonunun temeli olarak, köylülüğün desteklenmesinin temeli olarak görüyoruz. Bu temel olmadan devlet iktidarı bir hiçtir. Bu temel olmadan sosyalist politika sadece iyiniyetli bir istek olarak kalacaktır.

Ve kararlılıkla yürütmek istediğimiz üretim propagandasının yanına bir başka etkileme yönteminin daha eklendiğini göz önünde bulundurmalıyız — aynî prim. Halk Komiserleri Konseyi'yle Savunma Konseyi'nin en önemli kararnamelerinden, en önemli kararlarından biri aynî prim ödenmesiyle ilgili yasaydı[92]. Yasayı hemen çıkarmayı kesinlikle başaramadık. Anımsayacağımız gibi, Nisan'dan beri uzun bir kararlar ve kararnameler zinciri gündemde ve bu yasa ancak ulaşım kurumlarımızın büyük çabalarıyla yarım milyon pudluk bir gıda maddesi fonu yaratmayı başarmamızdan sonra çıkarıldı. Yarım milyon pud çok mütevazı bir rakam. Dün "İzvestiya"da* mutlaka okuduğunuz haberler 500.000 pudun 170.000 pudunun çoktan tüketildiğini gösteriyor. Gördüğünüz gibi temel pek önemsenecek kadar değil ve yeterli olmaktan uzak, fakat artık bu yolu tuttuk ve bu yolda yürümeye devam edeceğiz. Bu, yeni çalışma yöntemlerine sadece ikna aracıyla geçmediğimizin bir kanıtıdır. İşçilere ve köylülere: çalışma disiplinine daha sıkı

* *21 Aralık 1920 tarihli "İzvestiya" ("Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi Haber Bülteni") No. 287, P. Popov imzasıyla RSFSC'nin ekonomik durumu üzerine resmi istatistik verileri içeriyor.* ***—Alm. Red.***

uyun demek yetmez. Ayrıca onlara yardım etmek gerekir, son derece büyük eziyetlerden sonra emek cephesinde kahramanlık göstermeye devam edenleri ödüllendirmek gerekir. Bir fon oluşturduk, fakat tatmin edici bir şekilde kullanılmaktan uzak: Halk Komiserleri Konseyimizde aynî primin, pratikte çoğunlukla basit bir ücret zammı anlamına geldiğine ilişkin bir dizi belirti var. Bu hususta daha çok çalışmamız gerekiyor. Ve merkezde konferansların ve tamamlayıcı taslakların yanı sıra en önemli çalışma, yerinde ve geniş kitleler arasında çalışma yapılmalıdır. Devletin sadece ikna aracıyla çalışmadığını, iyi çalışanları da onlara daha iyi yaşam koşulları sağlayarak ödüllendirdiğini kavramak zor değildir. Bunu kavramak için sosyalist olmaya gerek yok ve bu hususta partisiz işçi ve köylülerin bize sempati duymaları baştan kesindir. Sadece bu düşünceyi daha çok yaymak ve bu çalışmayı yerinde daha pratik biçimde ele almak zorundayız.

Yakıt sorununa geçecek olursak, Rikov yoldaşın tezlerinde, belli bir düzelme sağlandığını, sadece odunda değil petrolde de bir düzelmeyi ifade eden rakamlar göreceksiniz[93]. Azerbaycan Cumhuriyeti'nde işçilerin gösterdiği büyük coşku ve aramızda oluşmuş bulunan dostça ilişkiler karşısında, İktisat Konseyi'nin görevlendirdiği becerikli yöneticilerin yardımıyla petrol meselesi iyiye gidiyor ve yakıt sorununda kendi ayaklarımız üzerinde durmaya başlıyoruz. Troçki yoldaşın başkanlığında Donets Havzası'na gönderilen ve sorumlu, deneyimli fonksiyonerleri Donets Havzası'na çalışmaya gönderme kararı alan yetkili komisyonun çalışması sayesinde Donets Havzası'nda bir ayda çıkarılan 25 milyon pud kömürü 50 milyon puda çıkarıyoruz. Şimdi de çalışmayı yönetmek için Pyatakov yoldaş oraya gönderildi.

Yani yakıt alanında başarı sağlamak için bazı önlemler aldık. Ana kaynaklarımızdan biri olan Donets Havzası artık tasarrufumuzda bulunmaktadır. Halk Komiserleri Konseyi'yle Savunma Konseyi'nin tutanaklarında Donets Havzası üzerine kararlar bulabiliriz. Bu kararlarda yöreye, merkezi iktidar temsilcilerinden ve yerel fonksiyonerlerden oluşan en yüksek otoriteye sahip komisyonlar gönderilmesinden söz ediliyor. Yörede çalışmanın yoğunlaştırılmasını sağlamak zorundayız

ve bana öyle geliyor ki bu komisyonlar böyle bir yoğunlaşmayı sağlamayı başaracaklar. Örgütlemeye devam edeceğimiz bu komisyonların çalışmasının sonuçlarını göreceksiniz.

Yakıt alanında en büyük başarılardan birini, hidrolik yöntemle yerkömürü çıkarmada sağladığımızı söylemeliyim. Yerkömürü çok fazla sahip olduğumuz bir yakıttır, fakat şimdiye kadar katlanılmaz koşullar altında çalışmak zorunda olduğumuz için, bundan yararlanacak durumda değildik. Şimdi bu yeni yöntem, ekonomi cephemizde en büyük tehlikelerden birini oluşturan yakıt kıtlığından kurtulmamıza yardım edecektir. Eski yöntemlerle işletmeye devam edersek uzun yıllar boyunca bu çıkmazdan kurtulamayız. Yerkömürü komitemizin üyeleri, iki Rus mühendisine, bu yeni buluşu sonuna kadar geliştirmeleri için yardımcı oldular ve bu yeni yöntemin tamamlanmak üzere olmasını sağladılar. Yani iktisaden bize büyük bir dayanak olacak büyük bir devrimin arifesinde bulunuyoruz. Haddi hesabı olmayan yerkömürü rezervlerine sahip olduğumuzu unutmamalıyız. Fakat ondan yararlanamıyoruz, çünkü bu kürek cezası gibi işe kimseyi gönderemiyoruz. Kapitalist düzen insanları kürek cezasına gönderebiliyordu. Kapitalist devlette insanlar aç oldukları için bu çalışmaya gidiyordu, sosyalist devletteyse bu kürek cezasına kimseyi yollayamayız, gönüllü olarak da kimse gitmez. Kapitalist düzende her şey üst tabakalar için yapılıyordu. Kitlelerle ilgilenen yoktu.

Her yere daha çok makine sokmak, makine tekniğinin mümkün olduğunca yaygın kullanımına geçmek gerekiyor. Yüksek Ekonomi Konseyi'nin başarıyla teşvik ettiği hidrolik yoldan yerkömürü çıkarımı, büyük miktarda yakıt elde etme olanağı sağlıyor ve vasıflı işçiyi gereksiz kılıyor, çünkü bu yöntemin kullanılmasında vasıfsız işçiler de çalışabilir. Bu makineleri yaptık. Delegelere, Moskova'da gösterilmiş ve Kongre delegelerine de gösterilebilecek olan yerkömürü çıkarımının sinematografik gösterimini izlemelerini öneririm. Yakıt kıtlığı üzerinde zaferin esaslarından birinin nerede bulunabileceği hakkında somut bir fikir sunacaktır. Yeni yöntemde kullanılan makineleri yaptık, fakat kötü yaptık. Yurtdışıyla mal değiş-tokuşunun, en azından yarı-le-

gal ticari ilişkilerin gelişimi halinde, özel görevlerle yurtdışına çıkışlar, mucitlerimizin yaptığı bu makinelerin mükemmel biçimini elde etmemize yardımcı olacaktır. Ve bu makinelerin sayısı, Yerkömürü Çıkarımı İçin Ana Komisyon'la Yüksek Ekonomi Konseyi'nin bu alanda yürüttükleri faaliyetin başarısı bütün ekonomik başarılarımızın kıstasını oluşturacaktır, çünkü yakıt kıtlığı üzerinde zafer kazanmadan ekonomik cephede zafer kazanamayız. Taşımacılığın yeniden tesisi alanındaki yaşamsal önemdeki başarılar da bununla bağıntılıdır.

Ayrıca Yemşanov ve Troçki yoldaşların tezlerinden, burada sözkonusu olanın pekçok yıl için hazırlanmış mükemmel bir plan olduğunu gördünüz. 1042 No'lu Kararname[94] beş yılı kapsıyordu ve beş yıl içinde taşımacılığımızı yeniden tesis edebiliriz, bozuk lokomotiflerin sayısını azaltabiliriz. Vurgulamak istediğim sanırım en zor görev, 9. tezde dikkat çekildiği gibi, bu süreyi kısaltmış olmamızdır.

Pekçok yılı kapsayan büyük planlar ortaya çıktığında, şöyle diyen kuşkuculara sık sık rastlanır: Pekçok yıl için planlar yapmak niye? Allah versin de hemen ihtiyacımız olan şeyi yapabilelim. Yoldaşlar! Birini diğeriyle birleştirmeyi bilmek gerekir; uzunca bir zamanı kapsayan ve ciddi başarılar hedefleyen bir plan olmadan çalışılamaz. Bunun gerçekten böyle olduğunu taşımacılıktaki çalışmanın kuşku götürmez düzelişi gösteriyor. 9. tezde taşımacılığın yeniden tesisi için sürenin beş yıl olduğunu belirten noktaya dikatinizi çekerim; ancak bu süre şimdiden kısaltılmıştır, çünkü normu aşıyoruz. Süre üçbuçuk yıl olarak saptanmaktadır[95]. Diğer ekonomi dallarında da böyle çalışmalıyız. Çalışma ve Savunma Konseyi'nin pratik, reel görevi gittikçe daha çok bu yönde gelişiyor. Bilimin ve pratiğin deneyimleri sürekli gözönünde tutularak her yerde planın hesaplandığından daha hızlı hayata geçirilmesine ısrarla gayret edilmelidir ki böylelikle kitleler, bizi sanayinin tam olarak yeniden tesisinden ayıran uzun sürecin pratik tarafından kısaltılabileceğini görsünler. Bu bize bağlıdır. Her atölyede, her demiryolu deposunda, her alanda ekonomiyi iyileştirelim, o zaman süreyi kısaltırız. Ve kısaltıyoruz. Uzun yılları hesaba katan planlardan korkmayın: bu tür planlar olmadan ekonomik bir yeniden doğuş düşünülemez — ve her yerde bu planların uygulanması için ısrar edin.

Ekonomik planlar belirli bir programa göre uygulanmalıdır; bu programın artan oranda yerine getirilişi vurgulanmalı ve takdir edilmelidir: Kitleler açlık, soğuk ve yoksulluk dönemini kısaltmanın, tamamen, ekonomik planımızın onlar tarafından hızla uygulanmasına bağlı olduğunu bilmekle kalmamalı, aynı zamanda bunu hissetmelidir de. Tek tek üretim dallarının tüm planları sıkı biçimde koordine edilmeli, birbiriyle birleştirilmeli ve hepsi birden, acilen ihtiyaç duyduğumuz entegre ekonomik planı oluşturmalıdır.

Bununla bağıntılı olarak Ekonomi Komiserliklerini bir tek ekonomi merkezinde toplama göreviyle karşı karşıyayız. Bu göreve el attık ve Çalışma ve Savunma Konseyi'nin reorganizasyonu üzerine Halk Komiserleri Konseyi'yle Çalışma ve Savunma Konseyi'nin bir kararını incelemenize sunduk.

Bu tasarıyı inceleyeceksiniz ve ben, gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra bunun oybirliğiyle kabul edileceğini umuyorum. Bu tasarı içeriği itibariyle çok mütevazı, fakat önemi az değil, çünkü konumunu bilen ve ön plana çıkan ekonomik çalışmanın bütününü birleştiren bir organa ihtiyacımız var.

Kongreden önce yayınlanan yazında Gusev yoldaş broşüründe bu görevi ele alıyor, bu arada bu broşürün bir önceki broşürü kadar başarılı olmadığını belirtelim. Broşürde Çalışma ve Savunma Konseyi'nin oluşumu için geniş bir plan sunuluyor ve Troçki ve Rikov da dahil birçok ünlü fonksiyonerin bu Çalışma ve Savunma Konseyi'ne nakledilmesi talep ediliyor. Bu tür eksantrikliğe daha az ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum! Oluşturması üç yıl sürmüş bir aygıtı fırlatıp atamayız. Onun muazzam eksikliklerinin farkındayız, bunları bu Kongre'de ayrıntılı olarak konuşacağız. Bu sorun en önemli sorunlardan biri olarak gündeme kondu. Sovyet aygıtının düzeltilmesi sorununu kastediyorum. Fakat şimdi dikkatli çalışmak ve pratik deneyimler temelinde aygıtımızı ihtiyaca göre değiştirmek zorundayız. Gusev yoldaş bizim sunduğumuz tasarıyla alay ediyor ve Tarım Komiserliği'ni Çalışma ve Savunma Konseyi'ne bağlamayı önerdiğimizi iddia ediyor. Doğru, böyle bir tasarı sunuyoruz da. Tasarıda Çalışma ve Savunma Konse-

yi'ne çok mütevazı bir yer ayırıyoruz, hem de Halk Komiserleri Konseyi'ne bağlı bir Çalışma ve Savunma Komisyonu şeklinde. Bugüne kadar Çalışma ve Savunma Konseyi'nde herhangi bir tüzük olmadan çalıştık. Halk Komiserleri Konseyi'nin ve Çalışma ve Savunma Konseyi'nin yetki alanlarının sınırı iyi çekilmemişti; bazen sınırlarımızı aşıp bir yasama organı gibi davrandık. Fakat bu zemin üzerinde bir kez bile çatışma çıkmadı. Bu gibi durumları derhal Halk Komiserleri Konseyi'nde ele alarak çözdük. Çalışma ve Savunma Konseyi'ni, ekonomik politikayı daha yakından koordine edecek bir organ yapma zorunluluğu ortaya çıkınca, bu ilişkilerin yasama yoluyla nasıl saptanabileceği sorusuyla karşı karşıya kaldık. Önümüzde iki plan var. Birincisi, Halk Komiserleri Konseyi ile Çalışma ve Savunma Konseyi'nin yetki alanlarının sınır tayini. Fakat bunu hayata geçirmek için, çok sayıda yasama gücünü kullanmak, yığınla kâğıt kullanmak gerekir ve o zaman bile hatalardan kaçınabileceğimizin garantisi yoktur.

Farklı bir yol izleyelim. Çalışma ve Savunma Konseyi, Halk Komiserleri Konseyi'yle neredeyse eşit bir organ sayılıyordu. Bu düşünceden vazgeçelim. O, Halk Komiserleri Konseyi'nin bir komisyonu olsun. Bu biçimde bir sürü sürtüşmeyi ortadan kaldırır ve pratik uygulamaya yaklaşmış oluruz. Halk Komiserleri Konseyi'nin herhangi bir üyesi hoşnut değilse, birkaç saat içinde toplantıya çağırılabilecek olan Halk Komiserleri Konseyi'ne başvurabilir. Böylece daireler arasındaki sürtüşmeleri ortadan kaldırır ve Çalışma ve Savunma Konseyi'ni hızlı çalışan bir organ haline getiririz. Bu kolay bir görev değil. Entegre ekonomik planın gerçekten yaratılmasıyla bağıntılıdır. Çözümü için bazı çalışmalar yapmış olduğumuz ve iki yıldan beri hazırlandığımız görev, Ekonomi Komiserliklerinin birleşmesini sağlamaktır. Bu yüzden dikkatinizi Çalışma ve Savunma Konseyi'ne ilişkin yasa tasarısına çekiyor ve onu gerekli eklemelerle onaylayacağınızı umuyorum. O zaman Ekonomi Komiserliklerinin birleştirilmesi çalışması daha pürüzsüz, daha hızlı, daha kararlı ve daha enerjik biçimde gerçekleşecektir.

Son noktaya, Kongre gündeminde özel bir sorun olarak duran elektrifikasyon sorununa değinmek istiyorum. Bu sorun üzerine bir ra-

por dinleyeceksiniz. Burada, her halükârda Sovyet iktidarının başlamakta olan büyük başarılarına işaret eden çok önemli bir dönüm noktasında bulunduğumuza inanıyorum. Tüm-Rusya kongrelerinin kürsülerinde bundan böyle sadece politikacılar ve fonksiyonerler değil, mühendisler ve tarım uzmanları da görülecek. Bu, gittikçe daha az politikacının olacağı, politika üzerine gittikçe daha seyrek ve daha kısa konuşulacağı, aksine daha çok mühendisin ve tarım uzmanının konuşacağı en mutlu çağın başlangıcıdır. İktisadi inşaya gerçekten girişmek için Tüm-Rusya Sovyet Kongresi'nde bu gelenekle başlamak ve bunu yukarıdan aşağıya bütün Sovyetlerde ve örgütlerde, bütün gazetelerde, bütün propaganda ve ajitasyon organlarında, bütün kurumlarda uygulamaya sokmak gerekir.

Politika yapmayı hiç kuşkusuz öğrendik, burada bizi yanıltamazlar, burada bir temelimiz var. Fakat ekonomide durum kötü. Bu andan itibaren en iyi politika daha az politikadır. Mühendislerle tarım uzmanlarına daha çok görev verin, onlardan öğrenin, çalışmalarını denetleyin, kongre ve konferansları toplantı yapma organlarına değil, tersine ekonomik başarıların gözden geçirildiği organlara, ekonomik inşayı esaslı bir şekilde öğrenebileceğimiz organlara dönüştürün.

Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin 7 Şubat 1920 tarihli kararıyla oluşturulan Devlet Elektrifikasyon Komisyonu'nun raporunu dinleyeceksiniz. Yüksek Ekonomi Konseyi Prezidyumu 27 Şubat'ta bu komisyonun bileşimi üzerine kesin kararı imzaladı ve Yüksek Ekonomi Konseyi'nin, Ulaşım ve Tarım Komiserliklerinin en iyi uzman ve çalışanlarından birçok kişi, 100'den fazla kişi kendilerini bütünüyle bu çalışmaya verdiler. Rusya'nın Elektrifikasyonu için Devlet Komisyonu'nun faaliyetinin sonuçları, size bugün ya da yarın dağıtılacak bu küçük cilt şeklinde önümüzde duruyor. Bu küçük ciltten korkmayacağınızı umarım. Sizi bu ciltçiğin özel önemi konusunda ikna etmekte zorlanmayacağımı sanıyorum. Benim görüşümce bu bizim ikinci Parti programımızdır. Preobrajenski ve Buharin yoldaşlar tarafından daha az kalın, ama son derece değerli bir kitapta mükemmel biçimde açıklanmış olan bir Parti programımız var[96]. Bu politik programdır, görevle-

rimizin sayılmasıdır, sınıflarla kitleler arasındaki ilişkilerin açıklanmasıdır. Fakat bu yola gerçekten adım atma ve bunun pratik sonuçlarını saptama zamanının geldiği de unutulmamalıdır. Parti programımız, sadece Partinin programı olarak kalamaz. İktisadi inşamızın bir programına dönüşmek zorundadır, aksi takdirde Parti programı olarak da hiçbir değeri yoktur. Onun ikinci bir Parti programıyla, tüm ekonomimizin restorasyonu ve modern teknik düzeye çıkarılması planıyla tamamlanması gerekir. Bir elektrifikasyon planı olmadan gerçek inşaya geçemeyiz. Tarımın, sanayinin ve taşımacılığın restorasyonundan, bunların uyumlu birliğinden söz ederken aynı zamanda geniş bir ekonomik plandan söz etmeden edemeyiz. Kesin bir planın kabul edilmesini sağlamak zorundayız. Bu elbette gerçeğe ancak yaklaşık olarak yaklaşabilen bir plan olacaktır. Partinin bu programı, sadece Parti kongrelerinde değiştirilebilen şimdiki Parti programımız gibi değişmez olmayacaktır. Hayır, bu program günbegün her fabrikada, her kazada düzeltilecek, geliştirilecek, tamamlanacak ve değiştirilecektir. Bu programa, on yıldan daha az olmayan bir süre için, Rusya'nın komünizm için gerekli gerçek bir ekonomik temele nasıl oturtulacağını gösteren büyük ekonomik plan olarak, bütün Rusya'ya sunulacak bir ilk tasarı olarak gereksinimimiz var. Savaş cephesinde mücadele edip zafer kazanırken, güçlerimizi, enerjimizi on kat artıran en güçlü güdülerden biri neydi? Tehlike bilinci. Herkes: çiftlik beyleri ve kapitalistler Rusya'ya geri dönebilirler mi diye soruyordu. Ve şu yanıtı veriyordu: Evet. Bu yüzden güçlerimizi yüz kat yoğunlaştırdık, yoğunlaştırdık ve kazandık.

Ekonomi cephesini alıp soralım: Kapitalizm Rusya'ya ekonomik olarak yeniden girebilir mi? "Suharevka"ya* karşı mücadele yürüttük. Birkaç gün önce, Tüm-Rusya Sovyet Kongresi açılacağı sırada, Moskova İşçi ve Kızıl Ordu Temsilcileri Sovyeti bu nahoş yeri kapattı. "Suharevka" kapandı, ama tehlikeli olan kapanan "Suharevka" değildir. Kapanan Suharev Meydanı'ndaki eski "Suharevka"dır. Onu kapatmak zor değil. Tehlikeli olan, her küçük girişimcinin ruhunda ve ey-

* *Bkz. bu cildin 249. sayfasındaki dipnot. —**Red.***

lemlerinde yaşayan "Suharevka"dır. Bu "Suharevka"yı kapatmak gerekir. Bu "Suharevka" kapitalizmin temelidir[97]. O var olduğu sürece kapitalistler Rusya'ya geri dönebilir ve bizden daha güçlü olabilirler. Bunu açıkça görmek gerekir. Bu, çalışmamızın en önemli güdüsü ve gerçek başarılarımızın önkoşulu, kıstası olmalıdır. Bir küçük köylü ülkesinde yaşadığımız sürece, Rusya'da kapitalizm için komünizmden daha sağlam bir temel vardır. Bunu kafamıza sokmak gerekir. Kırdaki yaşamı ciddiyetle izleyen ve kentteki yaşamla karşılaştıran herkes, kapitalizmin köklerini koparmadığımızı ve iç düşmanın esasını, temelini yoketmediğimizi bilir. Bu düşman küçük işletmeye dayanır ve onu yoketmek için tek bir çare vardır: Ülke ekonomisini, tarımı da, yeni bir teknik temele, modern büyük işletmenin teknik temeline oturtmak. Böyle bir temeli sadece elektrik sağlar.

Komünizm — bu, Sovyet iktidarı, artı bütün ülkenin elektrifikasyonudur. Aksi takdirde ülke bir küçük köylü ülkesi olarak kalacaktır, bunu açıkça görmek zorundayız. Biz kapitalizmden daha güçsüzüz, sadece dünya çapında değil, ülke içinde de. Bunu herkes biliyor. Bunu gördük ve ekonomik temelin küçük köylü işletmesinden büyük sanayi işletmesine kaymasını sağlayacağız. Ancak ülke elektriklendirildiğinde, sanayi, tarım ve taşımacılık, teknik temel olarak, modern büyük sanayiye sahip olduğunda — ancak o zaman kesin olarak zafer kazanacağız.

Daha şimdiden, ülkenin elektrifikasyonu için geçici bir plan hazırladık. En iyi bilimsel ve teknik güçlerimizden 200 kişi bu plan üzerinde çalıştı. Bize, uzun yılları, en az on yılı kapsayan, malzeme ve para olanaklarının hesabını veren bir plan hazırlandı. Bu plan elektrifikasyonun gerçekleştirilmesi için kaç milyon varil çimento ve kaç milyon tuğla gerektiğini gösterir. Elektrifikasyon görevlerini mali açıdan hayata geçirmek için yapılan hesapta 1-1,2 milyar altın ruble öngörülmüştür. Altın fonumuzla bu rakamın tamamını karşılayabilmekten uzak olduğumuzu biliyorsunuz. Gıda maddeleri fonumuz da büyük değil. Bu yüzden bu hesapları, sözünü ettiğim plana dayanarak imtiyazlar sayesinde karşılamak zorundayız. Sanayimizin ve taşımacılığımızın

yeniden inşasının bu temelde nasıl planlandığını gösteren hesabı göreceksiniz.

Geçenlerde Moskova ilinin ücra bir köşesinde, Volokolamsk kazasında bir köylü şenliğine katıldım. Burada köylüler elektriğe kavuşmuş. Bir açık hava toplantısı yapıldı ve köylülerden biri öne çıkıp, köylülerin yaşamındaki bu yeni olayı selamladığı bir konuşma yaptı. Şöyle dedi: Biz köylüler karanlıkta yaşayan insanlardık, şimdi burada bir ışık doğdu, "köylü karanlığımızı aydınlatacak gayri-doğal bir ışık". Ben kendi payıma bu sözlere şaşırmadım. Elbette partisiz köylü kitlesi için elektrik ışığı "gayri-doğal" bir ışıktır, bizim için ise köylülerle işçilerin yüzyıllarca, binyıllarca böyle karanlıkta, böyle sefalet içinde, çiftlik beyleri ve kapitalistler tarafından ezilerek yaşayabilmesi gayri-doğaldır. Bu karanlıktan o kadar çabuk çıkamayacağız. Fakat şimdi, inşa ettiğimiz her elektrik santralinin gerçekten bir aydınlanma üssü haline gelmesini, deyim yerindeyse kitlelerin elektriksel eğitimiyle uğraşmasını sağlamalıyız. Bir elektrifikasyon planı hazırladık, fakat bu planın uygulanmasının birkaç yılı alacağı öngörülmektedir. Bu planı ne pahasına olursa olsun gerçekleştirmeli ve uygulama süresini kısaltmalıyız. Burada, ilk ekonomik planlarımızdan birinde, beş yıllık bir dönemi kapsayan, fakat normun üzerinde yerine getirildiği için şimdi artık üçbuçuk yıla düşürülen taşımacılığın yeniden inşası planında —1042 sayılı emirle— olan şey olmalıdır.

Fakat bizde okuma-yazma bilmeyenler olduğu sürece elektrifikasyonun gerçekleştirilemeyeceğini bilmek ve kafalara sokmak gerekir. Komisyonumuzun okuma-yazma bilmemeyi ortadan kaldırma çalışması yetmez. Öncesiyle karşılaştırıldığında çok şey, fakat gerekenle karşılaştırıldığında az şey yapmıştır. Okuma-yazma bilmenin dışında, kültürlü, bilinçli, eğitimli emekçilere ihtiyacımız var; köylülerin çoğunluğunun önümüzdeki görevler hakkında kesin bir fikre sahip olmasını sağlamalıyız. Parti'nin bu programı bütün okullara girmesi gereken temel ders kitabı olmalıdır. Bu kitapta elektrifikasyonun uygulanmasının genel planı yanında, Rusya'nın her mıntıkası için özel planlar hazırlandığını göreceksiniz. Ve taşraya giden her yoldaş, elektrifikas-

yon uygulaması için, geri bir yaşamdan normal bir yaşama geçiş için kendi mıntıkasına yönelik kesin bir plana sahip olacaktır. Yoldaşlar! Önünüze konan direktiflerin yerinde karşılaştırılıp düzenlenerek gözden geçirilebilir ve bu yapılmalıdır; her okulda, her çevrede komünizmin ne olduğu sorusuna sadece Parti programında yazdığı gibi yanıt verilmekle kalmayıp, aynı zamanda karanlıktan nasıl çıkılabileceğinden de sözedilmesini sağlayabiliriz ve sağlamalıyız.

En iyi fonksiyonerler, en iyi iktisatçılar ve uzmanlar, önlerine konan Rusya'nın elektrifikasyonu ve ekonomisinin restorasyonu için bir plan hazırlama görevini yerine getirdiler. Şimdi işçilerle köylülerin, bu görevin ne kadar büyük ve zor olduğunu, ona nasıl yaklaşmak ve onu nasıl ele almak gerektiğini bilmelerini sağlamalıyız.

Her fabrikanın, her elektrik santralinin bir aydınlanma ocağına dönüşmesini sağlamalıyız; ve Rusya sımsıkı bir elektrik santralleri ve güçlü teknik kuruluşlar ağıyla kaplandığında, o zaman komünist ekonomik inşamız, geleceğin sosyalist Avrupa ve Asyası'na örnek olacaktır.

RKP(B) MOSKOVA ÖRGÜTÜ HÜCRE SEKRETERLERİNİN TOPLANTISINDA KONUŞMA[98]

26 Kasım 1920

Yoldaşlar! Açıkça itiraf etmek gerekirse şaşkınlıkla da olsa, büyük bir memnuniyetle, imtiyazlar sorununun büyük bir ilgi uyandırdığını saptadım. Her yerden, özellikle kitleler arasından sesler yükseliyor. Kendi sömürücülerimizi kovduktan sonra nasıl olup da ülkeye yabancı sömürücüleri çağırdığımız soruluyor.

Bu seslerin beni neden memnun ettiği açıktır. Kitleler arasında eski kapitalistlerin geri çağrılabileceği endişesiyle sesler yükseliyorsa, bu sesler, imtiyazlar üzerine kararname gibi tali bir edim nedeniyle yükseliyorsa, o zaman, kapitalizmin ne kadar tehlikeli ve ona karşı mücadelenin hangi tehlikelerle bağıntılı olduğu bilincinin hâlâ çok çok güçlü olduğu açıktır. Bu elbette mükemmel bir şey, ve yukarıda da belirttiğim gibi, bu endişeler kitlelerden geldiği ölçüde daha da mükemmel.

İmtiyazlar sorununda politik açıdan —burada hem politik, hem de ekonomik mülahazalar rol oynar— önemli olan, sadece teorik olarak

kavramakla kalmayıp, aynı zamanda pratik olarak da uyguladığımız ve bizim için uzun süre, bütün dünyada sosyalizmin nihai zaferine kadar temel kural olarak kalacak olan kural şudur: İki kapitalizm arasındaki, kapitalist devletlerin iki sistemi arasındaki zıtlıklardan yararlanmak ve onları birbirine karşı kışkırtmak. Tüm dünyayı fethetmediğimiz sürece, ekonomik ve askeri olarak diğer dünyadan, kapitalist dünyadan daha güçsüz olduğumuz sürece, emperyalistler arası çelişki ve çatışkılardan yararlanmayı bilmek gerektiği kuralına uymak zorundayız. Bu kurala uymasaydık, hepimiz çoktan kapitalistlerin zevki için çeşitli ağaçlardan sallanıyor olurduk. Bu bakımdan en önemli deneyimi, Brest-Litovsk anlaşmasının imzalanması sırasında edindik. Buradan sadece Brest ya da Versay anlaşmaları gibi anlaşmaların olabileceği sonucu çıkarılmamalıdır. Bu doğru değildir. Bizim için yararlı olabilecek üçüncü tür anlaşmalar olabilir.

Brest, ölçüsüz zorluklar altında, emperyalistler arası çelişkilerden, sonuçta sosyalizmin kazanmasını sağlayacak biçimde ilk kez büyük boyutta yararlanmayı bilmemiz bakımından önemlidir. Brest barışı döneminde, son derece güçlü iki emperyalist haydut grubu vardı: Almanya-Avusturya grubu ve İngiliz-Amerikan-Fransız grubu. Bu gruplar birbirine karşı önümüzdeki dönem için dünyanın kaderini belirleyecek olan amansız bir mücadele yürütüyorlardı. Askeri bakımdan sıfır olmamıza, hiçbir şeyimiz olmamasına, iktisaden kesintisiz biçimde bir düşüş çizgisi izlememize rağmen dayanabildiysek, bu mucize sadece, Alman emperyalizmiyle Amerikan emperyalizmi arasındaki çelişkilerden doğru biçimde yararlandığımız için gerçekleşmiştir. Alman emperyalizmine korkunç bir taviz verdik ve bir emperyalist gruba tavizler vermekle aynı zamanda kendimizi iki emperyalist gruptan da koruduk. Almanya ne iktisaden, ne de siyaseten Sovyet Rusya'yı boğmakla uğraşacak durumda değildi, başında başka dertler vardı. Almanya'ya istediği kadar tahıl ve kömür elde edebileceği —elbette bunu becerebildiği ve bu canlılığa sahip olduğu ölçüde— Ukrayna'yı bırakmıştık. İngiliz-Fransız-Amerikan emperyalizmi bize karşı harekete geçebilecek durumda değildi, çünkü bu gruba başlangıçta barış önermiştik. Şimdi

Amerika'da, Robins'in,[99] Lenin ve Troçki ile görüşmeler yapıldığını ve barış imzalanması için onların onayının alındığını anlatan kalın bir kitabı yayınlanıyor. Çekoslovaklara yardım edip onları müdahaleye itmelerine rağmen, kendileri müdahalede bulunamadılar, çünkü kendi savaşlarıyla uğraşıyorlardı.

İlk sosyalist cumhuriyet, başka bir emperyalizme karşı Alman emperyalizmiyle sanki bir tür blok kurdu gibi gelebilir. Fakat biz kesinlikle bir blok kurmadık, hiçbir yerde sosyalist iktidarı tehlikeye atacak ya da onu lekeleyecek kadar ileri gitmedik, tersine, iki emperyalist grup arasındaki ihtilaftan öyle yararlandık ki, sonunda iki grup da kaybetti. Almanya'nın Brest Barışı'ndan birkaç milyon pud tahıldan başka kazancı olmadı, buna karşılık Bolşevik depremini Almanya'ya taşıdı. Biz ise zaman kazandık ve Kızıl Ordu'yu örgütlemeye de bu dönemde başladık. Hatta, bize son derece pahalıya mal olmasına rağmen, Ukrayna'nın korkunç acılarının bile sağaltılabilir olduğu anlaşıldı. Düşmanlarımızın beklediği şey, yani Rusya'da Sovyet iktidarının kısa sürede çökmesi gerçekleşmedi. Tarihin bize bir nefes molası olarak sunduğu bu dönemden, kendimizi askeri bakımdan dize getirilemeyecek biçimde sağlamlaştırmak için yararlandık. Hız kazandık, biraz zaman kazandık ve buna karşılık sadece çok fazla toprak terkettik. O sıralar zaman kazanmak için toprak vermenin zorunlu olduğu hakkında nasıl felsefe yapıldığını anımsıyorum. Filozofların bu zaman ve mekân teorisiyle pratik ve politik biçimde hareket ettik; çok fazla toprak verdik, fakat o kadar çok zaman kazandık ki, kendimizi sağlamlaştırabildik. Ve daha sonra bütün emperyalist devletler bize karşı büyük çaplı bir savaş açmak istediklerinde, bunun olanaksız olduğu, bu devletlerin böyle bir savaş için ne gerekli olanaklara, ne de güce sahip oldukları görüldü. O zaman önemli çıkarlarımızı feda etmedik, önemsiz şeyler verdik, esas olanı koruduk.

Burada oportünizm sorunu ortaya çıkıyor. Oportünizm, tek tek, geçici yararlar elde etmek için esas çıkarları feda etmektir. Oportünizmin teorik tanımında özsel olan budur. Bu noktada çok kişi yanıldı. Brest barışında biz, tam da sosyalizm açısından Rusya'nın tali çıkarla-

rını, yurtsever anlamda çıkar diye nitelenebilecek türden çıkarları feda ettik. Muazzam özveride bulunduk, fakat bunlar tali öneme sahip özverilerdi. Almanlar İngiltere'den yürekten nefret ediyorlardı. Bolşeviklerden de nefret ediyorlardı, fakat biz onlara tuzak kurduk, onlar da bu tuzağa düştüler. Sürekli olarak Napoleon kadar ileri gitmeyeceklerini açıklıyorlardı. Ve gerçekten de Moskova'ya değil, Ukrayna'ya yürüdüler ve orada yazgılarını buldular. Napoleon'dan çok şey öğrendiklerine inanıyorlardı, fakat gerçekte farklı oldu. Biz ise çok şey kazandık.

Brest-Litovsk Barışı örneği bize çok şey öğretti. Şimdi iki düşman arasında duruyoruz. Onların ikisini de yenilgiye uğratmak olanaksızsa, o zaman güçlerimizi öyle ayarlamalıyız ki, bu iki grup birbiriyle çatışsın, çünkü iki hırsız kavgaya tutuştuğunda, kazanan hep dürüst insanlar olur. Fakat tüm kapitalizmi alaşağı edecek yeterli güce ulaşır ulaşmaz derhal onun yakasına yapışacağız. Güçlerimiz büyüyor, hem de çok büyük bir hızla. Eğer Brest-Litovsk Barışı bu bakımdan hiç unutmayacağımız ve sonuçları itibariyle her türlü propagandadan daha zengin bir ders ise, o zaman şu anda kendi ayaklarımız üzerinde duruyor hale gelmiş olmamız anlamında kazandık. Bolşeviklerden yürekten nefret eden, emrinde muazzam parasal olanaklar, manevi olanaklar, basının gücü vs. olan ve askeri ve iktisadi bakımdan sonsuz güçsüz olmamıza rağmen yine de üç yıl boyunca askeri olarak bizi yenemeyen emperyalist devletlerin kuşatması altındayız. Birleşik emperyalist devletlerin sahip olduğu gücün yüzde birine bile sahip değiliz, yine de bizi boğacak durumda değiller. Boğamıyorlar, çünkü askerleri onlara itaat etmiyor; savaş yorgunu olan işçileri ve köylüleri Sovyet iktidarına karşı savaş istemiyor. Şimdi durum bu. Bu olgudan hareket etmek gerekir. Durumun birkaç yıl içinde nasıl gelişeceğini söylemek mümkün değil, çünkü Batı Avrupa devletleri her geçen yıl savaşın yorgunluğunu üzerlerinden gittikçe daha çok atıyorlar.

III. Enternasyonal'in II. Kongresi'nden bu yana, emperyalist ülkelerde sadece ideolojik olarak değil, aynı zamanda örgütsel olarak da

kendimize sağlam bir yer edindik.* Bugün bütün ülkelerde bağımsız çalışan ve bağımsız çalışacak bir çekirdek mevcuttur. Bu eser yaratılmıştır. Fakat devrimin hızı, gelişme temposu kapitalist ülkelerde bizdekinden çok daha düşüktür. Halklar barışa kavuşunca devrimci harekette bir yavaşlamanın gündeme geleceği son derece açıktı. Yani geleceğe ilişkin herhangi bir kehanette bulunmadan şunu söylememiz gerekir ki, bugün rotamızı bu temponun hızlı bir tempoya dönüşeceğine göre ayarlayamayız. Şimdi ne yapmamız gerektiğine karar vermek bizim görevimizdir. İnsanlar bir devlette yaşar, ama her devlet de, aralarında politik bir dengenin bulunduğu bir devletler sistemi içinde bulunur.

Bütün dünyada kapitalistlerin en zengin hammadde kaynaklarını satın aldıklarını ya da eğer satın almadılarsa siyasi olarak gaspettiklerini göz önüne alırsak, bunu hesaba katmayı, bundan yararlanmayı bilmemiz gerekir. Bugünkü Antant'a karşı bir savaş yürütemeyiz. Ajitasyonumuz işini gördü ve mükemmel çalışıyor. Bundan kesinkes eminiz. Düşmanlarımız arasındaki çok derin ekonomik nedenlere bağlı anlaşmazlıklardan politik olarak yararlanmak zorundayız. Eğer küçük, tesadüfi anlaşmazlıklardan yararlanmaya çalışmak isteseydik, bir kasaba politikacısı ve basit bir diplomat durumuna düşerdik. Fakat bununla ciddi bir yere varılamaz. Bunu kendi yararına kullanan sayısız diplomat var; bundan birkaç ay yararlanıyor, kariyer yapıyor ve sonra kaybolup gidiyorlar.

Bugünkü kapitalist dünyada yararlanmamız gereken önemli çelişkiler var mı? Saymak istediğim üç temel çelişki var. Bizi en çok ilgilendiren ilk çelişki Japonya ile Amerika arasındaki ilişkilerdir. İkisi de birbirine karşı savaşa hazırlanıyor. Birbirinden 3000 verst uzakta olmalarına rağmen Pasifik Okyanusu'nun kıyılarında barış içinde yaşayamıyorlar. Bu rekabet hiç kuşkusuz onların kapitalist sistemlerinin ilişkilerinden kaynaklanıyor. Yaklaşan Japon-Amerikan savaşı soru-

* *III. Enternasyonal'in II. Kongresi 19 Temmuz-6 Ağustos 1920 tarihleri arasında Moskova'da toplandı; bkz. elinizdeki baskının X. cildi.* **—Alm. Red.**

nuyla uğraşan muazzam bir yazın var. Savaşın hazırlandığına, kaçınılmaz olduğuna kuşku yok. Pasifistler bu sorunu geçiştirmeye, genel laflarla gizlemeye çalışıyorlar, fakat ekonomik ilişkilerin ve diplomasinin tarihini inceleyen herkes için, savaşın iktisaden olgunlaştığı ve siyaseten hazırlandığı konusunda kuşkunun izi bile olamaz. Bu sorun üzerine her kitaptan bu savaşın yaklaşmakta olduğu görülüyor. Dünya paylaşılmıştır. Japonya çok sayıda sömürgeyi ele geçirdi. 50 milyon nüfusa sahip Japonya iktisaden nispeten güçsüzdür. Amerika'nın nüfusu ise 110 milyon ve Japonya'dan çok daha zengin olmasına rağmen hiçbir sömürgesi yok. Japonya, 400 milyon nüfusa ve dünyanın en zengin kömür rezervlerine sahip olan Çin'i ele geçirdi. Bu ganimeti nasıl savunacak? Güçlü kapitalizmin güçsüz olanın elinden, onun gaspettiği her şeyi almayacağına inanmak gülünçtür. Amerikalılar bütün bu olanları kayıtsızca izleyebilirler mi acaba? Güçlü kapitalistlerin, güçsüzlerin elinden hiçbir şey almayacakları varsayılabilir mi? O zaman bunların ne kıymeti harbiyesi olurdu? Fakat böyle bir durumda kayıtsız kalıp, komünistler olarak basitçe şunu söyleyebilir miyiz: "Bu ülkelerde komünizmin propagandasını yapacağız?" Bu doğrudur, fakat her şey değildir. Komünist politikanın pratik görevi, bu düşmanlıktan yararlanmak ve kapitalistleri birbirine karşı kışkırtmaktır. Burada yeni bir durum ortaya çıkıyor. İki emperyalist ülke Japonya ve Amerika'yı alalım. Dünyada üstünlük için, yağma hakkı için savaşmak istiyorlar ve savaşacaklar. Japonya, tekniğin en yeni buluşlarını tamamen Asyaî işkence yöntemleriyle birleştirerek inanılmaz bir vahşetle talan ettiği Kore'yi yağmalamaya devam edebilmek için savaşacaktır. Kısa süre önce, Japonların neler yaptıklarını anlatan bir Kore gazetesi elimize geçti. Burada Çarlığın bütün yöntemlerinin, tekniğin bütün modern kazanımlarının tamamen Asyaî bir işkence sistemiyle, inanılmaz bir vahşetle birleşmesi söz konusudur. Amerikalılar, bu yağlı lokma Kore'yi kapmak istiyorlar. Böyle bir savaşta anavatanı savunmak elbette en büyük cürüm, sosyalizme en büyük ihanet olacaktır. Bir ülkeyi diğerine karşı desteklemek, elbette komünizme karşı işlenmiş bir cürüm olacaktır, fakat biz komünistler bir ülkeyi diğerine karşı kızıştırmak zo-

rundayız. Böyle yapmakla komünizme karşı suç işlemiş olmaz mıyız? Hayır, olmayız, çünkü biz bunu, komünist propaganda yapan, koşulların kendisine bahşettiği her saatten mümkün olduğunca çabuk güçlenmek için yararlanmak zorunda olan sosyalist devlet olarak yapıyoruz. Güçlenmeye başladık, fakat son derece yavaş ilerliyor. Amerika ve diğer kapitalist ülkeler ekonomik ve askeri olarak korkunç bir hızla büyüyorlar. Güçlerimizi ne kadar yoğunlaştırırsak yoğunlaştıralım biz çok daha yavaş büyüyeceğiz.

Ortaya çıkan durumdan yararlanmalıyız. Kamçatka imtiyazlarının özü burada yatıyor. Kendi ifadesine göre yine aynı adlı ünlü milyarderin uzak bir akrabası olan Vanderlip ülkemize geldi. Fakat mükemmel örgütlü Çeka'mızın istihbarat servisi ne yazık ki henüz ABD'ye kadar uzanmadığı için, bu Vanderlip'in akrabalık ilişkilerini şimdilik bizzat tespit edemedik. Bazıları onun milyarder Vanderlip'in akrabası olmadığını iddia ediyor. Bu hususta bir yargıda bulunamıyorum. Bilgilerim, sadece Vanderlip'in[100], ülkemize gelen, kibar bir adam olarak betimlenen, bütün krallar ve bakanlar tarafından büyük saygı gösterisiyle karşılanan —ki buradan çıkarılması gereken sonuç, Vanderlip'in çok şişkin bir para kesesine sahip olduğudur— Vanderlip'in kitapçığının okunmasıyla sınırlıdır. Vanderlip onlarla akranlarıymış gibi konuşuyordu, tıpkı bizim toplantılarda birbirimizle konuştuğumuz gibi. Onlarla rahat rahat Avrupa'nın nasıl yeniden inşa edileceği sorunu üzerine sohbet ediyordu. Bakanlar onunla saygıyla konuşuyorlarsa, bu, Vanderlip'in milyarderlerle ilişkisi olduğu anlamına gelir. Vanderlip'in kitabı, işten başka bir şey bilmeyen, Avrupa'yı gözlemlemiş ve "Bundan iş çıkmayacak, her şey boşa gidecek" diyen bir işadamının bakış açısını temsil etmektedir. Bu kitap Bolşevizme karşı nefretle doludur. Kitap ajitasyon açısından da çok ilginçtir, hatta bazı komünist kitaplardan daha iyidir, çünkü çıkardığı kesin sonuç şöyledir: "İyileştirmek için ne paradan, ne de imkândan çekinmememize rağmen, korkarım ki hasta iyileşmeyecek!"

İşte bu Vanderlip, Halk Komiserleri Konseyi'ne bir mektup getirdi. Bu mektup son derece ilginçtir, çünkü olağanüstü bir açıklıkla, bir

Amerikan kalantorunun kinizmi ve kabalığıyla şunu ifade etmektedir: "1920 yılında çok güçlüyüz; donanmamız 1923'te daha da güçlü olacak. Fakat Japonya gücümüzün önünde engel ve onunla savaşmak zorunda kalacağız. Fakat petrol olmadan savaş yürütülemez. Kamçatka'yı bize satarsanız, sizi temin ediyorum, Amerikan halkının coşkusu o kadar büyük olacak ki, sizi tanıyacağız. Partimiz, Mart'taki başkanlık seçimlerinde zafer kazanacak. Kamçatka'yı bize kiralamazsanız böyle bir coşkunun ortaya çıkmayacağını belirtirim." Mektubun içeriği neredeyse kelimesi kelimesine böyle. Burada kendisini herhangi bir biçimde gizleme gereği bile duymayan tamamen çıplak emperyalizmle karşı karşıyayız. Bu mektubu aldığımızda kendi kendimize şöyle dedik: İşi sıkı tutmak zorundayız! Amerika'da Cumhuriyetçi Parti'nin zafer arifesinde bulunması, onun iktisadi açıdan haklı olduğunu kanıtlamaktadır. Amerika tarihinde ilk kez Güney'de demokratlara karşı oy kullanan insanlar oldu.[101] Yani burada bir emperyalistin iktisaden doğru bir değerlendirmesiyle karşı karşıya olduğumuz açıktır. Kamçatka eskiden Rus imparatorluğuna aitti. Bu doğru. Fakat bugün kime ait olduğu belli değil. Görünürde, kendini Uzak Doğu Cumhuriyeti olarak adlandıran devlete aittir, fakat bu devletin sınırları henüz tam olarak saptanmış değil. Konuya ilişkin bazı belgeler yazılıyor, fakat birincisi, henüz yazılıp bitmiş değil, ikincisi onaylanmış değil. Uzakdoğu'da istediğini yapabilen Japonya'nın egemenliği var. Hukuki olarak bize ait olan, fakat fiili olarak Japonya tarafından ele geçirilmiş bulunan Kamçatka'yı Amerika'ya bırakırsak bundan elbette kazançlı çıkarız. Benim politik düşüncelerimin temeli buydu ve buradan hareketle hemen, Amerika'yla derhal bir sözleşme imzalamaya karar verdik. Aynı zamanda elbette pazarlık da yapmak gerekiyordu, çünkü eğer pazarlık yapmazsak hiçbir işadamı bize saygı duymazdı. O nedenle Rikov yoldaş pazarlığa başladı ve bir sözleşme taslağı hazırladık. Sıra sözleşmeyi imzalamaya gelince şöyle dedik: "Bizim kim olduğumuzu herkes biliyor, peki siz kimsiniz?" Vanderlip'in güvence veremeyeceği anlaşıldı. Bunun üzerine biz, taviz vermeye hazır olduğumuzu açıkladık. "Bu sadece bir taslak. Bizzat kendiniz, sözleşmenin ancak partiniz ka-

zandığı takdirde yürürlüğe gireceğini söylediniz. Fakat şimdiye kadar henüz bir üstünlük kazanamadı, o nedenle biraz beklemek istiyoruz!"

Sözleşme taslağı hiçbir yükümlülük getirmiyor, ondan her an geri çekilebiliriz. Bu olayda sadece Vanderlip'le yapılan görüşmelerde zaman ve biraz da kâğıt yitirdik. Fakat şimdiden kazandığımız bir şey var. Avrupa haberlerine bakmak, bu işten kazançlı çıktığımızı görmeye yeter. Japonya'dan gelen bütün haberler, verilmesi beklenen imtiyazlar hakkında büyük huzursuzluklarla dolu. Japonya açıklıyor: "Buna izin vermeyeceğiz, bu çıkarlarımızı ihlâl etmektedir!" — Buyurun Amerika'yı yenilgiye uğratın, buna herhangi bir itirazımız yok. Yani şimdiden, kabaca söylendiğinde, Japonya'yla Amerika'yı birbirine düşürdük ve böylece bir avantaj sağladık. Fakat Amerikalılara karşı da kazançlı çıktık.

Vanderlip kim? Biz kim olduğunu saptayamadık, ama kapitalist dünyada bu yapıldı, çünkü sıradan yurttaşlar hakkında tüm dünyaya telgraflar gönderilmez. Ve Vanderlip bizden ayrıldığında telgraflar bütün dünyayı dolaşıp duruyordu. Vanderlip avantajlı imtiyazlar elde ettiğini anlatıyordu ve her yerde Lenin'i övmeye başlamıştı. Bu komik geliyor, ama bu komikliğin içinde bir parça politika olduğunu belirtmeme izin verin. Vanderlip burada bütün görüşmeleri bitirdiğinde benimle buluşmak istedi. İlgili dairelerin temsilcileriyle görüşerek onu kabul edip etmemeyi sordum. Bana şu söylendi: "Buradan daha memnun ayrılması iyi olur!" Vanderlip bana geldi ve bütün bu meseleler üzerine konuştuk; Sibirya'da bulunduğunu, Sibirya'yı bildiğini, Amerikalı milyarderlerin çoğu gibi işçi çevrelerinden geldiğini vs. onların sadece pratik olana değer verdiklerini, bir şeyi ancak gördüklerinde değer verdiklerini anlatmaya başlayınca, ona şu yanıtı verdim: "O halde, siz pratik insanlar, Sovyet sistemini inceleyin ve kendi ülkenizde uygulayın!" Vanderlip konuşmanın böyle bir yön almasına şaşırarak bana baktı ve Rusça (bütün görüşme İngilizce yapılmıştı) şöyle dedi: "Belki!" Ona Rusçayı nerede öğrendiğini sordum şaşırarak: "25 yıl boyunca Sibirya'nın büyük bölümünü at üstünde dolaştım" dedi. Veda ederken de şöyle söyledi: "Amerika'da Mister Lenin'in boynuzları ol-

madığını söylemek zorunda kalacağım." İngilizceden pek anlamadığım için hemen anlayamadım. — "Ne dediniz? Lütfen tekrar edin." Neşeli, yaşlı bir adamcağız olan Vanderlip, eliyle şakaklarını işaret ederek şöyle dedi: "Boynuz yok!" Yanımızdaki çevirmen de "Evet, öyle!" dedi. Amerika'da herkes burada boynuzların olduğundan emin, yani bütün burjuvazi benim şeytanın ta kendisi olduğumu iddia ediyor. "Fakat şimdi boynuz olmadığını söylemek zorunda kalacağım" dedi Vanderlip. Birbirimize son derece sıcak biçimde veda ettik. İki devlet arasında dostça ilişkiler temelinde sadece bir imtiyaz verilmekle kalmayıp, aynı zamanda karşılıklı ekonomik desteğin normal biçimde gelişmesi umudunu ifade ettim. Her şey bu tondaydı. Sonra yurtdışından dönen Vanderlip'in raporları üzerine telgraflar gelmeye başladı. Vanderlip Lenin'i Washington ve Lincoln'e benzetiyordu. Vanderlip benden imzalı bir resim istemişti, bunu reddettim, çünkü birine resim verirken "Filanca yoldaşa" diye yazmak bir alışkanlıktı. Oysa "Vanderlip yoldaşa" diye imkânsız yazamazdım. Yine de böyle telgraflar geldi. Bu, bu hikayenin emperyalist politikada belli bir rol oynadığını göstermektedir. Başkan seçilen fakat görevine ancak önümüzdeki yılın Mart ayında başlayacak olan Harding, Vanderlip'in imtiyazları üzerine haberler ortaya çıkınca resmi bir tekzip yayınladı: "Hiçbir şeyden haberim yok, Bolşeviklerle ilişki içinde değilim ve herhangi bir imtiyaza ilişkin hiçbir şey duymadım." Bu seçimler zamanındaydı ve seçimler sırasında Bolşeviklerle herhangi bir ilişkisinin olduğunu kabul etmek sonuçta oy kaybına yol açabilirdi.

Tüm bu mesele emperyalist devletlerin dikkatini başka yöne çelmiştir. Şimdilik emperyalistler oturmuş iç çekiyor ve Bolşevikleri boğmak için uygun bir anın gelmesini bekliyorlar. Biz ise bu anı geciktiriyoruz. Japonya Kore serüvenine atıldığında Japonlar Amerikalılara şöyle demişlerdi: "Elbette Bolşevikleri yenebiliriz, ama bunun için bize ne vereceksiniz? Çin'i mi? Onu zaten alacağız. Amerikalılar arkamızdayken Bolşevikleri yenilgiye uğratmak için on bin verst katedelim, öyle mi? Hayır, böyle politika yapılmaz!" Daha o zamanlar Japonlar, eğer çift hatlı demiryolu olsaydı ve Amerika nakil araçlarıyla

yardım etseydi, birkaç hafta içinde bizi yenebilirlerdi. Bizi kurtaran, Çin'i yeni yutmuş olan Japonya'nın, arkasında Amerika olduğu ve Amerika'nın maşası durumuna düşmek istemediği için bütün Sibirya'yı batıya doğru geçememesi oldu.

Bizi daha da kurtaracak olan, emperyalist devletlerin kendi aralarında bir savaşa tutuşmasıdır. Her biri bize karşı bıçak bileyen kapitalist hırsızlar gibi aşağılık heriflere tahammül etmek zorunda kalıyorsak, bu bıçakları birbirine karşı yöneltmelerini sağlamak bizim doğrudan görevimizdir. İki hırsız kavgaya tutuşmuşsa bundan dürüst insanlar kazançlı çıkar. Ayrıca bundan sağladığımız politik bir avantaj var. Bu imtiyaz gerçekleşmese bile, tek başına imtiyaz projesi bile bize iktisadi yararlar getirecektir: Ürünlerin bir bölümünü biz alacağız.* Bir bölümünü Amerikalılar alırlarsa, bu bizim avantajımıza olur. Kamçatka'da öylesine çok petrol ve maden var ki, bunları kendimiz işleyecek durumda değiliz.

Yararlanmak zorunda olduğumuz emperyalistlerarası bir çelişkiye, Japonya ile Amerika arasındaki çelişkiye dikkatinizi çektim. Bir başka çelişki de Amerika ile tüm diğer kapitalist dünya arasındaki çelişkidir. Savaştan "muzaffer" çıkan kapitalist devletler dünyasının neredeyse tümü, savaş sırasında muazzam zenginleşti. Amerika güçlü. Şimdi hepsi Amerika'ya borçlu. Hepsi ona bağımlı. Amerika'ya karşı nefret gittikçe büyüyor. O hepsini yağmalıyor, hem de son derece orijinal bir tarzda. Onun hiç sömürgesi yok. İngiltere ise savaştan muazzam sömürgelerle çıktı. Fransa da öyle. İngiltere gaspettiği sömürgelerden birinin mandasını —bugün böyle deniyor— Amerika'ya vermek istedi, fakat Amerika bunu reddetti. Amerikalı işadamları belli ki farklı birşey düşünüyorlar. Savaşın gerek sefalet, gerekse de işçilerin ruh hali konusunda gayet kesin bir rol oynadığını görmüş ve böyle bir mandayı devralmanın kendileri için yararlı olmayacağı görüşüne varmışlardır. Fakat bu sömürgeden başka devletlerin yararlanmasına izin vermeyecekler. Bütün burjuva yazını Amerika'ya karşı nefretin büyü-

* *Metin açık değil.* ***—Alm. Red.***

düğünü gösteriyor, Amerika'da ise Rusya'yla bir anlaşma yapılmasını isteyenler artıyor. Amerika Kolçak'la onu tanıyacağı ve destekleyeceğine ilişkin bir anlaşma imzalamıştı, fakat bu hususta faka bastı. Bundan sadece zarar gördü ve rezil oldu. Yani karşımızda 1923 yılında donanması İngiltere'ninkinden daha güçlü olacak dünyanın en büyük devleti var. Ve bu devlet her geçen gün diğer kapitalist ülkelerin daha büyük nefretini kazanıyor. Olayların bu gelişimini hesaba katmak zorundayız. Amerika Avrupa'nın geri kalan kısmıyla uzlaşamaz. Bu, tarih tarafından doğrulanmış bir gerçektir. Hiç kimse Versay Anlaşmasını, Versay'da İngiltere'nin temsilcisi olan Keynes'in kitabında anlattığı kadar isabetli anlatmamıştır.[102] Bu kitapta Keynes, Versay Barış Anlaşmasında oynadığı rol nedeniyle Wilson'la alay etmektedir. Orada Wilson'un Clémenceau ve Lloyd Georg'un bir satranç taşı bir o yana bir bu yana sürdüğü bir enayi olduğu ortaya çıktı. Yani her şey, Amerika'nın diğer ülkelerle uzlaşacak durumda olmadığını göstermektedir, çünkü aralarında çok büyük bir ekonomik çelişki bulunmaktadır, çünkü Amerika diğerlerinden daha zengindir.

Bu nedenle biz, bütün imtiyaz sorunlarını bu bakış açısından değerlendireceğiz. Amerika kaçınılmaz olarak sömürgelerle ters düşecektir, onlara daha sert davranmaya çalışacak olursa, böylece bize on misli yardım etmiş olacaktır. Sömürgelerde öfke korkunçtur. Onlara dokunulacak olursa, istese de istemese de, zengin olsa da olmasa da —ve bir devlet zenginse o zaman daha büyük bir hızla— bize sadece yardım etmiş olacaktır; bu arada Bay Vanderlip'lerin canı cehenneme. O yüzden bu ihtilaf mülahazalarımızda tayin edici bir rol oynuyor.

Üçüncü çelişki, Antant'la Almanya arasındaki çelişkidir. Almanya yenilmiş, Versay Anlaşması'yla ezilmiştir, fakat korkunç ekonomik olanaklara sahiptir. Almanya, iktisadi gelişimi itibariyle, eğer Amerika bir numaralı ülke sayılırsa, dünyanın iki numaralı ülkesidir. Hatta uzmanlar Almanya'nın elektro sanayiinin Amerika'nınkinden üstün olduğunu iddia ediyorlar; ve elektro sanayiinin ne kadar önemli olduğunu biliyorsunuz. Elektrik kullanım miktarı bakımından Amerika üstündür; teknik gelişim bakımından Almanya üstündür. Ve işte böyle bir

ülkeye, varlığını sürdürmesini olanaksız kılan Versay Barışı dayatılmıştır. Almanya en güçlü ve en ileri kapitalist ülkelerden biridir; Versay Anlaşmasına katlanamaz ve kendisi de emperyalist bir ülke —ama yenilmiş— olmasına rağmen dünya emperyalizmine karşı müttefikler arayacaktır.

Emperyalistlerin bütün oyununu iflah olmaz biçimde bozan üç çelişki işte bunlardır. Esas olan da budur. İşte bu nedenden ötürü, politik açıdan bütün yüreğimizle —ya da daha iyisi— bütün aklımızla imtiyazları savunmalıyız.

Şimdi ekonomiye geçiyorum. Almanya'dan söz ederken bu soruna değinmiştik. Versay Barışı'ndan beri Almanya'nın ekonomik varlığı mahvolmuştur ve sadece Almanya değil, bir bölümü muzaffer devletler haline gelmiş olmasına rağmen eski kapsamıyla Avusturya-Macaristan gibi bütün yenik ülkeler bu durumdadır. Her halükârda Versay Anlaşması altında varlığını sürdüremeyecektir. Orta Avrupa'da bu dev ekonomik ve teknik güce sahip muazzam bir bütündür. İktisadi açıdan bütün bu devletler, dünya ekonomisinin yeniden tesisi için gereklidir. İmtiyazlar üzerine 23 Kasım Kararnamesi'ni yeniden yeniden ve dikkatlice okuyunca, bizim bu kararnamede dünya ekonomisinin önemini öne çıkardığımız görülecektir. Bunu bilerek yapıyoruz. Bu bakış açısının doğru olduğunu inkâr etmek mümkün değildir. Dünya ekonomisinin restorasyonu için Rus hammaddelerine ihtiyaç var. Bu hammaddeleri değerlendirmeden hiçbir şey yapılamaz. Ekonomik açıdan bu doğrudur. Bunu, ekonomiyi inceleyen ve katıksız burjuva bakış açısıyla hüküm veren katıksız burjuvalar bile kabul ediyor. Bunu "Barış Anlaşmasının İktisadi Sonuçları" adlı kitabın yazarı Keynes ve bütün Avrupa'yı dolaşan mali kodaman Vanderlip de kabul ediyor; çünkü bütün dünyada hammadde kıtlığı mevcuttur. Çünkü savaşta bunlar israf edilip tüketilmiştir. Vanderlip Rusya'ya dayanmak gerektiğini açıklıyor. Ve Rusya tüm dünyanın önünde ortaya çıkıp şunu açıklıyor: dünya iktisadını restore etmeyi üstleniyoruz — işte planımız. Bu ekonomik bakımdan doğrudur. Sovyet iktidarı bu dönemde güçlenmiştir, sadece güçlenmekle kalmamış, aynı zamanda tüm dünya ekonomisini restore

etme planıyla ortaya çıkmaktadır. Dünya ekonomisinin restorasyonu sorunu elektrifikasyon planıyla bilimsel olarak doğru bir şekilde konmuştur. Hiç kuşkusuz planımızla bütün işçilerin değil, onların gözünde "korkunç Bolşevikler ve teröristler" vs. olmamıza rağmen, aynı zamanda akıllı kapitalistlerin de sempatisini kazanacağız, çünkü ekonomik planımız doğrudur. Tüm küçük-burjuva demokrasisi bu planı okuduktan sonra bize meyledecektir, çünkü emperyalistler şimdiden kavgaya tutuşmuşlardır, buna karşılık burada teknisyenlerin ve iktisatçıların itiraz edemeyeceği bir plan ileri sürülmektedir. Ekonomiye geçiyor ve tüm dünyaya pozitif bir inşa planı sunuyoruz.

Bu sorunu anti-kapitalist anlamda koyuyoruz. Çıkıp şöyle diyoruz: bütün dünyayı akılcı iktisadi ilkelere göre inşa etmeyi üstleniyoruz ve bunun doğru olduğuna kuşku olamaz. İşe modern makinelerin ve bilimin yardımıyla başlanırsa tüm dünya ekonomisinin derhal yeniden inşa edilebileceği kesindir.

Burada, kapitalistlere şunu açıklarken bir tür üretim propagandası yapıyoruz: "Siz bay kapitalistler hiçbir işe yaramıyorsunuz; siz mahvolurken, biz de kendi tarzımızda kuruyoruz. Bizimle anlaşmanın zamanı değil mi?" Kapitalistlerin yanıtı iç çekerek de olsa şöyle olacaktır: "Evet, gerçekten de zamanı. Bir ticaret anlaşması yapalım!"

İngilizler şimdiden bir taslak hazırlayıp bize gönderdiler. Bu taslak görüşülüyor ve böylece yeni bir aşamaya giriyoruz. Savaşta başarısız oldular, şimdi de iktisadi alanda savaş yürütmek zorundalar. Bunu kesinlikle anlayabiliyoruz. Zaten savaştan sonra barışın geleceği ve sosyalist kuzuyla kapitalist kurdun kucaklaşacağı düşünü de görmedik. Kesinlikle! Fakat bize karşı savaşı ekonomik alanda yürütmek zorunda kalmaları muazzam bir ilerlemedir. Onlara, imtiyazları dünya ekonomisi açısından değerlendiren bir uluslararası program sunduk. Bu iktisadi açıdan kesinlikle doğrudur. Ulusal ekonomi sorununu ortaya atan hiçbir mühendis, hiçbir tarım uzmanı buna itiraz edemez. Birçok kapitalist şöyle diyor: "Rusya olmadan sağlam bir kapitalist devletler sistemi olanaksızdır!" Biz ise programımızla dünya ekonomisini yeni bir plana göre inşa etmek isteyen insanlar olarak ortaya çıkıyoruz. Bunun

propaganda açısından çok büyük önemi var. Bizimle tek bir imtiyaz anlaşması yapılmasa da, ki ben bunu gayet *mümkün görüyorum*, imtiyazlar üzerine yapılan tüm bu şamatadan birkaç parti toplantısı ve kararnameden başka birşey çıkmasa, tek bir *imtiyaz* çıkmasa bile, yine de biz kazançlıyız. Bir iktisadi inşa planı hazırlamış olmamızı tamamen bir yana koyacak olursak, bununla savaş sonucunda mahvolmuş bütün devletleri kendimizden yana kazanıyoruz. III. Komünist Enternasyonal'in Kongresinde, tüm dünyanın ezilen ve egemen uluslara bölündüğünü söylemiştim.* Ezilen uluslar toplam dünya nüfusunun en azından yüzde 70'ini oluşturuyor. Versay Barış Anlaşması bu orana 100 ya da 150 milyon insan daha katmıştır.

Gerçekten de şimdi sadece bütün ülkelerin proletaryasının değil, aynı zamanda ezilen halkların da temsilcisi olarak ortaya çıkıyoruz. Kısa süre önce Komünist Enternasyonal'in "Narodi Vostoka"**[103] adlı bir dergisi yayınlandı. Komünist Enternasyonal Doğu halkları *için* şu şiarı ortaya attı: "Bütün ülkelerin proleterleri ve ezilen halklar, birleşin!" Burada bir yoldaş şu soruyu sordu: "Yürütme Komitesi şiarları ne zaman değiştirtti?" Bunu gerçekten anımsamıyorum. Elbette "Komünist Manifesto"nun bakış açısından bu doğru değildir, fakat "Komünist Manifesto" tamamen farklı koşullar altında yazılmıştı. Fakat bugünkü politika açısından doğru*dur*. Koşullar şiddetlenmiştir. Tüm Almanya kaynıyor, tüm Asya kaynıyor. Hindistan'da devrimci bir hareketin ortaya çıkmak üzere olduğunu okudunuz. Çin'de Japonlara karşı sınırsız bir nefret var, Amerikalılara karşı da. Almanya'da Antant'a karşı korkunç bir nefret hakim. Bu nefret bizim için ancak Alman işçisinin kendi kapitalistine karşı nefretine baktığımızda anlaşılır olacaktır. Böylece Rusya, dünyanın ezilen halk kitlelerinin tamamının doğrudan temsilcisi haline gelmiştir. Halklar olayların seyri sayesinde, gözlerini çekim noktası olarak Rusya'ya çevirmeye alışmaktadırlar. Kısa süre önce Gürcistan'daki bir Menşevik gazete[104] şöyle yazmıştı:

---

* *Bkz. "Uluslararası Durum ve Komünist Enternasyonal'in Ana Görevleri Üzerine Rapor", elinizdeki baskı, Cilt X.* ***—Alm. Red.***

** *"Doğu Halkları".* ***—Alm. Red.***

"Dünyada iki güç var: Antant ve Sovyet Rusya." Ya Menşevikler nedir? Bunlar eyyamcıdır. Uluslararası bakımdan biz güçsüzken "Kahrolsun Bolşevikler!" diye bağırıyorlardı. Güçlenmeye başlayınca, "Biz tarafsızız" diye bağırıyorlardı. Düşmanları püskürtmemizden sonra ise "Evet, sadece iki güç var" diyorlar...

İmtiyazlar üzerine kararnamede, nerede olursa olsun bütün hammaddeleri değerlendirme temelinde dünya iktisadi güçlerini restore etmenin iktisaden kusursuz planıyla tüm insanlık adına ortaya çıkıyoruz. Bizim için önemli olan hiçbir yerde açlığın hüküm sürmemesidir. Siz kapitalistler açlığı ortadan kaldıramazsınız, biz ise kaldırabiliriz. Biz dünya nüfusunun yüzde 70'inin temsilcisiyiz. Taslak ne sonuç verirse versin, iktisadi bakımdan tartışma götürmezdir. İmtiyazların ekonomik yönü önemini korur, hatta gerçekleşip gerçekleşmemesinden bile bağımsız olarak.

Gördüğünüz gibi, son derece kapsamlı bir giriş yapmak ve imtiyazların avantajlarını kanıtlamak zorunda kaldım. Elbette bizim için imtiyazlar ürün elde etmek için de önemlidir. Bu hiç kuşkusuz doğru, fakat esas mesele politik ilişkilerdir. Sovyet Kongresi sırasında, Rusya'nın elektrifikasyonu planı üzerine 600 sayfalık bir cilt çıkacak. Bu planı en iyi tarım uzmanları ve mühendisler hazırladılar. Yabancı sermayenin yardımı olmadan ve üretim araçları olmadan bu planın uygulanmasını hızlandıramayız. Yardım almak için ise ödemek zorundayız. Şimdiye kadar, "ya sizi boğacağız, ya da 200 milyar vermek zorunda bırakacağız"[105] diyen kapitalistlerle savaştık. Fakat bizi boğabilecek durumda değiller, biz de borçları ödemeyeceğiz. Şimdilik belli bir erteleme sağladık. İktisadi desteğe ihtiyacımız olduğu sürece, ödemeye hazırız. Sorunu böyle koyuyoruz. Sorunu başka biçimde koymak iktisaden asılsız olacaktır. Rusya'nın sanayii mahvolmuştur. Savaş öncesi döneme kıyasla, onda birine —belki de daha fazla— gerilemiştir. Üç yıl önce bize, üç yıl boyunca tüm kapitalist dünyaya karşı savaşacağımızı söyleselerdi, buna inanmazdık. Şimdi ise bize şöyle diyecekler: savaş öncesi dönemin ulusal servetinin sadece onda birine sahipken ekonomiyi inşa etmek çok daha zor bir görevdir! Gerçekten de bu sa-

vaşmaktan da zor. Kendilerini çiftlik sahiplerine karşı savunan işçi ve köylü kitlelerinin coşkusu sayesinde savaş yürütmek mümkündü. Fakat bugün söz konusu olan çiftlik sahiplerine karşı kendini savunmak değil, köylüler için alışılmadık bir temelde ekonominin yeniden inşasıdır. Burada zafer; coşkuyla, ileri taarruzla ve özveriyle değil, kuru, can sıkıcı, günlük küçük işlerle kazanılacaktır. Bu hiç kuşkusuz daha zordur. Gerekli üretim araçlarını nereden alacaksın? Amerikalılardan almak için para vermek gerekir: onlar işadamı. Peki ama neyle ödeyeceğiz? Altınla mı? Altını har vurup harman savuramayız. Hammadde veremeyiz, çünkü daha kendi insanlarımızı doyurmadık. Halk Komiserleri Konseyi'nde, İtalyanlara 100.000 pud tahıl verilip verilmemesi sorunu ortaya atıldığında Beslenme Komiseri ayağa kalkıp buna karşı çıktı. Her vagon tahıl için pazarlık yapıyoruz. Tahıl olmadan dış ticareti geliştiremeyiz. Başka ne verebiliriz? Pılı pırtı mı? Ondan onlarda da yeterince var. Tahıl ticareti yapın deniyor, fakat tahıl veremiyoruz. Bu yüzden görevi imtiyazların yardımıyla çözüyoruz.

Bir sonraki hususa geçiyorum. İmtiyazlar yeni tehlikeler yaratıyor. Konuşmamın başında söylediklerime, yani işçi kitlesi arasında, "Kapitalistlerin oyununa gelmeyin, onlar açıkgöz, kurnaz insanlar" diyen seslerin yükselmekte olduğuna dikkatinizi çekerim. Bunu duymak hoş, çünkü kapitalistlerle ölüm kalım mücadelesine girecek dev bir kitlenin yetiştiğini gösteriyor. Stepanov yoldaşın pedagojik amaçlı makaleleri (önce imtiyazlara karşı bütün düşünceleri aktaracağım ve sonra imtiyazların kabul edilmesinin zorunlu olduğunu söyleyeceğim; fakat bazı okurların, asıl bölüme gelmeden, imtiyazların gerekli olmadığına kanaat getirdikleri için okumaya devam etmemelerinden korkuyorum) doğru düşünceler içeriyor; fakat İngiltere'ye imtiyaz verilmemesi gerektiğini, çünkü ardından Lockhart'ın geleceğini söylemesini onaylamıyorum. Lockhart'la daha Çeka oluşma halindeyken ve henüz bugünkü gibi sağlam bir tabana sahip değilken başa çıktık. Ve üç yıl savaştan sonra casusları meydana çıkaracak durumda değilsek, bu tür kişilerin devletin yönetimini hiç üstlenmemeleri gerektiğini söylemeliyiz. Çok daha zor görevleri çözüyoruz. Örneğin bugün Kırım'da sayı-

ları 300.000'i bulan bir burjuvazi var. Bu, ileride spekülasyonun, casusluğun ve kapitalistlerin her türlü desteklenmesinin yatağıdır. Fakat bundan korkmuyoruz. Onları alıp parçalayacağımızı, itaatkâr kılacağımızı ve değiştireceğimizi söylüyoruz.

Bütün bunlardan sonra belirli imtiyaz işletmelerinde faaliyet gösterecek yabancıların bizim için tehlikeli olduğunu, ya da bunları denetlemeyi beceremediğimizi iddia etmek gülünçtür. O zaman bütün bu işlere neden giriştik, neden devlet yönetimini üstlendik? Burada üzerinde daha fazla durmaya değmeyen tamamen örgütsel bir görev söz konusudur.

Fakat imtiyazların barış anlamına geldiğini sanmak ağır bir hata olacaktır elbette. İmtiyazlar savaşın yeni biçiminden başka bir şey değildir. Avrupa bize karşı savaş yürüttü. Şimdi ise savaşın yeni bir safhası başlıyor. Eskiden savaş emperyalistlerin bizden kıyaslanmayacak kadar güçlü oldukları bir alanda, yani askeri alanda cereyan ediyordu. Bizim ve onların top ve makineli tüfek sayısına ve bizim hükümetimizle onların hükümetinin seferber edebileceği asker sayısına bakıldığında, iki hafta içinde mutlak surette yokedilmemiz gerekirdi sonucuna varılır. Bu alanda kendimizi koruduk ve şimdi mücadeleye devam ederek iktisadi savaşa geçiyoruz. Bir imtiyaz bölgesinin, bir imtiyaz işletmesinin yanında bizim kendi işletmemizin, bunun yanında da yine bir imtiyaz işletmesinin bulunacağını ısrarla söylüyoruz. Kendi işletmelerimizi hemen yanlarına kurarak onlardan örnek işletmeler örgütlemeyi öğreneceğiz. Bunu beceremezsek her şey boşuna. Şu anda işletmeleri tekniğin son sözüne göre kurmak kolay bir görev değil. Fakat bunu öğrenmeliyiz, pratikten öğrenmeliyiz, çünkü bunu okullarda, üniversitelerde ve kurslarda öğrenemeyiz. Bu yüzden imtiyazları satranç oynarmış gibi veriyoruz. Olayları inceleyin ve ders çıkarın.

İktisaden imtiyazlar bizim için muazzam yararlıdır. Elbette kapitalistler kolonilerini kurarken, buralara kendi alışkanlıklarını taşıyacaklar ve köylülük üzerinde yıkıcı bir etkide bulunacaklardır. İşte bunlara dikkat etmemiz, onların karşısına adım başında komünist faaliyetimizi çıkarmamız gerekir. Bu da bir tür savaştır; iki yöntemin, iki for-

masyonun, iki ekonomik sistemin —komünist ve kapitalist ekonominin— *savaşçı yarışmasıdır*. Daha güçlü olduğumuzu kanıtlayacağız. Bize şöyle deniyor: "Tamam, dış cephede dayandınız. Şimdi inşaya başlayın, inşa etmeye başlayın, kimin zafer kazanacağını o zaman göreceğiz..." Bu elbette zor bir görev, fakat biz her zaman şunu iddia ettik: Sosyalizm örneğin gücüne sahiptir. Şiddetin, egemenliklerini yeniden kurmak isteyenler üzerinde etkisi vardır. Fakat zorun anlamı da bundan ibarettir, sonrası etkileme ve örneğin işidir. Komünizmin anlamı örneklere dayanarak, pratikte kanıtlanmalıdır. Makinemiz yok, savaş bizi mahvetti, savaş Rusya'yı ekonomik yardım kaynaklarından yoksun bıraktı, fakat biz buna rağmen bu yarıştan korkmuyoruz, *çünkü* o her açıdan bizim avantajımızadır.

Hakeza bu da en ufak bir tavizin verilmeyeceği bir savaş olacaktır. Bu savaş her açıdan bizim avantajımızadır. Bununla belli bir dolaylı barış güvencesinin bağlı olmasını tamamen bir yana koyarsak, eski savaştan bu yeni savaşa geçiş de avantajlıdır. "Pravda"da hakkında son derece isabetsiz biçimde haber verilen[106] o toplantıda, şimdi savaştan barışa geçtiğimizi, fakat savaşın yeniden geleceğini unutmadığımızı açıkladım. Kapitalizmle sosyalizm yan yana varolduğu sürece barış içinde yaşayamayız: sonunda ya biri ya diğeri muzaffer olacaktır; ya Sovyet Cumhuriyeti'nin ya da dünya kapitalizminin mevlidi okunacaktır. Bu, savaşın sadece ertelenmesidir. Kapitalistler savaş için bir bahane bulacaklardır. Önerimizi kabul edip imtiyazlar alırlarsa, bu onlara zor gelecektir. Bir yandan, herhangi bir savaş durumunda çok elverişli koşullara sahip olacağız, öte yandan savaş isteyenler imtiyaz almayacaklardır. İmtiyazların varlığı savaşa karşı iktisadi ve politik bir argümandır. Bize karşı savaş yürütebilecek devletler, imtiyazlar aldıkları takdirde, savaş yürütemeyeceklerdir. Kapitalizmle Bolşevizm arasında bir çatışma tehlikesine gelince, imtiyazların savaşın sadece bir başka alanda sürdürülmesi olduğu söylenmelidir. Düşmanın her adımını izlemek gerekecektir. Burada yönetim, denetim ve etkilemenin bütün araçları gereklidir. Bu ise bir savaştır. Daha büyük bir savaşı arkada bırakmış bulunuyoruz, fakat şimdiki savaşta daha önceki savaşta-

kinden daha büyük kitleleri seferber edeceğiz. Bu savaş için, çalışan herkesi seferber etmemiz gerekecek. Herkesi aydınlatıp şöyle diyeceğiz: "Kapitalizm bunu bunu yapıyorsa, o zaman kapitalizmi yıkan siz işçi ve köylüler ondan daha çoğunu yapmalısınız. O halde öğrenin."

Sovyet iktidarının kapitalizme yetişip onu geçeceğinden ve sadece iktisadi bakımdan kazanmakla kalmayacağımızdan eminim. Bilgi ve deneyim edineceğiz. Pratik beceri yoksa, hiçbir okulun, hiçbir üniversitenin değeri yoktur. Milyutin yoldaşın size göstereceği broşüre ekli karttan, esas olarak kenar bölgelerde imtiyazlar verdiğimizi görebilirsiniz.[107] Avrupa Rusyası'nın kuzeyinde 70 milyon desiyatin orman vardır, bunun yaklaşık 17 milyon desiyatini imtiyazlar için ayrılmıştır. Ormancılığımız bir satranç tahtası gibi bölünmüş durumda: Batı Sibirya'da ve en kuzeyde. Yitirebileceğimiz hiçbir şey yok. Esas girişimler sonsuz zenginliklere sahip olan Batı Sibirya'dadır. 10 yıl içinde bunun yüzde birini bile değerlendiremeyiz. Fakat yabancı kapitalistler sayesinde, onlara bir maden ocağı devredersek kendi maden ocaklarımızı işletme olanağı elde edeceğiz. İmtiyaz vereceğimiz bölgeleri kendimiz seçiyoruz.

İmtiyazların denetlenmesini nasıl örgütlemeliyiz? Köylü kitlelerimizi kapitalistlerin etkisine bırakmayacağız, çünkü kapitalistler bu kitleyi bozacaktır. Küçük girişimci olarak köylü, doğası gereği serbest ticarete meyillidir. Biz ise bunu bir suç sayıyoruz. Burada devlet iktidarının bir mücadelesi söz konusudur. Korkunç kötü bir hasat, yem sıkıntısı ve hayvanlar arasında salgın hastalıklar varken, aynı zamanda son derece büyük topraklardan yararlanılmamaktadır. Önümüzdeki günlerde bir kararname çıkarılarak, tüm güçlerimiz yoğunlaştırılıp mümkün olduğunca eksiksiz bir ekim yapılması ve tarımın kalkındırılması sağlanacaktır[91].

Ayrıca, iş hayvanı ve gerekli araç gereç bulunmadığı için işleyemediğimiz bir milyon desiyatin bakir toprak bulunuyor. Bu topraklar traktörle istendiği kadar derin sürülebilir. Bu nedenle bu toprakları kiraya vermek bizim avantajımızadır. Ürünün yarısını, hatta dörtte üçünü bile onlara bıraksak, yine de kazançlıyız. Bize yol gösteren politika

budur. Ve bize burada sadece iktisadi mülahazaların ve dünya ekonomik konjonktürünün değil, aynı zamanda derin politik mülahazaların da yol göstermesi gerektiğini söyleyebilirim. Sorunu başka biçimde ele almak basiretsizliktir. İmtiyazların bize ekonomik yarar getirip getirmediği sorulursa şunu söylemek gerekir: Ekonomik yarar getirdiği tartışmasızdır. İmtiyazlar olmadan programımızı ve ülkenin elektrifikasyonunu uygulayamayız; imtiyazlar olmadan 10 yıl içinde ekonomimizin restorasyonu imkânsız olacaktır. Fakat ekonomiyi restore edersek, sermaye için yenilmez olacağız. İmtiyazlar kapitalizmle barış değil, tersine yeni bir alanda savaş demektir. Silahlarla, tanklarla yürütülen savaşın yerini iktisadi savaş almaktadır. Ne var ki bu savaş da yeni zorluklar ve yeni tehlikeler içermektedir. Fakat ben bunların üstesinden geleceğimize inanıyorum. Bundan eminim: imtiyazlar sorununu böyle koyarsak Partili yoldaşların büyük çoğunluğunu kolaylıkla ikna edeceğiz. Sözünü ettiğim içgüdüsel korku ise, önümüzdeki iktisadi savaşta zaferimizi hızlandıracak itici güç haline getirmek zorunda olduğumuz yararlı ve sağlıklı bir korkudur.

ENTEGRE EKONOMİK PLAN ÜZERİNE[108]

Bu konudaki makaleler ve tartışmalar kötü bir izlenim bırakıyor. "Ekonomiçeskaya Jizn"de* çıkan L. Kritsman'ın makalesine bakın (I- 14 Aralık 1920; II- 23 Aralık; III- 9 Şubat; IV- 16 Şubat; V- 20 Şubat). Bomboş gevezelik. Aydın laklakiyatı. Bu alanda amaca uygun yapılanlar dikkate alınmak istenmiyor, incelenmek istenmiyor. Veriler ve gerçekler inceleneceği yerde, —beş uzun makale boyunca!— incelemeye nasıl yaklaşılması gerektiği üzerine gözlemler yapılıyor.

Milyutin'in tezlerini alın ("Ekonomiçeskaya Jizn", 19 Şubat), Larin'inkileri alın ("Ekonomiçeskaya Jizn", 20 Şubat), "sorumlu" yoldaşların konuşmalarını dikkatle izleyin. Hepsinde Kritsman'daki aynı özsel eksiklikler. Olaylar zinciri yasası üzerine gevezeliğe varan cansıkıcı skolastik, bazen yazınsal, bazen bürokratik skolastik, fakat yaşamla bağıntılı tek bir şey yok.

Evet, daha da kötüsü: Şimdiden yapılmış olan ve sürdürülmesi gereken canlı esere karşı kibirli-bürokratik saygısızlık. Yeniden yeniden en içi boş tezler "üretiliyor", kendi pratik deneyimlerimizi dikkat ve özenle incelemek yerine durmadan şiarlar ve tezler ortaya atılıyor.

---

* *"İktisadi Yaşam". —Alm. Red.*

Entegre ekonomik plan üzerine tek ciddi çalışma, "RSSFC Elektrifikasyon Planı"dır, "Rusya Devlet Elektrifikasyon Komisyonu"nun (GOELRO) Aralık 1920'de yayınlanan ve Kongre delegelerine dağıtılan VIII. Sovyet Kongresi'ne raporudur. Bu kitapta cumhuriyetimizin en yüksek organları adına en iyi bilimsel güçlerimiz tarafından —elbette en genel hatlarıyla— tasarlanan entegre ekonomik plan anlatılmaktadır. Makam sahiplerinin cühela kibrine, komünist yazarların aydın kibrine karşı mücadele, en mütevazı şeyle, bu kitabın öyküsünün, içeriğinin, öneminin basit anlatımıyla başlamalıdır.

Bir yılı aşkın süre önce, 2 Şubat'tan 7 Şubat 1920'ye kadar, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi toplanarak elektrifikasyon üzerine bir karar aldı. Bu kararda şunları okuyoruz:

> "... ulaşımın düzenlenmesi, yakıt ve gıda maddesi krizinin ortadan kaldırılması, salgın hastalıklarla mücadele, disiplinli emek ordularının örgütlenmesi gibi en yakın, en acil, ertelenemez ve en önemli görevlerin yanı sıra, Sovyet Rusya ilk kez, daha planlı bir iktisadi inşaya, tüm ekonomi için bilimsel bir devlet planı hazırlamak ve tutarlı biçimde uygulanmasına girişmek olanağına sahiptir. Elektrifikasyonun üstün önemini dikkate alarak..., elektrifikasyonun sanayi, tarım ve ulaşım... vs. vs. için önemini doğru değerlendirerek ... Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi, Tarım Halk Komiserliği'yle birlikte Yüksek Ekonomi Konseyi'ni bir elektrik santralleri ağı kurma projesi hazırlamakla görevlendirme kararı alır..."

Açık değil mi? "Tüm ekonomi için bilimsel bir devlet planı hazırlamak" — en yüksek devlet organımızın bu sözleri, bu kararı yanlış anlaşılabilir mi? Komünizmleriyle "uzmanlar"a caka satan yazarlar ve makam sahipleri bu kararı bilmiyorlarsa, onlara (kendi yasalarımızı) bilmemenin gerekçe olamayacağını anımsatmak gerekir.

Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin kararını yerine getirerek Yüksek Ekonomi Konseyi Prezidyumu, 21 Şubat 1920'de Elektrik Dairesi bünyesinde kurulan Elektrifikasyon Komisyonu'nu onaylamış, bunun üzerine Çalışma ve Savunma Konseyi "Devlet Elektrifikasyon Komisyonu"na ilişkin kararnameyi onaylayarak, onun bileşimini ve

onaylanmasını Tarım Halk Komiserliği ile anlaşma halinde Yüksek Ekonomi Konseyi'ne devretmiştir. Daha 24 Nisan 1920'de Elektrifikasyon Komisyonu, "Bülten"inin ilk sayısında ayrıntılı bir çalışma programı ve sorumlu kişilerin bir listesini yayınladı: tek tek bölgelerde çalışmayı yöneten ve tam olarak saptanmış çeşitli görevler üstlenen, çeşitli alt komisyonlara mensup bilginler, mühendisler, tarım uzmanları, istatistikçiler. Sadece bu çalışmaların ve onların uygulanmasıyla görevlendirilenlerin sayılması "Bülten" No. 1'in on sayfasını kapsıyor. Yüksek Ekonomi Konseyi, Tarım Halk Komiserliği ve aynı zamanda Ulaşım Halk Komiserliği'nin biraraya getirebildikleri en iyi güçler bu çalışmaya çekildi.

Elektrifikasyon Komisyonu'nun çalışmasının sonucu, yukarıda sözü edilen kapsamlı ve mükemmel bilimsel yapıttır. Bu çalışmada 180'den fazla uzman yer almıştır. Elektrifikasyon Komisyonu'na sunulan 200'den fazla yazı sayılmaktadır. Orada ilkönce bu çalışmaların bir özeti yapılıyor (sözü edilen cildin ilk bölümü, 200 sayfadan fazla): a) Elektrifikasyon ve Devlet Ekonomisi Planı; ayrıca b) Yakıt temini (gerekli işçi sayısı dikkate alınarak hazırlanan RSSFC'nin ***önümüzdeki on yıl için*** "Yakıt Bütçesi"); c) Hidroelektik; d) Tarım; e) Ulaşım ve f) Sanayi.

Plan yaklaşık on yılık bir süreyi kapsamakta ve işçi sayısını ve kapasiteyi vermektedir (1000 beygir gücü olarak). Elbette plan sadece yaklaşık bir plan, bir başlangıç planı, hatalar içeren kaba bir taslaktır, genel hatları içeren bir plandır, fakat gerçekten bilimsel bir plandır. Orada ana sorunlar üzerine uzmanların tam hesapları var. Bütün sanayi dalları için hesapları var. Küçük bir örnek verecek olursak, kişi başına iki çift ayakkabı olmak üzere (300 milyon çift) deri üretim hacminin vs. hesabını yaptık. Ve sonuç olarak elektrifikasyon için bir malzeme ve para olanakları (altın ruble olarak) bilançosu çıkarılıyor (yaklaşık 370 milyon işgünü, şu kadar torba çimento, şu kadar tuğla, şu kadar pud demir, bakır vs., türbo jeneratörlerin şu kadar kapasitesi vs.) Bilanço ("çok kaba bir değerlendirmeyle") imalat sanayinin on yıl içinde

yüzde 80, hammadde sanayinin yüzde 80-100 büyümesine göre hesaplanmıştır. Altın bilançosundaki açık (gelirler 11 milyar, giderler 17 milyar, açık yaklaşık 6 milyar), "imtiyazlar verilerek ve kredi operasyonlarıyla kapatılabilir."

Kurulacak ilk 20 buharlı ve 10 hidroelektrik bölge santralinin yerini ve her bir santralin ekonomik öneminin ayrıntılı bir anlatımını vermektedir.

Genel özetten sonra cilt, her bölge üzerine çalışmalar içermektedir (ayrı sayfa numarasıyla): Kuzey Bölgesi, Merkezi Sanayi Bölgesi (bu iki bölge son derece zengin bilimsel materyale dayanarak özellikle iyi, tam ve ayrıntılı biçimde işlenmiştir), Güney Bölgesi, Volga Bölgesi, Ural, Kafkasya (bu bölge çeşitli cumhuriyetler arasında bir ekonomik anlaşma varsayılarak bir bütün olarak ele alınmaktadır), Batı Sibirya ve Türkistan. Her bölgede kurulacak elektrik santralleri için —sadece ilk kurulacak olanlar için değil— hesaplar yapılmıştır. Ayrıca, "Rusya Devlet Elektrifikasyon Komisyonu Program A" denilen, ***mevcut*** santrallerden en akılcı ve en tutumlu biçimde yararlanmaya ilişkin bir planımız var. Bir küçük örnek daha: Kuzey Bölgesi'nde (Petrograd) Petrograd santrallerinin birleştirilmesinin şöyle bir tasarruf getirebileceği hesaplanmıştır: Yaklaşık olarak elektriğin yarısı (Kuzey Bölgesine ilişkin raporun 69. sayfası) Kuzey'deki ağaç yüzdürme yerlerine —Murmansk'ta, Arhangelsk'te vs.— verilebilir. Bu koşullar altında kereste üretimi ve yurtdışına artan ihracatı ***"kısa süre içinde her yıl döviz olarak yarım milyar ruble kadar kâr"*** getirebilir.

"Kuzey'deki kerestelik ormanların yıllık geliri birkaç yıl içinde altın rezervlerimizin miktarını bulabilir" (aynı yerde, s. 70), elbette plan üzerine gevezelik etmekten bilim adamlarınca hazırlanan planı incelemeye ve ***uygulamaya*** geçmeyi bilmemiz koşuluyla!

Şunu da belirtmek gerekir ki, bir dizi sorunda (elbette hepsinde değil) takvime bağlı bir program tahminimiz var, yani sadece genel bir plan değil, 1921'den 1930'a kadar kaç santralin hizmete gireceğinin ve

mevcut olanların ne kadar genişletilebileceğinin (yine yazarımsı aydınlarımızın ve bürokratik makam sahiplerinin alışkanlıkları gözönüne alındığında yerine getirilmesi pek kolay olmayan sözünü ettiğimiz koşullar altında) hesabı var.

Elektrifikasyon Komisyonu'nun yaptığı çalışmanın muazzam boyutunu ve değerini anlamak için Almanya'ya bir göz atmak istiyoruz. Orada Ballod adlı bir bilim adamı benzer bir çalışma yaptı[109]. Almanya ekonomisinin tümünün sosyalist yeniden inşası için bilimsel bir plan hazırladı. Kapitalist Almanya'da plan havada kaldı, bir yazarın ürünü olarak, tek bir kişinin çalışması olarak kaldı. Biz ise devlet olarak görev verdik, yüzlerce uzmanı seferber ettik ve on ay içinde (elbette daha önce saptandığı gibi iki ayda değil) bilimsel çizgiler üzerinde yükselen bir entegre ekonomik plan elde ettik. Bu çalışmadan haklı olarak gurur duyabiliriz; sadece, bu planın ***nasıl*** uygulanacağını ***bilmek*** zorundayız ve şimdi tam da ***bu görevin*** kavranmamasına karşı mücadele etmek gerekir.

VIII. Sovyet Kongresi'nin kararı şöyle diyor:

> "... Kongre ... ***Yüksek Ekonomi Konseyi***'nin vs. çalışmalarını, özellikle ***Rusya'nın elektrifikasyonu planının hazırlanması*** üstüne Rusya'nın Elektrifikasyonu için Devlet Komisyonu'nun çalışmalarını onaylar... onu ***büyük bir ekonomik başlangıcın ilk adımı*** olarak değerlendirir, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'ni vs., ***bu planın geliştirilmesini tamamlamak ve onu*** en kısa süre içinde mutlaka ***onaylamakla***... bu planın ***en geniş propagandasını*** yapmak için bütün önlemleri almakla görevlendirir ... Bu planın incelenmesi, ***Cumhuriyetin istisnasız bütün öğrenim kurumlarının*** müfredat programına alınmalıdır.." vs.

Aygıtımızda, özellikle yüksek mevkilerde yaraların, bürokratik ve aydın zaaflarının varlığını hiçbir şey, Moskova'da bu karara karşı gözlenen tavır kadar, bu kararı yanlış yorumlama, bu planı dikkate almayacak biçimde yanlış yorumlama çabası kadar açık biçimde göstermez. Yazarlar hazırlanmış planın propagandasını yapmıyor, tersine tezler yazıp planın hazırlığına nasıl yaklaşılması gerektiğine ilişkin boş

mütalaalarda bulunuyorlar! Makam sahipleri ise tamamen bürokratik biçimde vurguyu planı "onaylama" gerekliliği üzerine koyuyorlar, bundan anladıkları ise somut görevlerin saptanması değil, (şu ya da bu, şu ya da bu zamanda kurulmalı, şu ya da bu yurtdışından satın alınmalı vs.), son derece müphem bir şey, hatta *yeni* bir planın hazırlanması! Bu kişilerin anlayışsızlığı korkunçtur, şöyle şeyler duyuluyor: Yeni bir şey kurmadan önce, en azından kısmen eskiyi restore etmek istiyoruz; elektrifikasyon bir elektrofiksiyona benziyor; neden gazifikasyon değil? Elektrifikasyon Komisyonu'nda burjuva uzmanlar var, komünistlerin sayısı az; Elektrifikasyon Komisyonu'nun görevi uzman kadrolar sağlamaktır, Genel Plan Komisyonu için üye değil vs.[110]

Görüşlerin bu kadar karmakarışık olması tehlikelidir, çünkü çalışma yeteneksizliğini, gerçek çalışmaya karşı aydın ve bürokrat kendini beğenmişliğin egemenliğini ele vermektedir. Planın hayalciliğine ilişkin yaman nükteler savurmak, gazifikasyon hakkındaki sorular kibirli cahili ele vermektedir. En iyi yüzlerce uzmanın çalışmasını ukalaca eleştirmek, bu çalışmaları sıradan nüktelerle bir kenara atmak ve planı "onaylamama" hakkına sahip olmakla övünmek utanç verici değil mi?

Bilime değer vermeyi, uzman olmayanların ve bürokratların "komünist" kendini beğenmişliğini reddetmeyi öğrenmek gerekir; insanın sistemli çalışmayı ve bu arada kendi deneyiminden, kendi pratiğinden istifade etmeyi öğrenmek gerekir!

Elbette "planlar" nitelikleri gereği, sınırsız tartışma ve çatışmalara açık bir yapıdadır. Fakat, mevcut tek bilimsel planı incelemeye ve *pratik* deneyim ve daha ayrıntılı bir inceleme temelinde bu planı düzeltmeye girişmek gerekirken, (planın yapısının) "ilkeler"i üzerine beylik laflara ve tartışmalara izin vermek akıllıca değildir. Elbette makam sahibinin ve makam sahiplerinin planı "onaylama" ya da "onaylamama" hakkı saklıdır. Bu hak akıllıca kavranırsa, VIII. Sovyet Kongresi tarafından onaylanan ve en yaygın propagandası yapılmak için sunulan planı onaylama kararı akıllıca yorumlanırsa, onaydan bir dizi görev ve düzenleme anlaşılır: şunu ve şunu şu zamanda şuradan satın

almak, şunu ya da bunu kurmaya başlamak, şu ya da bu malzemeleri temin edip ulaştırmak vs. Fakat bu hak bürokratik biçimde yorumlanırsa, "onaylama" makam sahiplerinin dikkafalılığı, bürokrat kayıtsızlığı, tetkik komisyonlarıyla zaman harcama, tek sözcükle canlı bir faaliyetin tamamen bürokratik biçimde boğulması anlamına gelir.

Meseleyi bir başka yönden daha bakalım: Bilimsel elektrifikasyon planını, yürürlükteki pratik planlarla ve bu planların gerçekten uygulanmasıyla özellikle sağlam bir biçimde birleştirmek gerekir. Bu, sanıyorum, elbette tartışma götürmez. Peki ama nasıl birleştirilecek? Bunu bilmek için, bilim adamları, yazarlar, istatistikçiler plan üzerine genel laf yapmayıp, planlarımızın uygulanmasını, bu pratik çalışmadaki hatalarımızı, bu hataların nasıl düzeltileceğini ayrıntılı biçimde incelemek zorundadırlar. Böyle bir inceleme yapmazsak kör kalırız. Bu incelemenin ötesinde, geriye, pratik deneyimin incelenmesi koşuluyla, küçük bir sorun olan yönetim tekniği kalıyor. Çok sayıda plan komisyonumuz var. Birleşme amacıyla İvan İvanoviç'in dairesinden iki kişinin, Pavel Pavloviç'in dairesinden bir kişinin mi alınacağı, yoksa tersi mi olacağı, bunların Genel Plan Komisyonu'nun alt komisyonlarıyla birleştirilip birleştirilmeyeceği —bunun yönetim tekniğinden başka bir şey olmadığı açıktır. Çeşitli biçimler denenir, en iyisi seçilir— bu konuda konuşmak gülünçtür.

Tüm mesele, bizim bir meseleyi ele almayı bilemeyişimiz ve canlı çalışmanın yerine boş, aydınca ve bürokratik projeciliği koymamızdır. Gıda maddesi ve yakıt temini için yürürlükte olan planlarımız vardı ve şimdi de var. Her ikisinde de apaçık hatalar yaptık. Bu konuda hiçbir farklı görüş olamaz. Akıllı bir iktisatçı, boş tezler hazırlamak yerine, raporları, rakamları ve verileri incelemeye girişip kendi pratik deneyimlerimizi tahlil ederek şöyle diyecektir: Hata şurada ve şurada, onu şu şekilde düzeltmek gerekir. Böyle bir inceleme temelinde akıllı bir yönetici bir personel değişikliği, muhasebede bir değişiklik, aygıtın reorganizasyonu ya da benzer şeyler önerecek ya da bizzat uygulayacaktır. Bizde ise entegre ekonomik planın ne şu, ne de bu amaca uygun ve düşünülmüş ele alınışı görülüyor.

Bit yeniği, komünistlerin uzmanlara karşı, yöneticilerin bilginlere ve yazarlara karşı tavrının yanlış kavranmasındadır. Diğer bütün planlarda olduğu gibi entegre ekonomik planda da sadece komünistlerden bir çözüm ya da salt idari bir muamele talep eden yanlar vardır — ve her zaman böyle yeni yanlar ortaya çıkabilir. Bu kesindir, fakat bütünüyle bir soyutlamadır. Ne var ki şu an bizde tam da komünist yazarlar ve komünist yöneticiler bu sorunlara yanlış bir bakış açısından yaklaşıyorlar, çünkü yöneticilik taslamak yerine burjuva uzmanlardan öğrenmek gerektiğini anlamamışlardır. Devlet Elektrifikasyon Komisyonu tarafından hazırlanmış olandan başka bir entegre ekonomik plan yok ve olamaz. Bu planı tamamlamak, geliştirmek, düzeltmek ve pratik deneyimin sonuçlarının dikkatli bir incelemesi temelinde uygulamak gerekiyor. Tersi bir fikir, parti programının sözleriyle konuşacak olursak, sadece "güya radikal, gerçekte ise bir cahil kendini beğenmişliği" olacaktır. RSSFC'de Devlet Elektrifikasyon Komisyonu'ndan başka bir genel plan komisyonunun olanaklı olduğu düşüncesi de aynı cahil kendini beğenmişliğidir. Bununla elbette, onun bileşiminde amaca uygun bir bakış açısıyla ele alınarak yapılacak kısmi değişikliklerin olası yararları reddedilmiş olmaz. Ekonomimizin genel planında ciddi değişiklikler yapılmak isteniyorsa, bu ancak bu temelde, başlanmış olanın bitirilmesi biçiminde yapılabilir, aksi halde bu bürokrasicilik, ya da daha basit söylendiğinde inatçı bir dikkafalılık olacaktır. Devlet Elektrifikasyon Komisyonu'nda komünistlerin görevi daha az kumanda etmek, daha doğrusu hiç kumanda etmemek, bilim ve teknik adamlara ("çoğu durumda burjuva dünya görüşü ve burjuva alışkanlıklar kaçınılmaz olarak bunların içine işlemiştir" denmektedir RKP programında) son derece dikkatli ve ustaca davranmak, aynı zamanda onlardan öğrenmek ve bakış açılarını genişletmek için onlara yardımda bulunmaktır. Bunu yaparken bilimin ilgili dalının kazanımlarından ve gerçeklerinden hareket etmeli ve her zaman, bir mühendisin, illegal propagandistin ya da yazarın ulaşmış olduğundan ***daha farklı yollardan,*** yani ***kendi yaptığı bilimin sonuçlarına dayanarak*** komünizme ulaşacağı, tarım uzmanının, ormancılık uzmanının vs. ***her birinin***

kendi yolundan komünizme ulaşacağı unutulmamalıdır. Meselelerin özüne girerek, teker teker inceleyerek uzmanların çalışmasını toparlama ve mütevazı bir şekilde yönetme becerisini göstermeyen bir komünist, çoğunlukla zararlıdır. Bu komünistlerden bizde çokça var ve ben branşını sorumlulukla inceleyen ve ona egemen olan tek bir burjuva uzmana karşı bunların onlarcasını değiş tokuş etmek isterim.

Devlet Elektrifikasyon Komisyonu dışındaki komünistler bir entegre ekonomik planın oluşturulması ve uygulanmasını iki biçimde teşvik edebilirler. Kendileri iktisatçı, istatistikçi ya da yazarsa, önce pratik deneyimimizi inceleyip, pratiğimizin olgularını ayrıntılı bir şekilde inceledikten sonra, yanlışların düzeltilmesini, çalışmanın iyileştirilmesini önersinler. Araştırmak bilginlerin işidir; ve ülkemizde artık çoktan bu yana söz konusu olan genel ilkeler değil pratik deneyim olduğundan, bizim için, burjuva da olsa, yetenekli bir "bilim ve teknik adamı", her an "tezler" kaleme almaya, "şiarlar" ortaya atmaya, katıksız soyutlamalar yapmaya hazır mağrur bir komünistten on kat daha değerlidir. Yani ihtiyacımız olan daha çok olgusal bilgidir ve daha az komünist ilkelilik iddiasında olan tartışmalardır!

Öte yandan, eğer bir komünist yönetici ise, kendini hotzotçuluğa kaptırmamayı birinci görevi olarak görmeli, önce bilimin bugüne kadarki hizmetlerini hesaba katmalı, olguların doğrulatılıp doğrulatılmadığını öğrenmeli, önce (raporlarda, basında, toplantılarda vs.) yaptığımız hatanın nerede yattığının araştırılmasını sağlamalı ve ancak ondan sonra bu zeminde işin iyileştirilmesi yönünde adımlar atmalıdır. Yani ihtiyacımız olan daha az iktidar sahibi edası ("onaylayabilirim, onaylamayabilirim de") ve daha çok pratik hatalarımızın incelenmesidir.

İnsanların zaaflarının üstünlükleriyle büyük ölçüde ilişkili olduğu çoktan beri bilinmektedir. Bu, birçok yönetici komünistin zaafları için de geçerlidir. On yıllarca büyük bir eser üzerinde çalıştık, burjuvaziyi devirmeyi propaganda ettik, burjuva uzmanlara güven duymamayı öğrettik, onları teşhir ettik, iktidarı ellerinden aldık, direnişlerini kırdık. Dünya çapında tarihi öneme sahip büyük bir iş. Fakat yücelikten gü-

lünçlüğe arada bir adım olduğu sözünün gerçek olması için biraz abartmak yeter. Rusya'yı inandırdık, emekçilerin yararı ve çıkarı için Rusya'yı sömürücülerin elinden aldık, sömürücüleri ezdik — şimdi Rusya'yı yönetmeyi öğrenmemiz gerekiyor. Bunun *için* tevazu göstermeyi, "bilimsel ve teknik uzmanlar"ın çalışmasına saygı göstermeyi öğrenmemiz, ***pratikte*** yaptığımız sayısız hatayı amaca uygun ve dikkatle tahlil etmeyi ve yavaş yavaş fakat yorulmak bilmeksizin ortadan kaldırmayı öğrenmemiz gerekiyor. Daha az aydın ve bürokrat kendini beğenmişliği, merkezde ve ülkenin her yerinde pratik deneyimin bize öğrettiklerini ve bilimin bugüne kadarki kazanımlarını daha çok araştırmak.

Şubat 1921

IV

PARTİ PROGRAMININ HAZIRLANMASI

1918-1919

RKP(B) VII. PARTİ KONGRESİ'NDE PARTİ PROGRAMI'NIN REVİZYONU VE PARTİNİN ADININ DEĞİŞTİRİLMESİ ÜZERİNE RAPOR[111]

8 Mart 1918 (Akşam)

Yoldaşlar, bildiğiniz gibi, Partinin adının değiştirilmesi sorunu üzerine Nisan 1917'den beri Parti içinde oldukça geniş bir tartışma* gelişmiştir ve o nedenle Merkez Komitesi büyük bir anlaşmazlığa yol açmayacak, hatta neredeyse hiçbir anlaşmazlığa yol açmayacak bir karar alabilmiştir: Merkez Komitesi size, Partimizin adını Rusya Komünist Partisi, parantez içinde Bolşevik olarak değiştirmeyi önermektedir. Bu eki hepimiz gerekli görüyoruz, çünkü "Bolşevik" sözcüğü, sadece Rusya'nın politik yaşamına değil, aynı zamanda genel olarak Rusya'daki olayların gelişimini izleyen bütün yurtdışı basınına da yerleşmiştir. Hakeza "Sosyal-Demokrat Parti" adının bilimsel açıdan yanlış olduğu da basınımızda daha önce açıklanmıştı. İşçiler kendi devletini yarattıklarında, eski demokrasi —burjuva demokrasisi— kavramının devrimimizin gelişme seyri içinde eskidiğinin farkına vardılar. Biz,

---

* *Bkz. bu baskının VII. Cildi, Not 27. —**Alm. Red.***

Batı Avrupa'nın hiçbir yerinde var olmamış olan yeni tipte bir demokrasiye ulaştık. Böyle bir demokrasi sadece Paris Komünü'nde vardı. Paris Komünü hakkında ise Engels, onun sözcüğün esas anlamında bir devlet olmadığını söylemiştir. Kısaca, emekçi kitleler devleti yönetme ve mevcut devlet düzenini destekleyen bir silahlı güç yaratma işini bizzat ele aldıklarında, özel yönetim aygıtı, devletin belli bir zor uygulamak için kullandığı özel aygıt ortadan kalkar ve bu bakımdan da demokrasinin eski biçimini savunamayız.

Öte yandan, sosyalist dönüşümü başlatarak, önümüze, sonuçta bu dönüşümün yöneldiği açık bir hedef koymalıyız, yani kendisini sadece fabrikaların, işletmelerin, arazilerin ve üretim araçlarının mülksüzleştirilmesiyle, üretimin ve ürünlerin dağıtımının sıkı muhasebesi ve denetimiyle sınırlamayan, bunun ötesine geçerek, herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinimine göre ilkesini gerçekleştirmeye yönelen komünist toplumu yaratma hedefini koymalıyız. Bu yüzden "Komünist Partisi" adı bilimsel olarak tek doğru addır. Bunun, bizim anarşistlerle karıştırılmamıza yol açabileceği itirazı Merkez Komitesi'nde derhal reddedilmiştir, çünkü anarşistler kendilerini hiçbir zaman sadece komünist olarak adlandırmazlar, bu tanımı belli eklerle kullanırlar. Sosyalizmin de birçok türevi var, fakat bu hiçbir zaman Sosyal-Demokratların sosyal-reformistlerle, ulusal sosyalistlerle ve benzer partilerle karıştırılmasına yol açmıyor.

Öte yandan Partinin adının değiştirilmesi için en önemli argüman, eski resmi sosyalist partilerin, Avrupa'nın bütün ileri ülkelerinde, resmi Avrupa sosyalizminin şimdiki savaşta tamamen çöküşüne yol açan sosyal-şovenizm ve sosyal-yurtseverlik sarhoşluğundan bugüne kadar kurtulamamış olmaları, böylece bugüne kadar neredeyse tüm resmi sosyalist partilerin devrimci sosyalist işçi hareketi için gerçek bir köstek, gerçek bir engel oluşturmaları gerçeğidir. Bütün ülkelerin emekçileri arasında bugün hiç kuşkusuz olağanüstü büyük bir sempatiye sahip olan Partimiz, bu eski resmi sosyalizmle bağlarını kopardığını mümkün olduğunca kesin, sert, açık ve belirgin biçimde açıklamakla yükümlüdür. Partinin adını değiştirmek, bu hedefe ulaşmak için en uygun araç olacaktır.

Yoldaşlar, çok daha zor olan sorun, programın teorik bölümüdür, pratik ve politik bölümüdür. Programın teorik bölümüyle ilgili olarak bazı materyallere sahibiz: Moskova ve Petersburg'da parti programının revizyonu üzerine derlemeler çıkarılmıştır[112]; Partimizin önde gelen iki teorik organı, Petersburg'da çıkan "Prosveşçeniye" ve Moskova'da çıkan "Spartak"ta[113] Parti programımızın teorik bölümünün değiştirilmesi üzerine şu ya da bu görüşleri gerekçelendiren makaleler yayınlanmıştır. Bu bakımdan belli bir materyale sahibiz. Bana göre birbiriyle çelişmeyen, en azından esas olarak, ilke olarak çelişmeyen başlıca iki anlayış ortaya çıktı. Benim savunduğum anlayış, programımızın eski teorik bölümünü atmak için herhangi bir neden olmadığıdır. Hatta bu yanlış olacaktır. Bu bölüme sadece kapitalizmin en yüksek aşaması olarak emperyalizmin, ayrıca sosyalist devrimler çağının karakteristiğini veren ve sosyalist devrimler çağının başladığından hareket eden bir ek yapmak gerekir. Devrimimizin, uluslararası proleter ordunun ülkemizdeki birliğinin kaderi ne olursa olsun, devrimin bundan sonraki gelişiminde hangi değişiklikler olursa olsun, her halükârda ileri ülkeleri açlığa, felakete, barbarlığa kadar sürükleyen bu savaşa katılan emperyalist ülkelerin nesnel durumu objektif olarak umutsuzdur. Ve burada, Friedrich Engels'in 30 yıl önce, 1887'de olası bir Avrupa savaşı perspektifini değerlendirirken söylediği şeyi söylemek gerekir[41]. Engels, Avrupa'da onlarca taçın kaldırıma yuvarlanacağını ve bu taçları yerden kaldıracak kimse olmayacağını söylemiş, Avrupa ülkelerinde inanılmaz bir yıkımın gündeme geleceğinden, Avrupa savaşının yarattığı dehşetin nihai sonucunun tek bir şey olabileceğinden söz etmişti. Engels şöyle demişti: "... Proletaryanın zaferi ya kazanılmıştır, ya da kaçınılmazdır." Bu bakımdan Engels, kendini olağanüstü doğru ve dikkatli ifade etmiştir. Marksizmi tahrif eden, yıkım zemini üzerinde sosyalizmin olanaksız olduğunu söyleyen geç kalmış sivri akıllılardan farklı olarak Engels, her savaşın, hatta her ileri ülkede bile, kan içinde boğulan kitleler için sadece yıkım, barbarlık, eziyet ve acı yaratmadığını, bu durumun sosyalizmin zaferine yol açmayacağının garantisinin verilemeyeceğini çok iyi anlamıştır. Engels, "...proletar-

yanın zaferi ya kazanılmıştır, ya da kaçınılmazdır" diyordu, yani burada kültürün ve üretim araçlarının büyük yıkımı karşısında daha bir dizi zor geçiş aşaması mümkündür, fakat sonuç sadece şu olabilecektir: emekçi kitlelerin öncüsünün, işçi sınıfının ayağa kalkıp, sosyalist toplumu kurmak için iktidarı kendi eline almaya başlaması. Çünkü kültür yıkımı ne kadar büyük olursa olsun, onu tarihsel yaşamdan silip çıkarmak olanaksızdır. Kültürü yeniden kurmak zor olacaktır, fakat hiçbir yıkım kültürün tamamen yok olmasına yol açamaz. Bu kültürün şu ya da bu bölümü, şu ya da bu maddi kalıntıları ortadan kaldırılamaz, zorluk sadece bunları yenilemektedir. Eski programımızın kalmasını ve bu programa emperyalizmin ve sosyalist devrimler çağının bir karakteristiğinin eklenmesini savunan görüş budur.

Ben bu görüşü yayınladığım program taslağında dile getirdim[114]. Sokolnikov yoldaş Moskova derlemesinde bir başka taslak yayınladı. Diğer görüş müzakerelerimizde özellikle Buharin yoldaş tarafından ve basında da V. Smirnov yoldaş tarafından Moskova derlemesinde dile getirildi. Bu görüş, ya programın eski teorik bölümünün tamamını ya da tamamına yakınını kaldırıp, programımızda olduğu gibi meta üretimi ve kapitalizmin gelişim tarihini değil, bugünkü kapitalizmin en yüksek aşamasını —emperyalizmi— ve sosyalist devrimler çağına doğrudan geçişi anlatan yeni bir bölüm koymanın zorunlu olduğunu söyleyen görüştür. Bana bu iki görüş birbiriyle radikal, ilkesel biçimde çelişiyormuş gibi gelmiyor, ama ben kendi görüşümü savunacağım. Meta üretiminden kapitalizme gelişimi anlatan eski programı bir kenara atmak bana teorik olarak doğru değilmiş gibi geliyor. Bu programda yanlış bir şey yok. Olay böyle gelişmiştir, böyle gelişiyor, çünkü meta üretimi kapitalizmi doğurmuş, kapitalizm ise emperyalizme yol açmıştır. Dünyanın genel tarihi perspektifi budur ve sosyalizmin temellerini unutmamak gerekir. İleride mücadelede hangi değişiklikler olursa olsun, ne kadar zikzaklı yollar katetmek zorunda kalırsak kalalım (ve bunların sayısı çok olacaktır; kendi deneyimimizden ülkemizde devrim tarihinin hangi büyük dönemeçlerden geçtiğini görüyoruz, hem de şimdilik sadece bizim ülkemizde; devrim, bir Avrupa devrimine dö-

nüştüğünde olaylar kimbilir ne kadar daha karmaşık ve hızlı gelişecek, gelişim temposu kimbilir ne kadar çılgın bir hız alacak ve kimbilir ne karmaşık dönemeçler ortaya çıkacaktır!) bu zikzaklarda, tarihin bu ani dönemeçlerinde kaybolmayıp genel perspektifi korumak için, kapitalizmin bütün gelişimini ve sosyalizme giden ve bizim, başını, devamını ve sonunu görebilmek için düz bir yol olarak düşündüğümüz, düşünmek zorunda olduğumuz —oysa yaşamda bu yol kesinlikle düz değil, olağanüstü karmaşık olacaktır— yolu birbirine bağlayan ana çizgiyi görebilmek için, bu dönemeçlerde kaybolmamak için, bazı geri adımlar attığımız, geri çekildiğimiz, geçici yenilgiler aldığımız, ya da tarih veya düşman tarafından geri püskürtüldüğümüz dönemlerde yolu şaşırmamak için, görüşümce eski temel programımızı bir kenara bırakmamak önemli ve teorik açıdan tek doğru şeydir. Çünkü şimdi Rusya'da kapitalizmden sosyalizme geçişin daha ilk aşamasında bulunuyoruz. Tarih bize, teorik olarak olabileceğini belli bir süre düşündüğümüz, bizim için son derece iyi olacak, bu geçiş aşamalarını hızla geçmemizi mümkün kılacak o barışçıl durumu sunmadı. Birdenbire Rusya'da içsavaşın ne büyük zorluklar yarattığını ve bu içsavaşın nasıl bir dizi sorunla bağıntılı olduğunu görüyoruz. Marksistler, zorun, kapitalizmin tüm kapsamıyla çöküşüne ve sosyalist toplumun oluşumuna eşlik edeceğini hiçbir zaman unutmadılar. Ve bu zor dünya tarihinin bir dönemini, çok çeşitli savaşlar dönemini kapsayacaktır — emperyalist savaşlar, içsavaşlar, bu ikisinin içiçe geçmesi, ulusal savaşlar, dev devlet kapitalisti ve askeri tröst ve karteller döneminde, kaçınılmaz olarak, şu ya da bu ittifaka giren emperyalist devletlerin çeşitli grupları tarafından ezilen milliyetlerin kurtuluş savaşları. Bu çağ, çok büyük çöküşler, zor yoluyla alınan askeri sonuçlar, kitle karakteri taşıyan krizler çağıdır. Bu çağ başlamıştır, bunu açıkça görüyoruz. Fakat bu sadece başlangıçtır. O nedenle genel olarak meta üretimini, genel olarak kapitalizmi karakterize eden herşeyi atmamız için bir neden yok. Kapitalizmden tamamen kurtulmak ve sosyalizme geçmeye başlamak için adımları henüz atmış bulunuyoruz. Önümüzde sosyalizme geçişin daha kaç aşamasının bulunduğunu bilmiyoruz ve bilemeyiz. Bu, Avrupa

sosyalist devriminin gerçekte ne zaman başlayacağına, düşmanlarıyla ne kadar kolay, ne kadar hızlı ya da yavaş başa çıkacağına ve açılmış bulunan sosyalizm yoluna gireceğine bağlıdır. Bunu bilmiyoruz. Oysa Marksist bir partinin programı kesin olarak saptanmış gerçeklerden yola çıkmalıdır. Devrimin bütün dönüm noktalarında doğrulanan programımızın gücü burada yatar. Marksistler programlarını sadece bu temel üzerine kurmalıdırlar. Mutlak bir kesinlikle saptanmış olgulardan hareket etmek zorundayız. Ve bu olgu, bütün dünyada mübadele ve meta üretiminin egemen tarihsel fenomen haline gelmiş ve kapitalizme yol açmış olmasından ibarettir. Kapitalizm ise emperyalizme dönüşmüştür. Bu tartışma götürmez bir olgudur, programda herşeyden önce bunu saptamak gerekir. Bu emperyalizmin sosyalist devrim çağını açtığı da bizim için çok açık olan, açıkça bilince çıkarmamız gereken bir olgudur. Bu gerçeği programımızda, bütün dünya önünde belirterek sosyalist devrim meşalesini, sadece bir ajitasyon konuşması anlamında değil, bir program olarak yükseltiyor ve bütün Batı Avrupa halklarına şöyle diyoruz: "İşte sizinle birlikte kapitalist gelişme deneyiminden çıkardığımız sonuçlar bunlar. Kapitalizm böyleydi, emperyalizme böyle gelişti, ve başlamış bulunan ve kronolojik olarak ilk rolün bize düştüğü sosyal devrimler çağı işte budur." Tüm uygar ülkelerin önünde bu manifestoyu ilan edeceğiz; o sadece ateşli bir çağrı olmakla kalmayacak, aynı zamanda tüm sosyalist partilerin tanıyıp kabul ettiği olgularla mutlak bir kesinlikle gerekçelendirilecektir. Şimdi sosyalizme ihanet eden bu partilerin taktiğiyle, hepimizin paylaştığı, her sınıf bilinçli işçinin iliğine kemiğine işlemiş olan teorik öncüller arasındaki çelişki o kadar açıklık kazanacaktır: Kapitalizmin gelişmesi ve emperyalizme geçişi. Emperyalist savaşların arifesinde Chemnitz ve Basel[115] Kongreleri aldıkları kararlarda emperyalizmin bir tanımını verdiler, ve bu tanım sosyal hainlerin şimdiki taktiğiyle apaçık çelişki içindedir. O nedenle, Batı Avrupa'nın emekçi kitlelerine liderlerine karşı hangi suçlamanın yapılacağını daha açık göstermek için bu esası tekrarlamak zorundayız.

Programın böyle yapılandırılmasını teorik olarak biricik doğru biçim saymamın esas nedeni budur. Bugün cereyan etmekte olanın tarihsel karakterinden meta üretiminin ve kapitalizmin karakteristiğini adeta eski pılı pırtı olarak fırlatıp atma sonucu çıkmaz; çünkü kapitalizmden sosyalizme geçişin ilk basamaklarının ötesinde değiliz ve bizim ülkemizde geçiş, Rusya'nın, uygar ülkelerin çoğunda bulunmayan özellikleri nedeniyle, daha da komplike olacaktır. Yani Avrupa'da bu geçiş aşamalarının farklı olması sadece olası değil, kaçınılmazdır. O nedenle dikkatleri bizim için zorunlu olan, fakat Avrupa için zorunlu olması gerekmeyen özel ulusal geçiş aşamalarına yoğunlaştırmak yanlış olacaktır. Meta üretiminin gelişmesi, kapitalizme geçiş ve kapitalizmin emperyalizme dönüşmesi genel temeliyle başlamak zorundayız. Böylece teorik olarak bir tavır alıp bu tavrı güçlendiririz ve sosyalizme ihanet içinde olmayan hiç kimse bizi bu mevziden atamaz. Buradan, yine aynı şekilde kaçınılmaz olan şu sonuç çıkar: Sosyal devrim çağı başlamıştır.

Biz bunu yapıyor ve tartışma götürmez olgular zemininde kalıyoruz.

Ayrıca Sovyet devleti tipinin bir karakteristiğini vermeliyiz. Bu sorun hakkında teorik görüşlerimi "Devlet ve Devrim"* kitabımda ortaya koymaya çalıştım. Bana öyle geliyor ki, Marksist devlet anlayışı Batı Avrupa'nın egemen resmi sosyalizmi tarafından büyük ölçüde çarpıtılmıştır, bu durum Sovyet devriminin deneyimi ve Rusya'da Sovyetler'in oluşturulmasıyla son derece çarpıcı biçimde doğrulanmıştır. Sovyetlerimizde daha birçok kaba ve tamamlanmamış şey var. Buna hiç kuşku yok. Bu, Sovyetler'in çalışmasını gözlemlemiş herkes için açıktır. Fakat burada önemli olan, tarihi olarak değerli olan, sosyalizmin tarihi gelişiminde ileriye atılmış bir adım olan, yeni bir devlet tipinin yaratılmış olmasıdır. Paris Komünü'nde bu birkaç haftalık bir işti, tek bir kentteydi ve insanlar ne yaptıklarının bilincinde değillerdi. Komün'ü kuranlar onu anlamamışlardı; Komün'ü, gelişmekte olan kit-

* *Bkz. elinizdeki baskının VII. Cildi. (Ayrıca bkz. Devlet ve Devrim, -İnter Yayınları) —Red.*

lelerin dahiyane içgüdüsüyle yaratmışlardı ve Fransız sosyalistlerinin hiçbir fraksiyonu ne yaptığının bilincinde değildi. Paris Komünü'nün omuzları üzerinde ve Alman Sosyal-Demokrasisinin yıllarca süren gelişmesi üzerinde yükselmemiz gerçeği sayesinde, Sovyet iktidarını kurarken ne yaptığımızı açıkça görebildiğimiz koşullar içinde bulunuyoruz. Sovyetler'de var olan ve ülkemizin küçük-burjuva karakterinin kalıntıları olan bütün kabalıklara, disiplinsizliklere rağmen, halk kitleleri tarafından yeni tipte bir devlet yaratılmıştır. Birkaç haftadır değil, aylardan beri, tek bir kentte değil, dev bir ülkede, birçok ulus içinde uygulanmaktadır. Sovyet iktidarının bu tipi; Sovyetler'in değil, fakat yine yeni, proleter tipte bir devlet olan bir devlet iktidarının bulunduğu Finlandiya gibi her açıdan farklı bir ülkeye sıçradığına göre kendini kanıtlamıştır.[116] Ve bu, teorik olarak tartışma götürmez olan, Sovyet iktidarının, bürokrasi, polis ve sürekli ordunun bulunmadığı bir devlet tipi olduğunun kanıtıdır. Burjuva demokrasisinin yerine, emekçi kitlelerinin öncüsünü öne çıkaran, ona yasama ve yürütme yetkisi veren, onu askeri savunmadan sorumlu kılan ve kitleleri dönüştürebilecek bir aygıt yaratan yeni bir demokrasi gelmiştir.

Rusya'da buna yeni başlanmıştır ve kötü başlanmıştır. Başladığımız işte kötü olanı teşhis edersek, aşarız — elbette tarih bize, bu Sovyet iktidarı üzerinde bir ölçüde uzun süre çalışma olanağı tanırsa. Bu nedenle bana öyle geliyor ki, yeni devlet tipinin karakteristiği programımızda önemli bir yer tutmalıdır. Ne yazık ki şimdi, programı üzerinde, hükümet işleriyle uğraştığımız, inanılmaz bir acele içinde olduğumuz bir zamanda çalışmak zorunda kaldık, öyle ki komisyonumuzu toplayıp resmi bir program tasarısı hazırlayacak durumda dahi olamadık. Delegelere dağıtılan sadece bir ilk taslaktır*. Herkes bunu açıkça görecektir. Bu ilk taslakta Sovyet iktidarı sorununa oldukça büyük bir yer ayrılmaktadır ve bana öyle geliyor ki burada programımızın uluslararası önemini ifade etmek gerekiyor. Devrimimizin uluslararası önemini çağrılar, şiarlar, gösteriler, manifestolar ve benzeri şeylerle sınırlamak istersek, görüşümce bu tamamen yanlış olacaktır. Bu yetmez.

* *Bkz. elinizdeki cilt, s. 344. —**Red.***

Avrupalı işçilere, neye başladığımızı, nasıl başladığımızı ve bunun nasıl anlaşılması gerektiğini somut olarak göstermek zorundayız. Bu, onları somut olarak, sosyalizme nasıl ulaşılacağı sorusuyla karşı karşıya bırakacaktır. Burada şunu görecekler: Ruslar iyi bir işe başlıyorlar, ve bu işi kötü yaparlarsa, Avrupalı işçiler daha iyisini yapacaktır. O nedenle mümkün olduğunca çok somut malzeme sunmalı ve yapmak istediğimiz yeninin ne olduğunu söylemeliyiz. Sovyet iktidarında yeni bir devlet tipine sahibiz. Onun görevlerini ve yapısını anlatmaya çalışalım, içinde bir sürü kaotik ve saçma şey bulunan bu yeni tip demokrasinin neden iktidarın emekçilerin eline geçişinin, sömürünün, baskı aygıtının ortadan kaldırılmasının canlı nüvesi olduğunu açıklamaya çalışalım. Devlet bir baskı aygıtıdır. Sömürücülerin baskı altında tutulması gerekir, fakat onlar polisin yardımıyla baskı altında tutulamaz, ancak bizzat kitle bunu yapabilir. Aygıt kitlelerle bağ içinde olmalı ve Sovyetler biçiminde kitleleri temsil etmelidir. Sovyetler kitlelere çok daha yakındır, kitlelere daha fazla yakınlaşma olanağı, bu kitleleri eğitmek için bize daha büyük bir olanak sağlamaktadır. Rus köylüsünün öğrenmeye can attığını çok iyi biliyoruz, ancak biz onun kitaplardan değil, kendi deneyiminden öğrenmesini istiyoruz. Sovyet iktidarı, kitlelerin, bu aygıt yardımıyla hemen devlet yönetimini ve bütün ülkede üretimin örgütlenmesini öğrenmeye başlayabileceği bir aygıttır. Bu son derece zor bir görevdir. Fakat tarihsel açıdan bu görevin çözümüne girişmemiz, hem de sadece bizim ülkemiz açısından bir çözüme girişmek değil, Avrupalı işçileri bize yardım etmeye çağırmamız önemlidir. Parti programımızın tam da bu genel açıdan somut bir açıklamasını yapmalıyız. O nedenle biz, bunun Paris Komünü'nün yolunun devamı olduğu görüşündeyiz. O nedenle biz, Avrupalı işçilerin, bu yola girdikten sonra, bize yardım edeceklerinden eminiz. Onlar bizim yaptığımızın daha iyisini yapabileceklerdir, ve ağırlık merkezi, biçimselden somut koşullara kayacaktır. Eskiden toplanma hakkının güvence altına alınması gibi bir talep özellikle önemli olsa da, bugün toplanma hakkına ilişkin görüşümüz, hiç kimsenin toplantıları engelleyemeyeceği ve Sovyet iktidarının toplantılar için sadece salonları hizmete sunması ge-

rektiğidir. Burjuvazi için önemli olan çok şey vaat eden ilkelerin genel ilanıydı: "Bütün yurttaşlar toplantı yapma hakkına sahiptir, fakat sadece açıkhavada — size toplantı salonu vermeyeceğiz." Oysa biz şöyle diyoruz: "Daha az laf, daha çok öz." Saraylara el konmalıdır —sadece Taurya Sarayı'na değil, diğerlerine de—, fakat toplantı hakkı üzerine *hiçbir* şey söylemiyoruz. Bunu demokratik programın diğer maddelerine de genişletmeliyiz. Kendi kendimizin yargıcı olmalıyız. Yurttaşların tümü mahkeme işlerine ve ülkenin idaresine katılmalıdır. Bizim için önemli olan istisnasız bütün emekçilerin devlet idaresine çekilmesidir. Bu, son derece zor bir görevdir. Fakat partili bir azınlık sosyalizmi uygulayamaz. Sosyalizmi ancak, her şeyi yapmayı öğrendiklerinde onmilyonlarca insan uygulayabilir. Bizim kazanımımız, kitleye bu işi kitaplardan, konferanslardan öğrenmek yerine, işe derhal ve bizzat girişmesi için yardım etmekten ibarettir. Bu görevlerimizi somut ve açık biçimde ifade edersek, bütün Avrupalı kitlelerin bu sorunu tartışmasını, pratikte ortaya getirmesini sağlayacağız. Yapmamız gerekeni belki de kötü yapıyoruz, fakat kitleleri yapmak zorunda olduklarını yapmaya itiyoruz. Eğer devrimimizin yaptığı şey tesadüfi değilse —ki biz bundan tamamen eminiz—, Partimizin aldığı bir kararın ürünü değil, Marx'ın halk devrimi diye nitelediği, eski burjuva cumhuriyetinin programının tekrarlanmasıyla değil, bizzat halk kitleleri tarafından, kendi şiarlarıyla, kendi çabalarıyla gerçekleştirilen her devrimin kaçınılmaz ürünüyse — sorunu böyle koyarsak, en önemli şeyi başarırız. Bu noktada azami program ve asgari program ayrımının kaldırılıp kaldırılmaması sorununa geliyoruz[117]. Evet ve hayır. Bu ayrımın ortadan kaldırılmasından korkmuyorum, çünkü bu yaz savunulan bakış açısı artık sürmemelidir. Henüz iktidarı ele geçirmemiş olduğumuz bir dönemde bunun "erken" olduğundan sözetmiştim, fakat *iktidarı* ele geçirdiğimiz ve denediğimiz bugün *artık* erken değildir.* Bugün eski programın yerine Sovyet iktidarının yeni bir programını kaleme almak zorundayız, fakat *hiçbir* şekilde burjuva parlamentarizminden yarar-

---

* *Bkz. Bütün Eserler, Cilt XXI, s. 396 ve sonrası.* ***—Alm. Red.***

lanmaktan vazgeçmemeliyiz. Artık geri atılamayacağımıza inanmak bir ütopyadır.

Rusya'nın Sovyet Cumhuriyeti'ni yarattığı tarihi gerçeği inkâr edilemez. Biz şöyle diyoruz: Geri atılacağımız her durumda, burjuva parlamentarizminden yararlanmaktan vazgeçmeksizin —eğer düşman sınıfın güçleri bizi bu eski pozisyona geri atacak olurlarsa—, deneyimle kazanılana, Sovyet iktidarına, Sovyet tipi devlete, Paris Komünü tipi devlete varmaya çalışacağız. Bunu programda ifade etmek gerekir. Asgari program yerine Sovyet iktidarının programını koyacağız. Yeni devlet tipinin karakteristiği programımızda önemli bir yer tutmalıdır.

Şimdi bir program hazırlayamayacağımız açıktır. Onun temel önermelerini hazırlamalı ve temel tezleri hazırlamak üzere bunu bir komisyona ya da Merkez Komitesi'ne devretmeliyiz. Evet daha da kolayı şu olacaktır: Brest-Litovsk Konferansı'na[118] ilişkin karar —ki bu karar tezler içermektedir— temelinde bir çalışma yapmak mümkündür. Rus devriminin deneyimi temelinde Sovyet iktidarının bir karakteristiği verilmeli, sonra da pratik değişiklikler için öneriler yapılmalıdır. Burada görüşümce, tarihsel bölümde, bugün toprağın ve üretim araçlarının kamulaştırılmasına başlandığı saptanmalıdır. Burada tüketimi örgütleme, bankaları evrenselleştirme, bankaları tüm ülkeyi kapsayan ve halkın kendisi tarafından uygulanan ve sosyalizmin bundan sonraki adımlarına temel oluşturacak bir toplumsal defter tutma, muhasebe ve denetim sağlayacak bir devlet kurumları ağına dönüştürme somut görevini koyuyoruz. Bu bölümün, bu en zor bölümün, Sovyet iktidarımızın somut talepleri biçiminde formüle edilmesi gerektiğine inanıyorum: derhal neleri yapmak istiyoruz, banka politikası, tüketim maddeleri üretiminin örgütlenmesi, ticaretin örgütlenmesi, muhasebe ve denetim, çalışma yükümlülüğünün uygulanması vs. alanında hangi reformları yapmak istiyoruz. Mümkün olursa, bu hususta hangi adımları, yarım adımları ve adım kırıntılarını attığımızı ekleyeceğiz. Burada tam, açık ve kesin olarak nelere başladığımız ve nelerin sonunu getirmediğimiz saptanmalıdır. Başladıklarımızın çok büyük bir bölümünün henüz sonunu getirmediğimizi hepimiz çok iyi biliyoruz. Azıcık da ol-

sa abartmadan, tamamen nesnel olarak, gerçeklerden sapmadan, durumun ne olduğunu ve ne yapmak niyetinde olduğumuzu programda dile getirmeliyiz. Bu gerçeği Avrupa proletaryasına gösterecek, ona, şu şu yapılmalıdır diyeceğiz ki, o da şunu şunu Ruslar kötü yapıyorlar, biz daha iyi yapacağız desin. Ve bu istek kitleleri sardığında, sosyalist devrim yenilmez olacaktır. Emperyalist savaş, tam anlamıyla haydutça bir savaş, herkesin gözü önünde sürüyor. Bunu teşhir etmek, savaşı sosyalist harekete karşı emperyalistlerin birleşmesi olarak nitelemek gerekir. Size bildirmeyi gerekli gördüğüm genel düşünceler bunlardır ve bunlara dayanarak şu pratik öneride bulunuyorum: bu sorun üzerine en bellibaşlı düşüncelerin derhal tartışılmasına başlansın, sonra da yine bunlar temelinde bazı temel tezler hemen burada geliştirilsin; fakat şu an bunun zor olacağı kabul edilirse, bundan vazgeçilip, program sorunu Merkez Komitesi'ne ya da özel bir komisyona devredilsin ve o mevcut materyale, stenografik raporlara ya da Parti Kongresi sekreterlerinin ayrıntılı kayıtlarına dayanarak bir program hazırlamakla görevlendirilsin ve Parti derhal başka bir ad alsın. Bana öyle geliyor ki, bu şimdi uygulanabilir ve ben programımızın redaksiyonel açıdan hazırlığının yetersiz olması nedeniyle —ki bu da olaylardan kaynaklanmaktadır— bugün bundan başka bir şey yapılamayacağını herkesin kabul edeceğine inanıyorum. Bunu birkaç hafta içinde yapabileceğimizden eminim. Birkaç hafta içinde bir program hazırlayabilmek için, Partimizin bütün eğilimleri içinde yeterli teorik güç mevcut. Programda elbette redaksiyon ve üslup hataları bir yana, birçok hata yapılabilir, çünkü bu çalışmayı rahat rahat yapabilmek için —ki redaksiyon çalışması için bu gereklidir— önümüzde aylar yok.

Sovyet iktidarına, bu programı gerçekleştirme olanağı verdiğimiz kesin inancıyla, bütün bu hataları çalışmamızın seyri içinde düzelteceğiz. En azından gerçeklikten sapmadan Sovyet iktidarının yeni bir devlet tipi, proletarya diktatörlüğünün biçimi olduğunu, bizim demokrasiye başka görevler yüklediğimizi, sosyalizmin görevlerini "mülksüzleştirenlerin mülksüzleştirilmesi" genel soyut formülünden, bankaların ve

toprağın ulusallaştırılması gibi somut formüllere getirdiğimizi tam olarak formüle etmek programın önemli bir bölümünü oluşturacaktır.

Tarım sorunu üzerine pasaj, burada bizim, proletaryanın tarafına geçmek isteyen, sosyalist devrimde proletaryaya yardım etmek isteyen küçük köylülüğün, bütün önyargılarına, eskiden kalma bütün görüşlerine rağmen önüne pratikte sosyalizme geçiş görevini koymasının ilk adımlarını gördüğümüz yönünde değiştirilmelidir. Bu çözümü diğer ülkelere dayatmak istemiyoruz, fakat bu bir olgudur. Köylülük lafla değil eylemle, iktidarı ele geçirmiş olan proletaryaya sosyalizmi gerçekleştirmek için yardım etmek istediğini ve yardım ettiğini göstermiştir. Bize boş yere, sosyalizmi zorla uygulamak istediğimiz suçlaması yapılıyor. Toprağı özellikle küçük iktisadın bakış açısından adil bir şekilde dağıtacağız. Bunu yaparken komünlere ve büyük işçi artellerine öncelik vereceğiz. Tahıl ticaretinin tekelleşmesini destekliyoruz. Banka ve fabrikaların kamulaştırılmasını —bunu köylüler söylemişti— destekliyoruz. Sosyalizmi gerçekleştirmede işçilere yardım etmeye hazırız. Toprağın sosyalizasyonuna ilişkin anayasanın bütün dillerde yayınlanması gerektiğine inanıyorum. Şimdiye kadar yayınlanmadıysa şimdi yayınlanacak. Bu düşünceleri programda somut olarak dile getireceğiz. Onu teorik olarak formüle etmek ve somut olarak saptanmış gerçeklerden bir adım bile sapmamak gerekir. Bu, Batı'da farklı uygulanacaktır. Belki hata yapıyoruz, fakat Batı proletaryasının bunları düzelteceğine inanıyoruz. Ve Avrupa proletaryasına seslenerek çalışmamıza yardım etmesini istiyoruz.

Demek ki programımızı birkaç haftada hazırlayabiliriz, yapacağımız hataları, yaşamın kendisi düzeltecek, kendimiz düzelteceğiz. Ulaşılacak olumlu sonuçlarla karşılaştırıldığında bu hatalar tüy gibi hafif kalacaktır.

RKP(B) VII. PARTİ KONGRESİ TARAFINDAN KABUL EDİLEN PARTİNİN ADININ VE PARTİ PROGRAMI'NIN DEĞİŞTİRİLMESİ ÜZERİNE KARAR[111]

Parti Kongresi, Partimizin (Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi Bolşevik) bundan böyle "RUSYA KOMÜNİST PARTİSİ" parantez içinde "Bolşevik" adını almasını kararlaştırır.

Parti Kongresi, Parti programımızın değiştirilmesini, teorik bölümünün yeniden ele alınmasını, ya da bu bölümün emperyalizme ve başlamış bulunan uluslararası sosyalist devrim çağının özelliklerinin anlatımı ile tamamlanmasını kararlaştırır.

Ayrıca programımızın politik bölümünün değiştirilmesi, proletarya diktatörlüğünün biçimi olarak ve Paris Komünü'yle başlayan uluslararası işçi devriminin kazanımlarının sürdürülmesi olarak yeni devlet tipinin, Sovyet Cumhuriyeti'nin, mümkün olan en tam ve ayrıntılı anlatımından oluşmalıdır. Program, eğer mücadelenin gelişimi bizi belli bir süre için, bugün devrimimiz tarafından aşılmış bulunan o tarihi aşamaya geri atarsa Partimizin burjuva parlamentarizminden yararlanmaktan kaçınmayacağına işaret etmelidir. Parti her durumda ve her ko-

şulda, en yüksek demokratik devlet tipi olarak ve proletarya diktatörlüğünün biçimi olarak, sömürücülerin boyunduruğunun yıkılması ve direnişlerinin bastırılmasının biçimi olarak Sovyet Cumhuriyeti için mücadele edecektir.

Programımızın ekonomik, tarımsal, ayrıca eğitsel bölümü ve diğer bölümleri de bu düşünceyle ve bu yönde değiştirilmelidir. Ağırlık merkezi, Sovyet iktidarımızın ele almış olduğu ekonomik ve diğer dönüşümler ve Sovyet iktidarının önüne koyduğu ve mülksüzleştirenlerin mülksüzleştirilmesinin tarafımızdan atılmış olan pratik adımlarından çıkan en yakın görevlerin tam açıklanması olmalıdır.

Parti Kongresi, özel bir komisyonu, mümkün olduğunca çabuk ve anlatılanlar temelinde Partimizin programını hazırlamak ve bu programı Partimizin programı olarak onaylamakla görevlendirir.

9 Mart 1918

PARTİ PROGRAMI'NIN REVİZYONU SORUNU ÜZERİNE RKP(B) VII. KONGRESİ'NE ÖNERGE[111]

8 Mart 1918 (Akşam)

Yoldaşlar, biraz farklı bir önerge formüle eden, fakat esas itibariyle bir önceki konuşmacının anlattıklarıyla benzer olan bir karar tasarısı okumama izin verin. Parti Kongresi'nin dikkatine şu kararı sunmak istiyorum *(okur)**.

Yoldaşlar, bu önergeyle önce, programın yayınlanmasının hızlandırılması ve bunu yayınlamakla ya da özel bir komisyon oluşturmakla doğrudan MK'nın görevlendirilmesi yolundaki düşüncemi savunmak istiyorum.

Gelişme hızı öylesine çılgın ki, bu meseleyi ertelememeliyiz. Bugünün zorlukları hesaba katılırsa, birçok hata içeren bir program olacak bu, fakat bu hiç de felaket değil. Bir sonraki parti kongresi programı düzeltecektir; elbette program bu durumda kısa bir sürede değiştirilmiş olacaktır. Fakat yaşam o kadar hızlı akıyor ki, eğer gerekirse

* *Bkz. bu cildin 340. sayfası.* —***Red.***

programda bir dizi düzeltme yapacağız. Bugün programımız kitaplara dayanmaktan çok, pratiğe, Sovyet iktidarının deneyimine dayanacak. O nedenle uluslararası proletaryaya ateşli çağrılar, uyarıcı miting konuşmaları, emirlerle değil, Partimizin tam, somut programıyla seslenmemizin bizim yararımıza olacağına inanıyorum. Bırakın bu program birkaç komisyonun hazırladığı ve parti kongresinin onayladığı bir programdan daha az tatmin edici olsun.

Bu kararı oybirliğiyle kabul edebileceğimizi umuyorum, çünkü ben, Buharin yoldaşın işaret ettiği görüş ayrılığından kaçındım. Bu kararı sorun açıkta kalacak biçimde formüle ettim.[119] Eğer çok büyük değişiklikler olmazsa tüm Parti için tam bir doküman olacak bir programa sahip olabileceğiz. Ve bundan sonra artık daha önceki parti kongresinde, bir sol İsveçli'nin bana "Partinizin nasıl bir programı var? Menşeviklerle aynı mı?" diye sorduğunda düştüğümüz gibi nahoş bir duruma düşmeyeceğiz. Menşeviklerden ne kadar uzaklaştığımızı açıkça kavradığında bu İsveçlinin ne kadar şaşırdığını görmeliydiniz. Böylesine büyük bir çelişkinin sürmesine izin veremeyiz. Bunun uluslararası işçi hareketi için yararlı olacağına ve elde edeceğimiz şeyin programdaki hatalara büyük ölçüde ağır basacağına inanıyorum.

O nedenle meseleyi hızlandırmayı öneriyorum. Parti Kongresi'nin programı düzeltmek zorunda kalacağından en ufak bir korkumuz olmamalı.

BİR PROGRAM TASARISININ İLK TASLAĞI[111]

Temel olarak benim tasarım alınsın* (broşür, sayfa 19 ve devamı)[120]. Teorik bölümü olduğu gibi kalsın, birinci bölümün son paragrafı atılsın (broşür s. 22, "Bu yüzden" sözlerinden "doğrudan hazırlığı bulunmaktadır" sözlerine kadar**[121], yani 4 satır çıksın).

"Tüm ileri ülkelerin" sözleriyle başlayan bir sonraki paragrafta (s. 22)**[122], "Prosveşçeniye"nin***[113] (No. 1/2, Eylül-Ekim 1917) 93. sayfasında**** "Parti Programı'nın Revizyonu Üzerine" adlı yazıda işaret edilmiş olan değişiklik eklenmelidir.

Bu paragrafta iki kez "sosyal-şovenizm" yerine;

1) "***oportünizm***" ve sosyal-şovenizm;

2) "Bir yanda ***oportünizm*** ve sosyal-şovenizmle, öte yanda proletaryanın sosyalist düzeni gerçekleştirmek için devrimci enternasyonalist mücadelesi arasında" sözleri konmalıdır.

---

* *Partinin adı sadece: "Komünist Partisi" ("Rusya" eki olmaksızın) ve parantez içinde (Bolşevik Parti).*

** *Bkz. elinizdeki baskı, Cilt VI, s. 116, [İnter Yayınları]* ***—Red.***

*** *"Aydınlanma".* ***—Red.***

**** *Bkz. elinizdeki baskı, Cilt VI, s. 116, (İnter Yayınları) ve Bütün Eserler, Cilt XXI, s. 395 ve devamı.* ***—Red.***

Devamla[123] hepsi aşağı yukarı şu biçimde değiştirilmelidir:

7 Kasım (25 Ekim) 1917 Devrimi Rusya'da, yoksul köylülük ya da yarı-proleterler tarafından desteklenen proletarya diktatörlüğünü gerçekleştirdi.

Bu diktatörlük Rusya'da Komünist Partisi'nin önüne şu görevi koyar: başlanmış bulunan çiftlik sahiplerinin ve burjuvazinin mülksüzleştirilmesini tamamlamak, bütün fabrikaları, tesisleri, demir yollarını, bankaları, donanmayı ve diğer üretim ve dolaşım araçlarını Sovyet Cumhuriyeti'nin mülkiyeti yapmak;

şimdiden toprakta özel mülkiyetin kaldırılmasına götürmüş olan kent işçileriyle yoksul köylülerin ittifakını ve proletarya saflarına geçmiş köylülüğün* bugünkü ideologlarının toprağın sosyalizasyonu olarak adlandırdıkları küçük köylü iktisadından sosyalizme geçiş biçimi üzerine yasadan, toprağın ortak işlenmesine ve tarımda sosyalist büyük işletmeye yavaş yavaş fakat durmaksızın geçiş için yararlanmak;

burjuva parlamentarizmiyle kıyaslanmayacak kadar yüksek ve ileri bir demokrasi biçimi ve 1871 Paris Komünü'yle 1905 ve 1917/18 Devrimlerinin, kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminin, yani proletarya diktatörlüğü döneminin deneyimine uygun tek devlet tipi olarak Sovyetlerin federatif cumhuriyetini güçlendirmek ve geliştirmek;

Rusya'da yakılan sosyalist dünya devrimi meşalesinden, emperyalist burjuva devletlerin Rusya'nın içişlerine karışma ya da Sosyalist Sovyet Cumhuriyeti'ne karşı doğrudan mücadele ve savaşa girişme çabalarını felce uğratmak ve devrimi ileri ve diğer bütün ülkelere taşımak için her biçimde yararlanmak.

SOVYET İKTİDARI ÜZERİNE ON TEZ

Sovyet İktidarının Güçlenmesi ve Gelişmesi

Deneyimle sınanmış, kitle hareketi ve devrimci mücadele tarafından yaratılmış proletarya ve yoksul köylülüğün (yarı proleterler) dikta-

---

* *Lenin burada Sol Sosyal-Devrimcileri kastetmektedir.* ***—Alm. Red.***

törlüğünün biçimi olarak Sovyet iktidarının güçlendirilmesi ve geliştirilmesi.

Güçlendirme ve geliştirme tarih tarafından devlet iktidarının bu biçiminin, bu yeni devlet tipinin önüne konan şu görevlerin gerçekleştirilmesinden (mümkün olduğunca geniş, genel ve planlı gerçekleştirilmesinden) oluşmalıdır:

1) Kapitalizm tarafından ezilen emekçi ve sömürülen kitlelerin ve sadece bu kitlelerin, yani sadece işçiler, yoksul köylüler ve yarı-proleterlerin, sömürücü sınıflar ve küçük-burjuvazinin zengin temsilcileri otomatikman dışlanarak birleştirilmesi ve örgütlenmesi.

2) Bütün emekçi halkı, devlet yönetimine bağımsızca katılmaları için teorik değil, pratik olarak eğitecek ezilen sınıfların en enerjik, en aktif, en bilinçli kesimini, öncüsünü birleştirmek.

4) (3) (Yasama faaliyetinin yürütme faaliyetinden ayrılması olarak) parlamentarizmin kaldırılması; devletin yasama ve yürütme faaliyetinin birleştirilmesi. Yönetim ve yasamanın kaynaştırılması.

3) (4) Devlet iktidarının ve devlet yönetiminin tüm aygıtının kitlelerle demokrasinin önceki biçimleri altında olduğundan daha sıkı teması.

5) Halktan en az yalıtılmış, işçi ve köylülerden oluşan bir silahlı güç kurmak (Sovyetler = silahlı işçi ve köylüler). Tüm halkın silahlanmasını tam olarak gerçekleştirmenin ilk adımlarından biri olarak genel halk silahlanmasını örgütlemek.

6) Daha az formalite, seçim ve görevden almada daha büyük kolaylık sonucunda daha tam demokrasi.

7) Meslekler ve ekonomik üretim birimleriyle sıkı (ve doğrudan) temas (işletmeler, yerel köylü mıntıkaları ya da ev sanayii mıntıkaları bazında seçimler). Bu sıkı temas, köklü sosyalist dönüşümleri uygulama olanağı verir.

8) (Kısmen, hatta tamamen bir önceki maddeye aittir) — bürokrasiyi ortadan kaldırma, onsuz yapabilme olanağı. Bu olanağı gerçekleştirmeye başlamak.

9) Demokrasi sorunlarında ağırlık merkezini burjuvaziyle prole-

taryanın, yoksullarla zenginlerin biçimsel eşitliğinin biçimsel tanınmasından, özgürlükten (demokrasiden) emekçi ve sömürülen halk kitlesinin yararlanmasının pratik uygulanabilirliğine kaydırmak.

10) Sovyetik devlet örgütlenmesinin sonraki gelişimi, bir Sovyet'in her üyesinin, Sovyet oturumlarına katılmanın yanısıra mutlaka devlet içinde sürekli bir yönetim çalışması yapmasından, ayrıca bütün halkın yavaş yavaş gerek Sovyet örgütlerinde çalışma (emekçilerin örgütlerine tabi olma koşuluyla), gerekse de devlet yönetimi yapmaya çekilmesinden oluşmak zorundadır.

Bu görevin uygulanması şunları gerektirir:

a) Politik alanda: Sovyet Cumhuriyeti'nin gelişmesi.

Sovyetlerin üstünlükleri. ("Prosveşçeniye", sayfa 13-14); [6 madde[124]];

Sömürücülerin direnişi son bulduğu ***ölçüde*** Sovyet Anayasası'nın ***tüm*** halkı kapsaması;

ulusal bölünmüşlüğü ***gönüllü olarak*** aşmayı öğrenmiş olan emekçilerin ***bilinçli*** ve daha sıkı birliğine geçiş olarak ulusların federasyonu;

sömürücülerin direnişinin mutlaka amansızca bastırılması, "genel" ***(yani*** burjuva) demokrasisinin normları bu hedefe tabidir, ona yer açarlar;

herkese ***değil,*** sömürüden kurtulmaları için emekçi ve sömürülen ***kitlelere*** "özgürlük" ve demokrasi; sömürücülerin amansızca ezilmesi;

ağırlık merkezi (burjuva parlamentarizminde olduğu gibi) özgürlüklerin biçimsel ***tanınmasından***, emekçilerin ve sömürücüleri yıkanların özgürlüklerden ***yararlanmasının*** fiilen garantilenmesine, örneğin toplanma özgürlüğünün ***tanınmasından,*** en iyi salonların ve yerlerin işçilerin eline ***verilmesine***, ifade özgürlüğünün tanınmasından, en iyi matbaaların işçilerin eline verilmesine vs. kayar.

Eski asgari programdan bu "özgürlükler"in kısaca sayılması ...[125]

[İşçilerin silahlandırılması ve burjuvazinin silahsızlandırılması.]

Gittikçe daha çok yurttaşı ve sonra da ***bütün*** yurttaşları, ***Sovyet devleti yoluyla*** devlet yönetiminin yükünün belli bir kısmını doğrudan ve ***hergün*** devralmaya çekerek devletin tedricen ortadan kaldırılmasına geçiş.

b) Ekonomik alanda:

Tüm devlette üretimin sosyalist örgütlenmesi: ***işçi örgütleri*** (sendikalar, işyeri konseyleri vs.), biricik ***egemen*** olan Sovyet iktidarının genel yönetimi altında yönetimi icra ederler.

Ulaşım ve dağıtım için aynı şey geçerlidir (önce devlet "ticaret" tekeli, sonra "ticaret"in yerini tam ve kesin olarak Sovyet iktidarının yönetimi altında ticaret ve sanayi memurları birlikleri tarafından planlı biçimde örgütlenmiş ***dağıtımın*** alması)

— ***Tüm*** halkın tüketim ve üretim komünlerinde zorunlu birleşmesi.

Parayı (şimdilik) ortadan kaldırmadan ve tek tek ailelerin münferit olarak yaptıkları alım satımı yasaklamadan, herşeyden önce yasayla bütün bu alım satımın tüketim ve üretim komünleri aracılığıyla uygulanması yükümlülüğünü getirmeliyiz.

— Genel çalışma yükümlülüğünün derhal tam olarak uygulanması işine el atılması, çalışma yükümlülüğünün, çiftliğinden kazandığıyla yaşayan ve ücretli emek kullanmayan küçük köylülüğü mümkün olduğunca dikkatli biçimde ve yavaş yavaş kapsaması.

Genel çalışma yükümlülüğüne doğru ilk önlem, ilk adım, bütün zenginler için (= aylık geliri 500 rubleyi aşan kişiler, ücretli işçi çalıştıran işyerleri, hizmetçileri olan aileler vs. için) bir tüketim ve çalışma karnesi (bütçe defteri) uygulaması (zorunlu uygulaması) olmalıdır.

Kendi komününün aracılığı olmadan da alım satım caizdir (yolculuklarda, pazarlarda vs.), fakat yapılan ticari işlem (belli bir tutarı aştığı takdirde) tüketim ve çalışma karnesine kaydedilmek zorundadır.

— Bankacılığın tamamen devlet elinde toplanması ve bütün para ve ticaret işlerinin bankalarda yoğunlaştırılması. Banka hesaplarının genelleştirilmesi: tedricen önce büyük işletmelerin, sonra ülkedeki ***bü-***

tün işletmelerin zorunlu banka hesabı açmasına geçiş. Para bankada tutulmalı ve para havaleleri ***sadece*** bankalar aracılığıyla yapılmalıdır.

— Tüm üretim ve ürünlerin dağıtımı üzerinde muhasebe ve denetimin genelleştirilmesi. Bu muhasebe ve denetim önce işçi örgütleri ve daha sonra ***bütün*** halk tarafından uygulanmalıdır.

— Ülkedeki çeşitli (bütün) tüketim ve üretim komünleri arasında örgütlenme, disiplin ve emek üretkenliğini sürekli geliştirmek, daha gelişmiş tekniklere, emek ve ürün tasarrufuna geçmek, işgününü 6 saate kadar kısaltmak, yavaş yavaş bütün meslekler ve kategorilerde ***bütün*** ücretleri ve maaşları eşitlemek amacıyla rekabetin örgütlenmesi.

— Tek tek ailelerin bireysel ev idaresi yerine büyük aile gruplarının ortak beslenmesi için (kitlesel beslenmeye geçiş için) kesintisiz ve sistemli önlemler alınması.

Eğitsel alanda — eski maddeler[126] artı.

Mali alanda:

Dolaylı vergilerin yerine bir müterakki gelir ve varlık vergisi konması ve ayrıca devlet tekellerinden (belli) gelirlerin aktarılması. Bununla bağıntılı olarak devlet hesabına toplumsal olarak gerekli belli çalışmalar yapan işçilere ekmek ve diğer gıda maddelerinin aynî olarak verilmesi.

ULUSLARARASI POLİTİKA

İlk planda ileri ülkelerde sosyalist proletaryanın devrimci hareketinin desteklenmesi.

Propaganda. Ajitasyon. Kardeşleşme.

Oportünizm ve sosyal-şovenizme karşı acımasız mücadele.

Bütün ülkelerde, özellikle de sömürgelerde ve bağımlı ülkelerde demokratik ve devrimci hareketlerin desteklenmesi.

Sömürgelerin kurtarılması, gönüllü kaynaşmaya geçiş olarak federasyon.

Mart 1918

PARTİ PROGRAMI ÜZERİNE RKP(B) VIII. PARTİ KONGRESİ'NE RAPOR[111]

19 Mart 1919

Yoldaşlar! Konuları paylaşma konusunda Buharin yoldaşla yaptığımız anlaşma gereğince, bir dizi somut ve en tartışmalı ya da Partiyi bugün en fazla ilgilendiren noktalarda Komisyon'un görüşlerini açıklamak benim payıma düştü.

Kısaca, Buharin yoldaşın raporunun sonunda değindiği ve Komisyon'da aramızda görüş ayrılıklarının çıkmasına neden olan hususlarla başlıyorum. İlk madde programın genel bölümünün yapısıyla ilgilidir. Buharin yoldaş, bana göre, burada Komisyon çoğunluğunun, program kaleme alınırken, eski kapitalizm üzerine söylenmiş olan herşeyi çıkarma yönündeki bütün girişimleri neden reddettiğini pek doğru açıklamadı. Buharin yoldaşın anlatımlarından bazen sanki Komisyon çoğunluğu insanların ne diyeceklerinden korkuyormuş, sanki kendilerinin eskiye karşı yeterince saygı göstermemekle suçlanmalarından korkuyormuş izlenimi çıkıyor gibi geldi. Böyle bir anlatımda Komisyon

çoğunluğunun görüşü hiç kuşkusuz son derece komik görünüyor. Fakat bu anlatım kesinlikle gerçeğe uygun değildir. Komisyon çoğunluğu bu girişimleri reddetti, çünkü bunlar yanlıştır. Gerçek duruma uygun değildir. Kapitalist temelden yoksun katıksız emperyalizm hiçbir zaman olınamıştır, hiçbir yerde yoktur ve hiçbir zaman olmayacaktır. Mali sermayeyi, sanki mali sermaye eski kapitalizmin hiçbir temeline dayanmıyormuş gibi gösterirken sendikalar, karteller, tröstler, mali sermayecilik üzerine söylenen her şey yanlış bir genellemedir.

Bu yanlıştır. Özellikle emperyalist savaş dönemi ve emperyalist savaş sonrası dönem için yanlıştır. Engels, gelecek savaş üzerine gözlemlerinde, bu savaşın beraberinde Otuz Yıl Savaşlarından daha kötü yıkımlar getireceğini, insanlığı daha ağır bir vahşete iteceğini, yapay ticaret ve sanayi çarkımızın onmaz bir karışıklığa düşeceğini yazmıştı. Savaşın başında sosyal-hainler ve oportünistler kapitalizmin yaşam direnciyle övünüyor ve bizim gibi "fanatikler ve yarı-anarşistler"le alay ediyorlardı. "Görüyorsunuz —diyorlardı— bu öngörüler gerçekleşmedi. Olaylar bunun, sadece ülkelerin çok küçük bir bölümü için ve sadece çok kısa bir süre için doğru olduğunu gösterdi!" Fakat bugün sadece Rusya'da değil, muzaffer ülkelerde de bu yapay çarkı her adımda yıkan ve eski kapitalizmin yeniden doğmasına yardım eden modern kapitalizmin muazzam yıkımı başgöstermiştir.

Buharin yoldaş, kapitalizm ve emperyalizmin yıkımının genel bir tablosunun verilebileceğinden söz ettiğinde, Komisyon'da buna karşı çıktık ve burada şunu söylemek zorundayım: Deneyin bakalım, başarılamayacağını göreceksiniz. Buharin yoldaş Komisyon'da böyle bir girişimde bulundu ve yine kendisi vazgeçti. Ben, eğer bunu yapabilecek bir kişi varsa, bunun, bu sorunla çok fazla ve çok ayrıntılı ilgilenmiş olan Buharin yoldaş olduğundan tamamen eminim. Böyle bir girişimin başarılı olamayacağını iddia ediyorum, çünkü görev yanlış konmuştur. Şimdi Rusya'da emperyalist savaşın sonuçları ve proletarya diktatörlüğünün başlangıcıyla karşı karşıyayız. Aynı zamanda Rusya'nın birbirinden eskisinden daha fazla tecrit edilmiş bir dizi bölgesinde, kapita-

lizmin adım başı yeniden doğuşunu ve ilk gelişim aşamasını görüyoruz. Bu görmezden gelinemez. Program Buharin yoldaşın istediği gibi kaleme alınırsa bu yanlış bir program olacaktır. En iyi halde, mali sermayecilik ve emperyalizm üzerine söylenmiş olanların en iyisini yeniden dile getirecek, fakat gerçeği yansıtmayacaktır, çünkü bu gerçeklik böyle bir bütünlükten yoksundur. Farklı parçalardan oluşan bir program güzel değildir (fakat elbette bunun önemi yok), ne var ki başka bir program da yanlış olacaktır. Bu alaca bulacalıktan, farklı malzemeye sahip yapıdan uzun süre kaçınamayacağız — ne kadar nahoş, ne kadar uyumsuz görünse de. Kaçınabildiğimizde, bir başka programımız olacak. Fakat o zaman sosyalist toplumda yaşıyor olacağız. Orada herşeyin bugünkü gibi olmasını beklemek gülünç olurdu.

Kapitalizmin bir dizi en esaslı, temel görüngülerinin yeniden canlandığı bir dönemde yaşıyoruz. Örneğin hepimizin kendi bedeninde çok iyi, daha doğrusu çok kötü hissettiği ulaşımın çöküşünü alalım. Aynı şey diğer ülkelerde, hatta *muzaffer ülkelerde* bile var. Peki ama emperyalist sistemde ulaşımın çöküşü ne anlama gelir? Bu, meta üretiminin en ilkel biçimlerine geri dönüş anlamına gelir. Karaborsacıların ne olduğunu biliyoruz. Bu sözcük, öyle görünüyor ki, yabancıların şimdiye kadar bilmediği bir şeydi. Ya şimdi? III. Enternasyonal Kongresi'ne gelen yoldaşlara bir sorun. Bu tür sözcüklerin Almanya ve İsviçre'de de meydana çıkmaya başladığı görülüyor. Ne var ki bu kategori hiçbir proletarya diktatörlüğüne uygun değildir, bilakis kapitalist toplumun ve meta üretiminin en alt basamaklarına kadar inilmek zorunda kalınacaktır.

Bu acıklı gerçekten düz ve bütünlüklü bir program hazırlayarak kurtulmak istemek, bu dünyaya ait olmayan, göksel, yanlış bir program kaleme almak demektir. Burada bizi eski programın bölümlerini eklemek zorunda bırakan, kesinlikle, Buharin yoldaşın nazikçe ima ettiği gibi eskiye duyduğumuz saygı değildir. İma edilen şuydu: Program 1903'te Lenin'in katılımıyla kaleme alındı; hiç kuşkusuz kötü bir program, fakat eski insanlar en çok *anılarını* anmayı sevdiklerinden,

eskiye saygı nedeniyle, yeni bir dönemde, eskinin tekrarlandığı yeni bir program yapıldı. Böyle olsaydı bu garipliğe sadece gülünürdü. Ben meselenin farklı olduğunu iddia ediyorum. 1903'te anlatılan kapitalizm, 1919'da proleter Sovyet Cumhuriyeti'nde, tam da emperyalizmin çözülüşü sayesinde, emperyalizmin çöküşü sonucunda varlığını sürdürmektedir. Bu kapitalizmi, her ikisi de Moskova'dan pek uzakta olmayan hem Samara, hem de Vyatka vilayetinde bulmak mümkündür. İçsavaşın ülkeyi parçaladığı bir çağda bu durumdan, bu karaborsadan kurtulamayacağız. Farklı bir program yapısının yanlış olmasının nedeni budur. Olanı ifade etmek gerekir, bir program kesinlikle tartışılmaz olanı, gerçekler temelinde saptanmış olanı içermelidir, ancak o zaman Marksist bir program olabilir.

Buharin yoldaş, teorik olarak bunu kesinlikle anlıyor ve program somut olmak zorundadır diyor. Fakat bir şeyi anlamak ve onu gerçekten uygulamak iki farklı şeydir. Somut olmak, Buharin yoldaşa göre, mali sermayeciliği kitaplara göre anlatmak demektir. Gerçekte ise çeşitli türden olgular gözlemliyoruz. Her tarım vilayetinde tekelleşmiş sanayinin yanı sıra serbest rekabet görüyoruz. Dünyanın hiçbir yerinde, ekonominin birçok dalında serbest rekabet olmadan tekelci kapitalizm olmamıştır, hiçbir zaman da olmayacaktır. Böyle bir sistem kurmak, yaşamdan kopuk, yanlış bir sistem kurmak demektir. Marx'ın manifaktür hakkında, manifaktürün kitlesel küçük işletme üzerinde bir üstyapı olduğunu söylemesi gibi, emperyalizm ve mali sermayecilik de eski kapitalizm üzerinde bir üstyapıdır. Tepesi yokedildiğinde eski kapitalizm su yüzüne çıkar. Eski kapitalizm olmadan bütünlüklü bir emperyalizm olduğu görüşünü savunmak, arzulananı gerçek saymak demektir.

Bu, son derece kolay düşülebilecek doğal bir yanlıştır. Eğer gerçekten kapitalizmi baştan sona değiştirmiş bütünlüklü bir emperyalizmle karşı karşıya bulunsaydık, görevimiz yüz bin kez daha kolay olurdu. Herşeyin mali sermayeye tabi olduğu bir sistem çıkardı ortaya. O zaman sadece tepesini yok edip geri kalanını proletaryaya devret-

mek gerekirdi. Bu çok hoş olurdu, fakat gerçeğe uygun değil. Gerçekte gelişme, bizi çok farklı davranmak zorunda bırakan bir seyir izler. ***Emperyalizm kapitalizmin üzerinde bir üstyapıdır.*** Bu yıkıldığında, tepe yok edilmiş ve temel ortaya çıkmış olur. O nedenle programımız eğer doğru bir program olmak istiyorsa, var olanı dile getirmelidir. Var olan, birçok bölgede emperyalizme evrimlenmiş olan eski kapitalizmdir. Tandansları sadece emperyalisttir. Temel sorunlar ancak emperyalizm bakış açısından incelenebilir. İç ve dış politikanın tek bir önemli sorunu yoktur ki bu tandansın bakış açısı dışında karara bağlanabilsin. Program şimdi bundan söz etmiyor. Gerçekte eski kapitalizm tarafından oluşturulan *muazzam bir* temel vardır. Savaşa yol açmış olan emperyalizmin üstyapısı vardır ve proletarya diktatörlüğünün başlangıcı bu savaştan kaynaklanmıştır. Bu aşama atlanamaz. Bu gerçek bütün dünyada proleter devrimin gelişim temposunu karakterize etmektedir ve yıllar boyunca bir gerçek olarak kalacaktır.

Batı Avrupa devrimleri belki daha düz bir seyir izleyecektir, fakat buna rağmen bütün dünyanın, ülkelerin çoğunluğunun yeniden örgütlenmesi uzun yıllar gerektirecektir. Bu demektir ki, geçirdiğimiz bu geçiş döneminde bu mozaikli gerçekten kaçamayız. Farklı parçalardan oluşan bu gerçeği, bu gerçek ne kadar çirkin olursa olsun, bir kenara atmak olanaksızdır. Başka türlü kaleme alınmış bir program yanlış olacaktır.

Diktatörlüğe ulaştığımızı söylüyoruz. Bu anlaşılabilir. Fakat bunun ***nasıl*** olduğunu bilince çıkarmalıyız. Geçmiş bizi sımsıkı tutuyor, bin koldan yakalıyor, bir adım ilerlememize izin vermiyor ya da bizi bu adımları mümkün olduğunca kötü atmak zorunda bırakıyor. Ve biz şunu diyoruz: Hangi duruma düştüğümüzü anlamak için, hangi yoldan yürüdüğümüzü, neyin bizi doğrudan sosyalist devrime yaklaştırdığını söylemek gerekir. Bu, meta üretiminin ilkel biçimleriyle kapitalizmdi. Bütün bunları anlamak gerekir, çünkü ancak gerçeği dikkate aldığımızda, diyelim ki orta köylülüğe karşı tutumumuz gibi sorunları çözebiliriz. Gerçekten de katıksız emperyalist kapitalizm çağında neden or-

ta köylüler var? Onların olmadığı bazı basit kapitalist ülkeler bile vardı. Eğer bu katıksız ortaçağ olgusuna (orta köylülük) karşı tutumumuz sorununu tamamen emperyalizm ve proletarya diktatörlüğü bakış açısından karara bağlayacaksak, ortaya iyi bir şey çıkmayacak ve başımızı duvara vuracağız. Fakat orta köylülere karşı tutumumuzu değiştireceksek, o zaman programın teorik bölümünde de lütfen gayret edip orta köylünün nereden çıktığını, ne olduğunu söyleyin. Orta köylü küçük meta üreticisidir. Bu, kapitalizmin abc'sidir, bunu ifade etmek zorundayız, çünkü henüz bu abc'nin ötesine geçemedik. Fakat bunu birden bir kenara bırakıp: "Mali sermayeciliği bile incelediğimize göre abc'ye ne gereksinimimiz var!" demek büyük ciddiyetsizliktir.

Ulusal sorunda da aynı şeyi söylemek zorundayım. Buharin yoldaş burada da arzulananı gerçeklik sayıyor. Buharin, ulusların kendi kaderini tayin hakkının tanınmaması gerektiğini söylüyor. Ulus, proletaryayla birlikte burjuvazidir diyor. Biz proleterler herhangi bir değersiz burjuvazinin kendi kaderini tayin hakkını tanımalıymışız! Peki bu neye uygundur? Kusura bakmayın, bu var olanla uygun düşmektedir. Bunu atarsanız hayali bir şey ortaya çıkar. Ulus içinde gerçekleşen ayrışma sürecine, proletaryayla burjuvazinin ayrışma sürecine atıfta bulunuyorsunuz. Şimdi bu ayrışmanın nasıl gerçekleştiğini görelim.

Örneğin, ileri kapitalist ülkelerin bir örneği olan, kapitalizmin, mali sermayeciliğin örgütlenmesinde Amerika'yı geçmiş bulunan Almanya'yı alın. Başka birçok bakımdan, teknikte ve üretimde olduğu gibi politik olarak da Amerika'dan geride bulunuyordu, fakat mali sermayeciliğin örgütlenmesinde, tekelci kapitalizmin devlet tekelci kapitalizmine dönüşümünde Almanya Amerika'dan ilerideydi. Almanya'nın bir örnek olduğu sanılabilir. Fakat orada neler olup bitiyor? Alman proletaryası burjuvaziden ayrıştı mı? Hayır! Sadece birkaç büyük kentte, işçilerin çoğunluğunun Scheidemannlara karşı olduğu bildirildi. Peki ama bu nasıl olabildi? Spartakistlerin, üç kez lanet olası Alman Menşevikleriyle, her şeyi birbirine karıştıran ve Sovyet sistemini Kurucu Meclisle birleştirmek isteyen bağımsızlarla ittifakı sayesinde

olabilmiştir! Almanya'da olup biten budur! Ve Almanya ileri bir ülkedir.

Buharin yoldaş şöyle diyor: "Ulusların kendi kaderini tayin hakkına ne gerek var?" 1917 yazında asgari programdan vazgeçmeyi, sadece azami programı muhafaza etmeyi önerdiğinde ona verdiğim yanıtı tekrarlamak zorundayım. O zaman şu yanıtı vermiştim: "Savaştan önce değil, savaştan sonra öğün". Eğer iktidarı ele geçirir ve sonra bir süre beklersek bunu yapacağız.* İktidarı ele geçirdik, biraz bekledik ve şimdi bunu yapmayı kabul ediyorum. Sosyalist inşanın tam ortasında bulunuyoruz, bizi tehdit eden ilk saldırıyı püskürttük — şimdi bu yerinde olacaktır. Aynı şey ulusların kendi kaderini tayin hakkı için de geçerlidir. "Ben sadece emekçi sınıfların kendi kaderini tayin hakkını tanımak istiyorum" diyor Buharin yoldaş. Demek ki siz sadece, gerçekte Rusya dışında hiçbir yerde ulaşılmamış olan şeyi tanımak istiyorsunuz. Bu gülünç.

Finlandiya'ya bakın: Bizden daha demokratik, daha gelişmiş, kültürel seviyesi daha yüksek bir ülke. Orada proletaryanın kristalizasyonu, ayrışması süreci gerçekleşiyor; bu süreç orada son derece kendine özgü, bizden daha sancılı bir seyir izliyor. Finlandiyalılar Almanya'nın diktatörlüğünü yaşadılar, şimdi Antant'ın diktatörlüğü altında bulunuyorlar ve bizim ulusların kendi kaderini tayin hakkını tanımamız gerçeği sayesinde orada ayrışma süreci kolaylaşmıştır. Orada cellat rolü oynayan Finlandiya burjuvazisinin temsilcisi Svinhufvud'a —Rusça "domuzbaş" demektir— Smolni'de** belgeyi nasıl teslim ettiğimi çok iyi anımsıyorum. Svinhufvud elimi nazikçe sıkmış, birbirimize iltifatlar yapmıştık. Ne kadar nahoştu! Fakat bunu yapmak zorundaydık, çünkü bu burjuvazi o zaman halkı, emekçi kitleleri Moskofların, şovenistlerin, Büyük Rusların Finlandiyalıları boğmak istediğini anlatarak aldatıyordu. Yani bunu yapmak zorundaydık.

* *Bkz. "Parti Programı'nın Revizyonu Üzerine", Bütün Eserler, Cilt XXI, s. 396 ve devamı. —**Alm. Red.***

** *Bkz. Dipnot, s. 51, elinizdeki cilt. —**Red.***

Ve aynı şey dün Başkır Cumhuriyeti'ne karşı yapılmak zorunda kalınmadı mı? Buharin "Bazıları için bu hak tanınabilir" derken, Buharin'in listesinde Hotantolara, Buşmanlara, Hindulara bile yer verdiğini not ettim. Sayılanları duyduğumda kendi kendime şu soruyu sordum: Buharin küçük önemsiz bir şeyi, Başkırları nasıl unuttu? Rusya'da Buşmanlar yok, Hotantoların özerk cumhuriyet talebinde bulunduklarını da duymadım, fakat ülkemizde Başkırlar, Kırgızlar ve daha birçok halk var ve biz bu halkları bu haktan mahrum bırakamayız. Eski Rus imparatorluğunun toprakları üzerinde yaşayan halkların hiçbirini bu haktan yoksun bırakamayız. Hatta Başkırların sömürücülerini devirdikleri ve bizim bu işte onlara yardım ettiğimizi varsaysak bile, bu ancak devrimin tamamen olgunlaşmış olduğu yerde olanaklıdır. Bir de bunu, müdahalemizle aslında hızlandırmamız gereken proletaryanın kristalize oluş sürecini durdurmaması için dikkatle yapmak gerekir. Fakat Kırgızlar ve Özbekler gibi, hâlâ mollalarının etkisi altında bulunan böyle halklar karşısında ne yapabiliriz? Rusya'da halk papazlarla yaşadığı uzun yılların deneyiminden sonra, onları devirmek için bize yardım etti. Fakat medeni nikah üzerine kararnamenin bile ne kadar kötü yerleştiğini biliyorsunuz[127]. Bu Özbeklerin karşısına çıkıp şöyle diyebilir miyiz: "Sizi sömürenleri yıkmak istiyoruz". Bunu yapamayız, çünkü onlar tamamen mollalarının etkisi altında bulunuyorlar. Burada bu ulusların gelişmesini, proletaryanın burjuva unsurlardan kaçınılmaz ayrışmasını beklemek zorundayız.

Ne var ki Buharin yoldaş beklemek istemiyor. Tamamen sabırsız: "Neden? Burjuvazimizi yıktığımıza, Sovyet iktidarını ve proletarya diktatörlüğünü ilan ettiğimize göre neden böyle hareket edelim?" Bu coşkulu bir mesaj etkisi yapıyor, izlememiz gereken yola işaret ediyor, fakat programımızda sadece bunu ilan edersek, bu bir program değil, bildirge olur. Sovyet iktidarını, proletarya diktatörlüğünü ve burjuvazinin binlerce kez hakettiği horlanmasını ilan edebiliriz, fakat programımızda olanı mutlak doğrulukla ifade etmeliyiz. Ancak o zaman programımız tartışılmaz olacaktır.

Sıkı sınıf bakış açısında duruyoruz. Programda yazdığımız, ulusların kendi kaderini tayini hakkında genel bir şekilde yazmış olduğumuz dönemden sonra gerçekte olanların saptanmasıdır. O zamanlar henüz proleter cumhuriyetler yoktu. Bu cumhuriyetler kurulduktan sonra ve görünmeye başladıkları ölçüde burada yazdıklarımızı yazabilirdik: "*Sovyet tipine göre* örgütlenmiş devletlerin federatif birliği". Sovyet tipi, Rusya'da var olduğu biçimiyle Sovyetler demek değildir, fakat Sovyet tipi enternasyonal olacaktır. Sadece bunu söyleyebiliriz. Daha ileri gitmek, bir adım, küçücük bir adım ileri gitmek yanlış olacaktır ve o nedenle programda yeri yoktur.

Biz şöyle diyoruz: İlgili ulusun ortaçağdan burjuva demokrasisine ve burjuva demokrasisinden proleter demokrasiye gelişimin hangi aşamasında bulunduğunu dikkate almak gerekir. Bu kesinlikle doğrudur. Bütün ulusların kendi kaderini tayin hakkı vardır — Hotantolar ve Buşmanlardan sözetmenin bir yararı yok. Ezici çoğunluk, dünya nüfusunun kesinlikle onda dokuzu, hatta yüzde doksanbeşi bu özelliğe uygundur, çünkü *bütün* ülkeler ortaçağdan burjuva demokrasisine, ya da burjuva demokrasisinden proleter demokrasiye geçiş yolunda bulunuyorlar. Bu yol kesinlikle kaçınılmazdır. Bundan fazlası söylenmemelidir, çünkü yanlış olacak, olanı ifade etmeyecektir. Ulusların kendi kaderini tayin hakkından vazgeçmek ve bunun yerine emekçilerin kendi kaderini tayin hakkını koymak tamamen yanlıştır, çünkü bu değerlendirme tek tek uluslar içinde ayrışmanın dolambaçlı yollarını dikkate almaz. Bu süreç Almanya'da bizdekinden farklıdır: Bazı hususlarda daha hızlı, bazı hususlarda daha yavaş ve kanlı seyretmektedir. Sovyetlerle Kurucu Meclis'in birleştirilmesi düşüncesi bizde hiçbir parti içinde ortaya çıkmadı. Biz bu uluslarla yan yana yaşamak zorundayız. Ve hemen Scheidemannlar ortaya çıkıp bizim Almanya'yı fethetmek istediğimizi söylüyorlar. Bu elbette gülünç ve saçma. Ne var ki burjuvazinin bundan çıkarı var ve bu saçmalığı yüzmilyonlarca nüsha halinde bütün dünyaya yayan basını var ve Wilson da bunu kendi çıkarı için destekliyor. Bolşeviklerin büyük bir ordusu olduğu ve Almanya'yı fet-

hederek Bolşevizmi oraya aşılamak istedikleri söyleniyor. Almanya'nın en iyi insanları, Spartakistler, bize, Alman işçilerinin komünistlere karşı nasıl kışkırtıldığını anlatıyorlar: Bakın Bolşeviklerin durumu ne kadar kötü görünüyor! Fakat bizde de işlerin pek iyi gittiğini söyleyemeyiz. Ve böylece kitleleri Almanya'da proleter devrimin Rusya'daki gibi olumsuzluklar anlamına geldiği yolundaki argümanla etkilemeye çalışıyorlar. Olumsuzluklarımız bizim uzun süreden bu yana devam eden hastalığımızdır. Ülkemizde proletarya diktatörlüğünü kurarken çok büyük zorluklarla savaşmamız gerekiyor. Burjuvazi, ya da küçük-burjuvazi, hatta Alman işçilerinin bir bölümü "Bolşevikler ülkemize zorla Bolşevizmi yerleştirmek istiyorlar" kuruntusundan etkilendikleri sürece "emekçilerin kendi kaderini tayini", durumu kolaylaştırmayacaktır. Alman sosyal-hainlerinin elinden, Bolşeviklerin, Kızıl Ordu askerlerinin süngülerinin ucunda Berlin'e taşınabilecek evrensel bir sistemi zorla dayatmak istediklerini söyleme olanağını alabilecek şekilde hareket etmeliyiz. Ulusların kendi kaderini tayin hakkının reddedilmesi bakış açısından bu gerçekten de böyle anlaşılabilir.

Programımız emekçilerin kendi kaderini tayin etmesinden söz etmemelidir, çünkü bu yanlıştır. Programımız olanı ifade etmelidir. Uluslar ortaçağdan burjuva demokrasisine, burjuva demokrasisinden proleter demokrasiye gelişimde farklı aşamalarda bulunduklarına göre programımızın bu cümlesi tamamen doğrudur. Ülkemizde bu yolda çok fazla zikzaklar yaşandı. Bütün uluslar kendi kaderini tayin hakkına sahip olmalıdır. Bu, emekçilerin kendi kaderini tayin hakkına katkıda bulunur. Finlandiya'da proletaryanın burjuvaziden ayrışması sürecinin net, yoğun ve derin cereyan etmesi dikkat çekicidir. Ne olursa olsun Finlandiya'da her şey bizdekinden farklı gerçekleşecektir. Eğer Fin ulusunu değil, sadece emekçi kitleleri tanıdığımızı söylersek bu çok büyük bir çocukluk olacaktır. Olan bir şeyi tanımamak olanaksızdır, bu gerçek kendisinin tanınmasını dayatacaktır. Çeşitli ülkelerde burjuvaziyle proletaryanın ayrışması kendine özgü yollardan gerçekleşiyor. Bu noktada bizden beklenen büyük bir dikkattir. Çeşitli uluslara karşı özellikle dikkatli olunmalıdır, çünkü bir ulusa karşı güvensizlikten da-

ha kötü bir şey yoktur. Polonya'da proletaryanın kendi kaderini tayini gerçekleşiyor. İşte Varşova İşçi Konseyi'nin bileşimi üzerine son rakamlar: Polonyalı sosyal hainler 333, Komünistler 297[128]. Bu, Polonya'da bizim devrimci takvimimize göre Ekim'in artık çok uzak olmadığını gösteriyor; Ağustos ya da Eylül 1917 gibi. Fakat birincisi, henüz bütün ülkelerin Bolşevik devrimci takvime uymak zorunda olduklarını bildiren bir kararname çıkarılmamıştır; ve böyle bir kararname çıkarılmış olsa bile buna uyulmayacaktır. İkincisi, bizim işçilerimizden daha ileri ve kültürel olarak daha gelişmiş olan Polonyalı işçilerin çoğunluğu "sosyalist" anavatan savunması görüşünde, sosyal yurtseverlik görüşündedir. Bu noktada beklemek gerekir. Bu noktada emekçi kitlelerin kendi kaderini tayininden söz edilmemelidir. Bu ayrışmayı propaganda etmeliyiz. Bunu yapıyoruz, fakat Polonya ulusunun kendi kaderini tayininin derhal tanınması gerektiğine hiç kuşku yoktur. Bu açık. Polonya proleter hareketi aynı bizim hareketimizin yöneldiği hedefe, proletarya diktatörlüğü hedefine yöneliyor, fakat Rusya'dakinden farklı bir yoldan. Polonya'da da işçiler, Moskofların, Polonyalıları her zaman ezmiş olan Büyük Rusların Büyük Rus şovenizmini komünizm maskesi altında Polonya'ya taşımak istemesiyle korkutulmak isteniyor. Komünizm zorla aşılanmayacak. Polonyalı komünist yoldaşların en iyilerinden birine "siz başka biçimde yapacaksınız" dediğimde bana şu yanıtı verdi: "Hayır, aynısını yapacağız, ama sizden daha iyi yapacağız". Böyle bir argümana karşı hiçbir itirazda bulunamadım. Sovyet iktidarını bizdekinden daha iyi gerçekleştirme yönündeki bu mütevazı dileğin yerine getirilmesine olanak verilmelidir. Orada izlenecek yolun biraz kendine özgü olduğu gözönüne alınmalı ve şöyle denmemelidir: "Kahrolsun kendi kaderini tayin hakkı! Biz sadece emekçi kitlelerin kendi kaderini tayin hakkını tanırız". Bu kendi kaderini tayin çok karmaşık ve zor bir yol izliyor. Bu sadece Rusya'da var ve Moskova'dan talimatlar vermek yerine, diğer ülkelerdeki bütün gelişme aşamalarını öngörmek gerekir. O nedenle bu önerge ilkesel açıdan kabul edilemez.

Şimdi yaptığımız plana göre benim aydınlatmam gereken diğer hususlara geçiyorum. İlk olarak ***küçük mülk sahipleri*** ve ***orta köylü-***

ler sorununu ele almak istiyorum. Bu hususa ilişkin 47. maddede şöyle deniyor:

> "Orta köylülüğe karşı RKP'nin politikası orta köylülüğü sosyalist inşa çalışmasına yavaş yavaş ve planlı olarak çekmekten ibarettir. Parti önüne, orta köylüleri Kulaklardan ayırma, bütün gereksinimlerini dikkatle karşılayarak onları işçi sınıfının yanına çekme görevini koyar. Aynı zamanda Parti orta köylülüğün geriliğiyle, kesinlikle baskı yöntemleriyle değil, düşünsel etkileme yollarıyla mücadele eder. Orta köylülüğün yaşamsal çıkarlarıyla ilgili bütün durumlarda Parti orta köylülükle pratik bir anlaşma sağlama çabası güder ve sosyalist reformların uygulanması için yöntemleri belirlerken orta köylülüğe tavizler verir."

Ben, bizim burada sosyalizmin kurucularının da orta köylülük üzerine sık sık söylediklerinin aynısını formüle ettiğimize inanıyorum. Bu maddenin bir eksiği sadece yeterli somutlukta olmamasıdır. Elbette programda bundan daha fazla söyleyemezdik, fakat Parti Kongresi'nde sadece programatik sorunlar ortaya atılmaz ve biz orta köylülük sorununa iki kat, üç kat dikkat sarfetmeliyiz. Bugünlerde Rusya'nın tarım bölgelerine dalga dalga yayılmaya başlayan ayaklanmalarda ***ortak bir planın*** su yüzüne çıktığı ve bu planın Mart ayında genel bir saldırı ve bir dizi ayaklanmanın örgütlenmesi kararı alan Beyaz Muhafızların savaş planıyla açık bir ilişki içinde bulunduğu haberini aldık. Parti Kongresi başkanlığında Parti Kongresi'nin bir çağrı tasarısı var. Bu tasarı size sunulacak. Bu ayaklanmalar bize Sol Sosyal-Devrimcilerle Menşevikler'in bir bölümünün —Bryansk'te Menşevikler ayaklanma için çalışmışlardır— Beyaz Muhafızların doğrudan ajanları rolünü oynadıklarını gösteriyor. Beyaz Muhafızların genel saldırısı, köylerde ayaklanmalar, demiryolu trafiğinin kesilmesi — bu yolla Bolşevikleri devirmek başarılamaz mı? Burada köylülüğün rolü bütün yaşamsal öneme sahip aciliyetiyle su yüzüne çıkıyor. Parti Kongresi'nde sadece orta köylülük karşısında yumuşak tutumumuzu özellikle vurgulamak, aynı zamanda orta köylülüğe en azından doğrudan bir şeyler getiren mümkün olduğunca somut bir dizi önlem üzerine düşünmek zorundayız. Bu, gerek kendimizi korumamız açısından, gerekse de orta köylülüğün bizimle onlar arasında gidip geldiğini bilen ve orta köylülüğü

ayartınaya çalışan bütün düşmanlarımıza karşı mücadele açısından son derece gereklidir. Bugünkü durumumuz muazzam rezervlere sahip olmamızla karakterizedir. Polonya ve Macar devrimlerinin olgunlaştığını, hem de büyük bir hızla olgunlaştığını biliyoruz. Bu devrimler bize proleter rezervler sağlayacak, durumumuzu kolaylaştıracak ve bizde zayıf olan proleter tabanımızı muazzam ölçüde sağlamlaştıracaktır. Bu önümüzdeki aylarda gerçekleşebilir, fakat ne zaman olacağını bilmiyoruz. Bugün kritik bir anın ortaya çıktığını biliyorsunuz, o nedenle bugün orta köylülük sorunu çok büyük bir pratik önem kazanmaktadır.

Ayrıca *kooperatifler* konusunu ele almak istiyorum — bu programımızın 48. maddesidir. Bu madde belli bir anlamda eskimiştir. Komisyonda bu maddeyi ele alırken tüketici komünlerimiz değil, kooperatiflerimiz vardı, ne var ki birkaç gün sonra bütün kooperatiflerin bir tüketici komününde birleştirilmesi üzerine bir karar alındı. Bu kararnamenin yayınlanıp yayınlanmadığını, burada bulunanların çoğunun bu kararnameden haberi olup olmadığını bilmiyorum. Eğer yoksa, bu kararname yarın ya da yarından sonra yayınlanacaktır. Bu madde bu açıdan şimdiden eskimiştir, fakat ben buna rağmen bu maddenin gerekli olduğuna inanıyorum, çünkü hepimiz kararname çıkarmakla kararnameyi uygulamak arasındaki mesafenin son derece büyük olduğunu biliyoruz. Kooperatiflerle 1918'den bu yana uğraşıyoruz, önemli fakat henüz belirleyici olmayan başarılar elde ettik. Halkın kooperatiflerde birleşmesi bazen öyle boyutlar aldı ki birçok bölgede tarım nüfusunun yüzde 98'i şimdiden birleşmiş bulunuyor. Ne var ki kapitalist toplumda da varolan bu kooperatifler tamamen burjuva toplumunun ruhunun etkisi altındadır, bu kooperatiflerin başında Menşeviklerle Sosyal-Devrimciler, burjuva uzmanlar vardır. Henüz bunları kendimize tabi kılmayı beceremedik, bu hususta görevimiz yerine getirilmemiştir. Kararnamemiz tüketici komünleri oluşturmak anlamında ileriye doğru bir adım atmakta, bütün Rusya için her türden kooperatifin birleştirilmesini öngörmektedir. Fakat bütün kapsamıyla uygulansa bile bu kararname de gelecekteki tüketici komünleri içinde özerk bir işçi kooperatifleri seksiyonu öngörmektedir, çünkü işçi kooperatiflerinin pratik deneyi-

me sahip temsilcileri, faaliyetleri gerekli olduğu sürece daha gelişkin bir örgütlenme olarak işçi kooperatiflerinin korunması gerektiğini söylemiş ve kanıtlamışlardır. Partimiz içinde kooperatifler üzerine birçok görüş ayrılığı çıktı, tartışmalar oldu, kooperatiflerdeki Bolşeviklerle Sovyetlerdeki Bolşevikler arasında sürtüşmeler oldu. Prensip itibariyle sorun bana göre hiç kuşkusuz, kapitalizmin kitleler içinde oluşturduğu, henüz ilkel kapitalizmin gelişme aşamasında bulunan tarım nüfusu içinde işleyen bu biricik aygıtın ne pahasına olursa olsun korunması, geliştirilmesi ve kesinlikle feshedilmemesi biçiminde çözülmelidir. Buradaki görev zordur, çünkü birçok durumda kooperatiflerin başında kesinlikle tam anlamıyla Beyaz Muhafız olan uzmanlar bulunmaktadır. Onlara karşı nefretin, haklı nefretin, onlara karşı mücadelenin nedeni budur. Ne var ki bu mücadele akılla yürütülmelidir: ***Kooperatif yöneticilerinin karşı-devrimci arzuları engellenmek zorundadır, fakat bu kooperatif aygıtına karşı mücadeleye dönüşmemelidir.*** Karşıdevrimci yöneticileri ayıklarken, aygıta kendi otoritemizi kabul ettirmeliyiz. Burada görev burjuva uzmanlara karşı görevle aynıdır ve bu ele almak istediğim bir başka sorundur.

Burjuva uzmanlar sorunu sık sık sürtüşmelere ve ayrılıklara yol açıyor[129]. Birkaç gün önce Petrograd Sovyeti'nde konuşurken* bana yazılı olarak sorulan sorularda sık sık maaş sorunundan söz edilmekteydi. Şunu soruyorlardı: Sosyalist bir cumhuriyette 3000 rubleye varan maaş vermek uygun mudur? Aslında bu sorunu programımıza aldık, çünkü buna duyulan hoşnutsuzluk gittikçe büyüyor. Burjuva uzmanlar sorunu orduda, sanayide, kooperatiflerde, yani her yerde rol oynuyor. Bu sorun kapitalizmden komünizme geçiş döneminin son derece önemli bir sorunudur. Komünizmi ancak, onu, burjuva bilim ve teknik aracılığıyla kitlelere açık bir hale getirebildiğinizde inşa edebiliriz. Komünist toplum başka türlü inşa edilemez. Ne var ki komünist toplumu bu yolla inşa edebilmek için burjuvazinin aygıtından yarar-

* *Bkz.: "Halk Komiserleri Konseyi'nin İç ve Dış Politikası Üzerine Petrograd Sovyetine Rapor, 12 Mart 1919", Bütün Eserler, Cilt XXIV.* ***—Alm. Red.***

lanmak, bütün bu uzmanları çalışmaya çekmek zorundayız. Programda bu sorunu radikal biçimde çözebilmek için bilerek uzunca ele aldık. Rusya'nın kültürel geriliğinin ne anlama geldiğini, bütün dünya için kıyaslanamayacak kadar yüksek proleter demokrasiyi, bu demokrasinin bir örneğini sunan Sovyet iktidarı üzerinde nasıl bir etkide bulunduğunu çok iyi biliyoruz; bu kültürsüzlüğün Sovyet iktidarını nasıl aşağıya çektiğini ve bürokrasiyi nasıl canlandırdığını biliyoruz. Sovyet aygıtı bütün emekçilere açık olmalıdır, fakat gerçekte hepimizin bildiği gibi henüz açık değil. Ve bunun nedeni kesinlikle burjuvazinin yönetimi altında olduğu gibi yasal engeller değildir; tersine yasalar teşvik edicidir. Fakat tek başına yasalar yetmiyor. Birçok eğitsel ve kültürel çalışmaya gerek var ve bir yasayla bu kısa süre içinde yerine getirilemez. Burjuva uzmanlar sorunu, bugünkü Parti Kongremizde kesin biçimde karara bağlanmalıdır. Böyle bir karar, Parti Kongresi'nin seyrini hiç kuşkusuz izleyen yoldaşlara Kongre'nin otoritesine dayanma ve hangi zorluklarla karşılaştığımızı görme olanağı tanıyacaktır; böyle bir karar, adım başı bu sorunla karşılaşan yoldaşların hiç olmazsa propaganda çalışmalarına katılmalarına yardımcı olacaktır.

Burada Moskova'daki Kongre'de* Spartakistlerin temsilcileri bize, sanayinin özellikle çok geliştiği, işçiler arasında Spartakistlerin etkisinin, henüz zafere ulaşamamış olmalarına rağmen çok güçlü olduğu Batı Almanya'da en büyük fabrikaların birçoğunda mühendislerin, fabrika yöneticilerinin kendilerine gelerek şöyle dediklerini anlattılar: "Sizinleyiz". Böyle bir şey bizim ülkemizde olmadı. Belli ki Almanya'da işçilerin kültür seviyesinin yüksekliği, proleterlere oranla teknik personel oranının yüksek olması, belki de bilemediğimiz daha birçok neden, bizim koşullarımızdan bir ölçüde farklı olan bu tür koşullar yaratmıştır.

Ne olursa olsun bizim açımızdan daha da ilerlemek için başlıca engeller burada yatmaktadır. Derhal, diğer ülkelerin desteğini bekle-

* *2-6 Mart tarihleri arasında toplanan Komünist Enternasyonal I. Dünya Kongresi'nde. —**Alm. Red.***

meden, derhal ve gecikmeksizin, ülkenin üretici güçlerini geliştirmek zorundayız. Bu ise uzmanlar olmadan olanaksızdır. Bunu kesin olarak söylemek gerekir. Elbette bu uzmanların çoğu burjuva dünya görüşünün etkisi altındadır. Onları arkadaşça bir işbirliği atmosferiyle, işçi komiserleri ve komünist hücrelerle kuşatmak, kurtulamayacakları bir duruma sokmak, fakat aynı zamanda onlara kapitalizmde olduğundan daha iyi koşullarda çalışma olanağı *tanımak* gerekir, çünkü burjuvazi tarafından eğitilmiş bu kesim başka türlü çalışmayacaktır. Bütün bir kesimi elde sopa çalışmaya zorlamak olanaksızdır, bu konuda yeterince deneyim sahibi olduk. Onlar, karşı-devrime aktif olarak katılmamaya zorlanabilir, Beyaz Muhafızların bildirilerine el uzatmaya korkacak kadar gözleri yıldırılabilir. Bu hususta Bolşevikler son derece enerjikler. Bu yapılabilir ve biz de bunu yeterince yapıyoruz. Bunu hepimiz öğrendik. Fakat bütün bir kesimi bu biçimde çalışmaya zorlamak olanaksızdır. Bu insanlar kültürel çalışmaya alışmışlar, bu çalışmayı burjuva düzeni içinde yapmışlar, yani burjuvaziyi, proletaryaya sadece kırıntıları düşen muazzam maddi kazançlarla zenginleştirmişlerdir, fakat bu insanlar kültürü geliştirdiler, meslekleri buydu. Bu kesim işçi sınıfı içinden sadece kültürün değerini bilmekle kalmayan, aynı zamanda kitleler arasında yaygınlaşmasına yardımcı olan örgütlü, ileri bir kesimin çıktığını gördüğü ölçüde bize karşı tutumunu değiştiriyor. Bir doktor, proletaryanın salgınlara karşı mücadelede emekçilerin inisiyatifini geliştirdiğini görünce, bize karşı çok farklı davranıyor. Bu burjuva doktorların, mühendislerin, tarım uzmanlarının, kooperatif yöneticilerinin önemli bir kesimini yanımıza aldık ve bunların tümü, pratikte, proletaryanın giderek daha geniş kitleleri kültür çalışmasına çektiğini görünce ***moral*** açıdan yenilgiye uğrayacak ve burjuvaziden sadece politik olarak kopmakla kalmayacaklar. O zaman görevimiz kolaylaşacak. O zaman onlar kendiliğinden aygıtımızın içine çekilecek, bu aygıtın bir bölümünü oluşturacaklar. Buna ulaşabilmek için özveride bulunmak gerekir. Bunun için iki milyar bile ödemek zorunda kalsak bu bir hiçtir. Bu özveriden kaçınmak çocukluktur ve önümüzdeki görevleri kavramadığımız anlamına gelir.

Ulaşım, sanayi ve tarımın sekteye uğraması Sovyet Cumhuriyetinin bütün varlığını sarsıyor. Burada en enerjik önlemleri almak, ülkenin bütün güçlerini harekete geçirmek zorundayız. Uzmanlara karşı küçük eziyet politikası izlememeliyiz. Bu uzmanlar sömürücülerin suç ortağı değil, burjuva toplumda burjuvaziye hizmet etmiş olan ve dünyanın bütün sosyalistlerinin, proleter toplumda *bize* hizmet edeceklerini söylediği kültür işçileridir. Bu geçiş döneminde onlar için mümkün olduğunca iyi yaşam koşulları oluşturmalıyız. Bu, en iyi politika, en tutumlu idare anlamına gelecektir. Aksi halde birkaç yüz milyon tasarruf edebiliriz ama milyonlarla, yeniden yerine konamayacak çok şey kaybedebiliriz.

Maaş sorunu üzerine Çalışma Komiseri Schmidt yoldaşla sohbet ederken şu gerçeğe işaret etti. Maaşların eşitlenmesi için şimdiye kadar hiçbir burjuva devletin yapmadığı ve önümüzdeki on yıllar içinde de yapamayacağı kadar çok şey yaptığımızı söyledi. Savaş öncesi ücretleri alalım: Vasıfsız bir işçi günde 1 ruble, yani ayda 25 ruble kazanıyordu. Oysa bir uzmanın aylık maaşı 500 rubleydi, yüzbinlerce ruble kazananları ise bir yana bırakıyorum. Bizim bugünkü ölçülerimiz 600 ile 3000 ruble arasında değişiyor — fark sadece beş kat. Böylece eşitleme için çok şey yapılmış durumdadır. Elbette ülkemizde bugün uzmanlar fazla para alıyor. Fakat bunun nedeni sadece buna değmesi değil, aynı zamanda onlara fazla para ödememizin mutlak gerekliliği ve teorik kaçınılmazlığıdır. Bana göre bu sorun programda yeterince ele alınmıştır. Bu büyük bir ısrarla vurgulanmalıdır. Sadece burada ilke olarak karara bağlanması değil, aynı zamanda Parti Kongresi'ne katılanların tümünün, evlerine döndüklerinde örgütlerine verecekleri raporlarla, bütün faaliyetleriyle bu kararın uygulanmasını sağlamaları gerekmektedir.

Yalpalayan aydınlar arasında şimdiden muazzam bir değişim sağladık. Daha dün küçük-burjuva partilerin legalize edilmesinden söz ederken bugün Menşeviklerle Sosyal-Devrimcilerin tutuklanmasını sağlayarak bu yalpalamalarda çok kesin bir sistem izliyoruz. Bütün bu

yalpalamalar karşısında izlenen sağlam bir çizgi mevcut: ***Karşı-Devrimi budamak, burjuvazinin kültürel aygıtından yararlanmak.*** Menşevikler sosyalizmin en kötü düşmanlarıdır, çünkü proleter kisveye bürünüyorlar, oysa aslında hiç de proleter olmayan bir katmandırlar. Bu kesimin yok denecek kadar küçük bir üst tabakası proleterdir, esası ise küçük aydınlardır. Bu kesim şimdi bize yöneliyor. Onları tamamen kazanacağız. Ne zaman bize gelseler onlara şöyle diyoruz: "Hoşgeldiniz!" Bu yalpalamaların her birinde bu kesimden bir bölüm bize geliyor. Menşevikler ve "Novaya Jizn" Grubuyla* aynı şey oldu, Sosyal-Devrimcilerle aynı şey oldu, daha uzun süre yolumuza çıkacak, sızlanacak, bir kamptan ötekine geçecek bütün bu yalpalayan unsurlarla da aynı şey olacak. Onlarla yapılacak hiçbir şey yok. Fakat bütün bu yalpalamalar sırasında kültürel olarak gelişkin aydın kesimleri Sovyet yöneticisi saflarına kazanacağız ve Beyaz Muhafızları desteklemeye devam eden unsurları budayacağız.

Konuların paylaşımı itibariyle ele alınması benim görevim olan bir başka sorun ***bürokratizm*** [130] ***ve geniş kitlelerin Sovyetlerdeki çalışmaya çekilmesi sorunudur.*** Bir hayli zamandır bürokratizm üzerine şikayetler duyuluyor, kuşkusuz haklı şikayetler. Bürokratizmle mücadelede biz, henüz hiçbir devletin yapmadığını yaptık. Tamamen bürokratik ve bütünüyle bir burjuva baskı aracı olan en özgür burjuva cumhuriyetinde bile bu niteliğini koruyan aygıtı temelden yıktık. Örneğin adaleti ele alalım. Burada görev elbette kolaydı, yeni bir aygıt oluşturmamız gerekmiyordu, çünkü herkes emekçi sınıfların devrimci adalet bilincine dayanarak yargıç olarak faaliyet gösterebilir. Bu konuda işler henüz sonuçlandırılmadı, fakat birçok bölgede mahkemeleri olması gerektiği gibi yaptık. Sadece erkeklerin değil, kadınların da, en geri, en kıt anlayışlı unsur da dahil, istisnasız herkesin katılabileceği organlar yarattık.

Diğer idari dallardaki görevliler daha kemikleşmiş bürokratlardır. Burada görevimiz daha zor. Bu aygıt olmadan yapamayız, her idari dal

* *"Yeni Yaşam". —**Alm. Red.***

böyle bir aygıt gereksinimini doğuruyor. Burada Rusya'nın kapitalist gelişiminin yeterli olmamasının sancısını çekiyoruz. Almanya'da bu süreç gözle görülür biçimde daha kolay cereyan ediyor, zira orada bürokratik aygıt mükemmel eğitilmiştir: Gerçi insanlar orada aşağılanırlar, fakat buna karşılık bizim bürolarda çoğu kez olduğu gibi sadece oturmaya değil, gerçekten çalışmaya teşvik edilirler. Biz bu eski bürokratik unsurları dağıttık, sonra elekten geçirdik ve bunları yeni yerlere yerleştirmeye başladık. Çarlığın bürokratları Sovyet kuruluşlarında çalışmaya ve bürokratizmi yerleştirmeye, kendilerini komünist olarak maskelemeye ve daha iyi kariyer yapabilmek için Parti üyelik kartları almaya başladılar. Böylece kapıdan kovulduklarında yeniden pencereden giriyorlar! Kültürel güçlerin yetersizliği en ağır biçimde burada etkisini gösteriyor. Bu bürokratları hemen evlerine gönderebilirdik, fakat bunları birdenbire değiştirmemiz mümkün değil. Burada önümüzde ilk planda örgütsel, eğitsel ve kültürel görevler var.

Bürokratizme karşı sonuna kadar, tam zafere kadar mücadele etmek, ancak bütün halkın yönetime katılmasıyla mümkündür. Bu burjuva cumhuriyetlerinde sadece olanaksız değildi, ***yasanın kendisi buna engeldi.*** En iyi burjuva cumhuriyetlerinde, ne kadar demokratik olursa olsunlar, yasa tarafından koyulan, emekçilerin yönetime katılmasına mani olan binlerce engel vardır. Biz bu engelleri kaldırdık, fakat henüz emekçi kitlelerin yönetime katılmasını başaramadık, çünkü yasaların dışında, hiçbir yasaya tabi olmayan kültür seviyesi var. Bu düşük kültür seviyesi, programlarına göre, ***emekçiler tarafından*** yönetilen yönetiminin organları olması gereken Sovyetlerin, emekçi kitlelerin kendileri tarafından değil, proletaryanın ileri kesimi tarafından icra edilen ***emekçiler için*** yönetimin organları olması sonucunu doğurmuştur.

Burada uzun süreli eğitsel çalışma dışında başka hiçbir şeyle çözülemeyecek bir görevle karşı karşıyayız. Şimdilik bu görev bizim için son derece zor, çünkü —sık sık belirtme imkânı bulduğum gibi— yönetim faaliyetine katılan işçi kesimi olağanüstü ve inanılmaz ölçüde ***dardır.*** Takviyeye gereksinimimiz var. Bütün belirtilere göre ülkede

böyle bir rezerv büyümektedir. Muazzam öğrenme hırsı, eğitimde çoğu kez okul dışında kaydedilen muazzam gelişim, emekçilerin eğitiminde muazzam ilerleme tartışma götürmez. Bu herhangi bir okul çerçevesinde olmuyor, fakat ilerleme son derece büyük. Bütün belirtiler, zayıf proleter kesimin aşırı yorgun düşmüş temsilcilerinin çalışmasını gelecekte devralacak güçlü bir yeni nesile kavuşabileceğimizi gösteriyor. Ne var ki bugün bu hususta çok zor durumdayız. Bürokrasi yenilgiye uğratılmış, sömürücüler ortadan kaldırılmıştır. Fakat kültür seviyesi hâlâ yükselmemiştir, o nedenle bürokratlar hâlâ eski yerlerinde oturuyorlar. Bunlar ancak, eskisinden daha kapsamlı olması gereken proletarya ve köylülüğün örgütlülüğüyle ve işçilerin yönetim faaliyetine çekilmesi için etkili önlemlerle geri püskürtülebilirler. Tek tek halk komiserlikleri çerçevesindeki bu önlemler hepimizin malumudur, bunlar üzerinde daha fazla durmayacağım.

Değinmem gereken son nokta ***proletaryanın önder rolü ve seçim hakkından mahrum bırakmaktır***. Anayasamız köylülüğe karşı proletaryanın imtiyazlı olmasını[131] ve sömürücüler için seçim hakkının kaldırılmasını öngörüyor. Bu, Batı Avrupa'nın katıksız demokratları tarafından en çok saldırıya uğrayan husustur. Onlara, Marksizmin en önemli ilkelerini unuttukları, kendileri için burjuva demokrasisinin söz konusu olduğu, oysa bizim ***proleter*** demokrasiye geçtiğimiz yanıtını verdik ve veriyoruz. İşçilerle yoksul köylülerin devlet yönetimine katılması için son aylarda Sovyet iktidarının yaptıklarının onda birini bile yapan tek ülke yoktur. Bu kesin bir gerçektir. Bizim, kağıt üzerinde olmayan gerçek demokrasi anlamında, işçi ve köylülerin yönetime çekilmesi için en iyi demokratik cumhuriyetlerin bile yüzyıllar boyunca yapmadıkları, yapamayacakları kadar çok şey yaptığımızı hiç kimse inkâr edemez. Bu, Sovyetlerin önemini belirlemiştir, bu gerçek sayesinde Sovyetler bütün ülkelerin proletaryasının şiarı haline gelmiştir.

Ne var ki bu bizi, kitlelerin yetersiz kültür seviyesine takılmaktan kesinlikle kurtarmaz. Burjuvazinin seçim hakkından mahrum bırakılması sorununu biz kesinlikle mutlak bir bakış açısından değerlendirmi-

yoruz, zira burjuvaziyi adım başı baskı altında tutacak proletarya diktatörlüğünün, burjuvaziye seçim hakkını tanıması teorik olarak kesinlikle caizdir. Bu teorik olarak kesinlikle düşünülebilir, zaten biz de anayasamızı başka devletler için örnek olarak sunmuyoruz. Bizim söylediğimiz sadece şu: Burjuvaziyi baskı altında tutmadan sosyalizme geçmeyi düşünen biri sosyalist değildir. Fakat burjuvaziyi sınıf olarak baskı altında tutmak zorunlu olsa da onu seçim hakkı ve eşitlikten mahrum etmek ille de gerekmeyebilir. Biz burjuvazi için özgürlük istemiyoruz, sömürenlerle sömürülenlerin eşitliğini kabul etmiyoruz, fakat programımızda sorunu işçi ve köylülerin eşitsizliği gibi önlemlerin, kesinlikle anayasa emri olmayacağı biçimde ele alıyoruz. Bu önlemler pratikte yerleştikten *sonra* anayasaya alınmıştır. Sovyet Anayasası'nı Bolşevikler değil, Bolşevik Devrim'den önce Menşeviklerle Sosyal-Devrimciler yapmışlar, böylece de kendilerine karşı hareket etmişlerdi. Menşeviklerle Sosyal-Devrimciler anayasayı yaşamın gerektirdiği gibi yapmışlardı. Proletaryanın örgütlenmesi köylülüğün örgütlenmesinden daha hızlı gerçekleşti — bu durum işçileri devrimin dayanağı yaptı ve onlara fiiliyatta imtiyazlı bir konum tanıdı. Bir sonraki görev bu imtiyazlı durumdan eşitlenmeye geçiştir. Ne Ekim Devrimi'nden önce, ne de sonra burjuvazi Sovyetlerden kovulmuştur. ***Burjuvazinin kendisi Sovyetleri terketmiştir.***

Burjuvazinin seçim hakkıyla ilgili durum budur. Görevimiz, sorunu bütün açıklığıyla ortaya koymaktır. Davranışımız nedeniyle özür dilemiyor, sadece meseleleri gerçekte olduğu gibi söylüyoruz. İşaret ettiğimiz gibi Anayasamız böyle bir eşitsizliği belirtmek zorundaydı, çünkü ülkemizde kültür seviyesi düşük ve örgütlenme zayıftır. Ne var ki biz bu durumu ideal bir durum mertebesine yükseltmiyoruz, tersine programa göre Partimiz kendisini, daha yüksek örgütlülük içindeki proletaryayla köylülük arasındaki eşitsizliği kaldırmak için sistemli olarak çalışmakla görevlendirmektedir. Kültür seviyesini yükseltmeyi başarır başarmaz bu eşitsizliği gidermemiz gerekecek. Ancak o zaman bu tür kısıtlamalar yapmamıza gerek kalmayacak. Daha şimdiden,

devrimden sadece 17 ay sonra bu sınırlamaların pratikteki önemi son derece azdır.

Yoldaşlar, programa ilişkin genel görüşmeler sırasında ele almayı ve tartışmanın devamında göz önünde bulundurulmasını gerekli gördüğüm önemli noktalar bunlardır. *(Alkışlar.)*

PARTİ PROGRAMI ÜZERİNE RKP(B) VIII. PARTİ KONGRESİ'NE RAPOR'A SON SÖZ[111]

19 Mart 1919

Yoldaşlar! Sorunun bu bölümünde, Buharin yoldaşla, daha önce raporu sunarken yaptığımız gibi ayrıntılı biçimde, —önceden anlaşarak— görevi paylaşmam olanaksızdı. Belki de buna hiç gerek olmayacak. Burada yapılan tartışmaların her şeyden önce şunu gösterdiğine inanıyorum: az çok kesin ve az çok formüle edilmiş bir karşı öneri yoktur. Tali sorunlar üzerine bölük pörçük, çok fazla konuşuldu, fakat bir karşı öneri sunulmadı. Ben esas olarak öncelikle giriş bölümüne yönelen itirazları ele alacağım. Buharin yoldaş bana, kendisinin giriş bölümünde kapitalizmin anlatımıyla emperyalizmin anlatımını bağıntılı bir biçimde birleştirmenin olanaklı olduğu düşüncesini savunanlardan olduğunu, fakat bu bütünleştirme olmadığı için mevcut tasarıyı kabul etmek zorunda kaldığını söyledi.

Tartışmacılardan birçoğu —Podbelski yoldaş özellikle kararlı bir biçimde yaptı bunu— size sunulan biçimiyle tasarının yanlış olduğunu savundu. Podbelski yoldaşın kanıtları son derece ilginçti. Örneğin 1.

maddede devrimin şu tarihli devrim olarak belirlenmesine karşı çıkıyordu. Bu yoldaş herhangi bir nedenden dolayı, hatta bu devrimin bir de numarası olduğu izlenimi edinmişti. Halk Komiserleri Konseyi'nde, çoğu kez son derece yorucu olan birçok numaralanmış yazıyla uğraştığımızı söylemeliyim, fakat bu izlenim neden buraya kadar çekiliyor? Gerçekten de bunun numarayla ne ilgisi var? Bayram gününü tespit ediyor ve kutluyoruz. İktidarın 7 Kasım (25 Ekim) tarihinde ele geçirildiği nasıl inkâr edilebilir? Eğer bunu herhangi bir biçimde değiştirmeye çalışırsanız yapay bir şey yapmış olursunuz. Devrimi "Ekim-Kasım Devrimi" olarak adlandırırsanız, meselenin bir günde gerçekleştirilmediğini söyleme olanağı tanımış olursunuz. Elbette devrim daha da uzun sürdü — sadece Ekim değil, sadece Kasım değil, hatta sadece bir yıl değil. Podbelski yoldaş, bir paragrafta ***önümüzdeki*** sosyal devrimden sözedilmesine karşı çıktı. Bu nedenden dolayı sanki program sosyal devrime karşı halis mulis bir hakaret girişimiymiş gibi davrandı. Sosyal devrimin tam ortasında bulunuyoruz ve bu devrim hemen geleceğe atılıyor! Bu argümanın hiçbir dayanağı olmadığı çok açık, çünkü programımızda söz konusu olan bütün dünyada sosyal devrimdir.

Bize, devrime iktisadi açıdan yaklaştığımız söyleniyor. Böyle yapmalı mıyız, yapmamalı mıyız? Çabucak coşkuya kapılan birçok yoldaş, bu hususta, bir Dünya Ekonomi Konseyi ve bütün ulusal partilerin RKP MK'sına tabi olmasından sözedecek kadar ileri gittiler. Bu kadar ileri gidenlerden biri de Pyatakov yoldaştı. (Pyatakov seslenir: "Kötü mü olurdu?"). Eğer şimdi Pyatakov bunun hiç de kötü olmayacağını belirtiyorsa şu yanıtı vermek zorundayım: Eğer programda böyle bir şey olsaydı, bizim eleştirmemiz gerekmezdi, zira böyle bir önergeyi hazırlayanlar kendi işlerini kendileri bitirmiş olurlardı. Kolayca coşkuya kapılan yoldaşların dikkatinden program yaparken gerçekte olandan hareket etmemiz gerektiği kaçmıştır. Programı büyük bir enerjiyle yetersizlikle vs. eleştiren bu yoldaşlardan biri, sanıyorum Suniza'ydı, programda gerçekte olanın yer alması gerektiği düşüncesiyle hemfikir olmayacağını, tersine kendisinin programda gerçekte olma-

yanların bulunması gerektiğini savundu *(gülüşmeler)*. Sorunun bu kadar açıklıkla yanlış formüle edilmiş olmasının haklı olarak gülme duygusu yarattığına inanıyorum. Ben, programda sadece gerçekte olanın yer alması gerektiğini söylemedim, bizim kesin olarak saptanmış olandan hareket etmemiz gerektiğini söyledim. Proleterlerle emekçi köylülere komünist devrimin kaçınılmaz olduğunu söylemek ve kanıtlamak zorundayız. Burada bunun söylenmemesi gerektiğini açıklayan oldu mu? Buna benzer bir şey öneren olsaydı, ona haksız olduğu gösterilirdi. Hiç kimse böyle bir şey söylemedi, söylemeyecek, zira Partimizin sadece komünist proletaryaya değil, aynı zamanda bütün köylülüğe de dayanarak iktidara geldiği tartışılmaz bir gerçektir. Kendimizi sadece bugün bizimle birlikte olan kitlelere şunu söylemekle sınırlandıracak mıyız gerçekten: "Parti'nin işi sadece komünist inşayı gerçekleştirmektir. Komünist devrim gerçekleşmiştir, artık komünizmi gerçekleştirin." Bu bakış açısı temelden dayanaksız ve teorik olarak yanlıştır. Partimiz doğrudan ve daha çok da dolaylı yoldan bugün sınıf mücadelesi sorununda kapitalizmden sosyalizme geçiş sorununda netleşmiş milyonlarca insanı içine almıştır.

Bugün —ki bu kesinlikle abartılı değildir— başka hiçbir ülkede, kapitalizmin sosyalizme dönüşmesi sorununa emekçi halk bizim ülkemizdeki kadar ilgi göstermemiştir. Ne olursa olsun bizim ülkemizde herhangi bir ülkede olduğundan daha çok düşünülüyor. Ve sonra da Parti bu soruna yanıt vermeyecek öyle mi? Bu komünist devrimin hangi yolu izleyeceğini bilimsel olarak göstermemiz gerekiyor. Bu bakımdan bütün diğer önergeler eksiktir. Kimse bu sorunu tamamen silip atmak istemiyor. Belli belirsiz şöyle dendi: Belki kısaltılabilir, belki eski programdan alıntı yapmamak gerekir, çünkü o yanlıştır. Fakat eğer eski program yanlışsa bunca yıldır çalışmalarımızda nasıl bu programdan hareket edebildik? Belki de Dünya Sovyet Cumhuriyeti kurulduktan sonra genel bir programımız olacak, fakat o zamana kadar elbette bundan başka programlar da kaleme alacağız. Fakat bu programları kaleme almak, eski Rus imparatorluğu topraklarında tek bir Sovyet Cumhuriyeti'nin bulunduğu bugün erken olacaktır. Hiç kuşku yok ki

bir Sovyet Cumhuriyeti'ne doğru giden Finlandiya bile, eski Rus imparatorluğu sınırları içinde yaşayan uluslardan yüksek bir kültür seviyesiyle ayrılan Finlandiya bile henüz bunu gerçekleştirmedi. O nedenle programımızda bitmiş bir süreci ifade etme iddiasında bulunmak büyük bir hata olacaktır. Bu, bugün programımıza Dünya Ekonomi Konseyi kurulmasını almamıza benzer. Kendimiz bile bu çirkin sözcüğe* henüz alışamadık, hatta yabancıların tren rehberinde böyle bir tren istasyonu aradıkları söyleniyor *(gülüşmeler)*. Bu sözcükleri bütün dünyaya buyuramayız.

Enternasyonal olabilmesi için, programımız iktisaden bütün ülkeler için karakteristik olan sınıfsal momentleri dikkate almak zorundadır. Bütün ülkeler için karakteristik olan, kapitalizmin birçok yerde yeni geliştiğidir. Bu bütün Asya'ya, burjuva demokrasisine geçen bütün ülkelere ve aynı zamanda Rusya'nın birçok bölgesine uygundur. Ekonomik alandaki gerçekleri çok iyi bilen Rikov yoldaş, ülkemizdeki yeni burjuvaziden sözediyor. Bu doğru. Bu yeni burjuvazi, sadece bizim Sovyet hizmetlilerimizin saflarından değil —son derece önemsiz ölçüde bu saflardan da gelebilir—, kapitalist bankaların boyunduruğundan kurtulmuş ve bugün demiryolu ulaşımından yalıtık olan köylülüğün ve ev sanayicilerinin saflarından çıkmaktadır. Bu gerçektir. Bu gerçeği nasıl görmezden gelebilirsiniz? Bunu sadece kendi hayalleriniz için yapıyorsunuz, ya da pek fazla kafa yormadığınız kitabi bilgileri çok daha karmaşık olan gerçekliğe taşıyorsunuz. Gerçek bize, Rusya'da bile kapitalist meta ekonomisinin yaşadığını, işlediğini, geliştiğini, her kapitalist ekonomide olduğu gibi bir burjuvazi yarattığını gösteriyor.

Rikov yoldaş şöyle dedi: "Ülkemizde köylü ekonomisi henüz ortadan kaybolmadığı, bu ekonomi ise burjuvaziyi ve kapitalizmi doğurduğu için ortaya çıkan burjuvaziye karşı mücadele ediyoruz." Bu konuda çok şey bilmiyoruz, fakat bu sürecin cereyan ettiğine kuşku yoktur. Bütün dünyada şimdiye kadar sadece eski Rus imparatorluğu topraklarında tek bir Sovyet Cumhuriyeti var. Bir dizi ülkede gelişiyor,

---

* *Yani "sovnarhos" kısaltması (Sovet narodnogo hozyatstva= Ekonomi Konseyi).* ***—Alm. Red.***

fakat henüz hiçbir ülkede gerçekleşmedi. O nedenle eğer programımızda, henüz zemini bulunmayan bir şeyi iddia edersek bu bir fantazi kurma, başka ülkelerde sosyalist cumhuriyetin doğum sancılarının hiç kuşkusuz bizim yaşadığımızdan daha kötü olduğunu bize gösteren cansıkıcı gerçeklikten kaçma çabası anlamına gelecektir. Biz kolay başarabildik, çünkü köylülerin Sosyal-Devrimci kararlarında yer alan talepler 9 Kasım (27 Ekim) 1917'de yasa haline getirildi[132]. Bu hiçbir ülkede yoktur. Alman ve İsviçreli yoldaşlar, İsviçre'de köylülerin grevcilere karşı şimdiye kadar görülmedik biçimde öfkeli olduklarını, Almanya'da kırsal alanda kır işçisi ve küçük köylü Sovyetlerinin kurulmasının izine bile rastlanmadığını belirttiler. Bizde ise devrimin ilk aylarının ardından Köylü Temsilcileri Sovyetleri bütün ülkeyi kaplamıştı. Geri bir ülke olan ülkemiz bunları yaratmıştır. Burada kapitalist halklar tarafından henüz çözülmemiş dev bir problem ortaya çıkmaktadır. Peki ama biz örnek bir kapitalist ulus muyuz? 1917'ye kadar değildik: hâlâ derebeylik kalıntılarına sahiptik. Fakat kapitalist biçimde örgütlenmiş tek bir ulus bile henüz bu sorunun pratikte nasıl çözüleceğini göstermedi. Biz Çarlık boyunduruğunun, büyük bir coşkuyla temelden ve hızlı bir değişimi dayattığı bir yerde, olağanüstü koşullar altında iktidara geldik ve bu olağanüstü koşullar altında aylar boyunca bir bütün olarak köylülüğe dayanmayı başardık. Bu tarihsel bir gerçektir. En azından 1918 yazına, Yoksul Köylü Komiteleri'nin oluşturulmasına kadar bütün köylülüğe dayanabildiğimiz için iktidarımızı koruyabildik. Bu hiçbir kapitalist ülkede olanaklı değildir. Bütün programın esastan değiştirilmesinden söz ederken bu temel ekonomik gerçeği unutuyorsunuz. Bu gerçek olmadan programınız bilimsel bir temelden yoksun olacaktır.

Biz, genel kabul gören bir programın bilimsel temeller üzerine inşa edilmesi gerektiği Marksist ilkesinden hareket etmekle yükümlüyüz. Program kitlelere komünist devrimin nasıl ortaya çıktığını, neden kaçınılmaz olduğunu, neyi çözeceğini açıklamalıdır. Programımız bütün diğer programlar gibi, örneğin Erfurt Programı gibi ajitasyon amaçları için bir özet olmalıdır. Erfurt Programı'nın her maddesi yüz-

binlerce ajitasyon konuşması ve makale içermekteydi. Bizim programımızın her maddesi de her emekçinin bilmesi, benimsemesi ve kavraması gereken şeyi içeriyor. Emekçi kapitalizmin ne olduğunu, küçük köylünün ve küçük esnafın kaçınılmaz ve kesin olarak sürekli bu kapitalizmi ürettiğini anlamazsa, bunu kavramazsa, onun komünizminin, kendisini yüz kez komünist olarak adlandırsa da, en radikal komünizmi sergilese de beş kuruş değeri yoktur; çünkü biz komünizme ancak ekonomik olarak temellendiğinde değer veririz.

Sosyalist devrim bazı ileri ülkelerde bile birçok şeyi değiştirecektir. Kapitalist üretim tarzı, çoğu kez mali sermayenin birleşmesi ve yoğunlaşmasını emperyalizm sağlamış olmasına rağmen, bütün dünyada varlığını daha az gelişmiş biçimleriyle sürdürüyor. İleri ülkelerin hiçbirinde kapitalizm sadece en gelişmiş biçimleriyle bulunmaz. Almanya'da bile böyle bir şey yoktur. Somut görevlerimiz üzerine malzeme toplarken İstatistik Merkez Bürosu'nun başında bulunan yoldaş bize Almanya'da köylünün patates fazlasının yüzde kırkını beslenme işleriyle ilgili organlardan ***gizlediğini*** bildirdi. Kapitalizmin en yüksek gelişimine ulaştığı kapitalist devlette küçük köylü çiftlikleri, serbest küçük ticaret ve küçük spekülasyonla birlikte varlığını sürdürüyor. Bu gerçekler unutulmamalıdır. Fakat burada temsil edilen 300.000 Parti üyesi arasında bu sorunla ilgili netlik içinde olan çok mudur? Şuna inanmak gülünç bir kuruntu olacaktır: Tasarıyı kaleme alma şanına sahip olan bizler, her şeyi bildiğimiz için komünist kitlenin tümü de hazırdır. Hayır, onların bu abc'ye gereksinimleri var, bizden yüz kat daha çok gereksinimleri var, zira henüz komünizmin ne olduğunu, meta ekonomisinin ne olduğunu anlamamış, öğrenmemiş insanların komünizmi olamaz. Her gün pratik ekonomik politikanın her sorununda, beslenme, tarım, ya da Yüksek Ekonomi Konseyi'yle ilgili her sorunda küçük meta ekonomisinin gerçekleriyle karşı karşıya kalıyoruz. Yine de programda bundan sözedilmemeli, öyle mi? Böyle davransaydık, bununla sadece, bu sorunu çözecek durumda olmadığımızı, ülkemizde devrimin başarısının istisnai koşullarla açıklanabileceğini göstermiş olurduk.

Almanya'dan yoldaşlar sosyalist düzenin biçimlerini anlamak için ülkemize geliyorlar. Ve biz öyle davranmalıyız ki, yabancı yoldaşlara gücümüzü kanıtlayalım, devrimimizde gerçekliğin sınırlarını hiç aşmadığımızı görsünler; onlara kendileri için tartışma götürmez olan materyaller vermeliyiz. Devrimimizi bütün ülkelere bir ideal olarak sunmak ve bu devrimin bir dizi dahiyane keşifler yaptığını ve birçok sosyalist yenilik getirdiğini sanmak gülünç olacaktır. Bunu hiç kimseden duymadım ve duymayacağımı iddia ediyorum. Proletaryayla köylülüğün özel bir ilişki içinde olduğu bir ülkede kapitalizmin yıkılması için ilk adımların hayata geçirilmesi konusunda pratik deneyime sahibiz. Sadece bu kadar. Eğer masaldaki kurbağa gibi kurum kurum kurulur ve övünürsek, bütün dünya bize gülecek, biz de sadece palavracılar durumuna düşmüş olacağız.

Proletarya partisini Marksist program zemininde eğittik, aynı şekilde ülkemizdeki milyonlarca emekçiyi eğitmek gerekir. Burada ideolojik önderler olarak toplanmış bulunuyoruz ve kitlelerle şunu söylemek zorundayız: "Biz proletaryayı eğittik ve bunu yaparken her zaman ve öncelikle doğru bir ekonomik tahlilden hareket ettik." Bu görev bir manifestoyla halledilebilecek bir iş değildir. III. Enternasyonal manifestosu bir bildiri, bir açıklamadır, dikkati, karşı karşıya bulunduğumuz şeye çekmek ister, kitlelerin duygularına sesleniştir[133]. Ekonomik bir zemine sahip olduğunuzu, kumdan şatolar kurmadığınızı ekonomik olarak kanıtlamayı deneyin. Bunu yapabilecek durumda değilseniz, program hazırlamaya girişmeyin. Fakat eğer bir program yapmak istiyorsak, son onbeş yılda yaşananları tahlil etmenin dışında bir şey yapamayız. Onbeş yıl önce, önümüzde duran sosyal devrime doğru gittiğimizi söylüyorduk, şimdi bu devrime ulaştık — bu bizi güçsüz mü kılacak? Bununla daha da güçleneceğiz, sağlamlaşacağız. Her şey kapitalizmin emperyalizme dönüşmesine çıkıyor, emperyalizm ise sosyalist devrimin başlangıcına götürüyor. Bunu anlatmak uzun süreli ve sıkıcı bir iştir ve tek bir kapitalist ülke bile henüz bu süreci arkada bırakmamıştır. Fakat programda bu süreç belirtilmek zorundadır.

Burada gündeme getirilen bütün teorik itirazların en küçük eleştiriye dayanamamalarının nedeni budur. Ben, düşüncelerini ifade etme konusunda deneyimli on ya da yirmi yazar günde üç dört saat bu iş için seferber edilseydi, bu yazarların bir ay içinde daha iyi, daha bütünlüklü bir program hazırlayacaklarına inanıyorum. Fakat Podbelski yoldaşın söylediği gibi bunun bir iki gün içinde yapılmasını beklemek gülünçtür. Biz bir iki günden, hatta iki haftadan fazla çalıştık. Yineliyorum: Eğer bir ay için otuz kişiden oluşan bir komisyon seçilebilse ve bunların her gün, telefon zilleri ve saldırıya ilişkin haberlerle rahatsız edilmeksizin saatlerce çalışmaları sağlanabilseydi, hiç kuşkusuz bize bundan beş kat daha iyi bir program sunarlardı. Ne var ki meselenin özü burada kimse tarafından inkâr edilmedi. Meta ekonomisi ve kapitalizmin temelleri üzerine hiçbir şey söylemeyen bir program Marksist enternasyonal bir program olmayacaktır. Programın enternasyonal olması için, Pyatakov yoldaşın yaptığı gibi Dünya Sovyet Cumhuriyetini ya da ulusların ortadan kaldırılmasını ilan etmesi yetmez: Uluslara gereksinimimiz yok, gereksindiğimiz şey bütün proleterlerin birleşmesidir. Elbette bu mükemmel bir şey ve böyle de olacak, fakat komünist gelişmenin çok farklı bir aşamasında. Pyatakov yoldaş açık bir üstünlükle şöyle diyor: "1917'de geriydiniz, şimdi ilerleme kaydettiniz." Biz gerçeğe uygun düşmeye başlayan şeyi programa aldığımızda ilerleme kaydettik. Ulusların, burjuva demokrasisinden proleter iktidarına geçme yolunda olduklarını söylediğimizde gerçekte olanı dile getiriyorduk, oysa 1917'de bu sadece arzu edilen bir şeydi.

Eğer Spartakistlerle aramızda komünizmin birliği için gerekli olan yoldaşça güven, her gün yeniden oluşan ve belki de birkaç ay sonra kurulacak olan yoldaşça güven sağlanırsa bu da programda yer alacaktır. Fakat henüz gerçekleşmemişken bunu ilan etmek; onları henüz deneyimleriyle ulaşmadıkları şeylere zorlamak demektir. Buharin yoldaş İngilizlerin işletme temsilcileri komitelerine işaret etti. Bu komitelerle Sovyetler tamamen aynı şeyler değil. Gelişiyorlar, fakat henüz ana rahmindeler. Dünyaya gözlerini açtıklarında göreceğiz. Fakat bizim Rus Sovyetlerini, İngiliz işçilerine armağan olarak sunduğumuzu söylemenin hiçbir dayanağı yoktur.

Şimdi de ulusların kendi kaderini tayini sorununa geçiyorum. Yapmış olduğumuz eleştiri bu soruna aşırı bir önem kazandırdı. Bu hususta eleştirimizin zaafı, programın genel yapısı içinde, program taleplerinin toplamı içinde aslında tali bir öneme sahip bir sorunun eleştirimizde özel bir önem kazanmasında yatıyordu.

Pyatakov konuşurken hayretler içinde kaldım: bu nedir, bir program tartışması mı, yoksa iki örgütlenme bürosu arasında kavga mı? Pyatakov yoldaş Ukraynalı komünistlerin RKP(B) MK'sının direktiflerine göre hareket ettiklerinden sözederken, hangi tonda konuştuğunu anlayamadım. Yazıklanıyor muydu? Pyatakov yoldaşı suçlamıyorum ama konuşmasının anlamı şuydu: Moskova'da mükemmel bir Merkez Komitesi olduğuna göre bütün bu kendi kaderini tayin niçin! Çocukça bir bakış açısı. Olağanüstü koşullar sonucunda Ukrayna Rusya'dan ayrıldı ve ulusal hareket orada derin kökler salamadı. Su yüzüne çıkar çıkmaz Almanlar tarafından yok edildi. Bu gerçektir, fakat bir istisnadır. Ukrayna'da dil konusunda da durum böyledir, öyle ki Ukraynacanın kitlelerin dili olup olmadığı bile bilinmiyor. Diğer ulusların emekçi kitleleri Büyük Ruslara karşı, bir Kulaklar ulusuna, bir ezen ulusa karşı olduklarından daha büyük bir güvensizlik içindeydiler. Bu gerçektir. Finlandiyalı bir temsilci bana Büyük Ruslardan nefret eden Finlandiya burjuvazisi içinden şöyle seslerin duyulduğunu anlatmıştı: "Almanlar ne kadar büyük bir canavar olduklarını gösterdiler, Antant da öyle. En iyisi Bolşevikler gelsin." Ulusal sorunda Finlandiya burjuvazisine karşı kazandığımız muazzam bir zaferdir bu. Bu durum bizi, sınıf düşmanlarımız olarak onlara karşı uygun araçlarla mücadele etmekten alıkoymayacaktır. Çarlığın Finlandiya'yı ezdiği bir ülkede yaratılan Sovyet Cumhuriyeti ulusların bağımsızlık hakkına saygılı olduğunu açıklamak zorundadır. Kısa süre yaşayan Kızıl Finlandiya Hükümeti'yle bir anlaşma yapıp, toprak konusunda bazı tavizler verdik ve ben bu nedenle birçok kez bütünüyle şovenist itirazlarla karşılaştım: "Orada son derece iyi balıkçılık alanları var ve siz buraları bırakıyorsunuz." Bunlar öyle itirazlardı ki şöyle dedim: Bazı komünistleri biraz kazı, altından bir Büyük Rus şovenisti çıkacaktır.

Bu Finlandiya örneği de aynı Başkır örneği gibi, ulusal sorunda ne pahasına olursa olsun ekonomik birliğe ihtiyacımız olduğu yönündeki argümanın ileri sürülmemesi gerektiğini gösteriyor gibi geliyor bana. Ekonomik birliğe elbette ihtiyacımız var! Fakat bunu propaganda, ajitasyon ve gönüllü ittifakla gerçekleştirmeye çalışmalıyız. Başkırlar Büyük Ruslara güvenmiyorlar, çünkü Büyük Ruslar kültürel olarak daha gelişkinler ve Başkırları yağmalamak için bu durumu kullanıyorlar. O nedenle bu uzak yörelerde "Büyük Rus" sözcüğü, "zalim", "dolandırıcı" sözcüğüyle aynı anlamdadır. Bu gözönüne alınmalı, buna karşı mücadele edilmelidir. Fakat bu uzun süreli bir iştir. Bu durum bir kararnameyle ortadan kaldırılamaz. Bu hususta son derece dikkatli olmalıyız. Diğer bütün uluslarda amansız bir nefret uyandırmış Büyük Rus ulusu gibi bir ulus özellikle dikkatli olmak zorundadır. Bu utancı bertaraf etmeyi ancak şimdi öğrenebildik. Yine de son derece kötü biçimde. Örneğin Halk Eğitim Komiserliği'nde, ya da bu kuruma çok yakın yerlerde şunu diyen komünistlerimiz var: Tek tip okul, o nedenle eğitim sadece Rusça verilmelidir! Bana göre böyle bir komünist ancak Büyük Rus şovenisti olabilir. Büyük Rus şovenisti birçoğumuzun içinde yaşıyor, onunla mücadele etmek zorundayız.

O nedenle, diğer uluslara tutarlı enternasyonalistler olduğumuzu ve bütün ulusların işçi ve köylülerinin gönüllü birliği için çaba sarfettiğimizi açıklamalıyız. Böylelikle savaşlar kesinlikle dışlanmış olmaz. Savaş emperyalizmin özünden kaynaklanan başka bir sorundur. Eğer Wilson'la savaşıyorsak ve Wilson küçük bir ulusu bu savaşa alet etmişse, bu alete karşı savaşacağımızı söylüyoruz. Buna hiçbir zaman karşı çıkmadık. Sosyalist Cumhuriyetin silahlı güç olmadan yaşayabileceğini hiçbir zaman söylemedik. Savaş belli koşullar altında zorunlu olabilir. Fakat kendi kaderini tayin sorununda asıl mesele tek tek ulusların aynı tarihsel yolu izlemeleri, fakat çok çeşitli zikzaklar çizmeleri, çok çeşitli patikalardan geçmeleri ve kültürel olarak daha gelişkin ulusların, bu yolu kültürel olarak daha geri uluslardan kuşkusuz çok farklı biçimde katetmeleridir. Finlandiya kendi yolunu izlemiştir. Öte yandan Almanya da başka bir yol izliyor. Pyatakov yoldaş birliğe ge-

reksinmemiz olduğunu söylerken binlerce kez haklıdır. Fakat bu birlik için propaganda yoluyla, Partinin etkisiyle, birleşik sendikaların yaratılması yoluyla mücadele edilmelidir. Burada da bir şablona göre hareket edilemez. Bu meseleyi Almanya'ya kadar genişletin bakalım. Biz sendikal hareketi ele geçirmiş durumdayız, oysa Alman yoldaşlar şöyle diyorlar: "Bizde bütün sendikalarda öylesine sarı önderler var ki, bizim bugünkü şiarımız sendikaların tasfiyesidir." Yoldaşları şöyle yanıtlıyoruz: "Ulusal özellikleriniz var, bütünüyle haklısınız." Eğer bu maddeyi silseydik, ya da başka biçimde düzeltseydik, programımızdan ulusal sorunu çıkarmış olurduk. Eğer ulusal özelliklere sahip olmayan insanlar mevcut olsaydı bu mümkündü. Fakat bu tür insanlar yok ve biz sosyalist toplumu başka türlü kesinlikle inşa edemeyiz.

Ben, yoldaşlar, burada sunulan programın temel alınması, bir komisyona devredilmesi ve muhalefet temsilcilerince, ya da daha doğrusu burada konuyla ilgili önerge veren yoldaşlarca tamamlanması gerektiğine inanıyorum. Bu komisyon bize şunları sunacaktır: 1) Tasarıya ilişkin saydığımız değişiklik önergeleri ve 2) hakkında anlaşma sağlamanın olanaksız olduğu teorik itirazlar. En uygununun bu olduğuna ve böylece en hızlı yoldan sonuca varacağımıza inanıyorum *(alkışlar)*.

EKLER

NOTLAR

[1] "***Proletarya Diktatörlüğü Çağında Ekonomi ve Politika***" adlı makale Ekim Devrimi'nin ikinci yıldönümü nedeniyle yazıldı ve "Komünist Enternasyonal" dergisinin 7 Kasım 1919 tarihli 6. sayısında yayınlandı. Bu makalenin yazılması ve yayınlanması Savaş Komünizmi döneminin tam ortasına rastlar. Fakat biz, bu makalede yer alan temel tezlerin, Lenin'in bu döneme ilişkin bütün çalışmalarının incelenmesinde yol gösterici olabilmesi için, bu makaleyi kronolojik sıranın dışında, Savaş Komünizmi dönemine ayrılmış VIII. cildin hemen başına aldık. Aslında "Proletarya Diktatörlüğü Çağında Ekonomi ve Politika" makalesi kesinlikle özel olarak Savaş Komünizmi dönemine ayrılmamıştır. Bu makale, proletarya diktatörlüğün Sovyet Rusya'daki iki yıllık deneyimi temelinde geçiş döneminin ekonomisi ve sınıf ilişkilerinin başlıca momentlerini, başlıca hedefleri ve proletarya diktatörlüğünün komünizme giden yollarını anlatan programatik bir makaledir. Geçiş dönemini "ölen kapitalizmle doğmakta olan komünizm arasındaki mücadele" dönemi olarak açıklayan ve proletarya partisinin politikasını bütün dönem boyunca, sınıfların ortadan kaldırılması ve sosyalist bir toplumun kurulması için sınıf mücadelesi olarak çizen ve aynı zamanda bu mücadelenin esaslarım ve başlıca aşamalarını saptayan makale ***bu bakımdan*** içerik olarak doğrudan doğruya bu baskının VII. cildinde yayınlanmış olan "'Sol' Çocukluk ve Küçük-Burjuvalık Üzerine" adlı makalenin devamı niteliğindedir. (s. 19)

[2] Lenin burada 8 Kasım (26 Ekim) 1917'de, yani iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesinin hemen ardından çıkarılan ve II. Sovyetler

Kongresi'ne sunduğu rapor üzerine alınan "***Toprak ve Arazi Üzerine Kararname***"yi ["Toprak Kararnamesi"] kastetmektedir. Kararnamenin metni, Lenin'in 8 Kasım *(26 Ekim)* 1917'de yaptığı "Toprak Sorunu Üzerine Konuşma"da aktarılmıştır *(bkz. bu baskının VI. cildi, s. 416).* (s. 21, 176)

[3] Çoğunluğu itibariyle Sağ Sosyal-Devrimcilerden oluşan ve Ekim Devrimi'ni, proletarya diktatörlüğünü ve Sovyet iktidarını tanımayı reddeden Kurucu Meclis 20 (7) Ocak 1918'de dağıtıldı. Lenin'in ve Parti'nin bu meclise karşı tutumu ve meclisi dağıtma nedenleri üzerine bkz. bu baskının VI. cildi: "Kurucu Meclis Üzerine Tezler" *(s. 463 ve devamı),* Kurucu Meclisin Feshedilmesi Üzerine Konuşma ve Karar *(s. 471 ve devamı, 476 ve devamı).* Fesih üzerine ayrıntılar için bkz. Cilt VI, Not 158. (—İnter Yayınları) (s. 26)

[4] Lenin burada besbelli Engels'in "Bay Eugen Dühring Bilimi Alt-üst Ediyor" adlı eserinin "Ahlak ve Hukuk. Eşitlik" bölümünü kastetmektedir. Engels'in yapıtında özellikle şu bölüm Lenin'in formülasyonuna yakındır: "... proleter eşitlik talebinin gerçek içeriği ***sınıfların ortadan kaldırılması*** talebidir" *("Anti-Dühring", Zürih 1934, s. 95).* Lenin'in "meta üretimi ilişkilerinin sureti" üzerine formülasyonu açıkça Engels'in şu ifadesine tekabül etmektedir: "Ve son olarak bütün insani emeklerin eşitliği ve eşit geçerliliği, genel ***insan*** emeği olduğu için ve o ölçüde, bilinçsiz fakat en güçlü ifadesini modern burjuva ekonomisinin değer yasasında bulur..." *(agy, s. 93).* "Anti-Dühring"le ilgili ön çalışmalarında Engels, "Kapital"in ilgili pasajına atıfta bulunarak şu kenar notunu düşer: "Meta üretiminde genel insan emeğinin eşitliğinden kaynaklanan eşitlik düşüncesi. Kapital, 2. baskı, Hamburg 1872, s. 36" *(Marx-Engels Arşivi, Cilt II, Frankfurt a. M. 1927, s. 408).* (s. 29)

[5] Petrogradlı işçilere hitaben "***Kıtlık Üzerine***" mektup 22 Mayıs 1918'de yazıldı ve aynı soruna ilişkin Moskova Sendikaları ve İşletme İşçi Temsilcileri IV. Konferansı'na sunulan rapordan bir ay önce *(bkz. bu baskının VII. cildi, s. 410 ve devamı),* aynı yılın 24 Mayıs günü "Pravda" No. 101'de yayınlandı. Mektuptaki temel düşünceler söz konusu rapordaki düşüncelerle aynıdır. Mektupta tahıl için mücadelenin sosyalizm için mücadele olduğu, bu mücadeleye kapitalizme karşı bir "haçlı seferi"ne, "nihai bir savaşa" katılır gibi katılan işçilerin yoksul köylüleri etraflarında toplamak ve "zengin köylülere, Kulaklara, köy tefecilerine" karşı mücadelede bu yoksul köylülere dayanmak zorunda olduğu özel bir açıklık ve kesinlikle vurgulanmaktadır. Mektup sınıf mücadelesinin

şiddetlendiği bir dönemde, Haziran'da başlayan emperyalist müdahalenin arifesinde, içsavaşın yeniden başlamasından önce yazıldı. Mektubun yazıldığı dönem henüz Savaş Komünizmi dönemi değildir, fakat açlığa karşı, tahıl uğruna mücadele için öylesine kısa ve net biçimde temel yönergeler vermektedir ki bunlar esas olarak bütün Savaş Komünizmi döneminde yürürlükte kalmıştır. Bu elinizdeki cildin bir sonraki makalesi "Herkes Beslenme ve Taşımacılıkta Çalışmak için İşbaşına" *(s. 38 ve devamı)* tarafından doğrulanmaktadır. O nedenle mektup bu ciltte yayınlanmıştır.

Lenin ve tüm Partinin işçi sınıfını tahıl uğruna mücadeleye çağırdığı bildirilerin nasıl bir rol oynadıkları bilinir. Diğer sanayi merkezlerinin işçilerine örnek olan Petrogradlı işçiler, gerçekten de bu "haçlı seferi"ni örgütlediler. Tahıl uğruna mücadeleyle aynı zamanda yoksul köylüleri Komünist Partisi ve Sovyet iktidarının önderliği altında örgütleyerek ve birleştirerek (1918 yazında bu "Yoksul Köylü Komiteleri" biçimini aldı), kırsal alanda Kulaklığın yıkılması ve sosyalist devrimin gelişmesi için fevkalade büyük bir çalışma gerçekleştirdiler. Böylece proletarya diktatörlüğünün korunması ve sağlamlaşması için yürütülen içsavaşta zaferin önkoşullarını hazırladılar. (s. 30)

[6] Ocak 1919 sonunda yazılan ve 28 Ocak tarihli "Pravda" No. 19'da yayınlanan "***Herkes Beslenme ve Taşımacılıkta Çalışmak için İşbaşına***" adlı bildiri Partinin ve işçi sınıfının dikkatini, içsavaş döneminde asıl mesele olan bu iki soruna çekti. Burjuva-feodal karşı-devrime karşı silahlı mücadele döneminde beslenme ve ulaşım işlerinde çok büyük zorluklar çıkmıştı. Lenin, sınıf mücadelesi cephesinin en fazla tehdit altında bulunan bu iki bölümünde çalışmak için proleterlerin kitlesel seferberliği ve diğer çalışma alanlarından en iyi güçlerin cephenin bu bölümüne gönderilmesiyle zorlukları aşmak için olağanüstü bir enerji geliştirme çağrısı yapmıştı. (s. 38)

[7] Kolçak 31 Aralık 1918'de Ufa'dan atıldı. Orenburg 21 Ocak 1919'da Kızıl Ordu tarafından Kolçak askerlerinden kurtarıldı.

Burada Güney'deki zaferden Kraznov'un Beyaz Muhafız kıtalarının Sovyet birliklerince başarıyla tasfiye edilmesi ve Kızıl Ordu'nun Don Bölgesi'nde ilerleyişi ve 21 Ocak 1919'da gerçekleşen Lugansk kentinin başarıyla ele geçirilişi anlaşılmalıdır.

Ukrayna'da Sovyet ayaklanmasının zaferi ve Kızıl Ordunun 3 Ocak 1919'da Harkov'u ele geçirmesi, kısmen, Almanya'da 1918'de patlak

veren Kasım Devrimi yüzünden Ukrayna'dan çekilmek zorunda kalan Alman birliklerinin çekilmesi sayesinde kolaylaşmıştı. (s. 38)

[8] 18-23 Mart 1919 tarihleri arasında toplanan VIII. Parti Kongresi, doğrudan emperyalist ordular ve emperyalizmin ülke içindeki ajanlarıyla yürütülen müdahalenin ilk aşamasının esas itibariyle sona erdiği bir dönemde yapıldı. Brest Anlaşması'nı bir kâğıt parçasına dönüştüren Almanya'daki devrim, aynı zamanda emperyalistlerin bir müdahale gerçekleştirmelerini zorlaştırmış ve böylece Sovyet devletine bir nefes molası sağlamıştı. Aynı zamanda birçok Batı Avrupa ülkesinde, bir proleter ayaklanmalar dalgası yayılmış ve böylece buralarda proletarya diktatörlüğü için doğrudan mücadele yeniden gündeme yerleşmişti. VIII. Parti Kongresi'ne, esas olarak iç inşa problemleri ve örgütsel sorunlarla ilgilenme olanağı tanıyan Rusya'da proleter devrimin kendine özgülüğüne, Lenin tarafından, bu Parti kongresinin açılış konuşmasında dikkat çekildi *(bkz. Bütün Eserler, Cilt XXIV)*.

VIII. Parti Kongresi *(Parti Kongresinin Lenin tarafından değerlendirilmesi kapanış konuşmasındadır, bkz. bu cildin 60. sayfası ve devamı)*, Savaş Komünizmi dönemi çerçevesini çok aşmış ve kapitalizmden sosyalizme geçişin bütün bir dönemi için geçerliliğini koruyan Parti politikasının bir dizi çok önemli ilkesini saptadı. Bunlara Parti programı sorunu, orta köylülükle ilişki, uzmanlara karşı tutum ve nihayet Kızıl Ordu'nun kurulması gibi sorunlar dahildi. Bunlar VIII. Parti Kongresi'nin temel sorunlarıydı. Parti Kongresi'nin gündeminde bulunan Parti programı sorununa ilişkin Lenin özel bir konuşma yaptı *(bkz. elinizdeki cilt, s. 350 ve devamı)* ve o nedenle Merkez Komitesi Faaliyet Raporu'nda bu soruna hiç değinmedi. Orta köylüler sorununa ilişkin özel bir madde "Kırda Çalışma Üzerine" gündemdeydi ve Lenin bu maddeye ilişkin de bir rapor sundu *(bkz. elinizdeki cilt, s. 279 ve devamı)*. O nedenle Lenin VIII. Parti Kongresinin bu taktik esas sorununu MK Raporu'nda sadece son derece genel çizgilerle, ilkesel yanıyla ele aldı. Lenin burada kısaca, Parti Kongresini açış konuşmasında, daha sonra bunları kırda çalışma üzerine yaptığı konuşmada bütün kapsamıyla ortaya koymak üzere sunduğu tezleri açıkladı. Açış konuşmasında Lenin, önümüzde şimdi, "bir küçük köylüler ülkesinde komünist inşanın en zor görevlerinden biri olan ***orta köylülükle ilişkiyi saptama görevi*** bulunması gerektiği"ni özellikle vurgulama gereği duydu. "Biz —diye devam ediyordu Lenin— sosyalist inşanın, orta köylülerle ilişkimizde ***sağlam bir ittifak zeminine basmak, orta köylüleri bizden uzaklaştıran tekrar tekrar ya-***

pılan sapmaları ve yanlışlıkları ortadan kaldırmak için bize yol göstermeleri gereken kırda çalışmanın deneyimlerine dayanarak sınanmış temel kural ve yönergeleri somut ve ayrıntılı biçimde hazırlamanın gerekli olduğu bir safhasına girmiş bulunuyoruz." *(Bütün Eserler, Cilt XXIV, abç. —**Alm. Red.**)* Böylece Lenin Parti Kongresinin önüne yoksul köylülere dayanarak ve Kulaklara karşı kesintisiz mücadele içinde, Temmuz 1918'den bu yana sözettiği ve aynı yılın Kasım ayında "Pitirim Sorokin'in Değerli İtirafları" makalesinde *(bkz. elinizdeki cilt, s. 159 ve devamı)* özellikle açık biçimde anlattığı orta köylülerle ittifakı gerçekleştirme güncel görevini koyuyordu. MK Raporunda Lenin, aynı sözü edilen makalede olduğu gibi, proletarya ile orta köylülük arasındaki ittifak sorununu Kulaklara karşı mücadeleyle kopmaz bağ içinde ortaya koyuyordu. Okuyucu bu raporda Lenin'in, Rusya'da Engels tarafından ifade edilen, büyük ihtimalle "büyük köylülere karşı zor yoluyla mülksüzleştirme uygulamasının bir yana bırakılabileceği" yolundaki tahminin "***gerçekleşmediği***"ni belirten bir düşüncesini bulacaktır. Bu düşüncenin ardından Lenin şöyle der: "***Biz Kulaklara karşı doğrudan bir içsavaş içinde bulunuyorduk, bulunuyoruz ve bulunacağız. Bu kaçınılmazdır.***" *(abç. —**Alm. Red.**)* Lenin'in raporundaki bu bölüm, sağ oportünist bir teori olan "Kulakların sosyalizme intibakı" teorisine bir darbe anlamına gelir ve kesintisiz, bir dakika bile durmayan mücadele olarak ***bütün*** proletarya diktatörlüğü dönemi için proletaryanın Kulaklara karşı tutumunu gösterir.

Aynı şekilde önemli ve Sovyetler Birliği'nde sosyalist inşanın daha sonraki dönemleri için, Troçkizme ve Troçkizmin kalıntılarına karşı mücadele için 1928-1931 yılları arasındaki "solculuk" ve kırda çalışmanın "sol" aşırılığı — Lenin'in VIII. Parti Kongresi'nde Kulaklara karşı mücadeleyi, "orta köylülüğü bizden uzaklaştıran sapma ve yanlışlar olasılığını", özellikle "Kulakları hedefleyen darbenin" orta köylüleri vurması olasılığını ortadan kaldırmanın gerekliliğiyle birleştirmesi çok günceldir.

Kızıl Ordu sorunu, Savaş Komünizmi döneminde çok büyük bir rol oynayan bu sorun, Lenin tarafından ülke savunmasının pratik görevleri bakış açısından son derece yüksek ilkesel-teorik bir mertebeye çıkarılmıştır. Lenin, eski emperyalist orduların çökmesinin, çözülmesinin uluslararası bir fenomen haline geldiği bir ortamda Kızıl Ordunun kurulmasını proleter devrimin en önemli görevlerinden biri olarak görüyor. "Bir çok şey denedik —diyor Lenin—, bir gönüllüler ordusu kur-

mayı denedik, bu arada el yordamıyla hareket ettik, mevcut koşullar altında bu görevin hangi yoldan çözülebileceğini sezmeye çalıştık, denedik." Kızıl Orduyu kurarken partizanların ruh halinin aşılması, savaş bilimi ve tekniğinin en yeni buluşlarının kullanılmasına yönelik rota, Lenin tarafından proletarya diktatörlüğü ülkesinin sermayenin ülkeleri tarafından uzun süre kuşatılmış olmasından kaynaklanan bir görev olarak değerlendiriliyordu. "Sovyet Cumhuriyetleriyle burjuva devletleri arasında bir dizi korkunç çatışma kaçınılmaz olduğu için", işçi sınıfı, egemenlik yeteneğini "kendine ait bir askeri örgütlenme"yle kanıtlamakla yükümlüdür. Kızıl Ordunun kurulması görevi, Lenin'e göre, "coşkuyu, yeni *devrimci* çalışmayı burjuva bilimiyle ve en kötü biçimiyle militarizmin tekniğiyle birleştirme görevidir — bu sınıf (işçi sınıfı), bunlar olmadan modern tekniğin ve modern savaş yöntemlerinin üstesinden gelemez" *(bkz. elinizdeki cilt, s. 65).*

Bu bağ pratikte ifadesini Kızıl Ordu kurulurken burjuva askeri unsurlardan yararlanılmasında bulur. Hatta Lenin, proletarya diktatörlüğünün kendisini, tam da Kızıl Ordu içinde, Parti programımızda uygun ifadesini bulan uzmanlar sorunuyla karşı karşıya bulduğuna işaret etmektedir. O nedenle Lenin, raporunda bu *sorunu* sadece askeri bir problem olarak değil, aynı zamanda sosyalist inşanın bütün görev halkasıyla içiçe geçmiş bir problem olarak gözler önüne serdi. Burada Lenin'in burjuva uzmanlardan yararlanma sorununa sınıfsal olarak ne kadar tutarlı ve ***devrimci*** yaklaştığı belirtilmelidir; onlardan yararlanmayı talep ediyor, bunun için gerekli koşulların yaratılmasını istiyor, bu uzmanlara, kendilerine verilen işleri sorumlulukla yerine getiriyorlarsa güven duyulmasını istiyor ve uzmanlara karşı tahrike göz yumuyordu, fakat aynı zamanda proleter politikanın uzmanların burjuva çabalarına ve lonca çıkarlarına tabi kılınması yönündeki her türlü olanağı bertaraf ediyor ve burjuva uzmanlar "***bize ihanet ettikleri ve daha uzun yıllar edeceklerinden***" *(agy, s. 38, abç. Lenin ve Partinin burjuva uzmanlara karşı tutumu üzerine daha ayrıntılı bilgi için bkz. bu cildin 138. sayfası)* aktif proleter yönetimin ve bunlara karşı uyanık denetimin rolünü vurguluyordu. (s. 42, 60)

[9] Prens Adalarındaki (Marmara Denizinde) Konferans, Amerika ve İngiltere tarafından "Rus sorunu"nun Sovyet Hükümetiyle, o zamanlar Rus topraklarında yaşayan Beyaz Muhafız hükümetleri arasında bir anlaşma sağlanarak çözülmesi için planlanmıştı. 23 Ocak 1919'da Sovyet Rusya, İngiliz ve Amerikan Hükümetleri tarafından, telsizle konferansa da-

vet edildi. Sovyet Hükümeti 4 Şubat tarihli notasında öneriyi kabul etti. Ne var ki Kolçak ve Denikin hükümetleri gibi diğer beyaz muhafızlar da daveti reddettiler ve konferans yapılamadı. (s. 43)

[9a] Temmuz Günleri — Petrograd işçi ve asker kitlelerinin, Kadetlerin koalisyon hükümetinden geçici olarak çekilmesi nedeniyle "Tüm İktidar Sovyetler"e şiarıyla ortaya çıktıkları ve Merkez Yürütme Komitesi'nden iktidarı devralmasını istedikleri 16-18 (3-5) Temmuz 1917 günleri. Temmuz günlerinden sonra Kerenski Hükümeti ve başta Tsereteli ve Çernov olmak üzere Sosyal-Devrimci ve Menşevik Sovyetlerin ve partilerin koruması altındaki askeri klik tarafından uygulanan tam anlamıyla bir karşı-devrimci burjuva diktatörlüğü dönemi başladı *(Temmuz olaylarının ve buradan çıkan politik durumun Lenin tarafından değerlendirilmesi için bkz. "Şiarlar Üzerine" adlı makale, bu baskının VI. Cildi, s. 176 ve devamı, bkz. aynı ciltte Not 53 ve Cilt VII, Not 129).* (s. 43)

[9b] Kornilov darbesi, General Kornilov'un şahsında bir askeri diktatörlük kurmak amacıyla bir karşı-devrimci burjuva darbe girişimiydi. Darbe, başta o zamanki Başkomutan Kornilov olmak üzere ordu generalleri ve Kadet Partisiyle ticaret ve sanayi burjuvazisinin önde gelenleri tarafından örgütlenmişti. Bolşevik Partinin, başını Kerenski'nin çektiği küçük-burjuvazinin uzlaşmacı çevrelerinin yalpalamasına yol açan işçi ve asker kitlelerini en geniş biçimde seferber etmesi sayesinde darbe başarısızlığa uğradı. Kornilov darbesi ve ona karşı mücadele taktiği üzerine bkz. Lenin'in, bu baskının VI. cildinde s. 213 ve devamında yayınlanan mektubu "Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi Merkez Komitesi'ne". Kornilov olayı üzerine ayrıntılar için bkz. aynı ciltte Not 62 ve 65. (s. 43)

[10] Lenin burada 1918 yılı başlarında, Finlandiya'da proleter devrimi, ayrıca proleter darbeyi ve 1919 başında Letonya'da kurulan Sovyet iktidarını, Almanya'da 1918 sonu ve 1919 başında gelişen konseyler hareketini (İşçi ve Asker Sovyetleri'nin ilk genel kongresi 16-21 Aralık 1918 tarihleri arasında toplandı) ve nihayet Alman işçilerinin Ocak Ayaklanmasını, Berlin'de Mart 1919'da meydana gelen sokak çatışmalarını ve Macaristan'da Sovyet Devriminin yaklaşmasını (Macaristan'da bir Sovyet Cumhuriyeti kurulduğu haberi RKP VIII. Kongresi sırasında gelmişti) kastediyor. Ayrıca 1919 başlarında komünist güçler uluslararası ölçekte birleşmişlerdi (Komünist Enternasyonal I. Kongresi 2-7 Mart 1919 tarihleri arasında toplandı). (s. 45)

[11] Kastedilen, Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrasisi (Kautskyciler) organı olan "Özgürlük"te 9 Şubat 1919 tarihinde yayınlanan ve Sovyet sistemini yasalar yoluyla burjuva parlamentarizmiyle birleştirme önerisini içeren Hilferding'in bir makalesidir. Daha önce Kautsky aynı gazetede Sovyetleri devlet örgütleri olarak değil, ekonomik örgütler olarak muhafaza etme önerisini yapmıştı. Hilferding'in önergesi 11 Şubat'ta Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi (USPD) tarafından kabul edildi ve bildiri olarak yayınlandı. 11 Ağustos 1919'da Almanya Cumhuriyeti Anayasası Ulusal Meclis tarafından kabul edildi. Bu anayasa fabrika konseylerini "legalize" ediyor ve bunlara mesleki ve ekonomik sorunlarda müzakere yapma hakkı tanıyordu.

Kautsky ve Hilferding'in Sovyetlerin burjuva parlamentarizmiyle birleştirilmesi yönündeki oportünist düşüncelerinin eleştirisini Lenin "Burjuva Demokrasisi ve Proletarya Diktatörlüğü Üzerine Tezler ve Rapor" adlı çalışmasında *(bkz. bu baskının VII. cildi, s. 237 ve devamı)* ve "Bern Enternasyonal'i Kahramanları" adlı makalesinde yaptı *(Bütün Eserler, Cilt XXIV)*. (s. 46)

[12] Lenin burada açıktır ki Engels'in 1891'de Karl Marx'ın Fransa'da İç Savaş adlı yapıtına yazdığı "Giriş"teki şu bölümü kastediyor:

"Fakat daha mucizevi olan, Blankistler ve Proudhonculardan oluşmasına rağmen Komün'ün yaptığı birçok doğru şeydir. Elbette Komün'ün ekonomik kararnamelerinden, bunların bilinen ve bilinmeyen yanlarından öncelikle Proudhoncular sorumludur, tıpkı politik eylemleri ve ihmallerinden Blankistlerin sorumlu oldukları gibi. Ve her iki durumda da tarihin cilvesi —doktrinerlerin yönetime geldiği her durumda olduğu gibi— hem birinin hem de ötekinin doktrinlerinin öngördügünün tersini yapmasını istemişti." *(Karl Marx, Seçme Yazılar, Cilt II, s. 468, Zürih 1934)*. (s. 48)

[13] Söz konusu olan Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi (Bolşevik) Merkez Komitesi'nin 23 (10) Ekim 1917 tarihli toplantısıdır. Lenin durum üzerine bir rapor sunmuştu. Lenin tarafından önerilen silahlı ayaklanma kararı *(kararın metni için bkz. bu baskının VI. cildi, s. 312)* 2 oya karşı *(Kamenev ve Zinovyev)* on oyla kabul edildi. Bu andan itibaren Kamenev ve Zinovyev'in Ekim'de grev kırıcı tutumları başladı. Bir gün sonra Zinovyev ve Kamenev MK kararını protesto ettikleri ünlü teslimiyet açıklamasını yaptılar ve sonra da küçük-burjuva basınında ("Novaya Jizn" —"Yeni Yaşam") MK kararına karşı çıktılar. *(Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için bkz. bu baskının VI. Cildi, Not 96.)* (s. 48)

[13a] Şubat 1919'da toplanan II. Enternasyonal'in Bern Konferansı, sosyal-hainlerin savaştan sonraki ilk uluslararası konferansıydı. Konferansa çeşitli ülkelerden, aralarında Kautsky türünden merkezci temsilciler ve başında bizzat Kautsky'nin bulunduğu Alman Bağımsızlarının da bulunduğu 98 delege katılmıştı. Konferans açık şovenist bir karakter taşıyordu ve proleter devrime karşı emperyalist burjuvazinin yanında koşulsuz yer almıştı. Savaştan kimin sorumlu olduğunu araştırmış, savaşan iki kamp ve her iki kampın sosyalist partileri için "karşılıklı af" çıkarmıştı. Sömürge sorununa ilişkin Kautsky'nin sömürgelerin emperyalistler tarafından sömürülmesinin kaçınılmaz olduğunu açıkladığı ve sadece bu sömürünün hafifletilmesinin gerekli olarak sunulduğu bir karar kabul edildi. Çalışma yasaları sorununda Antant ülkelerinin kapitalistleri ve kapitalist hükümetlerinin konferansına katılma kararı alındı ve bu konferansa gönderilecek delegeler seçildi. Ancak muhalif bir grubun (20 kişiden azdı) karşı çıkışı sosyal-hainlerin Bern Konferansı'nı, Kautsky ile Bernstein'ın ve Rus Menşevikleriyle Sosyal-Devrimcilerinin temsilcilerinin, proleter devrimi mahkûm eden bir kararını kabul etmekten vazgeçirdi ve bunların emperyalist müdahale ve Rusya içindeki karşı-devrim saflarına açıkça geçmelerine engel oldu. (s. 49)

[13b] Toplumsal üretim ve tüketim üzerinde işçi denetimi şiarı Bolşeviklerin temel şiarlarından biriydi ve Lenin tarafından daha 1917'de "Nisan Tezleri"nde formüle edilmişti. Lenin işçi denetiminin önemini özellikle ayrıntılı olarak "Felaket Tehlikesi ve Felakete Karşı Nasıl Mücadele Edilmelidir" adlı broşüründe açıklamıştı. Ekonomik felaket ve açlıktan kaçınmak için en önemli önlemlerden söz ederek şöyle yazar Lenin: "Bu önlem devletin denetimi, gözetimi, kaydetmesi, düzenlemesi, işgücünün üretimde doğru dağılımı ve ürünlerin bölüşümü, halk güçlerinin idareli kullanımı ve tasarrufu, her türden güç sarfından kaçınılması, bu güçlerin tutumlu kullanılmasıdır. Denetim, gözetim, kayıt — felakete ve açlığa karşı mücadelede ilk sözcükler bunlardır." *(Bütün Eserler, Cilt XXI, s. 196).*

İşçi denetimine eşlik etmesi gereken en önemli önlemler olarak Lenin şunları tavsiye ediyordu: 1) Bankaların ulusallaştırılması, 2) Şeker, kömür, petrol ve maden kartellerinin ulusallaştırılması, 3) Ticaret sırlarının kaldırılması, 4) Sanayici ve tüccarların zorunlu sendikalaşması, 5) Halkın tüketim kooperatiflerinde zorunlu birliği. Ve Lenin işçi denetiminin etkisinin temel koşulunu ***proletaryanın elinde*** bulunan devlet iktidarında görüyordu. Böylece işçi denetimi proleter devrimin şiarların-

dan birini oluşturuyordu ve bu devrimde üretimin toplumsallaştırılmasına geçiş, sanayinin kapitalistlerin elinden proleter devletin eline geçişine ve kapitalist bireysel ticaretin devlet ticaretine, mübadele ve bölüşümün kooperatiflerde örgütlenmesine geçişe hizmet edecekti. Bu geçiş dönemlerinin biçimleri devrimin seyri ve sınıf mücadelesi ve sosyalist inşanın o zamanki somut koşulları tarafından belirleniyordu.

Ekim Devriminden hemen sonra, 27 (14) Kasım 1917'de Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi tarafından Lenin'in tasarısı temelinde işçi denetimi üzerine bir kararname kabul edildi ve uygulandı *(bkz. bu baskının VI. cildi, s. 421 ve devamı. Bu kararnamenin çıkarılması üzerine ayrıntılı bilgi için bkz. aynı ciltte Not 135.)*

Kapitalistler "İşçi Denetimi Üzerine Kararname"yi olağanüstü düşmanca karşıladılar. Öyle ki Rusya'nın her yerinden ticaret ve sanayi örgütlerinin ve Petrograd Sanayi Birliği temsilcilerinin 6 Aralık (23 Kasım) 1918 tarihli kararında, işverenlere, fabrikalarında işçi denetimi uygulandığı takdirde fabrikalarının faaliyetini durdurmaları öneriliyordu. (s. 50, 189)

[14] 1918 sonundan buyana, Alman komünistleri arasında sosyal-hainler tarafından yönetilen eski sendikalardan ayrılmak çok popülerdi. Bu sorun Alman Komünist Partisi'nden ayrılıp "Almanya Komünist İşçi Partisi"ni kuran ve işçi sınıfının devrimci unsurlarını örgütlemek amacıyla bir "Genel İşçi Birliği" kurulması için ajitasyon yürüten "solcular" tarafından özellikle sert biçimde ortaya atılıyordu *(bu görüşlerin eleştirisi için bkz. bu baskının X. cildinde Lenin'in "'Radikalizm' — Komünizmin Çocukluk Hastalığı" broşürü, bölüm V. ve VI)*. (s. 51)

[15] Lenin'in Rusya'da devrimin "yaz, hatta sonbahar 1918'e kadar büyük ölçüde ***burjuva*** devrimi" olduğu ve bu devrimde proletaryaya "burjuva devriminin itici gücü rolü düştüğü" yolundaki sözleri, sadece ***proleter***, ***sosyalist*** devrimi gerçekleştiren proletaryanın ayrıca ("geçerken, yanı sıra") burjuva-demokratik devrimi, "tüm köylülüğün toprak sahiplerine karşı devrimini" yerine getirdiği anlamında anlaşılmalıdır.

Bu konuya ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Lenin'in "Proleter Devrim ve Dönek Kautsky" *(bu baskının VII. cildi)* adlı çalışması, "Üçüncü Enternasyonal ve Tarihteki Yeri" *(bu baskının X. cildi)* adlı makalesi, ayrıca "VI. Olağanüstü Sovyet Kongresi'nde Devrimin Yıldönümü Üzerine Konuşma"sı *(bu baskının VI. Cildi, s. 503 ve devamı)* ve "Ekim Devriminin Dördüncü Yıldönümü Üzerine" *(age, s. 516 ve devamı)* adlı ma-

kalesi, ayrıca Stalin'in "Leninizmin Sorunları" cilt I, s. 383, "Köylü Sorununda Partinin Üç Temel Şiarı Üzerine (Yan-ski Yoldaşa Yanıt)"ı ve "Ekime Hazırlık Döneminde Proletarya ve Yoksul Köylülüğün Diktatörlüğü Şiarı Üzerine (S. Pokrovski Yoldaşa Yanıt)".(s. 53, 186)

[16] Lenin'in bir Moskova toplantısında Engels'in orta ve büyük köylülük üzerine düşüncelerini kelimesi kelimesine aktardığı yolundaki sözleri 27 Kasım 1918'de yapılan Moskova Parti Fonksiyonerleri toplantısında sunduğu "Küçük-Burjuva Partiler Üzerine Rapor"undan şu bölümle ilgilidir. *(bkz. Bütün Eserler, Cilt XXIII)*

"Öncelikle proletaryanın orta köylülüğe karşı tutumu üzerine Marksizmin temel tezlerinin nasıl ortaya çıktığını anımsatmak istiyorum. Size bunu anımsatabilmek için, Engels'in 'Fransa ve Almanya'da Köylü Sorunu' adlı makalesinden bazı düşünceleri okuyorum. Bu makale özel bir broşür olarak yayınlandı, 1895, ya da 1894 yılında kaleme alınmıştı... Engels o zamanlar proletaryanın konumu üzerine şunları söylüyordu: 'Küçük köylülüğe karşı tutumumuz nedir? Birincisi Fransızların programının, küçük köylülerin kaçınılmaz çöküşünü öngördüğümüz, fakat bu süreci müdahalemizle hızlandırmakla yükümlü olmadığımız yolundaki cümlesi kesinlikle doğrudur. Ve ikincisi, eğer devlet iktidarı bizim elimizdeyse, büyük toprak sahipleri gibi küçük köylüleri de (tazminatla ya da tazminatsız, farketmez) zorla mülksüzleştirmeyi düşünemeyiz. Küçük köylülere karşı görevimiz, öncelikle küçük köylünün özel çiftliğini, özel mülkünü bir kooperatife katmaktır: elbette zorla değil, örnekler göstererek ve bu amaçla toplumsal yardım sunarak.' Engels bu soruna ilişkin daha sonra şunları söylüyordu: 'Küçük toprak sahibi köylülere artık ve hiçbir zaman kapitalist üretimin egemenliğine karşı bireysel mülkiyetin ve bireysel çiftliğin korunacağı sözünü vermeyiz. Onlara sadece, içinde bulundukları mülkiyet ilişkilerine isteklerine rağmen zorla müdahale etmeyeceğimiz sözünü verebiliriz.' Nihayet ve son olarak size Engels'in şu sözlerini, yani zengin köylüler, büyük köylüler, ya da Rusça söylendiğinde Kulaklar üzerine, yani ücretli emek çalıştırmadan yapamayan köylüler üzerine düşüncelerini anımsatmak istiyorum. Bu köylülere Marksistler sosyalist toplumda hiçbir şey sunamazlar. 'Şimdiki üretim biçimlerinin kaçınılmaz çöküşünü görür, buradan gerekli sonuçları çıkarır ve bize gelirlerse, değişmiş olan üretim biçimine geçişi, onlar için de gücümüz yettiğince kolaylaştırmak görevimiz olacaktır. Aksi halde onları kaderleriyle başbaşa bırakmak zorundayız...'"

Lenin'in Engels'in broşüründen alıntıladığı bu bölümü okur, "Komünizmin Temel Kitapları" arasında çıkmış olan "Kısa Ekonomi Yazıları"nda bulacaktır, s. 147, 149 ve 152. Okur Engels'in Lenin'in alıntıladığı son cümleden sonra büyük köylüler üzerine şunları söylediğini saptayacaktır: "Zorla mülksüzleştirmeden büyük ihtimalle burada da vazgeçeceğiz ve ayrıca ekonomik gelişmenin bu kalın kafaları da akıllandıracağını hesaba katabiliriz." *(agy. s. 152).*

Lenin'in belirttiği gibi Engels'in bu tahmini Rusya'da devrimin daha ilk döneminde hayat bulmadı. Devrimin bugünkü aşamasına kadarki gelişimi ve Kulaklarm köyün sosyalist dönüşümüne karşı amansız direnişi bu Leninist tezleri sadece doğrulamıştır. Stalin tarafından "Büyük Atılım Yılı"nın sonuçlarına dayanarak ortaya atılan sınıf olarak Kulaklığın, köyün genel kolektivizasyonu zemininde tasfiyesi ve bu şiarın esas olarak daha ilk beş yılda Parti tarafından gerçekleştirilmesi, sosyalizmin en kötü ve uzlaşmaz düşmanı olarak Kulaklara karşı Parti politikasının Leninist çizgisini tamamlamıştır. (s. 55, 188)

[17] Burada Kolçak'ın Doğu Cephesinde 6 Mart'ta başlayan saldırısı ve VIII. Parti Kongresi döneminde neredeyse Baranoviç'e kadar ulaşan Polonya ordusunun ilerleyişi kastediliyor. (s. 60)

[18] Emperyalist savaşta Almanya, Avusturya-Macaristan ve Türkiye'nin yenilgisi, Avusturya-Macaristan monarşisinin iç çözülüşü ve işçi-asker kitlelerin devrimci eylemlerinin gelişmesi sonucunda Macaristan 31 Ekim 1918'de Avusturya monarşisinin egemenliğinden kurtuldu ve kendini bağımsız ulusal cumhuriyet olarak ilan etti. İktidar küçük-burjuvazi ve sosyal-demokrasinin eline geçti ve bu partiler Kont M. Karolyi'nin bulunduğu bir koalisyon hükümeti kurdular. Bu hükümetin esas rolü proletarya ve yoksul köylülerin, yaklaşmakta olan sosyalist devrimin bu itici güçlerinin devrimci hareketini, sosyal-demokrat partiler ve sendika aygıtının yardımıyla burjuvazinin yararına silahsızlandırmak ve boğmaktı. Ne var ki kitle hareketi burjuvazi için özellikle 21 Kasım 1918'de Macaristan Komünist Partisi'nin kurulmasından sonra giderek tehlikeli biçimler aldı. Macaristan Komünist Partisi, üç ay içinde proleter kitlelerin kendiliğinden hareketinin başına geçmeyi ve bu hareketi Sovyet iktidarı için sınıf bilinçli mücadele rotasına sokmayı başardı. Komünist Partisinin etkisinin hızla büyümesi koalisyon hükümetini 21 Şubat 1919'da Macaristan Komünist Partisi önderlerini tutuklatmaya ve komünist gazeteyi yasaklamaya yöneltti. Ne var ki bu önlem işçilerin Komünist Partisine yönelimini daha da güçlendirdi. Aynı zamanda kü-

çük-burjuva koalisyon hükümeti gerek dış politikada, gerek iç politikada tamamen başarısızlığa uğradı. Romanya, Çekoslovakya ve Yugoslavya orduları Antant'ın onayı ve desteğiyle Macaristan topraklarının üçte ikisini işgal etti. Merkez, yani ülkenin en fazla sanayileşmiş kesimi böylece hammadde ve yakıt kaynağından koparılmış oluyordu. Şubat ve Mart aylarında hükümetin, birçok yerde toprakların ve sanayi kuruluşlarının kendiliğinden sosyalizasyonuna girişen kitleleri dizginleme çabaları yetersiz kaldı. Mart'ta Antant temsilcileri özel bir notayla neredeyse sadece Macarların yaşadığı başka bölgelerin Romanya ve Çekoslovakya'ya bırakılmasını istedi. Gerek devrimin gelişmesi, gerekse de Antant karşısında tamamen aciz kalan hükümet istifa etti ve bunun üzerine sosyal-demokratlar, işçi kitleleri üzerinde etkisini günden güne büyüten Komünist Partisiyle bir anlaşma yapmayı kararlaştırdı. Bu anlaşma 21 Mart'ta Komünist Partisinin tutuklu liderlerinin hapsedildiği Budapeşte Hapisanesinde sağlandı. Bu anlaşmaya göre daha aynı gün proletarya diktatörlüğü ilan edilecek ve derhal Sovyet iktidarının örgütlenmesine, üretim ve değişim araçlarının toplumsallaştırılmasına, devrimci bir Kızıl Ordu kurarak Macaristan Sovyet Cumhuriyeti'nin savunması hazırlanmaya başlanacaktı. Aynı zamanda —yine anlaşma gereğince— Komünist Partisiyle Sosyal-Demokrat Partinin Macaristan Birleşik Sosyalist Partisinde (daha sonra Sosyalist-Komünist) tamamen birleşmesi gerçekleşti. Macar komünistleri bu birleşmeyle tehlikeli bir hata yaptılar: Böylece Macaristan'da proleter devrimin elinden proleter Komünist Partinin önderliği esas olarak gaspedilmiş ve komünistlerin eli kolu bağlanmıştı. Komünistlerle yapılan anlaşma gibi bu birleşme de Sosyal-Demokratların, gerek Komünist Partisini, gerekse de sosyal-demokratlar tarafından ikiyüzlü biçimde tanınan proletarya diktatörlüğünün zayıflatılıp ve çözülmesini ***içten*** gerçekleştirmek için başvurdukları ustaca bir manevraydı. Yeni kurulan Macaristan Sovyet Cumhuriyeti'nde komünistlerle birlikte yönetici görevlere gelen sosyal-demokratlar, proletarya diktatörlüğünü tanıyormuş ve komünistlerle yapılan anlaşmaya uyacaklarmış gibi yapıyorlardı, fakat gerçekte devrime ihanet ettiler. Macaristan Sovyet Cumhuriyeti'nin çöküş nedenlerinden biri de bu ihanettir. "'Avusturya Komünist Partisi organı Rote Fahne'de (Kızıl Bayrak) (Viyana) yayınlanan bir dizi makale —Lenin'in söylediği gibi— bu çöküşün temel nedenlerinden birini açığa çıkardı. Sözde Bela Kun'un safına geçen ve kendilerini komünist ilan eden, fakat pratikte proletarya diktatörlüğüne uygun bir politika izlemeyen, tersine kararsızlaşan, korkan, burjuvaziyle flört eden, kısmen proleter devrimini doğru-

dan sabote eden ve satan 'sosyalistler'in ihaneti. Macaristan Sovyet Cumhuriyeti'ni kuşatmış olan emperyalist haydutlar (yani İngiltere ve Fransa gibi ülkelerin burjuva hükümetleri) korkunç güçleriyle, elbette, Macaristan Sovyet Cumhuriyeti hükümeti ***içindeki*** bu yalpalamaları kullanmayı bilerek bu cumhuriyeti Romen cellatların eliyle gaddarca boğdular." *(Bütün Eserler, Cilt XXI. s. 33).*

Sovyet iktidarının merkez organı, başkanlığında "Sol" Sosyal-Demokrat A. Garbai'ın bulunduğu halk komiserlerinden —sosyal-demokrat ve komünist temsilcilerden— oluşan Devrimci Hükümet Konseyi'ydi. Ne var ki Sovyet hükümetinin gerçek lideri Dışişleri Halk Komiserliği görevini almış olan Bela Kun'du. Sovyet hükümetine sosyal-hainlerin katılmış olmasına rağmen komünistler Sovyet Macaristan'da bütün büyük, orta ve hatta kısmen küçük sanayi, ticaret, banka ve ulaşım şirketlerinin ve bütün kültür ve sağlık kurumlarının sosyalizasyonunu gerçekleştirmeyi başardı ve bunların başına Sovyet komiserleri, büyük ölçüde işçiler getirildi; fabrikalarda önemli yetkilere sahip Fabrika Konseyleri örgütlendi. Sovyet iktidarının aldığı bir dizi önlem emekçilere, ücretlerinin yükselmesi, barınma koşullarının iyileştirilmesi ve sosyal güvenliğin yaygınlaştırılması güvencesini getirdi. Kitleler arasında kültür çalışmasına özel bir dikkat gösteriliyordu.

Fakat Macar komünistleri Komünist Partisinin bağımsızlığından vazgeçme gibi ağır bir hatanın yanı sıra son derece ağır bir başka hata daha işlediler, hem de ***köylü sorununda.*** Sovyet Hükümeti 4 Nisan 1919'da 100 boyunduruktan (bir boyunduruk = bir çift öküzle bir günde sürülebilen alan; 100 boyunduruk = yaklaşık 57 ha) daha büyük toprakların sosyalizasyonu ve bu toprakların kır işçileri ve o topraklarda yaşayan köleler tarafından örgütlenen "üretim kooperatifleri"ne devredilmesi üzerine bir kararname çıkardı. Üretim kooperatiflerinin yönetimi "üretim komiserleri"ne devredildi (bu komiserlerin çoğu kez eski büyük toprak sahipleri ya da çiftlik kâhyası oldukları görüldü): Böylece yoksul köylülerle orta köylülerin toprak özlemi karşılanmamış oluyordu. Bu durum köylü kitleleri proleter devrimden uzaklaştırıp bu köylü kitleler üzerinde büyük köylülüğün karşı-devrimci etkide bulunması için uygun bir zemin yarattı. Köylü kitleler sadece gıda maddelerini Sovyet Hükümeti tarafından çıkarılan kâğıt para karşılığında satınayı reddetmekle kalmıyor, aynı zamanda bazı bölgelerde patlak veren ve başında genellikle memurlarla din adamlarının bulunduğu büyük köylülerin açık karşı-devrimci eylem ve ayaklanmalarına çekiliyorlardı. Kentlere gıda maddesi sevki neredeyse durdu ve ancak büyük çabalar sonucunda

sanayi işçilerine en gerekli gıdalar sağlanabiliyordu. Bu durum Macar burjuvazisinin, büyük toprak sahiplerinin ve bunların suç ortaklarının —sosyal-demokrat sendika ağaları ve küçük-burjuva aydınlar— karşı-devrimci hareketini büyük ölçüde kolaylaştırdı. Sovyet Cumhuriyeti yaşadığı sürece sosyal-demokrat bürokratlar parti, Sovyet ve özellikle sendika aygıtı içinde yönetici görevlerini korudular ve buraları Sovyet iktidarına karşı ajitasyonun merkezi haline getirdiler. Yerel Sovyetler üretim ilkesine göre değil teritoryal ilkeye göre seçiliyordu ve o nedenle doğrudan doğruya fabrikalardaki işçi kitlelerine dayanan organlar haline gelmeleri olanaksızdı. Reformist sendika aygıtı eskisi gibi, geniş sanayi proletaryası kitlelerine doğrudan, inceden inceye iyi örgütlü bağlara sahip tek örgüt olarak kaldı. Reformist sendika bürokratları proleter devrimin karşılaştığı her zorluğu, özellikle beslenme zorluklarını, kendi amaçları için kullanıyor ve büyük bir gayretle proletarya diktatörlüğünün tasfiyesini hazırlıyorlardı. Bu durum sosyal-demokrat "bozgunculuğun" "işçi kitleleri arasında giderek yayılmaya başlaması sonucunu doğurdu ve böylece gerek Sovyet hükümeti organlarının, gerekse de Kızıl Ordu faaliyetinin güçsüzleşmesi büyük ölçüde kolaylaştı.

Özellikle Haziran'dan itibaren karşı-devrimci hareket, karşı-devrim Sovyet kurumlarında küçük-burjuva aydınların sabotajlarını örgütleme dışında aktif silahlı eylemlere geçtiğinde görünür biçimde güçlendi. Örneğin 24 Haziran'da Macaristan başkenti Budapeşte'de bir karşı-devrimci ayaklanma patlak verdi. Ayaklanmanın esas birliklerini subay okulu öğrencileri oluşturuyordu. Tuna üzerinde beyaz bayraklı monitorlar [küçük savaş gemileri] ortaya çıkıp Sovyet binasını ateşe tuttu. İki telefon santralinden biri beyazlar tarafından işgal edildi. Kanlı sokak çatışmalarından sonra ayaklanma 24 saat içinde ezildi. Sovyet Macar proletaryası Sovyet iktidarının inşasını ve ekonominin sosyalist dönüşümünün başlamasını sadece Macaristan'ın güdük bırakılmış toprakları üzerinde değil, sadece iç zorluklara ve iç düşmana karşı amansız mücadele içinde değil, aynı zamanda dışarıdan gelecek bir saldırıyı gözönüne alarak Antant tarafından Romanya ve Çekoslovakya'nın yardımıyla örgütlenen ekonomik boykot ve müdahaleye karşı da gerçekleştirmek zorundaydı. Romen ve Çekoslovak birliklerinin saldırısı daha 17 Nisan 1919'da başladı. Henüz yeterince örgütlenememiş Macar Kızıl Ordusu saldırıya dayanamadı ve tam bir çözülme içinde geri çekilmeye başladı. 2 Mayıs 1919'da proletarya diktatörlüğü artık çökmeye yakındı, ne var ki kitlelerin coşkusu ve bazı devrimci komünist önderlerin kararlılığı durumu kurtarmayı başardı. Fabrika işçileri topluca Kızıl Ordu safları-

na katıldılar. Birkaç gün içinde Kızıl Ordu güçlendi ve önce "sol" reformist Wilhelm Böhm ve daha sonra sol sosyalistlerin saflarından gelen devrimci Eugen Landler'in önderliğinde, ilerlemekte olan düşmanlara, özellikle Çekoslovak ordusuna darbe üstüne darbe vurup, bitmez tükenmez savaşlarla Çekoslovakya'nın büyük bölümünü işgal ederek burada bir Sovyet Cumhuriyeti kurdu. Fransız Hükümetinin başı Clémenceau Antant adına, Macaristan Sovyet Cumhuriyeti'nden savaş hareketlerini durdurmasını ve Slovakya'nın boşaltılmasını istedi; karşılığında ise Romenler tarafından işgal edilmiş olan Macaristan topraklarının boşaltılması sözünü verdi. Sovyet Kongresi'nde yapılan uzun görüşmelerden sonra Sovyet hükümeti Kızıl Ordu tarafından işgal edilmiş bölgelerin boşaltılmasını kabul ettiğini açıkladı. Ne var ki beklendiği gibi Sovyet hükümeti Antant tarafından aldatıldı: Slovakya'nın boşaltılmasından sonra Theiss'ın ötesindeki Macar toprakları Clémenceau'nun verdiği söze rağmen Romen birlikleri tarafından boşaltılmadı. Bunun üzerine Kızıl Ordu 20 Temmuzda saldırıya geçti, ancak Kızıl Ordunun planını eski subayların ihaneti sayesinde Antant önceden öğrenmişti. Saldırı Kızıl Ordunun ezilmesiyle sonuçlandı. Kızıl Ordunun yenilgisi ambargo nedeniyle olağanüstü şiddetlenen gıda maddesi sıkıntısı, ülke içindeki karşı-devrimci hareket, Antantla Sovyet iktidarının tasfiyesi için doğrudan görüşmeler yapan sosyal-demokratların açık ihaneti, nihayet köylü kitlelerinin düşmanca tutumu karşısında Sovyet hükümeti 1 Ağustosta teslim olmaya ve iktidarı sosyal-demokrat sendika bürokratlarından oluşan bir "sendika hükümeti"ne devretmeye karar verdi. Bu hükümet derhal kapitalist özel mülkiyeti ve burjuva devlet aygıtını yeniden kurdu. Birkaç gün sonra bu hükümet burjuvazi tarafından yıkıldı.

Macar proleter devrimi, bütün ağır hatalarına rağmen son derece önemli olumlu sonuçlar doğurdu. Bu devrim Antant'ın Sovyet Rusya'ya karşı 1919 ilkbaharı için planladığı büyük savaş harekâtını, Romanya ve Fransa'nın bu harekât için ayrılan güçlerini kendi üzerine çekerek boşa çıkardı. Devrimci kahramanlık ve işçi sınıfının yaratıcı gücünü kanıtladı ve daha 1919 yılı koşullarında Orta Avrupa ülkelerinde proleter devrimin ve proletarya diktatörlüğünün olanaklı olduğunu gösterdi. Macar egemen sınıflarının bin yıllık boyunduruğunu —kısa bir süre için de olsa— silkip atarak gelmekte olan ikinci Macar proleter devriminin muazzam itici gücü olacak devrimci gelenekler yarattı. Macaristan'daki proletarya diktatörlüğünün dersleri bütün dünyanın devrimci proletaryasının ideolojik ve politik donanımına son derece değerli zenginlikler kattı. (s. 62, 184)

[19] Lenin'in "***Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi ve Halk Komiserleri Konseyi'nin VII. Sovyet Kongresi'ne Raporu***" ve 6-9 Aralık 1919 tarihleri arasında toplanan VII. Kongre "Savaş Komünizmi" döneminde bir dönüm noktasını belirliyordu: Antant müdahalesinin ve içsavaşın ilk ve en şiddetli dönemi sona eriyor, Komünist Partisi ve Sovyet iktidarı 1918 ilkbaharından beri ilk kez ekonomik inşa görevlerine yöneliyordu. VII. Sovyet Kongresi döneminde askeri durum bütün içsavaş cephelerinde tayin edici bir atılımla kendini gösterir, ki bundan kısa süre sonra Beyaz Muhafız karşı-devriminin esas güçleri olan Kolçak ve Denikin'in tasfiyesine yol açtı. Uluslararası durumla ilgi olarak, bu dönem için belirleyici olan küçük sınır devletlerinin (Finlandiya, Estonya, Letonya) Sovyet Rusya'yla barışa yönelmeleriydi; 1920 yılı bir dizi barış anlaşması yapılmasıyla sonuçlandı.

Lenin'in VII. Sovyet Kongresi'ne sunduğu rapor ***Savaş Komünizmi döneminde görevlerin ve durumun*** genel karakteristiği için muazzam öneme sahiptir, her şeyden önce de, ***müdahale ve içsavaşın ilk döneminin*** derin bir tahlilini sunduğu ve Sovyet Rusya'ya karşı bu ilk seferde ***emperyalistlerin yenilgisinin nedenlerini*** açıkladığı için böyledir. Aynı zamanda Lenin raporda kısa ve öz olarak içsavaşın dahiyane bir tarihsel şemasını veren müdahalenin ana aşamalarının özetini sunmaktadır. Bununla bağıntılı olarak Lenin, ***Sovyet devletinin içsavaş koşulları altında oluşan dış politikasının temellerini*** koyar: Sovyet ülkesini emperyalist saldırılardan korumak için uluslararası proleter dayanışmaya yönelmek, "muzaffer devletler"le yenik devletler arasındaki çelişkilerden yararlanmak; "büyük güçler"le, onlara bağımlı küçük ülkeler arasındaki çelişkilerden yararlanmak; emperyalist devletler içinde burjuvazinin çeşitli grupları arasındaki çelişkilerden ve Sovyet ülkesine karşı küçük-burjuva ve aydın kesimlerin uzlaşmacı eğilimlerinden yararlanmak.

Lenin'in raporunda ele aldığı ***iç politik*** sorunlara gelince, ***terör*** sorunu ve Partinin ekonomik inşaya yönelmesi sorunu esas sorunları oluşturur.

VII. Sovyet Kongresi'nde Lenin, Sovyet Kongresi'ne katılmalarına izin verilmiş küçük-burjuva partilerin (Menşevikler, "Bund" ve Sosyal-Devrimciler) Bolşevik teröre karşı (Çeka, yani Karşı-Devrimle Mücadele için Olağanüstü Komisyon sorunu) son derece açık saldırılarıyla karşılaştı. Lenin'in yanıtında şu momentlerin altı çizilmelidir: 1) "Terör bize, ülkelerinin özgürlüğü uğruna mücadele ettikleri için işçi ve köylüleri ezen, onları açlığa mahkûm eden Antant terörizmi tarafından ***daya-***

tılmıştır". 2) Sovyet Rusya'da bütün içsavaş deneyimi ve diğer ülkelerdeki işçi hareketlerinin Beyaz Muhafız burjuva gericiliği tarafından kanlı biçimde bastırılması, terörün, devrimci mücadelenin ***kaçınılmaz*** bir ***silahı*** olduğunu kanıtlamaktadır. 3) Terör, halkın emekçi çoğunluğu için ***demokrasi*** olarak Sovyet devletinin önemini ortadan kaldırmaz.

Lenin'in VII. Sovyet Kongresi'ne sunduğu raporda verdiği ***ekonomik inşa görevleri üzerine genel yönergeler*** dikkat çekicidir. İşçi sınıfının emperyalist savaşın ve içsavaşın bir sonucu olan aşırı ekonomik çöküşü ve sefaleti karşısında Lenin, ekonomik görevlerin öncelikle ülkenin ekonomik istikrarının en asli temelleri uğruna mücadelede, yani tahıl ve yakıt için mücadelede, tifoya karşı mücadelede görülmesi gerektiğini düşünür ("ya bitler sosyalizmi yenecek, ya da sosyalizm bitleri yenecek"). Bu ekonomik istikrara ulaşmak Lenin için önkoşuldur. Lenin içsavaş döneminde "çatıyı, herhangi bir müştemilatı, pervazı yapmaya giriştiğimizi, fakat ***temele gereken dikkati göstermediğimizi***" ısrarla vurgular. Daha sonraları Lenin'in bu düşüncesi IX. Parti Kongresinde yaptığı ekonomik inşa üzerine konuşmada, ülkenin elektrifikasyon planında en güçlü ifadesini bulmuştur.

Bunun yanı sıra Lenin, ekonomik görevleri anlatırken umudunu "***işçilerin disiplin ve özverisine***", ifadesini Subotniklerde, ulaşım işlerinin örgütlü işçi güçleriyle yeniden kurulmasında vs. bulan "***cephe gerisindeki işçilerin kahramanlığının***" ***dev atılımına*** bağlıyordu. Bu özellik bütün bir "Savaş Komünizmi" döneminin anlaşılması için olağanüstü önemlidir. İşçilerin disiplini, özverisi ve kahramanlığı, tıpkı Beş Yıllık Plan sırasında sosyalist ekonominin temelinin kurulmasının tamamlanması, kentte ve kırda sosyalizm için "kim-kimi" sorusunun nihai çözüme kavuşturulması gibi ve bu sorunun sınıfların ortadan kaldırılması ve sosyalist toplumun inşası yolunda bugün de gündemde kalması gibi, o zamanlar içsavaşın zaferinin ve Savaş Komünizmi döneminin bütün zorluklarının üstesinden gelinmesinin önkoşuluydu.

Lenin'in aynı şekilde altını çizdiği ve Sovyet Kongresinin dikkatini özellikle çektiği ikinci önkoşul Batı'daki işçi kitlelerinin (belli ölçüde köylü kitlelerinin de) Sovyet Cumhuriyetine duyduğu sempati ve verdiği destekti. Böylece Antant devletlerinin askeri güçlerinin Sovyet Cumhuriyetine karşı harekete geçirilmeleri olanaksız kılınmış oluyordu. Antant devletleri eğer birliklerinin Sovyet saflarına geçmesi tehlikesiyle karşılaşmak istemiyorlarsa, ordularını Sovyet cephelerinden çekeceklerdi. Lenin raporunda Batı'daki işçi kitlelerinin sempati ve desteğini,

müdahaleye karşı mücadelede en önemli ve belirleyici momentlerden biri olarak vurgular. Aynı şey, işçi kitlelerinin sadece sempati beslemekle, Sovyetler Birliği'ni yarı-pasif desteklemekle kalmayıp, aynı zamanda bir dizi Batı ve Doğu ülkesinde yeni bir devrimci yükseliş ve devrimci bir krizin geliştiğinin görüldüğü bugünkü durum için de geçerlidir.

Nihayet ekonomik başarılarımız için Lenin'in Sovyet Kongresi'nin dikkatini çektiği üçüncü önkoşul köylü kitlelerinin kazanılmasıdır. Lenin için söz konusu olan elbette ***orta*** köylülüktür, çünkü zaten yoksul köylüler, önceden, daha içsavaştan önce proletaryayla birlikteydi, Kulaklar ise karşı-devrimin saflarındaydı ve öyle kaldılar. Kolçak ve Denikin'e karşı mücadelenin daha ilk döneminde bunlarla Sovyet iktidarı arasında seçimini yapmış ve proletaryayla askeri politik bir ittifak kurmuş ***orta köylülüğün*** kazanılması — işte burada vurgulanan budur. Lenin aynı zamanda önümüzdeki ekonomik görevlerin anlatılması sırasında köylünün tahılı "borç" olarak vermesi gerektiği, işçinin köylüye olan borcunu yüz kat fazlasıyla ödeyeceğini söylerken buradan hareket ediyordu. Burada Lenin'in "tahıl borcu" sorununun çözümünde proletarya diktatörlüğünün ***önder rolünü*** ısrarla vurgulaması ve işçi sınıfının köylülere "enerjik mesajı"ndan söz etmesi karakteristiktir. (s. 65)

[20] Lenin burada, Antant müdahalesinin Romanya ve Çekoslovakya'nın yardımıyla ***Sovyet Macaristan'ı*** boğmasını kastediyor (bkz. bu ciltte Not 18). (s. 67, 97)

[21] İngiliz birlikleri 1918'in Temmuz ayının ikinci yarısında Murmansk sahillerine çıktı. Ağustosun ilk günlerinde Arhangelsk işgal edildi. Eylüle kadar Sağ Sosyal-Devrimcilerden oluşan bir "Kuzey Hükümeti" varlığını sürdürdü ve daha sonra yerini "Halkçı Sosyalist" Çaykovski'nin başını çektiği bir Kadet hükümeti aldı. İngilizler Kuzey Bölgesini Kızıl Ordu tarafından kovuldukları 1920 başlarına kadar işgal altında tuttular. 21 Şubat'ta Arhangelsk'te Sovyet iktidarı yeniden kuruldu.

Sibirya'nın işgali (Kolçak ayaklanması ve Kolçak dönemi) Çekoslovakya kolordusunun ayaklandığı Mayıs 1918'den Ocak 1920'ye (daha sonra tutuklanan Kolçak'ın nihai yenilgisine) kadar sürdü. Antant'ın Sibirya'nın işgaline katılımı, Çekoslovak ayaklanmasının Vologda'da bulunan elçilikler tarafından doğrudan örgütlenmesi, savaş malzemesi sağlanması ve oluşmakta olan karşı-devrimci hükümetlerin teşvik edilmesinde — Sosyal-Devrimcilerle Kadetlerden oluşan Sibirya Hüküme-

ti'nin, Sosyal-Devrimcilerden oluşan Kurucu Meclis Üyeleri Komitesi'nin teşvik edilmesi, aym şekilde Samara'daki "Halk Ordusu"nun desteklenmesi, Sosyal-Devrimcilerden oluşturulan Direktoryum'un örgütlenmesi, Direktoryum'a karşı Kolçak'ın desteklenmesi, varolduğu sürece Kolçak ordusunun silahlandırılması ve ihtiyaçlarının karşılanmasında ifadesini buluyordu.

Doğu Sibirya'nın Japonlar tarafından işgal edilmesi Nisan 1918'de Vladivostok'un Japonlar tarafından işgal edilmesiyle başladı ve Çekoslovak ayaklanmasından sonra bir müttefiklerarası müdahale biçimini aldı. Kolçak'ın ezilmesinden sonra Uzak Doğu'ya yerleşmeye çalışan Japonya'nın bu girişimi, Uzak Doğu Cumhuriyeti'nin kurulmasına yol açan partizan hareketinin baskısıyla Ussuri Bölgesi ve kıyı bölgesiyle sınırlı kaldı, burada Japonlar Merkulov'un Beyaz Muhafız hükümetine dayanıyorlardı. Uzak Doğu Devrimci Halk Ordusu beyaz muhafızları ancak 1922 sonunda yenilgiye uğratabildi ve böylece Japonya Doğu Sibirya'yı bırakmak zorunda kaldı.

Antant güneyde Denikin'i ve onun gönüllü ordusunu destekliyor, bu orduyu yönetiyor, teşvik ediyor, silah ve cephane sağlıyor ve birlik göndererek (Fransız birliklerinin Doğu Sibirya'ya çıkışı) yardım ediyordu. (s. 68)

[22] Bu açıklama Aralık 1919'da Lloyd Georg hükümetinin (1916-1922) Savunma Bakanı olan Churchill tarafından Avam Kamarası'nda yapıldı. (s. 71, 111)

[23] Fransa'da 1919 parlamento seçimlerinde Ulusal Blok içinde bulunan ve büyük sermayenin çıkarlarını savunan gerici sağ burjuva partileri zafer kazandılar. Parlamentoda Ulusal Blok'un liderleri Poincaré ve Millerand idi. Ulusal Blok Fransa'da küçük-burjuva partilerin ("Sol Blok") zafer kazandıkları 1924 seçimlerine kadar iktidarda kaldı. (s. 77)

[24] Amerikalı muhabir Bullitt Şubat 1919'da (Antant'ın Prens Adaları'nda bir konferans toplama planından sonra, bkz. bu ciltte Not 9) Amerika Dışişleri Bakanı Lansing (gerçekte ise Başkan Wilson) ve İngiliz başbakanı Lloyd Georg adına, Sovyet Hükümetiyle gayri-resmi görüşmeler yapmak üzere Rusya'ya gönderildi. Bullitt aşağıdaki koşullar altında Sovyet Rusya'ya karşı müdahalenin durdurulması ve normal ticari ilişkilerin kurulmasını içeren yazılı bir plan getirmişti: 1) Sovyet Hükümeti Sovyet topraklarında o zaman varlığını sürdüren karşı-devrimci hükümetlerle barış yapacak. 2) Sovyet Rusya bu hükümetleri o zamanki cep-

helerin sınırları içinde tanıyacak. 3) Karşılıklı af yapılacak ve orduların seferberliğinin uygun biçimde kaldırılması sağlanacak.

Sovyet Hükümeti bu projeye ilke olarak onay verdikten sonra (bu onay, projenin Antant devletleri tarafından 19 Nisan'dan önce onaylanması koşuluyla verilmişti) Bullitt Avrupa'ya geri döndü. Ne var ki mesele, Fransa'daki ayaklanma ve İngiliz Muhafazakârları yüzünden, aynı zamanda Kolçak'ın kısmi askeri başarılarıyla bağıntılı olarak sonuçsuz kaldı. Daha sonra Lloyd Georg parlamentoda bir soru önergesine yanıt verirken, ikiyüzlülükle, Bullitt'in ne türden olursa olsun bir misyonundan haberli olmadığını açıkladı. Bugün Bullitt ABD'nin Moskova büyükelçisidir. (s. 80)

[25] Burada söz konusu olan açıkça İngiliz büyükelçiliğinin başı Lockhart'ın karşı-devrimci faaliyetidir. İngiliz elçiliğinin Vologda'dan ayrılmasından (22 Haziran 1918) sonra Lockhart, Beyaz Muhafızlar ve Sosyal-Devrimcilerin yardımıyla Sovyet Hükümetine karşı komplo ve ayaklanmalar, gıda maddesi depolarının havaya uçurulması ve kundaklanması vs. gibi eylemler örgütlemek için Moskova'da kalmıştı. 2 Eylül'de Lockhart, Kremlin'e sızarak Lenin ve bütün Sovyet Hükümetini tutuklamayı amaçlayan bir plan hazırlamış olan karşı-devrimci bir örgütün karargâhında Çeka tarafından tutuklandı. (s. 81)

[26] Açlık ve ekonomik yıkım 1919 ve 1920 kışında tifonun yayılmasına yol açmıştı. Tifo istifçiler tarafından cepheden ülkenin içlerine taşınmıştı. Salgın özellikle cephe ötesinde — Denikin Cephesinde (Ukrayna ve Kırımda) ve Vrangel Cephesinde (Ural Bölgesi ve Sibirya) ortalığı kırıp geçirdi. (s. 38, 86)

[27] ***IX. Parti Kongresi*** ve Lenin'in bu konuşması döneminde devrim, ülke içindeki Beyaz Muhafızlara ve uluslararası emperyalizme karşı silahlı mücadelede son derece parlak zaferler elde etti. Kolçak ve Denikin cepheleri de dahil savaşın en önemli cepheleri tasfiye edildi. Polonya tarafından savaş sürdürülmesi tehlikesi hâlâ mevcuttu ve Vrangel Kırım'a siperlenmişti. Kolçak ve Denikin cephelerinin tasfiye edilmesinin ardından Antant henüz Sovyet Cumhuriyeti'ne karşı Polonya ve Vrangel'in yeni saldırısını örgütlemeyi başaramamıştı. Bu daha sonra gerçekleşti. Yani IX. Parti Kongresi döneminde Sovyet Cumhuriyeti savaş halinde değildi, fakat uluslararası emperyalizmle barışçıl ilişkileri de yoktu; yarı savaşçıl, yarı barışçıl bir nefes molası geçiriyordu. Böyle bir dış politik durum karşısında IX. Parti Kongresi'nin önünde Sovyet dev-

letinin esas dikkatini ve temel güçlerini ekonomi cephesinde yoğunlaştırma görevi duruyordu.

Sovyet Cumhuriyetlerinde iç ekonomik durum 1914-1917 emperyalist savaşı ve amansız içsavaş nedeniyle son derece güçtü. Sanayi ve ulaşımda, 1919 sonlarına doğru yakıt gereksinmemizin beşte dörtten fazlası (yüzde 82,9) odunla karşılamyordu. Hammadde, yakıt ve gıda sıkıntısı sonucunda sanayi yüzde 26 kapasiteyle çalışıyordu ve esas olarak Kızıl Ordunun gereksinimlerini karşılıyordu. İşçiler açlıktan kaçmak için köylere akın ediyorlardı. Hastalık ve açlık nedeniyle işgünlerinin dörtte biri, hatta beşte ikisi kaybediliyordu. Emek yoğunluğu olağanüstü düştü. Tarım çökme durumundaydı. 1918 ve 1919 yıllarında ekim alanları savaş öncesi dönemin beşte üçüne düştü. Tahıl rekoltesi geriledi, sanayi bitkileri tahıl tarafından geriletildi. Ulaşım tam bir çıkmazdaydı. Bozuk lokomotif sayısı yüzde 55,4'lere, hatta toplam yüzde 60'lara varıyordu. İşçi ve köylülerin kahramanlıkları sayesinde kenar bölgelerdeki Sovyet Cumhuriyetlerinin cephelerdeki Beyaz Ordulardan temizlenmesi Sovyet iktidarını yeniden kömür, tahıl ve hammadde bölgelerine kavuşturdu. Bu ekonomik yıkım ve açlığın üstesinden gelinmesini kolaylaştırdı. Fakat bunun için ülke ekonomisinin yeniden kurulmasında bütün güçlerin olağanüstü gayreti gerekmekteydi; bu yeniden inşada en önemli koşul sıkı bir merkezileşme ve yönetimde tek komuta ilkesinin uygulanması, disiplin; "proletaryanın iradesinin sağlamlığı ve birliği" ve nihayet içsavaş sırasında ***savaş cephesinde*** olduğu gibi, ***emek cephesinde*** de özverili bir kahramanlık sergilemekti. Bu şiarların gerekçelendirilmesi, esas itibariyle ekonomik inşa ve çalışmanın örgütlenmesi sorunlarıyla ilgili olan IX. Parti Kongresinde Lenin'in yaptığı konuşmanın esas içeriğini oluşturur.

Sanayi proletaryasının sanayide çalışma için devlet tarafından zorunlu seferberliği, yakıt temini, demiryollarının açılması vs. için genel çalışma yükümlülüğü, askeri birliklerin emek ordularına dönüştürülmesi, Subotnikler biçiminde karşılıksız gönüllü çalışma için bir kitle hareketinin örgütlenmesi ve nihayet zorunlu vergi gereğince yiyecek maddelerinin devlet tarafından dağıtılması, yiyecek maddelerinin ticareti yerine zoralımı — IX. Parti Kongresi döneminde pratikte ortaya çıkan ve bu kongrenin kararlarıyla, bu kongrede kabul edilen ekonominin restorasyonu ve sosyalist dönüşümü genel planı zemininde onaylanan ekonomik önlemler sistemi buydu *(bkz. bu ciltte Not 77)*.

Devrimin ekonomik yıkım nedeniyle karşı karşıya bulunduğu çöküş

tehlikesinden hızla kurtarılması için birleşik bir çalışma cephesi oluşturulması Partiyi yönetimde tek komuta ilkesini sıkı biçimde uygulamakla yükümlendiriyordu. Bu amaçla Parti Lenin'in önderliğinde IX. Parti Kongresinde, kongrede bu sorunda "Demokratik Merkeziyetçilik Grubu" denen grubun ve ekonomi yöneticileriyle sendikacılar tarafından temsil edilen sağ oportünist sapmanın üstesinden gelmek zorundaydı. Yok denecek kadar küçük bir azınlığı oluşturan bu gruplar bununla birlikte bu sorunda Lenin'in ve MK'nın tutumuna karşı inatla mücadele ettiler.

IX. Parti Kongresi döneminde ayrı bir muhalif grup biçiminde gelişen "Demokratik Merkeziyetçilik Grubu" daha kısa süre önce (1918) "Sol" Komünist olan Osinski, Sapronov ve Maksimovski tarafından yönetiliyordu (bu gruba ilişkin daha ayrıntılı bilgi için bkz. bu baskının IX. cildinde sendikalar üzerine tartışma ve X. Parti Kongresi'yle ilgili notlar). Bu grubun "demokratik merkeziyetçiliği"nin Bolşevik demokratik merkeziyetçilikle hiçbir ilgisi yoktu. Burjuva demokratizmine geri dönüşten başka bir şey değildi ve gerçekte Partinin ve Sovyet iktidarının yapısında her ikisinin de proleter merkeziyetçiliğini sadece ***baltalayabilecek***, proletarya diktatörlüğünü ***zayıflatacak*** ve böylece —özellikle 1919–1920 koşullarında— proletaryanın sınıf düşmanlarının işine yarayabilecek reformlar ve reformcuklar uygulamak istiyordu. Bu grubun tek komuta ilkesine karşı, sadece bu grubun küçük-burjuva demokratik çabalarının ifadesi olan mücadelesi nesnel olarak aynı amaca hizmet etmekteydi. Parti Kongresinde tek komuta ilkesine karşı çıkan başta Rikov ve Milyutin olmak üzere ekonomi yöneticilerinden bir grupla başını Troçki'nin çektiği bir grup sendikacı da Parti düşmanı bir tutum aldılar.

Lenin, yönetimde tek komuta şiarını daha 1918 ilkbaharında birinci "nefes molası" döneminde ortaya atmıştı *(bkz. "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri", "'Sıkı Örgüt' ve Diktatörlük" bölümü, bu baskının VII. Cildi, s. 350 ve devamı)* ve daha o zaman bu ilkenin kesin zorunlu olduğunu, proleter demokrasiyle, Sovyet demokrasisiyle tam uygunluk içinde bulunduğunu göstermişti. IX. Parti Kongresi'nde Lenin, ülkemizin daha sonraki sosyalist inşa deneyimiyle parlak biçimde doğrulanan ve Parti tarafından bugün de proleter Sovyet demokrasisinin en yaygın biçimde geliştirilmesi temelinde kararlılıkla uygulanan tek komuta ilkesini şiddetle savundu. Osinski, Rikov ve Tomski'nin muhalif gruplarına karşı çıkan Lenin yine 1918 ilkbaharında "Sol" Komünistlere karşı yap-

tığı gibi, bunların Menşevikleri, Sosyal-Devrimcileri ve burjuvaziyi desteklediklerini gözler önüne serdi.

IX. Parti Kongresi zamanında hüküm süren koşullar altında, Parti Kongresi arifesinde Troçki tarafından Komite üyelerine mektupla yapılan, zorunlu vergi yerine bir aynî vergi koyma ve meta dolaşımı serbestisini yeniden uygulama önerisi, o zamanki koşullar altında proletarya diktatörlüğünün zayıflaması ve ekonomik yıkımın şiddetlenmesi anlamına geleceği için daha az tehlikeli değildi. MK, Troçki'nin bu önerisini bütünüyle başarısız bir öneri olarak reddetti (öneri MK'da sadece 4 oy aldı). 1920 başlarındaki durum gözönüne alındığında böyle bir önergenin kabul edilmesi sadece Kulakların karşı-devriminin işine yarayabilirdi. O zamanlar Polonyalılarla ve Vrangel ordusuyla savaşın yeniden patlak vermesi tehlikesi vardı ve zorunlu verginin kaldırılması ve serbest meta dolaşımı devrimin ekonomik bakımdan silahsızlandırılmasına yol açacaktı. Karşı-devrimden yeni kurtarılan Kuban Bölgesi, Sibirya ve Kuzey Kafkasya'da Kulaklar henüz mülksüzleştirilmemişti ve savaş koşulları altında Kulaklar, serbest meta dolaşımıyla Sovyet iktidarına karşı bir dayanak bulmuş olacaklardı. Üstelik sanayi ürünleri rezervleri tükenmiş, üretim gerilemişti ve meta sıkıntısı, o günkü koşullar altında, serbest meta dolaşımı gözönüne alındığında Kulakların köylü kitleler arasında karşı-devrimci çalışması için uygun bir zemin yaratacaktı.

Bu koşullar altında zorunlu vergiyi kaldırmanın ve serbest meta dolaşımını uygulamanın kesinlikle olanaksız olduğu apaçıktır. Bu, o zamanlar kapitalizme geri dönüş anlamına gelecekti. Ancak işçi sınıfının kahramanlığına dayanarak birleşik emek cephesinin yaratılması ve kırda yiyecek maddesi vergisi sayesinde, ancak yönetimde tek komuta ilkesinin uygulanması sayesinde, o zamanlar ülkede proletarya için uygun olan sınıfsal güç dengelerini korumak, Polonya'ya karşı savaşta zafer elde etmek, ekonomik çöküşü durdurmak ve ekonominin restorasyonuna girişmek mümkün olabilmiştir. O nedenle IX. Parti Kongresi, Lenin'in doğrudan yönetimi altında, Partinin, Sovyet iktidarının ve işçi sınıfının dikkatini ekonomik çöküşe karşı mücadeleye, ekonominin yeniden inşasına yoğunlaştırdı ve tamamen Savaş Komünizmi döneminin ekonomik politikası çizgisinde kapsamlı bir yeniden inşa planının kabul edilmesinde ısrar etti. Ağırlığı ekonomi cephesine veren bu Parti Kongresi'nin bütün kararları bu politika üzerine inşa edilmiştir ve o nedenle gerek "Demokratik Merkeziyetçilik Grubu"nun ve bu grubun ekonomist-

lerle sendikacılar arasındaki müttefiklerinin, gerekse de Troçki'nin bu temeli, kendi diktatörlüğünü koruma mücadelesinde proletaryanın durumunu zayıflatabilecek bir biçimde sarsma çabalarını reddeder. (s. 91)

[28] 1919 ilkbaharında Polonyalılar ilerlemelerini sürdürdüler; Mart'ta Baranoviçi, Mayıs'ta ise Molodeçno ele geçirildi. Aynı zamanda, 6 Mayıs tarihinde Doğu Cephesinde Kolçak saldırısı başladı ve kısa süre sonra Ufa ve Belebey'in düşmesine yol açtı. 6 Mayıs'ta Denikin de saldırıya geçti. 16 Mayıs'ta Yudeniç'in Petrograd'a karşı ilk seferi başladı. Ayrıca Mahno ayaklanması, Grigoryev isyanı, Beyaz Finlerin saldırısı ve 1919 ilkbaharında Kuzey ve Güney bölgelerinde İngiliz ve Fransız işgal birliklerinin harekâtları başgösterdi. (s. 93)

[29] Lenin burada, 1918 başlarında Fin işçi devriminin ezilmesi sırasındaki beyaz terörü kastediyor. Devrim, Fin burjuvazisi tarafından Alman birliklerinin yardımıyla boğuldu. Askeri diktatör General Mannerheim gerçekten eşi benzeri olmayan bir gaddarlıkla terör uyguladı. Küçük Finlandiya'da onbinlerce işçi katledildi.(s. 97)

[30] Letonya'yla barış anlaşması 11 Ağustos 1920'de Riga'da imzalandı. Bu anlaşmadan sonra Letonya etnografik sınırlarına (yani halkın ağırlıklı olarak Letonyalılardan oluştuğu topraklar) kavuştu ve kendisine altın olarak 4 milyon ruble ve Rusya'da 100.000 desiyatine kadar orman imtiyazları vaat edildi.

Finlandiya'yla barış anlaşması 14 Ekim 1920'de imzalandı. Bu anlaşmadan sonra Finlandiya etnografik sınırlarına kavuştu ve en Kuzeyde, Peçenga Bölgesinde belli miktarda toprak elde etti.

Estonya'yla 2 Şubat 1920'de imzalanan barış anlaşması RSSFC'ye karşı, Rusya'da Sovyet iktidarının boğulması için İngiltere ve Fransa tarafından örgütlenen ambargonun ilk delinmesiydi. İşte bunun için Sovyet iktidarı Estonya'ya altın olarak 15 milyon ruble ödemeyi kabul etti.

Rus-Litvanya Barış Konferansı 9 Mayıs 1920'de Moskova'da açıldı. 12 Temmuz 1920 tarihinde RSSFC ile yapılan anlaşmadan sonra RSSFC Litvanya'ya Kovno, Vilna ve Suvalki vilayetlerinin bir bölümünü bıraktı. Ayrıca Litvanya'ya RSSFC altın olarak 3 milyon ruble ödedi. (s. 99)

[31] Polonya'nın barış görüşmelerine başlama önerisi 28 Mart 1920'de Sovyet Hükümetinin üç kez yaptığı öneriye yanıt olarak gündeme geldi. Polonya'nın çağrısı sadece, Sovyet Cumhuriyeti'ne karşı bir genel saldırı hazırlığının diplomatik olarak gizlenmesine hizmet ediyordu.

Polonya barış görüşmelerinin, Rus-Polonya sınırının Kuzey bölümünde bulunan Sovyet cephesinin askeri bakımdan en güçlü tahkim edilmiş yeri olan Borissov'da yapılmasını öneriyordu. Polonya bütün cephe için değil, sadece cephenin bu kesimi için geçici ateşkes öneriyordu. Aynı zamanda esas güçlerini cephenin güney kesiminde nispeten az korunan Ukrayna üzerinde yoğunlaştırmıştı. Sovyet Hükümetinin, görüşmeleri Varşova, Moskova ya da tarafsız bir kente kaydırma önerisini Polonyalılar, Ukraynalıları, Polonya'yla bir askeri ittifak kurmuş olan Petlyura'yı tanımaya çağırmakla yanıtladılar. Aynı zamanda Polonya topraklarında Savinkov ve Bulak-Balahoviç'in Beyaz Muhafız birlikleri örgütlendi.

Polonya askeri güçleri ve Rus beyaz muhafızlarının komutası fiili olarak Fransız genelkurmaymdaydı. Başlangıçta Polonya için başarılı olan savaş harekâtları, Kızıl Ordu'nun Varşova üstüne ünlü saldırısına ve sonra kızıl birliklerin geri çekilmesine yol açtı.

Barış, 19 Ekim 1920'de Riga'da yapıldı. Riga Anlaşması'ndan sonra Polonya'nın sınırları etnografik sınırlarından daha doğuya genişledi, fakat Sovyet iktidarı tarafından Polonya'ya savaştan önce önerilmiş olandan daha gerideydi. (s. 99, 263)

[32] Burada Almanya'daki Kapp darbesi kastedilmektedir. 13 Mart 1920'de Berlin, General Lüttwitz ve Deniz Önyüzbaşısı Ehrhard'ın, o zamana kadar imparatorluğun savunma bakanı Sosyal-Demokrat Noske'nin elinde işçi eylemlerinin bastırılması için kullanılan karşı-devrimci kıtalarınca işgal edildi. Scheidemannlar ve burjuva demokratlarınca oluşturulan koalisyon hükümeti Stuttgart'a kaçtı. Berlin'de General Ludendorff ve Amiral von Tirpitz'in görevlendirdiği Kapp'ın başını çektiği gerici bir "uzmanlar hükümeti" kuruldu; fakat proletaryanın genel grevle sonuçlanan kitlesel grevleri, sanayi bölgelerinde proletaryanın silahlanması ve Kapp hükümetini desteklemeyi reddeden devlet memurları ve küçük-burjuvazinin tutumu Kapp'ın kısa sürede istifa etmesine ve "meşru" hükümetin yeniden göreve gelmesine yol açtı. Bununla birlikte işçi kitleleri, özellikle Ruhr Bölgesinde Sovyet bayrağı altında mücadeleyi sürdürdüler. Bu mücadeleyi Noske kitlesel kurşuna dizmeler ve askeri mahkemelerle yanıtladı, bu bakımdan Ruhr Bölgesinde ünlü sosyal-demokrat Severing özellikle sivrilmişti. (s. 99)

[33] Kolektif yönetim mi, tek komuta mı sorunu IX. Parti Kongresi'nden kısa süre önce şu gelişmeyi göstermişti: Bu sorunda görüş ayrılıkları Parti

içinde 1919 sonunda çalışmanın askerileştirilmesi ve çalışma yükümlülüğü sorunuyla bağıntılı olarak başladı. Tek komuta ilkesi, o zamanlar, Tüm-Rusya Sendikalar Merkez Konseyi komünist fraksiyonunun direnişiyle karşılaştı. Lenin bu fraksiyonda 12 Ocak 1920'de yaptığı konuşmada tek komuta ilkesini savundu. Ocak 1920'de Lenin Ekonomi Konseyleri III. Kongresi'nde bu soruna ilişkin söz aldı, fakat bu kongrede, kongre aynı zamanda kolektif yönetim ve tek komuta ilkesinin üstünlüklerini pratikte sınamayı tavsiye etmesine rağmen yönetimin temel biçimi olarak kolektif yönetimin kabul edildiği bir karar aldı. Tartışmanın gelişmesi, Parti yöneticileri, ekonomistler ve sendikacı çevrelerin geniş kesimlerini kapsadı. Böylece Stalin'in, Leninist önerileri savunduğu "Ekonomik İnşanın En Yakın Görevleri" adlı raporu sunduğu Bütün Ukrayna Parti Konferansı iki büyük kampa bölündü. Moskova Parti Komitesi de kolektif yönetimden yanaydı. Tüm-Rusya Sendikalar Merkez Konseyi komünist fraksiyonu, Tomski'nin tek komuta ilkesine karşı tezlerini kabul etti. Buna karşılık Parti MK Lenin'in IX. Parti Kongresine sunduğu rapordan açıkça anlaşıldığı gibi, bu kongreden zaferle çıkan Leninist görüşteydi *(bkz. bu cildin 27. ve 77. notları)*. (s. 102, 228)

[34] Daha 1918 yılında Menşeviklerle Sosyal-Devrimciler 26 Mart 1918'de çıkarılan Halk Komiserleri Konseyi'nin "Yönetimin Merkezileştirilmesi, Demiryollarının Denetimi ve Kapasitenin Yükseltilmesi" üzerine kararnamesine (ki bu kararname demiryollarında tek komuta ilkesini getiriyordu) karşı yoğun bir ajitasyon faaliyeti geliştirdiler *(bkz. bu baskının VII. cildi Not 147)*. IX. Parti Kongresi sırasında da bunlar tek komuta ilkesine karşı bir kampanya açtılar ve bu sorunda Komünist Partisi içinde muhalefetle dayanışmaya giriştiler. (s. 107)

[35] 12 Mart 1920 tarihli "RKP(B) MK Haber Bülteni"nde yayınlanan Kamenev'in "İşçi Sınıfının Andaki Temel Görevleri" adlı tezleri şu iddiaları içerir: Başlıca düşmanımız karaborsa, serbest pazar, spekülasyondur; bunlardan kaynaklanan çok büyük zorlukları iyice anlatmak ve bu fenomenleri Sovyet aygıtının yardımıyla altetmek gerekir; Parti Kongresi bu sorunu Partinin dikkatinin merkezine koymak zorundadır; Parti, Sovyet ekonomisinin restorasyonunu darmadığın eden ve pratikte kapitalizmin restorasyonunu hazırlayan Menşevik şiarlar "çalışma özgürlüğü" ve "ticaret özgürlüğü"ne karşı kararlı bir mücadele yürütecektir. (s. 108)

[36] Lenin burada S. İ. Gusev'in Kafkasya Cephesi Devrimci Savaş Konseyi tarafından yayınlanan "Ekonomik İnşanın En Yakın Görevleri "RKP MK Tezleri Üzerine. RKP IX. Parti Kongresi İçin Materyaller" adlı broşürünü kastediyor. Bu broşür Kafkasya Cephesi ve bu cephenin ihtiyat ordusunun Parti konferansları tarafından raporuna alınan Gusev'in tezleriyle son bulur. İşte Lenin MK'nın Gusev yoldaşın tezlerini bütün bir paragraf olarak ve kısaltmadan MK'nın tezlerine aldığını söylerken kastettiği buydu. Burada söz konusu olan Gusev'in tezlerinin ilk paragrafıdır. Bu maddede şöyle denmektedir: "Entegre Ekonomik Plan ekonomik dönemlere ayrılmalı ve her dönem için şu sıra içinde ***bir*** temel ekonomik görev konmalıdır: a) Ulaşımın yeniden kurulması, tahıl, yakıt ve hammadde ithali ve stok oluşturma; b) Yakıt, hammadde ve tahıl temini ve ulaşımın geliştirilmesi için makine yapımının daha çok geliştirilmesi; c) Kitle tüketim maddelerinin üretimi için makine yapımının daha çok geliştirilmesi; d) Üretimin ve kitle tüketim maddelerinin artırılması."

Bu madde IX. Parti Kongresi için MK'nın "Ekonomik İnşanın En Yakın Görevleri" tezlerinin II. bölümüne ("Ekonomi Planımn Birliği") eklendi *(bkz. bu ciltte Not 77)*. (s. 108)

[37] ***Lenin'in 5 Mayıs 1920 tarihli konuşması*** Polonya tarafından savaşın yeniden başlatılmasına ayrılmıştır.

Polonya'ya karşı savaş —Vrangel'e karşı savaşla birlikte— Sovyet Rusya'nın Savaş Komünizmi döneminde karşı-devrime karşı silahlı mücadelesinin son aşamasını oluşturuyordu. Lenin bu konuşmayı yaparken Polonyalılar Kiev yakınlarında bulunuyorlardı.
Polonya'nın yeni saldırısı *(bkz. bu ciltte Not 31)* ekonominin yeniden inşa çalışmasının temellerinin atıldığı ve işçi sınıfı ve köylülüğün çalışma seferberliği görevinin saptandığı IX. Parti Kongresi'nden hemen sonra başladı. Lenin'in Sovyet Rusya'ya karşı Polonya saldırısı üzerine konuşması Savaş Komünizmi döneminin başlıca dönüm noktalarının incelenmesi için eşsiz değerdedir. Lenin'in bu dokümanı aslında VII. Sovyet Kongresi'ne sunduğu raporda içsavaşın itici güçleri ve gelişiminin analizinin doğrudan bir devamıydı *(bkz. elinizdeki cilt s. 64 ve devamı)* ve 1918-1920 döneminde içsavaşın son safhasıyla ilgili Lenin'in analizini tamamlıyordu.
Lenin her şeyden önce o zamanlar Sovyet Rusya'ya karşı emperyalizmin bir ***birleşik cephe*** kurmasını engelleyen en önemli engellerden biri olarak ***muzaffer devletler arasındaki çelişkileri*** özellikle vurgular.

Lenin özellikle bir yanda İngiltere, öte yanda Fransa arasında proleter devletin ezilmesi görevine ilişkin farklılığın altını çizer. Bunların bu sorunda da çıkar çatışması içinde bulunmaları Lenin tarafından daha o zaman Sovyet Rusya'ya karşı Polonya seferinin başarısız kalmasının koşulu olarak değerlendirildi.

1919 müdahalesiyle 1920 Polonya seferi arasındaki en ağır farkı Lenin, burjuva Polonya'nın Sovyet Rusya'ya karşı savaşının, Sovyet iktidarını ezmek için daha önceki büyük emperyalist planın sadece "kırıntısı" olmasında görür. Lenin emperyalistlerin Polonya seferine atıfta bulunarak, Sovyet Rusya'ya karşı Vrangel'in seferinde ifadesini bulan çok yönlü bir saldırı örgütleme yolundaki eski çabalarına yeniden girişmeleri tehlikesini kesinlikle küçümsemez. Fakat burjuva Polonya'nın kararsız politikası, Polonya'da çeşitli kapitalist gruplar arasındaki çıkar çatışmaları, nihayet Polonya burjuvazisinin, Polonya'nın emekçi kitleleri ve bütün dünya önünde teşhir olması nedeniyle Polonya'nın konumunun ve böylece emperyalistlerin bütün müdahale girişimlerinin güçsüzleşeceğine işaret eder.

Lenin'in konuşmasının son bölümü, doğrudan ekonomik görevlere girişen Parti tarafından yerine getirilmesi gereken savaş görevlerinin bu günlerde uğradığı değişikliğin tanımlanmasına ayrılmıştır. Lenin'in konuşmasının sonunda ileri sürdüğü "Her şey savaş için" şiarı Parti ve işçi sınıfının dikkatini yeniden neredeyse bütün bir yıl için Savaş Komünizmi politikasının kararlı uygulanması temelinde içsavaşın görevlerine çeker. (s. 110)

[38] Kızıl Ordunun önemli bölümlerinin IX. Parti Kongresi'nden önce başlanan ve 1920 ilkbaharı koşullarında Kızıl Orduyu seferberlik halinde tutma, bununla beraber güçlerini ekonomi cephesinde değerlendirme zorunluluğu tarafından dayatılan emek ordularına dönüştürülmesi üzerine IX. Parti Kongresi şu kararı aldı ("Ekonomik İnşanın En Yakın Görevleri Üzerine" adlı kararda):

"Askeri birliklerin belirli işler için kullanılması gerek pratik-ekonomik, gerekse de sosyalist-eğitsel öneme sahiptir. Büyük ölçekli çalışma birliklerinin uygun kullanımı için koşullar şunlardır: a) Çalışmanın basit, bütün kızıl askerler için anlaşılabilir olması, b) çalışma normlarının saptanması, eğer çalışma normuna uyulmazsa istihkak kısılır, c) prim sisteminin uygulanması, d) örnek oluşturarak kızıl askerleri çalışmaya teşvik edecek çok sayıda komünistin katılımı.

Daha büyük birlikler çalışmaya çekilirken kaçınılmaz olarak, doğrudan üretim sürecinde bulunmamış çok miktarda kızıl asker de gelecektir. O nedenle ordu aygıtı korunurken bütün çalışma ordularının kullanılması, ancak ordunun bir bütün olarak savaş amaçları için muhafaza edilmesi gerekiyorsa haklı gösterilebilir. Bu zorunluluk ortadan kalktığında hantal karargâhlar ve yönetimlerin dağıtılması ve kalifiye işçilerin en iyi unsurlarının en önemli sanayi merkezlerinde hücum kıtası olarak kullanılması zorunludur" *(Lenin, Bütün Eserler, Cilt XXV, s. 669 ve devamı).* (s. 114)

[39] Lenin tarafından 4 Haziran 1918'de sunulan ***Kıtlıkla Mücadele Üzerine Rapor***, 27 Haziran'da Pensa'ya gönderilen ***Tahıl Temin Birliklerinin Örgütlenmesi*** üzerine ***telgraf***, "***Petrogradlı İşçilere***" mektup ve nihayet Lenin tarafından 1918 Ağustos günlerinde kaleme alınan "***İşçi Yoldaşlar! Haydi Son, Tayin Edici Savaşa!***" adlı bildiri, sadece kıtlıkla mücadele sorununda değil, Partinin kırdaki politikası sorununda da Leninizmin belgeleridir.

Zaman ve içerik itibariyle doğrudan doğruya daha önceki "Petrogradlı İşçilere Mektup" *("Kıtlık Üzerine", elinizdeki cilt, s. 30 ve devamı)* ve 27 Haziran 1918 tarihli Mevcut Durum Üzerine Rapora *(bu baskının VII. Cildi, s. 410 ve devamı)* bağlı olan bu belgelerde yine açlıkla mücadele sorunu, sosyalizm için ("sosyalizmin bütün derin, önemli sistemi için") mücadele sorunu olarak ileri sürülmekte, proleter Tahıl Temin Birliklerinin kitlesel biçimde kurulması ve tahıl "haçlı seferi" için köy yoksullarının örgütlenmesi istenmekte ve bu "haçlı seferi"nin de ***Kulaklara*** karşı yöneldiği belirtilmektedir. 1918 yılında elinde tahıl olan kesim, ağırlıkla tahıl tekeline karşı açık direniş sergileyen, fazla tahılını saklayan ve orta köylülere de bunu yaptırmaya çalışan ve köyde karşıdevrimci eylemler örgütleyen Kulaklardı. O nedenle tahıl için mücadelenin örgütlenmesi aslında proletarya ve köylülüğün bu sınıf düşmanına karşı mücadelesinin örgütlenmesi anlamına geliyordu. Lenin kendine özgü sertlikle bu sorunu şöyle ifade ediyordu: "Acı veren açlık bizi zorla katıksız komünist bir görevle karşı karşıya bıraktı", bu görev Kulakların direnişini kırmaktır. Bununla birlikte, Lenin'in o zaman Kulaklara karşı bu mücadele için *çizdiği sınıfsal güçlere değinmek olağanüstü* önemlidir. Proletarya yoksul köylüleri Kulaklara karşı mücadele için örgütler ve buna ilişkin orta köylülerle bir anlaşma yapar, çünkü "gerçi işçi sınıfı Kulaklarla hiçbir zaman uzlaşamaz, fakat orta köylülerle anlaşmanın yollarını arar, arıyor" *(bkz. "İşçi Yoldaşlar! Haydi Son ve Ta-*

yin Edici Savaşa" adlı bildiri, bu cildin 143. sayfası ve devamı). Böylece Lenin daha bu dönemde kesinlikle açık biçimde ünlü proletarya ve orta köylülük arasında ittifak şiarını ortaya atar (ki proletarya yoksul köylülere dayanmış ve Kulaklara karşı mücadeleyi bir an bile bırakmamıştır); bu şiar, VIII. Parti Kongresi'nde geçiş döneminin uzun yılları boyunca Sovyetler Birliği'nde, Partinin kırdaki politikasının temeline konmuştur — ve bu şiar, güvenli ve doğru önderliği sayesinde yoksul ve orta köylü kitlesini genel kolektivizasyon için kazanan Partinin Stalin tarafından ileri sürülen genel kolektivizasyon temelinde Kulakların sınıf olarak tasfiyesi şiarının kabul edilmesinden sonra XVI. Parti Kongresi'nde kırda Sovyet iktidarının esas dayanağını kolektif köylüde gören yeni bir şiar kabul edilesiye kadar sürdü. (s. 119, 138, 141, 143)

[40] Söz konusu olan 1889'dan 1914'e kadar II. Enternasyonal'in neredeyse bütün kongrelerinin kararlarıdır. Örneğin 1889 Paris Kongresi, kapitalist toplumda savaşların demokratik bir politika izlenmesini engellediğini, bir ülkenin burjuva devlet yaşamı üzerinde çözücü etkilerde bulunduğunu ve mülk sahibi sınıfların elinde demokrasiye karşı mücadelede bir silah olduğunu açıklamıştır. Brüksel (1891) ve Zürih (1893) Kongrelerinde, aynı düşünceler tekrarlanır. 1891 Brüksel Kongresi'nde W. Liebknecht şöyle diyordu: "Bir sonraki savaşta milyonlar silah altında olacak, Avrupa tepeden tırnağa silahlanacak, bütün halklar birbirine düşecek, dünya tarihinin şimdiye kadar görmediği ve karşılaştırıldığında son Alman-Fransız Savaşı'nın çocuk oyuncağı kalacağı ve uygarlığımızı yüz yıl geriye atacak bir savaş başlayacak."

1896, 1900 ve 1904 yıllarında yapılan, sömürge politikasının gaddarlığının, militarizmin yükünün ve yaklaşmakta olan savaşın insanlık için getirdiği felaketlerin vurgulandığı Londra, Paris ve Amsterdam Kongrelerinin kararlarında da aynı şeyi okuyoruz. II. Enternasyonal'in Stuttgart, Kopenhagen ve Basel Kongre kararları 1907, 1910 ve 1912 yıllarında ısrarla yaklaşan dünya savaşı tehlikesini ve uygarlık için, proletarya için doğuracağı sonuçları anımsatır. Örneğin Stuttgart Kongresi, uluslararası proletaryaya, tehlike karşısında tedbirli olabilmek için "olayları dikkatle izleme" çağrısı yapar. "Eğer savaş buna rağmen çıkarsa, onlar (çalışan kesimler) savaşın hızla son bulmasını savunmak ve bütün güçleriyle savaşın yol açtığı ekonomik ve politik krizden, halk kesimlerini harekete geçirmek ve kapitalist sınıfların yıkılışını hızlandırmak için yararlanmakla yükümlüdürler" *(Stuttgart Uluslararası Sosyalistler Kongresi tutanakları, Berlin 1907, s. 102).* Stuttgart ve Ko-

penhag Kongrelerinin kararlarını onaylayan Basel Kongresi, bildirgesinde şunları açıklıyordu: "Hükümetler Avrupa'nın bugün içinde bulunduğu durumda ve işçi sınıfı bu havadayken, kendilerini tehlikeye atmadan savaşı başlatamayacaklarını unutmamalı, Alman-Fransız savaşının Komün'ün devrimci çıkışına yol açtığını, Rus Japon savaşının Rus imparatorluğu içindeki halk güçlerini harekete geçirdiğini, karada ve denizde silahlanma yarışının İngiltere ve kıta Avrupası'nda sınıf çatışmalarını duyulmamış boyutta keskinleştirdiğini ve dev iş bırakmaları başlattığını anımsamalıdır." 1914–1918 savaşı bu öngörüleri tamamen doğrulamıştır. Buna karşılık bu kararları alan II. Enternasyonalin kendisi başarısız kaldı. *1914–1918* emperyalist savaşının gerçekten patlak veren gerçekten korkunç felaketleri karşısında II. Enternasyonal'in bütün partilerinin ezici çoğunluğu işçi sınıfına ihanet ve ulusal burjuvazilerinin *çıkarı için* savaşı desteklemekle tepki verdi. (s. 120)

[41] Lenin burada Sigismund Borkheim'ın "1806–1807 Yaman Alman Yurtseverlerinin Anısına" adlı broşüre Engels'in yazdığı girişi kastediyor. Bu girişte Engels *15 Aralık 1887*'de *şunları* yazıyordu:

"... Ve nihayet Prusya-Almanya için bir dünya savaşından, hem de şimdiye kadar düşünülemeyecek yaygınlık ve şiddette bir dünya savaşından başka bir savaş olanaklı değildir. Sekiz on milyon asker *birbirini* boğazlayacak ve bütün Avrupa'yı şimdiye kadar hiçbir çekirge sürüsünün yapmadığı kadar çöle çevirecek. Otuz Yıl Savaşları'nın tahribatı üç dört yıla sıkıştırılmış ve bütün kıtaya yayılmış olacak; açlık, salgın hastalıklar, genel akut yoksulluk nedeniyle orduların ve halk kitlelerinin vahşileşmesi, ticaret, sanayi ve kredilerde yapay çarkımızın iflah olmaz karışıklığı genel iflasla sonuçlanacaktır. Eski devletler ve onların geleneksel politikaları çökecek, öyle ki onlarca taç kaldırımlarda yuvarlanacak ve bunları kaldıracak hiç kimse olmayacaktır; bütün bunların nasıl sonuçlanacağını ve savaştan kimin galip çıkacağını öngörmek kesinlikle olanaksız; sadece tek bir sonuç mutlak kesindir: genel bitkinlik ve işçi sınıfının nihai zaferinin koşullarının oluşması. — Karşılıklı silahlanma yarışının sonuna kadar götürülen sistemi nihayet kaçınılmaz ürünlerini verdiğinde görünen budur. İşte prens beyler ve devlet adamları bilgeliğinizle yaşlı Avrupa'yı getirdiğiniz yer burası. Ve son büyük savaş dansına başlamaktan başka yapacak bir şeyiniz kalmadıysa — bizim için hava hoş, savaş bizi belki şu an arka plana itebilir, elde ettiğimiz bazı pozisyonları bizden alabilir. Fakat eğer sizler yeniden engel olmayacağımız güçleri serbest bıraktıysanız, olan olsun: Trajedinin sonunda

mahvolan siz olacaksınız, proletaryanın zaferi ya elde edilmiştir ya da kaçınılmazdır."

F. Engels'in bu önsözüne Lenin Haziran 1918'de özel bir makale ("Kâhince Sözler") ayırdı *(bkz. Bütün Eserler, Clit XXIII)*. Bu makalede Lenin bu alıntıyı yapmakta ve Engels'in sözlerinin 1914–1918 emperyalist savaşı tarafından nasıl doğrulandığını kanıtlamaktadır. (s. 121, 329)

[42] Tahıl tekeli Geçici Hükümet tarafından Şubat Devriminden kısa süre sonra uygulandı. Geçici Hükümet tarafından çıkarılan yasaya göre öz gereksinim karşılandıktan sonra (beslenme ve tohumluk) bütün mevcut tahıl stokları devlet malı olarak ilân ediliyordu; bu tahıl stokları devlet tarafından ortaya çıkarıldıktan sonra sabit fiyatlarla alınacaktı. Ne var ki Geçici Hükümet pratikte ne tahıl tekelini, ne de sabit fiyatları uygulayabildi, çünkü mülk sahibi sınıfların çıkarlarını savunuyordu. Tahıl temin planı hedefine 1917'de son derece yetersiz ulaşıldı; örneğin Ocakta planın yüzde 20'si, Mayısta yüzde 34'ü ve Eylülde yüzde 25'i yerine getirildi.

Kısa süre sonra Ağustos 1917'de burjuva hükümeti büyük toprak sahipleri ve Kulakların hatırına tahıl fiyatlarını ***iki katına*** çıkardı; ne var ki bu adım da istenen tahıl akımını sağlamadı.

Geriye eskiden beri bilinen bir yol, yani sabit fiyatların kaldırılması ve "özel teşebbüse" sığınma kalmıştı. Geçici Hükümet de, yıkılışının arifesinde bu yola başvurdu, özellikle tahıl ticaretiyle içiçe geçmiş banka sermayesi çoktan beri bunu amaçlamaktaydı.

Ekim Devriminden sonra Beslenme Halk Komiserliği, olağanüstü zor koşullar altında ve halkın gereksiniminin yüzde 80-90'ını, henüz Ekim Devriminden önce gelişmeye başlayan karaborsa ve spekülasyonun karşılaması karşısında, endüstriyle tarım arasında meta mübadelesi temelinde tahıl tekelinin gerçekleştirilmesine girişti. Beslenme Komiserliği 1918'in Nisan, Mayıs ayları süresince, köylülüğün gereksinim duyduğu önemli miktarda malı temin etmeyi başardı (hem de yaklaşık 1.162.000.000 ruble tutarında) ve karşılığında mübadele yoluyla 120 milyon pud tahıl, yani tarımsal sübvansiyon bölgelerinin yıllık ihtiyacı için gerekli olan asgari miktar alacaktı. Ne var ki mal mübadelesi temelinde tahıl tekeli kurma planı, gıda maddelerinde zorunlu vergi uygulamasını zorunlu kılan başlayan içsavaş tarafından akamete uğratıldı. Sovyet iktidarının olanakları dahilinde bulunduğu sürece, tahıl fazlası-

nın zorunlu vergiyle toplanması köylülüğün emekçi kesiminde mal mübadelesiyle tamamlanmıştır. (s. 124)

[43] Lenin burada Geçici Hükümet'in 7 Eylül (25 Ağustos) 1917'de, toprak sahipleri ve Kulakların hatırı için sabit tahıl fiyatlarını iki katına çıkaran kararını kastediyor *(bkz. elinizdeki Cilt, Not 42).* (s. 125)

[44] Lenin, 1918 ilkbaharında, Rusya'nın güneyinde (Don Bölgesi, Kuban Bölgesi, Ukrayna) ve Volga Bölgesinde başlayan Sovyet iktidarına karşı bir dizi Kulak ayaklanmasını kastediyor. Bu ayaklanmalar tam da tahıl üretiminin yoğun olduğu bölgeleri etkisi altına almıştı. 1918 Mayısında İngiliz-Fransız burjuva hükümetinin parasıyla örgütlenen Çekoslovakların ve Sosyal-Devrimcilerin ayaklanması patlak verdi *(bkz. elinizdeki Cilt, Not 21 ve elinizdeki baskı, Cilt VII, Not 58).* (s. 126)

[45] Rus küçük-burjuvazisinin bölünmesiyle Lenin, küçük-burjuva partiler —Menşevikler ve Sosyal-Devrimciler— arasındaki görüş ayrılıklarını kastediyor. Bunlardan bir bölümü, ağırlıkla Ukraynalı Menşevikler ve Sosyal-Devrimciler, Alman burjuvazisinin yardımını elde etmeye çalışıyor, daha büyük olan diğer kesim ise (Rus Menşevikleri ve Sosyal-Devrimciler) İngiliz-Fransız sermayesinin kollarına atılıyordu. (s. 126)

[46] Lenin burada 12 Mayıs 1918'de Çerevanin, Groman ve Kolokolnikov'un Sovyet iktidarı ve onun ekonomik politikası üzerine karşı-devrimci konuşmalar yaptıkları Tüm-Rusya Menşevik Konferansını kastediyor. Aynı gün konferansta Martov'un Sovyetlere karşı mücadele üzerine karşı-devrimci tezleri kabul edildi; bu mücadelenin amacı Sovyetlerin yerini burjuva bir hükümetin almasıydı. Lenin tezleri reddetti. Tezlerin temel içeriği şuydu:

"1) Ekimden önce Sovyetler kitlelerin devrimci eğitiminin bir aracı ve proletaryanın ***devlet aygıtı üzerinde*** politik ***etkisinin*** manivelası olarak çok büyük bir rol oynadılar.

2) Ne var ki Ekim Devrimi Sovyetlere, devrimci özlerini bozan, ***devlet aygıtının yerine geçme*** görevini dayatmıştır...

Sovyetlerin böyle değerlendirilmesinden hareket eden Konferans şu kararları alır: 1) İşçi kitlelerine sözümona Sovyet Cumhuriyeti'nin ***yalancılığını*** açıklayan propagandaya devam etmek; 2) İşçileri ***gerçekten demokratik bir cumhuriyet*** için mücadeleye çağırmak; 3) Sovyetlerde yeni seçimlerin yapılması için gayret göstermek ve ***bu*** yeni seçimde şu şiarın propagandasını yapmak: Devlette bütün iktidar Kurucu

Meclis'e, bütün yerel iktidar kent ve Zemtsvo özyönetiminin demokratik organlarına; 4) Mevcut Sovyetlere Boşlevik rejime karşı ***uzlaşmaz muhalefet*** rolünde katılmak."

Menşeviklerin bu ifade ve kararlarına tavır alan Lenin, burada "içsavaşın yeniden alevlenmesi" ve Menşeviklerin açıkça suç ortağı oldukları "karşı-devrimin başını kaldırması"nın söz konusu olduğunu söylüyordu. O nedenle Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi 14 Haziran 1918'de Menşeviklerle Sağ Sosyal-Devrimcilerin Sovyetlerden çıkarılmasını kararlaştırdı. (s. 127)

[47] Lenin Sovyet Hükümetinin son kararnameleriyle Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin 13 ve 30 Mayıs 1918'de açlık çeken ülke için gıda maddesi temininin örgütlenmesi ve ilkeleri üzerine kararnameleri kastediyor. Bu kararnameler, tahıl için amansız mücadele döneminde, Sovyet Hükümetinin bütün beslenme politikasının temel direklerini oluşturuyordu.

Burada 13 Mayıs 1918 tarihli kararnamenin bazı maddelerini yayınlıyoruz:

"Tahıl tekeliyle sabit fiyatların değiştirilmezliği ve tahıl spekülatörleriyle karaborsacılara karşı amansız mücadelenin gerekliliğinin takviyesi olarak, her tahıl sahibi bir sonraki hasada kadar, kendi ihtiyacı ve tohumluk için gerekli tahıl miktarının ötesindeki tahıl fazlasını bu kararname yayınlandıktan sonra bir hafta içinde her kazada teslim etmek için bildirmekle yükümlüdür...

2) Bütün emekçi ve topraksız köylüler Kulaklara karşı acımasız mücadele için devrimci birliğe çağrılacaktır.

3) Tahıl fazlasını teslim merkezlerine iletmeyen tahıl fazlasına sahip herkes, aynı zamanda tahıl stoklarını içki yapmak için harcayan ve bu fazla tahılı tahıl teslim merkezlerine teslim etmeyen kişiler, halk düşmanı ilan edilecek, devrim mahkemesine teslim edilecek ve on yıldan az olmamak koşuluyla hapis cezasına çarptırılacak, tüm servetlerine el konulacaktır ve köy birliğinden kesin olarak dışlanacaktır; gizli içki üreticileri bunun ötesinde kamuda zorunlu çalışmaya mahkûm edilirler..."

Bu kararname, Beslenme Komiserliği'ne, öngörülen önlemlerin fiilen hayata geçirilmesi için diktatörce yetkiler veriyordu ve telgrafla yürürlüğe sokuldu.

30 Mayıs tarihli ikinci kararname esas olarak birleşik beslenme organlarının yapısını ele alıyordu. Kararname, halkın tüm günlük ihtiyaç maddelerini sağlama görevini beslenme organlarının üstlendiğinden ve böylece günlük ihtiyacın bu maddeleriyle ticaretin ulusallaştırılmasını hazırlamak zorunda olduğundan hareket ediyordu.

Proleterlerin tahıl için "haçlı seferi"nin devlet eliyle onaylandığı 13 ve 30 Mayıs tarihli kararnameler dışında, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi 20 Mayıs'ta, Y. M. Sverdlov yoldaşın raporunun yanısıra, "emekçi köylülüğün köy burjuvazisine karşı birleşmesinin mutlak aciliyetine dikkat çekmenin gerekli görüldüğü", köyün ayrışması üzerine özel bir karar daha kabul etti. "Bir yanda köy yoksullarının, öte yanda Kulakların çıkarlarının zıtlığı üzerine bilinçlendirme, tüm köy yoksullarının silahlanması için ve onların diktatörlüğünün hayata geçirilmesi için çalışma, yerel Sovyetler tarafından hemen başlatılmalı ve en enerjik biçimde yürütülmelidir." (s. 130)

[48] Ukrayna'nın Alman işgali sırasında Alman generalleri tarafından "Ukrayna Hetmanı" olarak görevlendirilen monarşist General Skoropadski hükümeti zamanında Ukrayna'da, işçileri elbette orada da açlıktan kurtarmayan serbest tahıl ticareti egemendi. Lenin burada serbest tahıl ticaretini savunan tahıl tekeli karşıtlarını, özellikle Menşevikleri ve Sol Sosyal-Devrimcileri Skoropadski'ye *havale ediyor*. (s. 131)

[48a] Alman birlikleri Ukrayna'yı esas olarak oradan gıda maddeleri elde etmek için işgal etti. İlk anlaşmaya göre Rada'nın 980.000 ton tahıl vermesi gerekiyordu. Ek anlaşmaya göre Rada, Almanya'ya 1.050.000 ton tahıl, 11.000.000 adet büyükbaş hayvan, 30.000 koyun, 1 milyon kaz, 1 milyon adet kümes hayvanı, 65.000 ton şeker, 980 ton tereyağı ve yağ vs. verme yükümlülüğü altına girdi. Ancak Rada bu yükümlülükleri yerine getirecek durumda değildi. Skoropadski'nin de yapacak fazla bir şeyi yoktu. Alman Başkomutanlığı zaptetme ve birlik gönderme sistemine sığındı. *Ancak bu önlemler* de felaketle sonuçlandı ve Ukrayna'dan sadece 9132 vagon tahıl alınabildi. İşçilerle köylülerin kesintisiz süren partizan savaşı, bir dizi ayaklanmalar ve Ukrayna'daki Alman işgal birlikleri arasında artan devrimci kaynaşma, Alman emperyalizmine Ukrayna'nın planlanan yağmasını gerçekleştirme izni vermedi. (s. 144)

[49] Lenin'in burada sözünü ettiği "önceki devrimler"de büyük köylülüğün rolü, Fransız Devrimi'nin tarihinde özellikle net ortaya çıktı. 18. yüzyıl sonundaki Büyük Fransız Devrimi sırasında, serfliğin kaldırılmasından

yararlanan köyün büyük köylü üst tabakası karşı-devrimci olmuştu ve kent burjuvazisiyle birlikte devrimi sona erdirmeye ve geniş köylü kitlelerinin korunmasına yönelik olan 1793-1794 yıllarındaki Jakoben *Konvent*'in tüm sosyal ve ekonomik yasamasını kaldırmaya çalışıyordu. Aktif karşı-devrimci rolü ve küçük köylü kitleleri üzerinde nüfuzu dolayısıyla büyük köylülük Jakobenlerin devrimci diktatörlüğünün yıkılmasına ve I. Napoleon'un devrim üzerinde zaferine katkıda bulundu.

1848 Devrimi'nin yenilgisinde de büyük köylülüğün rolü çok büyüktü. Büyük köylüler devrim döneminde "Kızıllar"ın en amansız düşmanıydı. 1848 yazında büyük köylü çevrelerinde büyük başarı kazanan broşürde, devrimciler, özellikle sosyalistler şöyle tanımlanıyordu: "Bir kızıl, insan değil, bir kızıldır: ölçüp biçmez, düşünmez. Gerçek sevgisine, adalet, güzellik ya da iyilik duygusuna sahip değildir. O artık sizin ya da benim gibi ahlaklı, mantıklı ve özgür bir varlık değildir... bozulmuş ve dejenere bir yaratıktır..." Kent küçük-burjuvazisi, büyük köylülük çevrelerinden askerlerin ve bunların yedeğindeki küçük köylülüğün bir bölümünün yardımıyla burjuvazi 1848'de Paris'li işçilerin ayaklanmasını bastırdı. Bunun ardından büyük köylüler ve yine onlardan etkilenen bir bölüm küçük köylülük, oylarını, cumhuriyeti ortadan kaldıran ve kendisini Fransa'nın imparatoru ilan eden Louis Bonaparte'a verdiler *(bkz. elinizdeki baskı, Cilt VII, Not 9 ve 10)*.

Büyük köylülüğün oyları ve küçük köylülüğün büyük köylülük tarafından yönlendirilen bölümünün oyları, 1871 yılında III. Napoleon monarşisinin işçiler tarafından devrilmesinden sonra, Ulusal Meclis'te monarşist bir çoğunluk ortaya çıkardı. Öte yandan burjuvazi, büyük köylü çevrelerinden ve küçük köylülerin büyük köylülük tarafından etkilenen bölümünün çevrelerinden askerlerin yardımıyla (ayrıca Bismarck ordusunun birliklerinin yardımıyla) 1871 Paris Komünü'nü bastırmayı başardı. (s. 144)

[50] Lenin burada, 8 Ağustos 1918'de çıkarılan Beslenme Komiserliği'yle Yüksek Ekonomi Konseyi'nin, 1918 ve önceki yılların hasadının tahılı için sabit fiyatlar üzerine kararnamesini kastediyor. (s. 146)

[51] "Yelezli İşçilere Mektup", Lenin ve Komünist Partisinin Sol Sosyal-Devrimcilerle bloku ilişkisini karakterize ediyor. Mektup 6 Ağustos 1918'de, yani Sol Sosyal-Devrimcilerin Sovyet iktidarına karşı ayaklanmasından bir ay sonra yazıldı *(bkz. elinizdeki baskı, Cilt VII, Not 66)*. Mektuba vesile olan koşullar, bizzat bu mektuptan anlaşılıyor.

Mektupta Kryukov'un masallarının yüzünü açığa çıkaran Lenin, orta köylülükle anlaşmaya, mutlaka Sol Sosyal-Devrimcilerle bir anlaşmanın eşlik etmesinin asla gerekmediğini açıklıyor. Sol Sosyal-Devrimcilerle anlaşma *(ne var ki büyük sürtüşmeler ve iç ve dış politika sorunlarında önemli görüş ayrılıklarıyla — bu konuda bkz. üstte değinilen Cilt VII, Not 66)* sadece, kırda Kulaklara karşı "haçlı seferi" henüz başlamadığı sürece ve Köy Yoksulları Komiteleri örgütlenmediği sürece varlığını sürdürebilirdi. Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin Köy Yoksulları Komiteleri üzerine kararnamenin *(bkz. elinizdeki Cilt, Not 55)* görüşüldüğü 11 Haziran 1918 tarihli oturumunda V. Karelin'in Sol Sosyal-Devrimciler ve Maksimalistler adına kararnameye karşı tavır alması, tahıl fazlasına sahip Kulakların haklarının korunduğunu görmek istemesi ve Sol Sosyal-Devrimcilerin kararnamenin oylanmasına katılmayı reddetmeleri karakteristiktir. Kırda sosyalist devrimin gelişiminin Sol Sosyal-Devrimciler için —daha sonra Komünist Partisine geçen en iyi unsurları hariç— kabul edilemez olduğu görüldü ve onları Menşeviklerle ve Sağ Sosyal-Devrimcilerle birleştirdi. Sol Sosyal-Devrimcilerin bu "düşüşü"nden Lenin, elinizdeki mektupta ve ardından gelen "Moskova Bölgesi Köy Yoksulları Komiteleri Delegelerine Konuşma"da söz ediyor. (s. 148)

[52] Sol Sosyal-Devrimcilerin Saratov örgütü, Temmuz 1918'de, Sol Sosyal-Devrimcilerin Moskova Ayaklanmasından hemen sonra *(bkz. elinizdeki baskı, Cilt VII, Not 66)*, şehir meclisinde, şu açıklamayı yaptığı bir karar kabul etti:

"Moskova'da sorumlu Parti organları tarafından gerçekleştirilen eylem, verili anın objektif koşulları altında Sovyet Rusya'ya karşı ve dolayısıyla da devrimci Rusya'ya karşı ağır bir darbe anlamına geliyor. Aynı zamanda sosyal devrim partilerinin birleşik cephesi yok ediliyor, Partimiz öldürülüyor, uzlaşmacıların partileri — bizde müttefiklerini gören Sağ Sosyal-Devrimcilerin ve Menşeviklerin partileri cesaretlendiriliyor ve tüm olası karşı-devrimci maceralara kapılar açılmış oluyor..."

Meclis ayrıca, Saratov örgütünün platformu üzerinde yükselen örgütlerin birleşmesini sağlamak için önlem almayı ve bu amaçla Sol Sosyal-Devrimcilerin bir Tüm-Rusya Konferansını toplamayı kararlaştırdı. Kısa süre sonra Saratov'da toplanan Konferansta, Sol Sosyal-Devrimcilerin 21 örgütü temsil ediliyordu. Lenin'in mektubundan anlaşıldığı gibi çoğunluk, Parti taktiğinin revizyonundan yana oldu ve Saratov örgütünün tavrını onayladı, önemli bir azınlık ise, Sovyet iktidarına karşı

ayaklanmayı yönetmiş olan Sol Sosyal-Devrimcilerin MK'sının desteklenmesini savundu. Oylar bölündüğü için Konferans bu soruna ilişkin bağlayıcı kararlar almadı. (s. 148)

[53] Yaroslavl Ayaklanması (6–21 Temmuz), başında Boris Savinkov'un bulunduğu Beyaz Muhafız "Vatanı ve Özgürlüğü Savunma Birliği" tarafından, o zaman Vologda'da bulunan İngiltere ve Fransa diplomatik misyonunun inisiyatifi ve olanaklarıyla örgütlendi. Ayaklanmaya Menşeviklerle Sosyal-Devrimciler de katıldılar.

Yaroslavl'daki ayaklanma, Moskova'da Sol Sosyal-Devrimcilerin ayaklanmasıyla neredeyse aynı zamanda patlak verdi; onu başka kentlerde ayaklanmalar izleyecekti. Ancak Beyaz Muhafızlar sadece Ribinsk ve Murom'da ayaklanmalar örgütlemeyi başardılar. Yaroslavl, Volga bölgesinde asi Çekleri Kuzey cephesiyle birleştiren, Moskova'yı tüm Volga'dan ayıran ve dolayısıyla proleter devrimin bu merkezine tahıl ikmali olanağını kesecek olan stratejik merkez olarak seçilmişti.

Kurucu Meclis şiarı altında örgütlenen ayaklanmanın gerçekte amacı, monarşiyi yeniden kurmaktı. İktidarı ele geçirdikten sonra Beyazlar sadece Sovyet iktidarının emirlerini değil, Geçici Hükümet'in İl ve Kaza Komiserlikleri üzerine, İl, Kaza ve Bucak Toprak Komiteleri vs. üzerine kararnamelerini de fesh ettiler, Çarlık zamanının Bölge Kıdemlilerini ve Kaza Amirlerini görevlendirdiler vs. Komünistler ve onlara sempati duyanlar hakkında vahşi ceza mahkemeleri kuruldu. 100'den fazla yoldaş Volga'da boğuldu; ayaklanmanın başlangıcında RKP(B) MK tarafından Parti çalışmasını yönetmek için Yaroslavl'a gönderilmiş olan S. M. Nahimson kurşuna dizildi.

Kostroma, Ribinsk, Moskova ve diğer kentlerden Yaroslavl'da toplanan Kızıl birliklerin çabalarıyla, 21 Temmuz 1918'de (iki hafta sonra) ayaklanma bastırılabildi. (s. 149)

[54] "***Moskova Bölgesi Köy Yoksulları Komiteleri Delegelerine Konuşma***"yı Lenin 8 Kasım 1918'de, proletarya ve partisinin önderliği altında Köy Yoksulları Komiteleri'nin artık genel olarak görevlerini yerine getirdikleri bir zamanda *(bkz. elinizdeki Cilt, Not 57)* yaptı. "Köy Yoksulları Komiteleri ve Köy Sovyetleri birbirinden ayrı bir varlık sürdürmemelidir", diyordu Lenin bu vesileyle elinizdeki konuşmada, VI. Sovyet Kongresi'ne hazırlanmış olan, Köy Yoksulları Komitelerinin aktif katılımı altında eskilerin yeniden seçilmesiyle yeni Köy Sovyetleri'nin organizasyonu üzerine bir karar tasarısına dayanarak. "Biz —diyordu

Lenin— Köy Yoksulları *Komitelerinin Sovyetler haline gelmesi için* Köy Yoksulları Komitelerini Sovyetlerle kaynaştıracağız." Komiteler henüz dağıtılmadı, ancak proletaryanın ve onun partisinin önderliği altında, komitelerin yardımıyla reorganize edilmiş Sovyetler köyde, "Sovyet iktidarının ve komünist inşanın gerçek organları" olarak güçlendiklerinde dağıtılmalıdırlar *(VI. Sovyet Kongresinin Kararı; bkz. elinizdeki Cilt, Not 57)*. O zaman Moskova ve Leningrad'da yapılmakta olan Köy Yoksulları Komiteleri Bölge Kongresinde, bu Komiteler tarafından yerine getirilenleri özetlemek ve gelecekte proletaryayla onun partisinin önderliği altında Sovyetler'in yardımıyla köy yoksulları tarafından kırda gerçekleştirilmek zorunda olan ana görevleri göstermek daha da önemliydi. Lenin konuşmasında bunu yaptı. Lenin üç ana görev koymaktadır: Kulaklara karşı acımasız mücadelenin sürdürülmesi, orta köylülerle anlaşma (ittifak) ve — kırda "yeni bir ekonomiye, toprağın ortak işlenmesine", kolektif işletmeye, sosyalist tarıma "yavaş" ama "şaşmaksızın" gerçekleştirilecek "geçiş". Bu arada Lenin'in bu görevleri açıklarken, Kulakların "kapitalistlerle toprak sahiplerinden daha az tehlikeli bir düşman olmadığı"nı, sosyalist tarıma geçişe amansız bir direnişle karşı koyacağını olağanüstü bir netlikle vurguladığına değinmek gerekir. Bu bağlantıda Lenin, Kulakların mülksüzleştirilmesinden sözediyor. Kulakların sosyalist tarıma geçişle bağıntılı mülksüzleştirilmesi düşüncesi, Stalin tarafından 1929 yılında ortaya konmuş ve bugün genel olarak Komünist Partisi tarafından artık yerine getirilmiş olan köyün genel kolektifleştirilmesi temelinde sınıf olarak Kulakların tasfiyesi şiarının öncelenmesidir. (s. 151)

[55] Son olaylarla Lenin burada, Komünist Partisi tarafından köyde köy yoksulları yararına alınan önlemleri, özellikle "tahıl için haçlı seferi" döneminde, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin 11 Haziran 1918 tarihli "Köy Yoksullarının Örgütlenmesi ve Onlara Tahıl, Günlük İhtiyaç Maddeleri ve Tarımsal Envanter Sağlanması Üzerine" kararnamesine dayanarak ortaya çıkan Köy Yoksulları Komiteleri'nin kuruluş ve gelişimini kastediyor. Bu kararnamenin başlığından da anlaşılacağı gibi, sadece Köy Yoksulları Komiteleri'nin örgütlenmesinden değil, aksine köy yoksullarının desteklenmesi için bir dizi önlemlerden de söz ediliyor. Bu kararnameye göre *(tam metni için bkz. Bütün Eserler, Cilt XXIII' e ek)*, ***Kulaklar*** ile işçi çalıştıran ve ellerinde tahıl fazlasıyla genelde gıda maddeleri fazlası bulunduran ya da ticaret ve sanayi girişimlerine sahip olan varlıklı köylüler ***hariç*** herkes Köy Yoksulları Komiteleri'ne seçme ve seçilme hakkına sahipti. Böylece orta köylülerin de

Köy Yoksulları Komiteleri'ne katılımına izin veriliyordu. Kararnamede Komiteler'in önüne şu somut, pratik görevler konuyordu: 1) Köyde tahılın, günlük ihtiyaç maddelerinin ve tarımsal envanterin dağıtımı (bununla bağıntılı olarak köy yoksullarının bir dizi avantajı ve ayrıcalığı vardı) ve 2) Kulaklarla köy zenginlerinin elindeki tahıl fazlalarının müsaderesinde yerel beslenme organlarına destek. Genel politika açısından Parti ve Sovyet iktidarı Köy Yoksulları Komiteleri'nin önüne, proletaryayla onun partisinin önderliği altında Kulaklara karşı mücadeleyi geliştirmek, onları dizginlemek ve orta köylüyü kendisiyle birlikte yönlendirmek ve bu temelde kırda sosyalist devrimin görevlerini yerine getirmek için orta köylülüğü Kulakların etkisinden kurtarmak görevlerini koydu. (s. 153)

[55a] 6 Temmuz 1918'de Sol Sosyal-Devrimciler Moskova'da Sovyet iktidarına karşı silahlı ayaklanmaya kalkıştılar. Ayaklanma Moskova'da ve kırda işçilerle köylülerde yankı bulmadı ve ertesi gün bastırıldı. Ayrıntılı bilgi için bkz. elinizdeki baskı, Cilt VII, Not 66. (s. 154)

[56] Kuzey Bölgesi Köy Yoksulları Komiteleri'nin toplantısı 3-5 Kasım 1918'de yapıldı. Beklenen 5000-6000 delege yerine 10.000'den fazla delege akın etti. Toplantı Uritski Meydanı'nda açık havada başlatıldı, oturumlar aynı zamanda Petrograd Halkevi'nin iki salonunda yapıldı.

Toplantının en önemli kararları arasında, Köy Yoksulları Komiteleri'ni Sovyetler'le kaynaştırma kararını, ayrıca köy yoksullarının saflarından Kızıl Ordu'nun örnek alaylarını oluşturma kararını saymak gerekir, bu alaylar her Köy Yoksulları Komitesi'nin ikişer temsilcisinden oluşturulacaktı. (s. 157)

[57] Lenin tarafından burada ortaya konan yönde ("Köy Yoksulları Komiteleri'ni, bu komitelerin Sovyetler haline gelmesi için Sovyetler'le kaynaştıracağız") "Köy Yoksulları Komitelerinin Reorganizasyonu" planı, Parti MK tarafından hazırlandı ve VI. Sovyet Kongresi'nde (6-9 Kasım 1918) özel bir karar biçiminde kabul edildi. "Köy Yoksulları Komiteleri'ni Sovyetlerle kaynaştırmak", kırda Sovyetleri reorganize etmek demekti. Bu yüzden Köy Sovyetleri'nin bu reorganizasyonu, VI. Sovyet Kongresi'nin kararının özüdür. Kararın ana bölümü şöyleydi:

"11 Haziran kararnamesi uyarınca yaratılan Köy Yoksulları Komiteleri'ne, Kulakların spekülasyonunu dizginleme ve köyün proleter sosyalist devrimin görevlerini yerine getirme yeteneğine sahip tabakalarını aktif bir politik yaşama uyandırma görevi düşüyordu. Komiteler emekçi

orta köylülüğü Kulakların, köy tefecilerinin etkisinden koparıp alacak ve kendisiyle birlikte hareket ettirecekti. Komiteler bu çalışmalarında kaçınılmaz olarak 11 Haziran tarihli bu kararnamenin çerçevesini aşmak zorundaydı. Komiteler kırda en devrimci unsurları birleştirdiler, emekçi orta köylülüğü Kulaklara karşı ortak mücadeleye çektiler ve köyün ya da kazanın tüm politik, yönetsel ve iktisadi-ekonomik yaşamını belirlemeye başladılar. Bu biçimde köyde, verimsiz bir güç israfını ve ilişkilerin dağınıklığını beraberinde getiren bir ikili iktidar ortaya çıktı. Bununla beraber Rusya'da işçi ve köylü iktidarının sağlamlaşması, RSFSC'nin tüm topraklarında Sovyetler'in benzer bir örgütlenmesi olmadan olanaksızdır. Proletarya, işçi ve yoksul köylülüğün diktatörlüğü, Sovyet iktidarının en yüksek organlarından başlayarak en alt organlarına varana dek kararlılıkla gerçekleştirilmelidir. Sosyalist inşa sadece, Sovyet örgütlenmesinin köyde her yerde, Sovyet Cumhuriyeti anayasasıyla tam bir uyum içinde inşa edilmesi koşuluyla gerçekleştirilebilir. Sadece bu koşul altında, yoksul köylülük ve ona katılan emekçi orta köylülük, sosyalist devrimin kazanımlarını bizzat kesin olarak garantileme tam olanağını elde eder. Sadece kentte ve kırda birleşik bir Sovyet örgütünün yaratılması, kent proletaryasının köy proletaryası ve yarıproleter unsurlarıyla her türden ezene karşı ortak mücadelede kaynaşmasını garantiler. Yoksul köylülüğü gerçekten birleştirmiş olan Köy Yoksulları Komiteleri, Bucak ve Köy Sovyetlerinin Sovyet iktidarının ve komünist inşanın gerçek organlarına dönüşümünde en canlı katkıda bulunmalıdır. Sovyet Cumhuriyeti'nin tüm topraklarında aynı türden bir örgütün yaratılması aracılığıyla Sovyet inşasını tamamlama gerekliliğinden hareket ederek, Tüm-Rusya Sovyetler Kongresi tüm İl ve Kaza Sovyetleri'ni, tüm Bucak ve Köy Sovyetleri'nin hemen yeniden seçimine geçmeye çağırıyor, bu arada Köy Yoksulları Komiteleri'ne, kırda komünist inşanın organları olarak, yeni seçimlerin doğrudan hayata geçirilmesi görevi verilmelidir. Kırda Sovyetlerin reorganizasyonunun genel yönetimi, ayrıntılı bir talimat hazırlama görevi verilen Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'ne devredilmiştir".

Bu kararname temelinde Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi 2 Aralık 1918'de, Bucak ve Köy Sovyetlerine "Sovyet iktidarının ilgili yoksek organlarının tüm talimatlarının yerine getirilmesi ve ilgili bölge içinde tüm Sovyet faaliyetinin bir araya toplanması" görevinin yanısıra, ***"tarımın doğru örgütlenmesi ve özellikle onun komünist ilkelere göre dönüştürülmesiyle (çalışma komünlerinin kurulması) ilgilenme"*** gö-

revinin de verildiği "Bucak ve Köy Sovyetlerinin Yeniden Seçiminin Gidişatı Üzerine" bir talimatname çıkardı.

Sovyetler'in bu reorganizasyonundan sonra Köy Yoksulları Komiteleri dağıtıldı. (s. 157, 186)

[58] 1918 yılının ikinci yarısında Sovyet Hükümeti, tarımın teşviki ve kolektifleştirilmesi için kapsamlı bir önlemler planının hayata geçirilmesine başladı. Halk Komiserleri Konseyi 4 Temmuz 1918'de, tarımsal komünlerin örgütlenmesi için on milyon ruble onaylamayı kararlaştırdı. Köye tarımsal envanter ve gübre temini için bir dizi yasama önlemleri alındı. 5 Kasım 1918'de Halk Komiserleri Konseyi tarafından, "Tarımı Geliştirmek Amacıyla Önlemler İçin Özel Bir Fon Yaratılması Üzerine" bir kararname çıkarıldı. Özel fon bir milyar ruble tutarındaydı. Bu fondan destek ve kredi şunlara veriliyordu: a) tarımsal komün ve çalışma kooperatiflerine, b) tarlanın bireysel olarak işlenmesi ve biçilmesinden ortak işleme ve biçmeye geçilmesi halinde köy birliklerine ya da tekil gruplara. Tarım Halk Komiserliği'nin talimatına göre (13 Şubat 1919 tarihli), "tarımın kolektifleştirilmesine yol açan kooperatif örgütlerine ve tarımsal önlemler için diğer çalışma birlikleri"ne de yardım sunuluyordu. Krediler faizsizdi.

Kararname, kredi alan işletmeleri, tarımın teşviki için bir dizi önlem almakla yükümlü kılıyordu. Bu olanakların dağıtımı ve tahsisi için gerek Tarım Halk Komiserliği'nde gerekse de İl Toprak Daireleri'nde, tarımın teşvikini amaçlayan önlemler için planları gözden geçiren özel komiteler oluşturuldu. Milyarlık fondan dağıtıma ulaşan olanaklar büyük ölçüde zayıf ve orta köylü işletmelerinin sağlamlaşmasına ve teşvikine katkıda bulunuyor ve ayrıca Savaş Komünizmi döneminde tarımsal komünlerin ve artellerin kurulmasında büyük bir rol oynuyordu. (s. 157, 201, 213)

[59] Lenin tarafından Kasım 1918'de yazılan ve aynı yıl 21 Kasım tarihli "Pravda" No. 252'de yayınlanan ***"Pitirim Sorokin'in Değerli İtirafları"*** makalesi, Batı'da büyük devrimci olaylar (Almanya ve Avusturya-Macaristan'da 1918 Kasım devrimi) ve emperyalist müdahaleyle, ülkede içsavaşın ilk sonuçlarıyla bağıntılı olarak gerçekleşen Sovyet Rusya'daki sınıfların tasnifine ayrılmıştır.

Bu tasnifler arasında, o zaman orta köylülüğün yavaş yavaş yüzünü proletaryayla bir ittifaka doğru çevirmeye başlaması özellikle önemliydi. Bu dönüşüm, Komünist Parti'nin yönetimi altında bulunan Köy

Yoksulları Komiteleri'nin çalışmasıyla, onların Kulaklara karşı mücadelesiyle ve orta köylülüğü karşı-devrimle birlikte yürüyemeyeceğine, bunun onu sadece proletaryayla ittifakının ve Sovyet iktidarının korunmasının kurtarabileceği büyük toprak sahipleri tarafından köleleştirilmeye geri dönüşü beraberinde getireceğine inandıran içsavaşın ilk aylarıyla hazırlanmıştı. "Orta Köylü —diyor Stalin— burjuvazinin devrilmesi söz konusu olduğu sürece, Sovyetlerin iktidarı henüz sağlamlaşmadığı sürece, devrim ve karşı-devrim arasında sızlanıp yalpaladı, bunun sonucu olarak da nötralize edilmek zorundaydı. Orta köylü, burjuvazinin 'gerçekten' devrildiğine, Sovyet iktidarının sağlamlaştığına, Kulakların altedileceğine, Kızıl Ordu'nun cephelerde zafer kazanmaya başladığına inanmaya başladığında bize yönelmeye başladı" *(J. Stalin, "Leninizmin Sorunları", birinci bölüm, s. 395).*

Proletaryaya doğru bir yalpalama o zaman kent küçük-burjuvazisinde de kendini gösterdi. Lenin "bütün bir sınıfın, tüm küçük-burjuva demokrasisinin değişiminden" sözediyor. Proletarya ve onun partisi, orta köylülüğün ve kent küçük-burjuvazisinin bu değişimiyle ilişkilerini açıkça saptamak zorundaydılar. Sağ Sosyal-Devrimci P. Sorokin'in mektubunu *(bkz. eldeki Cilt, Not 60)* bu "değişim"in belirtilerinden biri olarak değerlendiren Lenin'in eldeki mektubu tam da bu göreve hizmet ediyor.

Lenin bu makalede, orta köylülükle kent küçük-burjuvazisi içinde gerçekleşen süreçlerin sonuçlarını özetliyor. Bu özet temelinde ana çizgi olarak, emekçilerin proletaryaya yönelen küçük-burjuva tabakalarıyla bir "anlaşma"nın, onların kazanılması ve proletarya tarafından yönlendirilmesi şiarını koyuyor. Bu çizgi, orta köylülere ilişkin olarak Lenin tarafından özellikle ısrarla vurgulanıyor. Orta köylülerle ittifak düşüncesi Lenin'de daha önceden, "Yoldaşlar, İşçiler! Haydi Son, Tayin Edici Mücadeleye!" çağrısının taslağında *(bkz. elinizdeki cilt, s. 143 ve devamı),* ayrıca "Yelezli İşçilere Mektup"ta *(agy., s. 148 ve devamı)* ve "8 Kasım 1918'de Moskova Bölgesi Köy Yoksulları Komiteleri'nin Delegelerine Konuşma"da *(agy., s. 151 ve devamı)* ifade edilmişti. Eldeki makalede bu düşünce özellikle tam formüle edilmiş bir şiar — daha sonra Lenin tarafından kaleme alınmış olan "Orta Köylülüğe İlişkin Tavır Üzerine" kararda VIII. Parti Kongresi'nin bir direktifine dönüşen ve aynı kongrede kabul edilen Parti programına eklenen *(bkz. Programın 18. maddesi)* bir şiar biçimini aldı: "Kulaklara karşı mücadeleden bir an bile olsun vazgeçmeden ve sıkı sıkıya köy yoksullarına dayanarak, orta köylülerle bir anlaşmaya varabilmek". (s. 159)

[60] Pitirim Sorokin 1917 yılında aşırı Sağ Sosyal-Devrimci gazete "Volya Truda"nın ("İşçi İradesi") redaktörlerinden biriydi. 20 Kasım 1918 tarihli "Pravda" No. 251'de yayınlanan mektubu, Sağ Sosyal-Devrimcilerin ve Menşeviklerin kampından işitilebilen, kendi politik iflasının ilk itirafıydı. Bundan kısa süre sonra küçük-burjuva partilerin başka temsilcilerinden de, örneğin aynı şekilde Sağ Sosyal-Devrimcilerden ve Kurucu Meclis üyelerinden oluşan (N. Svyatzki, K. Burevoi, Volski) "Narod ("Halk") grubundan benzer itiraflar geldi. Doğal olarak bu açıklamalar asla, bu kişilerin proleter devrim kampına geçtiklerini kanıtlamıyordu. Burada söz konusu olan, burjuva karşı-devrim safına geçmiş kişilerin geçici yalpalamalarıydı; ancak bu açıklamalar, küçük-burjuva kitlelerin yüzlerini proletaryaya doğru çevirmesinin bir yansıması olarak karakteristikti. Bu yüzden Lenin P. Sorokin'in mektubunu, Parti'nin bu kitleler karşısındaki politikasını tam olarak saptamak için kullanıyor. Sorokin'in kendisi kısa süre sonra yine diğer rotaya çarketti. 1922'de, o zamanlar Petrograd Üniversitesi'nde öğretmen olan P. Sorokin, derslerine ve yazılarına karşı-devrimci düşünceler sokuşturmaya çalıştı ve yurtdışına sürüldü. Sorokin'in bu ifadelerine Lenin tarafından "Militan Materyalizmin Önemi Üzerine" makalesinde *(bkz. elinizdeki baskı, Cilt XI)* değiniliyor. (s. 159)

[61] Lenin burada, Kurucu Meclis'in Sosyal-Devrimci ve Menşevik yandaşlarının başrolü oynadıkları karşı-devrimci hükümetlerin faaliyetini kastediyor. Bunlar: Arhangelsk'te Çaykovski'nin hükümeti, Samara'da Kurucu Meclis Üyeleri Komitesi'nin hükümeti, Ukrayna'da Petlyura hükümeti vs.'ydi. Batı Avrupalı emperyalistlerin ve devrik Rus burjuvazisinin elinde kukladan başka bir şey olmayan bu Kurucu Meclis yandaşları, Ekim Devrimi'nden önce egemen olan koşulları yeniden kurdular ve Kolçak, Denikin ve ortaklarına yolu düzlediler. (s. 163)

[62] ***"Toprak Daireleri, Köy Yoksulları Komiteleri ve Komünlerin I. Tüm-Rusya Kongresi'nde Konuşma"***'yı Lenin, daha yukarıda yayınlanmış olan "Moskova Bölgesi Köy Yoksulları Komiteleri Delegelerine Konuşma"dan sadece bir ay sonra yaptı. Lenin bu konuşmayı baştan sona dek, "tekil köylü işletmesinden toprağın ortak işlenmesine geçiş"e, sosyalist tarıma adamıştır, bu arada ***köy yoksullarının*** proletarya diktatörlüğünün yönetimi altında, Kulaklara karşı mücadele ederek, buna karşılık orta köylülerle bir ittifak, bir anlaşma yaparak inisiyatifi ***üstlenmek zorunda olduğunu*** özel bir ısrarla vurguluyor. Eldeki konuşma için, Lenin'in köyün sosyalist dönüşümü üzerine daha sonraki konuşma ve

makalelerinde daha da geliştirdiği karakteristik olan iki momenti belirtmek gerekir. Bunlardan birincisi, tüm Rusya'da "hemen", "bir dizi geçiş önlemleri" olmadan kolektif tarıma geçmenin olanaksız olduğu ve ikincisi, köyün kolektivizasyonunda köylü kitlelerine, özellikle ***orta köylü*** kitlelerine (zor ve şiddet yoluyla değil) ***ikna, düşünce ve örnekler*** yoluyla etkide bulunulmak zorunda olduğudur.

Proletarya diktatörlüğü, Yeni Ekonomik Politikanın şimdi geride bırakılan aşamaları sırasında Leninist Partinin önderliği altında, köyün kitlesel kolektivizasyonu için gerekli olan "bir dizi geçiş önlemleri" aldı ve kitlesel kolektivizasyonun gerekli ekonomik ve politik önkoşullarını hazırladı. Böylece 1929 yılında, bu "büyük dönüm noktası" yılında, "geri, daha az verimli küçük ve en küçük tekil işletmeden kolektif, yüksek verimlilikte büyük işletmeye ***doğrudan*** geçiş" (XVI. Parti Kongresi'nin, kolektif işletmelerin inşası ve tarımın yükselişi üzerine kararının 1. maddesi) olanağı yarattı. Ancak bu koşullar altında da Komünist Partisi köyün kitlesel kolektivizasyonunun geliştirilmesinde, orta köylünün küçük mülk sahibinden ve proletaryayla köy yoksullarının müttefikinden, köyde proletaryanın temel dayanağı olan bir kolektif köylüye dönüşümünde, Lenin'in hâlâ tam geçerliliğini koruyan, köyün kolektivizasyonunda zor ve şiddetle değil, ikna ve anlaşılır örneklerle hareket etmek gerektiği talimatına uyuyor. Sadece Lenin'in bu vasiyeti temelinde Parti köyün kolektivizasyonu yolunda temel tehlikeye karşı, teori ve pratikte sağ oportünizme karşı, aynı şekilde onların suç ortağı Troçkist kalıntılara karşı —"solculuk" ve pratikte "sol" aşırılıklar— sürekli mücadele içinde, yalnızca bu yolda Parti, Sovyetler Birliği'nin, bu küçük ve küçücük-tarım ülkesinin, birinci beş yıllık plan sonunda bir sosyalist tarımsal büyük işletmeler ülkesine dönüşmesini sağladı, bu hedefe ulaştı.

Lenin'in bu konuşmayı yaptığı Toprak Daireleri, Köy Yoksulları Komiteleri ve Komünler'in Birinci Tüm-Rusya Kongresi 11–20 Kasım 1918 tarihleri arasında toplandı; Kongrenin tüm çalışmaları Lenin'in talimatlarına uygun olarak tarımın kolektivizasyonu görevlerinin işareti altındaydı. "Tarım politikasının temel görevi —deniyor bu Kongrenin kararlarından birinde— tarımsal komünlerin ve komünist Sovyet çiftliklerinin örgütlenmesi ve toprağın ortak işlenmesinin örgütlenmesidir". (s. 169)

[63] Lenin burada, 8 Kasım (26 Ekim) 1917'de çıkarılmış olan "Toprak Üzerine Kararname"nin geliştirilmesi olarak Sovyet Hükümetinin 19

Şubat 1919'da çıkardığı "Toprağın Sosyalizasyonu Üzerine" kararnameyi kastediyor. 19 Şubat 1919 tarihli bu kararnamenin ana içeriği, anlamı ve öneminin ayrıntılı bir açıklamasını Lenin "Proleter Devrim ve Dönek Kautsky" broşüründe, "'Ekonomik Tahlil' Görüntüsü Altında Burjuvaziye Dalkavukluk" bölümünde veriyor *(bkz. elinizdeki baskı, Cilt VII, s. 198 ve devamı).* (s. 173, 176, 178)

[64] Lenin'in RKP(B) VIII. Parti Kongresine sunduğu Kırda Çalışma Üzerine Rapor ve bu rapor üzerine alınan karar, Leninist teorik ve politik mirasın mükemmel belgeleridir. Bu belgelerde, proletarya diktatörlüğünün ilk döneminde, proletaryayla köylülük arasındaki karşılıklı ilişki bakımından toplanmış olan deneyimlerin olağanüstü radikal genelleştirilmesi bir yana, bu belgeler köyde sosyalist inşamızın mevcut dönemi için de politik güncelliklerini korumaktadırlar.

VIII. Parti Kongresi döneminde proletaryayla köylülüğün ana kitleleri arasındaki karşılıklı ilişkiler sorunu son derece akuttu. VIII. Parti Kongresi döneminde Sovyet iktidarının uluslararası durumu önemli ölçüde sağlamlaşmış olmasına rağmen (Brest Barış Anlaşması'nın Alman devrimi tarafından feshi, Batı'da bir proleter devrimci eylemler dalgası vs.), müdahale ve iç savaş doruk noktasına ulaşmıştı. İç savaş sürecinde ortaya çıkan proletaryayla orta köylülük arasındaki ittifakı sağlamlaştırma ve bu arada Kulaklara karşı mücadeleyi bir an için bile olsa durdurmaksızın Köy Yoksullarına dayanma görevi, proletarya diktatörlüğü için ve sosyalist inşa için genel öneminin yanısıra, silahlı karşı-devrim üzerinde zafer için de çok önemliydi. Bununla beraber Lenin'in, daha Köy Yoksulları Komiteleri döneminde, orta köylülükle bir "anlaşma" (ittifak) politikasının izlenmesi, onların proletarya için kazanılması ve onlara önderlik edilmesi gerektiği yönündeki yinelenen talimatlarına rağmen *(bkz. özellikle "Pitirim Sorokin'in Değerli İtirafları" makalesi, elinizdeki Cilt s. 159 ve devamı),* Parti MK'sı tarafından ve Sovyet İktidarının merkezi organları tarafından izlenen buna uygun rotaya rağmen *(bkz. örneğin IV. Sovyet Kongresinin kararı, elinizdeki Cilt, Not 57),* orta köylüler karşısında bu politikanın önemi taşrada bazen küçümsendi. Esasında orta köylülüğün Kulaklarla karıştırılmasından kaynaklanan (Köy Yoksulları Komiteleri pratiğinde orta köylülere karşı yönelen sapma, orta köylülerin zorla komünlere girmeye zorlandığı örnekler vs.) Parti çizgisinin açıkça tahrifi söz konusuydu. Bu, orta köylülerin Kulaklara doğru yalpalamasının yeniden canlanmasına, bazı örneklerde ise orta köylülerin Sovyet iktidarına karşı Kulak ayaklanmalarına katılma-

sına yol açtı. Bütün bunlar, orta köylü sorununun özel bir madde olarak ("Kırda Çalışma Üzerine") VIII. Parti Kongresi'nin gündemine konmasını gerekli kıldı.

Kongre gündeminin bu noktasına ilişkin raporunda Lenin, aynı Kongrede "Merkez Komitesi Raporu"nda kısaca ortaya koymuş olduğu *(bkz. elinizdeki Cilt, s. 52 ve devamı)*, orta köylülere ilişkin temel tezleri geliştiriyor. Bunu yaparken, yerel organların pratiğinde orta köylülere karşı yönelmiş sapmaları katı bir eleştiriye tabi tutuyor ve köyün sosyalist yeniden şekillenişinde orta köylülere karşı her türlü şiddet kullanımını kesinlikle reddediyor. Raporun tümünde Lenin, "Proletarya Diktatörlüğü Döneminde Ekonomi ve Politika" makalesinde açıkça anlatmış olduğu *(bkz. elinizdeki Cilt, s. 24 ve devamı)* ve bu köylülüğü "yalpalayan" bir "sınıf"a dönüştüren orta köylülüğün o çatışık doğasından hareket ediyor, bu yüzden proletarya ve partisi ona karşı özellikle dikkatli tavır almak ve özellikle temkinli ve aynı zamanda sağlam bir önderlik yürütmek zorundadır. Bunu yaparken Lenin orta köylülükle tüm ittifak sorununu tamamen proletarya diktatörlüğü sorununa tabi kılıyor. Daha sonra —Lenin'in ölümünden sonra— Partinin (Buharin'le Zinovyev'in) oportünist çabalarını savuşturması, bu sorunlar arasında ***tersine*** bir ilişki kurması, orta köylülerle ittifak sorununu proletarya diktatörlüğü sorunu ***üzerinden koyması*** gerekiyordu. Parti her zaman bu oportünist çabaları kararlılıkla geri çevirdi ve proletaryayla köylülük arasındaki ittifakın tüm önemini dikkate alan, ancak bu sorunda Parti politikasını ***daha üst göreve*** — yani tek başına sosyalizmin inşasını ve özelde köyün sosyalist yeniden şekillenişini garanti edebilecek olan proletarya diktatörlüğünün korunması ve sağlamlaştırılmasına tabi kılan Leninist talimatlara sıkı sıkıya bağlı kaldı.

VIII. Parti Kongresi tarafından kabul edilen "***Orta Köylülüğe İlişkin Tavır Üzerine***" kararda ve bu Kongrede kabul edilen Parti programının 18. maddesinde, Lenin tarafından raporunda geliştirilmiş olan düşünceler tam ifadesini buluyor. Eldeki cildin içerdiği *(s. 203 ve devamı)* Lenin'in "***Orta Köylüler Üzerine***" kısa konuşması son derece kısa ve aynı zamanda popüler biçimde aynı düşünceleri yeniden veriyor.

VIII. Parti Kongresi kararlarında kaleme alınmış olan, Kulaklara ve genelde geçiş döneminin burjuvazisine karşı ortak mücadele için proletaryayla onun dayanağı bir yanda köy yoksulları öte yanda ise orta köylülük arasında proletaryanın önderliği altında sağlam ittifak Leninist çizgisi, bundan sonra kararlılıkla uygulandı. Bu, içsavaşta proletaryanın

zaferini kolaylaştırdı, işçi sınıfıyla orta köylü kitlelerin sosyalist inşa koşulları altında NEP yolunda ekonomik birliğini sağlamlaştırdı, 1929 yılının "büyük dönüm noktası"nı, yoksul ve orta köylü kitlelerin tekil işletmeden kolektif işletmeye ve daha sonra Kulakların sınıf olarak köyün genel kolektivizasyonu temelinde tasfiyesinin gerçekleştirilmesine doğru değişimini ve sonuçta kolektif köylülerin tarımda ana figüre ve kırda proletaryanın ana dayanağına dönüştürülmesini hazırladı. Parti "köylülükle doğru ilişki"nin saptanmasında Leninist yolu izleyerek, sosyalist ekonomik biçimlerin —Sovyet çiftlikleri ve kolektif çiftlikler— belirleyici ağırlık kazandığı ve "ciddiye alınabilecek son kapitalist sınıf"ın —Kulakların— tümüyle yok edilmemiş de olsa yenildiği kırda bugünkü duruma ulaşmıştır. Parti bunu, "proletarya diktatörlüğünün, köylülüğü sosyalizme sevketme güç ve olanaklarına sahip olduğunu burjuva tarzda reddeden" (Stalin), ve bir yandan köy yoksulları öte yandan orta köylülerle proletarya arasında kırdaki ittifakı yoketmeye ve böylece ülkeyi kapitalizme geri götürmeye çalışan Troçkizmi ezerek sağladı. Parti bunu başta Stalin'le Merkez Komitesinin sağlam önderliği altında, Troçkizmden sonra, küçük-burjuva liberalizmi, bir yandan köy yoksullarıyla öte yandan orta köylülerle proletarya arasındaki ittifakta proletaryanın önder rolünün yadsınmasıyla, bu ittifaka Kulakların dahil edilmesiyle, "otomatizm" üzerine ve Kulakların sosyalizme doğru gelişimi üzerine teorisiyle ve nihayet köyün sosyalist yeniden şekillenişinin başarısızlığa uğraması, kolektivizasyonun başarısızlığa uğraması, kapitalizmin restorasyonuna dair Kulakça umutlarıyla birlikte sağ oportünizmi parçalayarak başardı. Parti bunu, aynı zamanda sağ oportünizme karşı mücadeleyle birlikte Troçkist kalıntılara, 1928-1930 döneminin "solcuları"na, aynı zamanda köyün kolektivizasyonunu akamete uğratan ve Kulakların işine yarayan "sol" aşırılıklara karşı da mücadele ederek başardı. (s. 181, 199, 203, 206)

[65] "Dağınık Tarlaların Sosyalist Tarzda Birleştirilmesi ve Sosyalist Tarıma Geçiş Önlemleri Üzerine" yasa, Lenin'in doğrudan yönetimi altında hazırlandı ve Şubat 1919'da Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi tarafından kabul edildi. Yasa, başlangıçta bulunan köy yoksullarının tekil işletmeden tarımsal üretimin daha üst, toplumsal biçimlere hareketini yansıtıyordu.

Bu yasaya, 8 Kasım (26 Ekim) 1917 tarihli "Toprak Üzerine Kararname"de fiilen hayata geçirilmiş olan toprağın ulusallaştırılması temel oluşturuyordu. Bu yasada şöyle denmektedir:

"Madde 1. Rusya Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyeti dahilindeki tüm toprak ve arazi, kimin tasarrufunda olduğundan bağımsız olarak birleşik devlet fonu olarak görülür.

Madde 2. Birleşik devlet fonunun doğrudan yönetimi ve onun üzerinde tasarruf ilgili Halk Komiserliklerinin ve onlara tabi yerel makamların meselesidir."

Toprağın ulusallaştırılması tarımın yeniden şekillendirilmesi için tayin edici öneme sahipti.

Dağınık toprakların sosyalist tarzda birleştirilmesi üzerine yasa, toprağın ortak işlenmesi için Sovyet çiftliklerinin, komünlerin, tarımsal artellerin, kooperatiflerin geliştirilmesi amacıyla ulusallaştırma temelinde bir dizi önlem öngörüyordu.

"İnsanın insan tarafından her türlü sömürüsünün kesin olarak ortadan kaldırılması için —deniyor yasanın 3. maddesinde—, bilimin ve tekniğin tüm kazanımları kullanılarak sosyalizm temelinde tarımın örgütlenmesi için, emekçi kitlelerin sosyalizm ruhuyla eğitilmesi için ve sermayeye karşı mücadelede proletaryayla köy yoksullarının birliği için toprağın kullanımının bireysel biçimden kooperatifsel biçime geçişi kaçınılmazdır. Büyük Sovyet çiftlikleri, tarımsal komünler, toprağın ortak işlenmesi ve toprak kullanımının diğer kooperatifsel biçimleri, bu hedefe ulaşılması için en iyi araçlardır, bu yüzden toprağın bireysel kullanımının her biçimi, geçici, sönümlenen biçimler olarak değerlendirilmek zorundadır".

Yasada Sovyet çiftliklerinin ve kolektif işletmelerin örgütlenmesinde ana momentler oldukça ayrıntılı saptanıyor, bu arada kolektif işletmelerin ***gönüllü birlikler*** olarak kuruldukları vurgulanıyordu. "Dağınık toprakların sosyalist tarzda birleştirilmesi üzerine yasa", proleter devlet organlarının önüne, toprak kullanımının kolektif biçimlerinin propagandasını yapma görevini koyuyor ve her türlü önlemin hayata geçirilişinde, toprağın bireysel kulanımı karşısında kolektif birlikleri yeğlemeyi buyuruyordu.

Bu yasa, tarımın komünist ilkelere göre yeniden şekillenişi alanında Komünist Partisinin görevlerini çok açık formüle etti.

O zamanlar bu yasaya dayanarak, Sovyet iktidarı tarafından sosyalist tarım için kullanıma sunulan büyük maddi olanakların (bir milyar rublenin onaylanması — *bkz. elinizdeki cilt, Not 58)* yardımıyla tarımın

kolektifleştirilmesine başlandı. Ancak emperyalist savaş ve içsavaşın neden olduğu endüstrinin şiddetli çöküşü karşısında, o zamanlar kolektif işletmelere gerekli teknik temeli verme olanağı bulunmuyordu, böylece kolektifleştirme hareketinin sağlamlaştırılması başarılamadı. Bizzat tarımın çöküşü de buna elverişli değildi. Tarımın yeniden inşası için önlemleri saptayan VIII. Tüm-Rusya Sovyet Kongresi, toprağın kullanım biçiminin seçiminde gönüllülük ilkesine özen gösterilmesini ısrarla vurguluyordu.

"Dağınık toprakların sosyalist tarzda birleştirilmesi ve sosyalist tarıma geçiş önlemleri üzerine" yasaya temel teşkil eden en önemli düşünceler, bugüne dek yön verici olmuşlardır. Bunlar, XV. Parti Kongresi kararları temelinde 15 Aralık 1928'de Birlik Merkez Yürütme Komitesi tarafından kabul edilen Birlik tarım yasalarında ("Toprak Kullanımı ve Dağınık Toprakların Birleştirilmesi Anayasası") eksiksiz yansıtılmaktadır. (s. 186, 199, 213)

[66] Lenin burada, küçük-burjuvazinin devrimci diktatörlüğü döneminde Jakobenler tarafından uygulanan (Temmuz 1793'ten Temmuz 1794'e dek) Fransız Konvent'ini kastediyor. Jakobenler Haziran ve Temmuz 1793'te feodalizmin kalıntılarını genel olarak bertaraf ettiler ve bu arada en geniş köylü kitlelerinin desteğini aldılar. Fakat Konvent'in —Lenin'in burada ifade ettiği gibi— "almaya hazırlandığı" diğer "büyük önlemler" kentte ve kırda emekçi kitleler içinde böyle bir destek bulmadı. Bunlar bir yandan, devrimi aynı zamanda iç karşı-devrimin hamlelerine ve monarşist feodal Avrupa devletlerinin saldırılarına karşı koruma zorunluluğunun dikte ettiği önlemlerdi. Gıda maddelerinin ve beslenme işlerinin devlet elinde merkezileştirilmesi, pazarda ticaret yasağı, burjuvazinin özel olarak vergilendirilmesi vs. buna dahildi. Öte yandan bunlar, Fransa'yı "eşitlikçi cumhuriyet", yani bir "eşit küçük mülk sahipleri", toprakta ve üretim araçlarında özel mülkiyet sahipleri cumhuriyeti haline getirmek isteyen Jakobenlerin net olmayan küçük-burjuva çabalarından kaynaklanan önlemlerdi. Ancak Jakobenlerin önlemleri arasında, kentte ve kırda yoksul halkın işine doğrudan yarayan ve onları diktatörlüğün acilen ihtiyaç duyduğu dayanak haline getiren neredeyse hiçbir önlem yoktu. Evet, küçük-burjuva mülkiyetin temsilcileri, Jakobenler, yoksul halk arasında dayanak bulmaya hiç gayret göstermiyorlardı. Aynı zamanda işçi sınıfını işçi düşmanı politikalarıyla kendilerinden itiyorlardı (grev yasağı üzerine yasanın korunması, işçilerin en acil gereksinimlerinin karşılanmasına bile yetmeyen bir en yüksek ücret saptama-

sı vs.). Bunun sonucu, kent büyük ve orta burjuvazisiyle büyük köylüleri ve kırsal alanın varlıklı tabakalarını önlemleri dolayısıyla kendisine karşı ayaklandıran Jakobenlerin, yoksullaşmış köylü kitlelerinde ve kentlerdeki emekçi kitlelerde de gerekli dayanağı bulamamaları, gerçekten devrimci önlemlerin hayata geçirilmesinde yalpalamaları ve burjuvaziyle büyük köylülüğe tavizlerde bulunmaları oldu (gıda maddeleri diktatörlüğünün yumuşatılması, sabit fiyatların yükseltilmesi vs.), bu ise kentlerdeki yoksul halkta ve işçilerde daha büyük hoşnutsuzluğa yol açtı. Böyle bir durumda, kitlelerde gerçek bir dayanağı olmadan Jakobenlerin devrimci diktatörlüğü uzun süre tutunamazdı. Burjuvazi tarafından devrildi. Jakobenlerin lideri Robespierre'in, 28 Temmuz 1794'te başı kesildi, burjuvazi kendisi için gerekli "düzeni" kurdu ve Fransa'yı 1. Napoleon'un burjuva monarşisine dönüştürdü. (s. 189)

[67] Burada kararda, Şubat 1919 tarihli "Dağınık Toprakların Sosyalist Tarzda Birleştirilmesi ve Sosyalist Tarıma Geçiş Önlemleri Üzerine" kararnamenin şu maddeleri kastediliyor *(bkz. elinizdeki Cilt, Not 65).*

"Madde 58. Sovyet çiftliklerinin ve toprağın kooperatifsel ve ortak işlenmesi için komünlerin de, komşu halk için tarımsal ve kültür merkezleri olarak en büyük yararlılığa sahip olması için, bunları veteriner ve damızlık istasyonlarının, ödünç envanter ve tohumluk veren dairelerin kurulması, aynı zamanda yerel yolların düzeltilmesi ve tarımsal yardımın örgütlenmesi vs. ile birleştirmek gerekir.

Madde 59. Sovyet çiftlikleri kendilerini yörenin tarımsal nüfusundan soyutlamamalıdır, aksine onlarla yakın ilişkiler kurmakla ve onlara, işletmelerini rasyonel, daha iyi ilkelerle idare etmeleri için her türlü yardımda bulunmaya yükümlüdürler." (s. 201)

[68] Burada sözü edilen "Köy Yoksulları Komiteleri Üzerine" genelge, Eylül 1918'de, Halk Komiserleri Konseyi Başkanı olarak Lenin'in imzasıyla telgrafla gönderildi. Bu genelgenin telgrafla yollanması ve kaleme alınışındaki kesinlik, çoğunlukla doğru olmayan davranışlarıyla orta köylülüğün hoşnutsuzluğuna neden olan Köy Yoksulları Komiteleri ve yerel beslenme organlarının davranış biçimlerini düzeltme gerekliliğinden kaynaklanmıştı. Orta köylü tabakalar (seçme ve seçilme hakkını 11 Haziran 1918 tarihli köy yoksullarının örgütlenmesi üzerine kararnameden sonra kazandıkları) Köy Yoksulları Komiteleri'ne yeterince alınmıyor ve çoğunlukla kendilerine tahıl, sanayi ürünleri vs. verilmiyordu.

Genelgede şöyle deniyor:

"Köy yoksullarının örgütlenmesi şiarı birçok yörede köy yoksullarının bütün diğer köylü nüfusla, hem de gerek daha dün açlık çeken, ancak Sovyet iktidarı altında serbestçe nefes alabilen köylülerin sayısız orta tabakası gerekse tam anlamıyla Kulaklarla ve köy zenginleriyle karşı karşıya getirilmesi gerektiği şeklinde yanlış yorumlandı. ***Sovyet iktidarı orta köylülüğe karşı asla bir mücadele yürütmemiştir.*** Sovyet iktidarı her zaman, kent proletaryasını kır proletaryasıyla ve emekçi sömürmeyen orta derecede mülk sahibi emekçi köylülükle birleştirmeyi hedeflemiştir. Bu yüzden Sovyet iktidarı faaliyetinde, kent işçilerinin ve köy yoksullarının gereksinimlerinin yanı sıra, köylülüğün orta tabakasının gereksinimlerini de karşılamaya çalışmıştır ve çalışmaktadır."

Genelgede 11 Haziran tarihli "Köy Yoksullarının Geçiminin Örgütlenmesi Üzerine" kararname şöyle yorumlanıyor: "Bu kararnamenin bazı paragrafları doğrudan köylülüğün orta tabakasıyla ilgilidir. Örneğin 2. paragrafa ilişkin notta, yoksul köylülerin yanı sıra, gerçi ücretli işçi çalıştıran, fakat köylü yoldaşlarını boyunduruk altına almayan köylülerin de Köy Yoksulları Komiteleri'ne alınmaları gerektiğinden söz ediliyor. Tahıl ve günlük ihtiyaç maddeleri, 4, 5, 6, 7, 8. paragraflara göre, sadece kır proletaryasına ve yarı-proleterlere değil, ihtiyaç duyan tüm köylülere dağıtılmak zorundadır; tarımsal envanterin köylülere elverişli koşullarda teminini düzenleyen 9, 10 ve 11. paragraflar yoksul köylüleri olduğu kadar orta köylüleri de gözönünde bulundurmaktadır, çünkü doğal olarak onların tarımsal envantere diğerlerinden daha çok gereksinimi vardır."

Genelgede tüm İl Sovyetleri'ne ve tüm İl Beslenme Daireleri'ne, "tüm faaliyetlerini merkezi hükümetin genel politikasıyla uyumlu hale getirmeleri ve birinin olduğu kadar diğerinin geçimini sağlayarak köy yoksullarıyla orta köylülüğün birliği için şaşmaksızın gayret göstermeleri" emrediliyordu. (s. 202)

[69] 1919 ve 1920 yıllarında MK tarafından, VIII. Parti Kongresi'nin orta köylülere ilişkin tavır üzerine ve kırda çalışma üzerine kararlarının doğru ve kararlı bir biçimde hayata geçirilmesi gerekliliğiyle bağıntılı olarak toplantıya çağrılan konfernslardan ilkinde Lenin'in yaptığı bu konuşma esas itibariyle kronolojik olarak, Lenin'in VIII. Parti Kongresi'nde aynı sorun üzerine önceki raporundan başka bir duruma ilişkindir. 1919 Kasım ortasında Kolçak ordusu artık kesin olarak yenilmiş, Kolçak'ın başkenti Omsk düşmüş, Kolçak hükümetinin kendisi İrkutsk'a kaçmış, Denikin'le Yudeniç'in saldırıları geri püskürtülmüştü.

İçsavaş, en önemli cephelerde sonuna yaklaşıyordu, ancak ekonomik yıkımı ve iş merkezlerinin zor beslenme durumunu daha da kötüleştirmişti. Kolçak ve Denikin üzerindeki tayin edici zaferler, orta köylülükle askeri-politik ittifakın güçlenmesini onayladı. Emekçi olarak orta köylü Kolçak'a, Denikin'e ve emperyalist müdahaleye karşı bu ittifak için kazanılabilirdi, ancak kentlerin tahıl temininde küçük mülk sahibi olarak alışkanlıkları ve çabaları kendini gösteriyor ve işçilerin beslenme durumunu kötüleştiriyordu. O zamanki durum, orta köylülükle ittifakın sağlamlaşması için ve bu *ittifak zemininde* orta köylülerin küçük mülk sahibi çabalarına karşı mücadele için daha güçlendirilmiş çalışma gerektiriyordu. Sağ oportünistlerin tersine Lenin için orta köylülerle ittifak asla küçük mülk sahiplerine sınırsız tavizlerle eşanlamlı değildi. Bu ittifakı bütünüyle proletarya diktatörlüğünün korunması ve sağlamlaştırılmasına tabi kılan Lenin, orta köylülere verilebilecek tavizlerin sınırlarını da proletarya diktatörlüğünün çıkarlarına bağlıyordu. Lenin orta köylülerle bu ittifakın ana hedefini tam da orta köylülüğün küçük-burjuva mentalitesine karşı, küçük köylülerin küçük mülk sahibi alışkanlıklarına ve çabalarına karşı mücadelede, onun eğitiminde, orta köylüler içindeki "tüccar" ve "spekülatörler" üzerinde "emekçiler"in zaferinde görüyordu. Elinizdeki konuşmada da, köyün sınıfsal çehresini ve çeşitli sosyal grupların politik çehresini tasvir eden ve çalışan ve küçük mülk sahibi olarak orta köylülerin çatışık doğasını tekrar tekrar karakterize eden Lenin tam da, verili dönemde orta köylülerin hangi yöntemlerle yönetileceği, destekleneceği, anlaşılır örnekler ve ikna yoluyla sosyalist tarıma geçişe sevkedileceği ve aynı zamanda onun tüccar ve spekülatör çabalarına karşı nasıl "inatçı, ısrarlı" bir mücadele yürütülmesi gerektiği sorunundan sözediyor. (s. 205)

[70] 3 Aralık 1919'da açılan Tarımsal Komün ve Arteller Kongresi'ni aslında ikinci kongre olarak tanımlamak gerekir, çünkü 11–20 Aralık 1918 tarihleri arasında, Lenin'in, elinizdeki cildin 169. sayfası ve devamında bulunabilecek olan konuşmasını yaptığı, Toprak Daireleri, Köy Yoksulları Komiteleri ve Komünler'in birinci Tüm-Rusya Kongresi toplanmıştı.

Lenin'in 3 Aralık 1919 tarihli konuşması, bir yıl önce ortaya koymuş olduğu düşüncelerin daha da geliştirilmesini temsil etmektedir. Burada Lenin özellikle, Komünlerle artellerin önünde duran, geniş köylü kitlelerine etkide bulunma ve bunların sosyalist tarımın inşasına çekilmesiyle bağıntılı görevlerini vurguluyor. Bu görevler yalnızca geniş köylü

kitlelerine toplumsallaştırılmış üretimin avantajları pratikte gözler önüne serilirse ve komünlerle artellerin köylülerdeki saygınlığı arttırılırsa yerine getirilebilir. Bununla bağıntılı olarak Lenin burada, köyün kolektifleştirilmesinin ayrıntılarına girdiği başka konuşmalarında da olduğu gibi, "köylüleri zor yoluyla komünlere sokma" girişimlerinin caiz olmadığından ve "ahmaklığı"ndan özel bir ısrarla söz ediyor.

Lenin'in bu konuşmasında ve Köy Yoksulları Komiteleri Moskova Kongresi'ndeki *(elinizdeki Cilt, s. 151 ve devamı),* bu komitelerle komünlerin 1918 yılındaki I. Tüm-Rusya Kongresi'ndeki, VIII. Parti Kongresi'ndeki ve nihayet 1919 yılında Kırda Çalışma Üzerine Konferanstaki *(elinizdeki Cilt, s. 169 ve devamı, 199 ve devamı, 205 ve devamı)* konuşmalarında, Parti ve Sovyet iktidarı tarafından birinci beş yıllık planda çok parlak sonuçlarla hayata geçirilmiş olan ve hâlâ da geçirilen köyü kolektifleştirme politika ve yöntemlerinin temelleri saptanıyor. Elinizdeki konuşmanın ana düşünceleri, deyim yerindeyse önceden, köyün kolektifleştirilmesinde "sol aşırıklar"a karşı ve kolektifleştirme sorunlarında sağ oportünizmin bakış açısına karşı, özellikle kolektifleştirmenin "otomatik olarak" ilerlemesi sağ oportünist teorisine karşı yöneliyor. (s. 213)

[71] Lenin burada Sereda'nın 3 Aralık 1919 tarihli "İzvestiya" ("Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi Haber Bülteni") No. 271'de yayınlanmış olan "Tarımsal Komün ve Artellerin İttifakı (Tarımsal Komün ve Artellerin Tüm-Rusya Kongresi'ne İlişkin)" makalesini kastediyor. Bu makalede Sereda şöyle yazıyordu: "Komünlerle arteller ve onların birlikleri, şimdilik henüz kooperatifsel birliklerde toplanmamış olan tekil köylü işletmelerine çok yönlü yardımı örgütlemelidir. Bu, kooperatifsel çalışma biçiminin propagandasının ve emekçi köylülerin bilinçsiz tabakalarının yeni tarımsal ekonomiye karşı gösterdikleri güvensizliğe ve kötü niyete karşı mücadelenin en iyi yöntemi, aynı zamanda köyü komünlere karşı kışkırtan Kulakların ajitasyonuna karşı mücadelenin de en iyi yöntemi olacaktır. Komünler ve arteller kendi içlerine kapanmamalı, kendilerini köyden soyutlamamalıdır. Onlar ve birlikleri tam tersine, onlar ve komşu köylüler tarafından ortaklaşa kullanılabilecek olan bir dizi pratik kurumlar (onarım atölyeleri, ödünç envanter merkezleri, damızlık kurumları, tohumluk veren merkezler vs.) oluşturmalıdır. Komünlerle arteller köy yoksullarına ve Kızıl Ordu ailelerine her tarzda yardım etmek zorundadır. Komün üyeleri tatil günlerinde iktisaden zayıf köylü çiftliklerinin tarlalarına gitmeli ve bu tekil işletmelere elbirli-

ğiyle çalışarak kardeşçe yardım etmelidir — o zaman kooperatifsel işletmelerin sayısı hızla artacak ve komün üyelerinin safları hızla çoğalacaktır." (s. 218)

[72] Lenin'in elinizdeki konuşmayı yaptığı Ekonomi Konseyleri II. Kongresi, Sovyet Cumhuriyeti'nin kendisini sadece nispeten küçük bir toprak parçasında koruyabildiği ve her yanının cephelerle ve Mayıs 1918'de Antant tarafından *(bkz. elinizdeki baskı, Cilt VII, Not 58)* örgütlenen Sosyal-Devrimcilerin ve Çekoslovakların ayaklanmasından sonra durmaksızın alevlenen karşı-devrimci ayaklanmalarla çevrelenmiş olduğu bir zamanda (1918 Aralık ayının ikinci yarısı) toplandı. Bunun sonucu, yakıtın yüzde 90'ını sağlayan Don Havzası'nın, aynı şekilde 400 milyon pud petrol sağlayabilecek Bakü'nün ve 90 milyon pud kömür çıkarabilen Ural'ın, Sovyet Cumhuriyeti sınırları dışında kalması oldu. Ukrayna ile Ural'ın ayrılması, Sovyet Rusya'nın elinden maden çıkarma olanağını aldı, ve bu yüzden lokomotifle vagon yapımı durdurulmak zorunda kaldı. Ukrayna, Kuzey Kafkasya ve Sibirya'nın tahıl illeri karşı-devrimin elinde bulunduğundan, beslenme durumu olağanüstü kritikleşti. Tarımsal fazlalığın bulunduğu illerde köylülere yılda kişi başına oniki pud, ve sübvansiyon bölgelerine 7,5 pud tahıl bırakıldığında, en dikkatli hesaplamalara göre Sovyet Rusya'nın işçi merkezleri ve Kızıl Ordu'nun iaşesi için 53 milyon pud tahıl eksiği kalıyordu. Bu arada işçilerin ekonomik durumu ve özellikle beslenme durumu, kentle kır arasında mal değiş-tokuşunun dezorganizasyonu dolayısıyla kritikleşti. Emekçi halka ihtiyaç maddeleri ve fabrikalara hammadde ve yakıt temininin düzensizliği, ekonominin örgütlenmesinin temel eksikliğinden biriydi. Hükümet tarafından halk için belirlenmiş olan tekstil ürünlerinin sadece yüzde 12'si ve kibritlerin yüzde 40'ı belirlenen yerlere ulaşıyordu. Tahıl karşılığında değiş-tokuş için köye gönderilen kumaş, madeni ürünler, deri ve diğer ürünlerle dolu vagonlar bazen gittikleri yerde aylarca boşaltılmıyordu. Tahıl karşılığında değiş-tokuş amacıyla köy için belirlenmiş olan mallar, bazen kent halkına dağıtılıyor ya da köylülere parayla satılıyordu.

Bütün bu büyük ekonomik zorluklar, sanayi yönetiminin katı biçimde merkezileştirilmesiyle ve sanayiye hammadde ve yakıtın aynı zamanda gıda maddelerinin bir yandan çok tutumlu ve planlı temini öte yandan köyle mal değiş-tokuşunun düzeltilmesiyle aşılabilirdi. Bu hayata geçirildiğinde, RSFSC'nin sınırlarının daralması sanayi için bir felaket anlamına gelmezdi. Mevcut petrol rezervleri, Moskova linyit bölgesinden

kömür çıkarımı, yer kömürü çıkarımı, odun tedariği, aynı zamanda Grozni'de kalmış olan petrolü ihraç etme olanağı, "Dünyanın Durumu ve Rusya'nın Ekonomik Durumu" üzerine raportör olan Milyutin yoldaşa bu konferansta, "1919 yılında belirli sınırlamalarla yakıt tedarik edileceği" sonucunu çıkarması için ipuçlarım verdi.

Maden rezervleri için aynı raportör şunları söyledi: "Şimdi 34 milyon pud maden gereklidir, bulunan miktar ise 38 milyon puddur, yani bu, 1919 yılı maden ihtiyacının karşılanabileceği anlamına gelir."

Yetersiz pamuğun yerine ketenin konmasıyla "1919 yılında tekstil sanayisinin tam olarak doyurulabileceği"ne inamlıyordu.

Ekonomi Konseyleri'nin 1. Kongresi *(bkz. Cilt VII, Not 155)* "işçi denetimi"nden işçi yönetimine geçişle ilgilenmişken, ikinci toplantı döneminde bu geçiş genel olarak sonuçlanmıştı. Ekonomi Konseyleri'nin birinci ve ikinci kongreleri arasındaki zaman diliminde, büyük sanayinin ulusallaştırılması genel olarak tamamlanmıştı. Ulusallaştırılan işletmelerin sayısı 304'ten 1125'e yükselmişti. Özel ticaret de ulusallaştırılmıştı, bu da fiyatların devlet tarafından saptanmasını kolaylaştırıyordu.

Ulusallaştırılmış sanayi ve ulusal ticaret alanındaki başarılar 1919 yılında bir entegre ekonomik plamn hazırlanmasını aktüel hale getirdi. Ekonomi Konseyleri'nin ikinci toplantısının kararlarında şunları okuyoruz: "Şu anda, tüm sanayinin sona ermekte olan ulusallaştırılması, ülkenin ekonomik yönetiminin Yüksek Ekonomi Konseyi'nde ve yerel Ekonomi Konseyleri'nde merkezileştirilmesi ve aynı şekilde ulusallaştırılmış ve devletin depolarında stoklanmış olan hammaddelerle hazır ürünler üzerinde büyük boyutta gerçekleştirilmiş olan muhasebe karşısında, üretimin sosyalist ilkelere göre örgütlenmesi, 1919 yılı için bir entegre ekonomik planın hazırlanmasını ve tarım, sanayi ve iaşe alanında yeni ekonomik önlemler programının sistematik olarak hayata geçirilmesini olanaklı kılıyor". Ne var ki bu göreve ancak Mart 1920'de, IX. Parti Kongresi zamanında girişilebildi ve Aralık 1920'de VIII. Sovyet Kongresi, ülkenin elektrifikasyonu üzerinde yükselen (Rusya'nın Elektrifikasyonu İle İlgili Devlet Komisyonu'nun Planı *—bkz. elinizdeki Cilt, Not 108)* bu entegre ekonomik planı gözden geçirdi.

Sanayide işçi yönetimine geçişin sonuçlanması, bu yönetimin düzeltilmesi görevini de tüm boyutlarıyla ortaya serdi. Bu görev, önemli yönetimlerin komutalarına işçilerin getirilmesiyle ve her kurul üyesinin çalışmasından tek başına sorumlu olması ilkesiyle aynı kapıya çıkıyordu.

Lenin, Ekonomi Konseyleri'nin ikinci toplantısında bu konuda şunları söyledi: "Bir Ekonomi Konseyi çalışanının, bir merkez üyesinin, sınırları tam olarak çizilmiş hangi ekonomi dalından sorumlu olduğunu müsamahasızca talep edeceğiz."

Savaş hali, sınırlı yakıt, hammadde ve gıda maddeleri stokları, yönetimin daha güçlü merkezileştirilmesini ve ekonomik partikülarizme karşı mücadeleyi gerekli kılıyordu. Ekonomi Konseyleri ikinci toplantısının bu yöndeki önlemlerinden biri şundan ibaretti: "Ekonomi Konseyleri İkinci Tüm-Rusya Kongresi, *resmi* ekonomik makamların merkezi aygıtının güçlenmesi karşısında, merkezle yerel Ekonomi Konseyleri arasında ara organlar olarak Bölge Ekonomi Konseyleri'nin bugün, karşılıklı ekonomik ilişkilerin genel sistemini karmaşıklaştıran ve planlı merkezileşmenin bundan sonraki sürecini zorlaştıran gereksiz kurumlar olduklarını saptar."

Ancak sanayide merkezileşmiş işçi yönetimi sisteminin iyileştirilmesi, ekonomik zorluklardan gerçekten çıkış yolu sadece, ekonominin örgütlenmesi ve yönetiminde bir başka temel eksiklik, yani hammadde ve yakıt temininin, işçilerin gıda maddeleri temininin ve köylü kitlelerine hazır ürün sağlanmasının dezorganizasyonu (o zaman mümkün olanın sınırları içinde) —köyle zayıf mal değiş-tokuşundan kaynaklanan eksiklikler— ortadan kaldırıldığında sağlanabilirdi.

Bu yüzden Lenin, Ekonomi Konseyleri'nin ikinci toplantısındaki konuşmasında, ekonomik faaliyetin böyle örgütlenmesinin temel görevini, "bizde mal değiş-tokuşunun doğru işlemesi" olarak görüyor. "Şimdi bütün görev budur", diyor Lenin. Lenin'in aynı dönemde, orta köylülerle ittifak şiarını özel bir keskinlik ve açıklıkla ortaya attığı *(bkz. elinizdeki Cilt, "Pitirim Sorokin'in Değerli İtirafları" makalesi, s. 159 ve devamı)* gözönünde bulundurulursa, kuşkusuz mal değiş-tokuşunu örgütleme görevinin vurgulanması, orta köylülerle ittifak şiarıyla doğrudan ilişkilendirilmek zorundadır. Burada tam da 1918 yılı sonlarına doğru şu kararnamelerin çıkarıldığına değinmek gerekir: 1) Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin 30 Ekim 1918 tarihli "Çiftçilerin Aynî Vergi Ödemesi Üzerine" kararname, 2) Maliye Halk Komiserliği'nin 22 Aralık 1918'de yayınlanan bu vergi üzerine buyruğu ve 3) Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin 23 Aralık 1918 tarihli "Aynî Vergi Üzerine" talimatı. Bununla 1918 sonunda orta köylülerle ittifak şiarına göre, aynî vergi temelinde kentle kır arasında mal dolaşımı şiarı, yani başka bir durumda ve Yeni Ekonomik Politika'ya geçişte ona uy-

gun değiştirilmiş biçimde uygulanmış olan şiar kondu. Tam bu geçiş döneminde Lenin X. Parti Kongresi'nde, 1918 yılı sonlarına doğru alınmış olan önlemleri anımsattı. MK'nın politik faaliyeti üzerine raporda *(bkz. elinizdeki baskı, IX. Cilt)* başka şeylerin yanı sıra şunları söylüyordu: "Aynî vergi ve zorunlu vergi sorunu bizim yasamamızda çoktan, 1918 sonundan beri konmuştu. Vergi yasası 30 Ekim 1918 tarihlidir. Çifçilerin aynî vergilendirilmesini yürürlüğe koyan bu yasa kabul edildi, fakat hayata geçirilmedi. Yasanın yayınlanması üzerine bir ay içinde onu birçok emir izledi, fakat bu yasa bizde uygulanmadı." Ve Lenin hemen bunun neden böyle olduğunu açıklıyor. Bu böyleydi çünkü, "köylü çiftliklerinin fazlalıklarının müsaderesi", yani aynî vergi yerine zorunlu gıda maddeleri vergisi, "savaş halinin gücü dolayısıyla kendini kesin bir zorunlulukla dayatan" bir önlem olduğu için. "Savaş halinin" bu "gücü" daha Ocak 1919'da, Halk Komiserleri Konseyi'nin "Tarımsal Fazlalık Veren İllerde Tahıl ve Yemlik İçin Zorunlu Vergi Üzerine" bir kararname çıkarılmasına yol açtı. Aynı zamanda aynî vergi yerine zorunlu verginin yürürlüğe konmasıyla, Lenin'in Ekonomi Konseyleri'nin ikinci toplantısında odak noktasına koyduğu, kentle kır arasında mal değiş-tokuşuna işlerlik kazandırma görevinin yerine getirilmesi, aynı "savaş halinin gücü"yle akamete uğratıldı. (s. 225)

[73] Lenin burada, Brest Barışı sorununda burjuvazinin kampına geçen tüm küçük-burjuva partileri, ilk planda da Menşeviklerle Sağ ve Sol Sosyal-Devrimcileri kastediyor. Başta Buharin yoldaş olmak üzere "Sol" Komünistler ve Troçki de Brest Barışı sorununda objektif olarak burjuvazinin bakış açısını savunuyorlardı *(bkz. VII. Parti Kongresi'nde Brest Barışı üzerine Lenin'in konuşması, elinizdeki baskı, Cilt VII, s. 297 ve devamı, ve "'Sol' Çocukluk ve Küçük-Burjuvalık Üzerine" makalesi, agy., s. 365 ve devamı).* (s. 225)

[74] Sendikalizm, separatizm, partikülarizm ve yerel patriyotizm ifadesini çeşitli örgütlerin Sovyet iktidarının merkezi organlarından ayrılma, kendini soyutlama, onlardan bağımsızlaşma çabalarında buluyordu. Örneğin demiryollarının kendi sendikalarının mülkiyeti olduğunu düşünen demiryolcularda, sendikalizmin kendini gösterdiği durumlarla karşılaşılıyordu. Çeşitli sanayi işletmelerinin işçilerinin, ulusallaştırmanın işletmeyi ilgili işyerinin personelinin mülkiyetine devrinden başka bir şey olmadığını düşünmeleri de söz konusu olabiliyordu. Yerel patriyotizm, yerel makamların, merkezi organların bu bölgelerden gıda maddeleri ihraç etmesini engelleyen vs. kararnameler çıkarmalarında ifadesini bu-

luyordu. Partikülarizm örnekleri, İl Yürütme Komitelerine mutlak bir tabiyeti amaçlayan ve Yüksek Ekonomi Konseyi'ne doğrudan tabi olmayı istemeyen belirli İl Ekonomi Konseylerinde gözlemlenebiliyordu.

Ekonomi Konseyleri'nin ikinci kongre kararları, bu sendikalist, partikülarist ve yerel patriyot çabalara bir son vermeye yönelikti. Kararlar, tüm Savaş Komünizmi dönemi için Ana Komisyonlar (Ana Komisyonlar üzerine bkz. bir sonraki Not) biçiminde ekonominin merkezileşmiş yönetim *sistemini* saptadı. (s. 228)

[75] Ana ve Merkez Komisyonlar (Glavki ve Zentri), Savaş Komünizmi döneminde çeşitli sanayi dallarını yönetiyorlardı. Toplam 50'den fazla ana komisyon vardı. Bunlardan biri metal sanayii için, biri şeker sanayii için, biri balıkçılık için, biri lastik sanayii için vs.'ydi. Yüksek Ekonomi Konseyi'ne tabi olan Ana Komisyonlar, tüm ülkenin sanayisini merkezileştirdiler ve dolayısıyla içsavaş koşulları altında önemli bir rol oynadılar. Ülkenin tüm stoklarını ortaya çıkarıp, sendikalist ve partikülarist *eğilimlerin üstesinden* geliyor *(bkz. elinizdeki Cilt, Not 74)* ve bunları Sovyet Cumhuriyeti'nin silahla korunması için kullanıyorlardı. Ana Komisyonların olumsuz etkisi, alt organların bağımsız faaliyetini engellemesinde ve aygıtın şişmesi, bürokratizm ve kayıtsızlıkta ifadesini buluyordu. Bu yüzden Lenin, IX. Parti Kongresi'nde Ana Komisyonlara işçilerin yerleştirilmesi görevini, ekonomik aygıtın inşasının merkezi ve ertelenemez görevi olarak önplana çıkardı *(bkz. Bütün Eserler, Cilt XXV, s. 46)*. VIII. Sovyetler Kongresi (Aralık 1920), alt organları ekonomik yaşamın yönetimine çekme ve sanayi yönetimini büyük ölçüde merkezileştirme görevini koydu. Böylece o zaman 1829 işletme, İl Ekonomi Konseylerinin yönetimine devredildi. Sayısız Ana Komisyonların yerine, büyük işletmeleri Bölge Birliklerinin yardımıyla yöneten ve kendi sanayi dalları için İl Ekonomi Konseylerinin faaliyetini yönlendiren, sanayi dallarına göre örgütlenmiş onaltı Ana Yönetim oluşturuldu. (s. 228)

[76] 19. yüzyılın ikinci yarısının ünlü Rus mizahçısı Saltikov-Şçedrin, Kolupayev ve Rasuvaiev'in şahsında, zamanın gelişmekte olan Rus kır ve kent burjuvazisini tasvir ediyordu. Lenin burada bu isimleri kullanarak, devrim öncesi dönemin kapitalistlerini, özellikle ticaret burjuvazisini kastetmektedir. (s. 230)

[77] ***RKP(B) IX. Parti Kongresi'nde İktisadi İnşa Üzerine Konuşma,*** Lenin tarafından, Troçki'nin raporu ve Osinski'yle Rikov'un "Ekonomik

İnşanın Önündeki Görevler Üzerine" ikinci raporları üzerine tartışmalar sırasında yapıldı. Elinizdeki cilt Not 27'de, aynı Kongrede Lenin'in "MK Raporu"yla bağıntılı olarak, bu Kongrenin hangi koşullarda toplandığına, ekonomik inşa sorununun neden o zaman odak noktasında olduğuna, Savaş Komünizmi politikasının özelliklerinin Kongre kararlarında neden ve nasıl ifade bulduğuna dikkat çekilmişti. Orada, IX. Parti Kongresi tarafından gösterilen ekonomik önlemlerin temelinde, Kongre tarafından kabul edilmiş olan genel ekonomik planın hayata geçirilmesinin yatınası gerektiği de vurgulanıyordu.

Plan bizatihi değerlendirildiğinde, Savaş Komünizmi politikasının çerçevesini çoktan aşmaktadır. IX. Parti Kongresi'nin, "Ekonomik İnşanın Önündeki Görevler" kararının özel bir bölümü (ikinci bölüm) bu plana ayrılmıştır, bu bölüme giriş şu genel ilkelerle yapılmıştır: "Ülkenin ekonomik yeniden doğuşu için temel önkoşul, önümüzdeki zaman dilimi için hesaplanmış bir ***entegre ekonomik*** planın ısrarla hayata geçirilmesidir". "Sovyet Cumhuriyeti'nin tüm merkezi ekonomik kurumları —deniyor kararın adı geçen bölümünde devamla— plan ve hesaplamalarında önümüzdeki zaman dilimi için hesaplanmış bu temel ekonomik plandan hareket etmek zorundadırlar."

Planın kendisi iki bölümden oluşuyordu. MK'nın —Lenin'in IX. Parti Kongresi'nde MK'nın faaliyet raporunun sonunda değindiği gibi— "tamamen Gusev yoldaşın tezlerinden *(elinizdeki Cilt, Not 36)* aldığı" birinci bölümde, "bir dizi tutarlı, birbirine bağlı temel görevler öngörülmüştü", bu görevler şunlardı: "a) ilk planda — taşımacılığın teşviki, tahıl, yakıt ve hammadde ithaliyle, stok oluşturulması; b) taşımacılık için, yakıt, hammadde ve tahıl üretimi için makine yapımı; c) kitle ihtiyaç maddelerinin imalatı için makine yapımının güçlendirilmesi; d) kitle ihtiyaç maddeleri üretiminin artırılması."

Planın ikinci bölümü, "görevin teknik yanının en başına, elektrik gücünden geniş ölçüde yararlanma"yı koyuyor ve ülke elektrifikasyonunun gelişiminin "yaklaşık" bir sıralamasının modelini çiziyordu:

1) Ulusal ekonominin elektrifikasyonu için bir planın hazırlanması ve bir elektrifikasyon programının hayata geçirilmesi (elektrik enerjisi temin edilmek zorunda olan en önemli noktaların saptanması ve ***mevcut*** santrallerle inşa halindeki bölge santrallerinin bir bölümünden bu amaçla yararlanılması).

2) Birinci inşa döneminin en önemli bölge santrallerinin ve en önemli

elektrik hatlarının inşasıyla elektro-teknik işletmelerin faliyetinin genişletilmesi.

3) Bir sonraki inşa döneminin bölge santrallerinin kurulması, elektrik ağının genişletilmesi ve en önemli üretim süreçlerinin elektrifikasyonu.

4) Sanayinin, taşımacılığın ve tarımın elektrifikasyonu.

Yaşam, "ülkenin ekonomik yeniden doğuşu"nun bu planını değiştirdi. Bu ekonomik yeniden doğuş, 1921 yılında kabul edilen Yeni Ekonomik Politika temelinde hayata geçirildi. Bu bir yana, IX. Parti Kongresi tarafından kabul edilen ekonomik plan, ekonomik inşanın planlanmasının ilk girişimi olduğu ve Rusya'nın Elektrifikasyonu için Devlet Komisyonu tarafından hazırlanan ve Lenin'in korkunç derecede önemsediği *(bkz. elinizdeki Ciltte "Halk Komiserleri Konseyi'nin Faaliyeti Üzerine VIII. Sovyet Kongresi'ne Rapor", s. 262 ve devamı ve "Entegre Ekonomik Plan Üzerine" makalesi, s. 314 ve devamı,)* "entegre ekonomik plan"ın —ülkenin elektrifikasyonu planı— ilk şematik taslağını içerdiği için çok büyük bir rol oynamıştır.

"Ülkenin ekonomik yeniden doğuşu" planıyla aynı zamanda, IX. Parti Kongresi tarafından bu planın hayata geçirilmesiyle bağıntılandırılan önlemlerin olağanüstü önemli bazı özellikleri de, Savaş Komünizminin çerçevesini çok çok aşıyordu. "Ekonomik İnşanın Önündeki Görevler" kararının özel bir bölümü (Bölüm 5) sosyalist yarışmaya ayrılmıştır. Kongre, "Fabrikalar, bölgeler, bölümler, atölyeler ve sendikalarla ekonomik organlarının tek tek işçileri arasında yarışmanın özenle örgütlenmesi ve ciddiyetle incelenmesi gerektiği"ne dikkat çeker. Savaş Komünizmi politikasının çerçevesini aşan ve daha sonra NEP altında geliştirilen momentler, IX. Kongre'nin, sanayinin ve yönetimin örgütlenmesinde "sosyalist merkeziyetçilik" üzerine kararında ("Ekonomik İnşanın Önündeki Görevler Üzerine" kararın VI. ve IX. bölümleri) ve kitlelerin sanayinin yönetimine çekilmesi üzerine kararda (Bölüm X) ve XI. Bölümde, "Sanayi Uzmanları"nda içerilidir. Kongre kararında "sosyalist merkeziyetçilik" üzerine özel olarak, Savaş Komünizmi dönemi için karakteristik olan Ana Komisyonların *(bkz. elinizdeki Cilt, Not 75)*, sanayinin bir geçiş biçimi oldukları ve temel eksikliklerinin, "güçlü dikey birliklerin (yani aşağıdan yukarıya tek tek sanayi dallarını kapsayan birliklerin) ekonomik olarak birbirinden soyutlanmış olmaları ve yalnızca en tepedekilerin Yüksek Ekonomi Konseyi aracılığıyla biraraya toplanmalarıdır". "Örgütsel görev —diyor Parti Kongresi bununla bağıntılı

olarak— bugün Ana Komisyonların dikey merkeziyetçiliğini korumak, geliştirmek ve onu aym yerel hammadde kaynaklarına, aynı taşımacılık araçlarına, aynı işgücüne vs. muhtaç çeşitli sanayi dallarıyla çeşitli ekonomik öneme sahip olan işletmelerin bulunduğu ekonomik alanlara göre işletmelerin yatay koordinasyonuyla bağıntılandırmaktan ibarettir." Ekonomi Konseylerinin ikinci toplantısı 1918 yılı sonlarında, Sovyet Cumhuriyeti topraklarının olağanüstü daraldığı bir ortamda Bölge Ekonomi Organlarının kaldırılmasına karar verirken *(bkz. elinizdeki Cilt, Not 72)*, IX. Parti Kongresi şu kararı aldı: "Büyük, sapa, ekonomik ilişki açısından kendine özgü bölgeler için Kongre, önümüzdeki dönemde ilgili merkezi ekonomik makamların temsilciliklerinin örgütlenmesi yoluyla güçlü ve yetkili Bölge Ekonomi Organlarının oluşturulmasını kaçınılmaz bir zorunluluk sayar."

IX. Parti Kongresi'nde kabul edilen sanayinin örgütlenme ve yönetim sistemine, "sanayi yönetiminin bireysel yönetim ilkesine yakınlaştırılması, çeşitli bölümlerde ve atölyelerde tam ve mutlak bireysel yönetimin yürürlüğe sokulması, işletme yönetimlerinde bireysel yönetimi ve yönetim ve üretim aygıtının orta ile üst basamaklarında sınırlı kurulsal yönetim biçimlerinin hedeflenmesi" zorunluluğu kaçınılmaz bir unsur olarak dahil edilmiştir. Kongre bu geçişi ayrıntılı olarak tarif ediyor ve şu açıklamayı yapıyor: "Tekrar tekrar ilan edilmiş olan, belirli bir kişinin belirli bir işten net olarak sorumlu olması ilkesinin (yukarıdan aşağıya) gerçekten hayata geçirilmesi, her halükârda ekonomik örgütlenmenin iyileştirilmesi ve sanayinin büyümesi için gerekli bir önkoşuldur. Tartışma ve karar almada bir rol oynayan kurul prensibi, uygulamada yerini mutlaka bireysel karara bırakmalıdır. Bir örgütün işe yararlılık derecesi, içinde görevlerin, işlevlerin ve sorumlulukların dağılımının ne kadar katı uygulandığıyla ölçülmelidir". Kararın bütün bu IX. Bölümü, IX. Parti Kongresi tarafından, Merkez Komitesinin tezlerindeki yorumuyla kabul edildi. Lenin tarafından 1918 ilkbaharında, "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri" *(Cilt VII, s. 327 ve devamı)* broşüründe, geçiş dönemi sanayisinin yönetiminde genel ilke olarak konmuş olan ve proleter demokrasiyle, Sovyet demokrasisiyle tamamen bağdaştırılabilir olan ve bağdaşan Leninist bireysel yönetim ilkesi, böylece IX. Kongre'de sanayi yönetimi örgütlenmesinin temelini oluşturdu. Muhalefetin IX. Kongre'de gösterdiği inatçı direniş *(bkz. elinizdeki Cilt, Not 27)*, Kongre'yi kendinden yana kazanmak için tüm çabalarına rağmen kırıldı. Osinski ve Rikov'un yukarıda adı geçen raporları muhalefetin ikinci raporlarıydı: Osinski'nin raporu "Demokratik Merkeziyetçilik Grubu"

adına, Rikov'un konuşması muhalif yöneticiler grubu adına yapıldı. Tomski ise muhalif sendikacılar adına konuştu. Muhalif grupların bu üç liderini desteklemek için bu grupların başka konuşmacıları da söz aldılar. Kurul ya da bireysel yönetim sorunu, gündemin bu maddesine dahil olan ekonomik inşanın diğer sorunları arasında en önemli sorun haline geldi. Lenin'in "İktisadi İnşa Üzerine" elinizdeki konuşması da neredeyse tamamen bu konuya ayrılmıştır. Lenin, muhalefetin görüşlerini ve önergelerini eleştirirken, "MK'nın Faaliyeti Üzerine Rapor"da Kongre'ye *(bkz. elinizdeki Cilt, s. 91 ve devamı)* sunmuş olduğu temel tezleri yineledi, bu sorunun daha iki yıl önce, "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri Üzerine Tezler"i *(bkz. elinizdeki baskı, Cilt VII, Not 141)* kabul eden Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi kararıyla ilkesel olarak karara bağlanmış olduğunu vurguladı, muhalefetin "bir yengeç gibi" ilerlediğini ve bizi "teorik olarak gerilettiği"ni saptadı; konuşmasında, üç muhalif grubun üçünün de küçük-burjuva konsepsiyonunda taş üzerinde taş bırakmadı. (s. 233)

[78] Burada söz konusu edilen Tüm-Rusya Sendikalar Merkez Konseyi komünist fraksiyonunun oturumu, sendikaların görevleri üzerine Tomski'nin tezlerini görüşmek üzere 15 Mart 1920'de toplantıya çağrıldı. Oturuma Lenin de katıldı.

Tezleri kaleme alan Tomski, sanayi işletmelerinin kurul yönetimini savundu ve Sendikalar Merkez Konseyi fraksiyonunun çoğunluğu tarafından desteklendi. Tomski'nin tezlerinin karşısına, sanayide bireysel yönetim ilkesini savunan Buharin'in tezleri çıkarıldı. Lenin bu fraksiyon oturumunda, ek önergeler vermek ya da Tomski'nin tezlerinin tek tek maddelerini şiddetli bir eleştiriye tabi tutmak için birçok kez söz aldı. Ancak konferansın sonucu, Tüm-Rusya Sendikalar Merkez Konseyi komünist fraksiyonunun bireysel yönetim ilkesine karşı çıkması ve Tomski'nin tezlerini bazı önemsiz değişikliklerle kabul etmesi oldu.

Bu fraksiyon oturumunda Lenin'in yaptığı ve Lenin'in kurul ilkesine karşı temel argümanlarını en eksiksiz yansıtan konuşmalardan birinin tutanakları Bütün Eserler, Cilt XXV, s. 103 ve devamında vardır. (s. 235)

[79] Burada Lenin'in raporu üzerine, 2 Nisan 1918'de Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi tarafından kabul edilen "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri Üzerine" tezler kastediliyor *(bu konuda bkz. elinizdeki baskı, Cilt VII, Not 141; Merkez Yürütme Komitesi tarafından kabul*

edilen tezlerin metni için bkz. Bütün Eserler, Cilt XXII, Ek). Lenin'in raporu, Brest Barışı'nın ardından başlayıp daha sonra Mayıs'ta Çekoslovakların ayaklanmasıyla bozulan "nefes molası" koşulları altında sosyalist inşa sorunlarına ayrılmıştı. (s. 236)

[80] RKP(B) IX. Kongresi'nde ekonomik inşa sorununa ilişkin ikinci raportör olarak konuşan Rikov, şu tezleri ortaya attı: "Yapmak zorunda olduğumuz ilk şey, komiserlerin politikasını sadece kâğıt üzerinde değil, gerçekte uyumlu hale getirmek ve komiserleri şu ya da bu komiserlikte biraraya toplamaktır, bu yapılırken, bunun Yüksek Ekonomi Konseyi'nde mi, Beslenme Halk Komiserliğin'de mi, Ulaştırma Halk Komiserliği'nde mi, Tarım Halk Komiserliği'nde mi gerçekleştiği hiç önemli değildir."

Rikov sonsözde bakış açısını şöyle gerekçelendirdi: "Buradaki temel itiraz, Çalışma ve Savunma Konseyi'yle Halk Komiserleri Konseyi'nin, faaliyetin biraraya toplanması için varolduklarına dikkat çeken Lenin'in itirazıydı. Ben bunun çok az olduğuna, orada bu meseleyi akamete uğratan yetkiler arasında bir mücadele gerçekleştiğine dikkat çektim... Bu organ, (yani Ekonomi Komiserliklerini, Çalışma ve Savunma Konseyi'nin dışında birleştirecek olan bir organ —***Alm. Red.***) yönetsel erke, devlet erkine, devlet otoritesine sahip olmak zorundadır."

Rikov'un politik hatası, Halk Komiserleri Konseyi'yle, Çalışma ve Savunma Konseyi'nin karşısına çıkarılan politik ve ekonomik bir merkezin oluşturulmasını önermesinden ibaretti. Bu, ülkenin tüm maddi yardımcı araçlarının birleşik, merkezi devlet yönetiminin parçalanması, savaş zamanında kaçınılmaz olarak Kızıl Ordu'nun ikmalinin tehlikeye düşmesine yol açabileceği ölçüde tehlikedeydi. Ayrıca ekonomik politika, içsavaşın hızla değişen koşulları karşısında vazgeçilmez olan o esnekliği yitirirdi.

Bu yüzden "Yüksek Ekonomi Konseyi'nin, Çalışma ve Savunma Konseyi'yle Halk Komiserleri Konseyi dışında, Ekonomi Komiserliklerinin herhangi bir özel blokunda yerleşme girişimi" Lenin tarafından şiddetle mahkûm edildi ve Rikov'un önerisi IX. Kongre tarafından reddedildi. (s. 238, 265)

[81] 2 Nisan'da, Lenin'in kooperatifler üzerine konuşmasının arifesinde, IX. Kongre'nin kooperatif seksiyonunun bir oturumu yapıldı, bu oturuma Kongre'nin yaklaşık 300 delegesi katıldı, raportör Krestinski'ydi.

Krestinski tüm devrim sonrası dönemde kooperatiflerin gelişiminin sonuçlarını özetleyip şu sonuçları çıkardı: "İşçi sınıfının ve Komünist Partisinin ağırlıklı nüfuzunun garantileneceği bir birleşik merkezi komünist dağıtım aygıtı yaratmak" zorunludur. Kredi kooperatifleri ve bunların birlikleri tüketim kooperatifleriyle içiçe geçmelidir, çünkü paranın değerinin düşmesi sonucunda, bunların her ikisi de birbirinin benzeri operasyonlarla uğraşırlar. Tarım ve sanayi kooperatifleri tüketim kooperatifleriyle birleştirilmeli ve bunlara otonom seksiyonlar olarak, ekonomik bakımdan Yüksek Ekonomi Konseyi'yle Tarım Komiserliği'ne bağlı durumda dahil olmalıdır. Tüketim kooperatifleri merkezi ve yerel olarak Beslenme Komiserliği sistemine dahil edilmelidir.

Kooperatif seksiyonunun oturumunda Krestinski'nin tezlerinden yana sadece birkaç oy verildi. Çoğunluk, Lenin'in bakış açısını "sol"dan eleştirme girişiminde bulunan Milyutin yoldaşın tezlerini esas olarak onayladı. Lenin konuşmasında Krestinski'nin tezlerini savundu. Lenin'in bakış açısının karşısına çıkarılan Milyutin'in tezleri şunlardı:

1) "Birinci basamak köy kooperatiflerinin yönetimi, kooperatiflerin devletleştirilmesi amacıyla, Bucak Yürütme Komitesi'nin varlığına dahil edilmeli ve ona tabi kılınmalıdır; 2) Üretim kooperatifleri (tarım kooperatifleri ve özel kooperatifler) bütünüyle Yüksek Ekonomi Konseyi'nin ve Tarım Komiserliği'nin ilgili organlarına ve aynı şekilde bunların yerel organlarına tabi olmalıdır."

Aslında Milyutin'in sahte "solcu" önerileri burjuva kooperatifçilerin ve Kulakların konumunu güçlendiriyordu. Tüketim kooperatiflerinin köydeki alt birimlerini Bucak Yürütme Komitelerine tabi kılarak devletleştirmekle Parti, kooperatiflerin yönetimini ele geçirme hedefine asla ulaşamazdı. Parti sadece, kooperatiflerde örgütlü kitleler üzerinde etkisini güçlendirirse kooperatifleri fethedebilirdi. Bunu, kooperatifleri Bucak Yürütme Komitelerine bürokratik bir biçimde bağlayarak değil, sabırlı, sistematik çalışmayla sağlamak zorundaydı. Milyutin'in üretim kooperatifleriyle ilgili önergesi, bunları Kulakların eline teslim ediyordu, çünkü onları tüketim kooperatiflerinde örgütlü olan işçilerle köy yoksullarının ve orta köylü kitlelerinin nüfuz, etki ve denetiminden çıkarıyordu. Yüksek Ekonomi Konseyi ile Tarım Komiserliği, aygıtlarının yardımıyla üretim kooperatiflerini politik olarak fethedecek ve onları komünist bir yola sokacak durumda değillerdi. Üretim kooperatiflerinde köyün varlıklı tabakaları örgütlüydü, bu da Kulaklara orada etkin olmalarını garantiliyordu. IX. Kongre Milyutin'in önergesini ezici bir çoğunlukla

reddetti ve Krestinski'nin kararını kabul etti. Lenin'in Milyutin'in bakış açısına karşı yöneltilmiş elinizdeki bu konuşması IX. Kongre'nin bu kararında tayin edici bir rol oynadı. (s. 241)

[82] ***Tekstil İşçileri III. Tüm-Rusya Birlik Kongresi'nde Konuşma***'yı Lenin, IX. Kongre'nin çalışmalarının bitiminden tam iki hafta sonra yaptı. Bu konuşmada esas olarak işçi kitlelerine, IX. Kongre tarafından saptanmış olan —Lenin'in burada dediği gibi— "emeğin birleşik cephesi"nin yaratılması anlamına gelen temel görevleri açıkladı *(bkz. elinizdeki Cilt, Not 27 ve 77).*

Bu "birleşik cephe"nin yaratılmasına Lenin'in önderliği altında Parti, savaş sonucunda açlığın, tifüs salgınının ve taşımacılığın yıkımının şiddetlenmesiyle bağıntı içinde içsavaşın doruk noktasına çıktığı Ocak 1919'da başladı. Birleşik emek cephesi o zaman 1920 yılının koşulları altında, aynı şimdiki gibi, "kapitalist toplumun lanet olası: Herkes kendisi için, tanrı herkes için" kuralının karşısına çıkarılmıştır *(buna ilişkin bkz., "Haydi Herkes Beslenme ve Taşımacılık İşlerinde Çalışmaya" makalesi, elinizdeki Cilt, s. 38 ve devamı).*

IX. Kongre sırasında *(bkz. elinizdeki Cilt, Not 27)* ortaya çıkan durum, kaçınılmaz olarak tüm güçlerin toplanmasını, tüm dikkatlerin ekonomik inşa üzerinde yoğunlaştırılmasını talep ediyor ve "birleşik emek cephesi"ni acil bir gereklilik haline getiriyordu. Fabrikalarda işçilerin kahramanca özverisi, en katı çalışma disiplini, genel çalışma zorunluluğu, Kızıl Ordu'nun büyük bölümünün çalışma ordusuna dönüştürülmesi, Subotnikler — bütün bunlar "birleşik emek cephesi"nin unsurlarıydı.

Kızıl Ordu'nun birliklerini çalışma ordusuna dönüştürmeyi gerekli kılan nedenler, "emek cephesi"nin başka biçimlerinin yaratılması için de nedenlerdi. Bu konuda Lenin şunları söylüyor: "Yeni ekonomik yollara adım atmak zorundayız. Ordumuzu dağıtamayız, çünkü düşmanlarımız hâlâ işbaşında; ama elimizdeki güçleri ekonomik yıkıma karşı mücadelede kullanmak zorundayız. Savaşta sergilediğimiz enerjiyi, aynı ölçüde ve aynı biçimde çalışma alanında geliştirmek zorundayız" *(Bütün Eserler, Cilt XXV. s. 23).* Köylüler çalışma ve çift zorunluluğuyla birleşik emek cephesine dahil edildiler. Daha sonra (Aralık 1920'de) VIII. Sovyetler Kongresi, "tarım yapmayı köylü nüfusun büyük devlet görevi" ilan etti. Birleşik emek cephesi çizgisinde köylülükle üretim birliği, kültürel, tarımsal ve ekonomik yardım biçiminde öngörülmüştü, özellikle traktörlerden doğru yararlanmanın örgütlenmesi, aynı şekilde ha-

sada ve toprağın işlenmesine yardım için Kızıl Ordu askerleriyle çalışma gruplarının gönderilmesi biçiminde.

Birleşik emek cephesinin başarısını Lenin, ileri işçi tabakalarının sınıf bilincine, kahramanlığına ve coşkusuna bağlıyordu. (s. 246)

[83] "Komünist Subotnikler" Komünist Partisi Parti hücrelerinin inisiyatifiyle, yıkıma karşı mücadele için ve ülke savunmasının desteklenmesi için yeni bir çalışma yöntemi olarak yürürlüğe sokuldu.

Bu Subotnikleri gerçekleştiren ilk örgütlerden biri, Moskova'da, Moskova-Kazan demiryolunun alt bölge örgütüydü. Komünistlerin ve bu örgütün sempatizanlarının oybirliğiyle kabul ettiği 7 Mayıs 1919 tarihli kararda şunları okuyoruz: "Komünistlerle sempatizanları bütün güçlerini yeniden toparlamalı ve boş zamanlarından bir saatlik çalışma daha çıkarmalı, yani işgünlerini bir saat uzatmalı, bu zamanı toplamalı ve Cumartesileri bir defada altı saat bedensel çalışma, hem de ücretsiz çalışma yapmalıdır. ***Komünist Subotnikler*** Kolçak üzerinde tam zafer sağlanana kadar tüm alt bölgede yürürlükte olacaktır". 10 Mayıs 1919'da örgütlenen Subotnikte katılımcıların çalışma yoğunluğu normalinden yüzde 270 daha yüksekti.

Subotnikler kısa süre içinde çok yaygın bir olgu haline geldi. Partinin fabrika hücreleri dışında ordu ve Sovyetlerdeki hücreleri, partisiz işçiler, Kızıl Ordu askerleri ve memurlar da Subotniklere katıldılar. Lenin, Subotniklerde, geleneksel feodal ve kapitalist çalışma biçimlerinin yıkılması ve daha üst bir topluma, komünist topluma özgü bir çalışma biçiminin fiilen gerçekleştirilmesi için "büyük başlangıcı" görüyordu.

1919 yılına ait, "Büyük Başlangıç" başlıklı *(bkz. elinizdeki baskı, Cilt IX)*, Subotniklerin öneminin takdir edildiği biraz eskice bir makalede, "Yoksa bu, dünya tarihi açısından öneme sahip bir dönüm noktasının başlangıcı değil midir?" sözlerini okuyoruz. Lenin Subotnikleri, RKP(B) Moskova Kent Konferansı'nda sunduğu elinizdeki raporda da aynı bakış açısıyla değerlendiriyor. Sonra bunun ardından elinizdeki ciltte Lenin'in, Subotniklerden aynı şekilde çalışmanın komünist bir biçimi olarak sözettiği 1920 yılına ait bir makale daha geliyor. Çalışma cephesinde çok daha kahramanca bir güç yoğunlaştırmasıyla bağıntılı olan sosyalist inşanın bugünkü sürecinde Subotnikler yenilerde, örneğin sosyalist yarışma ve Hücum Tugayı çalışması gibi biçimlerin yanı sıra komünist çalışma biçimi olarak büyük önem kazanıyor. (s. 253)

[84] ***"Moskova Kazan Demiryolundaki İlk Subotnikten 1 Mayıs'taki Tüm-Rusya Subotnikine"*** makalesi, tam da Lenin'in sözünü ettiği Tüm-Rusya Mayıs Subotnikinde (1 Mayıs 1920) hazırlanıp basılmış olan, bir defalığına basılmış olan RKP(B) gazetesi "1 Mayıs Subotniki"nde başmakale olarak yayınlandı. Bu gazete aynı zamanda başka şeylerin yanı sıra, Mayıs 1919'dan Mayıs 1920'ye dek Subotniklerin Moskova'daki yaygınlaşması için karakteristik olan şu tabloyu da veriyor:

	Komünistler	Partisizler	Toplam
Mayıs 1919	781	—	781
Haziran 1919	653	—	653
Temmuz 1919	1 510	308	1 818
Ağustos 1919	3 336	815	4 151
Eylül 1919	5 022	1 758	6 772
Ekim 1919	3 219	169	3 388
Kasım 1919	9 830	6 098	15 928
Aralık 1919	7 628	9 063	16 686
Ocak 1920	10 652	24 747	35 399
Şubat 1920	15 026	26 561	41 587
Mart 1920	11 308	21 819	33 127
Nisan 1920	13 071	14 216	27 287
Toplam	82 136	105 554	187 577

Subotnikler Petrograd'da Moskova'dan daha az değil daha çok yaygındı. Lenin bu konuya, 20 Kasım 1919'da RKP(B) Moskova Kent Konferansı'ndaki konuşmasında dikat çekmişti *(bkz. elinizdeki Cilt, s. 253)*. Subotniklerin tüm Sovyet Rusya'da yaygınlığı üzerine "1 Mayıs Subotniki" gazetesi şöyle yazdı: "Moskova-Kazan Demiryolu Moskova İstasyonu komünist demiryolcularının inisiyatifi üzerine, Subotnikler yavaş yavaş Sovyet Rusya'nın en ücra köşesine kadar yayıldı."

Lenin'in bu hareket üzerine, elinizdeki makalede içerili olan yargısı, önceki konuşmasındaki Subotnik değerlendirmesini geliştiriyor ve tamamlıyor. (s. 259)

[85] ***Halk Komiserleri Konseyi'nin faaliyeti üzerine*** Lenin'in elinizdeki ***raporu*** sunduğu VIII. Sovyet Kongresi 22-29 Aralık 1920 tarihleri ara-

sında toplandı. 1920 yılı sonu ile 1921 yılı başı, Sovyet Cumhuriyetlerinin yaşamında bir dönüm noktasıydı. Polonya'yla savaş bitmiş, Vrangel yenilmişti. Böylece Sovyetler ülkesine karşı o dönemde bir müdahale ve bir Beyaz Muhafız saldırısı örgütleme yönünde son girişimler yerle bir edildi. Üçüncü —1918 ilkbaharından başlayarak hesap edildiğinde— "barışçıl nefes molası" başladı ve bu "*çok daha kalıcı olma*"*yı* vaat ediyordu. Lenin tam da VIII. Sovyetler Kongresi döneminde sendikalar üzerine tartışma sırasında belirttiği gibi, "savaş cephesinden çalışma cephesine *kalıcı bir geçiş*" olanağı, çalışma cephesine geçişin, Antant tarafından örgütlenmiş olan Polonya'nın saldırısı ve daha sonra Vrangel'in ilerlemesiyle kısa sürede akamete uğratıldığı 1920 ilkbaharında IX. Parti Kongresi döneminde söz konusu olduğundan daha fazla ortaya çıktı. Savaşın ve yıkımın dikte ettiği Savaş Komünizmi politikası, "uzunca bir nefes molası"nda ve ekonomiyle çalışma cephesine "kalıcı bir geçiş"te sürdürülemezdi. En yakın gelecekte —Lenin'in vurguladığı gibi— Yeni Ekonomik Politika'ya geçiş bekleniyordu, bu aslında 1918 ilkbaharında Lenin'in "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri" broşüründe modelini çizdiği ve Parti ile Soyvet iktidarı tarafından (Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin 29 Nisan 1918 tarihli kararnamesiyle *(bkz. elinizdeki baskı, Cilt VII. Not 141)* kabul edildiği haliyle "eski politika"ydı — elbette ülkenin ekonomisindeki ve sınıfsal ilişkilerindeki değişikliklere uygun olarak belli değişikliklerle "eski" politika. Lenin'in, VIII. Sovyetler Kongresi'ne raporunda, "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri Üzerine" tezlerinin onaylandığı 29 Nisan 1918 tarihli Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin bu kararnamesini anımsatması ve Sovyetler Kongresi'nin dikkatini, bu kararnamenin feshedilmediğine, aksine "bizim için yasa" olarak kaldığına çekmesi karakteristiktir. Ancak Yeni Ekonomik Politika'ya geçiş, biraz daha sonra, X. Parti Kongresi'nin (Mart 1921) kararları temelinde gerçekleşti. VIII. Sovyetler Kongresi tam da Savaş Komünizminden Yeni Ekonomik Politika'ya dönüşüm döneminde toplandı, bu da onun gerek tüm çalışmasına gerekse de kararlarına damgasını vurdu.

VIII. ve IX. Parti Kongresi dönemiyle (ilkbahar 1919 ve ilkbahar 1920) karşılaştırıldığında daha da büyüyen ve 1921 ilkbaharında iyice belirgin, hatta son derece derin bir krize yol açan ekonomik çöküntü ve "çalışma cephesine kalıcı geçiş" olanağını dikkate alan VIII. Sovyet Kongresi, her şeyden önce ekonomik inşa sorunlarıyla ilgilendi. Lenin'in neredeyse tamamen bu sorunlara ayrılan Halk Komiserleri Konseyi'nin faaliyeti üzerine raporunun ardından Kongre G. M. Krjijanovski'nin ül-

kenin elektrifikasyonu planı üzerine raporunu dinledi ve daha sonra sanayi ve ulaşımın restorasyonu üzerine, tarımsal üretimin gelişmesi ve köylü işletmeleri için yardım üzerine raporlar ve nihayet —ekonomik görevlerle sıkı bir bağıntı içinde— Sovyet makamlarının çalışmasının iyileştirilmesi ve bürokratizme karşı mücadele üzerine raporlar okundu. VIII. Sovyet Kongresi'nde konuşulan sorunlar arasında Lenin'in Halk Komiserleri Konseyi'nin faaliyeti üzerine raporda Kongre'nin dikkatini yoğunlaştırdığı imtiyazlar sorunu, köylü iktisadının sağlamlaşması ve gelişmesi sorunu, bir entegre ekonomik planı olarak ülkenin elektrifikasyonu planı ve en geniş işçi ve köylü kitlelerin ekonomik inşaya çekilmesinin yöntemleri sorunları merkezde duruyordu. O zamanki durumun geçiş karakteri, VIII. Sovyet Kongresinin bu dört temel sorununun özellikle ilk ikisini etkiledi.

İmtiyazlara izin verilmesi "belli ölçüde" kapitalizme devlet kapitalizmi biçiminde izin verilmesi anlamına geliyordu *(bkz. "Aynî Vergi Üzerine", "Aynî Vergi, Ticaret Özgürlüğü, İmtiyazlar vs. Üzerine" adlı bölüm, elinizdeki baskı, Cilt IX)* ve Yeni Ekonomik Politika'nın önemli bir unsuruydu. Halk Komiserleri Konseyi'nin 23 Kasım 1920'de üzerine bir kararname çıkardığı imtiyazlar sorununa *(bkz. elinizdeki Cilt, Not 98)* Lenin o dönemde, aynı NEP döneminde olduğu gibi özellikle çok dikkat sarfetti. Bu ciltte (sayfa 293 ve devamında), Lenin'in daha VIII. Sovyet Kongresi'nden önce Moskova Örgütü Hücre Sekreterleri toplantısında yaptığı, imtiyazlar üzerine uzun bir konuşma mevcuttur. Kongrenin açılışından kısa süre önce Lenin Sovyet Kongresi Komünist Fraksiyonu toplantısında da imtiyazlar üzerine ayrıntılı bir konuşma yapmış ve sonra da bu sorunu Kongre'ye sunduğu Halk Komiserleri Konseyi faaliyet raporunda aydınlatmıştır.

Köylü işletmesi sorunu Sovyet Kongresi tarafından, Halk Komiserleri Konseyi'nin sunduğu "Köylü İktisadını Sağlamlaştırmak ve Geliştirmek İçin Önlemler Üzerine" yasa tasarısının onaylanması sırasında *(bkz. elinizdeki Cilt, Not 91)* ele alınmıştır. Lenin'in raporunda özel bir dikkat gösterdiği bu yasa tasarısı için karakteristik olan, köylü iktisadının düzenlenmesinin (tek tek vilayetlerden, kazalara, bucaklara ve köylere, tek tek köylü işletmelerine kadar emredilen ***ekim*** planlarıyla şekillendirilmesi), "çalışkan köylü"nün (yani ***orta köylü***) teşvik edilmesiyle, onun çıkarlarıyla ve devlet tarafından saptanan normların yerine getirilmesiyle birleştirilmesidir. Köylülerin teşvik edilmesi, bundan sonra Lenin tarafından Yeni Ekonomik Politika'nın gerekçelendirilmesi sıra-

sında ortaya atılan şiarda en anlamlı ifadesini bulan bu yasanın önemli bir özelliğidir: böylece küçük köylülerin (orta köylülerin) "kişisel çıkarları" belirlenecek ve bu çıkarlar bir kez belirlendikten sonra bu köylüleri çalışanlar olarak yönetmek ve onunla *birlikte sosyalizme* doğru ilerlemek olanaklı olacaktır. Lenin'in VIII. Sovyet Kongresi'ne sunduğu raporda köyde "en gerekli, en acil, köylülerin kesin kavrayabileceği, kesin anlaşılabilir önlemlerle" başlamak gerekir sözleri, Yeni Ekonomik Politika'ya geçişle ilgili düşünce halkasından kaynaklanır. Öte yandan Lenin Yeni Ekonomik Politika'yı gerekçelendirirken defalarca bu direktifin altını çizmiştir.

Lenin tam da VIII. Sovyet Kongresi döneminde Aralık 1920'de sendikalar üzerine tartışmada ("Sendikalar, Mevcut Durum ve Troçki Yoldaşın Hataları" adlı konuşmasında) savaş cephesinden çalışma cephesine kalıcı bir geçiş olanağı karşısında "proletarya sınıfının köylü sınıfıyla ilişkilerinin şimdiden değiştiği"ni vurgulamış ve "bunu dikkatle izlemek" gerektiğine işaret etmişti. Bu hiç kuşkusuz, Savaş Komünizmi için tayin edici olan gıda maddesi vergisinin henüz kaldırılmamış olmasına rağmen "Köylü İktisadını Sağlamlaştırmak ve Geliştirmek İçin Önlemler Üzerine" yasa tasarısını etkiledi. Ve Lenin X. Parti Kongresi'ne sunduğu aynî vergi üzerine raporun son sözünde, aynî vergiye geçiş ile, yukarıda sözünü ettiğimiz, 1921 ilkbaharında VIII. Sovyet Kongresi tarafından onaylanan yasa tasarısı gereğince uygulanan ekim kampanyası arasında ***"esas olarak bir çelişki değil, ekonomik uyum vardır"*** sözünü boşuna söylememiştir.

"Köylü İktisadını Sağlamlaştırmak ve Geliştirmek İçin Önlemler Üzerine" yasanın önemi, ekimin düzenlenmesi yolunda onun planlı şekillendirilmesinin yaratılmasında yatar. ***Bu bakımdan*** köyün sosyalist dönüşümünde önemli bir rol oynayan bugünkü ekim kampanyaları, büyük farklılıklarına rağmen (tarımda son derece gelişmiş bir sosyalist sektörün, yani Sovyet çiftlikleri ve kolektif çiftliklerin varlığı), VIII. Sovyet Kongresi tarafından kabul edilen bu yasanın direktifleri gereğince geliştirilen 1921 *yılının ekim* kampanyasına geri gitmektedir.

Lenin'in VIII. Sovyet Kongresi'ne sunulan Halk Komiserleri Konseyi faaliyet raporunda ele aldığı üçüncü esas sorun Rusya'nın Elektrifikasyonu için Devlet Komisyonu'nu hazırladığı elektrifikasyon planıdır *(bu plan hakkında bkz. elinizdeki ciltte bulunan "Entegre Ekonomik Plan Üzerine" adlı makale s. 314 ve devamı ve Not 108'deki veriler).* Sovyet Kongresi bu soruna ilişkin Lenin tarafından önerilen bir karar

kabul etti; bu kararda Rusya'nın Elektrifikasyonu için Devlet Komisyonu'na yaptığı çalışmalar nedeniyle teşekkür edilmekte ve Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi, Çalışma ve Savunma Konseyi ve Yüksek Ekonomi Konseyi Başkanlığı, Rusya'nın Elektrifikasyonu için Devlet Komisyonu'nun planının hazırlanmasını "tamamlamak" ve "bu planı mutlaka kısa zamanda onaylamak"la görevlendiriliyordu. Lenin'in raporundan görüldüğü gibi, o Rusya'nın Elektrifikasyonu için Devlet Komisyonu planına olağanüstü önem vermekteydi. Tek başına, Lenin'in "Komünizm, Sovyet iktidarı artı bütün ülkenin elektriklendirilmesidir" formülâsyonu bile, elektrifikasyonun Lenin için ne anlama geldiğini açıkça göstermektedir. IX. Sovyet Kongresi'nde, yani VIII. Kongre'den bir yıl sonra, daha NEP koşulları altında o zamanlar için tamamlanmış, somut bir biçim almış ve ülkenin sanayileşmesinin ve ekonominin sosyalist yapılanmasının muazzam atılımına uygun olarak daha sonra tamamlanan ve geliştirilen Rusya'nın Elektrifikasyonu için Devlet Komisyonu'nun planı, Lenin'in yönetiminde oluşturulan bu elektrifikasyon planı bugün de ekonomimizin sosyalist dönüşümünün temelinde yatar. Bu planın pratik gerçekliğini bulabilmesinin ve birinci ve ikinci beş yıllık planlardaki önemli yerini alabilmiş olmasının ve halen alınasının ancak NEP yolu izlenerek mümkün olduğu açıktır *(bkz. elinizdeki Cilt, Not 108).* Bu suretle VIII. Sovyet Kongresi'nde alınan Rusya'nın Elektrifikasyonu için Devlet Komisyonu Planı üzerine karar da bu kongrenin toplandığı durumun geçiş karakterini belirtmektedir.

Rusya'nın Elektrifikasyonu için Devlet Komisyonu Planı, Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin planlı inşası için temelleri yaratmıştır. VIII. Sovyet Kongresi'nde bu planı uzun süreli planların olanaklı olduğuna inanmayan zamanın mızmızları ve şüphecilerine karşı Halk Komiserleri Konseyi Faaliyet Raporu'nda savunan Lenin, ulusal ekonominin planlanması yöntemleri ve bunların pratik uygulanması üzerine düşüncelerini bir sistemde birleştirmiştir *(bkz. elinizdeki Cilt, s. 65 ve devamı).* Stalin, XVI. Parti Kongresi'nde Lenin'in VIII. Sovyet Kongresi'ne sunduğu raporun bu bölümüne atfen, Parti Merkez Komitesi'nin planlama sorunlarında "beş yıllık planı değiştirip iyileştirerek, uygulama sürelerini kısaltarak ve inşa hızını yükselterek Lenin'in yolunda yürüdüğü"nü belirtir. Lenin'in VIII. Sovyet Kongresi'ne gösterdiği planlama yolu, gerçekte, ulusal ekonominin, planın en küçük üretim birimlerine dek indirilmesi ve yerine getirilmesi sürecinde denetlenmesinden başlayarak, karşı planlarla aşarak, bu denetim ve karşı planlar sayesinde sürelerin kısaltılmasına kadar bugünkü planlamanın bütün önemli yöntemlerini kapsamaktadır.

Lenin'in VIII. Sovyet Kongresi'nde yaptığı ve bu Kongre'nin Lenin'in önderliği altında sosyalist inşanın en önemli kazanımına, bu inşanın planlılığına katkıda bulunduğu şeyin önemi burada yatar.

Savaş cehpesinden çalışma cephesine ve ekonomi cephesine "kalıcı geçiş" en geniş işçi ve köylü kitlelerin (yoksul ve orta köylüler) ekonomik inşaya çekilmesini talep ediyordu. O nedenle kitleler bu çalışmaya çekilirken kullanılacak yöntemler sorunu bu Sovyet Kongresi'nin dördüncü esas sorununu oluşturur. Bu notta sözü edilen her üç esas sorunu tahlil eden Lenin, konuşmasında bu dördüncü sorunu da bütünüyle sistematik biçimde aydınlattı. Burada karakteristik olan Lenin'in bu sorunu ortaya koyuşu ve çözümleyiş biçimidir: Lenin ***ikna*** ve ***zoru*** birleştirir. Burada zor, sadece köylü kitleleri arasında değil, bizzat işçi sınıfı saflarında da "tutarsızlık ve küçük-burjuva ideolojilerine yalpalama ve dönüş"e karşı yönelmiştir. İkna zemininde "devlet zoru"nu Lenin, "Tarımı Sağlamlaştırmak ve Geliştirmek için Önlemler Üzerine" kararnameyle ilişkili olarak köylülükle ilgili günün görevi yapmaktadır *(bkz. elinizdeki Cilt, s. 279.)* İlk bakışta bunun, Lenin'in VIII. Parti Kongresi döneminde orta köylülerle anlaşma, ittifak şiarıyla bağıntılı olarak, orta köylülere karşı zor kullanımının uygunsuzluğu üzerine söyledikleriyle çelişkiliymiş gibi görünebilir. Gerçekte elbette çelişki yoktur. *Daha sonra Lenin*, NEP koşulları altında Mayıs 1921'de Tüm-Rusya Parti Konferansı'nda başka şeylerin yanı sıra şunları söyledi: "Aynî verginin, kapitalizmden komünizme geçiş döneminde nüfusun çoğunluğunun köylü olduğu bir ülkede zor uygulanmadan ödenmesi — böyle bir 'komünizm' benim bildiğim kadarıyla henüz yoktur." Ve bu, aynî vergiye geçiş gibi orta köylülerle ittifakın sağlamlaşmasını amaçlayan bir önlem üzerine söylenmektedir. Lenin —"solculuğun" aksine— orta köylülerin bireysel çiftlikten köyün kolektivizasyonuna geçiş sorunlarında zoru, şiddeti ve emirler yağdırmayı şiddetle reddediyor ve mahkûm ediyordu. Fakat Lenin sağ oportünizmin aksine, orta köylülüğün proleter devlete karşı yükümlülüklerini yerine getirmesi, devletin köylü işletmesinin önüne koyduğu görevlerin yerine getirilmesinde küçük-burjuva anarşisi tezahürlerine karşı mücadele edilmesinde aynı ısrarı gösterir. Lenin işçilerden mutlak çalışma *disiplini* ve *proletarya saflarında küçük-burjuva* vurdumduymazlığına karşı şiddetli mücadele talep ediyor, köylülükten de çalışma ve beslenme cephesinde devlete karşı görevlerini uygun biçimde yerine getirmesini istiyordu. Ne var ki Lenin burada da —"solculuğun" çabalarının ve pratikte "sol" aşırılığın aksine— orta köylülere karşı tutumla, Kulaklara karşı tutumun arasına keskin bir ayırım çizgisi çe-

kiyor ve Kulaklara karşı mücadelede geçerli olan yöntemlerin orta köylülere karşı kullanılmasını şiddetli mahkûm ediyordu. Lenin'in istediği, çalışma cephesinde devlete karşı görevlerin, özellikle devlete tahıl teslimi görevinin yerine getirilmesinde (o zamanlar zorunlu vergi biçiminde, daha sonra aynî vergi biçiminde) ***ikna temelinde zordu.*** (s. 262)

[86] Denikin'in generallerinden biri olan Baron Vrangel 1920 ilkbaharında Kırım'da üslenen Beyaz Muhafız orduları kalıntılarının komutasını aldı; bu arada Vrangel Antant devletlerinin diplomatik ve askeri desteğine sahipti. Kısa süre sonra patlak veren Polonya'yla savaş, Kızıl Ordu'nun önemli güçlerini Batı'ya çekmiş, bu durumda Fransa'nın cephane sağladığı Vrangel saldırıya geçebilmişti. Vrangel'in Don ve Kuban Bölgesine asker çıkarma girişimleri zamanında püskürtüldü. Polonya'yla 12 Ekim'de yapılan ateşkesten sonra Vrangel'in tasfiyesi başladı. Sovyet birlikleri 30 Ekim'de Perekop kıstağını ele geçirdi. 15 Kasım'da Vrangel İstanbul'a kaçtı. (s. 264)

[87] Burada İngiliz işçiler tarafından 1920 yılında, Kızıl Ordu'nun Varşova'ya doğru ilerlediği dönemde politik ve sendikal işçi örgütlerinin Londra'da yaptıkları konferansta alınan karar gereğince İngiliz hükümetinin Sovyet Rusya'ya karşı yürüttüğü saldırgan politikaya karşı, karşı-önlem olarak kurulan merkezi ve yerel eylem komisyonları kastediliyor. 20 Ağustos 1920 tarihli bu konferans kararında şöyle denmektedir: "Konferans kendisini Rus Sovyet hükümetine karşı yönelmiş denizden ve karadan yapılacak ne türden olursa olsun bir askeri müdahaleye karşı direnmekle yükümlü kılar. Bu karara uygun olarak konferans eylem komisyonunu şunlar sağlanana kadar yetkilerini kullanmakla görevlendirir: Birincisi, İngiliz askeri birliklerinin Polonya'yı, Vrangel'i ya da bir başkasını desteklemek için, Sovyet Rusya'ya karşı denizde ve karada örgütlenmiş saldırılar için kullanılmayacağının kesin güvencesi; ikincisi, Rusya'yı doğrudan ya da dolaylı olarak kuşatan bütün İngiliz deniz kuvvetlerinin geri çağrılması; üçüncüsü Rus Sovyet hükümetinin tanınması ve İngiltere'yle Rusya arasında serbest ticaret ve sanayi ilişkilerinin kurulması."

Merkezi eylem komisyonu ve yerel komisyonlarla işçi kitleleri Mart 1921'de gerçekleşen Sovyet Rusya'yla bir ticaret anlaşması yapılması sorununda İngiliz hükümetine baskı yapmışlardı *(bkz. elinizdeki Cilt, Not 88)*. (s. 267)

[88] Burada İngiliz hükümetinin 1 Temmuz 1920 tarihli notası kastediliyor; bu notada İngiltere'yle Sovyetler Birliği arasında ticari ilişkilerin yeni-

den kurulması için başlıca koşullar ifade ediliyordu. Nota başka hususların yanısıra devletlerarası hukuk pratiğinde işitilmemiş talepler içeriyordu. Örneğin İngiliz hükümeti İngiltere'ye gönderilen Sovyet Rus Ticaret ve Barış Delegasyonu'ndaki şu ya da bu Sovyet iktidarı temsilcisini kabul etmeme hakkının tanınmasını istiyordu.

Sovyet hükümeti 7 Temmuz'da Londra'ya, Sovyet hükümetinin İngiliz hükümetinin koşullarını temel kabul ettiğini bildiren içerikte bir nota gönderdi. Ayrıca hangi karşılıklı borçların ve zarar taleplerinin kabul edilebileceği sorunu açıklanmıştı. Verilen bu yanıtı hiç dikkate almayan İngiliz hükümeti bir ticaret anlaşması yapma görüşmelerini kesti ve Sovyet Cumhuriyeti'ne karşı savaşta Polonya'yı büyük bir enerjiyle destekledi. İlk ticaret anlaşması ancak 16 Mart 1921'de imzalandı ve Sovyetler Birliği ancak Şubat 1924'te İngiltere tarafından tanındı. (s. 267)

[89] Çalışma ve Savunma Konseyi (STO) 1918 sonlarına doğru Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin 30 Kasım 1918 tarihli bir kararıyla kurulan, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin bu kararıyla "ülke savunması için ülkenin güçleri ve olanaklarını seferber etmede sınırsız yetkiler tanınan" İşçi-Köylü Savunma Konseyi'nin içinden oluşmuştur. 1920 Nisan başında, ikinci "nefes molası"nda *(bkz. elinizdeki Cilt, Not 27)*, Sovyet birliklerinin bir bölümünün çalışma ordularına dönüştürüldüğü ve IX. Parti Kongresi'nin kararlarına dayanarak savaş cephesinden ekonomi cephesine geçmeye çalışıldığı sırada, bu İşçi-Köylü Savunma Konseyi, Çalışma ve Savunma Konseyi'ne dönüştürüldü. Resmi olarak bu dönüşüm, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi ve Halk Komiserleri Konseyi tarafından onaylanması için sunulan "Çalışma ve Savunma Konseyi Üzerine Hükümler"in kabul edildiği VIII. Sovyet Kongresi'nde gerçekleşti. Bu hükümler gereğince Halk Komiserleri Konseyi'nin bir komisyonu olan Çalışma ve Savunma Konseyi "RSFSC'nin birleşik ekonomi planını düzenler, bu planı Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'ne onay için sunar, ekonomi komiserliklerinin faaliyetlerini bu planla uyum halinde yönetir, planın uygulanmasını denetler ve gerektiğinde plan karşısında istisnaları saptar."

Yukarıda sözü edilen "hükümler"e göre Çalışma ve Savunma Konseyi Savaş, Çalışma, Ulaşım, Tarım, Beslenme Halk Komiserleri, İşçi-Köylü Müfettişliği, Yüksek Ekonomi Konseyi Başkanı ve Tüm-Rusya Sendikalar Merkez Konseyi'nin bir temsilcisinden oluşuyordu; tümünün karar alıcı oyları vardı. Çalışma ve Savunma Konseyi Başkanı, Halk Komiserleri Konseyi başkanıydı. (s. 270)

[90] Üretim Propagandası Bürosu (merkezi bir büroyla birlikte) ve fabrikalarda üretimin iyileştirilmesi için fabrika hücreleri 1920 ve 1921 yıllarında emek üretkenliğinin ve çalışma disiplininin yükseltilmesi amacıyla kuruldu. Üretim propagandasının amacı her fabrikanın her bölümünü, her köyü, IX. Parti Kongresi tarafından kabul edilen genel ekonomi planı ve VIII. Sovyet Kongresi tarafından onaylanan Rusya'nın Elektrifikasyonu için Devlet Komisyonu Planı *(bkz. Not 85 ve 108)* karşısında, sorumluluk bilincine sahip, yaratıcı ve sınıf bilinçli bir tutum alma yönünde eğitmektir. Fabrikalarda tekniği ve işçi örgütlenmesini iyileştirmeyi ve üretim programını, planları vs. görüşme amacıyla aynı tür fabrikaların personel toplantıları, işçi konferansları vs. yapılıyordu. Aynı amaçla literatür çıkarılıyor, tiyatrodan yararlanılıyordu vs. Üretim propagandası çalışmasının esas kısmı sendikalara düşüyordu. Önderlik, Parti'nin ajitasyon ve propaganda bölümlerinin elindeydi. (s. 275)

[91] Burada Halk Komiserleri Konseyi'nin, VIII. Sovyet Kongresi tarafından onaylanan "Köylü İktisadını Sağlamlaştırmak ve Geliştirmek için Önlemler Üzerine" yasa tasarısı kastediliyor. Yasa tasarısı "1921 yılı tarım kampanyasının hazırlanması ve uygulanmasının entegre bir plana göre ve bir elden önderlik altında" gerçekleşmesini talep ediyordu. Yasa tasarısı "bütün çiftçilerden devlet tarafından önlerine konan görevlere uygun olarak bütün tarlalarını ekmeleri ve bunları en iyi, en sorumlu orta ve yoksul köylüler örneğine göre işlemelerini talep ediyor ve devletin verdiği görevlerin örnek biçimde yerine getirilmesi ve çiftliğin iyileştirilmesi için köy birliklerinin, kolektif çiftliklerin ve tek tek "çalışkan çiftçiler"in (toprak ürünleriyle) ödüllendirilmesi uygulamasını getiriyordu.

Devletin genel ekim planı Tarım Komiserliği'nce hazırlanmıştı. Ekim alanlarının ve toprağın işlenmesinin genişletilmesi için yerel komiteler kuruldu. Köylerde köy sovyeti başkanlarının yönetimi altında tarımsal üretimin geliştirilmesi için Köylü Komisyonları seçildi. Köylüler için zorunlu ekim normları getiren Sovyet iktidarı, aynı zamanda köylülere traktörler ve gelişmiş tarım aletleri, tamir atölyeleri kurulması, tahıl arıtma, tarım aletleri kiralama, yetiştirme istasyonları, çalışma ordusu ve Kızıl Ordu'dan toprağın işlenmesi için işgücü gönderilmesi, nihayet tarımsal propagandanın, tarımsal eğitimin örgütlenmesi yoluyla yardım etmek için adımlar attı. (s. 277, 312)

[92] Lenin burada 23 Ekim 1920'de çıkarılan "Aynî Ödüllendirme Üzerine Geçici Hükümler"i kastediyor. Bu hükümlerde şu ödüllendirme modu

saptanmıştı: programın yüzde 200 yerine getirilmesi halinde fabrikanın hakkı olan prim fonu tamamen verilecek; programın yüzde 170 gerçekleştirilmesi halinde fabrika fonun yüzde 85'ini alacaktır vs. Primler o işyerinde çalışan işçiler arasında çalışma normunun aşamalarına göre dağıtılacaktır. Çalışma normunun yüzde 50 fazlası için işçi tam primin 25'ini alır, yüzde yüz fazla çalışma için işçinin alacağı, primin yüzde 50'sidir, yüzde 150 ya da 200 fazla randıman için yüzde 75 ya da yüzde 100 prim alacaktır. (s. 282)

[93] Rikov yoldaşın VIII. Sovyet Kongresi'nde sanayinin durumu üzerine raporuna temel oluşturan tezlerine göre yakıt üretimi şöyle artmıştı: Bütün bir 1919 yılı için kömür çıkarımı yaklaşık 37 milyon pudken, 1920 yılının ilk on ayında 341 milyon puda yükselmiştir; yerkömürü çıkarımı 1919 yılında 67 milyon puddu, buna karşılık 1920 yılının ilk on ayında 82 milyon puda ulaştı; odun tedariği 1919'da 40,74 milyon metreküp, 1920'nin ilk on ayında ise 91,18 milyon metreküp idi. Akaryakıtta artış daha büyüktü. 1919'da her türlü akaryakıt (birçok petrol türü dahil) toplam 50.000.000 puddan daha fazla tüketilmezken, 1920 yılının ilk on ayında 116.900.000 pud akaryakıt merkezi Rusya'ya sokulmuştu, ki burada hafif petrol ürünleri ve makine yağları dikkate alınmamıştır. (s. 283)

[94] Ulaşım Halk Komiserliği'nin 22 Mayıs 1920 tarihli ve 1042 sayılı emri "bozuk" lokomotiflerin onarılması için beş yıllık bir plan yapmıştı. "Bozuk" lokomotiflerin sayısı emperyalist savaş ve içsavaş sonucunda mevcut 16.000 lokomotifin yüzde 60'ına ulaşmıştı, ki emir buradan hareket etmekteydi. Benzer bir emir 1157 sayıyla, vagonların onarılması için çıkarıldı. (s. 285)

[95] Daha VIII. Sovyet Kongresi döneminde 1042 sayılı lokomotiflerin onarımı üzerine ve 1157 sayılı vagonların onarımı üzerine emirlerin *(bkz. bir önceki not)* çalışma temposu ve kapsam itibariyle 1920 ilkbaharı plan rakamlarını aştığı ortaya çıkmıştı. Böylece emirlerin yerine getirilmesi için konulan beş yıllık sürenin üçbuçuk hatta üç yıla indirilmesi mümkün olabilmiştir. (s. 285)

[96] 1919 yılında Preobrajenski ve Buharin "Komünizmin ABC'si adıyla bir kitap yayınladılar, bu kitap parti programının popüler anlatımı ve açıklanmasına ayrılmıştı. Burada bu kitaptan söz edilmektedir. (s. 288)

[97] "Suharevka" Moskova'nın en büyük pazarlarından biriydi. İç savaş yıllarında ve özel ticaretin yasaklandığı dönemde Suharevka Pazarı yarı-

legal varlığını sürdürdü. Mecazi anlamda "Suharevka" serbest ticaret, karaborsa, spekülasyon demektir. (s. 290)

[98] 26 Kasım 1920'de ***RKP(B) Moskova Örgütü Hücre Sekreterleri Toplantısı'nda yapılan bu konuşma*** tamamen imtiyazlar sorununa ayrılmıştır. Bu konuşma Lenin'in, elinizdeki ciltte yer alan; bu sorunun, o zaman daha yeni yayınlanan 23 Kasım 1920 tarihli imtiyazlar kararnamesiyle bağıntılı ele alındığı VIII. Sovyet Kongresi'ne sunduğu rapordan *(s. 293 ve devamı)* önce yapılmıştı. Bu kararname ilk kez, yabancı sermayeye Sovyet Cumhuriyeti'nde imtiyazlar tanıyor ve yabancı sermayenin ülkeye gelebilmesini ve imtiyazların Sovyet ülkesinde sosyalist inşanın yararı için kullanılmasını mümkün kılacak koşulları saptıyordu. Birkaç ay sonra, 1921 ilkbaharında Yeni Ekonomik Politikaya geçiş gerçekleştiğinde, proleter devlette devlet kapitalizminin en belirgin varyasyonlarından biri olarak bu imtiyazlar bu politikanın genel sisteminin unsurlarından biri olmuştur. Bu devlet kapitalizmi proletarya diktatörlüğü tarafından izin verilen fakat XI. Parti Konrgesi'nde Lenin'in sözlerini kullanacak olursak "proletaryanın onun için saptadığı, proletarya için yararlı olan çerçeve ve koşulların dışına çıkamayan, çıkmayı göze alamayan" bir kapitalizmdir *(MK Faaliyet Raporu'na Son Söz, Bütün Eserler, Cilt XXVII)*. Proleter devlette böyle bir kapitalizme izin verilmesi proletaryayla burjuvazi arasında sınıf mücadelesinin özel bir biçiminden başka bir şey değildir. Yabancı sermaye imtiyazlarından sözedildiği bu durumda söz konusu olan kapitalist ülkelerin emperyalist burjuvazisine karşı mücadelenin özel bir biçimidir. Tam da bu bakış açısından hareketle Lenin, bu konuşmasında imtiyazlar sorununa açıklık getirmekte ve bunların kapitalist dünyaya karşı savaşın yeni biçimde, ekonomik savaş olarak sürdürülmesi, "bizim için her bakımdan yararlı olan" "yeni bir savaş", fakat "yine en ufak bir taviz veremeyeceğimiz" bir savaş olduğunu anlatmaktadır. Lenin, ülke ekonomisinin yeniden kurulması için, ürünlerin korunması için, elektrifikasyon planının uygulanması için imtiyazların önemini ayrıntılı biçimde ele alır, "ekonomik olarak imtiyazlardan büyük bir kazanç sağladığımız"a işaret eder ve konuşmasında esas dikkati imtiyazların "ana çekirdeği"nde, yani imtiyazların emperyalistlere karşı "savaşın yeni bir biçimi" olduğunda yoğunlaştırır. Lenin'in proleter devlette devlet kapitalizmine ilişkin genel tavrını ifade eden daha 1918 ilkbaharında açıklanan *(bkz. "'Sol' Çocukluk ve Küçük-Burjuvalık Üzerine" adlı makale, eldeki baskı, Cilt VII, s. 365 ve devamı)* ve daha sonra 1921 ile 1922'de Yeni Ekonomik Politika üzerine makale ve konuşmalarında ifadesini bulan *(bkz. eliniz-*

deki baskı IX. Cilt) düşüncelerin imtiyazlar karşısındaki tutumu, sağ oportünistlerin imtiyazlar ve devlet kapitalizminin diğer varyasyonları karşısındaki liberal tutumundan ateşle su gibi farklıdır.

İmtiyazlar Sovyet Cumhuriyeti ekonomisinde büyük bir rol oynamıştır. 1921-1928 yılları arasında 2400 teklif yapılmış, bunlardan sadece 178 imtiyaz anlaşması —teknik yardım üzerine 31 anlaşma dahil— imzalanmıştır; 1 Ekim 1928'de sadece 61,5 milyon ruble sermayeli ve 20000 işçi ve ücretli memur çalıştıran 68 imtiyaz şirketi vardı. İmtiyaz tekliflerinin sayısı bazı yıllarda yükselmiş, daha sonra görünür biçimde düşmüştür. İmzalanan imtiyaz anlaşmalarının sayısına ilişkin de aynı şey söz konusudur. Bunların yerine 3-5 yıl için imzalanan teknik yardım anlaşmaları belli bir önem kazandı. Elbette bugünkü koşullar altında, Lenin'in, imtiyazların kapitalizmle sosyalizm arasında ekonomik alanda sürdürülen bir mücadele biçimi olduğu yolundaki sözleri tamamen geçerlidir. (s. 268, 293)

[99] Lenin, William Hard'ın New York ve Londra'da 1920 yılında yayınlanan "Raymond Robins' own Story" ("Raymond Robins'in Kendi Hikayesi") adlı kitabını kastediyor; bu kitapta R. Robins'in Sovyet Rusya'da yaşadıkları ayrıntılı biçimde anlatılmaktadır. Robins Rusya'daki Amerikan Kızıl Haç Komisyonu üyesiydi, Ekim Devrimi'ne ve Sovyet iktidarının başlangıç dönemine tanıklık etmişti. 14 Mayıs 1918'de Amerika'ya geri döndüğünde, Lenin eline, bütün Sovyet makamlarından Vladivostok'a yolculuğunda ona her açıdan yardımcı olmalarını istediği bir belge vermişti. (s. 295)

[100] Lenin burada Vanderlip'in "What happened to Europe" ("Avrupa'ya Ne Oldu?") adlı kitabını kastediyor. Vanderlip bu kitabı 1920 yılmda Soyvet Rusya'dan New York'a dönüşünde yayınlamıştı. (s. 299)

[101] Amerika'da Demokrat Parti 1824 yılında kuruldu. Başlangıçta büyük toprak sahiplerinin, özellikle de kuzeyin sanayicilerine karşı güneyin pamuk üreticilerinin çıkarlarını savunuyordu. Bugün bu parti içinde sanayi sermayesi, tarım sermayesinden daha az güçlü biçimde temsil edilmiyor. Demokrat Parti, küçük çiftçilere kur yapıyor olsa da aynı Cumhuriyetçi Parti gibi gericidir. Demokrat Parti son seksen yılda sadece dört kez iktidara geldi. Demokrat Parti temsilcisi Wilson 1913-1921 yıllarında başkanlık yaptı.

1854 yılında kurulan Cumhuriyetçi Parti büyük sanayicilerin ve finans kodamanlarının çıkarlarını temsil etmektedir. Bu parti, Amerikan mal-

ları ve sermayesi için pazarları güvence altına almak amacıyla aşırı biçimde yüksek gümrük tarifesi ve diğer ülkelerin boyunduruk altına alınmasını savunur. Cumhuriyetçi Parti 1920 (Harding seçilmişti) ve 1924 (Coolidge seçilmişti) başkanlık seçimlerini kazanmıştı. 1932 sonlarında yapılan seçimlerde Demokrat Parti adayı Roosevelt kazandı. (s. 300)

[102] Söz konusu edilen Keynes'in "Economic consequences of the peace" ("Barış Anlaşmasının Ekonomik Sonuçları") adlı kitabıdır. 1919'da Keynes, Paris Barış Konferansı'nın İngiliz delegasyonu üyesiydi. Fakat kısa süre sonra, Versay Anlaşmasını Avrupa'nın yeniden kurulması için felaket olarak gördüğü için yetkilerini bıraktı. Keynes görüşlerini yukarıda sözü edilen kitapta ifade etmekteydi. (s. 304)

[103] "Narodi Vostoka" ("Doğu Halkları"), Doğu Halkları Propaganda ve Eylem Komisyonu'nun organıydı. Rusça, Türkçe, Farsça ve Arapça çıkıyordu. Birinci sayı tamamen 1-8 Eylül Bakü'de toplanan 1. Doğu Halkları Kongresi'ne ayrılmıştı; bu sayıda, Kongre'de yapılan ya da kabul edilen en önemli konuşmalar, raporlar, tezler yayınlanmıştı. (s. 307)

[104] Lenin Menşevik Noah Yordania'nın 26 Ekim 1920'de yapılan Gürcü "Halk Muhafız Alayı" Kongresi'ne sunduğu, Gürcüce yayınlanan Menşevik gazete "Ertoba"nın 30 ve 31 Ekim 1920 tarihli 247. ve 248. sayılarında yayınlanan raporunu kastediyor. Bu gazetede yayınlanan rapora göre Yordania raporunda İngiltere ve Sovyet Rusya arasındaki ilişkilerden söz ederek şöyle demişti: "Bugün iki dünyanın karşı karşıya olduğunu biliyorsunuz: Bir tarafta Avrupa, öte tarafta Bolşevik Rusya ve bir kısım Asya halkı ve devleti var. Bolşevik Rusya Batı Avrupa'ya karşı yönelen bu halkların ve devletlerin ayaklanmasının başını çekiyor.

Günlük gazete "Ertoba" ("Birlik") Gürcistan Sosyal-Demokrat (Menşevik) Partisi MK organıydı ve 1917-1921 yılları arasında Tiflis'te yayınlandı. (s. 307)

[105] Lenin, emperyalistlerin muzaffer bir müdahale durumunda Sovyet Cumhuriyeti'nden talep edebilecekleri 200 milyardan sözediyor ve kapitalist devletlerin yenilmiş ülkelere karşı ileri sürdükleri bilinen haydutça talepleri düşünüyor. Örnek olarak Almanya'nın 1914-1918 emperyalist dünya savaşında yenilgiye uğramasından sonra yağmalanması gösterilebilir. Lenin'in bunun dışında sözettiği borçlar arasında Ekim Devriminden hemen sonra Sovyet hükümetinin feshettiği Çarlığın ve Geçici Hükümet'in 11,6 milyara ulaşan borçları anlaşılmalıdır. (s. 308)

[106] 15 Ekim 1920'de yapılan Moskova Bölgesi Kaza, Bucak ve Köy Yürütme Komiteleri başkanları konferansında Lenin'in konuşmasının stenografik bölümü kastediliyor; bu konuşma 17 Ekim 1920 tarihli "Pravda"da yayınlanmıştır. Lenin'in, konuşmasının stenografik notlarının yetersizliğine ilişkin genel görüşlerini okur, Bütün Eserler'in XXIV. Cildinde ("Sovyet İktidarının Başarıları ve Zorlukları") ve XXVII. Cildinde ("Yeni Ekonomik Politika Sorununa İlişkin") bulabilir. (s. 311)

[107] "İmtiyazlar Üzerine. Halk Komiserleri Konseyi'nin 23 Kasım 1920 tarihli kararnamesi. Kararname metni. Haritalar", Devlet Yayınevi tarafından 1920'de yayınlandı. (s. 312)

[108] Lenin tarafından Şubat 1921'de kaleme alınan ve "Pravda"nın 22 Şubat 1921 tarihli 39. sayısında yayınlanan "Entegre Ekonomik Plan Üzerine" adlı makalesi Rusya'nın Elektrifikasyonu için Devlet Komisyonu tarafından, Lenin'in önderliğinde 1921 yılında hazırlanan ve VIII. Sovyet Kongresi tarafından temel olarak alınan ülkenin elektrifikasyon planını savunmayı amaçlıyordu. Makale, VIII. Sovyet Kongresi'nin Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'ne, Halk Komiserleri Konseyi'ne, Çalışma ve Savunma Konseyi'ne ve Yüksek Ekonomi Konseyi Başkanlığı'na *(bkz. elinizdeki Cilt, Not 85)* verdiği Rusya'nın Elektrifikasyonu için Devlet Komisyonu'nun hazırladığı planı tamamlama ve onaylama görevini engelleyen belli "Sovyet makam sahipleri" ve belli "komünist yazarlar"ın "aydınvari ve bürokratik kibirliliği"ne karşı yönelmiştir. Lenin'in, Rusya'nın Elektrifikasyonu için Devlet Komisyonu'nun sadece ülkenin elektrifikasyonunu değil, aynı zamanda bütün sosyalist ekonomik inşayı da çizen devlet planını, o dönemin "tek bilimsel" planı olarak, "entegre ekonomik plan" olarak savunan makalesi, "komünist kibire" kapılmadan ***böyle bir plan üzerinde nasıl çalışılması gerektiği,*** bir "komünist yazar"ın ve Sovyet yönetiminin görevlerinin yerine getirilmesi konusunda nasıl çalışılması gerektiğine ve özellikle ekonomik planın merkezi ve yerel pratiklere dayanılarak nasıl düzeltilebileceğine ilişkin bir dizi değerli direktifler içermektedir. Tutarlı bir Leninist olan Stalin'in o zamanlar Lenin'e yazdığı ve daha sonra Sovyet basınında çıkan mektup, bu makaleden biraz daha geç bir döneme aittir. Bu mektupta Stalin de, Rusya'nın Elektrifikasyonu için Devlet Komisyonu Planının yanı sıra yeni planlar da kuran "bu hazırlık sınıfı öğrencilerinin boş ve zararlı gevezelikleri, çocukça kekelemeleri" üzerine öfkesini dile getirir ve aynı Lenin gibi "sadece bir entegre ekonomik planın var olduğu"nu, bunun da elektrifikasyon planı olduğunu söyler. Stalin, Le-

nin'in sözettiği "komünist yazarlar"ın aksine "plan üzerine gevezelikle artık tek bir dakika bile yitirilmemesi ve derhal işe pratik olarak girişilmesi gerektiği" talebini ileri sürer ve bunun için "hayatın ortasında yaşayan pratisyenler"in (Plan Komisyonu'na seçilmeleri yoluyla) bu işe çekilmesi önerisinde bulunur. Son olarak Stalin, aynı Lenin gibi Rusya'nın Elektrifikasyonu için Devlet Komisyonu Planının propagandasının yaygın biçimde yapılmasında ısrar eder. Stalin'in mektubunda Rikov'dan söz ederken ifade ettiği "donukluk", Lenin'in söz konusu makalede şiddetle eleştirdiği "makam sahipleri"nin "bürokratik kibiri" sonunda kırıldı. Rusya'nın Elektrifikasyonu için Devlet Komisyonu Planı Aralık 1921 sonunda toplanan IX. Sovyet Kongresi'nde somut direktifler biçimini aldı.

VIII. Sovyet Kongresi'ne sunulan Halk Komiserleri Konseyi Faaliyet Raporu'ndan *(bkz. elinizdeki Cilt, s. 262 ve devamı),* Lenin'in elektrifikasyon planının uygulanmasını, ülkemizde sosyalizmin "nihai" zaferi için önkoşul olarak değerlendirdiği anlaşılmaktadır. "Ancak ülke elektriklendirildiğinde... ancak o zaman nihai zafere ulaşacağız", demektedir Lenin VIII. Sovyet Kongresi'nde. Ülkenin elektrifikasyon planı, daha o zaman tek ülkede, özellikle Sovyet Rusya'da sosyalizmin inşasının olanaksızlığına ilişkin Troçkist teoriyi yerle bir etmişti. Ve bu plan Stalin'in daha yukarıda sözü edilen mektupta Lenin'e belirttiği gibi, kesinlikle Troçki'nin "IX. Sovyet Kongresi İçin Ekonomik İnşanın En Yakın Görevleri Üzerine" adlı ilk tezlerinde kaleme aldığı ve Parti Merkez Komitesi adına Sovyet Kongresi'ne sunulmadan önce MK tarafından değiştirilen "orta çağ ev işçisi"nin "plan"ının "zavallılığıyla" karşılaştırılamaz *(MK'nın nihai tezleri üzerine bkz. elinizdeki Cilt, Not 77).* Devlet Elektrifikasyon Planı gerçekten de ülkemizin sanayisi, tarımı ve ulaşımı için büyük sanayinin gerekli teknik temelini yaratarak ve ekonominin sosyalist sanayinin yönetimi altında birleşik bir bütünde birleşmesine hizmet ederek ülkemizde sosyalizmin zaferinin koşullarını yaratmaya yöneldi. O nedenle Elektrifikasyon Komisyonu tarafından hazırlanan elektrifikasyon planı ilk Beş Yıllık Planla ayrılmaz biçimde birleştirilmişti — elbette NEP'in yeniden kurma döneminin ekonomik kazanımlarına (bu planın kendisinin ne kadar yerine getirildiği gözönüne alınmak suretiyle) uygun ve yeniden yapılanma döneminin görevlerine uygun gerekli değişikliklerle. Bu Beş Yıllık Planın dört yıl içinde gerçekleştirilmesiyle Rusya Devlet Elektrifikasyon Komisyonu Planı çoktan eskimiştir. Elektrifikasyon Komisyonu'nun planına göre hem mevcut olan hem de yeni yapılacak bütün elektrik fabrikalarının —bü-

yük sanayi ve belediyelerin elektrik fabrikaları dahil— genel randımanı 1932 yılının sonlarına doğru 2.700.000 kilovata yükselecekti, gerçekte bölge elektrik fabrikalarının toplam kapasitesi daha Aralık 1930'da 2.900.000 kilovattı ve 1932 yılının sonlarına doğru 4.700.000 kilovattı.

Bölge elektrik fabrikaları için ilk elektrifikasyon planı 1932 yılı sonu için 1.750.000 kilovat toplam kapasite öngörmekteydi, oysa gerçekte aynı dönemde 8 milyar kilovatsaat elektrik üretimiyle 2.700.000 kilovat toplam randıman göstermekteydi.

İkinci Beş Yıllık Planın illk yılında gerek mevcut olan gerekse de yeni bitirilen elektrik fabrikalarının toplam randımanın 5.700.000'e yükselmesi öngörülmekteydi, oysa İkinci Beş Yıllık Plan'ın sonunda 100 milyar kilovatsaatlik elektrik üretimiyle 20 milyona yükselecekti. (s. 314)

[109] Söz konusu olan 1898 yılında yayınlanan, Atlanticus'un (Prof. Ballod'un takma adı) "Geleceğin Devleti, Sosyal Devlette, Üretim ve Tüketim" adlı kitabıdır. Bu yapıtta Prof. Ballod 19. yüzyıl sonlarına doğru üretici güçlerin ulaşmış olduğu gelişim seviyesine dayanarak bir sosyalist toplum düzeninin gerçekleşme olasılığını göstermektedir. Yapıtta sosyalist ekonominin teknik temeli problemine çok yer ayrılmıştır. (s. 318)

[110] 22 Şubat 1921'de kurulan Devlet Plan Komisyonu'nun (Gosplan) görevleri esas olarak şöyle saptanmıştı: Çalışma ve Savunma Konseyi bünyesinde VIII. Sovyet Kongresi tarafından onaylanan elektrifikasyon planına göre bir birleşik devlet ekonomi planının hazırlamakla görevlendirilen bir Genel Plan Komisyonu oluşturulacaktır, ki bu Komisyon'a bu planın uygulanmasının genel denetimi de devredilecektir. En yakın ekonomik görevler... Genel Plan Komisyonu ya da bu Komisyon'un Alt Komisyonu tarafından somut ekonomik gerçekliğin koşulları dikkate alınarak en ayrıntılı biçimde hazırlanacaktır.

Plan Komisyonu'nun ilk gövdesi Devlet *Elektrifikasyonu* Komisyonu çalışanlarından oluşuyordu. Lenin Devlet Plan Komisyonu'nun çalışmalarını çok dikkatle izliyor ve faaliyetlerini, Komisyon Başkanı Krjijanovski yoldaşa verdiği yazılı ve sözlü talimatlarla yönetiyordu. (s. 319)

[111] Bu cildin dördüncü bölümünde yer alan, materyaller ("Parti Programının Revizyonu Üzerine Rapor ve VII. Parti Kongresi'nde Parti adının RKP(B) Olarak Değiştirilmesi", "Parti'nin Adının ve Parti Programının

Değiştirilmesi Üzerine Karar", "VII. Parti Kongresi'nde Parti Programının Revizyonuna İlişkin Önerge" Lenin'in VII. Parti Kongresi'ne sunduğu "Bir Program Tasarısı Taslağı", VIII. Parti Kongresi'ndeki Parti programı sorunu üzerine raporu ve sonsözü) Lenin'in Parti Programının hazırlanmasını nasıl yönettiği ve bu çalışmada nasıl doğrudan yer aldığının incelenmesi için son derece değerli belgeleri oluştururlar. Aynı zamanda bu materyaller Lenin'in Parti programının esas sorunlarının formüle edilişi üzerine görüşlerini öğrenme olanağı sunar. Lenin'in bu çalışma ve konuşmalarını okur, elinizdeki baskının VI. Cildinde, *(s. 105 ve devamı)* çıkan ve 1917'de kaleme alınan Parti programının Revizyonuna İlişkin Materyaller"le birleştirmelidir. "Parti programının değiştirilmesinin gerekliliğine Lenin, daha 1917 de kaleme alınan Nisan Tezleri'nde işaret etmişti *(elinizdeki baskı, Cilt VI, s. 37, 9.Tez)*. Lenin 1917 de yapılan Parti'nin Tüm-Rusya Nisan Konferansı İçin Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin 1903'te İkinci Parti Kongresi'nde kabul edilen şimdiye kadarki programı değişiklik Tasarısı *(bkz. elinizdeki Cilt, s. 344 ve devamı)* hazırlamıştı. Nisan Konferansı Parti programının revize edilmesi sorunu üzerine görüşmüş ve bunun için özel bir seksiyon ve bazı komisyonlar kurmuştu. Ne var ki bu çalışma o zaman zamansızlık nedeniyle sonuçlandırılamadı *(bkz. elinizdeki baskı, Cilt VI, Not 31)*. Nisan Konferansı'ndan sonra Lenin Merkez Komitesi adına, Nisan Konferansı materyallerinin dışında yeni Leninist bir tamamlanmış Parti programı tasarısı da içeren "Parti Programının Revizyonuna İlişkin Materyaller" adıyla özel bir broşür kaleme aldı ve yayınladı *(bu broşür için bkz. elinizdeki baskının VI. Cildi, s. 105)*. Bu "materyaller"in amacı Parti programının revizyonunu Parti örgütlerinde tartışmaya açmaktan ibaretti. Tartışma esas olarak Nisan Konferansı'nda izlenen aynı çizgide *(bkz. elinizdeki baskı, Cilt VI, Not 31)*, yani emperyalizm anlayışında "sol" sapmaya karşı mücadele çizgisinde gelişti. Tartışmada Buharin "sol" eğilimin baş savunucusu olarak ortaya çıktı ve ulusal sorunda esas hatlarıyla Rosa Loxemburg'la paylaştığı anti-Leninist görüşlerini savunduğu emperyalist savaş dönemindeki aynı tavrı almış oluyordu *(bkz. elinizdeki baskı, Cilt V, Not 1, 4 ve 104)*. Emperyalizmi yanlış değerlendiren Buharin daha o zaman emperyalist dönemde kapitalizmin eşitsiz gelişim yasasını anlamadığını göstermiş ve bununla bağıntılı olarak, Troçki ve Troçkistler gibi tek ülkede sosyalizmin zaferinin olanaklı olduğunu reddetmiştir. Ayrıca Buharin, emperyalizm döneminde demokratik talepler için mücadelenin önemini küçümsemiş, halkların kendi kaderlerini tayin hakkını reddetmiş ve devlet sorununda

yarı anarşist yanlışlara düşmüştür. Program sorunu üzerine daha sonraki bütün tartışmalarda Buharin daha savaş sırasında benimsediği bu yanlış görüşlerden hareket etmiştir.

Ağustos 1917'de Lenin'in "Parti Programının Revizyonuna İlişkin Materyaller" broşürünün yayınlanmasından sonra, Buharin, daha o zaman Parti programının asgari program ve azami program olarak *(bkz. elinizdeki Cilt, Not 117)* bölünmesinin kaldırılmasını ve Lenin'in eski programdan almak istediği kapitalizmin anlatımının çıkarılmasını önermişti. Buharin şöyle yazıyordu: "Programın teorik kısmının değiştirilmesi ve dünya ölçeğinde mali kapitalizm döneminin genel bir tahlilini içermesi isteniyor. Böylece programın teorik kısmının genel olarak kapitalizmi değil, bütün kanlı çelişkileri ve yaklaşmakta olan çöküşün bütün belirtileriyle ***bugünkü*** dünya kapitalizminin anlatması isteniyor." Emperyalizmi anlatırken Buharin, ***"emperyalizmi örgütlü tekelci sermaye"*** olarak gösteriyor, yani emperyalizmi yaklaşık olarak 1929'da Parti'de ve Komintern'de sağ oportünist sapmaların temsilcisi olarak ortaya çıktığında da değerlendirdiği gibi değerlendiriyordu. Bu sağ oportünist emperyalizm anlayışı, Buharin'de Parti programı hususunda "sol" çıkarsamalarla elele gidiyordu. Buharin aynı zamanda, emperyalist çağın birçok ülkede —ki bu Rusya'da olağanüstü büyük boyutlarda vardı— kapitalizmin önceki gelişim çağının kapitalist ilişkilerini, evet hatta prekapitalist ilişkilerin —derebeylik, küçük işletme, her şeyden önce küçük köylü çiftliği— yaşamasına izin vermesi durumunu tamamen dikkatinden kaçırmıştır. Daha önce sözünü ettiğimiz "Parti Programının Revizyonuna İlişkin Materyaller" broşüründe *(bkz. elinizdeki baskı, Cilt VI, s. 105 ve devamı)* Lenin emperyalizmi değerlendirmenin bu yöntemine ve programın genel bölümünde emperyalizmi anlatmakla yetinme önerisine şiddetle karşı çıkmaktadır. Lenin daha o zaman "solcular"ı katıksız emperyalizm olmadığı, "emperyalizmin gerçekte kapitalizmi temelden değiştirmediği ve değiştiremeyeceği", o nedenle parti programını, sanki katıksız bir emperyalizmle karşı karşıyaymış gibi inşa etme önerisinin "teorik olarak yanlış olduğu" yönünde uyarıyordu.

Katıksız emperyalizm tablosu çizen Buharin ve düşündaşları, sosyalist dünya devrimini katıksız bir sosyalist devrim olarak gösteriyorlardı. Onlar, sosyalist dünya devriminin "ileri ülkelerde proletaryanın burjuvaziye karşı içsavaşını, az gelişmiş, geri ve ezilen ulusların ***bir dizi*** demokratik ve devrimci, bu arada ulusal hareketleriyle de birleştiren bir çağın biçimi olarak cereyan etmenin dışında gerçekleşemeyeceğini"

kavramıyorlardı. *(Lenin, elinizdeki baskı, Cilt V, s. 316).* Çeşitli ülkelerde kapitalizmin eşitsiz gelişimini dikkate almadıkları için, sosyalist devrimi, bütün kapitalist sistemin bütün ülkelerin birleşmiş proletaryasının eş zamanlı darbesinin neden olacağı bütün dünyada eş zamanlı çöküşü olarak düşünüyorlardı. Böylelikle dünya devriminin gelişim sürecini son derece basitleştiriyorlardı. Onlara göre Rusya'da devrimle birlikte ya da hemen bu devrimin ardından sosyalist dünya devrimi patlamalıydı. Fakat eğer bu hemen gerçekleşmezse, Rusya'da devrim, onların gözünde, kaçınılmaz olarak çökmeye ya da yozlaşmaya mahkûmdu. Bu anlayış 1918'de Buharin'in başını çektiği "sol" komünistlerin Brest Barışı sorununda ve ülkemizde sosyalist inşanın yolları sorununda en net biçimde ifadesini bulmuştu *(bkz. Lenin'in VII. Parti Kongresi'nde savaş ve barış üzerine konuşması ve yine Lenin'in "'Sol' Çocukluk ve Küçük-Burjuvalık Üzerine" adlı makalesi, elinizdeki baskı, Cilt VII, s. 327 ve devamı ve s. 365 ve devamı, aynı zamanda aynı Ciltte Not 127 ve 148).* Buharin ve Pyatakov, emperyalist zincirin kırılması, sosyalist devrimin ve sosyalizmin zaferinin başlangıçta tek ülkede mümkün olduğunu savunan Lenin'in düşüncesini yanlış buluyorlardı. Ulusal sorunun rolü ve önemini reddettikleri için ve bunun dışında proleter olmayan ve yarı-proleter emekçi kitlelerin böylece emperyalizm çağında yoksul ve orta köylüler kitlesinin de devrimci hareketinin rolü ve önemini küçümsedikleri için sosyalist devrimde proletaryanın zaferinden önce ve sonraki müttefikleri sorununu da doğru çözümleyememişlerdi. Müttefikleri ülke içinde değil, sadece ***ülke dışında,*** uluslararası proletaryada görüyorlardı. Böylece Troçki ve Troçkistler gibi proletaryanın emekçilerin egemeni olarak rolünü olağanüstü küçültüyor ve devrimin iç güçlerini küçümsüyorlardı. Bu tamamen onların, emperyalist çağı, her şeyi kapsayan, katıksız emperyalizm çağı olarak anlamalarından kaynaklanıyordu. Eğer sözkonusu olan katıksız emperyalizmse, sadece iki savaşan faktörün önemi vardır: Proletarya ve emperyalist burjuvazi. Geriye kalan önemsizdir, kayda değer değildir. Proletaryanın köydeki müttefiği de önemsizdir. Böylece Buharin ve Pyatakov'un emperyalizm ve gelişim tandansları sorununda "sol" oportünist düşüncelerine karşı mücadele, partinin doğru stratejik ve taktik çizgisinin hazırlanması için olağanüstü önemliydi. Buharin ve V. M. Smirnov'un, daha 1917'de Ekim Devrimi'nden önce asgari programı, yani proletarya ve partisinin burjuva toplumu ve burjuva devleti çerçevesi içindeki taleplerini bir kenara bırakma önerisi emperyalizmin, kapitalizmin çöküşü koşullarının değerlendirilişinde yanlış düşüncenin yansımasından başka bir şey de-

ğildi ve henüz geçilmemiş gelişim aşamalarının atlanması anlamına geliyordu. Lenin o zaman şu yanıtı vermişti: "Burjuva toplumu içinde yaşadığımız, bu çerçeveyi parçalamadığımız, sosyalizme geçiş için esas olanı yapmadığımız, düşmanı (burjuvaziyi) yenilgiye uğratmadığımız, yenilgiye uğrattıktan sonra yoketmediğimiz sürece *zorunlu* olan asgari programdan vazgeçmek gülünçtür." *(Bütün Eserler, Cilt XXI, s. 398).*

Parti programının revizyonu sorunu *1918 yılında* VII. Parti Kongresi'nde, Rusya'da proleter devrimin zaferinden sonra yeniden ve yeniden ortaya kondu. Asgari program sorununda görüş ayrılıkları aslında ortadan kalkmıştı. Belli ölçülerde devam ediyor olsa da artık çok başka biçimde ortaya konmaktaydı. Bu Parti Kongresi'nde Parti programının revizyonu üzerine bu raporu sunan Lenin, bu raporda durumun derin gerçekçi bir değerlendirmesini yapmış ve şimdilik burjuva parlamentarizminden yararlanmamız olasılığından vazgeçmemiz gerektiğini söylemişti *(bkz. elinizdeki Cilt, s. 327 ve devamı),* çünkü geri püskürtülüp püskürtülemeyeceğimizi söyleyemeyiz. O zamanlar, VII. Parti Kongresi döneminde Sovyet Cumhuriyeti'nin durumu henüz son derece güvensiz olduğundan böyle bir dikkat kesinlikle yerindeydi.

Buna karşılık, Parti programının *kurulması* ve *kapitalizmle* emperyalizmin karakteristiği sorununda görüş ayrılıklarına gelince bunlar eskiden olduğu gibi devam etmekteydi. Buharin yeniden eski önerisiyle ortaya çıkmıştı. Ayrıca, "gelişmiş biçimiyle sosyalist toplumun bir karakteristiğini, komünizmin bir karakteristiğini verme"yi ve ancak buradan hareketle bir geçiş önlemleri sistemi hazırlamayı önerdi.

Lenin bu önerilere de şiddetle karşı çıktı. O, "programın atmaya başladığımız ve bundan sonra atmak istediğimiz adımların bir karakteristiği" olduğu ve o nedenle, gelişmiş sosyalist toplum üzerine felsefe yapmanın yanlış olacağı ve bize hiçbir şey getirmeyeceği görüşündeydi. "Şimdi kayıtsız şartsız devletten yanayız —diyordu Lenin. Ve artık devletin olmayacağı gelişmiş biçimiyle sosyalizmin bir karakteristiğini vermek— bu hususta herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacına göre ilkesinin gerçekleştirileceğinden öte bir şey söylenemez. Fakat bu noktaya ulaşmak için henüz çok yol var ve bunu iddia etmek, ayaklarımızın altındaki toprağın henüz çok sağlam olmadığını söylemekten başka bir anlama gelmez". *(Bütün Eserler, Cilt XXII, s. 401 ve devamı, ayrıca Buharin'in Parti programı üzerine karara ilişkin değişiklik önergesinde karşı sözleri).*

VII. Parti Kongresi'nin program sorunu üzerine uzunca tartışma olanağı yoktu, o nedenle programın teorik kısmını değiştirmeyi ve emperyalizmin ve başlayan sosyalist devrim çağının bir karakteristiği ile tamamlamayı ve ayrıca yeni devlet tipinin ve sosyalist iktidar tarafından ele alınan ekonomik ve diğer dönüşümlerin uzun ve ayrıntılı bir karakteristiğini en yakın görevlerin anlatılmasının yanı sıra verilmesinin önerildiği bir karar kabul etti.

Önünde Lenin'in doğrudan yönetiminde hazırlanmış bir program taslağı bulunan VIII. Parti Kongresi'nde programın genel bölümü ve ulusal sorun üzerine şiddetli bir tartışma meydana geldi. Buharin hâlâ eski görüşünü savunuyordu ve kapitalizmle onun gelişim tandanslarının bir karakteristiğini içeren eski programın genel bölümünün çıkarılması ve yeni programın genel bölümünü mali sermayenin, yani emperyalizmin bir karakteristiğinde yoğunlaştırılması gerektiğini, çünkü bugün "ülkemizde adeta kapitalizmin değil, mali kapitalizmin varlığını sürdürdüğü"nü açıklıyordu. Buharin ve Pyatakov ulusal sorunda eski "sol" oportünist bakış açısından hareketle "ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı"nı yani ayrı devlet kurma hakkını ilan eden Parti programının bu formülasyonuna da karşı çıkmışlardı.

Bununla birlikte onların da kendi aralarında görüş ayrılıkları vardı. Ulusal sorunda Leninist şiarı reddeden Buharin, bu şiarın yerine emekçilerin kendi kaderlerini tayin şiarını koymayı öneriyordu. Buna karşılık ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını karşı-devrimci olarak açıklayan Pyatakov, Buharin'in önerisine de karşı çıkıyordu. Pyatakov, "katı bir proleter merkezileşme ve proleter birleşme yoluna kararlılıkla girmek gerektiği" görüşündeydi. Çıkış noktası olarak ona şu düşünce hizmet etmekteydi: Pyatakov her şeyden önce, proletaryanın gerçekten devrimci bir ayaklanmasının patlak verdiği yerde, "bunun kaçınılmaz olarak emekçilerin bütün uygun devrimci hareketleriyle gerçekleştiği ve kendisini ancak bu biçimde gerçekleştirebileceği"ni ve bu nedenle tek bir ülkenin proletaryasının kendi kaderini kendisinin tayin edemeyeceği görüşündeydi. Bunun dışında sadece proletaryanın iradesinin dikkate alınması gerektiği düşüncesinde olan Pyatakov proletaryanın bu iradesinin ancak ülke nüfusunun çoğunluğuna karşı dışarıdan gelen zor uygulaması yoluyla kabul ettirilebileceği bir durumun olanaklı olduğunu kabul ediyordu. O, kendi kaderini tayin üzerine bütün bu gevezeliğin hiçbir şey ifade etmediğini, çünkü herhangi bir kendi kaderini tayin etmenin bir hiçlikle, bir sanrıyla, bir kuruntu içinde çözülmeden bir eko-

nomik birlik çizgisini uygulamanın söz konusu olduğunu iddia ediyordu.

Buharin ve Pyatakov'un program sorunundaki bütün düşüncesi Lenin tarafından VIII. Parti Kongresi'nde yaptığı konuşma ve kapanış konuşmasında acımasız bir eleştiriye tabi tutuldu. Bu "sol" aşırılığa eleştirisi Lenin'in bu iki konuşmasının esas içeriğini oluşturur. Parti Kongresi, Buharin ve Pyatakov'un, yanlış, kâğıt üzerinde ve kılı kırk yararak icat edilmiş şemalarını reddetti ve Parti programının Komisyon tarafından sunulan ve Lenin tarafından savunulan biçimini onayladı. (s. 327, 340, 344, 350, 372)

[112] Burada söz konusu olan 1917 yılında Parti programının revizyonuyla bağıntılı olarak yayınlanan iki derlemedir. Bu derleme önce Petrograd'ta, daha önce 111. notta sözü edilen derleme, Lenin'in editörlüğünde çıktı: "Parti Programının Revizyonu İçin Materyaller" *(bkz. elinizdeki baskı, Cilt VI, s. 105 ve devamı)*.

Bundan kısa süre sonra Moskova Derlemesi yayınlandı: Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi Moskova Sanayi Bölgesi Bölge Bürosu tarafından yayınlanan "Parti Programının Revizyonu İçin Materyaller". Bu, program sorununda Buharinci görüşün taraftarlarının derlemesiydi. (s. 329)

[113] "Prosveşçeniye", 1911-1914 yılları arasında Çarlık altında çıkarılan legal Bolşevik bir derginin adıydı. O zamanlar bu derginin 6 sayısı çıkmıştı ve 1917 yılında derginin yayınına yeniden başlandı ve Kasım-Ekim 1917'de 1. ve 2. sayıları birlikte çıktı. Yine 1917 yılında "Spartaküs" adıyla Moskova Bölge Bürosu, Moskova Komitesi ve Moskova Bölge Komitesi'nin popüler — teorik dergisi yayınlandı. Bu dergi 10 sayı çıkmıştır. "Prosveşçeniye"nin çift sayısında (1-2) Lenin'in "Parti Programının Revizyonuna İlişkin" adlı makalesi *(bkz. Bütün Eserler, Cilt XXI, 376 ve devamı)* yayınlandı. Buna karşılık "Spartaküs" dergisinin 4. sayısında aynı başlıkla ("Parti Programının Revizyonuna İlişkin") Buharin'in makalesi yayınlandı. (s. 329, 344)

[114] Lenin'in 1917 yılında önerdiği program taslağı *(bu baskının VI. Cildi, s. 103 ve devamı)*, aynı yılın Mayıs ayında "Parti Programının Revizyonu İçin Materyaller" derlemesinde basıldı. (s. 330)

[115] Lenin burada, 1912 yılında yapılan SPD'nin Chemnitz Parti Kongresi'ni ve aynı yılda gerçekleşen Basel Uluslararası Sosyalistler Olağanüstü Konferansı'nı kastediyor. SPD Chemnitz Parti Kongresi özel bir

"Emperyalizm" kararı kabul etti. Bu kararda emperyalist devletlerin politikası "acımasız gasp ve fetih politikası" olarak teşhir edilmektedir. Ayrıca bu kararda şöyle deniyordu: "Kapitalist ekonomi biçiminin bir sonucu olan emperyalizmin üstesinden ancak bununla tamamen gelinebilse de, yine de genel tehlikeli etkilerini yumuşatmak ihmal edilmemelidir."

Ayrıca "Parti Kongresi, partililerin zorba emperyalizme karşı onu yenilgiye uğratasıya kadar daha büyük güçle mücadele etmek amacıyla sınıf bilinçli proletaryanın politik, sendikal ve kooperatifsel örgütlenmesinin gelişmesi için yorulmaksızın çaba sarfetmesini bekler. En yüksek aşamasına ulaşmış kapitalizmi sosyalist topluma sevk etme böylece barışı, halkların bağımsızlığı ve özgürlüğünü güvence altına alma görevi proletaryanındır." *(1912 SPD Chemnitz Parti Kongresi görüşmelerinin tutanağı, Berlin 1912, s. 529 ve devamı).*

Basel Uluslararası Sosyalistler Kongresi Avrupa üzerinde dolaşan savaş tehlikesiyle ilgili olarak olağanüstü kongre olarak toplantıya çağrıldı. Bu kongrede başlığı "Uluslararası Durum ve Savaşa Karşı Sosyal-Demokratların Birleşik Eylemleri" olan bir "manifesto" kabul edildi. Elinizdeki cildin 40. notunda manifestodan "Kongre'nin emperyalist savaşa ilişkin aldığı tavrı gösteren bir özet aktarılmıştır. Bu özeti burada manifestodan başka bazı bölümlerle tamamlamak istiyoruz. Manifesto savaş için silahlanan Avrupa'nın büyük devletleri arasındaki çatışmaları ayrıntılı biçimde ele almakta ve Almanya, Fransa ve İngiltere'nin emperyalist politikasını "caniyane bir çılgınlık" politikası olarak şiddetle eleştirir. Manifestoda şöyle de denmektedir: "Proleterler, ***kapitalistlerin kâr çıkarları, hanedanların hırsı, ya da diplomatik gizli anlaşmaların yüksek şerefi*** için birbirlerine ateş etmeyi suç olarak duyumsuyorlar." Manifesto "Enternasyonal'in, bu krizi engellemek için çabalarını iki katına çıkaracağını, propagandasını daha enerjik ve kapsamlı biçimde gerçekleştireceğini" resmen vaadetmektedir. Kongre bütün ülkelerin proleterleri ve sosyalistlerine seslenerek "bu tayin edici saatte parlamentolarda azimle protestolarını yükseltmeye, kitleler halinde büyük gösterilerde biraraya gelmeye, proletaryanın örgütlerini ve gücünü ellerine veren bütün araçlardan yararlanma"ya çağırır. Manifesto bütün bu talepleri ileri sürerken şu genel düşüncelerden hareket ediyordu: "Bütün ülkelerin proleterleri emperyalizme karşı mücadele için ayağa kalkmak, Enternasyonal'in her seksiyonunun ise kendi hükümetinin karşısına proletaryanın direnişini koymak ve kendi ulusunun kamuoyu-

na bütün savaşçı hayallere karşı seferber etmek suretiyle, o zamana kadar tehdit altındaki dünya barışını kurtarma hususunda çok fazla katkıda bulunmuş bütün ülkelerin işçilerinin muazzam bir işbirliği ortaya çıktı. Egemen sınıfların ***bir dünya savaşının ardından gelecek bir proletarya devriminden*** korkusunu barışın önemli bir güvencesi olduğu görülmüştür". *(Tutanak, s. 24)*.

Savaş sırası ve sonrasında II. Enternasyonal partilerinin tutumu, Chemnitz Kararı ve Basel Manifestosu'yla "korkunç bir karşıtlık" içindeydi. Daha emperyalist savaş sırasında II. Enternasyonal'in çöküşünden sözeden Lenin, sık sık kendi karar ve vaadlerine, özellikle Chemnitz ve Basel karar ve vaatlerine ihaneti vurgular *(bkz. örneğin "II. Enternasyonal'in Çöküşü" adlı makale, elinizdeki baskı, Cilt V, s. 179 ve devamı)*.

Bu ihanet sayesinde Basel Manifestosu II. Enternasyonal önderlerinin, savaş tehlikesi karşısında ünlerini kurtarma girişimine dönüştü. Lenin daha sonra Basel Manifestosunu "iki ve ikibuçukuncu cins alçakların bir manevrası" olarak adlandırdı *(bkz. Bütün Eserler, Cilt XXVI, "Alman Komünistlerine Mektup")*.

Proletaryanın savaşa karşı direnişe ve proletarya devrimine çağrıldığı Basel Manifestosu'nun içeriğini, her zaman II. Enternasyonal'in savaş sırasındaki gerçek tutumuyla karşılaştıran Lenin, yine de bu manifestonun gerçekten, proletarya ve partisinin önüne emperyalist savaş tehlikesinin koyduğu ***somut*** görevlere uygun olduğu düşüncesinde değildi kesinlikle. "Haag'daki Delegasyonumuzun Görevleri Üzerine Sorununa İlişkin Notlar"ında (1922) Lenin, tam da Basel Manifestosu örneğinde savaşın suç olduğu, bir sosyalist için kabul edilemez olduğunu teorik olarak kabul etmenin "boş laf olduğu"nun "tamamen somut biçimde kanıtlanabileceği"ni gösterdi "çünkü sorunu bu biçimde koymak somut olarak hiçbir şey içermez" Aynı "Notlar"da Lenin, yeni bir emperyalist savaş tehlikesi karşısında savaşa izin vermeyeceğimiz, savaşın suç olduğunu tamamen kavradığımız ve Basel Manifestosu'na uygun benzer ifadeler gibi "böylesine ucuz, farfaracı ve boş bir safsatayla yetinmeme" uyarısında bulunur *(Bütün Eserler, Cilt XXVII)*. (s. 332)

[116] Bolşevik Parti'nin bulunmadığı, Finlandiya'da 1917-1918'de, Rusya'daki biçimiyle Sovyetler'de yoktu. Rusya'da Şubat Devrimi'nden sonra Helsingsfors'lu işçiler bir "İşçi Örgütleri Temsilciliği" kurdular; bu temsilciliğe çeşitli işçi örgütleri 200 üyeye bir temsilciyle katılıyor-

lardı. Benzer temsilcilikler bütün ülkede hayata geçirilmişti. İşçi hareketinin yerel yönetimi bunların elindeydi.

Finlandiya'da proletarya 1918 yılının Ocak ayı sonlarına doğru iktidarı ele geçirdiğinde bir "Merkezi İşçi Konseyi" örgütlendi. Bu İşçi Konseyi'ne Sosyal-Demokrat Parti'nin 10 temsilcisi dahildi; o zamanlar Rusya dışında bütün diğer ülkelerde olduğu gibi henüz Finlandiya Komünist Partisi Sosyal-Demokrat Parti'den ayrılmamıştı. Merkezi İşçi Konseyi'nde, bunun dışında 10 sendika temsilcisi, 10 Kızıl Muhafız delegesi, 4 Helsingsfors İşçi Temsilciliği delegesi ve Nyland İli vilayet örgütlerinin 1 temsilcisi vardı. Halk Delegeleri Konseyi biçimindeki hükümet Merkezi İşçi Konseyi'ne tabiydi. İşçi örgütlerinin yerel temsilcilikleri yürütme komisyonlarıyla, devrimci halk mahkemelerini, komünal işletmenin yönetim organlarını, milisi vs. atayan iktidar organlarına dönüşmüşlerdi. Kızıl Muhafız karargahları da —devrimci komiteler— birçok yerde fiiliyatta iktidar organları olarak faaliyet gösteriyorlardı.

Burada sayılan örgütler, sadece örgütlü işçileri kapsıyordu, zanaatkârlar, emekçi köylüler, hatta bazı işçi grupları buralarda temsil edilmiyorlardı. Nisan 1918'de Finlandiya burjuvazisi, Alman emperyalistlerinin yardımıyla işçi devrimini ezmeyi ve kendi diktatörlüğünü yeniden kurmayı başardı. (s. 334)

[117] Parti'nin, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin 1903 yılında yapılan II. Kongresi'nde kabul edilen eski programı azami program ve asgari program olarak ikiye ayrılmıştı.

Azami programda, Parti'nin önüne koyduğu nihai hedef — yani proletaryanın sosyalist devriminin gerçekleştirilmesi ve bir sosyalist toplunun inşası saptanmıştı.

Asgari program ise, Çarlık otokrasisini yıkma, sosyalist dönüşüm amacıyla burjuvaziye karşı mücadele için uygun politik ve ekonomik koşulları elde etme göreviyle bağlı olan en yakın taleplerin programıydı.

VIII. Parti Kongresi'nde 1919 yılında kabul edilen şimdiki Parti programında, asgari program, azami program biçiminde bir bölünme yoktur, çünkü program, proletarya diktatörlüğünün başında bulunan bir partinin, bu partinin mücadelesinin nihai hedeflerinin yani sınıfların ortadan kaldırılması ve komünist toplumun inşasının programıdır. (s. 336)

[118] Brest-Litovsk Konferansı Üzerine Karar'la Lenin, burada, VII. Parti Kongresi'nde raporuna alınan Brest Barış Anlaşması'nın onaylanması

üzerine kararı kastediyor *(bu kararın metni için bkz. Bütün Eserler, Cilt XXII, s. 375 ve devamı).* Bu kararda sadece Parti'nin Almanya'yla barış anlaşmasıyla ilgili tutumu ifade edilmez, aynı zamanda, bu karar gerek Sovyet Cumhuriyeti'nin kapitalist dünyayla ilişkileri, gerekse de ülke içinde partinin ve proletarya diktatörlüğünün görevlerini içerir. O nedenle Lenin burada da kararın programın hazırlanmasında hareket noktası olarak hizmet edebilecek tezler içermektedir. (s. 337)

[119] Burada söz konusu olan Buharin'le programın genel bölümü üzerine, yani programda sadece emperyalizmden değil, kapitalizmden mi, yani kapitalizmin emperyalizm öncesi aşamasından mı sözedileceği, yoksa Buharin'in istediği gibi, programın genel bölümünün emperyalizmin anlatımıyla mı sınırlandırılacağı üzerine görüş ayrılığıdır *(Buharin'in görüşü üzerine daha fazla bilgi için bkz. elinizdeki Cilt, Not 111; bu görüşün ayrıntılı bir eleştirisi Lenin'in VIII. Parti Kongresi'nde program üzerine konuşmalarında vardır. "Onları (yani bu görüş ayrılıklarını —**Alm. Red.**)* sorunun açık bırakılacağı biçimde formüle ettim" diyen Lenin burada onun tarafından önerilen kararın ikinci pragrafını kastetmektedir *(bkz. elinizdeki Cilt, s. 339).* (s. 343)

[120] Kastedilen "Parti Programının Revizyonu İçin Materyaller" broşüründe basılan Lenin'in 1917 yılına ait program tasarısıdır *(bkz. bu tasarı için, elinizdeki baskı, Cilt VI, s. 113 ve devamı).* (s. 344)

[121] Bununla 1917 tasarısının şu bölümü çıkarılmıştır: "O nedenle içinde yaşadığımız çağın gündeminde nesnel koşullar sayesinde, proletaryanın, sosyalist devrimin içeriğini oluşturan ekonomik ve politik önlemlerin gerçekleştirilmesi için politik iktidarı ele geçirmesine dönük çok yönlü doğrudan hazırlıktır," *(bkz. elinizdeki baskı, Cilt VI, s. 116).* RKP(B) için bu bölüm Kasım (Ekim) 1917'den sonra eskimişti. (s. 344)

[122] Bu paragraf için bkz. 1917 tasarısı, elinizdeki baskı, Cilt VI. Yine 1917 yılında "Prosveşçeniye"nin 1-2. sayısında yayınlanan "Parti Programının Revizyonuna İlişkin" adlı makalede Lenin şu öneriyi yapmaktadır: "Belki de programda sömürgeleri ve güçsüz ülkeleri talan ederek asalakça zenginleşen en zengin emperyalist ülkelerle ilgili bölümü daha güçlü ve çarpıcı biçimde ifade etmek uygun olacaktır" *(Bütün Eserler, Cilt XXI, s. 35).* Lenin, 1917 program tasarısının sözü edilen paragrafının ikinci bölümünde ("böyle bir düşünce" sözlerinden başlayarak) uygun bir değişiklik yapmıştır. Lenin o zaman bu paragrafta da, "'kendi'

ulusal burjuvazilerinin haydutça çıkarlarının savunulması" sözlerine "emperyalist savaşta" sözlerinin eklenmesini önerdi. Eğer bu paragraftaki bu iki değişikliğe, Lenin tarafından, "taslak"ın şu satırlarında sözü edilen üçüncü değişiklik eklenirse, program tasarısının ilgili yeri şöyle olacaktır:

"Böyle bir düşünce, bir yanda ***oportünizm*** ve sosyal-şovenizm, sözde sosyalizm, pratikte şovenizm görüşü, ***emperyalist savaşta*** 'kendi' ulusal burjuvazilerinin haydutça çıkarlarının savunulmasının maskelenmesi, ***aynı zamanda sömürgelerin gaspedilmesi, sömürgelerin ve güçsüz ulusların yağmalanmasıyla*** korkunç kazançlar sağlayan zengin ulusların yurttaşlarının ayrıcalıklı durumlarının 'anavatan savunması' şiarıyla savunulmasıdır. ***Böyle bir düşünce*** öte yandan, sosyal-şovenistlerin birliği, iflas etmiş İkinci Enternasyonal'in korunması, daha doğrusu iyileştirilmesine sahip çıkan 'merkez'in aynı şekilde yaygın ve uluslararası doğrultusudur — ***bir yandan*** oportünizm ve sosyal-şovenizmle ***öte*** yandan sosyalist düzenin gerçekleştirilmesi için proletaryanın uluslararası-devrimci mücadelesi oranında yalpalayan üçüncü bir eğilimdir bu". *(Lenin'in önerdiği değişikliklerin altı çizilmiştir, elinizdeki baskı, Cilt VI, s. 117).* (s. 344)

[123] Ayrıca 1917 Leninist program tasarısında burjuva demokratik devrimden sosyalist devrime geçiş uğruna mücadelesinde proletaryanın konumunu güçlendirecek asgari talepleri içeren asgari program gelmektedir. 1917 Ekim Devrimi bu geçişi beraberinde getirdiği için bu asgari program tamamen çıkarıldı. Lenin 1917'deki tasarısının bütün bu bölümünün yerine, VII. Parti Kongresi için hazırlanan "taslakta", Sovyet Cumhuriyeti'nin sosyalist dönüşümünü sağlamak amacıyla proleter diktatörlüğünü yöneten Komünist Parti'nin uygulamak zorunda olduğu bir önlemler programını koymuştur. (s. 345)

[124] Lenin burada, 1917'de "Prosveşçeniye" ("Aydınlanma") dergisinde ilk kez yayınlanan "Bolşevikler İktidarı Koruyabilecek mi?" adlı makalesinde *(bkz. Cilt XXI, s. 327 ve devamı)* sözü edilen şu altı maddeyi programa almayı önerir:

"Sovyetler, birinci olarak işçi ve köylülere silahlı iktidarı veren, ki bu iktidar eski ordunun erki gibi, halktan kopuk değil, halkla sıkı bir bağ içindedir — yeni devlet cihazıdır; askeri bakımdan bu iktidar eskisinden çok daha güçlüdür, devrimci bakımdan ise yerine hiçbir şey konamaz. İkincisi bu cihaz kitlelerle, halkın çoğunluğuyla, eski devlet ciha-

zında düşünülmesi bile mümkün olmayan son derece sıkı, ayrılmaz, kolay denetlenebilen ve yenilenebilen bir bağ kurar. Üçüncüsü bu cihazın mevcudiyeti, bürokratik formaliteler olmaksızın halkın iradesiyle seçilebilir ve görevden alınabilir olduğu için eski cihazdan çok daha demokratiktir. Dördüncüsü çeşitli mesleklerle sağlam *bir bağ yaratır*, böylece derin önemi olan çeşitli reformların bürokratizmsiz gerçekleşmesini kolaylaştırır. Beşincisi, öncünün, yani ***ezilen*** sınıfların, işçi ve köylülerin en sınıf bilinçli, en enerjik ve ileri kesiminin bir örgütlenme biçimini yaratır ve böylece öyle bir cihaz ortaya çıkar ki, bu cihazın yardımıyla öncü şimdiye kadar tamamen politik hayatın dışında, tarihin dışında kalmış bu sınıfların ***dev kitlesini*** ayağa kaldırabilir, eğitebilir ve yönetebilir. Altıncısı parlamentarizmin yararlarını dolaysız ve doğrudan demokrasinin yararlarıyla birleştirme, yani seçilmiş halk temsilcisinin şahsında yasama işleviyle ***yasaları uygulayanı*** birleştirme olanağı verir. Burjuva parlamentarizmiyle karşılaştırıldığında, bu, demokrasinin gelişiminde dünya tarihi açısından önemli ileri bir adımdır" *(Bütün Eserler, Cilt XXI., s. 327 ve devamı).* (s. 347)

[125] 1903 yılının asgari programı ve 1917 Leninist program tasarısında sınırsız vicdan özgürlüğünden yani dinsel özgürlük), konuşma, basın, toplantı, grev ve birleşme özgürlüğünden söz ediliyordu *(bkz. elinizdeki baskı, Cilt VI, s. 119).* Bu "özgürlükler"in "kısaca dile getirilmesi"nin programda bulunmasını öneren Lenin, "taslak" metninden de anlaşıldığı gibi, sömürücülerin değil, emekçilerin özgürlüklerini kastediyor. (s. 347)

[126] "Pedagojik Alan" üzerine, başka bir deyişle halk eğitimi üzerine şöyle denmekteydi "eski maddeler"de, yani 1917 Leninist tasarının ilgili maddelerinde *(bkz. elinizdeki baskı, Cilt VI, s. 120 ve devamı):*

"13— Kilisenin devletten, okulun kiliseden ayrılması; okulun tamamen laik olması.

14— Her iki cinsiyetten bütün çocuklar için 16 yaşına kadar parasız ve zorunlu, genel ve politeknik (teorik ve pratik olarak üretimin bütün temel dallarını öğreten) eğitim; dersle çocukların toplumsal-üretici çalışması arasında sıkı bağ.

15— Bütün öğrencilerin yiyecek, giyecek ve okul araçlarının devlet tarafından karşılanması.

16— Halk eğitiminin yerel yönetimin demokratik organlarına (elbette proletarya diktatörlüğünde yerel Sovyet makamlarına, ***—Alm. Red.)***

devri; merkezi erkin okul programlarının saptanmasına ve okul personelinin seçilmesine her türlü müdahalesinin ortadan kaldırılması; öğretmenlerin halk tarafından seçilmesi ve halkın istemediği öğretmenleri azletme hakkı." (s. 349)

[127] "Medeni nikah, çocuklar ve evlendirme kayıtlarının düzenlenmesi üzerine kararname" Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi tarafından 12 Aralık 1917'de kabul edildi. Bundan böyle artık sadece medeni nikahlar kabul ediliyordu. Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin aynı oturumunda, boşanma kararnamesi kabul edildi, buna göre eşlerin ayrılması halk mahkemesinde gerçekleşiyordu. (s. 357)

[128] Alman birliklerinin Polonya'dan geri çekilişi sırasında (Sonbalar 1918) Polonya proletaryası arasında iktidar için mücadelede işçilerin organları olarak işçi Sovyetleri kurulması için kendiliğinden bir hareket başladı.

İlk Konseyler (8 Kasım 1918'de) Dombrova-Havzası ve (11 Kasım 1918'de) Varşova'da örgütlendi. Varşova İşçi Konseyi'nin başında, Polonya ve Litvanya Sosyal-Demokrasisi Birleşik Komisyonu ve Polonya Sosyalist Partisi'nin "Levica"sı (solcuların) bulunuyordu. İşçi Konseyi'nin yönetimine Varşova Sendika Konseyi de katılmıştı, böylece İşçi Konseyi'nin en geniş kitleler üzerinde etkisi güvence altına alınmış oluyordu.

Polonya Sosyalist Partisi devrimci İşçi Konseyi'nin karşısında yönetimi sosyal-hainlerin elinde bulunan ayrı bir konsey kurdu. Öte yandan "Bund" da başka Yahudi partileriyle birlikte işçileri ve ücretli memurları ulusal bakımdan birleştiren bir konsey oluşturdu.

Ne var ki bütün bu konseyler Varşova İşçi Konseyi Yürütme Komisyonu'nun zorlamasıyla 303 işyeri ve 48.383 işçiyi kapsayan ***bir*** konseyde birleşti. Bu işçi konseyinde Polonya Sosyalist Partisi 313 delege ve 73 sempatizana sahipti, o zamanlar Polonya ve Litvanya Sosyal-Demokrat Partisi ve Polonya Sosyal-Demokrat Partisi'nin solcularından oluşan Polonya Komünist Partisi'nin ise 305 delegesi, 33 sempatizanı vardı. "Bund", diğer partiler ve partisizlerle birlikte toplam 1163 delege bulunuyordu.

Kısa süre sonra, Polonya'nın o zamanki burjuva hükümeti tarafından uygulanan baskılara ve işçilerin alaya alınmasına karşı bir protesto grevi kararlaştırıldığında Polonya Sosyalist partisi greve karşı çıktı ve grevi akamete uğrattı. Bu aynı zamanda İşçi Konseyi'nin kendisinin dağılmasının başlangıcıydı. Polonya Sosyalist Partisi, Konseyleri, "Polonya

devletine karşı düşmanca tutum içinde olan ve o nedenle şiddetle mücadele edilmesi gereken" organlar olarak tanımlıyor ve konseyleri "genel ekonomi ve kültür kurumların"a "dönüştürmeyi" öneriyordu. Haziran 1919'da Polonya Sosyalist Partisi taraftarları Varşova Konseyi'nden ayrıldılar ve "Bağımsız Sosyalist Polonya Cumhuriyeti" görüşünde olan insanlardan yeni bir işçi konseyi oluşturdular. Bu, Polonya'da işçi konseylerinin nihai tasfiyesini amaçlayan bir manevraydı. Ohrana (siyasi polis) ve polis, Polonya Sosyalist Partisi'nin desteğiyle, konseyleri, bu arada Varşova Konseyi'ni ezdiler.

Kısa süre önce iki parti —Polonya ve Litvanya Sosyal-Demokrat Partisi ve Polonya Sosyalist Parti Levicası— tarafından kurulan Polonya Komünist Partisi, konseylere dayanarak, kitleleri mücadeleye yöneltti, ne var ki Bolşevik bir taktik olan konseylerin, proletaryanın silahlı ayaklanmasının organlarına dönüştürme taktiğini kararlılıkla izlemedi, çünkü o zamanlar programatik ve taktik temel sorunlarda henüz gerçek Bolşevik görüşleri yoktu. Burjuva uzmanlardan gerek sosyalist inşa, gerekse de ülke savunmasının örgütlenmesi için yararlanma sorunu, proletaryanın iktidarı ele geçirmesinden hemen sonra ortaya atıldı. Örneğin Lenin 1918 ilkbaharında ekonomik inşanın temel görevlerini belirtirken, burjuva toplumunun mirasını, tekniğini, kültürünü ve uzmanlarını kullanmanın gerekliliğini vurguluyordu. Lenin'in bu dönemde yaptığı konuşmalar ve kaleme aldığı makalelerde bu soruna çarpıcı bölümler ayrılmıştır *(bkz. elinizdeki baskı, Cilt VII, "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri", s. 327 ve devamı, "'Sol' Çocukluk ve Küçük-Burjuvalık Üzerine", s. 365 ve devamı)*. Bundan sonra da VIII. Parti Kongresi öncesi ve sonrasında, Lenin sık sık burjuva uzmanlardan yararlanma sosyalizmin sadece komünistlerin eliyle inşa edilemeyeceği düşüncesini yinelemiştir. Örneğin Mart'ta şöyle yazıyordu: "Komünist olmayanlarla ittifak yapılmaksızın çeşitli faliyet alanlarında başarılı bir komünist inşadan söz edilemez" *(Bütün Eserler, Cilt XXVII., "Militan Materyalizmin Önemi Üzerine")*. (s. 360)

[129] Burjuva uzmanlardan yararlanmayı kendine görev edinen Lenin, bu uzmanları, gerek maddi güvenceye kavuşturulmaları, gerekse de arkadaşça bir atmosfer anlamında uygun çalışma koşulları yaratmayı gerekli buluyordu. Buna karşılık Sovyet görevlerinde kullanılmalarını karşıdevrimci amaçları için kötüye kullanan uzmanlara karşı sert bir izleme ve acımasız bir cezalandırma çizgisi izlemekteydi.

Burjuva uzmanlardan yararlanma sorununda Lenin'in düşüncesi 1918

yılında "sol" komünistlerin şiddetli direnişiyle karşılaştı. "Sol" komünistler ekonomik inşada burjuva uzmanlardan yararlanma düşüncesinde proletarya güçlerine yeterince inanmama, "üretimde burjuva uzmanların önder rolünün yeniden kurulması"nı görüyorlardı ve meseleyi sanki "işçi sınıfının kendi faaliyeti yerine... deney sahibi kapitalist yöneticilerin yardımına güveniliyormuş" gibi koyuyorlardı. Burjuva uzmanların ordudaki çalışmaya çekilmesi "solcular" tarafından sanki "askeri politika alanında... pratikte eski subaylar heyetinin ve Çarlık generallerinin komuta erkinin yeniden kuruluyor"muş gibi ileri sürülüyordu.

"Solcular"ın burjuva uzmanlardan yararlanılmasını böyle ortaya koymaları, onların "önemsiz bir mesele"yi, yani uzmanların proletarya diktatörlüğü koşulları altında bu işe çekildiklerini, bütün faaliyetlerinin işçilerin denetimine tabi olduğu ve onların çalışma koşullarının proletarya devleti tarafından saptandığını unuttukları anlamına gelmektedir.

Parti içinde uzman düşmanı hava, "sol" komünistler fraksiyonunun çöküşüyle aşılmış değildi ve Mart 1919'da VIII. Parti Kongresi'nde, Kızıl Ordu'nun örgütlenmesi ve özellikle eski askeri uzmanlardan yararlanılması sorununda parti görüşüne karşı mücadele eden ordu muhalefeti denen grubun görüşlerinde ifadesini buluyordu.

Parti'nin ordu muhalefetine karşı Lenin ve Stalin tarafından yönetilen mücadelesi sonucunda Parti Kongresi bunların görüşlerini reddetti. Bu Parti Kongresi'nde kabul edilen Parti programında *(bkz. programın ekonomi bölümü, Madde 15, Bent 6)* uzmanları gerek Kızıl Ordu'da, gerekse de genelde sosyalist inşada kullanılması sorununda bütünüyle doğru ve açık talimatlar vardır.

Eski uzmanlardan yararlanmakla aynı zamanda Lenin'le Parti, önlerine, Rusya'da proletarya devriminin hemen ardından kendisinin proleter uzmanlardan yeni kadrolar yetiştirme görevini koymuşlardı. Teknik ve Yüksek okulların işçi öğrencilerle başarılması, bir işçi fakülteleri ağının kurulması ve geliştirilmesi, sosyalist inşanın geride bırakılan bütün safhalarında bu görevin, yani Sovyet uzmanlarının sayısının sürekli büyümesi görevinin yerine getirilmesine hizmet ediyordu.

Uzmanlar sorunu, sosyalist rekonstrüksiyonun ulusal ekonominin bütün dallarını etkisi altına aldığı, bir dizi yeni, son derece modern donatılmış dev fabrikaların hızla inşa edildiği ve üretimde onbinlerce, yüzbinlerce yeni organizatör ve teknik yöneticilerin gerekli olduğu sosyalist inşanın rekonstrüksiyon döneminde özel bir önem ve şiddet kazandı.

Tam da bu dönemde uzmanlar sorunu, kapitalist unsurların geliştirilmiş sosyalist saldırısına karşı-sınıf mücadelesinin şiddetlenmesinin ifadesini eski uzmanların karşı devrimciler kesimi arasında zararcılığın büyümesinde bulmuştu. Zararlılar, dünya emperyalizminin yardakçılarının karşı-devrimci örgütleri, hem de daha sonra daha sonra "Sanayi Partisi"ne dönüşecek olan "mühendisler merkezi" ve Kulakların uşakları "İşçi Partisi" ve Menşeviklerin "MK Birlik Bürosu"nun etrafında toplanmışlardı, amaçları birlikte emperyalizme hizmet etmek, casusluk yapmak ve Sovyetler Birliği'nde *burjuvazi* ve *kapitalizmin iktidarının* yeniden kurulması için müdahale hazırlamaktı. Elbette böyle bir durumda —diyor Stalin— Sovyet iktidarının eski teknik aydınlara karşı politikası sadece ve sadece aktif zararlıların ***ezilmesi,*** tarafsızların ayrıştırılması ve sadakat içinde olanların çalışmaya ***çekilmesi*** olabilirdi" *(Stalin, "Leninizmin Sorunları", ikinci bölüm, Zürih 1934, s. 454).* Ve bu politika Sovyet hükümeti tarafından partinin yönetiminde uygulanmıştır. Aynı zamanda Sovyet iktidarı Komünist Parti MK'sının direktifleri gereğince (Temmuz 1928 ve Kasım 1929 tarihli MK Plenumu kararları) yeni uzman kadroların *hızla eğitilmesi için muazzam* bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu amaçla orta ve yüksek teknik okulların bütün sistemi reorganize edilmiş ve bütün ülkede çok sayıda yeni eğitim merkezleri kurulmuştu. Bu alanda sıkı çılışma ülkenin sürekli onbinlerce organizatör ve teknik üretim yöneticisi kazanılması ve uzmanlar sorununun —Sovyetler Birliği'nde sosyalist inşanın en önemli sorunlarından biri— nihai çözümüne her geçen gün daha da yaklaşabilmesi için şimdi de sürdürülmektedir.

Hiç kuşkusuz bu yıllarda eski burjuva uzmanlar arasında da bir ani değişiklik gerçekleşmişti. Elbette zararlılar bugün bile tam olarak yok olmadılar (SSCB'nin elektrik fabrikalarındaki zavallılara karşı 1933 başlarında dava açıldı — Gusev, Macdonald, Maxtan ve ortaklarına karşı, kapitalist unsurların nihai tasfiyesinin söz konusu olduğu bir dönemde sınıf *mücadelesinin* şiddetlenmesine, zorunlu olarak eski teknik aydın kadroların belli unsurlarının zararlı faaliyetleri eşlik edecekti. Hal böyle iken değişiklik olmuştur. Stalin daha Haziran 1931'de yukarıda aktarılan *ekonomistler* konferansında yaptığı konuşmada ("Yeni Durum — Ekonomik İnşanın Yeni Görevleri) bu değişimin belirtilerine işaret etmiş ve bu değişimi, kentte ve kırda kapitalist unsurların yenilgiye uğratılması ve tahıl zorluklarının aşılması işinde başarıya ulaşılması, kolektif çiftliklerin ve Sovyet çiftliklerinin kurulmasında kazanımlar elde edilmesi ve nihayet "en azından şimdilik" burjuva aydınların bir müda-

hale umutlarının yıkılması gibi birinci planda yer alan koşullarla açıklanmıştı. "Bu yeni koşulların —diyordu Stalin o zaman— eski teknik aydınlarımızı etkilemeden kalmayacağı açıktır. Yeni koşulların eski teknik aydınlar arasında yeni bir hava yaratması zorunluydu ve yarattı. Ayrıca, eskiden bozguncularа sempati besleyen bu aydınların bir bölümünde Sovyet iktidarı yönünde bir değişikliği görmemiz gerçeği bununla açıklanır." Elbette bu —diye devam eder Stalin— artık bizde bozguncu kalmadığı anlamına gelmez. Bozguncular var ve kapitalist kuşatma sürdüğü müddetçe de olacak. Fakat bu, bir kez eskiden şu ya da bu biçimde bozguncularа sempati duymuş eski teknik aydınların önemli bir bölümü Sovyet iktidarının safına geçtiyse aktif bozguncuların sayısının azaldığı, bunların tecrit olduğu ve şimdilik kendilerini tam bir gizliliğe geri çekmek zorunda oldukları anlamına gelir.

Ne var ki buradan, bizim buna uygun olarak eski teknik aydınlara karşı politikamızı da değiştirmemiz gerektiği sonucu çıkar. Eğer bozguncu faaliyetlerinin zirveye ulaştığı dönemde eski teknik aydınlara karşı tutumumuz esas olarak ezme politikasında ifadesini buluyor idiyse, bugün, bu aydınların Sovyet iktidarına yöneldikleri dönemde onlarla ilişkimizin esas olarak onları çalışmaya çekmek ve ihtiyaçları karşılamak olmalıdır." *(agy. s. 455 ve devamı)*.

Gerekli sınıf uyanıklılığını gösteren, illegaliteye geçmiş aktif bozguncuları açığa çıkaran (1933 yılında Tarım Komiserliği organlarında ve elektrik fabrikalarındaki bozguncularа karşı dava) ve acımasızca cezalandıran Sovyet iktidarı şimdi bütün diğer eski teknik aydınlara karşı, Stalin tarafından Haziran 1931'de yaptığı konuşmada gösterilen politikayı uygulamaktadır.

Böylece Parti, sınıf mücadelesi ve sosyalist inşanın değişen koşulları altında Lenin'in burjuva uzmanlara ilişkin tutum üzerine vasiyetini gerçekleştirmiştir ve gerçekleştirmektedir. (s. 363)

[130] Bürokratizm ve bürokratizme karşı mücadele sorununda Parti kongresinde tartışma olmamış; Kongre tarafından yayınlanan program komisyonunun önerileri kabul edilmiştir *(bkz. Parti programının genel politik bölümü, Madde 8)*.

Bürokratizme karşı mücadele ve devlet cihazının iyileştirilmesi işinde sorunun Leninist tarzda ortaya konuşu üzerine daha ayrıntılı bilgi için *bkz. elinizdeki baskı, Cilt IX., beşinci bölüm ve ilgili notlar.* (s. 367)

[131] Lenin burada RSFSC'nin bütün Sovyet Cumhuriyetleri'ne örnek olarak hizmet etmiş 19 Temmuz 1918 tarihli anayasasından sözediyor. Proletaryanın köylülüğe kıyasla sahip olduğu imtiyazlar, Sovyetler'de temsil edilme normlarını saptayan maddelerde ifade edilmektedir *(bkz. anayasanın 20. ve 51. maddeleri).* Buna göre Tüm-Rusya Sovyet Kongresi'ne delegeler şu oranda seçilmektedir: 25.000 kentli seçmene 1 delege, 125.000 kırsal seçmene 1 delege.

Anayasa Sovyetler'de başka seçmen kesimleriyle karşılaştırıldığında proleter temsilcilerin sayısının yüksekliğiyle, proleter devlette işçi sınıfının önder rolünü öne çıkarır. Köylülük karşısında proletaryanın Sovyet organları seçimindeki imtiyazlı durumu bugün de yürürlüktedir. (s. 369)

[132] Lenin burada İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetleri II. Tüm-Rusya Kongresi'nde 8 Kasım (26 Ekim) 1917'de kabul edilen "Toprak ve Arazi Kararnamesi"ni kastediyor. Kararname toprakta feodal mülkiyeti tazminatsız kaldırıyor ve toprak sahiplerinin çiftliklerini, devlet yönetimi, manastırların ve kilisenin bütün topraklarını canlı ve cansız demirbaşla ve binalarıyla birlikte Bucak Toprak Komiteleri ve Kaza Köylüleri Sovyetleri'ne devrediyordu. Böylece sayısız köylü toplantılarında ve Soyvetler'de hazırlanan yönergelerde feodal çiftliklerin zoralımı ve tasarruf hakkının köylülere verilmesini talep eden geniş köylü kitleleri hemen Ekim Devrimi'nin ardından hoşnut kılınmıştı. Tarım devriminin uygulanmasında direktif olan "Toprak Kararnamesi'nin 4. maddesinde Tüm-Rusya Köylü Temsilcileri Sovyeti "İzvestiya"sı (Haber Gazetesi) yazı kurulu tarafından yerel köylü temsilcileri Sovyetlerinin 242 yönergesine dayanılarak hazırlanan bir örnek köylü yönergesi tavsiye edilmişti. *(Buna ilişkin daha ayrıntılı bilgi için bkz. elinizdeki baskı, Cilt VI, s. 416 ve devamı.)* Lenin'in İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetleri II. Tüm-Rusya Kongresi'nde yaptığı, "Toprak Kararnamesi"ni tamamen içeren toprak sorunu üzerine konuşması, VI. Cildin 130. notu ve Lenin'in "Proleter Devrim ve Dönek Kautsky" broşüründe" "'Ekonomik Tahlil' Görüntüsü Altında Burjuvaziye Dalkavukluk" adlı bölüm *(Cilt VII, s. 198 ve devamı).* [—İnter Yayınları]). (s. 376)

[133] Lenin burada 2-6 Mart 1919 tarihleri arasında Moskova'da toplanan Komünist Enternasyonal I. Kongresi'nde kabul edilen ve bütün ülkelerin proleterlerine seslenen Komünist Enternasyonal Kuruluş Manifesto-su'nu kastediyor. (s. 378)

EN ÖNEMLİ TANIMLAR DİZİNİ
ve Nerede Bulunduklarına İlişkin Açıklamalar

LENİN SEÇME ESERLER 8

ISBN 975 - 7349 - 05 - 4 (Tk. No)
ISBN 975 - 7349 - 53 - 4 (8. Cilt)

inter
yayınları